ERZURUM İL MÜFTÜLÜĞÜ KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN YAZMA ESERLERİN HAT, TEZHİP VE CİLT ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Betül AKGÖNÜL YILDIZ

Doktora Tezi

Sanat Kuramı ve Eleştiri Ana Bilim Dalı

2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT KURAMI VE ELEŞTİRİ BİLİM DALI

ERZURUM İL MÜFTÜLÜĞÜ KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN YAZMA ESERLERİN HAT, TEZHİP VE CİLT ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

(Examination of the Manuscripts in the Erzurum Provincial Mufti's Office Library in Terms of Calligraphy, Illumination and Binding Features)

DOKTORA TEZİ

Betül AKGÖNÜL YILDIZ

Danışman: Prof. Dr. Yunus BERKLİ

Erzurum

Aralık, 2025

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof.Dr. Yunus BERKLİ danışmanlığında Betül AKGÖNÜL YILDIZ tarafından hazırlanan "**ERZURUM İL MÜFTÜLÜĞÜ KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN YAZMA ESERLERİN HAT, TEZHİP VE CİLT ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ**" başlıklı çalışma 30/12/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Sanat Kuramı ve Eleştiri - Anabilim Dalı Sanat Kuramı ve Eleştiri Bilim Dalı'nda **Doktora** tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof.Dr. Yusuf BİLEN *SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ*	e-imza
Jüri Üyesi (Danışman):	Prof.Dr. Yunus BERKLİ *ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ*	e-imza
Jüri Üyesi:	Prof.Dr. Hüseyin YURTTAŞ *ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ*	e-imza
Jüri Üyesi:	Prof.Dr. Serkan İLDEN *KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ*	e-imza
Jüri Üyesi:	Doç. Gülten GÜLTEPE *ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ*	e-imza

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

13/01/2026
Prof.Dr. Ahmet Selim DOĞAN
Enstitü Müdürü
e-imza

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Doktora Tezi olarak sunduğum "Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesinde Bulunan Yazma Eserlerin Hat, Tezhip ve Cilt Özellikleri Bakımından İncelenmesi" başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

30 / 12 / 2025

Betül AKGÖNÜL YILDIZ

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Fine Arts

TEZ BENZERLİK RAPORU

"**ERZURUM İL MÜFTÜLÜĞÜ KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN YAZMA ESERLERİN HAT, TEZHİP VE CİLT ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ**" başlıklı tez çalışmamın toplam 1120 sayfalık kısmına ilişkin,30/12/2025 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %6 olarak belirlenmiştir

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini, azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Danışman
Aslı ıslak imzalıdır
Prof. Dr. Yunus BERKLİ

30/12/2025
Aslı ıslak imzalıdır
Öğrenci
Betül AKGÖNÜL YILDIZ

TEŞEKKÜR

Tez sürecinde bilgi ve tecrübesiyle beni yönlendiren değerli danışmanım Prof. Dr. Yunus BERKLİ'ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Araştırma sürecinin çeşitli aşamalarında desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Hüseyin ELİTOK, Hattat Ahmet KUTLUHAN ve Arş. Gör. Şeyma KURT'a; kütüphane çalışmaları ve kataloglama sürecine verdikleri desteklerden dolayı Ahmet GÜRLER, İl Müftü Yardımcısı Dr. Sebahattin ERDOĞAN, Dr. Ethem KARABULUT, Dr. Talip İÇÖZ ve Muhammet VURAL'a teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesine SDK-2024-13954 numaralı proje ile destek sağlayan Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimine teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışması boyunca sabır ve desteğini esirgemeyen aileme duyduğum teşekkür ise her türlü ifadenin ötesindedir. Çalışmanın, yazma eserlerin bilim dünyasındaki görünürlüğünü artırmaya ve geleneksel sanatların daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine katkı sunması en büyük dileğimdir.

Betül AKGÖNÜL YILDIZ

ÖZ

DOKTORA TEZİ

ERZURUM İL MÜFTÜLÜĞÜ KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN YAZMA ESERLERİN HAT, TEZHİP VE CİLT ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Betül AKGÖNÜL YILDIZ

Aralık 2025, 1120 Sayfa

Yazma eser koleksiyonları, İslâm medeniyetinin ilmî, estetik ve kültürel birikimini günümüze taşıyan en önemli miraslardan biridir. Geçmişte camii, medrese ve vakıf kütüphanelerinde muhafaza edilen yazma eserler, yalnızca dinî ve ilmî bilgilerin aktarıldığı metinler olmanın ötesinde, dönemin düşünce yapısını, estetik anlayışını ve kültürel değerlerini yansıtan özgün sanat ürünleridir.

Günümüzde ise söz konusu yazmalar, kütüphanelerin modern koruma ve dijitalleştirme yöntemleriyle geleceğe taşınmakta; böylece geçmişin ilmî, sanatsal ve entelektüel mirası, araştırmalar aracılığıyla yeniden değerlendirilmektedir. Bu çalışma, Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesinde yer alan ve daha önce kataloglanmamış 431 yazma eserin hat, tezhip ve cilt sanatları açısından değerlendirilmesini amaçlamakta; söz konusu eserleri sanat tarihi disiplini çerçevesinde teknik, estetik ve dönemsel bakımdan analiz etmektedir.

Araştırma kapsamında betimleyici analiz, karşılaştırmalı değerlendirme ve dönem tespiti gibi yöntemler kullanılmış; yazı türleri, istif yapıları, harf anatomileri, motifler, renk ve teknik uygulamalar ile cilt tezyînatları detaylı biçimde incelenmiştir. İncelemeye alınan eserlerin çoğunluğunu Kur'an-ı Kerim, tefsir, hadis, fıkıh ve dilbilgisi gibi temel İslâmî ilimlere ait metinler oluşturmakla birlikte; coğrafya ve astronomi gibi bilimsel alanlara ait yazmalar da çalışmaya dâhil edilmiştir. Ayrıca tezyînatlı eserlerden seçilen bazı örnekler dikkate alınarak, bu eserlerin farklı kütüphanelerde bulunan eserlerle benzerlikleri değerlendirilmiştir. Böylece daha önce katalog dışı kalmış bir koleksiyonun sanat tarihi literatürüne kazandırılması ve kitap sanatı araştırmalarına özgün bir katkı sunulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erzurum İl Müftülüğü, Türk İslâm sanatları, yazma eser, hat, tezhip, cilt.

ABSTRACT

DOCTORAL DISSERTATION

EXAMINATION OF THE MANUSCRIPTS IN THE ERZURUM PROVINCIAL MUFTI'S OFFICE LIBRARY IN TERMS OF CALLIGRAPHY, ILLUMINATION AND BINDING FEATURES

Betül AKGÖNÜL YILDIZ

December 2025, 1120 Pages

Manuscript collections are among the most important heritages that carry the scientific, aesthetic, and cultural accumulation of Islamic civilization to the present day. Manuscripts that were preserved in mosques, madrasas, and waqf libraries in the past are not merely texts through which religious and scholarly knowledge was transmitted; they are also original works of art reflecting the intellectual structure, aesthetic understanding, and cultural values of their period.

Today, these manuscripts are preserved for the future through modern conservation and digitization methods of libraries, allowing the scientific, artistic, and intellectual heritage of the past to be re-evaluated through research. This study aims to examine 431 manuscripts housed in the Erzurum Provincial Mufti's Office Library previously uncatalogued in terms of their calligraphy, illumination, and binding features, and to analyze these works technically, aesthetically, and chronologically within the discipline of art history.

The research employs methods such as descriptive analysis, comparative evaluation, and period identification; the manuscripts were examined in detail with regard to script types, composition structures, letter anatomies, motifs, color and technical applications, as well as binding ornamentation. While the majority of the examined works consist of texts belonging to core Islamic sciences such as the Qur'an, tafsir, hadith, fiqh, and grammar, manuscripts related to scientific fields such as geography and astronomy were also included in the study. Additionally, by considering selected examples from the illuminated works, similarities between these manuscripts and those found in other libraries were assessed. In this way, the study aims to introduce a previously uncatalogued collection into the art history literature and to provide a new contribution to research on book arts.

Keywords: : Erzurum İl Müftülüğü Library, Turkish Islamic art, manuscript, Islamic calligraphy, illumination, bookbinding.

İÇİNDEKİLER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI ii
TEZ BENZERLİK RAPORU iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZ v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR DİZİNİ ix
ŞEKİLLER DİZİNİ xxii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ ix
GİRİŞ 1
Amaç, Kapsam ve Yöntem 1
Amaç 1
Kapsam 1
Yöntem 3
BİRİNCİ BÖLÜM 6
Türk-İslâm Medeniyetinde Kitap Sanatları 6
Hat Sanatı 6
Erken İslâm Dönemi 7
Hat Sanatında Türk Devri 12
Türk Hat Sanatında Üsluplar 17
Hat Sanatında Yazı Çeşitleri 22
Tezhip Sanatı 30
Cilt Sanatı 37
Klasik Cildin Bölümleri 42
Klasik Cildin Çeşitleri 44
Ebru Sanatı 46
İKİNCİ BÖLÜM 49
Erzurum Hat Sanatı Tarihi ve Kütüphaneler 49
Erzurum Hat Sanatı Tarihi 49
Erzurum'da Geçmişten Günümüze Kütüphaneler 52
Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesi 55

Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesi Vakfiye Kayıtları 56
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 79
Erzurum İl Müftülüğü Envanterinde Bulunan Yazma Eser Kataloğu 79
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 1024
Değerlendirme ve Karşılaştırma 1024
SONUÇ VE ÖNERİLER 1047
KAYNAKÇA 1050
ÖZGEÇMİŞ 1062

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. *EİMK Eserlerinde Belirlenen Vâkıf ve Vakfedilen Eser Sayısı* 57
Tablo 2. *EİMK 1 Envanter Numaralı Eser* 79
Tablo 3. *EİMK 2 Envanter Numaralı Eser* 82
Tablo 4. *EİMK 3 Envanter Numaralı Eser* 85
Tablo 5. *EİMK 4 Envanter Numaralı Eser* 88
Tablo 6. *EİMK 5 Envanter Numaralı Eser* 91
Tablo 7. *EİMK 6 Envanter Numaralı Eser* 93
Tablo 8. *EİMK 7 Envanter Numaralı Eser* 96
Tablo 9. *EİMK 8 Envanter Numaralı Eser* 99
Tablo 10. *EİMK 9 Envanter Numaralı Eser* 101
Tablo 11. *EİMK 10 Envanter Numaralı Eser* 103
Tablo 12. *EİMK 11 Envanter Numaralı Eser* 106
Tablo 13. *EİMK 12 Envanter Numaralı Eser* 108
Tablo 14. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eser* 110
Tablo 15. *EİMK 14 Envanter Numaralı Eser* 116
Tablo 16. *EİMK 15 Envanter Numaralı Eser* 118
Tablo 17. *EİMK 16 Envanter Numaralı Eser* 123
Tablo 18. *EİMK 17 Envanter Numaralı Eser* 125
Tablo 19. *EİMK 18 Envanter Numaralı Eser* 127
Tablo 20. *EİMK 19 Envanter Numaralı Eser* 129
Tablo 21. *EİMK 20 Envanter Numaralı Eser* 131
Tablo 22. *EİMK 21 Envanter Numaralı Eser* 133
Tablo 23. *EİMK 22 Envanter Numaralı Eser* 135
Tablo 24. *EİMK 23 Envanter Numaralı Eser* 137
Tablo 25. *EİMK 24 Envanter Numaralı Eser* 139
Tablo 26. *EİMK 25 Envanter Numaralı Eser* 141
Tablo 27. *EİMK 26 Envanter Numaralı Eser* 144
Tablo 28. *EİMK 27 Envanter Numaralı Eser* 147
Tablo 29. *EİMK 28 Envanter Numaralı Eser* 149
Tablo 30. *EİMK 29 Envanter Numaralı Eser* 152
Tablo 31. *EİMK 30 Envanter Numaralı Eser* 155
Tablo 32. *EİMK 31 Envanter Numaralı Eser* 157

Tablo 33. *EİMK 32 Envanter Numaralı Eser* 160
Tablo 34. *EİMK 33 Envanter Numaralı Eser* 162
Tablo 35. *EİMK 34 Envanter Numaralı Eser* 164
Tablo 36. *EİMK 35 Envanter Numaralı Eser* 167
Tablo 37. *EİMK 36 Envanter Numaralı Eser* 169
Tablo 38. *EİMK 37 Envanter Numaralı Eser* 171
Tablo 39. *EİMK 38 Envanter Numaralı Eser* 174
Tablo 40. *EİMK 39 Envanter Numaralı Eser* 176
Tablo 41. *EİMK 40 Envanter Numaralı Eser* 179
Tablo 42. *EİMK 41 Envanter Numaralı Eser* 181
Tablo 43. *EİMK 42 Envanter Numaralı Eser* 183
Tablo 44. *EİMK 43 Envanter Numaralı Eser* 185
Tablo 45. *EİMK 44 Envanter Numaralı Eser* 187
Tablo 46. *EİMK 45 Envanter Numaralı Eser* 190
Tablo 47. *EİMK 46 Envanter Numaralı Eser* 192
Tablo 48. *EİMK 47 Envanter Numaralı Eser* 194
Tablo 49. *EİMK 48 Envanter Numaralı Eser* 196
Tablo 50. *EİMK 49 Envanter Numaralı Eser* 199
Tablo 51. *EİMK 50 Envanter Numaralı Eser* 201
Tablo 52. *EİMK 51 Envanter Numaralı Eser* 203
Tablo 53. *EİMK 52 Envanter Numaralı Eser* 205
Tablo 54. *EİMK 53 Envanter Numaralı Eser* 207
Tablo 55. *EİMK 54 Envanter Numaralı Eser* 209
Tablo 56. *EİMK 55 Envanter Numaralı Eser* 211
Tablo 57. *EİMK 56 Envanter Numaralı Eser* 213
Tablo 58. *EİMK 57 Envanter Numaralı Eser* 215
Tablo 59. *EİMK 58 Envanter Numaralı Eser* 217
Tablo 60. *EİMK 59 Envanter Numaralı Eser* 220
Tablo 61. *EİMK 60 Envanter Numaralı Eser* 222
Tablo 62. *EİMK 61 Envanter Numaralı Eser* 223
Tablo 63. *EİMK 62 Envanter Numaralı Eser* 225
Tablo 64. *EİMK 63 Envanter Numaralı Eser* 227
Tablo 65. *EİMK 64 Envanter Numaralı Eser* 229
Tablo 66. *EİMK 65 Envanter Numaralı Eser* 231
Tablo 67. *EİMK 66 Envanter Numaralı Eser* 233

Tablo 68. *EİMK 67 Envanter Numaralı Eser* 236
Tablo 69. *EİMK 68 Envanter Numaralı Eser* 239
Tablo 70. *EİMK 69 Envanter Numaralı Eser* 242
Tablo 71. *EİMK 70 Envanter Numaralı Eser* 244
Tablo 72. *EİMK 71 Envanter Numaralı Eser* 247
Tablo 73. *EİMK 72 Envanter Numaralı Eser* 252
Tablo 74. *EİMK 73 Envanter Numaralı Eser* 254
Tablo 75. *EİMK 74 Envanter Numaralı Eser* 258
Tablo 76. *EİMK 75 Envanter Numaralı Eser* 260
Tablo 77. *EİMK 76 Envanter Numaralı Eser* 262
Tablo 78. *EİMK 77 Envanter Numaralı Eser* 264
Tablo 79. *EİMK 78 Envanter Numaralı Eser* 266
Tablo 80. *EİMK 79 Envanter Numaralı Eser* 268
Tablo 81. *EİMK 80 Envanter Numaralı Eser* 272
Tablo 82. *EİMK 81 Envanter Numaralı Eser* 275
Tablo 83. *EİMK 82 Envanter Numaralı Eser* 280
Tablo 84. *EİMK 83 Envanter Numaralı Eser* 284
Tablo 85. *EİMK 84 Envanter Numaralı Eser* 287
Tablo 86. *EİMK 85 Envanter Numaralı Eser* 290
Tablo 87. *EİMK 86 Envanter Numaralı Eser* 293
Tablo 88. *EİMK 87 Envanter Numaralı Eser* 295
Tablo 89. *EİMK 88 Envanter Numaralı Eser* 297
Tablo 90. *EİMK 89 Envanter Numaralı Eser* 299
Tablo 91. *EİMK 90 Envanter Numaralı Eser* 302
Tablo 92. *EİMK 91 Envanter Numaralı Eser* 304
Tablo 93. *EİMK 92 Envanter Numaralı Eser* 306
Tablo 94. *EİMK 93 Envanter Numaralı Eser* 309
Tablo 95. *EİMK 94 Envanter Numaralı Eser* 311
Tablo 96. *EİMK 95 Envanter Numaralı Eser* 313
Tablo 97. *EİMK 96 Envanter Numaralı Eser* 317
Tablo 98. *EİMK 97 Envanter Numaralı Eser* 321
Tablo 99. *EİMK 98 Envanter Numaralı Eser* 323
Tablo 100. *EİMK 99 Envanter Numaralı Eser* 326
Tablo 101. *EİMK 100 Envanter Numaralı Eser* 329
Tablo 102. *EİMK 101 Envanter Numaralı Eser* 331

Tablo 103. *EİMK 102 Envanter Numaralı Eser* 333
Tablo 104. *EİMK 103 Envanter Numaralı Eser* 336
Tablo 105. *EİMK 104 Envanter Numaralı Eser* 338
Tablo 106. *EİMK 105 Envanter Numaralı Eser* 341
Tablo 107. *EİMK 106 Envanter Numaralı Eser* 343
Tablo 108. *EİMK 107 Envanter Numaralı Eser* 345
Tablo 109. *EİMK 108 Envanter Numaralı Eser* 348
Tablo 110. *EİMK 109 Envanter Numaralı Eser* 349
Tablo 111. *EİMK 110 Envanter Numaralı Eser* 351
Tablo 112. *EİMK 111 Envanter Numaralı Eser* 353
Tablo 113. *EİMK 112 Envanter Numaralı Eser* 355
Tablo 114. *EİMK 113 Envanter Numaralı Eser* 357
Tablo 115. *EİMK 114 Envanter Numaralı Eser* 359
Tablo 116. *EİMK 115 Envanter Numaralı Eser* 361
Tablo 117. *EİMK 116 Envanter Numaralı Eser* 363
Tablo 118. *EİMK 117 Envanter Numaralı Eser* 365
Tablo 119. *EİMK 118 Envanter Numaralı Eser* 367
Tablo 120. *EİMK 119 Envanter Numaralı Eser* 369
Tablo 121. *EİMK 120 Envanter Numaralı Eser* 372
Tablo 122. *EİMK 121 Envanter Numaralı Eser* 375
Tablo 123. *EİMK 122 Envanter Numaralı Eser* 377
Tablo 124. *EİMK 123 Envanter Numaralı E*ser 379
Tablo 125. *EİMK 124 Envanter Numaralı Eser* 380
Tablo 126. *EİMK 125 Envanter Numaralı Eser* 382
Tablo 127. *EİMK 126 Envanter Numaralı Eser* 384
Tablo 128. *EİMK 127 Envanter Numaralı Eser* 387
Tablo 129. *EİMK 128 Envanter Numaralı Eser* 389
Tablo 130. *EİMK 129 Envanter Numaralı Eser* 391
Tablo 131. *EİMK 130 Envanter Numaralı Eser* 394
Tablo 132. *EİMK 131 Envanter Numaralı Eser* 396
Tablo 133. *EİMK 132 Envanter Numaralı Eser* 397
Tablo 134. *EİMK 133 Envanter Numaralı Eser* 399
Tablo 135. *EİMK 134 Envanter Numaralı Eser* 404
Tablo 136. *EİMK 135 Envanter Numaralı Eser* 407
Tablo 137. *EİMK 136 Envanter Numaralı Eser* 410

Tablo 138. *EİMK 137 Envanter Numaralı Eser* 412
Tablo 139. *EİMK 138 Envanter Numaralı Eser* 415
Tablo 140. *EİMK 139 Envanter Numaralı Eser* 417
Tablo 141. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eser* 419
Tablo 142. *EİMK 141 Envanter Numaralı Eser* 429
Tablo 143. *EİMK 142 Envanter Numaralı Eser* 431
Tablo 144. *EİMK 143 Envanter Numaralı Eser* 434
Tablo 145. *EİMK 144 Envanter Numaralı Eser* 436
Tablo 146. *EİMK 145 Envanter Numaralı Eser* 438
Tablo 147. *EİMK 146 Envanter Numaralı Eser* 440
Tablo 148. *EİMK 147 Envanter Numaralı Eser* 442
Tablo 149. *EİMK 148 Envanter Numaralı Eser* 444
Tablo 150. *EİMK 149 Envanter Numaralı Eser* 446
Tablo 151. *EİMK 150 Envanter Numaralı Eser* 449
Tablo 152. *EİMK 151 Envanter Numaralı Eser* 452
Tablo 153. *EİMK 152 Envanter Numaralı Eser* 454
Tablo 154. *EİMK 153 Envanter Numaralı Eser* 456
Tablo 155. *EİMK 154 Envanter Numaralı Eser* 458
Tablo 156. *EİMK 155 Envanter Numaralı Eser* 460
Tablo 157. *EİMK 156 Envanter Numaralı Eser* 461
Tablo 158. *EİMK 157 Envanter Numaralı Eser* 463
Tablo 159. *EİMK 158 Envanter Numaralı Eser* 466
Tablo 160. *EİMK 159 Envanter Numaralı Eser* 469
Tablo 161. *EİMK 160 Envanter Numaralı Eser* 471
Tablo 162. *EİMK 161 Envanter Numaralı Eser* 472
Tablo 163. *EİMK 162 Envanter Numaralı Eser* 474
Tablo 164. *EİMK 163 Envanter Numaralı Eser* 476
Tablo 165. *EİMK 164 Envanter Numaralı Eser* 478
Tablo 166. *EİMK 165 Envanter Numaralı Eser* 479
Tablo 167. *EİMK 166 Envanter Numaralı Eser* 481
Tablo 168. *EİMK 167 Envanter Numaralı Eser* 483
Tablo 169. *EİMK 168 Envanter Numaralı Eser* 484
Tablo 170. *EİMK 169 Envanter Numaralı Eser* 486
Tablo 171. *EİMK 170 Envanter Numaralı Eser* 490
Tablo 172. *EİMK 171 Envanter Numaralı Eser* 492

Tablo 173. *EİMK 172 Envanter Numaralı Eser* 494
Tablo 174. *EİMK 173 Envanter Numaralı Eser* 497
Tablo 175. *EİMK 174 Envanter Numaralı Eser* 500
Tablo 176. *EİMK 175 Envanter Numaralı Eser* 502
Tablo 177. *EİMK 176 Envanter Numaralı Eser* 504
Tablo 178. *EİMK 177 Envanter Numaralı Eser* 506
Tablo 179. *EİMK 178 Envanter Numaralı Eser* 507
Tablo 180. *EİMK 179 Envanter Numaralı Eser* 510
Tablo 181. *EİMK 180 Envanter Numaralı Eser* 511
Tablo 182. *EİMK 181 Envanter Numaralı Eser* 514
Tablo 183. *EİMK 182 Envanter Numaralı Eser* 516
Tablo 184. *EİMK 183 Envanter Numaralı Eser* 518
Tablo 185. *EİMK 184 Envanter Numaralı Eser* 520
Tablo 186. *EİMK 185 Envanter Numaralı Eser* 522
Tablo 187. *EİMK 186 Envanter Numaralı Eser* 523
Tablo 188. *EİMK 187 Envanter Numaralı Eser* 525
Tablo 189. *EİMK 188 Envanter Numaralı Eser* 527
Tablo 190. *EİMK 189 Envanter Numaralı Eser* 528
Tablo 191. *EİMK 190 Envanter Numaralı Eser* 530
Tablo 192. *EİMK 191 Envanter Numaralı Eser* 533
Tablo 193. *EİMK 192 Envanter Numaralı Eser* 535
Tablo 194. *EİMK 193 Envanter Numaralı Eser* 536
Tablo 195. *EİMK 194 Envanter Numaralı Eser* 538
Tablo 196. *EİMK 195 Envanter Numaralı Eser* 540
Tablo 197. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eser* 542
Tablo 198. *EİMK 197 Envanter Numaralı Eser* 548
Tablo 199. *EİMK 198 Envanter Numaralı Eser* 550
Tablo 200. *EİMK 199 Envanter Numaralı Eser* 552
Tablo 201. *EİMK 200 Envanter Numaralı Eser* 554
Tablo 202. *EİMK 201 Envanter Numaralı Eser* 557
Tablo 203. *EİMK 202 Envanter Numaralı Eser* 560
Tablo 204. *EİMK 203 Envanter Numaralı Eser* 562
Tablo 205. *EİMK 204 Envanter Numaralı Eser* 564
Tablo 206. *EİMK 205 Envanter Numaralı Eser* 566
Tablo 207. *EİMK 206 Envanter Numaralı Eser* 568

Tablo 208. *EİMK 207 Envanter Numaralı Eser* 571
Tablo 209. *EİMK 208 Envanter Numaralı Eser* 572
Tablo 210. *EİMK 209 Envanter Numaralı Eser* 574
Tablo 211. *EİMK 210 Envanter Numaralı Eser* 576
Tablo 212. *EİMK 211 Envanter Numaralı Eser* 578
Tablo 213. *EİMK 212 Envanter Numaralı Eser* 580
Tablo 214. *EİMK 213 Envanter Numaralı Eser* 582
Tablo 215. *EİMK 214 Envanter Numaralı Eser* 584
Tablo 216. *EİMK 215 Envanter Numaralı Eser* 586
Tablo 217. *EİMK 216 Envanter Numaralı Eser* 588
Tablo 218. *EİMK 217 Envanter Numaralı Eser* 590
Tablo 219. *EİMK 218 Envanter Numaralı Eser* 591
Tablo 220. *EİMK 219 Envanter Numaralı Eser* 593
Tablo 221. *EİMK 220 Envanter Numaralı Eser* 595
Tablo 222. *EİMK 221 Envanter Numaralı Eser* 596
Tablo 223. *EİMK 222 Envanter Numaralı Eser* 599
Tablo 224. *EİMK 223 Envanter Numaralı Eser* 600
Tablo 225. *EİMK 224 Envanter Numaralı Eser* 602
Tablo 226. *EİMK 225 Envanter Numaralı Eser* 604
Tablo 227. *EİMK 226 Envanter Numaralı Eser* 606
Tablo 228. *EİMK 227 Envanter Numaralı Eser* 607
Tablo 229. *EİMK 228 Envanter Numaralı Eser* 609
Tablo 230. *EİMK 229 Envanter Numaralı Eser* 611
Tablo 231. *EİMK 230 Envanter Numaralı Eser* 612
Tablo 232. *EİMK 231 Envanter Numaralı Eser* 614
Tablo 233. *EİMK 232 Envanter Numaralı Eser* 616
Tablo 234. *EİMK 233 Envanter Numaralı Eser* 618
Tablo 235. *EİMK 234 Envanter Numaralı Eser* 620
Tablo 236. *EİMK 235 Envanter Numaralı Eser* 622
Tablo 237. *EİMK 236 Envanter Numaralı Eser* 624
Tablo 238. *EİMK 237 Envanter Numaralı Eser* 626
Tablo 239. *EİMK 238 Envanter Numaralı Eser* 628
Tablo 240. *EİMK 239 Envanter Numaralı Eser* 630
Tablo 241. *EİMK 240 Envanter Numaralı Eser* 632
Tablo 242. *EİMK 241 Envanter Numaralı Eser* 634

Tablo 243. *EİMK 242 Envanter Numaralı Eser* 636
Tablo 244. *EİMK 243 Envanter Numaralı Eser* 638
Tablo 245. *EİMK 244 Envanter Numaralı Eser* 640
Tablo 246. *EİMK 245 Envanter Numaralı Eser* 642
Tablo 247. *EİMK 246 Envanter Numaralı Eser* 644
Tablo 248. *EİMK 247 Envanter Numaralı Eser* 647
Tablo 249. *EİMK 248 Envanter Numaralı Eser* 648
Tablo 250. *EİMK 249 Envanter Numaralı Eser* 652
Tablo 251. *EİMK 250 Envanter Numaralı Eser* 655
Tablo 252. *EİMK 251 Envanter Numaralı Eser* 657
Tablo 253. *EİMK 252 Envanter Numaralı Eser* 658
Tablo 254. *EİMK 253 Envanter Numaralı Eser* 661
Tablo 255. *EİMK 254 Envanter Numaralı Eser* 663
Tablo 256. *EİMK 255 Envanter Numaralı Eser* 666
Tablo 257. *EİMK 256 Envanter Numaralı Eser* 669
Tablo 258. *EİMK 257 Envanter Numaralı Eser* 671
Tablo 259. *EİMK 258 Envanter Numaralı Eser* 673
Tablo 260. *EİMK 259 Envanter Numaralı Eser* 675
Tablo 261. *EİMK 260 Envanter Numaralı Eser* 676
Tablo 262. *EİMK 261 Envanter Numaralı Eser* 678
Tablo 263. *EİMK 262 Envanter Numaralı Eser* 680
Tablo 264. *EİMK 263 Envanter Numaralı Eser* 682
Tablo 265. *EİMK 264 Envanter Numaralı Eser* 684
Tablo 266. *EİMK 265 Envanter Numaralı Eser* 686
Tablo 267. *EİMK 266 Envanter Numaralı Eser* 687
Tablo 268. *EİMK 267 Envanter Numaralı Eser* 690
Tablo 269. *EİMK 268 Envanter Numaralı Eser* 694
Tablo 270. *EİMK 269 Envanter Numaralı Eser* 696
Tablo 271. *EİMK 270 Envanter Numaralı Eser* 697
Tablo 272. *EİMK 271 Envanter Numaralı Eser* 699
Tablo 273. *EİMK 272 Envanter Numaralı Eser* 700
Tablo 274. *EİMK 273 Envanter Numaralı Eser* 702
Tablo 275. *EİMK 274 Envanter Numaralı Eser* 704
Tablo 276. *EİMK 275 Envanter Numaralı Eser* 706
Tablo 277. *EİMK 276 Envanter Numaralı Eser* 708

Tablo 278. *EİMK 277 Envanter Numaralı Eser* 710
Tablo 279. *EİMK 278 Envanter Numaralı Eser* 712
Tablo 280. *EİMK 279 Envanter Numaralı Eser* 714
Tablo 281. *EİMK 280 Envanter Numaralı Eser* 716
Tablo 282. *EİMK 281 Envanter Numaralı Eser* 717
Tablo 283. *EİMK 282 Envanter Numaralı Eser* 719
Tablo 284. *EİMK 283 Envanter Numaralı Eser* 720
Tablo 285. *EİMK 284 Envanter Numaralı Eser* 723
Tablo 286. *EİMK 285 Envanter Numaralı Eser* 725
Tablo 287. *EİMK 286 Envanter Numaralı Eser* 727
Tablo 288. *EİMK 287 Envanter Numaralı Eser* 729
Tablo 289. *EİMK 288 Envanter Numaralı Eser* 730
Tablo 290. *EİMK 289 Envanter Numaralı Eser* 732
Tablo 291. *EİMK 290 Envanter Numaralı Eser* 734
Tablo 292. *EİMK 291 Envanter Numaralı Eser* 736
Tablo 293. *EİMK 292 Envanter Numaralı Eser* 738
Tablo 294. *EİMK 293 Envanter Numaralı Eser* 740
Tablo 295. *EİMK 294 Envanter Numaralı Eser* 742
Tablo 296. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eser* 745
Tablo 297. *EİMK 296 Envanter Numaralı Eser* 750
Tablo 298. *EİMK 297 Envanter Numaralı Eser* 754
Tablo 299. *EİMK 298 Envanter Numaralı Eser* 756
Tablo 300. *EİMK 299 Envanter Numaralı Eser* 759
Tablo 301. *EİMK 300 Envanter Numaralı Eser* 761
Tablo 302. *EİMK 301 Envanter Numaralı Eser* 763
Tablo 303. *EİMK 302 Envanter Numaralı Eser* 766
Tablo 304. *EİMK 303 Envanter Numaralı Eser* 768
Tablo 305. *EİMK 304 Envanter Numaralı Eser* 769
Tablo 306. *EİMK 305 Envanter Numaralı Eser* 771
Tablo 307. *EİMK 306 Envanter Numaralı Eser* 772
Tablo 308. *EİMK 307 Envanter Numaralı Eser* 774
Tablo 309. *EİMK 308 Envanter Numaralı Eser* 776
Tablo 310. *EİMK 309 Envanter Numaralı Eser* 777
Tablo 311. *EİMK 310 Envanter Numaralı Eser* 779
Tablo 312. *EİMK 311 Envanter Numaralı Eser* 781

Tablo 313. *EİMK 312 Envanter Numaralı Eser* 784
Tablo 314. *EİMK 313 Envanter Numaralı Eser* 786
Tablo 315. *EİMK 314 Envanter Numaralı Eser* 788
Tablo 316. *EİMK 315 Envanter Numaralı Eser* 790
Tablo 317. *EİMK 316 Envanter Numaralı Eser* 793
Tablo 318. *EİMK 317 Envanter Numaralı Eser* 795
Tablo 319. *EİMK 318 Envanter Numaralı Eser* 796
Tablo 320. *EİMK 319 Envanter Numaralı Eser* 799
Tablo 321. *EİMK 320 Envanter Numaralı Eser* 801
Tablo 322. *EİMK 321 Envanter Numaralı Eser* 803
Tablo 323. *EİMK 322 Envanter Numaralı Eser* 805
Tablo 324. *EİMK 323 Envanter Numaralı Eser* 807
Tablo 325. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eser* 809
Tablo 326. *EİMK 325 Envanter Numaralı Eser* 815
Tablo 327. *EİMK 326 Envanter Numaralı Eser* 817
Tablo 328. *EİMK 327 Envanter Numaralı Eser* 819
Tablo 329. *EİMK 328 Envanter Numaralı Eser* 821
Tablo 330. *EİMK 329 Envanter Numaralı Eser* 823
Tablo 331. *EİMK 330 Envanter Numaralı Eser* 825
Tablo 332. *EİMK 331 Envanter Numaralı Eser* 827
Tablo 333. *EİMK 332 Envanter Numaralı Eser* 829
Tablo 334. *EİMK 333 Envanter Numaralı Eser* 830
Tablo 335. *EİMK 334 Envanter Numaralı Eser* 832
Tablo 336. *EİMK 335 Envanter Numaralı Eser* 834
Tablo 337. *EİMK 336 Envanter Numaralı Eser* 836
Tablo 338. *EİMK 337 Envanter Numaralı Eser* 837
Tablo 339. *EİMK 338 Envanter Numaralı Eser* 839
Tablo 340. *EİMK 339 Envanter Numaralı Eser* 841
Tablo 341. *EİMK 340 Envanter Numaralı Eser* 843
Tablo 342. *EİMK 341 Envanter Numaralı Eser* 845
Tablo 343. *EİMK 342 Envanter Numaralı Eser* 847
Tablo 344. *EİMK 343 Envanter Numaralı Eser* 848
Tablo 345. *EİMK 344 Envanter Numaralı Eser* 850
Tablo 346. *EİMK 345 Envanter Numaralı Eser* 853
Tablo 347. *EİMK 346 Envanter Numaralı Eser* 855

Tablo 348. *EİMK 347 Envanter Numaralı Eser* 857
Tablo 349. *EİMK 348 Envanter Numaralı Eser* 859
Tablo 350. *EİMK 349 Envanter Numaralı Eser* 860
Tablo 351. *EİMK 350 Envanter Numaralı Eser* 862
Tablo 352. *EİMK 351 Envanter Numaralı Eser* 864
Tablo 353. *EİMK 352 Envanter Numaralı Eser* 865
Tablo 354. *EİMK 353 Envanter Numaralı Eser* 867
Tablo 355. *EİMK 354 Envanter Numaralı Eser* 870
Tablo 356. *EİMK 355 Envanter Numaralı Eser* 873
Tablo 357. *EİMK 356 Envanter Numaralı Eser* 875
Tablo 358. *EİMK 357 Envanter Numaralı Eser* 877
Tablo 359. *EİMK 358 Envanter Numaralı Eser* 879
Tablo 360. *EİMK 359 Envanter Numaralı Eser* 881
Tablo 361. *EİMK 360 Envanter Numaralı Eser* 883
Tablo 362. *EİMK 363-1 Envanter Numaralı Eser* 884
Tablo 363. *EİMK 363-2 Envanter Numaralı Eser* 886
Tablo 364. *EİMK 363-3 Envanter Numaralı Eser* 888
Tablo 365. *EİMK 363-4 Envanter Numaralı Eser* 890
Tablo 366. *EİMK 363-5 Envanter Numaralı Eser* 892
Tablo 367. *EİMK 363-6 Envanter Numaralı Eser* 894
Tablo 368. *EİMK 363-7 Envanter Numaralı Eser* 896
Tablo 369. *EİMK 363-8 Envanter Numaralı Eser* 898
Tablo 370. *EİMK 363-9 Envanter Numaralı Eser* 900
Tablo 371. *EİMK 363-10 Envanter Numaralı Eser* 902
Tablo 372. *EİMK 363-11 Envanter Numaralı Eser* 904
Tablo 373. *EİMK 363-12 Envanter Numaralı Eser* 906
Tablo 374. *EİMK 363-13 Envanter Numaralı Eser* 908
Tablo 375. *EİMK 363-14 Envanter Numaralı Eser* 910
Tablo 376. *EİMK 363-15 Envanter Numaralı Eser* 912
Tablo 377. *EİMK 363-16 Envanter Numaralı Eser* 914
Tablo 378. *EİMK 363-17 Envanter Numaralı Eser* 916
Tablo 379. *EİMK 363-18 Envanter Numaralı Eser* 918
Tablo 380. *EİMK 363-19 Envanter Numaralı Eser* 920
Tablo 381. *EİMK 363-20 Envanter Numaralı Eser* 922
Tablo 382. *EİMK 363-21 Envanter Numaralı Eser* 924

Tablo 383. *EİMK 363-22 Envanter Numaralı Eser*.....926
Tablo 384. *EİMK 363-23 Envanter Numaralı Eser*.....928
Tablo 385. *EİMK 363-24 Envanter Numaralı Eser*.....930
Tablo 386. *EİMK 363-25 Envanter Numaralı Eser*.....932
Tablo 387. *EİMK 363-26 Envanter Numaralı Eser*.....934
Tablo 388. *EİMK 363-27 Envanter Numaralı Eser*.....936
Tablo 389. *EİMK 363-28 Envanter Numaralı Eser*.....938
Tablo 390. *EİMK 363-29 Envanter Numaralı Eser*.....940
Tablo 391. *EİMK 363-30 Envanter Numaralı Eser*.....942
Tablo 392. *EİMK 363-31 Envanter Numaralı Eser*.....944
Tablo 393. *EİMK 363-32 Envanter Numaralı Eser*.....946
Tablo 394. *EİMK 363-33 Envanter Numaralı Eser*.....948
Tablo 395. *EİMK 363-34 Envanter Numaralı Eser*.....950
Tablo 396. *EİMK 363-35 Envanter Numaralı Eser*.....952
Tablo 397. *EİMK 363-36 Envanter Numaralı Eser*.....954
Tablo 398. *EİMK 363-37 Envanter Numaralı Eser*.....956
Tablo 399. *EİMK 363-38 Envanter Numaralı Eser*.....958
Tablo 400. *EİMK 363-39 Envanter Numaralı Eser*.....960
Tablo 401. *EİMK 363-40 Envanter Numaralı Eser*.....962
Tablo 402. *EİMK 364-1 Envanter Numaralı Eser*.....963
Tablo 403. *EİMK 364-2 Envanter Numaralı Eser*.....965
Tablo 404. *EİMK 364-3 Envanter Numaralı Eser*.....967
Tablo 405. *EİMK 364-4 Envanter Numaralı Eser*.....969
Tablo 406. *EİMK 364-5 Envanter Numaralı Eser*.....971
Tablo 407. *EİMK 364-6 Envanter Numaralı Eser*.....973
Tablo 408. *EİMK 364-7 Envanter Numaralı Eser*.....975
Tablo 409. *EİMK 364-8 Envanter Numaralı Eser*.....977
Tablo 410. *EİMK 364-9 Envanter Numaralı Eser*.....979
Tablo 411. *EİMK 364-10 Envanter Numaralı Eser*.....981
Tablo 412. *EİMK 364-11 Envanter Numaralı Eser*.....983
Tablo 413. *EİMK 364-12 Envanter Numaralı Eser*.....985
Tablo 414. *EİMK 364-13 Envanter Numaralı Eser*.....987
Tablo 415. *EİMK 364-14 Envanter Numaralı Eser*.....989
Tablo 416. *EİMK 364-15 Envanter Numaralı Eser*.....991
Tablo 417. *EİMK 364-16 Envanter Numaralı Eser*.....993

Tablo 418. *EİMK 364-17 Envanter Numaralı Eser*.....995
Tablo 419. *EİMK 364-18 Envanter Numaralı Eser*.....997
Tablo 420. *EİMK 364-19 Envanter Numaralı Eser*.....999
Tablo 421. *EİMK 364-20 Envanter Numaralı Eser*.....1001
Tablo 422. *EİMK 364-21 Envanter Numaralı Eser*.....1003
Tablo 423. *EİMK 364-22 Envanter Numaralı Eser*.....1005
Tablo 424. *EİMK 364-23 Envanter Numaralı Eser*.....1007
Tablo 425. *EİMK 364-24 Envanter Numaralı Eser*.....1009
Tablo 426. *EİMK 364-25 Envanter Numaralı Eser*.....1011
Tablo 427. *EİMK 364-26 Envanter Numaralı Eser*.....1013
Tablo 428. *EİMK 364-27 Envanter Numaralı Eser*.....1015
Tablo 429. *EİMK 365-1 Envanter Numaralı Eser*.....1017
Tablo 430. *EİMK 365-2 Envanter Numaralı Eser*.....1019
Tablo 431. *EİMK 366 Envanter Numaralı Eser*.....1021
Tablo 432. *EİMK 367 Envanter Numaralı Eser*.....1022

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. *Klasik Cildin Bölümleri* 42
Şekil 2. *49 Envanter Numaralı Eserde Bulunan Faik Osman'a Ait Vakıf Kaydı* 58
Şekil 3. *49 Envanter Numaralı Eserde Bulunan Faik Osman'a Ait Vakıf Mührü* 58
Şekil 4. *80 Envanter Numaralı Eserde Bulunan Abdullah Edib'e Ait Vakıf Kaydı (Nesih Hat)* 60
Şekil 5. *54 Envanter Numaralı Eserde Bulunan Abdullah Edib'e Ait Vakıf Kaydı (Ta'lîk Hat)* 60
Şekil 6. *364-1 Envanter Nolu Eserde Hacı Cafer Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı Örneği* 61
Şekil 7. *187 Envanter Numaralı Eserde Veliyyüddin Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı Örneği* 61
Şekil 8. *157 Envanter Numaralı Muhammed b. Ali b. Abdullah'a Ait Vakıf Kaydı* 62
Şekil 9. *195 Envanter Numaralı Hacı Osman El Hâlidî'ye Ait Vakıf Kaydı Örneği* 62
Şekil 10. *46 Envanter Numaralı Eserde İbrahim Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı* 62
Şekil 11. *71envanter Numaralı Eserde Seyyid Muhammed Şerif'e Ait Vakıf Kaydı Örneği* 63
Şekil 12. *135 Envanter Numaralı Eserde Yazıcızâde Hacı İbrahim Paşa'ya Ait Vakıf Kaydı* 63
Şekil 13. *216 Envanter Numaralı Eserde Hacı Ahmed Efendi el Erzurûmî'ye Ait Vakıf Kaydı* 64
Şekil 14. *159 Envanter Numaralı Eserde Muhammed b. Bayburdî'ye Ait Vakıf Kaydı* 65
Şekil 15. *65 Envanter Numaralı Eserde Ahmed b. (Sabîoğlu'na) Ait Vakıf Kaydı* 65
Şekil 16. *331 Envanter Numaralı Eserde Erzurum Müftüsü Ömer Fadıl Cemaleddin'e Ait Vakıf Kaydı* 66
Şekil 17. *138 Envanter Numaralı Eserde Hacı Seyyid Abdurrahman Kâmil'e Ait Vakıf Kaydı* ve Mühür 66
Şekil 18. *303 Envanter Numaralı Eserde Erzurum Müftüsü Seyyid İbrahim Edhem'e Ait Temellük Kaydı ve Mührü* 67
Şekil 19. *176 Envanter Numaralı Eserde Gülsün Hanım'a Ait Vakıf Kaydı* 67
Şekil 20. *217 Envanter Numaralı Eserde Hacı Ahmed Kethüda ve Hacı İbrahim Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı* 68
Şekil 21. *151 Envanter Numaralı Eserde Hacı Bekrî Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı* 68
Şekil 22. *288 Envanter Numaralı Eserde Hacı Dede Ağa'ya Ait Vakıf Kaydı* 69

Şekil 23. *128 Envanter Numaralı Eserde Hacı Muhammed b. Hacı Ali'ye Ait Vakıf Kaydı* 69
Şekil 24. *185 Envanter Numaralı Eserde Hacı Muhammed Mustafa'ya Ait Vakıf Kaydı* 70
Şekil 25. *367 Envanter Numaralı Eserde Hacı Ömer Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı* 70
Şekil 26. *79 Envanter Numaralı Eserde Hacı Ömer el-Erzurumî'ye Ait Vakıf Kaydı* 71
Şekil 27. *137 Envanter Numaralı Eserde Hamiduddin'e Ait Vakıf Kaydı* 71
Şekil 28. *105 Envanter Numaralı Eserde İbn Numan'a Ait Vakıf Kaydı* 72
Şekil 29. *107 Envanter Numaralı Eserde İsmail ... Muhammed Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı* 73
Şekil 30. *26 Envanter Numaralı Eserde İsmail b. Hüseyin'e Ait Temellük Kaydı* 73
Şekil 31. *36 Envanter Numaralı Eserde Kazzazzâde Muhammed Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı* 74
Şekil 32. *78 Envanter Numaralı Eserde Muhammed b. Seyyid Hacı Osman'a Ait Vakıf Kaydı* 74
Şekil 33. *325 Envanter Numaralı Eserde Muhammed b. Mustafa'ya Ait Vakıf Kaydı* 75
Şekil 34. *220 Envanter Numaralı Eserde Muhammed b. Osman Halebî'ye Ait Vakıf Kaydı* 75
Şekil 35. *108 Envanter Numaralı Eserde Muhammed Nuri Efendi'ye Ait Temellük Kaydı* 76
Şekil 36. *173 Envanter Numaralı Eserde Mustafa Paşa'ya Ait Vakıf Kaydı* 76
Şekil 37. *28 Envanter Numaralı Eserde Mustafa Tarık Efendi ve Oğulları Hacı Seyyid Abdullah, H. Hüseyin, H. Mehmed'e Ait Vakıf Kaydı* 77
Şekil 38. *316 Envanter Numaralı Eserde Osman el Hâlidî en Nakşibendi'ye Ait Vakıf Kaydı* 77
Şekil 39. *219 Envanter Numaralı Eserde Seyyid Muhammed Şemsüddîn'e Ait Vakıf Kaydı* 78
Şekil 40. *357 Envanter Numaralı Eserde Vezir Evham Süleyman Paşa'ya Ait Vakıf Kaydı* 78
Şekil 41. *EİMK 1 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 81
Şekil 42. *EİMK 1 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 81
Şekil 43. *EİMK 2 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 84
Şekil 44. *EİMK 2 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 84
Şekil 45. *EİMK 3 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 86
Şekil 46. *EİMK 3 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 87
Şekil 47. *EİMK 3 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi* Detay 87
Şekil 48. *EİMK 4 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 90

Şekil 49. *EİMK 4 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 90
Şekil 50. *EİMK 4 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 90
Şekil 51. *EİMK 5 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 92
Şekil 52. *EİMK 5 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 92
Şekil 53. *EİMK 6 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 95
Şekil 54. *EİMK 6 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 95
Şekil 55. *EİMK 6 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi* Detay 96
Şekil 56. *EİMK 7 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 98
Şekil 57. *EİMK 7 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 98
Şekil 58. *EİMK 7 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi* Detay 99
Şekil 59. *EİMK 8 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 100
Şekil 60. *EİMK 8 Envanter Numaralı Eserin Son Sayfaları* 101
Şekil 61. *EİMK 9 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 102
Şekil 62. *EİMK 9 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 103
Şekil 63. *EİMK 10 Envanter Numaralı Eserin Mahfazası* 105
Şekil 64. *EİMK 10 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 105
Şekil 65. *EİMK 10 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 105
Şekil 66. *EİMK 10 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 106
Şekil 67. *EİMK 11 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 107
Şekil 68. *EİMK 11 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 108
Şekil 69. *EİMK 12 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 109
Şekil 70. *EİMK 12 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 109
Şekil 71. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 113
Şekil 72. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 114
Şekil 73. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 114
Şekil 74. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi* Detay 114
Şekil 75. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 49b 50a Sayfaları* 115
Şekil 76. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 49b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 115
Şekil 77. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 108b 109a Sayfaları* 115
Şekil 78. *EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 108b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 116
Şekil 79. *EİMK 14 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 117
Şekil 80. *EİMK 14 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 118
Şekil 81. *EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 121
Şekil 82. *EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin Mukaddime Sayfası* 121
Şekil 83. *EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin Mukaddime Sayfası Tezhibi Detay* 121

Şekil 84. *EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 122
Şekil 85. EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay 122
Şekil 86. *EİMK 16 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 124
Şekil 87. *EİMK 16 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 124
Şekil 88. *EİMK 17 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 126
Şekil 89. *EİMK 17 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 126
Şekil 90. *EİMK 18 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 128
Şekil 91. *EİMK 18 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 128
Şekil 92. *EİMK 19 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 130
Şekil 93. *EİMK 19 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 131
Şekil 94. *EİMK 20 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 132
Şekil 95. *EİMK 20 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 133
Şekil 96. *EİMK 21 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 134
Şekil 97. *EİMK 21 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 135
Şekil 98. *EİMK 22 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 136
Şekil 99. *EİMK 22 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 137
Şekil 100. *EİMK 23 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 138
Şekil 101. *EİMK 23 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 139
Şekil 102. *EİMK 24 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 140
Şekil 103. *EİMK 24 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 141
Şekil 104. *EİMK 25 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 143
Şekil 105. *EİMK 25 Envanter Numaralı Eserin Zahriye Sayfası* 143
Şekil 106. *EİMK 25 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 144
Şekil 107. *EİMK 26 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 145
Şekil 108. *EİMK 26 Envanter Numaralı Eserin Zahriye Sayfası* 146
Şekil 109. *EİMK 26 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 146
Şekil 110. *EİMK 27 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 148
Şekil 111. *EİMK 27 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 149
Şekil 112. *EİMK 28 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 151
Şekil 113. *EİMK 28 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 151
Şekil 114. *EİMK 29 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 153
Şekil 115. *EİMK 29 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 154
Şekil 116. *EİMK 29 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 154
Şekil 117. *EİMK 30 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 156
Şekil 118. *EİMK 30 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 157

Şekil 119. *EİMK 31 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....159
Şekil 120. *EİMK 31 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....159
Şekil 121. *EİMK 32 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....161
Şekil 122. *EİMK 32 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....162
Şekil 123. *EİMK 33 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....163
Şekil 124. *EİMK 33 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....164
Şekil 125. *EİMK 34 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....166
Şekil 126. *EİMK 34 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....166
Şekil 127. *EİMK 35 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....168
Şekil 128. *EİMK 35 Envanter Numaralı Eserin Son Sayfaları*.....168
Şekil 129. *EİMK 36 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....170
Şekil 130. *EİMK 36 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....171
Şekil 131. *EİMK 37 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....173
Şekil 132. *EİMK 37 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi*.....173
Şekil 133. *EİMK 37 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....173
Şekil 134. *EİMK 38 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....175
Şekil 135. *EİMK 38 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....175
Şekil 136. *EİMK 38 Envanter Numaralı Eserin Unvan Tezhibi Detay*.....176
Şekil 137. *EİMK 39 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....178
Şekil 138. *EİMK 39 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....178
Şekil 139. *EİMK 40 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....180
Şekil 140. *EİMK 40 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi*.....181
Şekil 141. *EİMK 40 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....181
Şekil 142. *EİMK 41 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....182
Şekil 143. *EİMK 41 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....183
Şekil 144. *EİMK 42 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....184
Şekil 145. *EİMK 42 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....184
Şekil 146. *EİMK 43 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....186
Şekil 147. *EİMK 43 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....186
Şekil 148. *EİMK 44 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....189
Şekil 149. *EİMK 44 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....189
Şekil 150. *EİMK 44 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay*.....189
Şekil 151. *EİMK 45 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....191
Şekil 152. *EİMK 44 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....191
Şekil 153. *EİMK 46 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....193

Şekil 154. *EİMK 46 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 193
Şekil 155. *EİMK 47 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 196
Şekil 156. *EİMK 47 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 196
Şekil 157. *EİMK 48 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 198
Şekil 158. *EİMK 48 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 198
Şekil 159. *EİMK 48 Envanter Numaralı Eserin Unvan Tezhibi Detayı* 199
Şekil 160. *EİMK 49 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 201
Şekil 161. *EİMK 49 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 201
Şekil 162. *EİMK 50 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 202
Şekil 163. *EİMK 50 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 203
Şekil 164. *EİMK 51 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 204
Şekil 165. *EİMK 51 Envanter Numaralı Eserin 1a Sayfası* 204
Şekil 166. *EİMK 52 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 206
Şekil 167. *EİMK 52 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 206
Şekil 168. *EİMK 53 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 208
Şekil 169. *EİMK 53 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 208
Şekil 170. *EİMK 54 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 210
Şekil 171. *EİMK 54 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 210
Şekil 172. *EİMK 54 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 211
Şekil 173. *EİMK 55 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 212
Şekil 174. *EİMK 55 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 212
Şekil 175. *EİMK 56 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 214
Şekil 176. *EİMK 56 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 214
Şekil 177. *EİMK 57 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 216
Şekil 178. *EİMK 57 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 216
Şekil 179. *EİMK 58 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 219
Şekil 180. *EİMK 58 Envanter Numaralı Eserin Miklep ve Sertab İçi* 219
Şekil 181. *EİMK 58 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 219
Şekil 182. *EİMK 58 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 220
Şekil 183. *EİMK 59 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 221
Şekil 184. *EİMK 59 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 221
Şekil 185. *EİMK 60 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 223
Şekil 186. *EİMK 60 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 223
Şekil 187. *EİMK 61 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 224
Şekil 188. *EİMK 61 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 224

Şekil 189. *EİMK 62 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....226
Şekil 190. *EİMK 62 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....226
Şekil 191. *EİMK 63 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....228
Şekil 192. *EİMK 63 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....228
Şekil 193. *EİMK 64 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....230
Şekil 194. *EİMK 64 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....230
Şekil 195. *EİMK 65 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....232
Şekil 196. *EİMK 65 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....232
Şekil 197. *EİMK 66 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....235
Şekil 198. *EİMK 66 Envanter Numaralı Eserin Zahriye Sayfası*.....235
Şekil 199. *EİMK 66 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....235
Şekil 200. *EİMK 67 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....238
Şekil 201. *EİMK 67 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....239
Şekil 202. *EİMK 67 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi*.....239
Şekil 203. *EİMK 68 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....241
Şekil 204. *EİMK 68 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....241
Şekil 205. *EİMK 69 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....243
Şekil 206. *EİMK 69 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....244
Şekil 207. *EİMK 70 Envanter Numaralı Eserin Mahfazası*.....246
Şekil 208. EİMK 70 Envanter Numaralı Eserin Cildi.....246
Şekil 209. *EİMK 70 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi*.....246
Şekil 210. *EİMK 70 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....247
Şekil 211. *EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....250
Şekil 212. *EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfaları*.....251
Şekil 213. *EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası Başlık Tezhibi Detay*.....251
Şekil 214. *EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....251
Şekil 215 *EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay*.....251
Şekil 216. *EİMK 72 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....253
Şekil 217. *EİMK 72 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....253
Şekil 218. *EİMK 73 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....256
Şekil 219. *EİMK 73 Envanter Numaralı Eserin Zahriye Sayfası (30a)*.....257
Şekil 220. *EİMK 73 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....257
Şekil 221. *EİMK 74 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....259
Şekil 222. *EİMK 74 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....259
Şekil 223. *EİMK 75 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....261

Şekil 224. *EİMK 75 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 261
Şekil 225. *EİMK 76 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 263
Şekil 226. *EİMK 76 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 263
Şekil 227. *EİMK 77 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 265
Şekil 228. *EİMK 77 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 266
Şekil 229. *EİMK 78 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 267
Şekil 230. *EİMK 78 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 268
Şekil 231. *EİMK 79 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 270
Şekil 232. *EİMK 79 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı* 270
Şekil 233. *EİMK 79 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfaları Başlık Tezhibi* 271
Şekil 234. *EİMK 79 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 271
Şekil 235. *EİMK 80 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 274
Şekil 236. *EİMK 80 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 274
Şekil 237. *EİMK 80 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi* 275
Şekil 238. *EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 278
Şekil 239. *EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 278
Şekil 240. *EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 278
Şekil 241. *EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi* 279
Şekil 242. *EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin Son Sayfası* 279
Şekil 243. *EİMK 82 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 282
Şekil 244. *EİMK 82 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 282
Şekil 245. *EİMK 82 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 283
Şekil 246. *EİMK 82 Envanter Numaralı Eserin1b Sayfası Unvan Tezhibi* 283
Şekil 247. *EİMK 83 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 286
Şekil 248. *EİMK 83 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 286
Şekil 249. *EİMK 83 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 287
Şekil 250. *EİMK 83 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 287
Şekil 251. *EİMK 84 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 289
Şekil 252. *EİMK 84 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 289
Şekil 253. *EİMK 84 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi* 289
Şekil 254. *EİMK 85 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 292
Şekil 255. *EİMK 85 Envanter Numaralı 1b 2a Sayfaları* 292
Şekil 256. *EİMK 85 Envanter Numaralı 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 292
Şekil 257. *EİMK 86 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 294
Şekil 258. *EİMK 86 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 294

Şekil 259. *EİMK 87 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....296
Şekil 260. *EİMK 87 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....296
Şekil 261. *EİMK 88 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....298
Şekil 262. *EİMK 88 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi*.....298
Şekil 263. *EİMK 88 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....299
Şekil 264. *EİMK 89 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....301
Şekil 265. *EİMK 89 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....302
Şekil 266. *EİMK 89 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay*.....302
Şekil 267. *EİMK 90 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....303
Şekil 268. *EİMK 90 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....304
Şekil 269. *EİMK 91 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....305
Şekil 270. *EİMK 91 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....305
Şekil 271. *EİMK 92 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....307
Şekil 272. *EİMK 92 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi*.....308
Şekil 273. *EİMK 92 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....308
Şekil 274. *EİMK 93 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....310
Şekil 275. *EİMK 93 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....310
Şekil 276. *EİMK 94 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....312
Şekil 277. *EİMK 94 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....312
Şekil 278. *EİMK 95 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....315
Şekil 279. *EİMK 95 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi*.....316
Şekil 280. *EİMK 95 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....316
Şekil 281. *EİMK 95 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay*.....316
Şekil 282. *EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....319
Şekil 283. *EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi*.....319
Şekil 284. *EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfaları*.....320
Şekil 285. *EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası Başlık Tezhibi Detay*.....320
Şekil 286. *EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....320
Şekil 287. *EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay*.....320
Şekil 288. *EİMK 97 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....322
Şekil 289. *EİMK 97 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....323
Şekil 290. *EİMK 98 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....325
Şekil 291. *EİMK 98 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar*.....325
Şekil 292. *EİMK 99 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....328
Şekil 293. *EİMK 99 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....328

Şekil 294. *EİMK 99 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 328
Şekil 295. *EİMK 100 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 330
Şekil 296. *EİMK 100 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 330
Şekil 297. *EİMK 101 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 332
Şekil 298. *EİMK 101 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 332
Şekil 299. *EİMK 102 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 335
Şekil 300. *EİMK 102 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 335
Şekil 301. *EİMK 102 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 335
Şekil 302. *EİMK 102 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 336
Şekil 303. *EİMK 103 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 337
Şekil 304. *EİMK 103 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 338
Şekil 305. *EİMK 104 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 340
Şekil 306. *EİMK 104 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 340
Şekil 307. *EİMK 104 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 340
Şekil 308. *EİMK 105 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 342
Şekil 309. *EİMK 105 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 342
Şekil 310. *EİMK 106 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 344
Şekil 311. *EİMK 106 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 344
Şekil 312. *EİMK 107 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 347
Şekil 313. *EİMK 107 Envanter Numaralı Eserin1b 2a Sayfaları* 347
Şekil 314. *EİMK 107 Envanter Numaralı Eserin1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 347
Şekil 315. *EİMK 108 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 349
Şekil 316. *EİMK 108 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 349
Şekil 317. *EİMK 109 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 350
Şekil 318. *EİMK 109 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 351
Şekil 319. *EİMK 110 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 352
Şekil 320. *EİMK 110 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 353
Şekil 321. *EİMK 110 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 353
Şekil 322. *EİMK 111 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 354
Şekil 323. *EİMK 111 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 354
Şekil 324. *EİMK 112 Envanter Numaralı Eserin Bez Cildi* 356
Şekil 325. *EİMK 112 Envanter Numaralı Eserin Orijinal Cildi* 356
Şekil 326. *EİMK 112 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 357
Şekil 327. *EİMK 113 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 358
Şekil 328. *EİMK 113 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 358

Şekil 329. *EİMK 114 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 360
Şekil 330. *EİMK 114 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 360
Şekil 331. *EİMK 115 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 362
Şekil 332. *EİMK 115 Envanter Numaralı Cilt İçi* 362
Şekil 333. *EİMK 115 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 363
Şekil 334. *EİMK 116 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 365
Şekil 335. *EİMK 116 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 365
Şekil 336. *EİMK 117 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 366
Şekil 337. *EİMK 117 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 367
Şekil 338. EİMK 118 Envanter Numaralı Eserin Cildi 368
Şekil 339. *EİMK 118 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 369
Şekil 340. *EİMK 119 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 371
Şekil 341. *EİMK 119 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 372
Şekil 342. *EİMK 119 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 372
Şekil 343. *EİMK 120 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 374
Şekil 344. *EİMK 120 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 374
Şekil 345. *EİMK 120 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 375
Şekil 346. *EİMK 121 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 376
Şekil 347. *EİMK 121 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 376
Şekil 348. *EİMK 122 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 378
Şekil 349. *EİMK 122 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 378
Şekil 350. *EİMK 123 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 380
Şekil 351. *EİMK 123 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 380
Şekil 352. *EİMK 124 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 381
Şekil 353. *EİMK 124 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 382
Şekil 354. *EİMK 125 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 383
Şekil 355. *EİMK 125 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 384
Şekil 356. *EİMK 126 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 386
Şekil 357. *EİMK 126 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 386
Şekil 358. *EİMK 126 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 386
Şekil 359. *EİMK 127 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 388
Şekil 360. *EİMK 127 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 388
Şekil 361. *EİMK 128 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 390
Şekil 362. *EİMK 128 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 390
Şekil 363. *EİMK 129 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 393

Şekil 364. *EİMK 129 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 393
Şekil 365. *EİMK 129 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 393
Şekil 366. *EİMK 129 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 394
Şekil 367. *EİMK 130 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 395
Şekil 368. *EİMK 130 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 395
Şekil 369. *EİMK 131 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 397
Şekil 370. *EİMK 131 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 397
Şekil 371. *EİMK 132 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 398
Şekil 372. *EİMK 132 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 399
Şekil 373. *EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 402
Şekil 374. *EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfaları* 403
Şekil 375. *EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 403
Şekil 376. *EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 403
Şekil 377. *EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 403
Şekil 378. *EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin 2a Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 404
Şekil 379. *EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin Son Sayfa Bezemesi* 404
Şekil 380. *EİMK 134 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 406
Şekil 381. *EİMK 134 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 407
Şekil 382. *EİMK 134 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 407
Şekil 383. *EİMK 135 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 409
Şekil 384. *EİMK 135 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 409
Şekil 385. *EİMK 135 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 409
Şekil 386. *EİMK 136 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 411
Şekil 387. *EİMK 136 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 411
Şekil 388. *EİMK 136 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 412
Şekil 389. *EİMK 137 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 414
Şekil 390. *EİMK 137 Envanter Numaralı Eserin Miklep İçi* 414
Şekil 391. *EİMK 137 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 415
Şekil 392. *EİMK 138 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 416
Şekil 393. *EİMK 138 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 416
Şekil 394. *EİMK 139 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 418
Şekil 395. *EİMK 139 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 418
Şekil 396. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin Mahfazası* 425
Şekil 397. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 425
Şekil 398. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 426

Şekil 399. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 426
Şekil 400. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 426
Şekil 401. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 39b 40a Sayfaları* 427
Şekil 402. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 39b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 427
Şekil 403. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 86b 87a Sayfaları* 427
Şekil 404. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 86b Unvan Tezhibi Detay* 428
Şekil 405. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 173b 174a Sayfaları* 428
Şekil 406. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 173b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 428
Şekil 407. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 266b 267a Sayfaları* 429
Şekil 408. *EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 266b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 429
Şekil 409. *EİMK 141 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 430
Şekil 410. *EİMK 141 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 431
Şekil 411. *EİMK 142 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 433
Şekil 412. *EİMK 142 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 433
Şekil 413. *EİMK 143 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 435
Şekil 414. *EİMK 143 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 435
Şekil 415. *EİMK 144 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 437
Şekil 416. *EİMK 144 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 437
Şekil 417. *EİMK 145 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 439
Şekil 418. *EİMK 145 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 439
Şekil 419. *EİMK 146 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 441
Şekil 420. *EİMK 146 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 441
Şekil 421. *EİMK 147 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 443
Şekil 422. *EİMK 147 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 443
Şekil 423. *EİMK 148 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 445
Şekil 424. *EİMK 148 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 446
Şekil 425. *EİMK 148 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 446
Şekil 426. *EİMK 149 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 448
Şekil 427. *EİMK 149 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 448
Şekil 428. *EİMK 149 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 448
Şekil 429. *EİMK 150 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 451
Şekil 430. *EİMK 150 Envanter Numaralı Eserin Sertab İçi* 451
Şekil 431. *EİMK 150 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 452
Şekil 432. *EİMK 150 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 452
Şekil 433. *EİMK 151 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 453

Şekil 434. *EİMK 151 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 454
Şekil 435. *EİMK 152 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 455
Şekil 436. *EİMK 152 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 455
Şekil 437. *EİMK 153 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 457
Şekil 438. *EİMK 153 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 457
Şekil 439. *EİMK 154 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 459
Şekil 440. *EİMK 154 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 459
Şekil 441. *EİMK 155 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 461
Şekil 442. *EİMK 155 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 461
Şekil 443. *EİMK 156 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 462
Şekil 444. *EİMK 156 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 462
Şekil 445. EİMK *157 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 465
Şekil 446. *EİMK 157 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 465
Şekil 447. *EİMK 157 Envanter Numaralı Eserin 1b Unvan Tezhibi Detay* 466
Şekil 448. *EİMK 158 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 468
Şekil 449. *EİMK 158 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 468
Şekil 450. *EİMK 158 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 468
Şekil 451. *EİMK 159 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 470
Şekil 452. *EİMK 159 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 470
Şekil 453. *EİMK 160 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 472
Şekil 454. *EİMK 160 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 472
Şekil 455. *EİMK 161 Envanter Numaralı Eserin Koruma Kılıflı Cildi* 473
Şekil 456. *EİMK 161 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 474
Şekil 457. *EİMK 161 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 474
Şekil 458. *EİMK 162 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 475
Şekil 459. *EİMK 162 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 476
Şekil 460. *EİMK 163 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 477
Şekil 461. *EİMK 163 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 477
Şekil 462. *EİMK 164 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 479
Şekil 463. *EİMK 164 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 479
Şekil 464. *EİMK 165 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 480
Şekil 465. *EİMK 165 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 480
Şekil 466. *EİMK 166 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 482
Şekil 467. *EİMK 166 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 482
Şekil 468. *EİMK 166 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 482

Şekil 469. *EİMK 167 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 484
Şekil 470. *EİMK 167 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 484
Şekil 471. *EİMK 168 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 485
Şekil 472. *EİMK 168 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfala*r 485
Şekil 473. *EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 489
Şekil 474. *EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin Sertab İçi* 489
Şekil 475. *EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 489
Şekil 476. *EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Tezhibi Detay* 489
Şekil 477. *EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin Ferağ Kaydı* 490
Şekil 478. *EİMK 170 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 491
Şekil 479. *EİMK 170 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 492
Şekil 480. *EİMK 171 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 493
Şekil 481. *EİMK 171 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 494
Şekil 482. *EİMK 171 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 494
Şekil 483. *EİMK 172 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 496
Şekil 484. *EİMK 172 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 496
Şekil 485. *EİMK 172 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 496
Şekil 486. *EİMK 172 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 497
Şekil 487. *EİMK 173 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 499
Şekil 488. *EİMK 173 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 499
Şekil 489. *EİMK 173 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 499
Şekil 490. *EİMK 174 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 501
Şekil 491. *EİMK 174 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 501
Şekil 492. *EİMK 175 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 503
Şekil 493. *EİMK 175 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 503
Şekil 494. *EİMK 176 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 505
Şekil 495. *EİMK 176 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 505
Şekil 496. *EİMK 177 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 507
Şekil 497. *EİMK 177 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 507
Şekil 498. *EİMK 178 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 509
Şekil 499. *EİMK 178 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 509
Şekil 500. *EİMK 178 Envanter Numaralı Eserin 1b sayfası Unvan Tezhibi Detay* 509
Şekil 501. *EİMK 179 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 511
Şekil 502. *EİMK 179 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 511
Şekil 503. *EİMK 180 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 513

Şekil 504. *EİMK 180 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 514
Şekil 505. *EİMK 180 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 514
Şekil 506. *EİMK 181 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 515
Şekil 507. *EİMK 181 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 515
Şekil 508. *EİMK 182 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 517
Şekil 509. *EİMK 182 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 517
Şekil 510. *EİMK 183 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 519
Şekil 511. *EİMK 183 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 520
Şekil 512. *EİMK 183 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 520
Şekil 513. *EİMK 184 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 521
Şekil 514. EİMK 184 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları 521
Şekil 515. *EİMK 185 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 523
Şekil 516. *EİMK 185 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 523
Şekil 517. *EİMK 186 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 525
Şekil 518. *EİMK 186 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 525
Şekil 519. *EİMK 187 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 526
Şekil 520. *EİMK 187 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 526
Şekil 521. *EİMK 188 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 528
Şekil 522. *EİMK 188 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 528
Şekil 523. *EİMK 189 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 529
Şekil 524. *EİMK 189 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 529
Şekil 525. *EİMK 190 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 532
Şekil 526. *EİMK 190 Envanter Numaralı Eserin Miklep İçi* 532
Şekil 527. *EİMK 190 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 532
Şekil 528. *EİMK 191 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 534
Şekil 529. *EİMK 191 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 534
Şekil 530. *EİMK 192 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 536
Şekil 531. *EİMK 192 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 536
Şekil 532. *EİMK 193 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 537
Şekil 533. *EİMK 193 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 537
Şekil 534. *EİMK 194 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 539
Şekil 535. *EİMK 194 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 539
Şekil 536. *EİMK 195 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 541
Şekil 537. *EİMK 195 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 541
Şekil 538. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 545

Şekil 539. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 546
Şekil 540. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 546
Şekil 541. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 546
Şekil 542. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 49b Sayfası* 547
Şekil 543. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 49b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 547
Şekil 544. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 69b 70a Sayfaları* 547
Şekil 545. *EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 69b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 547
Şekil 546. *EİMK 197 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 549
Şekil 547. *EİMK 197 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 549
Şekil 548. *EİMK 198 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 551
Şekil 549. *EİMK 198 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 551
Şekil 550. *EİMK 198 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 552
Şekil 551. *EİMK 199 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 553
Şekil 552. *EİMK 199 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 553
Şekil 553. *EİMK 200 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 556
Şekil 554. *EİMK 200 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 556
Şekil 555. *EİMK 200 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Başlık Tezhibi Detay* 556
Şekil 556. *EİMK 201 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 559
Şekil 557. *EİMK 201 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 559
Şekil 558. *EİMK 201 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 560
Şekil 559. *EİMK 202 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 561
Şekil 560. *EİMK 202 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 561
Şekil 561. *EİMK 203 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 563
Şekil 562. *EİMK 203 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 563
Şekil 563. *EİMK 204 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 565
Şekil 564. *EİMK 204 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 565
Şekil 565. *EİMK 205 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 567
Şekil 566. *EİMK 205 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 567
Şekil 567. *EİMK 206 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 570
Şekil 568. *EİMK 206 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 570
Şekil 569. *EİMK 206 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 570
Şekil 570. *EİMK 207 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 572
Şekil 571. *EİMK 207 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 572
Şekil 572. *EİMK 208 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 573
Şekil 573. *EİMK 208 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 574

Şekil 574. *EİMK 209 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 575
Şekil 575. *EİMK 209 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 575
Şekil 576. *EİMK 210 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 577
Şekil 577. *EİMK 210 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 577
Şekil 578. *EİMK 211 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapağı* 579
Şekil 579. *EİMK 211 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 579
Şekil 580. *EİMK 212 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 581
Şekil 581. *EİMK 212 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 581
Şekil 582. *EİMK 213 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 583
Şekil 583. *EİMK 213 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 583
Şekil 584. *EİMK 214 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 585
Şekil 585. *EİMK 214 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 585
Şekil 586. *EİMK 215 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 587
Şekil 587. *EİMK 215 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 587
Şekil 588. *EİMK 216 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 589
Şekil 589. *EİMK 216 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 589
Şekil 590. *EİMK 217 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 591
Şekil 591. *EİMK 217 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 591
Şekil 592. *EİMK 218 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 592
Şekil 593. *EİMK 218 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 593
Şekil 594. *EİMK 219 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 594
Şekil 595. *EİMK 219 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 594
Şekil 596. *EİMK 220 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 596
Şekil 597. *EİMK 220 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 596
Şekil 598. *EİMK 221 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 598
Şekil 599. *EİMK 221 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 598
Şekil 600. *EİMK 221 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 598
Şekil 601. *EİMK 222 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 600
Şekil 602. *EİMK 222 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 600
Şekil 603. *EİMK 223 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 601
Şekil 604. *EİMK 223 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 602
Şekil 605. *EİMK 223 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 602
Şekil 606. *EİMK 224 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 604
Şekil 607. *EİMK 224 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 604
Şekil 608. *EİMK 225 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 605

Şekil 609. *EİMK 226 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 607
Şekil 610. *EİMK 226 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 607
Şekil 611. *EİMK 227 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 608
Şekil 612. *EİMK 227 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 609
Şekil 613. *EİMK 228 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 610
Şekil 614. *EİMK 228 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 610
Şekil 615. *EİMK 229 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 612
Şekil 616. *EİMK 229 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 612
Şekil 617. *EİMK 230 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 613
Şekil 618. *EİMK 230 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 613
Şekil 619. *EİMK 231 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 615
Şekil 620. *EİMK 231 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 615
Şekil 621. *EİMK 232 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 617
Şekil 622. *EİMK 232 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 617
Şekil 623. *EİMK 233 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 619
Şekil 624. *EİMK 233 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 619
Şekil 625. *EİMK 234 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 621
Şekil 626. *EİMK 234 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 621
Şekil 627. *EİMK 235 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 623
Şekil 628. *EİMK 235 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 623
Şekil 629. *EİMK 236 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 625
Şekil 630. *EİMK 236 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 625
Şekil 631. *EİMK 237 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 627
Şekil 632. *EİMK 237 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 627
Şekil 633. *EİMK 237 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 628
Şekil 634. *EİMK 238 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 629
Şekil 635. *EİMK 238 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 629
Şekil 636. *EİMK 239 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 631
Şekil 637. *EİMK 239 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 631
Şekil 638. *EİMK 240 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 633
Şekil 639. *EİMK 240 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 633
Şekil 640. *EİMK 241 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 635
Şekil 641. *EİMK 241 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 635
Şekil 642. *EİMK 242 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 637
Şekil 643. *EİMK 242 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 637

Şekil 644. *EİMK 243 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 639
Şekil 645. *EİMK 243 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 639
Şekil 646. *EİMK 244 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı* 641
Şekil 647. *EİMK 244 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 641
Şekil 648. *EİMK 245 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 643
Şekil 649. *EİMK 245 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 643
Şekil 650. *EİMK 246 Envanter Numaralı Eserin Koruma Kılıfı* 645
Şekil 651. *EİMK 246 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 646
Şekil 652. *EİMK 246 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 646
Şekil 653. *EİMK 247 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 648
Şekil 654. *EİMK 247 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 648
Şekil 655. *EİMK 248 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 651
Şekil 656. *EİMK 248 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 651
Şekil 657. *EİMK 248 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 651
Şekil 658. *EİMK 248 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 652
Şekil 659. *EİMK 249 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 654
Şekil 660. *EİMK 249 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 654
Şekil 661. *EİMK 249 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 655
Şekil 662. *EİMK 250 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 656
Şekil 663. *EİMK 250 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 656
Şekil 664. *EİMK 251 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 658
Şekil 665. *EİMK 251 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 658
Şekil 666. *EİMK 252 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 660
Şekil 667. *EİMK 252 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 660
Şekil 668. *EİMK 252 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 661
Şekil 669. *EİMK 253 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 662
Şekil 670. *EİMK 253 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 662
Şekil 671. *EİMK 254 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 665
Şekil 672. *EİMK 254 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 665
Şekil 673. *EİMK 255 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 668
Şekil 674. *EİMK 255 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 668
Şekil 675. *EİMK 255 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 669
Şekil 676. *EİMK 255 Envanter Numaralı Eserin Ferağ Kaydı* 669
Şekil 677. *EİMK 256 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 670
Şekil 678. *EİMK 256 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 671

Şekil 679. *EİMK 256 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 671
Şekil 680. *EİMK 257 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 672
Şekil 681. *EİMK 257 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 673
Şekil 682. *EİMK 258 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 674
Şekil 683. *EİMK 259 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 676
Şekil 684. *EİMK 260 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapak ve Miklebi* 677
Şekil 685. *EİMK 260 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 678
Şekil 686. *EİMK 261 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 679
Şekil 687. *EİMK 261 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 680
Şekil 688. *EİMK 262 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 681
Şekil 689. *EİMK 262 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 681
Şekil 690. *EİMK 263 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 683
Şekil 691. *EİMK 263 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 683
Şekil 692. *EİMK 264 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 685
Şekil 693. *EİMK 264 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 685
Şekil 694. *EİMK 265 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 687
Şekil 695. *EİMK 265 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 687
Şekil 696. *EİMK 266 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 689
Şekil 697. *EİMK 266 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 690
Şekil 698. *EİMK 266 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 690
Şekil 699. *EİMK 267 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 693
Şekil 700. *EİMK 267 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 693
Şekil 701. *EİMK 267 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 693
Şekil 702. *EİMK 268 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 695
Şekil 703. *EİMK 268 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 695
Şekil 704. *EİMK 269 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 697
Şekil 705. *EİMK 269 Envanter Numaralı Eserin Örnek Sayfaları* 697
Şekil 706. *EİMK 270 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 698
Şekil 707. *EİMK 270 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 698
Şekil 708. *EİMK 271 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 700
Şekil 709. *EİMK 271 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 700
Şekil 710. *EİMK 272 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 701
Şekil 711. *EİMK 273 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 703
Şekil 712. *EİMK 273 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 703
Şekil 713. *EİMK 274 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 705

Şekil 714. *EİMK 274 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 705
Şekil 715. *EİMK 274 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 705
Şekil 716. *EİMK 275 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 707
Şekil 717. *EİMK 275 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 707
Şekil 718. *EİMK 276 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 709
Şekil 719. *EİMK 276 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 709
Şekil 720. *EİMK 277 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 711
Şekil 721. *EİMK 277 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 711
Şekil 722. *EİMK 278 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 713
Şekil 723. *EİMK 278 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 713
Şekil 724. *EİMK 278 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 714
Şekil 725. *EİMK 279 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 715
Şekil 726. *EİMK 279 Envanter Numaralı Eserin Örnek Sayfaları* 715
Şekil 727. *EİMK 280 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 717
Şekil 728. *EİMK 280 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 717
Şekil 729. *EİMK 281 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 718
Şekil 730. *EİMK 281 Envanter Numaralı Eserin Örnek Sayfaları* 718
Şekil 731. *EİMK 282 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 720
Şekil 732. *EİMK 282 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 720
Şekil 733. *EİMK 283 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 722
Şekil 734. *EİMK 283 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 722
Şekil 735. *EİMK 284 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 724
Şekil 736. *EİMK 284 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 724
Şekil 737. *EİMK 285 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 726
Şekil 738. *EİMK 285 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 726
Şekil 739. *EİMK 286 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 728
Şekil 740. *EİMK 286 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 728
Şekil 741. *EİMK 287 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 730
Şekil 742. *EİMK 287 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 730
Şekil 743. *EİMK 288 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapağı* 731
Şekil 744. *EİMK 288 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 731
Şekil 745. *EİMK 289 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 733
Şekil 746. *EİMK 289 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 733
Şekil 747. *EİMK 290 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 735
Şekil 748. *EİMK 290 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 736

Şekil 749. *EİMK 290 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 736
Şekil 750. *EİMK 291 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 738
Şekil 751. *EİMK 291 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 738
Şekil 752. *EİMK 292 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 739
Şekil 753. *EİMK 292 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 740
Şekil 754. *EİMK 293 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 741
Şekil 755. *EİMK 293 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 742
Şekil 756. *EİMK 293 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 742
Şekil 757. *EİMK 294 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 744
Şekil 758. *EİMK 294 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 744
Şekil 759. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 747
Şekil 760. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 11b Sayfası* 747
Şekil 761. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 11b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 748
Şekil 762. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 173a Sayfası* 748
Şekil 763. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 173a Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 748
Şekil 764. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 182b Sayfası* 749
Şekil 765. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 182b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 749
Şekil 766. *EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 188b 189a Sayfaları* 749
Şekil 767. *EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 752
Şekil 768. *EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası* 753
Şekil 769. *EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası Başlık Tezhibi Detay* 753
Şekil 770. *EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 753
Şekil 771. *EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 754
Şekil 772. *EİMK 297 Envanter Numaralı Eser* 755
Şekil 773. *EİMK 297 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 755
Şekil 774. *EİMK 297 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 756
Şekil 775. *EİMK 298 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 758
Şekil 776. *EİMK 298 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 758
Şekil 777. *EİMK 298 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 759
Şekil 778. *EİMK 299 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 760
Şekil 779. *EİMK 299 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 761
Şekil 780. *EİMK 300 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 762
Şekil 781. *EİMK 300 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 763
Şekil 782. *EİMK 301 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 764
Şekil 783. *EİMK 301 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 765

Şekil 784. *EİMK 301 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 765
Şekil 785. *EİMK 302 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 767
Şekil 786. *EİMK 302 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 767
Şekil 787. *EİMK 303 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 769
Şekil 788. *EİMK 303 Envanter Numaralı Eserin b 2a Sayfaları* 769
Şekil 789. *EİMK 304 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 770
Şekil 790. *EİMK 304 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 770
Şekil 791. *EİMK 305 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 772
Şekil 792. *EİMK 305 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 772
Şekil 793. *EİMK 306 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 773
Şekil 794. *EİMK 306 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 773
Şekil 795. *EİMK 307 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 775
Şekil 796. *EİMK 307 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 775
Şekil 797. *EİMK 308 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 777
Şekil 798. *EİMK 308 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 777
Şekil 799. *EİMK 309 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 778
Şekil 800. *EİMK 309 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 778
Şekil 801. *EİMK 310 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 780
Şekil 802. *EİMK 310 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 780
Şekil 803. *EİMK 311 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 783
Şekil 804. *EİMK 311 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 783
Şekil 805. *EİMK 312 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 785
Şekil 806. *EİMK 312 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 785
Şekil 807. *EİMK 313 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 787
Şekil 808. *EİMK 313 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 787
Şekil 809. *EİMK 314 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 789
Şekil 810. *EİMK 314 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 789
Şekil 811. *EİMK 315 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 792
Şekil 812. *EİMK 315 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 792
Şekil 813. *EİMK 315 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 792
Şekil 814. *EİMK 316 Envanter Numaralı Eserin Koruma Cildi* 794
Şekil 815. *EİMK 316 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 794
Şekil 816. *EİMK 316 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 794
Şekil 817. *EİMK 317 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 796
Şekil 818. *EİMK 317 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 796

Şekil 819. *EİMK 318 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 797
Şekil 820. *EİMK 318 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 798
Şekil 821. *EİMK 318 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 798
Şekil 822. *EİMK 319 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 800
Şekil 823. *EİMK 319 Envanter Numaralı Eserin Örnek Sayfalar* 800
Şekil 824. *EİMK 320 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 802
Şekil 825. *EİMK 320 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 802
Şekil 826. *EİMK 321 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 804
Şekil 827. *EİMK 321 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 805
Şekil 828. *EİMK 321 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 805
Şekil 829. *EİMK 322 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 806
Şekil 830. *EİMK 322 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 806
Şekil 831. *EİMK 323 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 808
Şekil 832. *EİMK 323 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 808
Şekil 833. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 812
Şekil 834. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 812
Şekil 835. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 813
Şekil 836. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 6b 7a Sayfaları* 813
Şekil 837. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 6b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 813
Şekil 838. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 30b 31a Sayfaları* 814
Şekil 839. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 30b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 814
Şekil 840. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 31b 32a Sayfaları* 814
Şekil 841. *EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 31b Sayfası Başlık Tezhibi Detay* 815
Şekil 842. *EİMK 325 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 816
Şekil 843. *EİMK 325 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 816
Şekil 844. *EİMK 326 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 818
Şekil 845. *EİMK 326 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 818
Şekil 846. *EİMK 327 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 820
Şekil 847. *EİMK 327 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 820
Şekil 848. *EİMK 328 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 822
Şekil 849. *EİMK 328 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 822
Şekil 850. *EİMK 328 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 822
Şekil 851. *EİMK 329 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 824
Şekil 852. *EİMK 329 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 824
Şekil 853. *EİMK 330 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 826

Şekil 854. *EİMK 330 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 826
Şekil 855. *EİMK 331 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 828
Şekil 856. *EİMK 331 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 828
Şekil 857. *EİMK 332 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 830
Şekil 858. *EİMK 332 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 830
Şekil 859. *EİMK 333 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 831
Şekil 860. *EİMK 333 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 831
Şekil 861. *EİMK 334 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 833
Şekil 862. *EİMK 334 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 834
Şekil 863. *EİMK 334 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 834
Şekil 864. *EİMK 335 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 835
Şekil 865. *EİMK 335 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 835
Şekil 866. *EİMK 336 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 837
Şekil 867. *EİMK 336 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 837
Şekil 868. *EİMK 337 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 838
Şekil 869. *EİMK 337 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 838
Şekil 870. *EİMK 338 Envanter Numaralı Eserin Koruma Cildi* 840
Şekil 871. *EİMK 338 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 840
Şekil 872. *EİMK 338 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 840
Şekil 873. *EİMK 338 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 841
Şekil 874. *EİMK 339 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 842
Şekil 875. *EİMK 339 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 842
Şekil 876. *EİMK 340 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 844
Şekil 877. *EİMK 340 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 844
Şekil 878. *EİMK 341 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 846
Şekil 879. *EİMK 341 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 846
Şekil 880. *EİMK 342 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 848
Şekil 881. *EİMK 342 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 848
Şekil 882. *EİMK 343 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 849
Şekil 883. *EİMK 343 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 849
Şekil 884. *EİMK 343 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 850
Şekil 885. *EİMK 344 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 852
Şekil 886. *EİMK 344 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 852
Şekil 887. *EİMK 344 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 853
Şekil 888. *EİMK 345 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 854

Şekil 889. *EİMK 345 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 854
Şekil 890. *EİMK 346 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 856
Şekil 891. *EİMK 346 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 856
Şekil 892. *EİMK 346 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 857
Şekil 893. *EİMK 347 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 858
Şekil 894. *EİMK 347 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 858
Şekil 895. *EİMK 348 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 860
Şekil 896. *EİMK 348 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 860
Şekil 897. *EİMK 349 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 861
Şekil 898. *EİMK 349 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 861
Şekil 899. *EİMK 350 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 863
Şekil 900. *EİMK 350 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi* 863
Şekil 901. *EİMK 350 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 863
Şekil 902. *EİMK 351 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapak ve Miklebi* 865
Şekil 903. *EİMK 351 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 865
Şekil 904. *EİMK 352 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapak ve Miklebi* 866
Şekil 905. *EİMK 352 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 866
Şekil 906. *EİMK 353 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 869
Şekil 907. *EİMK 353 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 870
Şekil 908. *EİMK 353 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay* 870
Şekil 909. *EİMK 354 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 872
Şekil 910. *EİMK 354 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 872
Şekil 911. *EİMK 354 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları Serlevha Tezhibi Detay* ..873
Şekil 912. *EİMK 355 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'in Cildi* 874
Şekil 913. *EİMK 355 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'e Ait Örnek Sayfalar* 875
Şekil 914. *EİMK 356 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'in Cildi* 876
Şekil 915. EİMK 356 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'e Ait Örnek Sayfalar 877
Şekil 916. *EİMK 357 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'in Cildi* 878
Şekil 917. *EİMK 357 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'in Cilt İçi* 879
Şekil 918. *EİMK 357 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'e Ait Örnek Sayfalar* 879
Şekil 919. *EİMK 358 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 880
Şekil 920. *EİMK 358 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 880
Şekil 921. *EİMK 359 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 882
Şekil 922. *EİMK 359 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 882
Şekil 923. *EİMK 360 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 883

Şekil 924. *EİMK 360 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 884
Şekil 925. *EİMK 363-1 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 885
Şekil 926. *EİMK 363-1 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 885
Şekil 927. *EİMK 363-2 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 887
Şekil 928. *EİMK 363-2 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 887
Şekil 929. *EİMK 363-3 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 889
Şekil 930. *EİMK 363-3 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 889
Şekil 931. *EİMK 363-4 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 891
Şekil 932. *EİMK 363-4 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 891
Şekil 933. *EİMK 363-5 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 893
Şekil 934. *EİMK 363-5 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 893
Şekil 935. *EİMK 363-6 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 895
Şekil 936. *EİMK 363-6 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 895
Şekil 937. *EİMK 363-7 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 897
Şekil 938. *EİMK 363-7 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 897
Şekil 939. *EİMK 363-8 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 899
Şekil 940. *EİMK 363-8 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 899
Şekil 941. *EİMK 363-9 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 901
Şekil 942. *EİMK 363-9 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 901
Şekil 943. *EİMK 363-10 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 903
Şekil 944. *EİMK 363-10 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 903
Şekil 945. *EİMK 363-11 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 905
Şekil 946. EİMK 363-11 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları 905
Şekil 947. *EİMK 363-12 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 907
Şekil 948. *EİMK 363-12 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 907
Şekil 949. EİMK 363-13 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı 909
Şekil 950. *EİMK 363-13 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 909
Şekil 951. *EİMK 363-14 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 911
Şekil 952. *EİMK 363-14 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 911
Şekil 953. *EİMK 363-15 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 913
Şekil 954. *EİMK 363-15 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 913
Şekil 955. *EİMK 363-16 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 915
Şekil 956. *EİMK 363-16 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar* 915
Şekil 957. *EİMK 363-17 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 917
Şekil 958. *EİMK 363-17 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 917

Şekil 959. *EİMK 363-18 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 919
Şekil 960. *EİMK 363-18 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 919
Şekil 961. *EİMK 363-19 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 921
Şekil 962. *EİMK 363-19 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 921
Şekil 963. *EİMK 363-20 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 923
Şekil 964. *EİMK 363-20 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 923
Şekil 965. *EİMK 363-21 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 925
Şekil 966. *EİMK 363-21 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 925
Şekil 967. *EİMK 363-22 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 927
Şekil 968. *EİMK 363-22 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 927
Şekil 969. *EİMK 363-23 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 929
Şekil 970. *EİMK 363-23 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 929
Şekil 971. *EİMK 363-24 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 931
Şekil 972. *EİMK 363-24 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 931
Şekil 973. *EİMK 363-25 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 933
Şekil 974. *EİMK 363-25 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 933
Şekil 975. *EİMK 363-26 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 935
Şekil 976. *EİMK 363-26 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 935
Şekil 977. *EİMK 363-27 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 937
Şekil 978. *EİMK 363-27 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 937
Şekil 979. *EİMK 363-28 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 939
Şekil 980. *EİMK 363-28 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 939
Şekil 981. *EİMK 363-29 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 941
Şekil 982. *EİMK 363-29 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 941
Şekil 983. *EİMK 363-30 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 943
Şekil 984. *EİMK 363-30 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 943
Şekil 985. *EİMK 363-31 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 945
Şekil 986. *EİMK 363-31 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 945
Şekil 987. *EİMK 363-32 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 947
Şekil 988. *EİMK 363-32 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 947
Şekil 989. *EİMK 363-33 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 949
Şekil 990. *EİMK 363-33 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 949
Şekil 991. *EİMK 363-34 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 951
Şekil 992. *EİMK 363-34 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 951
Şekil 993. *EİMK 363-35 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 953

Şekil 994. *EİMK 363-35 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 953
Şekil 995. *EİMK 363-36 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 955
Şekil 996. *EİMK 363-36 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 955
Şekil 997. *EİMK 363-37 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 957
Şekil 998. *EİMK 363-37 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 957
Şekil 999. *EİMK 363-38 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 959
Şekil 1000. *EİMK 363-38 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....959
Şekil 1001. *EİMK 363-39 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 961
Şekil 1002. *EİMK 363-39 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....961
Şekil 1003. *EİMK 363-40 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....963
Şekil 1004. *EİMK 364-1 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 964
Şekil 1005. *EİMK 364-1 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 965
Şekil 1006. *EİMK 364-2 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 966
Şekil 1007. *EİMK 364-2 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 967
Şekil 1008. *EİMK 364-3 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 968
Şekil 1009. *EİMK 364-3 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 969
Şekil 1010. *EİMK 364-4 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 970
Şekil 1011. *EİMK 364-4 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 971
Şekil 1012. *EİMK 364-5 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 972
Şekil 1013. *EİMK 364-5 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 973
Şekil 1014. *EİMK 364-6 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 974
Şekil 1015. *EİMK 364-6 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 975
Şekil 1016. *EİMK 364-7 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 976
Şekil 1017. *EİMK 364-7 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 977
Şekil 1018. *EİMK 364-8 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 978
Şekil 1019. *EİMK 364-8 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 979
Şekil 1020. *EİMK 364-9 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 980
Şekil 1021. *EİMK 364-9 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları* 981
Şekil 1022. *EİMK 364-10 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 982
Şekil 1023. *EİMK 364-10 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....983
Şekil 1024. *EİMK 364-11 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 984
Şekil 1025. *EİMK 364-11 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....985
Şekil 1026. *EİMK 364-12 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 986
Şekil 1027. *EİMK 364-12 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....987
Şekil 1028. *EİMK 364-13 Envanter Numaralı Eserin Cildi* 988

Şekil 1029. *EİMK 364-13 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....989
Şekil 1030. *EİMK 364-14 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....990
Şekil 1031. *EİMK 364-14 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....991
Şekil 1032. *EİMK 364-15 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....992
Şekil 1033. *EİMK 364-15 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....993
Şekil 1034. EİMK 364-16 Envanter Numaralı Eserin Cildi.....994
Şekil 1035. *EİMK 364-16 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....995
Şekil 1036. *EİMK 364-17 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....996
Şekil 1037. *EİMK 364-17 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....997
Şekil 1038. *EİMK 364-18 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....998
Şekil 1039. *EİMK 364-18 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....999
Şekil 1040. *EİMK 364-19 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1000
Şekil 1041. *EİMK 364-19 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1001
Şekil 1042. *EİMK 364-20 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1002
Şekil 1043. *EİMK 364-20 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1003
Şekil 1044. *EİMK 364-21 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1004
Şekil 1045. *EİMK 364-21 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1005
Şekil 1046. *EİMK 364-22 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1006
Şekil 1047. *EİMK 364-22 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1007
Şekil 1048. *EİMK 364-23 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1008
Şekil 1049. *EİMK 364-23 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1009
Şekil 1050. *EİMK 364-24 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1010
Şekil 1051. *EİMK 364-24 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1011
Şekil 1052. *EİMK 364-25 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1012
Şekil 1053. *EİMK 364-25 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1013
Şekil 1054. *EİMK 364-26 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1014
Şekil 1055. *EİMK 364-26 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1015
Şekil 1056. *EİMK 364-27 Envanter Numaralı Eserin Cildi*.....1016
Şekil 1057. *EİMK 364-27 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1017
Şekil 1058. *EİMK 365-1 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı*.....1018
Şekil 1059. *EİMK 365-1 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1018
Şekil 1060. *EİMK 365-2 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı*.....1020
Şekil 1061. *EİMK 365-2 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1020
Şekil 1062. *EİMK 366 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı*.....1022
Şekil 1063. *EİMK 367 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları*.....1023

Şekil 1064. *EİMK Yazma Eserlerin Konularına Göre Dağılımı* 1035
Şekil 1065. *EİMK Yazma Eserlerin Yazıldıkları Döneme Göre Dağılımı* 1035
Şekil 1066. *EİMK Yazma Eserlerin Dil Çeşitleri* 1036
Şekil 1067. *EİMK Yazma Eserlerin Cilt Çeşitleri (Uygulama Tekniğine Göre)* 1036
Şekil 1068. *EİMK Yazma Eserlerin Cilt Çeşitleri (Tezyînat Açısından)* 1036
Şekil 1069. *EİMK Yazma Eserlerin Yazı Çeşitleri* 1037
Şekil 1070. *EİMK 2 Cilt Şemsesi* 1038
Şekil 1071. *BİHK 479 Cilt Şemsesi* 1038
Şekil 1072. *Erzurum YEK 149 Cilt Şemsesi* 1038
Şekil 1073. *EİMK 47 Cilt Şemsesi* 1039
Şekil 1074. *MHK 1978 Cilt Şemsesi* 1039
Şekil 1075. *Kastamonu YEK 3741 Cilt Şemsesi* 1039
Şekil 1076. *EİMK 49 Cilt Şemsesi* 1039
Şekil 1077. *Tire NPK 448 Cilt Şemsesi* 1039
Şekil 1078. *Konya Bölge YEK 4566 Arka İç Kapak Şemsesi* 1039
Şekil 1079. *EİMK 95 Cilt Tezyînatı* 1040
Şekil 1080. *Ankara Etnografya Müzesi /vıı. Salon:573 Cilt Tezyînatı* 1040
Şekil 1081. *Konya Mevlâna Müzesi 129 Cilt Tezyînatı* 1040
Şekil 1082. *EİMK 140 Cilt İçi* 1040
Şekil 1083. *Süleymaniye/Fatih 3858 Cilt İçi* 1040
Şekil 1084. *TSMK A 3563 Cilt İçi* 1040
Şekil 1085. *EİMK 142 Cilt Şemsesi* 1041
Şekil 1086. *MHK 328 Cilt Şemsesi* 1041
Şekil 1087. *İKHK 83 Cilt Şemsesi* 1041
Şekil 1088. *EİMK 190 Miklep Tezyînatı* 1041
Şekil 1089. *Konya Mevlâna Müzesi 137 Miklep Tezyînatı* 1041
Şekil 1090. *TSMK Revan 687 Miklep Tezyînatı* 1041
Şekil 1091. *EİMK 200 Cilt Şemsesi* 1042
Şekil 1092. *Hüdâyî Efendi Koleksiyonu 108 Cilt Şemsesi* 1042
Şekil 1093. *Rodos Hafız Ahmet Ağa 157 Cilt Şemsesi* 1042
Şekil 1094. *EİMK 201 Cilt Tezyînatı* 1042
Şekil 1095. *Ulu Cami 1306 Cilt Tezyînatı* 1042
Şekil 1096. *Ankara Etnografya Müzesi/Vıı. Salon:10112 Cilt Tezyînatı* 1042
Şekil 1097. *EİMK 206 Cilt Tezyînatı* 1043
Şekil 1098. *Konya Bölge YEK 4015 Cilt Tezyînatı* 1043

Şekil 1099. *TSMK Revan 917 Cilt Tezyînatı* 1043
Şekil 1100. *EİMK 296 Cilt Şemsesi* 1043
Şekil 1101. *Hacı Selimağa Kütüphanesi 234 Cilt Şemsesi* 1043
Şekil 1102. *Tire Necip Paşa Kütüphanesi 137 Cilt Şemsesi* 1043
Şekil 1103. *EİMK 102 Unvan Tezhibi* 1044
Şekil 1104. *Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi 200 Unvan Tezhibi* 1044
Şekil 1105. *İÜ NEK nekty01339 Unvan Tezhibi* 1044
Şekil 1106. *EİMK 249 Unvan Tezhibi* 1044
Şekil 1107. *İÜ NEK nekty00042 Unvan Tezhibi* 1044
Şekil 1108. *Manisa YEK 9835 Unvan Tezhibi* 1044
Şekil 1109. *EİMK 196 Eserin 69b Unvan Tezhibi* 1045
Şekil 1110. *Manisa YEK 8239 Unvan Tezhibi* 1045
Şekil 1111. B*ursa İnebey YEK GE145 Unvan Tezhibi* 1045
Şekil 1112. *EİMK 327 Unvan Tezhibi* 1045
Şekil 1113. *İÜ NEK Nekty01301 Unvan Tezhibi* 1045
Şekil 1114. *İÜ NEK Nekty01598 Unvan Tezhibi* 1045
Şekil 1115. *EİMK 201 Unvan Tezhibi* 1046
Şekil 1116. *Erzurum V.G.M. 148 Unvan Tezhibi* 1046
Şekil 1117. *İÜ NEK Nekty01343 Unvan Tezhibi* 1046

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

b : bin

bb : Belirsiz (Değişken)

bkz. : bakınız

cm : Santimetre

Ed. : Editör

EİMK : Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesi

h. : Hicrî

Hz. : Hazreti

IRCICA : İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi

i.n. : İnce nesih

İKHK : İnebey Kütüphanesi Haraççıoğlu Koleksiyonu

İSMEK : İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları

i.t. : İnce ta'lîk

m. : Miladî

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

mm : Milimetre

MSGSÜ : Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

n.k. : Nesih kırması

NEK : Nadir Eserler Kütüphanesi

ö. : Ölümü

r.a. : Radiyallahu Anha

s. : Sayfa

S. : Sayı

t. : Ta’lîk

t.k. : Ta’lîk kırması

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

TNPK : Tire Necip Paşa Kütüphanesi

TSMK : Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

vb. : ve benzeri

V.G.M. : Vakıflar genel Müdürlüğü

YEK : Yazma Eserler Kütüphanesi

yy : yüzyıl

GİRİŞ

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Amaç

Yazı, tarih boyunca yalnızca bilginin aktarımı ve korunması için bir araç olmakla kalmamış; aynı zamanda insanlık medeniyetinin oluşumunda, dinî inançların yayılmasında, kültürel kimliklerin şekillenmesinde ve sanatsal estetik anlayışların ortaya çıkmasında merkezi bir rol üstlenmiştir. Hiyerogliflerden günümüz dijital yazı sistemlerine kadar uzanan bu süreçte, yazı sistemleri hem bireysel hem de kolektif hafızanın taşıyıcısı olmuştur. Bu bağlamda, Arap yazı sistemi, yalnızca bir alfabe olarak değil, aynı zamanda İslâm medeniyetinin görsel estetik anlayışını şekillendiren bir sanat formu olarak da değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı, Erzurum'da bulunan ve daha önce sistematik biçimde incelenmemiş yazma eser koleksiyonunun hat, tezhip ve cilt sanatları bağlamında teknik, estetik ve tarihsel özelliklerini ortaya koymaktır. Bu çerçevede söz konusu eserlerin klasik Osmanlı sanat üsluplarıyla olan ilişkilerinin değerlendirilmesi; kullanılan yazı türleri, süsleme anlayışı ve ciltleme teknikleri üzerinden dönemin sanat anlayışına dair çıkarımlarda bulunulması hedeflenmiştir. Bununla birlikte, eserlerin istinsah tarihleri, müstensihleri ve varsa vakıf kayıtları gibi metin dışı veriler aracılığıyla yazmaların tarihî bağlamları belirlenmiş; bu bilgiler doğrultusunda bölgesel üretim pratikleriyle merkezî üsluplar arasındaki benzerlikler analiz edilmiştir.

Kapsam

Bu tez çalışması, Erzurum'da yer alan ve daha önce kataloglanmamış Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesinde muhafaza edilen 431 adet yazma eserin, sanat tarihi disiplini çerçevesinde hat, tezhip ve cilt sanatları açısından değerlendirilmesini kapsamaktadır. İncelenen eserler arasında başta Kur'an-ı Kerim, tefsir, hadis, fıkıh ve dilbilgisi gibi temel İslâmî ilimlere ait metinler yer almakla birlikte; astronomi ve coğrafya gibi pozitif bilimlere dair yazmalar da bulunmaktadır. Eserlerin içerikleri değil, yalnızca yazı türleri, istif düzeni, tezhip motifleri, cilt yapıları ve kullanılan teknik özellikler merkeze alınmıştır.

Çalışmanın mekânsal kapsamı, tek bir kütüphane koleksiyonuyla sınırlı tutulmuştur. Bu durum, değerlendirmelerin derinlikli ve odaklı bir çerçevede yapılmasını sağlamıştır. Zamansal

olarak ise, ferağ kayıtları veya istinsah tarihleri mevcut olan eserler doğrultusunda h. VIII–XIII. yüzyıllar (m. XIV–XIX. yüzyıl) aralığı temel alınmış; tarih bilgisi bulunmayan eserlerin dönem tespitleri, yazı ve süsleme özelliklerine göre tahmini olarak yapılmıştır.

Çalışma, hat, tezhip ve cilt sanatlarını merkeze alan bir yaklaşımla yapılandırılmış olup, yazma eserlerin görsel, teknik ve estetik özellikleri üzerine odaklanmaktadır. Metin içeriklerine dair veriler sınırlı olduğundan, incelemeler esas olarak eserlerin sanat anlayışı, üslup özellikleri ve süsleme teknikleri üzerinden yürütülmüştür. Bu yönüyle tez, görsel ve teknik sanat unsurlarına odaklanan disiplinler arası bir yaklaşım ortaya koymakta; yazma eserlerin estetik özelliklerini belgeleyerek, klasik Osmanlı kitap sanatları ile olan benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Tez çalışması; giriş, dört ana bölüm ile sonuç ve öneriler bölümlerinin yanı sıra kaynakça ve eklerden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, Türk-İslâm medeniyetinde kitap sanatlarının tarihsel gelişimi, estetik anlayışı ve kültürel arka planı ele alınmaktadır. İslâm dünyasında kutsal metinlerin yazıya geçirilmesiyle birlikte şekillenen hat, tezhip, cilt ve ebru sanatları hem metnin korunmasını hem de görsel bir estetik anlayışın ifadesini sağlayan bütüncül bir sanat anlayışının unsurları olarak incelenmiştir. Bölümün ilk kısmında, hat sanatının İslâm dünyasındaki erken dönem örneklerinden başlayarak Türk sanatındaki gelişimi ve üslup farklılaşmaları değerlendirilmiştir. Yazının estetik bir unsur olarak kazandığı değer, farklı yazı çeşitleri ve dönemsel üsluplar üzerinden ele alınmıştır.

İkinci kısımda, tezhip sanatının kitap süslemelerindeki rolü, kullanılan motifler ve renk tercihleriyle dönemin estetik zevki arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Üçüncü kısımda, cilt sanatı kapsamında kitapların korunması, süslenmesi ve sanatsal bir nitelik kazanması süreci incelenmiş; kullanılan teknikler, malzemeler ve üslup farklılıkları değerlendirilmiştir. Son olarak, ebru sanatının kitap süslemeleriyle ilişkisi ve teknik özellikleri ele alınarak Türk-İslâm kitap sanatları içindeki tamamlayıcı rolü vurgulanmıştır.

Üçüncü kısımda cilt sanatının tanımı, tarihsel gelişimi, cilt yapımında kullanılan teknikler ve başlıca cilt çeşitleri açıklanmıştır. Bölümün son kısmında ise, yazma eser ciltleriyle ilişkisi açısından ebru sanatının tarihsel gelişimine değinilmiş ve başlıca ebru çeşitleri tanıtılmıştır.

İkinci bölümde, Erzurum hat sanatı tarihi ile kütüphane kurumları arasındaki tarihsel ve kültürel ilişki ele alınmaktadır. İlk kısımda hat sanatının gelişim sürecine değinilmiş olup ikinci kısımda, Erzurum'da geçmişte ve günümüzde faaliyet gösteren kütüphaneler ele alınarak bu kurumların hat eserlerinin korunması ve muhafazası açısından taşıdığı önem incelenmiştir.

Üçüncü kısımda ise, çalışmanın konusu olan Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesinin koleksiyon oluşum süreci incelenmiş ve bünyesindeki yazma eserler üzerinde durulmuştur. Bu bölümün sonunda, kütüphane koleksiyonundaki yazma eserlerde yer alan vakfiye kayıtlarından okunabilir durumda olan örnekler değerlendirilmiş; metinlerin anlamları veya okunuşları ile birlikte aynı vakfiyenin yer aldığı eser numaraları da belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde, Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesinde yer alan yazma eserler kataloğu ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Bu bölüm genel olarak, EİMK'da bulunan yazma eserlerin sanat tarihi açısından değerlendirilmesini, kataloglama süreciyle birlikte bilimsel bir zemine oturtmayı ve elde edilen bulguları genel sonuçlarla ilişkilendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, kütüphanedeki eserlerin hat, tezhip ve cilt özellikleri ayrıntılı biçimde incelenmiş; içerik, malzeme, teknik ve bezeme yönlerinden kapsamlı analizler gerçekleştirilmiştir.

Dördüncü bölümde değerlendirme ve karşılaştırmalar yapılmış; eserlerin dönemsel özellikleri üzerinden gerçekleştirilen bu karşılaştırmalar doğrultusunda incelenen yazmaların ortak ve özgün yönleri ortaya konulmuştur. Son olarak yer alan sonuç ve öneriler bölümünde, araştırma kapsamında ulaşılan bulgular özetlenmiş ve konuya ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Yöntem

Bu çalışmada izlenen yöntem, teorik altyapı ile uygulamaya dayalı gözlemleri bütüncül bir yaklaşımla bir araya getirmektedir. Araştırma süreci, öncelikle hat, tezhip ve cilt sanatlarına ilişkin literatür taramasıyla başlatılmış; söz konusu sanatların tarihî gelişimi, üslup çeşitliliği ve teknik özelliklerine dair bilgiler kapsamlı biçimde derlenmiştir. Çalışmada, yazma eserlerin hat, tezhip ve cilt sanatları açısından değerlendirilmesinde, alan literatürü ve temel başvuru kaynaklarından yararlanılmıştır. Bu çerçevede özellikle *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*nde yer alan "Ciltçilik", "Tezhip", "Hat", "Divanî", "Nestalik", "Kitabe", "Yazma", "Ebru", "Kâğıt" vb. maddeler, kavramsal çerçevenin oluşturulması ve terminolojik tutarlılığın sağlanmasında temel referanslar olarak kullanılmıştır. Ayrıca Mahmud Bedreddin Yazır'ın *Medeniyet Âleminde Yazı ve İslâm Medeniyetinde Kalem Güzeli*, Ali Alparslan'ın *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi* ve Muhittin Serin'in *Hat Sanatı Tarihi: Ekoller ve Takipçileri* gibi başat eserler, hat sanatının estetik, tarihsel ve teknik boyutlarını anlamaya yönelik temel başvuru kaynakları olarak değerlendirilmiştir.

Cilt sanatıyla ilgili başlıca kaynaklar arasında Ahmet Saim Arıtan'ın *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*ndeki "Ciltçilik" maddesi ile Kemal Çığ'ın *Türk Kitap Kapları* adlı

eseri yer almakta olup, bu çalışmalarda cilt sanatının tarihî gelişimi, teknik özellikleri ve temel kavramları ele alınmaktadır. Bu kaynakların yanı sıra, Mine Esiner Özen'in *Türk Cilt San'atı* adlı çalışmasında da cilt sanatının tarihçesi, çeşitleri, yapısal bölümleri ve tanınmış mücellitlere ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Araştırmanın uygulamalı bölümünde, Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesi bünyesinde muhafaza edilen ve daha önce herhangi bir kataloglama çalışmasına tabi tutulmamış 431 adet yazma eser incelenmiştir. Çalışmanın özgün yönlerinden birini, Erzurum İl Müftülüğü arşivinde muhafaza edilen bu yazma eserlerin künye bilgilerinin tespit edilerek kataloglanmasını esas alan ve söz konusu eserlerin yazı, bezeme ve üslup özellikleriyle birlikte değerlendirilmesini içeren bir projenin yürütülmüş olması oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü ile Erzurum İl Müftülüğü arasında imzalanan protokol çerçevesinde, el yazması eserlerin kataloglanmasına ilişkin gerekli hazırlıklar proje ekibi ile Müftülük personelinin koordinasyonunda başlatılmıştır.

Bu süreçte, her bir eser için kapsamlı bir envanter hazırlanmış; eserlerin bibliyografik künyeleri (eser adı, müellif, müstensih, istinsah tarihi, yazı türü, dili, konusu, ölçüleri) ile fiziksel ve sanatsal nitelikleri (hat türü, tezhip özellikleri, cilt yapısı) sistematik bir biçimde kayıt altına alınmıştır. Çalışma sonucu elde edilen her bir esere ait künye bilgileri dayanıklılığı artırmak amacıyla pvc kaplı formlar hâlinde hazırlanarak kütüphane ortamında eserlerin arasına yerleştirilmiştir. Raf düzeni gözetilerek her bir raf için eser adlarını ve konularını belirten tanıtıcı çıktılar da oluşturulmuş; bu düzenlemelerle koleksiyonun kütüphane içi fiziksel erişilebilirliği ve kullanım pratikliği artırılmıştır. Ayrıca eserlerin tanınmasına imkân verecek nitelikte belirli sayıda fotoğraf çekilmiş; tez kapsamında kullanılan tüm görseller, kütüphane bünyesinde ilgili kurumda görevlendirilen personel eşliğinde ve tarafımızca gerçekleştirilmiştir.

Eserlerin sanatsal değerlendirilmesinde sanat tarihi disiplini çerçevesinde betimleyici inceleme ve karşılaştırmalı analiz yöntemleri uygulanmıştır. Hat örneklerinde yazı türleri, harf anatomisi ve istif düzeni; tezhiplerde renk, motif ve uygulama teknikleri; cilt sanatında ise yüzey kaplama türleri, kompozisyon anlayışı ve bezeme unsurları dikkate alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Bunun yanı sıra ferağ kaydı bulunan eserlerden elde edilen müellif, müstensih, istinsah tarihi ve vakıf bilgileri, yazmaların tarihsel bağlamının belirlenmesine katkı sağlamış; söz konusu veriler, ileride gerçekleştirilecek kodikolojik ve sanat tarihi araştırmaları için temel bir zemin oluşturmuştur.

Sonuç olarak bu çalışmada hem bir katalog oluşturulmuş hem de sanat tarihi disiplini çerçevesinde gerçekleştirilen analizlerle zenginleştirilmiş sistematik bir yöntem uygulanmış; teorik ve uygulamalı araştırma süreçlerini bir araya getiren kapsamlı bir inceleme gerçekleştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk-İslâm Medeniyetinde Kitap Sanatları

Hat Sanatı

Kur'an-ı Kerim, Arap yarımadasında yaşayan Kureyş kabilesinin dili olan Arapça ile indirilmiştir. İslâm'ın yayılmasıyla birlikte bu dil, Kur'an dili olarak kabul görmüş ve zamanla 'İslâm yazısı' olarak anılmaya başlanmıştır. Arap (İslâm) yazısının, tarihsel süreçte oldukça geç ortaya çıkmış olmasına rağmen, özellikle İslâm'ın yayılmasıyla birlikte dünyanın en yaygın kullanılan yazı sistemlerinden biri haline gelmesi (Moritz, 1965, s. 498; Çetin, 2021, s. 61), bu yazının sadece bir iletişim aracı olmaktan öte, İslâm medeniyetinin bir sembolü haline geldiğini göstermektedir.

Arap (İslâm) yazısının menşei hem dini hem de bilimsel açıdan görüş farklılıklarına yol açan bir konudur. Konu hakkındaki mevcut ilmî eserlerde farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. İlk görüşe göre Arap yazısı, Allah tarafından insanlığa bir lütuf olarak verilmiş olup, ilahi bir kökene sahiptir (Yılmaz, 1996, s. 1; Serin, 2019, ss. 83-84). Kur'an ve hadislerde yer alan bazı ayet ve hadisler, bu görüşe delil olarak gösterilmektedir. Özellikle Kur'an'ın mucizevi yönü vurgulanarak, Arapça ve Arap yazısının kutsallığına işaret edilir. Bir diğer görüşe göre Yemenliler ile Suriye ve Irak'ta yaşayan Araplar arasındaki ticaret ilişkileri Güney Arabistan'da kullanılan "müsned" adı verilen yazı sisteminden geliştiği düşüncesidir. Özellikle Al-Hira ve Şam gibi ticaret merkezleri, bu yazının yayıldığı başlıca duraklar olmuştur. Yemenli tüccarlar ve göçmenler, bu bölgelerde yerleşik hale gelerek kendi yazılarını da beraberlerinde getirmişlerdir (Yılmaz, 1996, s. 3).

Yapılan kapsamlı araştırmalar Arap yazısının kökeninin Nabat yazısına dayandığını göstermektedir (Yılmaz, 1996, s. 4; Dağ, 2013, s. 28; Altıkulaç, 2015, s. 36). Günümüze ulaşan Nabat yazıtları, Arap yazısıyla olan benzerlikleriyle dikkat çekmektedir. Harflerin genel yapısı, yazı yönü ve bazı dilbilimsel özellikler, iki yazı sistemi arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koymaktadır. VI. asırdan itibaren Araplar, zamanla sadeleşmiş olan bu harfleri alarak kullanmış ve geliştirmişlerdir (Alparslan, 2016, s. 23).

'Hatt' lügatte; yazı, çizgi, yol, çığır anlamlarına gelmekte olup hat sanatı, "İslâm yazısını estetik ölçülere uygun olarak güzel bir şekilde yazma sanatıdır" (Serin, 2019, s. 31). Başlangıçta Arap yarımadasında kullanılan yazı, İslâm'ın yayılmasıyla birlikte pek çok

medeniyet tarafından benimsenmiş ve zamanla İslâm dünyasının ortak bir kültürel mirası haline gelmiştir (M. U. Derman, 1997, s. 427). İ

İslâm düşüncesinde din ile dünya hayatı arasında kesin bir ayrılık bulunmadığından, din hayatın bütün alanlarına düzen vermiştir. Bu kapsamlılık, İslâm Medeniyeti ile Hat Sanatı arasında güçlü bir tevhid ve birlik oluşmasını sağlamıştır. Özellikle Kur'an-ı Kerim'in metninin estetik açıdan mükemmelliğe ulaşma arayışı, bu sanatın gelişiminde önemli bir etken olmuştur (Bilen, 2014, s. 40).

Hat sanatı icracılarına verilen unvanlar, sanatın tarihsel gelişimiyle birlikte değişim göstermiş; erken dönemlerde yazı faaliyetiyle meşgul olan kimseler "kâtip", "küttâb", "muharrir" ve "verrâk" olarak anılmıştır. Yazıya estetik ve sanatsal bir nitelik kazandıran anlayışın gelişmesiyle birlikte, özellikle Yâkût el-Müsta'sımî'den itibaren bu faaliyeti icra eden sanatkârlar için "hattat" unvanı benimsenmiştir (Serin,1982, s. 47).

Hat sanatında kullanılan unvanlardaki bu değişim, aynı zamanda toplumdaki yazıya atfedilen değerin ve yazı yazma eyleminin algılanış biçiminin de değiştiğini göstermektedir. İlk dönemlerde yazı daha çok pratik bir ihtiyaç olarak görülürken, zamanla yazıya estetik bir değer yüklenmiş ve hat, bir sanat dalı olarak kabul görmüştür.

Erken İslâm Dönemi

Araplar, Nabatî yazısının geometrik ve düzenli yapısından etkilenerek, VI. yüzyılın ortalarında bu yazıya yeni bir form kazandırmışlardır. Dik ve yatay çizgilerin yoğun kullanıldığı bu yeni yazı türü, 'cezm' veya harf formlarının yaygın oluşu sebebiyle 'el-kalemü'l-mebsût' ya da 'el-yâbis' olarak adlandırılmıştır (Serin, 2019, s. 86). Cezm yazısı, kûfi yazısının kronolojik olarak en erken örnekleri arasında değerlendirilmektedir. Bu bağlamda mezkûr yazı çeşidine, m. 512 tarihli Zebed ile m. 568 tarihli Harran kitabelerinde rastlanmaktadır (Yazır, 1972, s. 60; Furat, 1996, s. 51; Serin, 2019, s. 86).

İslâm öncesi Araplar, Nabatî yazısının geometrik ve düzenli yapısının yanı sıra daha akıcı ve yuvarlak hatlara sahip bir yazı türünü de tercih etmişlerdir. Bu yazı türüne "meşk" adı verilmiş olup, "leyyin" (yumuşak) ve "müstedîr" (yuvarlak) gibi sıfatlarla da ifade edilmiştir. Meşk yazısı, harflerinin yuvarlak ve yumuşak çizgilerden oluşması nedeniyle Nabatî yazısına göre daha kolay yazılmış ve günlük hayatta daha sık kullanılmıştır. Meşk yazısı, özellikle mektuplarda, ticari işlemlerde ve günlük kayıtlarda tercih edilmiştir. Bu yazı türünün, Arap alfabesinin gelişiminde önemli bir aşama olduğu kabul edilmektedir. Meşk yazısının akıcı ve okunaklı yapısı, Arap alfabesinin daha sonraki dönemlerdeki gelişimine de ilham kaynağı olmuştur (Serin, 2019, s. 89).

İslâm'ın gelişiyle birlikte Arap yarımadasında yazı kültürü önemli bir dönüşüm yaşamıştır. Kur'an'ın indirilmesi ve yazılı hale getirilmesi, yazıya kutsal bir değer kazandırmış ve Peygamber Efendimizin söz ve davranışlarının yazılı hale getirilmesiyle oluşan hadislerde güzel yazının övülmesi, alfabenin gelişimini hızlandırmıştır. Ayrıca İslâm dünyasının geniş coğrafyada ticaret yapması, yazıya olan ihtiyacı artırmış ve ticaret sözleşmeleri ve diğer belgelerin yazılması, söz konusu yazının gelişmesine katkı sağlamıştır. İslâm devletlerinde bürokrasi ve devlet işlerinin yürütülmesi için de yazıya ihtiyaç duyulmuş olup yazının önemini bir kez daha ortaya koymuştur (Çetin, 1992, s. 15). Bu süreçte, farklı yazı türleri ortaya çıkmış ve her birinin kendine özgü özellikleri ve kullanım alanları oluşmuştur. Cezm yazısı gibi köşeli ve geometrik yapısıyla öne çıkan yazı türleri, dini metinlerin yazımında tercih edilirken (Serin, 2011, s. 68), meşk yazısı gibi daha akıcı ve yuvarlak hatlara sahip yazı türleri ise günlük hayatta kullanılmıştır. Farklı bölgelerde yaşayan insanlar, kendi kültürel özelliklerini yansıtan farklı yazı türleri geliştirmişlerdir. Mekkî, Medenî, Basrî ve Kufî gibi yazı türleri, zaman içinde kendine özgü karakteristikler kazanmış ve İslâm sanatının gelişimine katkıda bulunmuştur (Serin, 2019, s. 93).

Hicretten önceki dönemi kapsayacak şekilde Kur'an-ı Kerim metninin Hz. Muhammed (s.a.v.)'in huzurunda büyük bir hassasiyetle yazıldığı şeklinde çok sayıda bilimsel kaynakta belirtilmektedir. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in, "besmele yazılırken b''sını dik yaz, sîn harfinin dişlerini belirt, mîm harfinin gözünü aç, nûn harfinin çanağını uzat, İsm-i Celâl'i güzel yazmaya gayret et, er-Rahmân'da kalemin mürekkebini yenile, er-Rahîm'i de güzel yaz" şeklindeki tavsiyeleri, Kur'an'ın yazımına gösterilen titizliğin en güzel örneklerinden biridir (Derman ve Uzun, 1992, ss. 532-537). Bu tavsiyeler, sadece harflerin şekillerine değil, aynı zamanda yazının genel görünümüne ve okunabilirliğine de önem verildiğini göstermektedir. Ayrıca Bedir Savaşı'nda esirlerin, on kişiye okuma yazma öğretmeleri şartıyla fidye vermeden esaretten kurtulmaları, İslâm'ın yazıya, eğitim ve öğrenmeye verdiği önemi somut bir şekilde ortaya koymaktadır (Fayda, 1992, ss. 326-327; Yılmaz, 1996, s. 7; Demirci, 2020, s. 126).

İslâm'ın ilk yıllarında vahiylerin korunması için hem ezberleme hem de yazılı kayıt yöntemleri birlikte kullanılmıştır. İşlenmiş hayvan derileri, deve kürek kemikleri, ahşap tabletler, yassı taşlar ve hurma yaprakları gibi çeşitli yazı materyalleri üzerine yazılan ayetler, sahabeler tarafından özenle muhafaza edilmiştir. Kullanılan malzemelerin özellikleri, yazılan metnin önemi ve taşınma kolaylığı gibi faktörlere göre değişkenlik göstermiştir. Bu sayede, vahiyler hem güvenle korunmuş hem de farklı coğrafyalara yayılmıştır (Moritz, 1965, ss. 502-503; Dağ, 2013, ss. 83-84). Vahiylerin parçalar halinde gelmesi ve farklı materyallere yazılması, Kur'an-ı Kerim'in korunması ve sonraki kuşaklara aktarılması

açısından oldukça önemli bir süreçtir. Bu süreç, İslâm inancının temel metni olan Kur'an'ın güvenilirliğini sağlamıştır (Öztürk, 2005, s. 221).

Ashab ve tabiîn, Kur'an-ı Kerim'in metninin doğru bir şekilde yazılması ve titizlikle korunması konusunda büyük bir hassasiyet göstererek, İslâm medeniyetine önemli bir miras bırakmışlardır. Günümüze ulaşan bazı belgeler, dört halife döneminde yazı sisteminde köklü değişikliklerin yaşanmadığını göstermektedir. Ancak, kullanılan yazı malzemelerine göre farklılıklar gözlemlenmiştir. Örneğin, papirüs üzerine yazılan metinlerde harfler daha yuvarlak hatlara sahipken, taş üzerine yazılanlarda köşeli ve sert bir yapı hakimdir. Bu durum, kullanılan malzemenin özelliğinden ve o dönemin genel yazı stillerinden kaynaklanmaktadır. Papirüsün daha esnek yapısı, yuvarlak hatlara olanak tanırken, taşın sert yüzeyi ise daha köşeli ve keskin hatların oluşmasına neden olmuştur (Alparslan, 1989, s. 456).

İslâm devletinin genişleyen sınırları ve artan Müslüman nüfusu göz önünde bulundurulduğunda, Kur'an metninin muhafaza edilmesi ve standartlaştırılması büyük önem kazanmıştır. Hz. Ebu Bekir'in hilafeti esnasında, vahiy kâtibi Zeyd bin Sabit liderliğinde, farklı bölgelerdeki Kur'an parçaları bir araya getirilerek ilk mushaf (Kur'an nüshası) hazırlanmıştır (Dağ, 2013, s. 90; Davud, 2018, ss. 22-27; Serin, 2019, ss. 94-95; Demirci, 2020, ss. 155-160; Çetin, 2021, ss. 72-77). İslâm'ın yayılmasıyla birlikte yazı, sadece dini metinlerin değil, aynı zamanda idari işlerin, ticaretin ve günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Hz. Ömer döneminde, İslâm beldelerinde cami ve mekteplerde Kur'an eğitimi yaygınlaştırılmıştır. Medine'den gönderilen sahabeler, bu kurumlarda Kur'an öğretmiş ve İslâm bilgisini yaymıştır. Bu sayede Kur'an, sadece yazılı bir metin olmaktan çıkıp, Müslümanların hayatının merkezine yerleşmiştir (Fayda, 2007, s. 47).

Hz. Osman döneminde, Kur'an-ı Kerim'i korumak ve standartlaştırmak amacıyla önemli bir adım atılmıştır. Savaşlarda hafızların şehit olması ve farklı bölgelerdeki kıraat farklılıkları nedeniyle, Kur'an metninin tek bir metin üzerinde toplanması ve çoğaltılması kararı alınmıştır (Keskioğlu, 1993, ss. 96-99; Dağ, 2013, ss. 93-95; Demirci, 2020, ss. 166-169; Çetin, 2021, ss. 83-85). Bu amaçla hazırlanan Mushaflar, "medenî hat" adı verilen özel bir yazı türüyle yazılmıştır. Medenî hat, düzenli ve geometrik yapısıyla dikkat çeken, noktalama veya hareke işaretleri içermeyen, daha çok büyük harflerin kullanıldığı bir yazı türüdür. Bu sayede Kur'an metni hem görsel olarak daha estetik hem de farklı yorumlara açık olmayacak şekilde korunmuştur (Serin, 2019, s. 96).

Hz. Ali'nin hilafeti döneminde Kûfe, önemli bir siyasi, askeri ve ilmi merkez olarak hızlı bir gelişim göstermiştir. Bu stratejik konum, İslâm yazı sanatında da mühim ilerlemelere zemin hazırlamış ve bu dönemde Kûfe'de gelişen, kendine özgü üslubuyla belirginleşen yazı

türü şehre nispetle "kûfi" olarak adlandırılmıştır. Kûfi yazı, karakteristik köşeli ve geometrik yapısıyla dikkat çekmektedir. (Alparslan, 2015, s. 29).

Emeviler döneminde Şam'ın siyasi ve kültürel hayatındaki gelişmeler ve yönetim işlerinin artmasıyla birlikte yazıya olan ihtiyaç artmış böylece farklı yazı türleri ortaya çıkmıştır. Kur'an-ı Kerim'in yazımında kullanılan köşeli ve geometrik hatlar (cezm, medeni, kûfi, şami gibi) daha çok dini metinlerde tercih edilirken, günlük yazışmalarda ve devlet işlerinde daha yuvarlak hatlı ve akıcı bir yazı olan 'el-müstedir hat' yaygınlaşmıştır (Serin, 2003, s. 52). Dönemin en önemli hattatlarından biri olan Halid bin Ebu'l Heyyâc, h. I. yüzyılda Mushaf yazmış ve Mescid-i Nebevî'nin kıble duvarına altınla yazdığı ayetlerle İslâm sanatlarına önemli katkılar sağlamıştır. Aynı zamanda celî yazının öncü hattatı olarak kabul edilen Halid, döneminin de en yetkin hattatlarından biri olarak kabul edilmiştir (Serin, 2003, s. 69).

Bu dönemde, Ebu Yahya Mâlik b. Dinar gibi isimlerle birlikte hat sanatı önemli bir gelişim göstermiştir. Bununla birlikte söz konusu dönemin en etkili ve önde gelen yazı ıslahatçılarından biri olarak kabul edilen Kutbe el-Muharrir, hat sanatına daha sistematik bir yaklaşım getirmiştir. 'Muharrir' unvanını kullanan Kutbe, (Çetin, 1995, s. 21; Serin, 2019, 103) kûfi yazı üzerinde yaptığı çalışmalarla celî, tomâr, sülüs ve nısf gibi farklı yazı çeşitlerini ortaya çıkarmıştır. Bu sayede hat sanatı, daha düzenli ve estetik bir yapıya kavuşmuştur (Rado, 1984, s. 25; Alparslan, 1989, s. 459; Özkeçeci, 2017, s. 28). Kutbe'nin çalışmaları, sonraki dönemlerdeki hat sanatçıları üzerinde büyük etkiler bırakmış ve İslâm hat sanatının gelişimine önemli katkılar sağlamıştır.

Abbasiler döneminde, Bağdat'ta kurulan kütüphaneler ve medreseler sayesinde ilim ve sanat faaliyetleri büyük bir canlılık kazanmıştır. Bu dönemde, hat sanatı da önemli bir gelişim göstermiş ve Kutbe el-Muharrir'in ortaya koyduğu temel üzerine yeni yazı çeşitleri geliştirilmiştir. Ed-Dahhak b. Aclân ve İshak b. Hammâd el-Kâtip gibi üstadlar, celî, tomâr ve sülüs gibi yazı çeşitlerini daha da güzelleştirmişlerdir. Ayrıca, Irakî yazı gibi yeni yazı türleri de ortaya çıkmış (Özkeçeci, 2017, s. 32) ve zamanla reyhânî ve nesih gibi yazı türlerine dönüşmüştür (Serin, 2003, s. 62). Bu gelişmeler, İslâm hat sanatının daha estetik ve işlevsel bir hale gelmesini sağlamıştır.

Abbasi döneminin güçlü ve etkili vezirlerinden m. 940 yılında vefat eden İbn Mukle (Ebû Alî Muhammed), hat sanatını bilimsel bir disiplin haline getirerek bu alanda köklü değişiklikler yapmıştır. İbn Mukle ve kardeşi Ebû Abdullah el-Hasan b. Ali, hat sanatında kullanılan harflerin şekillerini geometrik oranlara bağlayarak tamamen yeni bir yaklaşım getirmişlerdir (Rado, 1984, s. 27). Nokta, elif ve daireyi temel ölçü alarak, harflerin boyutlarını

ve oranlarını matematiksel bir kesinlikle belirlemişlerdir (Alparslan, 2015, s. 33). Bu sayede, daha önceki dönemde yaygın olan 'hattü'l mevzûn' (ölçülü hat) yerine 'hattü'l mensûb' (nispetli hat) adı verilen daha düzenli ve ölçülü bir yazı sistemi ortaya çıkmıştır (Çetin, 1986, s. 7).

İbn Mukle ve kardeşinin geliştirdiği bu yeni sistemde, her bir harfin yapısı belirli kurallara bağlanmış ve birbirine yakın olan yazılardan en uygun olanları seçilerek bir standart oluşturulmuştur. Bu sayede hat sanatı, daha önceki dönemlerdeki daha serbest ve kişisel üsluplardan uzaklaşarak, daha objektif ve bilimsel bir temel üzerine oturmuştur. Özellikle kûfi yazıdan uzaklaşarak, aklâm-ı sitte (altı temel yazı) adı verilen daha akıcı ve okunaklı yazı türlerine geçiş sağlanmıştır. İbn Mukle'nin bu yenilikçi yaklaşımı, hat sanatında bir dönüm noktası olmuş ve sonraki tüm hattatlar için bir referans noktası haline gelmiştir. Geliştirdiği sistem sayesinde hat sanatı, daha düzenli, daha estetik ve daha okunaklı bir hale gelmiştir. Bu nedenle İbn Mukle, "hattatların imamı" (Serin, 2019, s. 129) olarak anılmış ve İslâm hat sanatının gelişiminde önde gelen isimlerden biri olarak kabul görmüştür.

İbn Mukle'nin hat sanatında geometrik ölçü ve değerlendirme yolunu açmasıyla başlayan bir süreç, İbn Bevvâb ve Yâkût gibi ustaların katkılarıyla daha da zenginleşmiştir. İbn Bevvâb, İbn Mukle'nin temelini attığı sistemi inceleyerek, harflerin geometrik oranlarını daha da hassas bir şekilde belirlemiş ve yazıların estetik değerini artırmıştır. Özellikle muhakkak ve reyhânî yazı türlerindeki harf bağlantıları ve kelimelerin satır içindeki yerleşimini inceleyerek, klasik yazıların nispet ve ahengini yakalamıştır. İbn Bevvâb'ın bu çalışmaları, hat sanatında yeni bir dönem başlatmış ve sonraki nesillere örnek olmuştur (Serin, 1999, s. 535).

İbn Bevvâb'dan yaklaşık iki asır sonra ortaya çıkan ve hat geleneğinde önemli bir reform gerçekleştiren Cemaleddin Yâkût el-Müsta'sımî, İbn Bevvâb'ın geliştirdiği geometrik ölçü ve değerlendirme sistemini daha da ileriye taşıyarak aklâm-ı sittenin kurallarını daha belirgin hale getirmiş ve yazının estetik değerini önemli ölçüde artırmıştır (Alparslan, 1989, s. 464). Yâkût, her bir harfin boyutlarını, çanaklarının derinliklerini, keşidelerin uzunluklarını ve kelimeler arasındaki boşlukları titizlikle hesaplayarak yazıya mükemmel bir denge ve uyum getirmiştir (Serin, 2013, s. 291). Bu sayede, hat sanatında kendine özgü bir üslûp geliştirmiş ve döneminin en iyi hattatı olarak kabul görmüştür. Yâkût'un üslûbu, h. V. yüzyıldan itibaren muhakkak yazının yerini sülüse bırakmasına rağmen, özellikle Selçuklu döneminde Mushaf yazımında sıkça tercih edilen muhakkak ve reyhânî yazı çeşitlerinde önemli bir etki yaratmıştır. Yâkût'un geliştirdiği teknikler, sonraki dönemlerdeki hattatlar tarafından da benimsenmiş ve hat sanatının gelişimine büyük katkılar sağlamıştır (Çetin,1989, s. 279).

‘Kâtiplerin Kıblesi’ olarak anılan Yâkût el-Müsta’sımî, hat sanatında önemli yenilikler getirmiş ve kendi döneminin en yetkin ustalarından biri olmuştur. Bazı kaynaklarda kalem ucunu eğimli kesen ilk hattat olarak gösterilse de bu konuda bazı tartışmalar bulunmaktadır. Zira İbn Bevvâb’ın Râiyye Kasîdesi’nde kalem eğimi konusunda yaptığı açıklamalar, onun da kalemini eğimli kesmiş olabileceğini düşündürmektedir (Yılmaz, 1999, s. 221). Yâkût, aslında kalem eğimi konusunu yeniden ele almış ve yazı çeşitlerine göre farklı kalem ağzı meyilleri belirlemiştir. Bu sayede hat sanatında yeni bir dönem başlatmış ve etkileri uzun yıllar boyunca sürmüştür. Yâkût, sadece kendi döneminde değil, sonraki nesillerde de birçok hattata ilham kaynağı olmuştur (Serin, 2013, s. 291). Aklâm-ı sittenin kurallarını daha da belirginleştirerek yazıyı güzelleştiren Yâkût, yetiştirdiği altı talebesiyle birlikte ‘yedi üstat’ (esâtîze-i seb’a) olarak anılmıştır (Serin, 2013, s. 292).

İbn Mukle, İbn Bevvâb ve Yâkût gibi üstatların titiz çalışmaları ve yenilikçi yaklaşımları sayesinde hat sanatı, basit bir iletişim aracı olmaktan çıkarak, estetik değeri yüksek, incelikli bir sanat dalına dönüşmüştür. Özellikle Yâkût’un geometrik ölçülere verdiği önem ve harflerin oranlarını belirlemedeki hassasiyeti, hat sanatının gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Sülüs ve nesih gibi yazı türlerindeki klasik harf oranları, Yâkût tarafından belirlenmiş olsa da bu yazılar asıl gelişimini Osmanlı döneminde Şeyh Hamdullah ile başlayan ekol sayesinde göstermiştir (Serin, 2013, s. 291).

Hat Sanatında Türk Devri

Türkler, İslâm dünyasına katılımlarıyla birlikte siyasetten sanata kadar geniş bir alanda etkin olmuş, özellikle hat sanatında özgün bir bakış açısı ve estetik anlayışla İslâm dünyasına damgasını vurmuşlardır. Bilhassa Selçuklu ve Osmanlı asırlarında hat sanatı büyük bir gelişim göstererek, İslâm dünyasında Türklerin kültürel ve sanatsal gücünü ortaya koymuştur. Hat sanatı, salt bir estetik bir ifade biçimi olarak değil, aynı zamanda dinî, içtimaî ve kültürel boyutlarıyla da mühim bir rol oynayarak, İslâm dünyasında köklü bir yer edinmiştir. Türk hat sanatının kökenleri, Türklerin İslâm’ı kabul ettiği IX. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Ancak, X. ve XII. yüzyıllar arasındaki dönemde hat sanatının kitabî gelişimini net bir şekilde ortaya koyacak yeterli yazılı belgeye sahip olmamak, bu konuda belirsizlikler oluştumaktadır (Alparslan, 2016, ss. 15-16).

Hat sanatı, Karahanlılar ve Gazneliler döneminde sadece estetik bir kaygıdan öte, kültürel bir kimlik oluşturma amacını da taşımıştır. Bu dönemde üretilen hat eserleri, İslâm inancının görsel bir ifadesi olarak kabul edilmiş ve dini metinlerin güzel bir şekilde sunulmasına hizmet etmiştir. Aynı zamanda, bu eserler, Türklerin İslâm medeniyetine kattıkları özgün bir sanat anlayışının da bir göstergesi olmuştur. Renkli-sırlı tuğlalar üzerindeki kûfi yazı (Serin,

2003, s. 85), Türk-İslâm sanatının zengin ve çeşitli bir ifade biçimi olduğunu kanıtlamıştır. Karahanlılar ve Gazneliler döneminde, hat sanatı mimariyle iç içe geçerek, binalara hem estetik bir görünüm kazandırmış hem de dini ve kültürel anlamlar yüklemiştir. Camiler, medreseler ve türbeler gibi yapılarda sıklıkla kullanılan hat sanatı, bu yapıların dış cephelerini süsleyen yazıtlarda ve iç mekânlardaki süslemelerde kendini göstermiştir. Özellikle kûfi yazı, geometrik yapısı ve simetrik düzenlemesi sayesinde mimariye uyum sağlayan bir yazı çeşidi olmuştur. Bu dönemde ortaya çıkan eserler, sonraki dönemlerdeki hat sanatçılarına ilham kaynağı olmuş ve Türk-İslâm sanatının gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur.

XI. yüzyılın başlarında kurulan Büyük Selçuklu Devleti Karahanlılar'dan devraldığı zengin kültürel mirası geniş topraklarında inşa ettiği sayısız cami, medrese ve saray gibi eserler aracılığıyla İslâm dünyasına önemli katkılarda bulunmuştur. Bu yapılarda, kûfi ve celî sülüs yazıları, bitkisel ve geometrik motiflerle bir araya getirilerek zengin bir görsel şölen sunmuştur. Özellikle celî sülüs yazısı, ince ve zarif hatlarıyla dikkat çeken zarif bir görünüme sahip olduğu için hem sade hem de tezyini amaçlarla kullanılmıştır. Mihrap, kubbe ve kemer gibi mimari unsurlarda sıkça yer alan bu yazı türü, Selçuklu mimarisinin karakteristik özelliklerinden biri haline gelmiştir. Dönemin yazma eserleri, kullanılan malzeme ve yazı teknikleri açısından oldukça çeşitlilik göstermiştir. Meşrık kûfîsi ile kalın uçlu kalemlerin sıkça tercih edilmesinin yanı sıra, bazı eserlerde daha ince ve zarif hatlı yazılar da görülmektedir. Kur'an-ı Kerim yazımında ise parşömen kâğıdının yaygınlaşması ve kûfî ile nesih yazıların birlikte kullanılması ve dikey olarak yazılması da yeni bir uygulama olmuştur (Özkeçeci, 2017, s. 40).

Büyük Selçuklu Devleti'nin parçalanmasının ardından Anadolu'da kurulan atabeyliklerde Türk hâkimiyeti devam etmiştir. Özellikle Anadolu Selçukluları, iki asrı aşkın süren hakimiyetleri boyunca mimari ve İslâm sanatlarında önemli gelişmelere imza atmışlardır. Hat sanatında İbn Bevvâb'ın hat geleneğinin hâkim olduğu bu dönemde, kûfî ile ma'kılî yazı bilhassa yazılı kaynakların başlıklarında ve abidevî yazıtlarda kullanılmıştır. Yazma eserler ekseriyetle aklâm-ı sitte ile yazılırken, Kur'an-ı Kerim'ler reyhâni hat kullanılarak yazılmıştır. Bu uygulamalar, Anadolu Selçukluları dönemi hat sanatının hem geleneksel unsurları koruduğunu hem de dönemin özgün özelliklerini yansıttığını göstermektedir (Alparslan, 1989, s. 478).

Anadolu Selçukluları dönemi mimarisinde kullanılan celî yazı, Büyük Selçuklular dönemine kıyasla daha yuvarlak ve hareketli bir görünüme sahiptir. Yâkût üslubunun karakteristik özelliklerinden olan sivri zülfeli 'elif' harfi yerine yuvarlak zülfe kullanımı ve harflerin aşağı yönde incelerek sola doğru kıvrımlanması bu dönemin karakteristik

özellikleridir. Zemini tezyînatlı celî sülüs yazı kullanıldığı gibi sadece celî yazılarla oluşturulan kompozisyonlarda ilk kez bu dönemde görülmeye başlanmıştır. Celî sülüs yazılarının hem harflerin şekilleri hem de kompozisyonları bakımından XV. ve XVI. yüzyıllardaki örneklerine öncülük ettiği söylenebilir. Divriği Ulu Cami, İnce Minareli Medrese ve Sahip Ata Cami gibi önemli yapıların taç kapılarındaki celî yazılar, bu dönemin hat sanatının en güzel örnekleri arasında yer almaktadır (Günüç, 2015, s. 47).

Anadolu Selçuklularının XIII. yüzyıl sonlarında zayıflamasıyla Anadolu topraklarında umumiyetle kurucularının adını taşıyan Türk beylikleri ortaya çıkmıştır (Merçil, 1991, s. 138). Kısa sürmesine rağmen Anadolu Beylikleri dönemi sanatı, Selçuklu ve Osmanlı sanatının temel özelliklerini birleştirirken aynı zamanda özgün bir kimlik oluşturarak, Türk-İslâm sanat tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bu dönem, bir yandan Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna zemin hazırlayan siyasi ve kültürel gelişmelere sahne olurken, diğer yandan Selçuklu mirasını taşıyarak Anadolu'da Türk-İslâm medeniyetinin devamlılığını sağlamıştır. (Mülayim, 2018, s. 46).

Beylikler dönemi sanatında Selçuklu mimarisinin etkisi belirgin biçimde görülmekle birlikte, bölgesel özellikler ve farklı kültürlerle kurulan etkileşimler sonucunda özgün bir sentez ortaya çıkmıştır. Özellikle mimari alanda Osmanlı celî üslubunun ilk örnekleri bu dönemde belirmeye başlamıştır (Günüç, 2015, s. 56). Söz konusu dönemde üretilen eserler, Anadolu'nun kültürel mirasına önemli katkılar sunmanın yanı sıra Osmanlı sanatının gelişimine de zemin hazırlamıştır. Osmanlı döneminde ise hat sanatı, Türk-İslâm sanatının vazgeçilmez unsurlarından biri hâline gelmiş ve bu alanda kayda değer yenilikler ortaya konmuştur (Derman, 1997, s. 429).

Fatih Sultan Mehmet dönemi, hat sanatının "Türk Hat Sanatı" kimliğini kazanmasına yönelik ilk teşebbüslerin vuku bulduğu bir evredir. İstanbul'un fethi, İslâm coğrafyasında inkişaf eden bu sanat için mühim bir dönüm noktası olmuştur. Dolayısıyla söz konusu dönem, Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde hat sanatının Edirne, Amasya ve İstanbul'un merkez teşkil ettiği bir gelişim süreci olarak değerlendirilmektedir (Tüfekçioğlu, 2015, s. 59). Fatih Camii'in revaklı avlu cephesinde yer alan iç-dış pencere alınlıklarının hattatı Yahyâ es-Sûfî ile Fatih Camii inşa kitâbesi ve Topkapı Sarayı Bâb-ı Hümâyun yazılarını kaleme alan Ali b. Yahya es-Sûfî de dönemin en önde gelen hattatları arasında yer almaktadır (Günüç, 2002, ss. 274-275). Bu iki hattat, eserleriyle hem Fatih Camii'nin hem de Topkapı Sarayı'nın görkemine büyük ölçüde katkıda bulunmuşlardır (Çetin, 1989, s. 279).

II. Bayezid döneminde, daha sonra hat sanatının en önemli isimlerinden biri olacak olan Şeyh Hamdullah, Amasya valisi iken II. Bayezid'e hat hocası olarak hizmet

vermiştir. İstanbul'a geldikten sonra, Yâkût el-Musta'sımî'ye ait sülüs ile nesih hat nevilerindeki en ideal harf ve kelimeleri titizlikle inceleyen Şeyh Hamdullah, bu örneklerden yola çıkarak kendi özgün üslubunu oluşturmuştur. Yâkût'un eserlerindeki estetik anlayışı kendi üslubuyla bir araya getirmiş ve böylece "Şeyh Hamdullah ekolü" olarak anılacak olan bir sanat anlayışını ortaya koymuştur. Onun geliştirdiği üslup, dönemin diğer hattatları tarafından da benimsenmiş ve taklit edilerek hat sanatının karakteristik özelliklerini belirlemiştir. Şeyh Hamdullah'ın hat sanatına yaptığı katkılar, sadece Osmanlı topraklarında değil, aynı zamanda İslâm dünyasının diğer bölgelerinde de büyük ilgi görmüştür. Ancak, İran'da Yâkût ekolü daha uzun süre devam etmiş ve Şeyh Hamdullah'ın etkisi sınırlı kalmıştır (Serin, 2007, s. 37).

XVII ve XIX. yüzyıllar arasında bu sanat dalı, farklı hattatların icraatlarıyla önemli bir tekâmül kaydetmiştir. Bu bağlamda, Mustafa Rakım (ö. 1826), döneminin önde gelen hattatlarından biri olarak kabul edilmiş ve eserleriyle hat sanatına yeni perspektifler sunmuştur. XIX. yüzyılda ise Yesârizâde Mustafa İzzet (ö. 1849), Mahmud Celaleddin (ö. 1829), Kazasker Mustafa İzzet (ö. 1876), Mehmet Şevki Efendi (ö. 1887) ve Sami Efendi (ö. 1912) gibi mümtaz şahsiyetlerin katkılarıyla hat sanatı daha da zenginleşmiştir (Çelebi, 2003, ss. 8-9). Bu sanatkârlar, sadece teknik anlamda değil, aynı zamanda estetik anlayışları ve sanatsal duyarlılıklarıyla da dönemlerinin ötesine geçen isimler olarak kabul edilmişlerdir.

Osmanlı'da hat sanatı eğitimi, sadece saray mensupları değil, aynı zamanda toplumun farklı kesimlerinden gelen kişiler tarafından da öğrenilmiş ve icra edilmiştir. Topkapı Sarayı Enderun Mektebi, Şehzade Mektepleri ve Dîvân-ı Hümâyûn gibi kurumlarda, geleceğin devlet adamlarına ve sanatçılarına tuğra, dîvânî ve celî dîvânî gibi yazı çeşitleri öğretilirken; mahalle mektepleri olarak bilinen sıbyan mekteplerinde, külliyelerde bulunan meşkhane veya yazı odalarında ve vakıf okulları olarak nitelendirilen medreselerde de hat sanatı öğretimi yapılmıştır. Bu sayede toplumun her kesiminden gelen çocuklar, istidatları nispetinde hat sanatında ilerleme imkânı bulmuşlardır (Serin, 2004, ss. 372-373). Osmanlı İmparatorluğu'nun eğitim nizamında hüsn-i hattın envâı sıbyan mekteplerinden başlayarak çocuklara ta'lim edilmek suretiyle, güzel yazıya intibak sağlanmıştır. Nitekim vakfiyelerden anlaşıldığı üzere, medreselerde "hattathâne" ve müstakil yazı odaları mevcut olup, bu mekanlarda seçkin bir muallim riyasetinde yazı meşkleri icra edilmiştir (Derman, 2003, s. 341).

Ancak XIX. yüzyılda yaşanan imkansızlıklar, matbaanın yaygınlaşması ve el yazısına olan talebin azalmasıyla birlikte hat sanatı hem bir geçim kaynağı olarak hem de toplumsal hayattaki işlevi bakımından önemli ölçüde etkilenmiştir. Bu dönüşüm, sanat ve eğitim alanında köklü değişimleri beraberinde getirmiş, hat sanatının daha kurumsal ve sistematik bir eğitim ortamına taşınmasını zorunlu kılmıştır. Böylece, hat sanatı eğitimi, çağın gereklerine uygun bir

şekilde devam ettirilebilmek için yeni eğitim kurumları ve programlarıyla desteklenmeye başlanmıştır (İnal, 1970, s. 3). 1915 yılında Cağaloğlu'nda açılan Medresetü'l-Hattâtîn ile hat eğitimi daha sistematik bir hal almıştır. Özellikle devlet dairelerinin merkezi olan Babıali'ye yakın konumu sayesinde medrese, kamu görevlileri tarafından da benimsenmiştir. 1916 yılında medreseye kayıt yaptıran Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in 279 kayıt numaralı bir öğrenci olması da medresenin öğrenci potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir (M. U. Derman, 2016, ss. 14-21).

Medresetü'l Hattâtîn'de verilen icazetnameler, dönemin siyasi ve sosyal değişimlerini yansıtacak şekilde farklılık göstermiştir. 1918'de mezun olan öğrencilerin icazetnamelerinde Sultan Vahdettin tuğrası yer alırken, 1923'te mezun olanların icazetnamelerinde "Türkiye Cumhuriyeti" ibaresi bulunması, bu durumu açıkça ortaya koymaktadır (M. U. Derman, 2016, ss. 39-45). Medresetü'l Hattâtîn, 1924 Tevhîd-i Tedrîsat Kanunu ile kapatılsa da kısa süre sonra "Hattat Mektebi" adıyla yeniden faaliyete geçmiştir. Ancak 1928 Harf İnkılabı ile "Arap harflerinin terki sebebiyle mânâ ve gayesi kalmamıştır" gerekçesiyle kapatılan mektep, daha sonra "Şark Tezyini Sanatları Mektebi" ve ardından "Türk Tezyini Sanatları Mektebi" adıyla faaliyetlerine devam etmiştir (Elitok, 2010, s. 9).

1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlı Türk Tezyîni Sanatlar Şubesi'nde hat eğitimi verilmeye başlanmıştır. Ancak, dönemin siyasi ve ideolojik koşulları nedeniyle hat sanatına yönelik yeterli ilgi gösterilmemiş, alanında uzman hocalar bile bu dersleri verme konusunda çekinceler yaşamışlardır. Millî Eğitim Bakanlığından alınan özel izin belgeleriyle bu çekinceler giderilmeye çalışılsa da hat sanatı eğitimi istenen düzeyde yaygınlaşmamıştır (Özkeçeci, 2017, s. 50).

Sami Efendi, Hasan Rıza, Ömer Vasfi, Aziz Efendi, Kâmil Efendi gibi bir çok önemli ismin yanı sıra Elmalılı Hamdi Efendi, Tuğrakeş İ. H. Altunbezer, Nazif Efendi, Suud Efendi, Neyzen Emin Yazıcı ve Necmeddin Okyay gibi ustaların yetiştirdiği öğrenciler sayesinde hat sanatı, 1928 Harf Devrimi'nin etkilerine rağmen varlığını sürdürmüştür. Medresetü'l Hattâtîn mezunu Halim Özyazıcı, A. Süheyl Ünver, Macid Ayral gibi isimler de bu sanatkârların izinden giderek hat sanatını geliştirmişlerdir. Özellikle Hattat Hâmit Aytaç'ın öğrencileriyle bu sanat, günümüzde de canlılığını koruyarak, geçmişle gelecek arasında köprü olmaya devam etmektedir (Alparslan, 2016, ss. 142-143).

Cumhuriyet döneminde, MSGSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü ile akademik bir zemine kavuşmuştur. Bu bölüm, hat sanatının teorik ve pratik yönlerini kapsayan bir eğitim programı sunarak, geleneğin yaşatılması ve geliştirilmesi için önemli bir role sahiptir. Mimar Sinan Üniversitesi'nin öncülüğünde, bazı yükseköğretim

kurumlarında da benzer bölümler açılarak hat sanatı eğitimi genişletilmiş ve bu sayede daha fazla sanatçı yetiştirilmesi hedeflenmiştir (Elitok, 2010, s. 11).

Türk Hat Sanatında Üsluplar

Şeyh Hamdullah Üslubu (ö. 1520). Türk hat sanatının en önemli ustalarından biri olan Şeyh Hamdullah, "Kıbletü'l-Küttâb" (Hattatların Kutup Yıldızı), "Kutbü'l-Küttâb" (Hattatların Kutbu) gibi sayısız övgüye değer sıfatlarla anılan, Amasya'da doğmuş büyük bir sanatçıdır. "Gülzâr-ı Büstân-i Âdâb" (Edeb Bahçesinin Güzel Çiçeği), "Melek-Nisâb" (Meleklerin Yazdığı Gibi), "Felek-Meâb" (Göklerin Ulaştığı Nokta) gibi zarif ifadelerle de anılan Hamdullah, hat sanatını zirveye taşımış ve İslâm dünyasında eşsiz bir üne kavuşmuştur. Şeyh Mustafa Dede'nin oğlu olan Hamdullah, babasının izinden giderek hem dini ilimlere hem de sanata olan tutkusunu bir ömür boyu sürdürmüştür (Serin, 1992, s. 28; Özkeçeci, 2017, s. 60). Hocası Hayreddin Maraşî'den hat meşk etmiş olup âklam-ı sitteden icâzet almıştır. Daha sonra mezkûr hattatın da hocası olan Abdullah Sayrâfî ve Yâkût'un yazılarını inceleyerek hat sanatında ilerlemiştir (Serin, 2007, s. 30; Alparslan, 2016, s. 48).

Şeyh'in sanat hayatı, Amasya ile İstanbul olmak üzere iki temel döneme ayrılmış olup kariyerinin ilk yıllarında Amasya'da, dönemin önde gelen hattatlarından Yâkût'un etkisi altında kalarak yazılarını geliştirmiştir. Şeyh Hamdullah'ın ilk eserleri Yâkût üslubunun izlerini taşımaktadır (Serin, 1992, ss. 31-32). Ancak, Amasya'da şehzadelik yapan ve daha sonra tahta geçen II. Bayezid'in himayesine girmesiyle birlikte sanat hayatında yeni bir çığır açılmıştır. Sultanın teşvikiyle Yâkût'un eserlerini derinlemesine inceleyen Şeyh Hamdullah, bu büyük ustanın eserlerindeki estetik değerleri kendi özgün sanat anlayışıyla birleştirerek "şeyh üslubunu" ortaya çıkarmıştır. Bu yeni üslup, Türk-İslâm hat sanatında çığır açan bir dönüm noktası olmuş ve asırlar boyunca pek çok sanatçıyı etkilemiş ve ilham kaynağı olmuştur (Tüfekçioğlu, 1999, s. 45).

Şeyh Hamdullah, aklâm-ı sitte içerisinde özellikle sülüs ve nesih yazılarına getirdiği yenilikler ile Mushaf-ı Şerif, cüz, murakkaa, kıta ve diğer yazma eserlerde sergilediği üstün ustalık sayesinde hat sanatında bir zirveyi temsil etmiştir. Onunla birlikte Mushaflar, daha önceki dönemlerde kullanılan diğer yazı türlerinin aksine, nesih hat ile tertip edilmeye başlanmıştır (Serin, 1992, s. 36).

Özellikle koltuklu sülüs-nesih kıtalarda, Türk estetiğine uygun ölçü ve şekilleri ortaya koyarak bu alanda da yeni bir dönem başlatmıştır. Onun kıtalarındaki ebat, şekil, metin özellikleri ve hatta kullandığı kâğıt rengi, sonraki nesil hattatlar tarafından adeta bir standart haline gelmiştir. Bu durum, Şeyh'in hat sanatındaki etkisinin ne kadar büyük olduğunu

göstermektedir. Aynı zamanda sultan, şehzade, devlet adamı, âlim ve şairlerin de bulunduğu pek çok talebe yetiştirmiştir (M. U. Derman, 1992, s. 34). Oğlu Mustafa Dede, damadı Şükrullah Halife ve Halid-i Erzurumî gibi önemli isimler, Şeyh Hamdullah mektebinin en önemli temsilcileri olarak kabul edilmektedir (Alparslan, 1989, s. 479). Şeyh üslubunun etkisi, yaklaşık iki asır boyunca, Hâfız Osman devrine kadar sürmüştür (Ayverdi, 1953, ss. 31-49).

Ahmed Karahisârî Üslubu (ö. 1556). Osmanlı hat sanatının önemli isimlerinden biri olan Ahmed Karahisârî, Şeyh Hamdullah ile aynı dönemde yaşamış ve kendi özgün üslubuyla hat sanatına önemli katkılar sağlamıştır. Aklâm-ı sitteyi hattat Esedullah Kirmânî'den öğrenen Karahisârî, özellikle Yâkût üslubunu Osmanlı topraklarında yeni bir yorumla devam ettirmiştir. Eserlerinde Yâkût'un tesiri görülmekle birlikte, Karahisârî kendine has bir karakter ortaya koymuş ve bu sebeple kendisine 'Yâkût-ı Rûm' (Anadolu'nun yakûtu) ve 'şems'ül hat' (yazının güneşi) (Serin, 2003, s. 109) 'yegâne-i asr (asrın bir tanesi) ve 'üstâd-ı küll' (her şeyi bilen üstad) gibi unvanlar verilmiştir (Alparslan, 1992, s. 53). Karahisârî, Yâkût'un ince ve zarif üslubunu kendi özgün yorumuyla birleştirerek, celî sülüs, muhakkak, müsennâ ve müselsel gibi yazı çeşitlerinde önemli eserler vermiştir. Özellikle kıtalarında kullandığı zarif süslemeler ve dengeli kompozisyonlar, eserlerine ayrı bir güzellik katmıştır. Eserleri, günümüzde müzelerde ve özel koleksiyonlarda sergilenmekte olup hat sanatı araştırmacıları tarafından büyük ilgi görmektedir.

Kanuni Sultan Süleyman için yazdığı Mushaf-ı Şerif, sadece bir dini metin değil, aynı zamanda İslâm sanatının en güzel örneklerinden biridir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde sergilenen bu eser; hattı, tezhibi, cildi ve ebadı ile o dönemin medeniyet seviyesini gözler önüne seren kıymetli bir sanat eseridir. Karahisârî, bu eserinde farklı kompozisyonlar tasarlayarak yazıya yeni bir estetik boyut kazandırmıştır (Alparslan, 1992, ss. 55-56).

Zer mürekkep ile yazdığı harflerin etrafını siyah mürekkeple, siyah ile yazdığı harfleri ise altın mürekkeple süsleyerek, metne hem zarafet hem de görsel zenginlik katmıştır. Bu teknik, Karahisârî'nin müzehhip bir hassasiyete sahip olduğunu ve yazıya sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bir sanat eseri olarak baktığını göstermektedir. Ayrıca, Karahisârî celî ve müsennâ yazı türlerinde Yahya Sûfî ve Ali bin Yahya Sûfî gibi Fatih devri hattatlarının eserlerini inceleyerek, harflerin bünyesinde ve kompozisyonlarda daha güzel bir ahenk yakalamıştır. Bu sayede, Karahisârî'nin eserleri, hem geleneksel hat sanatının özelliklerini taşımakta hem de döneminin estetik anlayışını yansıtmaktadır (M. U. Derman, 2001, ss. 421-424).

Hâfız Osman Üslubu (ö. 1698). XVII. yüzyılın ikinci yarısında, hat sanatına damgasını vuran isimlerden olan Hafız Osman Efendi İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlk hat eğitimini dönemin önemli hattalarından olan Derviş Ali ve Suyolcuzâde Mustafa Eyyubî'den almıştır. Daha sonra ise hat sanatında önemli bir yere sahip olan Nefeszâde İsmail Efendi'den icâzet alarak eğitimini tamamlamıştır. Nefeszâde İsmail Efendi, Şeyh Hamdullah ekolünün önemli temsilcilerinden biri olduğu için Hâfız Osman da bu ekolün izinden giderek kendi özgün üslubunu geliştirmiştir (Orman, 2021, s. 91).

Yaklaşık yirmi üç yıl boyunca Şeyh Hamdullah'ın eserlerini örnek alarak çalışmalarını sürdürmüştür. Özellikle onun yazmış olduğu Mushaf'ı titizlikle inceleyerek, bu sanatı derinlemesine öğrenmiş ve kendi üslubunu bu temel üzerine inşa etmiştir. Özellikle sülüs ve nesih gibi yazı türlerindeki harfleri seçmiş ve kendi tarzına uygun hale getirmiştir. Kelimeler arasındaki boşlukları ve harflerin birbirleriyle olan ilişkilerini ölçülü br biçimde düzenleyerek hem okunaklı hem de estetik bir görünüm elde etmiştir. Bu sayede, geleneksel hat sanatına bağlılığını korurken aynı zamanda kişisel üslubunu ortaya koyarak özgün bir ifade biçimi geliştirmiştir (Serin, 2003, s. 127).

Hattat Hâfız Osman, sadece hat sanatında zirveye ulaşmakla kalmamış, aynı zamanda döneminin etkili ve önemli birçok şahsiyetine hocalık yaparak sanatını gelecek nesillere aktarma görevini de üstlenmiştir. Sultan II. Mustafa ve daha sonra padişah olacak olan III. Ahmet'e hat dersleri veren Hâfız Osman, bu sayede sarayda da önemli bir yere sahip olmuştur (Alparslan, 1992, s. 66). Hâfız Osman'ın en büyük ve en özgün katkılarından biri, Peygamber Efendimizin fiziksel özelliklerini ve ahlaki güzelliklerini tasvir eden Hilye-i Şerîf'i levha şeklinde tasarlamış olmasıdır (M. U. Derman, 1998, s. 47). Hayatı boyunca 25 nüsha Kur'an-ı Kerim istinsah eden Hafız Osman'ın bazı Mushafları muhtelif tarihlerde basılmıştır. Bunlardan 1686 tarihli olanı Sultan II. Abdülhamid'in emriyle 1881 senesinde neşredilmiştir (Dere, 2009, s. 75). Aklâm-ı sitteyle yazdığı En'am-ı Şerifler, Delailü'l-Hayrat duaları ve diğer eserlerinin yanı sıra, Rodosîzâde Abdullah, Yusuf Rûmî gibi önemli isimlerden oluşan 50'ye yakın hattatı yetiştirerek Osmanlı hattının gelişimine büyük katkı sağlamıştır (Ünver, 1967, ss. 5-9).

Mustafa Râkım Üslubu (ö. 1826). XIX. yüzyılın en önemli hattatlarından biri olan Mustafa Rakım Efendi, Ordu-Ünye doğumlu olup İstanbul'da ağabeyi İsmail Zühdî Efendi'nin yanında hem medrese eğitimi görmüş hem de sülüs ve nesih yazılarına ilgi duymuştur. Henüz on iki yaşındayken bu sanatlarda oldukça başarılı olmuş ve ilk icâzetini almıştır. Daha sonra ünlü hattat III. Derviş Ali'den dersler alarak yazı sanatındaki bilgisini derinleştiren Rakım Efendi, icâzet almasının ardından kendisine 'Râkım' mahlasını seçmiştir (Orman, 2021, ss. 123-124). Hafız Osman'ın sülüs yazılarını dikkatle inceleyen Rakım Efendi, onun eserlerindeki

harflerin güzelliğini ve uyumunu kendi çalışmalarına yansıtmıştır. Özellikle celî sülüs yazı türünde büyük başarılar elde eden sanatçı, bu sayede kendine özgü bir üslup geliştirmiştir. Hafız Osman'ın sülüs yazılarındaki harflerin duruş ve gövde güzelliklerini celî sülüs yazıya başarıyla uygulayarak, bu alanda yeni bir çığır açmıştır (Alparslan, 2016, s. 164).

Mustafa Rakım Efendi, sadece sülüs ve nesih gibi temel yazı türlerinde değil, aynı zamanda celî sülüs ve tuğra sanatında da çığır açıcı çalışmalara imza atmıştır. Celî sülüs yazı türünde hem harflerin bireysel güzelliği hem de tüm kompozisyonun dengeli ve uyumlu bir bütünlük oluşturması konusunda ustalık sergileyen Rakım Efendi, bu alanda zirveye çıkmış bir sanatkâr olarak kabul edilmektedir. Hem harflerin yapısı hem de istif konusunda getirdiği yeniliklerle celî sülüs yazısını önemli bir seviyeye taşımıştır (Baltacıoğlu, 1993, ss. 50-52). Padişah tuğralarına da önemli yenilikler getiren Rakım Efendi, o dönemde yaygın olan hantal ve sarkık görünümlü tuğraları daha canlı, dinamik ve estetik bir hale getirmiştir. Tuğralara getirdiği bu yeni form, o dönemden sonraki tüm tuğra sanatçılarına ilham kaynağı olmuştur. Hatta celî sülüs yazı ve tuğra sanatı, Rakım Efendi öncesi ve sonrası şeklinde ikiye ayrılmış, bu da onun bu alanlardaki önemli etkisini göstermektedir (M. U. Derman, 1997, s. 430).

Her bir harfin temel yapısını en doğru şekilde ortaya koyarak kalem kalınlığı ile harf kalınlığı arasındaki ideal ölçüyü yakalayarak celî sülüs yazısında yeni bir dönem başlatmıştır. Ayrıca, istif ve terkiplerde de en güzel tenâsübü tesis ederek yazılarına estetik bir boyut katmıştır. İstiflerinde tezyînî işaretleri çok fazla kullanmayarak yazıların asıl güzelliği olan harf gövde şekillerini ön plana çıkarmış ve böylece sade ve zarif bir üslup oluşturmuştur (İnal, 1970, ss. 273-289).

Ta'lîk ve celî ta'lîk gibi farklı yazı türlerinde de ustalık gösteren Mustafa Rakım'ın eserleri, günümüzde özel müze ve koleksiyonlarda sanatseverlerle buluşmaktadır. Yetiştirdiği öğrenciler arasında padişah II. Mahmud'un yanı sıra, eserleri günümüze kadar ulaşmış olan Mehmed Hâşim ve Mehmed Şâkir Recâi gibi hattatlar da bulunmaktadır (Serin, 2019, s. 377).

Mahmud Celâleddin Üslubu (ö. 1829). XVIII. yüzyılın ortalarında dünyaya gelen Mahmud Celâleddin, özellikle Şeyh Hamdullah ve Hâfız Osman gibi büyük ustaların eserlerini titizlikle inceleyerek kendi tarzını oluşturarak geleneksel hat sanatına yeni bir soluk getirmiştir Rado, 1984, s. 200; Alparslan, 1992, s. 102). 'Mahmûdü'l-Mevdûd' mahlasıyla imza attığı eserlerinden sonra daha çok bilinen ismi olan Mahmud Celâleddin'i benimseyen hattatın eserleri, bugün hala Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi gibi önemli kurumlarda sergilenmektedir (M. U. Derman, 2003, s. 359). Mahmud Celâleddin daha önceki hattatların eserlerinden etkilenerek kıta ve murakkaalar yazmış, sülüs ve nesih yazı türlerinde özgün bir

tarz oluşturmuş ve değerli eserler ortaya koymuştur. Ancak celî sülüs yazılarında, sert ve durgun bir ifadeye sahip olması ve hareketlerin zayıf kalması nedeniyle, Mustafa Rakım'ın dinamik ve enerjik üslubuyla kıyaslandığında daha zayıf kalmıştır (Baltacıoğlu, 1993, ss. 49-50).

Sultan Abdülmecid'in de hocası olan Mehmed Tâhir Efendi ve diğer bazı hattatlar, bir süre Mahmud Celâleddin üslubunda çalışmaya devam etmişlerdir. Ancak Sultanın vefatından sonra çoğu hattat, Mustafa Rakım'ın üslubuna geri dönmüştür. Eserleri arasında Mushaf, dua kitapları, kıta, murakkaa ve hilye gibi çeşitli türlerde yazılar bulunmaktadır (Serin, 2003, s. 195). Divanî ile yazıp imzaladığı bir kıtası (M. U. Derman, 2003, s. 359), kendisi tarafından çekilen III. Selim ve II. Mahmud tuğraları da bulunmaktadır (Ünver, 1953, s. 1). Başlangıçta hocası, daha sonra eşi olan ve 'İbret' lakabıyla anılan Esma Hanım, sülüs-nesih hatlarıyla yazdığı hilyelerle de hat sanatına önemli katkılar sağlamıştır. Eserleri günümüzde çeşitli müzelerde ve özel koleksiyonlarda bulunmakta olup 1795 yılında yazmış olduğu Hilye-i Şerif, Topkapı Sarayı Müzesi'nde sergilenmektedir (Kazan, 2010, s. 47; Çığ, 2011, s. 205; Özsayıner, 2016, s. 369).

Yesârizâde Mustafa İzzet Efendi Üslubu (ö. 1849). Babası Yesârî Mehmed Esad Efendi'den 1788 yılında ta'lîk hattı üzerine eğitim almaya başlamış ve bu alanda uzmanlaşmıştır. Eğitimini sadece babasıyla sınırlandırmayan sanatkâr, aynı zamanda dönemin önemli hattatlarından Seyyid Osman el-Üveys'den de dersler alarak sanatını daha da ileriye taşımış ve icâzet almıştır. Ayrıca beş önemli sanatkârın imzasını taşıyan icâzetnâmesi de Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunmaktadır (Alparslan, 2016, s. 242). Hat sanatındaki üstün başarısı sayesinde kendisine mollalık, müderrislik, kadılık ve kazaskerlik payeleri verilmiş, nihayetinde 1839'da Anadolu kazaskeri olarak atanmıştır (M. U. Derman, 2020, s. 307).

Yesârîzâde, başlangıçta babası Mehmed Esad'ın ta'lîk yazısını taklit etse de zamanla harflerin yapısını ve oranlarını inceleyerek kendi özgün üslubunu geliştirmeye karar vermiştir. 1800'lerden itibaren İran ta'lîk mektebinin bazı kurallarından uzaklaşarak, babasının yazısında yaptığı geometrik ve anatomik değişiklikleri sistematik bir hale getirmiştir (Alparslan, 2016, s. 242). Bu sayede Türk hattatları için yeni bir yol açan Yesârîzâde, Türk Ta'lîk Mektebi'nin kurucusu olarak kabul edilir. Onun sayesinde Türk hattatları, bağlı oldukları İran ta'lîk geleneğinden koparak kendi özgün tarzlarını oluşturma imkânı bulmuşlardır (Alparslan, 1989, ss. 506-510).

Yesârîzâde'nin yazmış olduğu pek çok celî ta'lîk levhası, günümüzde müzelerin ve özel koleksiyonların yanısıra Hicaz, Mısır ve Rumeli gibi farklı coğrafyalarda da eserlerine rastlamak mümkündür. Özellikle III. Selim, II. Mahmud ve Abdülmecid dönemlerinde yazdığı

çok sayıda celî ta'lîk kitabesi bulunmaktadır (Alparslan, 1992, s. 124). Yesârîzâde, sadece kendi eserleriyle değil, yetiştirdiği öğrencilerle de hat sanatına önemli katkılar sağlamıştır. Kıbrısîzade İsmail Hakkı, Ali Haydar Bey, Kazasker Mustafa İzzet Efendi, Abdülfettah Efendi, Çarşambalı Hacı Arif ve Sami Efendi gibi ünlü hattatlar onun öğrencileri arasındadır (Alparslan, 1989, s. 510).

Hat Sanatında Yazı Çeşitleri

İslâm medeniyetinde sanatın en önemli ifade araçlarından biri olan hat sanatı, yüzyıllar boyunca gelişerek İslâm dünyasının her köşesinde kendine özgü bir yer bulmuştur. Kutsal metinlerin güzel bir şekilde yazılması ve yayılması amacıyla başlayan bu sanat dalı, zamanla estetik kaygılarla birleşerek farklı yazı çeşitlerine dönüşmüştür (Alparslan, 2016, s. 25).

Kûfî. Geometrik yapısı ve dik köşeleriyle dikkat çeken kûfî yazı, Kur'an-ı Kerim'in yazılmasında kullanılmış, Mekke, Medine, Basra ve Kûfe gibi önemli İslâm merkezlerinde yazının geliştirilmesiyle ve yazıldığı şehre nispetle Mekkî, Medenî, Basrî ve nihayet Kufe'de geçirdiği gelişmelerle "kûfî" adını almıştır. Yazının kullanıldığı bölgenin kültürel, sanatsal ve tarihsel özelliklerine göre farklılaşan kûfî hat, Kuzey Afrika, Endülüs ve Mağrib bölgelerinde yaygın olarak kullanılarak daha yuvarlak hatlara sahip Mağrib kûfîsi adını almıştır (Alparslan, 2016, ss. 29-31). İran ve doğusunda yaygın olan Meşrık kûfîsi ise daha sert ve köşeli bir yapıya sahiptir (M. U. Derman, 1997, s. 428). Bu bölgede kûfî yazı, daha çok geometrik motiflere ve simetriye önem veren bir sanat olarak görülmüştür.

VIII. yüzyıl yarısından itibaren (Alparslan, 2002, s. 79) harflerin uçları ve satır araları, stilize çiçek, hayvan ve geometrik motiflerle bezenerek yazıya estetik bir görünüm kazandırılmıştır. Özellikle tuğla, taş ve maden gibi sert yüzeylere uygulanan bu süslemeler, Kûfî hat için yeni bir dönem başlatmış ve "tezyînî ve çiçekli kûfî" olarak adlandırılmıştır. Celî kûfî adı verilen bu büyük ve gösterişli kûfî türünde dekoratif gelişmeler devam etmiş, elif ve lâm gibi dik harfler hatta kelimeler örülerek "örgülü kûfî" adı verilen yeni bir tarz ortaya çıkmıştır. Bu sayede kûfî hat, sadece bir yazı türü olmaktan çıkarak, İslâm sanatının önemli bir görsel öğesi haline gelmiştir (Serin & Zennûn, 2002, ss. 343-344).

Hem dini metinlerin yazımında hem de mimari süslemelerde kullanılan kûfî hat, İslâm medeniyetinin estetik anlayışını yansıtan önemli bir kültürel miras olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Camii, saray ve diğer tarihi yapılar gibi birçok mimari eserin kitabelerinde, kubbelerinde ve kuşaklarında sıkça kullanılmıştır. Taş ve sıva üzerine işlenen kûfî yazılar, bu yapılara hem estetik bir görünüm kazandırmış hem de önemli mesajlar iletmiştir. İç ve dış mimaride dekoratif bir unsur olarak çini, mozaik, alçı ve tuğla gibi malzemelerle zengin

kompozisyonlar oluşturulmuştur. Mihrap, minber, kapı ve pencere kanatlarında ahşap üzerine tezyînî motiflerle birlikte büyük bir sanat zevkiyle işlenen hat, bu yapıların görsel zenginliğini artırmıştır (Serin, 2019, s. 168).

Kûfî hat, özellikle erken dönem İslâm'da Kur'an-ı Kerim ve diğer dini metinlerin yazımında sıkça kullanılmıştır. Ancak XI. yüzyıldan sonra aklâm-ı sitte ve diğer yazı türlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte Mushaf ve kitap yazımında kullanımı azalmıştır (Alparslan, 2015, s. 30).

Aklâm-ı Sitte. Kûfî hat, İslâm sanatının ilk dönemlerinde yaygın olarak kullanılan köşeli ve geometrik bir yazı türü olup zamanla, daha akıcı ve okunabilir bir yazı sistemine ihtiyaç duyulmuştur. X. yüzyılda İbn Mukle gibi önemli hattatlar, kûfî hattın yerini alabilecek daha estetik ve okunaklı yazı türleri geliştirme çabalarına öncülük emiştir. İbn Mukle ve ardından gelen İbn Bevvâb gibi hattatların çalışmalarıyla şekillenen aklâm-ı sitte, Yâkût el-Müsta'sımî gibi büyük bir üstad tarafından daha da geliştirilmiştir. Türkler ve İranlılar, Yâkût'un eserlerinden ilham alarak aklâm-ı sitteyi kendi kültürel ve sanatsal anlayışlarına göre şekillendirmişlerdir (Alparslan, 2002, s. 79). Aklam-ı sitte olarak adlandırılan altı yazı çeşidi olan; muhakkak, reyhânî, sülüs, nesih, tevkî' ve rikâ' yazıları, yüzyıllar boyunca farklı kültürlerde ve coğrafyalarda gelişerek İslâm sanatının zenginleşmesine katkıda bulunmuştur (Serin, 2011, s. 72).

Muhakkak. İslâm hat sanatında önemli bir yere sahip muhakkak hat, köklü bir geçmişe sahip ve kûfî hattından sonra ortaya çıkmış ilk yazı türlerinden biridir. Sözlükte 'muhkem, muntazam, tahkik olunmuş, şüpheli bir yeri kalmamış' anlamlarına gelen ve kalem genişliği 2,5-3 mm olan (Alparslan, 2016, s. 26) muhakkak yazının karakteristik özelliklerinden biri, harflerinin yaklaşık üçte birinin düz, geri kalan kısmının ise yuvarlak ve kalın olmasıdır. Bu özelliğiyle sülüs hattına benzerlik gösterir. Kaynaklarda sıklıkla "bir buçuk parçası düz, geri kalanı yuvarlak ve kalınlığı sülüs kadardır" şeklinde tanımlanan bu özellik, muhakkak hattını diğer hat türlerinden ayıran belirgin özelliklerden biridir (Yazır, 1972, s. 95; Rado, 1984:17; Özkeçeci, 2017, s. 136).

Muhakkak hattında, özellikle sin, şın, sad, dad, fe gibi harfler sülüs hattına göre daha uzundur. Bu harflerin sola doğru uzayan kısımları ve dönüş noktalarındaki sertlik, muhakkak hattına karakteristik bir görünüm verir. Ancak bu harfler, sülüs hattındaki kadar derin değildir. Muhakkak hat, satır halinde yazılır ve genellikle istif ve giriftlikten uzaktır (Alparslan, 1989, s. 469). XVI. yüzyıla kadar muhakkak hat, cami, türbe gibi dini yapıların yanı sıra saray, köşk gibi önemli yapıların kitabelerinde de sıkça kullanılmıştır. Bu sayede mimari eserlere hem estetik bir görünüm kazandırılmış hem de önemli mesajlar verilmiştir (Serin, 2019, s. 171).

Reyhânî. Muhakkak hattının üçte bir kalemiyle yazılan reyhânî hat, adını hoş kokulu reyhan çiçeğinin zarafetine benzetilmesinden almıştır. Bu benzetme, reyhânî hattının incelikli ve estetik yapısını ifade etmektedir. Mezkûr hattın temelleri İbn Bevvâb tarafından atılmıştır. Ancak bu hat türünün en büyük ustası ve geliştiricisi Yâkût el-Müsta'sımî'dir. Yâkût, reyhânî hattı bugünkü bilinen şekline kavuşturmuş ve gelişimine önemli katkılar sağlamıştır (Serin, 2003, s. 73).

Selçuklu döneminde, muhakkak hat ile birlikte Mushaf yazımında en sık kullanılan yazı türlerinden biri reyhânî hat olmuştur (Çetin, 1989, s. 279). XV. yüzyılda İran sahasında, Timur'un oğlu Baysungur döneminde ve ünlü hattat Ahmed Karahisâri tarafından bu hattın en seçkin örnekleri kaleme alınmıştır (Alparslan, 1989, s. 471). XVI. yüzyıla kadar, bilhassa küçük boyutlu Mushafların istinsahında sıklıkla rağbet gören reyhanî hat, sülüs ve nesih hatlarının yaygınlaşmasıyla tedrici olarak kullanım sahasını yitirmiştir (Alparslan, 2016, s. 26; Özkeçeci, 2017, s. 141).

Sülüs. Sözlükte 'üçte bir' anlamına gelen sülüs yazı türü, İslâm hat sanatının en temel ve en yaygın kullanılan yazı çeşitlerinden biridir. İsmini, harflerin yaklaşık üçte ikisinin düz, üçte birinin ise yuvarlak hatlara sahip olmasından alır. Kalem ağzının genişliği genellikle 3 mm. (Serin, 2019, s. 171) olan sülüs, "ümmü'l-hutut" olarak da ifade edilmiştir (Yılmaz, 1996, s. 115; Alparslan, 2016, s. 26). İbn Mukle ve diğer önemli hattatlar sayesinde aklâm-ı sittenin geometrik esasları belirlenmiş ve sülüs yazısı da bu disiplinli yaklaşımla daha da geliştirilmiştir. İbn Bevvâb ve Yâkût el-Musta'sımî, bu hattın klasik usul ve oranlarını ortaya koyarak gelişimine önemli katkılar sağlamışlardır (Serin, 2010, s. 129).

Bu titiz çalışmaların sonucunda, XVI. yüzyıldan itibaren tüm İslâm dünyasında en çok tercih edilen yazı türü haline gelmiş (Alparslan, 2016, s. 26) ve daha önce kûfi hatla yazılan levhalar, kıtalar, kitabeler ve kitaplardaki bölüm başlıkları gibi birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır. Sülüs yazısının zarif ve okunaklı yapısı, onu bu alanlarda kullanılmak için ideal kılarak kûfi hattının yerini almış olup (Özkeçeci, 2017, s. 113) bu karakteriyle 'mikyâsü'l hat' ve 'mîzânü'l hat' unvanını almıştır (Yazır, 1989, s. 101).

Yazı karakterinin sunduğu esneklik, sanatçıya yeni ve özgün kompozisyonlar oluşturma imkânı vermektedir. Bu özelliği sayesinde sülüs, hüsn-i hat sanatında en çok tercih edilen ve başlangıç eğitiminde ilk öğretilen yazı türü olmuştur (Özkeçeci, 2017, s. 111). Şeyh Hamdullah gibi büyük ustanın öncülüğünde sülüs ve nesih hatları, Osmanlı döneminde büyük bir gelişim göstermiştir. Büyük Derviş Ali, Suyolcuzâde Mustafa, Hâfız Osman ve diğer birçok ünlü hattat, bu yazı türlerini daha da zenginleştirerek sülüs hattının altın çağını yaşamasını

sağlamışlardır. Beş asırlık bir süreçte, sülüs hattı, harf, hece, kelime ve cümlelerin yazılışında belirlenen geometrik oran ve kurallar sayesinde tekâmülü sağlanmıştır (Serin, 2010, s. 129).

Nesih. Sözlükte 'hükmünü ortadan kaldırmak, bir eseri istinsah etmek' gibi anlamlara gelmektedir. Hat sanatında ise, özellikle kitap yazımında kullanılan bir yazı çeşididir. Nesih, sülüs ile benzerlikler gösterse de kalem ağzının genişliği sülüsün üçte biri kadar olup (Yılmaz, 1996, s. 122; Alparslan, 2016, s. 27; Özkeçeci, 2017, s. 128), harflerin kural ve kaidelerinde belirgin farklılıklar bulunmaktadır (M. U. Derman, 1997, s. 429).

Nesih hattının ilk örnekleri X. yüzyıla kadar uzanmakta olup bazı kaynaklarda 'Hâdim'ül Kur'an' olarak tanımlanmıştır (Özkeçeci, 2017, ss. 128-129). Ancak Kur'an-ı Kerim yazımında muhakkak ve reyhâni gibi diğer yazı türleri daha çok tercih edilmiştir. XI. yüzyıldan itibaren nesih hattı önemli bir gelişme göstererek, özellikle kitap yazımında yaygınlaşmaya başlamıştır. Şeyh üslubu sayesinde nesih hattı daha da geliştirilmiş ve bu üslup, diğer İslâm ülkelerinde de benimsenerek kitap yazımında standart hale gelmiştir. Zamanla nesih, Mushaf yazımında muhakkak ve reyhâni hattın yerini alarak en çok kullanılan yazı türlerinden biri haline gelmiştir (M. U. Derman, 2007, s. 1).

Kalem kalınlığı 1 mm. civarında olup genellikle kitaplarda kullanıldığı için, sülüs gibi diğer hat türlerinde olduğu kadar büyük boyutlarda yazılma ihtiyacı duyulmamıştır. Ancak, bazı özel durumlarda nesih hat, oldukça büyük boyutlarda da kullanılmıştır. Örneğin, "cami boyu" denilen en büyük ebattaki Kur'an-ı Kerim'lerde celî nesih yazıya rastlamak mümkündür. XIX. yüzyılda ise, yüksekliği 2 metreye ulaşan Hilye-i Şerif levhalarında nesih hattı, 3 milimetreye varan kalın bir kalemle yazılmıştır. Ayrıca, nesih hat genellikle satır halinde yazılmakta olup hem harekeli hem de harekesiz olarak yazılabilmektedir. Bu özelliği sayesinde dini metinlerin yanı sıra, Türkçe eserlerin yazımında da sıklıkla tercih edilmiştir.

Özellikle Osmanlı döneminde, dini ve ilmî her alanda nesih hattı kullanılmıştır. Sultan Abdülaziz döneminde, 1866 yılında Kazasker Mustafa İzzet Efendi tarafından hazırlanan nesih hurufatı, matbaalarda kullanılan standart yazı karakteri olmuş ve harf devrimine kadar bu şekilde kullanılmıştır (M. U. Derman, 2007, ss. 2-3).

Tevkî'. Sözlükte 'alamet, işaret, nişan, tuğra, padişah tuğrasını taşıyan ferman' gibi önemli anlamlara gelmektedir. Sülüs hattı kurallarına göre yazılmakta olup sülüsün daha küçük boyutlarda yazılmış şeklidir (Yılmaz, 2004, s. 40). Tevkî hattının en belirgin özelliklerinden biri, sülüs hattında birleşmeyen harflerin birbirleriyle birleşebilmesidir. Bu özellik, tevkî hatta özgün bir görünüm kazandırmıştır (Çelebi, 2003, s. 10; Alparslan, 2016, s. 27). Tevkî hattında

harflerin yarısı düz, yarısı yuvarlaktır. Ayrıca, harflerin boyları, çanakları ve küpleri daha küçüktür. Bu sayede yazı daha zarif ve estetik bir görünüm kazanmıştır (Serin, 2012, s. 36).

Özellikle Selçuklu dönemi divanlarında yaygın olarak kullanılan tevkî hat, Osmanlı'da Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar divanî yazının yükselişiyle birlikte yerini yavaş yavaş divanîye bırakmıştır. Ancak Mushaflar üzerindeki etkisi uzun süre devam etmiş, sûre başlıkları, âyet numaraları ve nâzil olduğu yerlerin belirtilmesi gibi kısımlarda sıklıkla tercih edilmiştir (Serin, 2012, s. 37).

Rikâ'. Sözlükte 'hızlanmak, hızlı yürümek' anlamına gelen "rak" kökünden türemiş ve "kâğıt veya deri parçası" anlamına gelen ruk'a kelimesinin çoğuludur. Hat sanatında, belirli boyutlardaki küçük kâğıt veya parşömen parçalarına hızlı bir şekilde yazılan bir tür el yazısıdır (Serin, 2008b, s. 109). Yazım kuralları ve genel özellikleri itibarıyla tevkî hattına oldukça yakın olan rik'a, genellikle 1 mm kalınlığındaki kalemle yazılır (Özkeçeci, 2017, s. 147).

Kalem kalınlığına göre farklılıklar gösterse de temelde tevkî hattın işlevini koruyarak daha hızlı ve pratik bir uygulama biçimi sunmaktadır. Rik'a hattına bazen 'hattû'l kısas' (Yılmaz, 2004, s. 283) bazen de talebeye verilen diploma mahiyetindeki icazetler bu yazıyla yazıldığından "icâze" veya "hattı icâze" de denilir (Özkeçeci, 2017, s. 148). Divanlarda resmi işlemler, hattatların icazetleri, kitap ve belgelerdeki önemli notlar (hüküm, görüş, inceleme, karşılık, sahiplik, imza, boşaltma, sonuç vb.) ve çeşitli kayıtlar genellikle hızlı ve okunaklı olması için rik'a hattıyla yazılmıştır (Serin, 2008b, s. 110).

Celî Aklâm-ı Sitte. Celî hat, Arapça'da 'iri, açık, belirgin' anlamlarına gelen 'celî' kelimesinden türemiştir (Özönder, 2003, s. 22). Hat sanatında, bir yazının daha büyük ve kalın bir şekilde yazılması anlamına gelir. Yani, aynı yazıyı daha büyük bir kalemle ve daha geniş harflerle oluşturma işlemidir (Alparslan, 1993, s. 265). Celî yazılarda kullanılan kalem kalınlığı, genellikle 3,5-5 mm'den başlayıp 50 cm'ye kadar çıkabilir. Bu durum, yazının yazılacağı yerin büyüklüğüne ve amacına göre değişir (Özkeçeci, 2017, s. 182). Örneğin, bir caminin kubbesine yazılacak celî bir ayet, daha küçük bir alana yazılacak bir celî yazıya göre çok daha kalın bir kalemle yazılmaktadır.

Hattatlar, celî hat ölçüsünü belirlerken yazının doğal boyutunun en az üç katı olması gerektiğini kabul ederler (Serin, 2019, s. 178). Yani, bir yazıyı celî hale getirmek için harflerin en ve boy oranları orijinal halinin en az üç katına çıkarılır. Bu sayede yazı, uzaktan bile rahatlıkla okunabilir hale gelmektedir. Celî hattın yazımı, önemli derecede beceri ve sabır gerektiren bir uğraştır. Bu niteliğe sahip hattatlara ise "celî nüvîs" denilmiştir (Alparslan, 1993, s. 266).

Her hat türünün celîsi yapılabilir ancak en yaygın olarak sülüs ve nesih hatlarının celî şekilleri tercih edilmiştir. Muhakkak hattı, kurallarının katılığı ve yer kaplaması nedeniyle celî olarak pek kullanılmamıştır. Reyhânî hat ise muhakkakın daha küçük bir versiyonu olduğu için sadece muhakkakın celîsi yapılabilir (Alparslan, 2016, s. 147). Tevkî ve rika' hatları ise genellikle küçük boyutlu yazılar olduğu için celî olarak yazılmaya uygun bulunmamıştır (Serin, 2019, s. 179). Nesih hattı da celî olarak yazılabilen diğer bir hat türüdür. Özellikle kitap yazmada kullanılan nesih, celî haliyle büyük boy hilyelerde kullanılmıştır. Ancak sülüs kadar yaygın bir kullanım alanı olmamıştır (Serin, 2019, s. 179). Celî sülüs, genellikle satır halinde yazılan sülüsün aksine, daha büyük alanlarda kompozisyon gerektiren bir yapıya sahiptir. Bu nedenle camilerin kubbeleri, duvarları ve kapı üstleri gibi geniş yüzeylerde sıkça kullanılmıştır (Alparslan, 2016, ss. 148-149).

Siyâkât. Sözlükte 'bağlantı, sıra, düzen' anlamlarına gelen 'siyâk' kelimesinden türemiş, Osmanlı Devletinde özellikle idari ve mali kayıtların gizli tutulması amacıyla kullanılan özel bir yazı türüdür (Ayverdi, 2020, s. 2850). Okunması oldukça zor, karmaşık ve estetik kaygılardan uzak bir yazı çeşididir (Serin, 2009, s. 291). Siyâkât yazı, temel olarak nesih, nesta'lik, ince divanî ve rik'a gibi bilinen yazı türlerinin harflerinin karıştırılmasıyla oluşturulmuştur. Bu karışım, yazıyı okumayı oldukça güçleştirmiş ve sadece bu yazı türünü bilen kişilerin anlayabileceği bir hale getirmiştir. Ayrıca, siyâkât yazısı için özel bir alfabe de geliştirilmiştir. Bu alfabe, harflerin müfred (tek başına) ve birleşik (başka harflerle birleşmiş) hallerini gösteren işaretlerden oluşmaktadır.

Siyâkât yazısının ortaya çıkışında, devletin gizli bilgilerini koruma ihtiyacı kadar, kayıtların hızlı bir şekilde tutulması ve daha az yer kaplaması gibi pratik kaygılar da etkili olmuştur. Bu nedenle, siyâkât yazı, farklı dönemlerde ve farklı katipler tarafından farklı şekillerde uygulanmıştır.

Osmanlı Devleti'nde XV. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlayan siyâkât yazı, özellikle mali kayıtlar, arşiv belgeleri, tahrir defterleri, tapu kayıtları ve arazi-emlak defterleri gibi gizliliği önemli olan belgelerde kullanılmıştır. Bu belgelerde genellikle Farsça kalıplar kullanılmış ve siyâkât yazı ile şifrelenmişlerdir. Sultan Abdülaziz dönemine kadar yaygın olarak kullanılan siyâkât yazı, daha sonraki dönemlerde yerini daha anlaşılır yazı türlerine bırakmıştır (Serin, 2009, ss. 291-292).

Ta'lîk. Ta'lîk kelimesi, 'asma, asılma, askıya almak' anlamlarına gelmektedir (Devellioğlu, 2017, s.1201). Hat sanatında önemli bir yere sahip olan bu yazı türü, farklı kültürlerde farklı isimlerle anılmıştır. Türkler bu yazıya 'ta'lîk', İranlılar 'nesta'lîk', Araplar ise 'hatt-ı Fârisî' adını vermişlerdir (Özkeçeci, 2017, s. 150).

Ta'lik hattının en belirgin özelliği, harflerin birbirine sanki asılmış gibi bir görüntü oluşturmasıdır. Bu nedenle, kırlangıçların özgürce süzülüşüne benzetilerek "İslâm yazılarının gelini" olarak da adlandırılmıştır (Alparslan, 2007, s. 11). Ta'lîk hatta, düzgün çizgiler yerine yuvarlak ve akıcı bir yapı hakimdir (Yazır, 1989, s. 334). XV. yüzyıl başlarında geometrik ölçülerle şekillenen ta'lîk, İranlı hattat İmad sayesinde daha estetik bir görünüme kavuşmuştur (Alparslan, 1989, s. 505). İmad, ta'lik hattına büyük katkılar sağladığı için bu alanda 'şeyh' olarak kabul edilmiştir (Özkeçeci, 2017, s. 150).

XVII. yüzyılda ta'lik hattı, daha hızlı ve pratik bir şekilde yazılabilmesi için bazı kurallarının esnetilmesiyle "şikeste ta'lik" adı verilen yeni bir tür ortaya çıkmıştır (Alparslan, 1989, s. 512). Ta'lîk hat, İran ve Türk kültürlerinde farklı yorumlarla gelişmiştir. Bu bağlamda, İran ve Türk kültürlerinin etkisiyle farklılaşan iki ana üsluba ayrılır. İran Ta'lîk Üslubu, ta'lik hattının kökenini oluşturmuş ve uzun yıllar hâkim olmuştur. Türkler de XIV. yüzyıla kadar bu üslubun etkisi altında kalmışlardır. Ancak zamanla Türk sanat anlayışı ve estetik zevki, ta''lîk hattında yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. Bu üslubun kurucusu olarak kabul edilen Yesârîzâde Mustafa İzzet Efendi, ta'lik hattının her bir harfine geometrik ölçüler vererek yazıya daha düzenli ve dengeli bir görünüm kazandırmıştır. Bu sayede Türk ta'lik hattı, İran ta'lik hattından ayrışarak kendine özgü bir kimlik kazanmıştır (Mahbubi, 2021, s. 42). Geometrik yapısı, dengeli oranları ve estetik görünümüyle Türk hat sanatının önemli bir temsilcisi olmuştur.

Divanî. Osmanlı Devleti'nde özellikle resmi yazışmalarda kullanılan özel bir hat çeşididir. 'Divana mahsus' yani 'divana ait' anlamına gelen bu isim, bu yazının ağırlıklı olarak devlet işlerinde kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Padişah fermanları, beratlar, tayin kararları, şikayetler ve resmi defterler gibi önemli belgeler divanî hat ile yazılmıştır (Alparslan, 2016, s. 267). Divanî hat, Osmanlı Devleti'nin gücünü, ihtişamını ve asaleti simgeleyen görkemli bir görünüme sahiptir (Özönder, 2003, s. 35). Bu yazı, 'hatt-ı çep' olarak da adlandırılmış ve bu yazıyı yazan kişilere de "çepnüvîs" denilmiştir (Alparslan, 1994, s. 445).

Türk hattatları tarafından oluşturulan divanî hattın kendine özgü harf şekilleri vardır. Divanî hat, resmi bir yazı türü olduğu için gizliliği korumak ve tahrifatı önlemek amacıyla harfler ve kelimeler birbirine çok yakın yazılarak belgelerin güvenliği sağlanmıştır. Ayrıca, resmi yazı olduğundan divanî hat yazan hattatlar imza atmamışlardır (Özkeçeci, 2017, s. 163). Divanî hat, XVII. yüzyılda ideal ölçülerine ulaşmış ve XIX. yüzyılda en güzel örnekleri verilmiştir (Serin, 2019, s. 785).

Bu hattın daha hızlı ve pratik bir şekilde yazılmasına 'divanî kırması' denilmektedir. Divanî kırması, divanî hattın tüm kurallarına uyulmadan, daha serbest bir

şekilde yazılan bir türdür. Divanî kırması, divanî hatta göre daha fazla birleşik harf içerir ve bazı harfler tam olarak yazılmamaktadır. Bu durum, yazıyı okumayı oldukça zorlaştırır. Aslında, divanî kırması, daha çok önemli olmayan veya acil olarak yazılması gereken belgelerde kullanılan, okunabilirliği ikinci planda tutulan bir yazı çeşididir (Alparslan, 2016, s. 269).

Celî Divanî. Celî divanî, divanî hattının daha büyük ve gösterişli bir türüdür. Divanî hatta göre daha geniş bir kalemle yazılır ve harfler daha süslü ve hareketlidir (M. U. Derman, 1990, s. 430; Özkeçeci, 2017, s. 187). Bu özelliklerinden dolayı celî divanî, daha karmaşık bir yapıya sahip olup, harfler birbirine daha sık ve düzenli bir şekilde yerleştirilmiştir (Alparslan, 2016, s. 269; Serin, 2019, s. 785). Bu nedenle, celî divanî, divanîye göre daha estetik ve görsel bir etki oluşturmaktadır.

Geçmişte, ferman, berat ve önemli anlaşmalar gibi devlet işlerinde celî divanî kullanılmıştır. Bu hat türü, XIX. yüzyılda en güzel örneklerine ulaşmıştır (Alparslan, 2016, s. 270). Osmanlı devletinde resmi evraklara imza atılmadığı için, celî divanî yazan hattatların kimlikleri kesin olarak bilinmemektedir. Ancak XX. yüzyılda Sami Efendi, Kâmil Akdik, İsmail Hakkı Altunbezer, Hamid Aytaç, Halim Özyazıcı ve Emin Barın gibi ünlü hattatlar, celî divanîyi başarıyla icra etmişlerdir (Alparslan, 2016, ss. 270-276; Serin, 2019, s. 789).

Rik'a. Sözlükte 'kâğıt, deri parçası' anlamına gelir ve hat sanatında hızlı ve kolay yazılabilen bir yazı türünü ifade eder (Serin, 2008a, s. 108). Divanî yazıdaki şakuli harflerin uzunluklarının bir miktar kısalması ve eğimlerinin azalmasıyla ortaya çıkan sadeleşmiş bir tür olan rik'a, kalemin tabii akışına uygun, akıcı bir biçimde icra edilmektedir (Alparslan, 2016, s. 276). Bu hattın kesin bir ortaya çıkış tarihi bilinmemekle birlikte, XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümayun'da belirli kurallara bağlanarak kullanılmaya başlanmıştır. XIX. yüzyılda günlük hayatta, mektuplarda ve resmi yazışmalarda yaygınlaşarak kısa sürede İslâm dünyasının diğer bölgelerinde de kabul görmüştür (Serin, 2008a, s. 108).

XX. yüzyıl başlarında ise Bab-ı Âlî (Mümtaz Efendi) ve İzzet Efendi Rik'ası olarak ikiye ayrılmıştır (Alparslan, 1989, s. 520). Rik'a hattı, kolay ve hızlı yazılabildiği için özellikle eğitim alanında büyük önem taşımıştır. Kalem ucu yaklaşık 1 mm olan rik'a, okullarda çocuklara ilk öğretilen yazı türü olmuştur. Bu durum, rik'anın eğitim ve öğretimdeki yerini sağlamlaştırmıştır. Rik'anın daha büyük ve gösterişli olan celî rik'a şekli ise, harf devrimi öncesinde dükkân tabelalarında, ilanlarda ve bazı kitabelerde kullanılmıştır. Günümüzde de

bazı İslâm ülkelerinde gazete başlıkları ve iş yeri tabelalarında celî rik'a tercih edilmektedir (Alparslan, 2016, s. 171).

Tezhip Sanatı

Tezhip sanatı, Arapça 'zeheb' yani 'altın' kökünden türemiş olup (Büngül, 1979, s. 95; Özönder, 2003, s. 198; Yılmaz, 2004, s. 342; Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007, s. 29; Birol, 2012, s. 61; Devellioğlu, 2017, s. 1289), el yazması kitaplar, hat levhaları ve murakkaaların altın ve çeşitli boyalar kullanılarak süslenmesi anlamına gelir. Bu sanat, sadece estetik bir kaygıdan öte ilme, inanca ve manevi değerlere duyulan saygının bir yansımasıdır. İslâm medeniyetinde Kur'an-ı Kerim'e gösterilen derin saygı, hat sanatının yanı sıra onu en güzel şekilde süsleme arzusunu doğurmuş ve böylece tezhip sanatı ortaya çıkmıştır. Tezhip sanatı, el yazması kitapların başlık sayfaları, sûre başları, ayet başları, son sayfalar gibi önemli bölümlerinde; hat levhalarının kenarlarında, koltuk bezemesi, satır arası süslemesinde ve minyatürlerde; hatta kitap kapaklarının bezemelerinde kullanılmıştır (Duran, 2012, s. 63).

Tezhip sanatının günümüze ulaşmış ilk yazma örnekleri VIII. yüzyılda sanat alanında büyük gelişmeler göstermiş olan Uygur Türkleri'ne aittir. Bu durum, Türk sanatının köklü bir geçmişe sahip olduğunu ve inançlarıyla iç içe geçmiş Avrasya üslubunun örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Uygur tezhip sanatı, Türklerin zengin kültürel mirasına önemli bir katkı sağlamış ve sonraki dönemlerdeki Türk-İslâm sanatına ilham kaynağı olmuştur (Berkli, 2011, ss. 63-64). XIII. yüzyıla kadar Orta Asya'da yaşayan Uygurlar, meşhur duvar resimlerinde kullandıkları figür ve motifleri küçülterek kitap süslemelerine taşımışlardır (Taşkale, 1989, s. 88; Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007, ss. 31-32). Orta Asya'da Karahoça'da yapılan Turfan kazılarında bulunan yazma eserlerde, süsleme öğesi olarak kullanılan stilize edilmiş bitkisel motifler ile Maniheist Uygur rahiplerinin minyatürleri mevcuttur (Taşkale, 2010, s. 6; Berkli, 2011, s. 65). Eserlerinde kırmızı, koyu mavi, sarı ve nadiren de yeşil rengini tercih etmişlerdir (Birol, 2017, s. 35).

Asya'da kurulan ilk Türk-İslâm devleti olan Karahanlılar, Türk ve İslâm kültürlerinin etkileşiminden doğan bir medeniyet inşa etmişlerdir. Sanat ve kültür alanında büyük bir gelişim gösteren Karahanlılar, çeşitli Türk boylarının ortak mirası olan bilgi, kültür ve sanat birikimini Uygur medeniyetinden aldıkları etkilerle daha da zenginleştirmişlerdir. Karahanlı keramik sanatı, bu kültürel zenginliğin en çarpıcı örneklerinden biridir. Uygurların geliştirdiği süsleme motifleri, Karahanlı sanatçılar tarafından benimsenerek farklı yorumlarla eserlere yansıtılmıştır.

Bitkisel ve geometrik motiflerin hâkim olduğu bu süslemeler, hem Türklerin doğayla iç içe yaşama anlayışını hem de İslâm sanatında sıkça kullanılan ve sonsuzluğu, düzenliliği ve ilahi birliği simgeleyen unsurlardır. Süslemeler, genellikle bir merkezden başlayarak tüm esere yayılan bir düzen içindedir ve kûfi yazı şeritleriyle birlikte kullanılmıştır. Bu dönemde üretilen eserler, hem Türklerin geleneksel süsleme sanatının izlerini taşımakta hem de İslâm sanatının etkisiyle ortaya çıkan yeni bir estetik anlayışın örneklerini sunmaktadır (Berkli, 2011, ss. 81-86).

Gazneliler, Horasan, Afganistan ve Kuzey Hindistan'ı kapsayan geniş coğrafyada hüküm sürmüş, İslâm medeniyetinin yükselişinde önemli bir rol oynamış Müslüman Türk hanedanıdır. Sanata ve kültüre büyük önem veren Gazneliler, özellikle mimarî alanda hem Türkler'in geleneksel süsleme sanatının izlerini taşımakta hem de İslâm sanatının etkisiyle ortaya çıkan yeni bir estetik anlayışın örneklerini sunarak birçok eser bırakmışlardır (Berkli, 2011, s. 90). Bu sanatsal mirasın önemli bir parçası da tezhip sanatı olup TSMK'da sergilenen meşrık kûfîsi ile yazılmış bir Kur'an nüshası, bu sanatın ne kadar ileri seviyelere ulaştığını göstermektedir. Bu kıymetli eserin ilk sayfasında, siyah renkli sarmal dallar ve rûmîlerle süslü dört dilimli büyük bir zahriye dikkat çekmektedir. Baştaki iki levhanın tezhibi, birbirinden farklı kompozisyonlara sahip olsa da temelde daireler, yıldızlar, geçme bantlar ve çok köşeli biçimler gibi geometrik motifler kullanılmıştır (Tanındı, 2015, s. 245).

İslâm dünyasında sanatın yükselişiyle birlikte Türk-İslâm sanatının önemli bir dönemi olan Gazneli sanatından sonra, Horasan'da kurulan Büyük Selçuklu Devleti, Tuğrul Bey, Alparslan ve Melikşah gibi güçlü liderler sayesinde geniş bir coğrafyada hakimiyet kurmuştur (Berkli, 2011, s. 98). XI. ve XII. yüzyıllarda bu coğrafyada hazırlanan farklı ebatlardaki Kur'an-ı Kerim nüshaları, İslâm tezhip sanatının erken orta çağ örnekleri olarak kabul edilmiştir (Tanındı, 2015, s. 245).

Selçuklu dönemi tezhip sanatı, İslâm dünyasında sanatın yükselişiyle birlikte önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle Kur'an-ı Kerim ve ilmî eserlerde sıkça kullanılan tezhip, bu eserlere estetik bir değer katmanın yanı sıra dini bir saygıyı da ifade etmiştir. Bu dönemde tezhip sanatında en sık kullanılan yazı türü meşrık kûfîsidir. Ancak zamanla sülüs ve nesih gibi farklı yazı çeşitleri de kullanılmaya başlanmıştır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007, ss. 35-36). Tezhip süslemeleri, yazma eserlerin zahriye sayfaları, serlevha (unvan sayfası) metin başlıkları, sûre başları, konu bölümleri arası, hatime ve ketebe gibi bölümlerinde kullanılarak görsel bir zenginlik oluşturulmuştur (Duran, 2012, ss. 63-65).

Tezhiplerde geometrik motifler (daireler, yıldızlar, çokgenler) ve bitkisel motifler (çiçekler, yapraklar) sıklıkla kullanılmış olup altın, mavi, yeşil ve koyu kırmızı gibi renkler

tercih edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'lerde sûre başlıkları ve bazı satırlar yatay olarak tezhiplenmiş, sayfa kenarlarında iri rozetler (gülce, gül) kullanılmış, ayet sonu durakları farklı şekillerde süslenmiş ve harekeler kırmızı renkte belirtilmiştir. Yazıların etrafında münhani, bitkisel veya düğümlü geçmeler şeklinde bordürler ve yazı aralarında beyne's-sütûr olarak değerlendirilebilecek süslemeler görülmektedir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007, ss. 35-36).

Anadolu Selçuklu dönemi, Avrasya üslup özelliklerinin sanat eserlerinde yoğun bir şekilde görüldüğü bir dönemdir. Türk-İslâm kültürünün zenginliklerini bünyesinde barındıran Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun mirasçısı Anadolu Selçuklu Devleti, sanat alanında da önemli bir mirasa sahiptir (Berkli, 2011, s. 156). Bu dönemde üretilen sanat eserleri hem içerdikleri kültürel zenginlik hem de estetik değerleriyle dikkat çekmekte olup uzun yıllar süren hâkimiyeti boyunca hat sanatı ve tezyînat gibi alanlarda önemli gelişmelere sahne olmuştur.

Yazma eserlerin tezyînatında genellikle büyük boyutlu motifler kullanılmış ve henüz ince bir işçilik seviyesine ulaşılmamıştır. Tığ adı verilen süslemeler, bazen açık lacivert renkte ve sade bir şekilde, bazen de cetvel veya kuzu figürleri ile birlikte kullanılmıştır. Altın hem ezilerek hem de varak şeklinde uygulanarak tezhiplerde yoğun bir şekilde kullanılmıştır (Birol, 2017, s. 41). Bu dönemde kullanılan diğer renkler arasında lacivert, beyaz, kahverengi, siyah ve bordo vardır (Sözen, 1998, s. 108).

Anadolu Beylikleri dönemi tezhibinin Selçuklu ve Osmanlı tezhibi arasında önemli bir köprü görevi üstlendiği belirtilse de (Aslanapa, 1977, s. 56) bazı kaynaklarda, bu dönemdeki kitap bezemelerinin işçiliğinin Selçuklu veya Osmanlı dönemi kadar ince olmadığı belirtmektedir (Birol, 2017, s. 41). Siyasi mücadelelerin yoğun olduğu bu dönemde, sanata verilen destekle kıymetli eserler ortaya çıkmıştır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007, s. 38). Özellikle dinî eserlerde altın, lacivert, kahverengi ve siyah gibi renkler tercih edilmiştir (Cunbur, 1982, s. 160). Bu eserlerde, zahriye ve ser levhalar gibi bölümler genellikle kare, daire veya dikdörtgen şeklinde düzenlenerek geometrik motiflerle süslenmiştir. Zencirek adı verilen geometrik desenler ise sadece kenar süslemeleri olarak değil, geniş alanları dolduran bağımsız desenler olarak da kullanılmıştır (Birol, 2017, s. 41).

Erken dönem Osmanlı tezhip sanatının en önemli örneklerinden biri, 1435 tarihli Sultan II. Murad'a ithaf edilen Makâsıdü'l Elhân isimli müzik teorisi kitabıdır. Mezkûr eser hem tezhibin tarihsel gelişimini anlamak hem de dönemin estetik anlayışını kavramak açısından önemli bir kaynak niteliğinde olup TSMK'da (Revan 1726) bulunmaktadır. Eserdeki tezyînat incelendiğinde, Memlûk, Celâyirî ve Timurî gibi daha önceki dönemlerin tezhip geleneklerinden izler görülmektedir (F. Ç. Derman, 1999, s. 110). Özellikle zahriye sayfasında kullanılan karmaşık geometrik desenler, sayfa kenarlarındaki halkârî ve satır aralarındaki aher

zemin üzerine yerleştirilen iri çiçekli süslemeler, bu etkileşimin en belirgin örnekleridir. Osmanlı sanatçıları, bu farklı gelenekleri kendi özgün üsluplarıyla yorumlayarak, erken dönem Osmanlı tezhip sanatının karakteristik özelliklerini ortaya koymuşlardır (Tanındı, 2015, s. 260).

Fatih Sultan Mehmed dönemi, Osmanlı Devleti'nin siyasi ve kültürel yükselişiyle birlikte, sanat alanında da önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Özellikle tezhip sanatında, daha önceki dönemlerde etkili olan Memlük, Şiraz ve Herat okullarının izlerinin yanı sıra, özgün bir Osmanlı tezhip üslubu ortaya çıkmıştır (Keskiner, 1996, s. 212). Topkapı Sarayı'nda kurulan nakkaşhânede yetişen sanatçılar, farklı coğrafyalardan gelmelerine rağmen, ortak bir üslup oluşturmuşlardır (Yenişehirlioğlu, 2002, s. 827). Bu üslubun en belirgin özelliklerinden biri, Babanakkaş olarak bilinen Özbek asıllı sanatçının geliştirdiği yeni bir kompozisyon anlayışıdır. Yaprak uçlarının yuvarlak ve kendi üzerine kıvrılması, bu üslubun karakteristik özelliklerindendir. Ayrıca, desen zeminlerinde sıklıkla kullanılan kobalt mavisi, küçük paftalarda tercih edilen yeşil ve siyah renkler, Selçuklu ve Beylikler dönemine göre daha ayrıntılı ve zengin desenler, Fatih dönemi tezhibini daha karmaşık ve görsel bir hale getirmiştir (Birol, 2017, s. 43).

II. Bayezid dönemi, Osmanlı Devleti'nin hem siyasi hem de kültürel açıdan yükseliş gösterdiği bir dönemdir. Bu dönemde sanata ve özellikle de hat sanatına verilen önem, diğer sanat dallarını da olumlu yönde etkilemiştir. Şeyh Hamdullah'ın II. Bayezid'in teşvikiyle saray kütüphanesindeki kıymetli yazmalar üzerinde çalışması, Osmanlı hat sanatının gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Nesih hattında yaptığı yenilikler, Kur'an-ı Kerim yazma geleneğinde yeni bir sayfa açmıştır. Şeyh Hamdullah'ın hat sanatındaki bu yenilikleri, tezhip sanatını da yakından etkilemiştir (Küpeli, 2015, s. 328).

Nesih hattının daha önce kullanılan yazı tiplerine göre farklı bir yapıya sahip olması, tezhip sanatçılarına yeni kompozisyon ve süsleme anlayışları kazandırmıştır. Tezhip ve hat sanatı arasındaki bu yakın ilişki, II. Bayezid döneminde daha da güçlenmiştir. Hat sanatındaki yenilikler, tezhip sanatında da yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. Nesih hattının daha düzenli ve geometrik yapısı, tezhip sanatçılarına daha simetrik ve dengeli kompozisyonlar oluşturma imkânı vermiştir. Ayrıca, nesih hattının ince ve zarif çizgileri, tezhip sanatında daha detaylı ve ince işçilik gerektiren süslemelerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Bu dönem tezhip sanatında, simetri ve sonsuzluk kavramları ön plana çıkarılmıştır. Serbest kompozisyonlara göre daha düzenli ve tekrarlayan motiflerle oluşturulan bu tarz, dönemin sanat anlayışını yansıtmaktadır. Soğuk yeşil, turuncu, beyaz, mavi ve pembe

gibi açık renkler, motiflerde sıklıkla kullanılmış olup küçük pafta zeminlerinde siyah, mavi ve döneme özgü bir yeşil tonu tercih edilmiştir. Geniş alanlarda ise altın ve lacivert gibi gösterişli renklerin kullanımı, dönemin zenginliğini ve ihtişamını yansıtmaktadır. Bulut motifi de II. Bayezid dönemi tezhip sanatında sıklıkla kullanılan önemli bir motiftir. İlk örnekleri Bursa'da, Sultan II. Murad Türbesi çinilerinde görülen bu motif, dönemin kitap sanatlarında da yaygın olarak kullanılmıştır. Bulut motifi hem estetik bir görünüm kazandırmak hem de sonsuzluk ve sonsuzluğu ifade etmek amacıyla kullanılmıştır (Küpeli, 2015, s. 336).

Yavuz Sultan Selim dönemi, Osmanlı Devlet'nin sınırlarının genişlemesiyle birlikte, sanat ve kültür alanında da önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Özellikle Çaldıran Savaşı (1514) zaferi ile elde edilen topraklar sayesinde İran ve Anadolu'nun önemli sanat merkezlerinden olan Tebriz, Herat ve Şiraz gibi şehirlerden birçok Türkmen asıllı sanatçı, Osmanlı topraklarına getirilmiştir. Bu sanatçıların Osmanlı sarayına bağlı nakkaşhânelerde görevlendirilmesi, tezhip sanatının gelişimine büyük katkı sağlamıştır (F. Ç. Derman, 1999, s. 112).

Kanuni Sultan Süleyman dönemi, Osmanlı Devleti'nin en parlak dönemlerinden biri olup, sanat ve kültür alanında da önemli gelişmelerin yaşandığı bir çağdır. Bu dönem, tezhip sanatında da yeni üslupların ve tekniklerin ortaya çıktığı, oldukça zengin ve ihtişamlı bir dönem olarak kabul edilmiştir ve XVI. yüzyıl tezhip sanatında bir 'klasik dönem' olarak adlandırılmıştır (Özkeçeci, 1992, s. 4; F. Ç. Derman, 2002, s. 294). Bu dönemde saray nakkaşhânesinin başındaki Şahkulu, Türk tezhip sanatına yeni bir üslup kazandırmıştır. Bu üsluba "sazyolu" adı verilmiştir (Birol, 2012, s. 66).

Sazyolu üslubunun en belirgin özelliği, daha önceki dönemlerde sıkça kullanılan yuvarlak yapraklı motiflerin yerine, sivri uçlu, kıvrık hançer yaprakların kullanılmasıdır (Mahir, 2015, s. 379; Birol, 2017, s. 44). Ayrıca stilize çiçek motifleri, nar gibi meyveler, ejderha, zümrüdüanka kuşu, aslan, kaplan, fil, geyik, tavşan gibi orman hayvanları ve çeşitli kuşlar ile periler de bu üslupta sıkça kullanılan motifler arasındadır (Mahir, 2015, s. 379). Sazyolu üslubunun ortaya çıkışı ve gelişimiyle birlikte, Osmanlı tezhip sanatı daha dinamik, daha canlı ve daha zengin bir hale gelmiştir. Bu dönemde üretilen eserler, hem teknik hem de estetik açıdan yüksek bir gelişmişlik düzeyine ulaşmış; özgün karakterleriyle sonraki dönemlerde pek çok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur (Birol, 2017, ss. 44-45).

XVI. yüzyılda Şahkulu'nun talebesi ve en önemli müzehhiplerinden biri olan Karamemi, Türk bezeme sanatına yeni bir üslup kazandırmıştır (F. Ç. Derman, 2010, s. 113; Mesara, 2015, s. 362). Karamemi'nin geliştirdiği üslupta, bahar dalları, gül, lale, karanfil gibi çiçekler yarı üsluplaştırılarak klasik tezhip anlayışının dışına çıkılmıştır. Bu yenilikçi

yaklaşım, tezhip sanatında yeni bir akımın başlamasına öncülük etmiştir. Karamemi'nin eserlerinde sıkça görülen bu üslup, ilk olarak yazma eserlerde kullanılmış ve daha sonra da diğer sanat dallarına etkilerini göstermiştir. Dönemin tezhiplerinde lacivert ve altın renklerinin dengeli bir şekilde kullanılması, Karamemi döneminin karakteristik özelliklerinden biridir. Bu renklerin yanı sıra, tığların da en mükemmel şeklini bu dönemde aldığı görülmektedir. Baş sayfa tezhiplerinde ise, hemen hemen tüm sayfayı kaplayacak şekilde tezyînatlar uygulanmış ve başlık süslemelerinde dendanlı ve mihrap şeklindeki formlar yoğun olarak kullanılmıştır (Keskiner, 1996, s. 213).

XVII. yüzyıl, Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi ve ekonomik anlamda çalkantılı bir dönemine tekabül etmiş, bu durum sanat alanına da yansımıştır. Devletin yaşadığı mali sıkıntılar nedeniyle sanat ve zanaat faaliyetlerine ayrılan kaynaklar azalmış; bunun sonucu olarak tezhip sanatında işçilik kalitesinde düşüş, kompozisyonlarda ise belirgin bir tekdüzelik ortaya çıkmıştır (Bayram, 1998, s. 56). Bu yüzyılın ikinci yarısında özellikle altın ve kırmızı renginin hâkim olduğu görülmekle birlikte, natüralist üslupta kullanılan çiçeklerde eflatun, turuncu, beyaz, bordo, lacivert ve yeşil tonlarının kullanıldığı tespit edilmektedir. Sayfa kenarlarında sıklıkla şikâf halkâr tekniğiyle uygulanan süslemelere rastlanırken, zerefşân zemin üzerine iğne perdahı tekniği de dönemin yaygın bezeme yöntemlerinden biri olarak tercih edilmiştir (Ş.B. ve İ. Özkeçeci, 2007, s. 48).

Klasik üslup özelliklerinin giderek azalması, renklerdeki solukluk, işçilikteki bozulmalar ve kompozisyon anlayışındaki sadelik, bu dönemin genel sanat karakterini yansıtmaktadır. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin batıya yönelmesi ve Fransa başta olmak üzere Avrupa ile kurulan kültürel ve ticari ilişkiler, yalnızca siyasi değil, sanat anlayışı üzerinde de etkili olmuş; özellikle tezhip sanatında Batılı üslupların etkileri yavaş yavaş hissedilmeye başlanmıştır. Batı etkileri, özellikle tezhip sanatında kullanılan motifler ve renkler üzerinde belirgin bir şekilde hissedilmiştir (Duran, 2015, s. 397). XVII. yüzyılın en önemli hattatlarından biri olan Hafız Osman, bu dönemde klasik hilye anlayışını geliştirmiş ve birçok önemli eser vermiştir. Hafız Osman'ın yazdığı Kur'an-ı Kerim'lerde, Hasan Çelebi tarafından yapılan tezhiplerde altın ve pastel renklerin kullanıldığı görülmektedir (Taşkale, 2010, s. 9).

XVIII. yüzyıl boyunca tezhip sanatı, önceki dönemlerin klasik tarzını koruyarak gelişmeye devam etmiştir. Özellikle duraklara ve tığlara daha fazla önem verilerek bu unsurlar zenginleştirilmiş ve kabalaştırılmıştır (Duran, 2015, s. 398). Bu dönemde, Şahkulu ve Karamemi gibi önemli ustaların izinden giden Ali Üsküdârî gibi sanatçılar, klasik sanat anlayışını kendi özgün tarzlarıyla yorumlayarak önemli eserler ortaya koymuşlardır. Ali

Üsküdârî, özellikle çiçek ressamlığı alanında büyük başarılara imza atmış ve bu alanda öncü bir isim olmuştur (Duran, 2015, s. 411).

Ancak XVIII. yüzyılın sonlarına doğru, Batı'dan nüfuz eden barok ve rokoko üsluplarının etkisiyle Osmanlı tezhip sanatında önemli değişimler vuku bulmuştur. Bu dönemde ortaya çıkan ve 'Türk rokokosu' olarak adlandırılan bu yeni üslupta, 'c-s' kıvrımları, sütunlar, perdeler, bereket boynuzları, kurdeleler, fiyonklar ile vazo veya sepet içinde çiçek buketleri gibi iri ve geniş kıvrımlı yapraklar gibi Batı kaynaklı motifler sıklıkla kullanılmıştır (Taşkale, 2015, s. 417). Ayrıca tek çiçek goncaları da bu dönemin karakteristik motifleri arasında yer almıştır (Duran, 2015, s. 406).

XIX. yüzyıl, Osmanlı tezhip sanatında rokoko üslubunun belirgin bir şekilde hissedildiği bir dönem olmuştur. Özellikle gül ağırlıklı çiçek ve buketlerle yapılan tezyînatlar, bu yüzyılın tezhip sanatının karakteristik özelliklerinden biri haline gelmiştir. Dış bordürlerde sıkça kullanılan siyah, lacivert, füme, koyu yeşil ve bordo gibi koyu renkler ile altın, bu üslubun zengin ve gösterişli karakterini yansıtmıştır. Ancak yüzyılın sonlarına doğru, müzehhipler bir yandan rokoko üslubunu takip ederken, diğer yandan da klasik Osmanlı tezhip sanatının özelliklerini taşıyan eserler üretmeye başlamışlardır (Taşkale, 2015, s. 417). Bu durum, dönemin sanat atmosferinde yaşanan bir geçiş sürecini göstermektedir.

XX. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin çöküşü ve Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türkiye'de büyük değişimlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu değişimler, sanat alanında da önemli etkiler yaratmış ve özellikle tezhip, hat, cilt, ebru ve minyatür gibi klasik sanatlarda bir durgunluk ve karışıklığa neden olmuştur (Taşkale, 2015, s. 417). Bu dönemde klasik sanatların devamlılığını sağlama yönünde atılan mühim bir adım olarak, 1915 senesinde Bâbıâli'de faaliyete başlayan Medresetü'l-Hattâtîn, 1936 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. Aynı yıl söz konusu müessese, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlanarak Türk Tezyinî Sanatlar Şubesi olarak 1960'ların sonuna dek faaliyet göstermiştir. Daha sonra bu okul, Güzel Sanatlar Akademisi bünyesine katılarak Türk Tezyini Sanatlar Şubesi adını almıştır (F. Ç. Derman, 2012, s. 68).

Bu kurumda Kâmil Akdik, İsmail Hakkı Altunbezer, Necmeddin Okyay, Feyzullah Dayıgil, Prof. Dr. Süheyl Ünver, Hüseyin Yaldız, Hacı Nuri Korman gibi önemli sanatçılar tarafından tezhip, hat, minyatür ve diğer sanat dallarında dersler verilmiştir (Taşkale, 2015, s. 419). Öğrenci yetersizliği nedeniyle faaliyetine son verilen ilgili bölümün müfredatında yer alan sanat dalları, 1980 yılından itibaren bazı Güzel Sanatlar Fakültelerinin Geleneksel Türk Sanatları Bölümü bünyesinde yeniden yer almıştır (F. Ç. Derman, 2012, s. 68).

Cumhuriyet dönemi, Türkiye'de sanatın birçok alanında olduğu gibi tezhip sanatında da önemli dönüşümlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Özellikle levha tezyînatı bu dönemde büyük bir önem kazanmış, birçok kıta, hilye ve celî yazı gibi eserler tezhiplenmiştir (Taşkale, 1997, ss. 108-118). Halkâr tarzının yoğun olarak kullanıldığı bu tezhiplerde bitkisel motifler ön plana çıkmıştır. Bu dönemde malzeme ve tekniklerde de önemli değişiklikler yaşanmıştır. Geleneksel yöntemlerin yanı sıra daha modern ve pratik yöntemler kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin, eskiden yerli kaynaklardan elde edilen varak altınların yerine, yurtdışından ithal edilen varak altınlar kullanılmaya başlanmıştır.

Bu durum, tezhip çalışmalarında daha parlak ve canlı bir altın rengi elde edilmesini sağlamıştır. Ayrıca, doğal toprak boyaların yerini ithal guaj boyalar almış, yavru kedilerin ense tüylerinden yapılan fırçaların yerine ise ithal samur fırçalar tercih edilmiştir. Bu değişiklikler, sanatçılara daha geniş bir renk yelpazesi ve daha hassas çalışmalar yapma imkânı sunmuştur. Cumhuriyet döneminde, tezhip sanatının gelecek nesillere aktarılması ve geliştirilmesi amacıyla çeşitli eğitim kurumları kurulmuştur. Güzel Sanatlar Fakültelerinin Geleneksel Türk Sanatları Bölümleri, tezhip sanatının klasik yöntemlerini öğreten ve öğrencilerin kendi özgün eserlerini üretmelerine olanak tanıyan önemli merkezler haline gelmiştir (Özkeçeci, 1992, ss. 10-11).

Ayrıca, birçok sanatçı tarafından kurulan özel atölyelerde de tezhip sanatı eğitimi verilmekte ve bu sayede geleneksel Türk sanatlarının yaşatılması hedeflenmektedir. Sonuç olarak, Cumhuriyet dönemi tezhip sanatı, klasikten çağdaşa bir geçiş sürecinde önemli değişimler yaşamıştır. Malzeme ve tekniklerdeki yenilikler, tezhip sanatının gelişimine katkı sağlamış ve sanatçılara daha geniş bir ifade alanı sunmuştur. Ancak klasik üslubun önemi her zaman korunmuş ve bu sayede tezhip sanatı günümüze kadar ulaşabilmiş ve yaşatılabilmiştir. Bu dönemde yaşanan değişimler, tezhip sanatını daha geniş kitlelere ulaştırmış ve bu sanatın geleceği için önemli bir adım olmuştur.

Cilt Sanatı

Kitap veya dergi sayfalarını bir arada tutmak ve zarar görmesini engellemek için kullanılan koruyucu kapaklara "cilt" denmektedir. Bu kelime, Arapçada "deri" anlamına gelmekte ve ciltlerin eskiden genellikle dayanıklı ve esnek yapısı nedeniyle deriden üretilmesinden kaynaklanır (Çığ, 1953, s. 8; Arıtan, 1993, s. 551; Balkanal, 2002, s. 338). Kitapları ciltleyen kişilere "ciltçi" veya "mücellit" denilmektedir (Çığ, 1953, s. 8; Özen, 1998b, s. 44). Ciltçilik, uzun yıllara dayanan ve özel bir el becerisi gerektiren bir meslek olup, kitapların uzun ömürlü olmasını sağlamıştır.

Türk cilt sanatının kökenleri, Orta Asya'daki Uygur Türklerinin estetik anlayışına dayanmaktadır. Türklerin kadim sanat gelenekleri içinde önemli bir yer tutan ciltçilik, özellikle Orta Asya'da büyük bir gelişim göstermiştir (Berkli, 2011, s. 63). A. V. Lecoq tarafından Karahoça kazılarında bulunan iki cilt parçası, VI. ve IX. yüzyıllara tarihlenmektedir. Bu ciltler üzerindeki süslü motifler, Mısır'ın Kıpti sanatındaki bezemelerle bir benzerlik göstermektedir. Minyatürler ve tezhiplerle süslenen bu ciltlerde, geometrik desenler hakimdir. Deriden hazırlanan kalıplar üzerine bıçakla oymalar yapılmış ve altına yaldızlı deri yapıştırılarak motiflere derinlik ve zenginlik kazandırılmıştır (Çığ, 1953, s. 6). Bu bulgular, Türklerin cilt sanatında ne denli eski ve yetkin bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir. Uygur Türkleri, cilt sanatını sadece bir koruma yöntemi olarak değil, aynı zamanda sanatsal bir ifade aracı olarak kullanmışlardır. Orta Asya'dan başlayıp Anadolu ve Avrupa'ya yayılan bu sanat, yüzyıllar boyunca farklı medeniyetlere ilham kaynağı olmuştur (Binark, 1975, s. 4).

İlk dönem cilt sanatında hayvan motifleri sıklıkla kullanılmış, özellikle alt ve üst kapaklar, köşeler ve ortalama kısımlar bu motiflerle süslenmiştir (Çetindağ, 2002, s. 176). İslâm cilt sanatının bilinen en eski örnekleri, Mısır ve Tunus'ta bulunan Tolunoğulları dönemine ait eserlerle ortaya çıkmıştır (Arıtan, 2002a, s. 933). XII. yüzyıla kadar Fâtımîler, Gazneliler ve Büyük Selçuklular dönemlerinde bu sanat önemli ölçüde gelişmiştir (Çığ, 1971, s. 7). Kur'an-ı Kerim sayfaları genellikle parşömen üzerine kûfî hatla yazılmış, ahşap üzerine deri kaplanarak ciltlenmiş ve geometrik motiflerle süslenmiştir (Balkanal, 2002, s. 341). Zamanla ahşap yerine deri tercih edilmiş ve süslemeler daha da zenginleşmiştir. Türk cilt sanatında kullanılan malzemeler genel olarak aynı kalmış, ancak süslemeler dönemsel olarak farklılık göstermiştir (Cunbur, 1992, s. 453).

XII. yüzyıla kadar Halep, Şam, Mısır, Sicilya, Fas ve Endülüs gibi İslâm dünyasının önemli merkezlerinde ciltçilik sanatı büyük bir gelişme göstermiştir. Bu dönemde Arap, Memlük ve Mağribi tarzları ön plana çıkmıştır. Daha sonra, İran ve Orta Asya'da ortaya çıkan Herat ve Hatâi tarzları, İslâm dünyasında ciltçilik anlayışını etkilemiş ve yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmiştir. Bu iki tarzın etkisiyle Anadolu Selçukluları döneminde ortaya çıkan rûmî üslûbu ise klasik bir tarz olarak kabul edilmiştir. XIII. yüzyılda rûmî üslûbu, ciltçilik sanatında önemli bir gelişim göstermiştir. Bu dönemde, şemseler içinde rûmî motiflerinden oluşan karmaşık kompozisyonlar, geometrik şekiller, çok köşeli yıldızlar ve stilize bitki motifleri sıklıkla kullanılmıştır. Ciltlerin yapımında genellikle kahverengi ve siyah renkli deriler tercih edilmiş (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007, s. 192) bu sayede motiflerin daha belirgin hale gelmesi sağlanmıştır.

XIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Anadolu Selçuklu cilt üslubu hızla yayılarak Memlûk, İlhanlı ve Karamanoğulları gibi diğer İslâm devletlerinde de benimsenmiştir (Arıtan, 2002a, s. 933). XV. ve XVI. yüzyıllarda Herat'ta gelişen ve klasik Türk cilt sanatının en güzel örneklerini veren 'Herat Üslûbu' zirve yapmıştır. XVII. yüzyılda Buhara'da 'Buhârâ-yı Cedid' adıyla yeniden canlandırılmaya çalışılan bu sanat, ne yazık ki sonraki dönemlerde özgünlüğünü kaybetmiştir (Cunbur, 1992, s. 454).

Erken dönem Osmanlı cilt sanatının en çarpıcı örneklerinden biri, II. Murad dönemine ait bir musiki nazariyat kitabına aittir (Balkanal, 2002, s. 341). Açık kahverengi deriden yapılmış olan bu kitabın dış kapakları, içleri rûmî motifleriyle dolu oval bir şemse ile süslenmiştir. Arka kapakta ise yuvarlak bir şemse tercih edilmiştir. Kitabın köşelerini ve kenarlarını çevreleyen bordürler, örgü motifleriyle zenginleştirilmiştir. İç kapakların şemsesi ise bordo renkli deriyle kaplanmıştır. Kitabın ortasında yer alan miklepte, rûmî motiflerinin yanı sıra sarmal dallar üzerinde sıralanmış büyük çiçek ve yaprak motifleri dikkat çekmektedir Tanındı, 1999, s. 103). Bu motiflerdeki oyuntular, altın yaldız ve mavi boya ile vurgulanarak daha da göz alıcı bir hale getirilmiştir. Ayrıca, kitapta altın yaldızlı deri parçalarıyla oluşturulmuş katı'a (kabartma) detaylar da bulunmaktadır (Balkanal, 2002, s. 341). Bu detaylar, kumaş zemin üzerine yerleştirilerek görsel açıdan zengin bir kompozisyon oluşturmaktadır.

XV. yüzyılın ilk yarısı, Fatih Sultan Mehmet dönemi, Osmanlı cilt sanatının önemli bir dönüm noktasıdır. Saray Nakkaşhânesi'nde yetişen ustalar, dönemin estetik anlayışını yansıtan eşsiz eserler ortaya koymuşlardır. Siyah derinin hâkim olduğu bu dönemde; dilimli, yuvarlak, mekik biçimli, salbekli şemseler ve stilize edilmiş bitkisel motifler ciltlere hareketlilik kazandırmıştır. Özellikle nilüfer, oymalı yapraklar, rûmî ve bulut motifleri sıklıkla kullanılmış, bu sayede İslâm sanatının geometrik ve bitkisel süsleme geleneği devam ettirilmiştir. Kitabın iç kapakları ise genellikle bordo veya açık kahverengi deri ile kaplanmıştır (Özen, 1998a, s. 17).

Altın yaldız, koyu renklerdeki deri ile tezat oluşturarak dikkat çekici bir kontrast oluşturmuştur. Dönemin bir diğer önemli özelliği ise deri ciltlerin dış kapaklarına uygulanan ruganî tekniktir. Bu teknik sayesinde, deri üzerine hayvan mücadelelerini gösteren canlı ve hareketli sahneler işlenmiştir (Tanındı, 1999, s. 104). Bu süslemeler hem estetik bir görünüm sağlamış hem de dönemin savaşçı ruhunu yansıtmıştır. Fatih dönemi cilt sanatı, sadece teknik açıdan değil, aynı zamanda dönemin kültürel ve sanatsal değerlerini yansıtmasıyla da önemlidir. Bu dönemde üretilen ciltler, günümüzde de sanatseverler tarafından büyük ilgi görmekte ve müzelerde sergilenmektedir.

II. Bayezid dönemi, Osmanlı cilt sanatında renk ve desen çeşitliliğinin arttığı, yeni malzemelerin kullanıldığı ve daha ince detayların ön plana çıktığı bir dönem olmuştur. Önceki dönemlerde sıkça kullanılan siyah derinin yanı sıra, II. Bayezid döneminde vişne rengi gibi daha canlı tonlar da kullanılmaya başlanmıştır (Cunbur, 1992, s. 455). Bu renk çeşitliliği, ciltlere daha zengin ve görsel birlik katmıştır. Ayrıca, süsleme desenlerinde de önemli değişimler gözlemlenmiştir. Önceki dönemlerde kullanılan desenler daha basit ve kaba iken, II. Bayezid döneminde bu desenler daha ince detaylarla işlenmiş ve çeşitlendirilmiştir. Bu dönemde klasik deri ciltlerin yanı sıra, iki renkli küçük kareli ya da çubuklu ipek kumaşlardan yapılmış ciltler de yaygın olarak tercih edilmiştir (Özen, 1998a, s. 17). İpek kumaşın kullanılması, ciltlere daha zarif bir görünüm kazandırmıştır. İki renkli kare veya çubuk desenleri ise, ciltlere geometrik bir motif kazandırarak, dönemin geometrik süsleme anlayışını yansıtmıştır.

XVI. yüzyıl Osmanlı cilt sanatı, altın yaldızın yeni bir kullanım biçimi, zengin süsleme motifleri ve çeşitli malzemelerin kullanımı gibi özellikleriyle dikkat çeken önemli bir dönemdir. Bu dönemde mücellidler (kitap ciltçileri) ilk defa bir ekol halinde toplanarak sarayda diğer sanatkârlar gibi bir zümre olarak örgütlenmiştir. Bu durum, cilt sanatının gelişimine ve standartlaşmasına büyük katkı sağlamıştır. Yine bu dönemin en karakteristik özelliklerinden biri, altın yaldızın farklı bir şekilde kullanılmasıdır. Önceki dönemlerde altın yaldız, ciltlerin tamamına yakınında kullanılıyorken, bu yüzyılda seçici bir yaklaşım benimsenmiştir. Altın yaldız, genellikle kabartma süslemelerin üzerine sarı ve yeşil renklerde uygulanarak, ciltlere daha zengin ve görsel bir derinlik kazandırılmıştır (Çığ, 1953, s. 13).

Süsleme motifleri de oldukça çeşitlilik göstermiş olup özellikle şemseler genellikle salbekli beyzî şeklinde tasarlanmıştır. Köşebentler arasındaki zemin ise halkârî motiflerle bezenerek, ciltlere geometrik bir düzen kazandırılmıştır (Cunbur, 1992, s. 455). XVI. yüzyıl ciltlerinde özellikle sahtiyan (keçi derisi), meşin (koyun derisi), ceylan (rak) ve deve derileri tercih edilmiştir. Bu deriler, siyah, kahverengi, kırmızı, yeşil, vişne, mavi ve mor gibi farklı renklerde boyanarak ve işlenerek ciltlere farklı bir karakter kazandırılmıştır (Balkanal, 2002, s. 342). Bu dönemde üretilen en önemli cilt örneklerinden biri, 1557-1558 yıllarında Kanuni Sultan Süleyman için hazırlanan "Süleymannâme" el yazması kitabının cildidir (Tanındı, 1999, s. 104). Bu cilt, Miklebin şemse ve köşebentlerde kullanılan saz yolu üslûbunun en güzel ilk örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir.

XVII. yüzyıl, Osmanlı cilt sanatında önemli bir dönüşümün yaşandığı bir dönemdir. Bu yüzyılda, ciltlerde kompozisyon ve süsleme motiflerinin işçiliğinde bir gerileme olmuş, ince işçilik ve detaylı motifler yerini daha kaba ve basitleştirilmiş motiflere bırakmıştır. Bu

dönemde, ciltlerde köşebent ve bordürler gibi geleneksel süsleme unsurları terk edilmiştir. Bunun yerine, yan ve tepeleri çıkıntılı dikdörtgene benzeyen büyük şemseler tek başına kullanılmıştır. Bu büyük şemseler, ciltlere farklı bir karakter kazandırmış ve dönemin sadelik anlayışını yansıtmıştır. Kompozisyon ve süslemede yaşanan bu değişimlere rağmen, mücellidler, önceki yüzyıllarda olduğu gibi aynı malzemeleri kullanmaya ve aynı teknikleri uygulamaya devam etmişlerdir (Çığ, 2011, s. 256).

XVIII. yüzyılın başlarında Osmanlı cilt sanatında önemli bir canlanma yaşanmıştır. Sanatçılar, klasik dönemin zengin ve detaylı süslemelerine geri dönerek kıymetli eserler ortaya koymuşlardır (Cunbur, 1992, s. 456). Dış ve iç kapaklarda altın yaldızın bolca kullanıldığı bu dönemde, farklı renklerdeki deriler bir araya getirilerek, zengin bezemelerle süslenmiştir (Özen, 1998a, s. 19). Bu dönemde cilt sanatında yeni tekniklerin ortaya çıkmasıyla lake ciltler, realist motifli ciltler, yekşah ciltler ve rokoko süslemeli ciltler gibi farklı uygulamalarla özgün eserler üretilmiştir (Çığ, 1953, s. 15; Cunbur, 1992, s. 456).

Dönemin en ünlü cilt sanatçılarından biri olan Ali Üsküdârî, lâke ciltlerde saz yolu üslûbunu kullanarak gelenekselliği korurken, aynı zamanda gölgeli boyama ve buket biçimli süsleme gibi çağdaş üslûpları da eserlerine yansıtmıştır (Duran, 2008, s. 22). Bu dönemde lâke üstatlarının eserlerine imza atmaları da dikkat çekici bir gelişme olmuştur (Tanındı, 1999, s. 107). XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'dan gelen rokoko akımının etkisiyle Osmanlı cilt sanatında bazı değişimler yaşanmıştır. Rokoko üslubu, Osmanlı cilt sanatçılarını etkileyerek yeni bir dönemin başlamasına öncülük etmiştir (Cunbur, 1992, s. 456).

XIX. yüzyılda şemseli ciltlerin yerini giderek zilbahar (kafes) ciltler almıştır. Bu dönemde, matbaacılığın gelişmesiyle birlikte kitap üretimi artmış ve Batı etkisiyle yeni cilt türleri ortaya çıkmıştır. Yıldız cilt olarak adlandırılan bu ciltlerde, bir yüzüne altın yaldızlı Osmanlı tuğrası, diğer yüzüne ise ay-yıldız basılmıştır. Ayrıca, lüks ciltlerde atlas ve kadife gibi kumaşlar tercih edilmiştir (Özen, 1998a, s. 19).

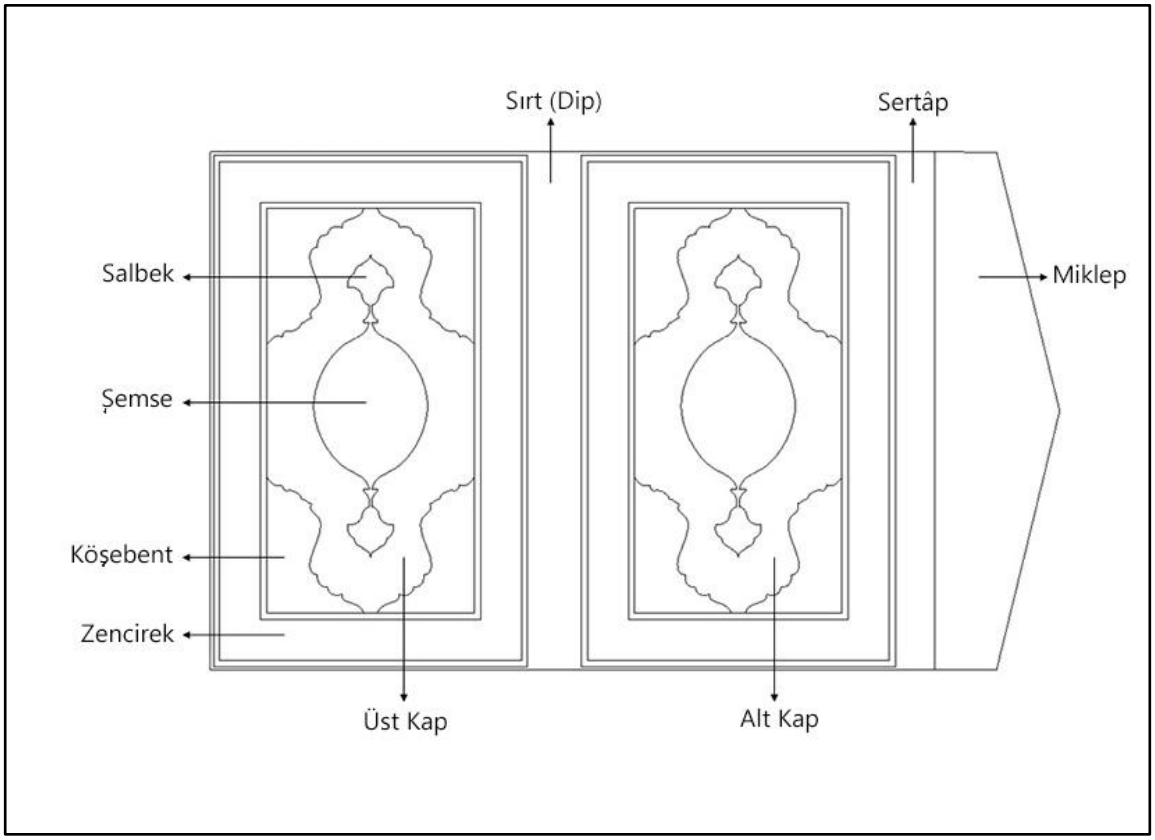
XX. yüzyılın başlarında, sanat değeri yüksek bazı cilt eserleri üretilmesine rağmen, genel olarak cilt sanatında bir gerileme yaşanmıştır (Çığ, 2011, s. 244). Artan kitap talebini karşılamak amacıyla makine ciltlerine olan ilgi hızla artarken (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007, s. 194), el yapımı ciltlere olan talep azalmıştır. Bu dönemde, Türk mücellitleri, cilt kapaklarının tezyînatında özellikle gömme şemse ve köşebent gibi geleneksel motifleri kullanmışlardır. Bahaeddin Tokatlıoğlu, Sami Okyay, Muhsin Demironat, Emin Barın ve İslâm Seçen gibi değerli ustalar, bu geleneği yaşatan önemli sanatkârlar arasındadır (Tanındı, 1999, s. 107).

Cilt sanatı, geçmişten günümüze uzanan köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen, günümüzde geleneksel el sanatları eğitimi veren sınırlı sayıda kurum ve sanatkâr tarafından sürdürülmektedir. Modern dünyanın hızlı temposu ve seri üretim kültürü, el yapımı ciltlere olan talebi azaltarak bu sanatın geleceğini tehdit etmektedir. Bu nedenle, cilt sanatının korunması ve gelecek nesillere aktarılması için daha fazla farkındalık oluşturulması gerekmektedir.

Klasik Cildin Bölümleri

Şekil 1

Klasik Cildin Bölümleri (Özen, 1998a, s. 10)

Ön ve Arka Kapak (Üst ve alt kapak). Kitabın dış kısmını oluşturan ve iç kısımlarını koruyan, genellikle sert bir malzemeden oluşturulan ana parçalar alt ve üst kap olarak adlandırılır. Bu parçaların her biri, aynı zamanda deffe olarak da bilinir (Özen, 1998a, s. 10).

Dip (Sırt). Kitabın iç kısımlarını dış etkenlerden koruyan ve kitabın bütünlüğünü sağlayan, genellikle kalın ve sert bir malzemeden yapılmış arka kısma "sırt" demektedir. Sırt kısmı, aynı zamanda kitabın alt ve üst kapaklarını birbirine bağlayarak kitabın dağılmasını önlemektedir (Çığ, 1971, s. 9).

Mikleb. Kitabın alt kabına bitişik genellikle üçgen veya yamuk dörtgen şeklinde olan ve kitabın iç kısmını dış etkenlerden koruyan kısımdır (Balkanal, 2002, s. 344).

Sertab (Sertap). Miklebin alt kapağa bağlandığı ve hareket etmesine olanak tanıyan kısma "sertab" denilmekte olup kitap kapatıldığında ön bölümü örterek korur (Arıtan, 2002a, s. 935).

Şirâze. Kitabın yapraklarını bir arada tutan, dayanıklılığını sağlayan ve kitabın bütünlüğünü koruyan, bağdır (Çığ, 1971, s. 11).

Zencirek (Zencerek)-Cetvel. El yazması kitaplarda sayfa kenarları ve levha yazılarının çevresine yapılan süslemeli, zincir benzeri motiflere zencirek adı verilir (Yılmaz, 2004). Kapakların dış kenarlarındaki çizgilere ise cetvel denilmektedir (Özönder, 2003, s.24).

Şemse- Salbek- Tığ- Köşebent. El yazması kitaplarda kapakların ortasında yer alan ve genellikle tezyînatın merkezinde bulunan şemse, Arapça 'güneş gibi' anlamına gelmesine rağmen, yuvarlak olmasının yanı sıra oval, yıldızlı, çokgen gibi farklı geometrik şekillerde de karşımıza çıkmaktadır (Arıtan, 2002a, s. 935). Şemse, sadece üst kapağa değil, aynı zamanda alt kapak, iç kapak ve hatta miklebe de uygulanmıştır (Özen, 1998a, s. 14). Şemsenin alt ve üst kısımlarına eklenen süslemeler ise 'salbek' olarak adlandırılmaktadır (Arıtan, 2002a, s. 936). Kitap ciltlerinde kapakların dış kenarlarına çizilen ve oku andıran şekiller "tığ" olarak isimlendirilirken (Özönder, 2003, s. 201), kapakların köşelerini güçlendirmek amacıyla kullanılan üçgen biçimindeki parçalara ise "köşebent" denilmektedir (Yılmaz, 2004, s. 342).

Bordür- Kartuş-pafta. Kapakların dış kenarlarını çevreleyen ve genellikle süslemeli olan çerçeveye "bordür" adı verilmektedir ((Arıtan, 2002a, s. 936). Bu bordür üzerine yerleştirilen yuvarlak veya oval biçimindeki dekoratif unsurlar ise "pafta" (kartuş) denilmektedir (Binark, 1975, s. 10).

Mukat- Dudak. Kitabın sırtı ile kapakları arasında, rahat bir açılıp kapanma işlevi gören birkaç milimetrelik boşluk, "mukat payı" olarak tabir edilir. Kitabın dış kapakları ile iç kısmını teşkil eden miklep ve sertab arasında konumlanan, çoğunlukla ince bir deri veya kumaş şeridi olan kısım ise "dudak" olarak adlandırılır (Arıtan, 1993, s. 554).

Bordür-Kartuş-pafta. Bir kitabın cilt kapağının dış kenarlarını çevreleyen şerit veya çerçeveye bordür denilmektedir. Bu bordür üzerine yerleştirilen, genellikle yuvarlak veya oval biçiminde ve içleri yazı veya süslemelerle dolu olan bölümlere ise kartuş veya pafta adı verilmiştir (Özen, 1998a, s. 14).

Klasik Cildin Çeşitleri

Mukavva Ciltler. Kitapların uzun ömürlü olması için kaliteli bir mukavva kullanımı çok önemlidir. Cilt yapımında kullanılacak mukavvada normal kalınlıktaki kağıtlar, birbirlerinin lif yönlerinin zıt olması için üst üste yerleştirilir ve güçlü bir yapıştırıcıyla birleştirilir. Bu yapıştırıcıya, cildi böceklerden koruma amacıyla şap ve tütün suyu gibi doğal zehirli maddeler eklenir. Böylece elde edilen mukavva, kuruduğunda tahta gibi sert ve dayanıklı bir yapıya kavuşur. Bu sayede ciltlenen kitaplar, uzun yıllar boyunca deforme olmadan korunur. Bu şekilde hazırlanan mukavvalara "murakka mukavva" denilmektedir (Çığ, 1953, s. 9; Özen, 1998a, s. 13).

Deri Ciltler. Kitap ciltlerinde estetik ve dayanıklılık açısından en çok tercih edilen malzemelerden biri deri olmuştur. Özellikle meşin, sahtiyan ve rak gibi deri türleri, klasik cilt sanatında sıklıkla kullanılmıştır (Özen, 1998a, s. 13; Arıtan, 2002a, s. 933). Deri ciltlerde tezyînatın uygulanış biçimleri farklılık göstermektedir. Bu biçimler arasında yer alan bazı uygulamalar şunlardır:

Soğuk Baskı Ciltler. Soğuk baskı tekniğinde, cilt kapağına herhangi bir altın uygulaması yapılmaksızın kompozisyon doğrudan işlenir. Bu nedenle, ortaya çıkan desen derinin kendi rengiyle bütünlük gösterir ve renk farklılığı oluşmaz.

Alttan Ayırma Ciltler. Alttan ayırma tekniğinde, kabartma biçiminde hazırlanan desen korunur; zemin ise altınla kaplanır. Bu yöntem, desenin arka plandan ayrılarak daha belirgin hale gelmesini sağlar.

Üstten Ayırma Ciltler. Üstten ayırma ciltlerde, kabartma desenin kendisi altınlanırken deri yüzey olduğu gibi bırakılır.

Mülemma Ciltler. Mülemma ciltlerde kabartma desenler ve zemin tamamen altınla kaplanır. Mülemma ciltlerde tek renk altın kullanılabileceği gibi sarı, yeşil, kırmızı veya altının farklı tonlarıyla çok renkli örnekler de görülebilir. Desen ve zemin farklı renklerde altınlanarak desenin daha belirgin hale gelmesi sağlanır. Zamanla altının kararması sonucu tek renk bir görünüm de oluşabilir.

Mülevven Ciltler. Mülevven ciltlerde, şemse, köşebent ve salbek gibi bölümlerde cildin ana derisinden farklı renkte deri kullanılır.

Müşebbek (Katı') Ciltler. Müşebbek veya katı' ciltlerde, desenler oyma tekniğiyle oluşturulur. Desenin belirli kısımları kesilerek alt tabakada yer alan farklı renkteki deri görünür hale getirilir.

Lâke (Ruganî) Ciltler. Ruganî ya da lake olarak adlandırılan ciltler, mukavva, deri veya tahta gibi farklı yüzeylerin çeşitli boyalar ve altınla süslenip, ardından suda çözünmeyen özel bir vernik tabakasıyla kaplanmasıyla oluşturulan eserlerdir. Bu işlem, cildin hem parlak bir görünüm kazanmasını hem de uzun ömürlü olmasını sağlar. Özellikle Edirne'de bu tekniğin büyük bir ustalıkla uygulanması nedeniyle, söz konusu ciltler "Edirnekârî" olarak da adlandırılmaktadır (Özen, 1998a, s. 25).

Türk cilt sanatında lake tekniğinin ilk örneklerine XV. yüzyılda Osmanlı ve Timurlu dönemlerinde rastlanmakta, daha sonra Safevî ve Babürlü sanatlarında da uygulanmaya devam etmektedir (Arıtan, 1993, s. 553).

Kumaş Ciltler. Kumaş cilt, mukavva üzerine keten, ipekli veya kadife gibi kumaşların kaplanmasıyla oluşturulan bir cilt türüdür (Yılmaz, 2004, s. 193). Özellikle XIII. yüzyıl sonlarından itibaren, kitapların hem iç hem de dış yüzeylerinde sıkça kullanılmıştır (Özen, 1998a, s. 28). XIX. yüzylda ise, bu tür ciltlerin Yıldız Sarayı'ndaki mücellithanede yoğun olarak üretilmesi nedeniyle 'Yıldız cildi' olarak da anılmaya başlanmıştır (Yılmaz, 2004, s. 193).

Ebru Ciltler. Ebrû cilt, mukavva bir temel üzerine ebrulu kâğıt yapıştırılarak ve sadece cilt kenarları ile sırt kısmı deri ile kaplanarak elde edilen özel bir cilt türüdür (Yılmaz, 2004, s. 79). Bu tür ciltlerde ebru hem iç kapakta hem de alt ve üst kapaklarla miklep kısımlarında sıklıkla kullanılmıştır (Özen, 1998a, s. 29).

Murassa Ciltler. Bazı ciltlerde, özellikle Kur'an-ı Kerim gibi kutsal metinlerin ciltlerinde (Arıtan, 1993, s. 553; Yılmaz, 2004, s. 237), ebruya ek olarak sedef, firuze, mine, mercan, yakût, zümrüt, elmas ve inci gibi değerli taşlarla da süslemeler yapılmıştır. Bu tür ciltlere, kullanılan bu değerli taşlar nedeniyle 'murassa cilt' adı verilmiştir (Özen, 1998a, s. 30). Murassa ciltler hem estetik açıdan oldukça zengin hem de kullanılan değerli taşlar sayesinde büyük bir maddi değere sahiptir.

Yekşah Ciltler. Bu cilt türünde, motifler kalıp yardımıyla değil, ezme altın fırçası ile deri üzerine uygulanır. Ardından, "yekşah" adı verilen özel bir demir aletle deri üzerine basılarak motifler çukurlaştırılır ve hacim kazanır (Özcan, 1990, s. 4). Bu tür ciltlerde kullanılan motifler genellikle stilize edilmiş rûmî ve hatâyî desenlerinden müteşekkildir (Yılmaz, 2004, s. 374). XVIII. yüzyılın sonları ve XIX. yüzyıl boyunca, yekşah tekniğiyle işlenen ciltler sadece rûmî motiflerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda zerbahar (zilbahar) desenleri de bu teknikle süslenmiştir (Arıtan, 1993, s. 553).

Zerbahar (Zilbahar) Ciltler. Deri cilt üzerine, fırçayla boya veya çoğunlukla altınla çapraz çizgiler, süslemeli eğriler, bazen de sazyolu yapraklar yapılır. Bu cilt çeşidine zerbahar veya kafes denir. Çapraz çizgilerin kesişmesiyle ortaya çıkan baklava seklindeki boşluklara küçük yıldızlar, noktalar ya da küçük desenler yapılabilir. Bu kafesler kapağın tamamını kaplayabileceği gibi boşluklar bırakılarak dikdörtgen şeklinde bir pafta da olabilir. Bu çeşit cilt XVIII. yy. sonu XIX. yy. başında yaygın olarak görülür.

Ebru Sanatı

Ebrû sanatının kökeni Türkistan'a dayanmakta olup bu sanat dalı, Çağatay Türkçesi'nde "ebre" olarak adlandırılmıştır. İpekyolu sayesinde XVI. yüzyıl başlarında İran'a ulaşan ebru, burada "ebrî" adını almıştır. Bu adlandırmanın sebebi, ebru desenlerinin gökyüzündeki bulutlara benzerliği ve Farsçada "ebrî" kelimesinin "bulut" anlamına gelmesidir (Alparslan, 1997, s. 497). Osmanlı'da da kabul gören "ebrî" ismi, zamanla Türkçe'ye "ebru" olarak yerleşmiştir (M. U. Derman, 1999, s. 189). Bu sanat, denizkadayıfı, ketentohumu, salep gibi doğal maddelerle kıvamlaştırılmış su yüzeyine özel boyalar serperek ve oluşan desenleri kâğıda aktararak yapılan bir sanat dalıdır (Arıtan, 2002b, s. 328; Yılmaz, 2004, s. 77).

Ebru sanatının kökenleri belirsizliğini korusa da VIII. yüzyıldan itibaren Çin'de ve XII. yüzyıldan itibaren Japonya'da benzer tekniklerin varlığına işaret edilmektedir (Sönmez, 2007, s. 14). Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bu tür süslemelerin yaygın olarak kullanıldığı ve hatta siyasi ve idari hayatta önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Toktaş, 2012, s. 125).

Günümüze ulaşan en eski ebru örneği olarak kabul edilen eser, Hikmet Barutçugil'in belirttiği üzere Topkapı Sarayı'nda bulunan XV. yüzyıla ait bir ebrudur (Toktaş, 2012, s. 125). Bu bulgu, ebru sanatının tarihinin tahmin edilenden daha eski olabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan 1519 tarihli Mecmuatu'l Acaib adlı eserdeki ebrular, ünlü hattat Mîr Ali Kâtib'e ait olduğu için bu sanatın en azından XVI. yüzyıl başlarından beri kullanıldığını kanıtlamaktadır (M. U. Derman, 1977, s. 26-27).

Ebrû sanatının kökenlerini ve gelişimini anlamak için tarihsel kaynaklara başvurmak büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, 1608 yılında kaleme alınan 'Tertib-i Risâle-i Ebrî' adlı eser, ebrû sanatı hakkında yazılmış bilinen en eski kaynak olarak kabul edilir. Bu eser sayesinde, "Şebek" lakaplı bir ebrucunun o dönemde aktif olarak çalıştığı ve ebru sanatına önemli katkılar sağladığı öğrenilmektedir. Şebek, bugüne kadar tespit edilebilmiş en eski ebru ustası olarak kabul edilmektedir (Yazan, 1986, s. 42). Şebek'in ustalığı, Fuzuli'nin ünlü eseri Hadîkat-üs Süedâ'nın bir nüshasında kullanılan üç farklı ebru örneği ile de

desteklenmektedir. Bu nüshada yer alan somaki ebru, çiçekli ebru ve çarkıfelek veya gelgit ebrusu gibi farklı ebru türleri, Şebek'in geniş bir teknik repertuvarına sahip olduğunu ve ebru sanatında farklı üslupları başarıyla uygulayabildiğini göstermektedir (Yazan, 1986, s. 42).

Elbette XVIII. yüzyıl, ebru sanatının gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmuş ve bu dönemde yaşamış ustalar, bu sanatı geliştirerek ona yeni boyutlar katmışlardır. Bu sanatkârlardan biri de hiç şüphesiz Hatip Mehmet Efendi'dir. O güne dek ebru sanatında var olan teknikleri geliştirerek özgün bir yaklaşım ortaya koyan Hatip Mehmet Efendi'nin bu yeniliği, kendi adıyla anılmaya başlanmıştır (M. U. Derman, 1994, s. 82). Bu teknik sayesinde, ebru desenleri daha karmaşık ve sanatsal bir hal almış, özellikle çiçekli ebruların ortaya çıkması için zemin hazırlamıştır. Hatip Efendi'nin bu yenilikçi yaklaşımı, ebru sanatının gelişimine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Hatip Mehmet Efendi'nin ebru sanatına kazandırdığı diğer önemli örnekler arasında çark-ı felek, yürek, yıldız ve taraklı ebrular bulunmaktadır (Toktaş, 2012, s. 126). Bu farklı ebru türleri, ebru sanatının zenginliğini artırmış ve sanatçıların yaratıcılıklarını daha özgürce ifade etmelerine olanak tanımıştır.

XIX. yüzyılda ise Sadık Efendi ve oğlu Edhem Efendi gibi ustaların çabalarıyla devam ettirilen (Başar & Tiryaki, 2000, s. 3) ebru sanatının yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda Özbekler Tekkesi gibi dini ve kültürel merkezlerin de büyük bir önemi olmuştur (Barutçugil, 1999, s. 194). Bu merkezler, ebru sanatını sadece bir süsleme tekniği olarak değil, aynı zamanda zengin bir kültürel miras olarak görmüşler ve bu sanatın devamlılığını sağlamak için çaba göstermişlerdir. O dönemde kullanılan eski albümler olan murakkaalarda, yazıların bulunduğu bölümlerin çevresinde ebru kâğıtlarının kullanıldığı görülmektedir (M. U. Derman, 1977, s. 6).

Bu dönemde Batı'dan ithal edilen matbaaların yaygınlaşmasıyla birlikte ucuz matbu ebru kâğıtlarının kullanımı hızla artmıştır. Bu durum, geleneksel yöntemlerle ebru üreten ebru sanatkarlarını oldukça zor durumda bırakarak (M. U. Derman, 1999, s. 192) ebru sanatının geleneksel kullanım alanlarının sınırlandırılmasına neden olmuştur. Özellikle kitaplarda kullanılan ebru kâğıtları, artık daha çok matbaadan çıkan kâğıtlara yerini bırakmaya başlamıştır. Ancak bu durum, ebru sanatının tamamen yok olmasına neden olmamış, aksine yeni bir dönüşüme zemin hazırlamıştır. Ebru sanatçıları, değişen koşullara uyum sağlamak zorunda kalmış ve ebruları daha çok levha olarak üretmeye başlamışlardır. Bu sayede ebru, kitaplardan çıkıp duvar süslemeleri, tablolar ve diğer dekoratif objelerde tercih edilerek (Özçimi, 2010, s. 26) daha geniş bir kitleye ulaşmış ve farklı alanlarda kullanılmaya başlanmıştır.

Çeşitli alanlarda kullanım alanı bulan ebru, özellikle açık renkli ebrular, hat sanatında yazının zeminini süslemek için tercih edilmektedir (Çoktan, 1992, s. 6). Mücellitler, kitap ciltlerinde yan kâğıdı olarak ebruyu tercih etmişlerdir. Ayrıca kıta ve levhaların iç ve dış pervazlarında da ebru kullanılmıştır (M. U. Derman, 1999, ss. 189-202). Günümüzde ebru, diğer geleneksel sanatlar gibi bağımsız bir sanat dalı olarak kabul edilmektedir. Ebru sanatçıları, kendi özgün eserlerini üreterek bu sanatı daha da geliştirmişlerdir bahsettirmektedir (Özçimi, 2010, s. 49). Osmanlı döneminde ebru sanatına önemli katkılarda bulunan sanatçılar arasında Şebek Mehmed Efendi, Ayasofya Hatîbi Mehmed Efendi, Şeyh Sâdık Efendi, Hazarfen İbrahim Edhem Efendi, Hattat Sâmi Efendi, Necmeddin Okyay, oğlu Sâmi Necmettin, Hattat Aziz Efendi ve Abdülkadir Kadri Efendi gibi isimler literatürde yer almaktadır (M. U. Derman, 1994, s. 82).

Ebru sanatında önemli bir dönüm noktası olan çiçekli ebrular, ilk olarak Necmeddin Okyay tarafından başarıyla uygulanmıştır. Okyay, lale, karanfil, gelincik, gonca, gül, hercai menekşe, kasımpatı ve sümbül gibi çiçekleri ebru üzerinde başarıyla canlandırarak bu sanata yeni bir boyut kazandırmıştır. Onun bu çalışmaları nedeniyle, çiçekli ebrular sanat tarihine 'Necmeddin ebrusu' olarak geçmiştir. Okyay'ın öğrencisi Mustafa Düzgünman ise bu koleksiyona papatya motifini ekleyerek çiçekli ebruların çeşitliliğini artırmıştır. Ebru sanatında geçmişten günümüze kadar kullanılan ve kendine özgü tekniklerle oluşturulan birçok klasik ebru çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; Battal, gel-git, taraklı, şal, bülbül yuvası, hafif, kumlu, somakî, hatip, çiçekli, neftli, yazılı, akkâseli, zerevşânlı ve altınlı ebrudur (Arıtan, 2002b, s. 336). Bu klasik ebru çeşitleri, Türk-İslâm sanatının zenginliğini ve çeşitliliğini göstermektedir. Her birinin kendine özgü teknikleri ve estetik özellikleri bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Erzurum Hat Sanatı Tarihi ve Kütüphaneler

Erzurum Hat Sanatı Tarihi

Stratejik konumu, ticaret yollarının kesişme noktası olması ve güçlü savunma yapılarıyla Erzurum, çağlar boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış önemli bir merkez olmuştur. Farklı kültürlerin etkileşiminde önemli bir rol oynayan şehir, bu durumunu uzun yıllar koruyarak büyümüş ve gelişmiştir (Küçük, 1995, ss. 321-326; Turan, 2001, ss. 46-50). Bu zengin tarih ve kültürel etkileşim, şehrin geçmişten günümüze kadar uzanan tarihî ve mimarî mirasını koruyarak önemli kültürel değerlere sahip olmasını sağlamıştır (Konyalı, 1960, s. 290; Başar, 1977, s. 120).

Estetik, kültürel ve tarihsel derinliğiyle öne çıkan hat sanatı, İslâm sanatları içerisinde özgün bir konuma sahiptir. Bu sanatın örnekleri, yazma eserlerde olduğu kadar İstanbul başta olmak üzere Anadolu'nun birçok şehrindeki mimarî yapılarda da karşımıza çıkmaktadır. Bu şehirlerden biri olan Erzurum ise sahip olduğu köklü kültürel miras sayesinde tarih boyunca önemini muhafaza etmiş; camileri, kaleleri, hanları, hamamları, medreseleri, külliyeleri, türbeleri, köprüleri, çeşmeleri ve geleneksel konutlarıyla güçlü bir kültür ve sanat şehri kimliği kazanmıştır (Küçük, 1995, ss. 321–324).

Erzurum'da hat sanatı, bölgenin İslâm kültürüyle tanıştığı erken dönemlerden itibaren varlık göstermeye başlamış ve zaman içerisinde gelişimini sürdürmüştür. Farklı dönemlere ait mimarî yapılarda bulunan yazı örneklerinin bir bölümü günümüze kadar ulaşmıştır. Yazılı kaynaklar ise kentin bu alandaki köklü geçmişini ortaya koyan önemli belgeler niteliğindedir. Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*'sinde Erzurum'un ilim, kültür ve sanat merkezi olduğuna değinmiş, dönemin tanınmış hattatlarından Ömer Çelebi'den övgüyle söz etmiştir (Evliya Çelebi, 2006, s. 179).

Şehirdeki güçlü yazı geleneği, tarih boyunca çok sayıda hattatın yetişmesine imkân sağlamıştır. Bu hattatlar arasında adı erken dönem ustaları arasında anılan Halid b. İsmail Erzurumî öne çıkmaktadır (Berkli, 2016, s. 13). *Tuhfe-i Hattatîn* adlı eserde Halid bin İsmail olarak zikredilen hattat, sanat eğitimini ilerletmek amacıyla İstanbul'a gelmiş; dönemin önde gelen hattatlarından Hasan Üsküdârî'nin (ö. 1614) öğrencisi olmuş ve ondan meşk ederek icazet almıştır. Mezkûr eserde kendisinden, döneminin seçkin sanatkârlarından biri olarak, çağdaşları

arasında nadir rastlanan bir ustalığa sahip olduğu ve Derviş Ali gibi yüksek kabiliyetli hattatlara dahi üstatlık etmiş bir sanatkâr olarak tanındığı ifadeleriyle büyük bir takdirle söz edilmektedir (Müstakîmzâde, 2011, s. 177).

Günümüze ulaşan iki adet nesih hattı örneği, Halid bin İsmail'in yazı sanatındaki üstün yeteneğini ve Şeyh ekolü içerisindeki dikkat çekici konumunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Ayrıca TİEM'de Halid bin İsmail'e ait iki Kur'an-ı Kerim nüshasının bulunduğu; bunun yanı sıra özel koleksiyonlar ile çeşitli müzelerde nesih hattıyla yazılmış başka eserlerinin de yer aldığı bilinmektedir (Özdem, 2015, ss. 7-8).

Erzurum'un önemli hattatlarından bir diğeri Ketencizâde Mehmed Rüştü Efendi'dir. Döneminin önde gelen sanatçılarından biri olan Ketencizâde, özellikle ta'lîk hat türünde gösterdiği başarıyla tanınmıştır. Çoğu manzum biçimde kaleme alınan eserleri hem estetik hem de içerik açısından büyük değer taşımaktadır. Eskicizâde'den icazet aldığı belirtilen Ketencizâde'nin, sanatına duyduğu özeni göstermek amacıyla el hassasiyetini korumak için günlük işlerde dahi titizlik gösterdiği aktarılmaktadır. Ancak sanatçının eserlerinin büyük bölümü günümüze ulaşmamıştır (Elmalı, 2015, ss. 51-52).

1804 tarihli kayıtlarda "hattat" unvanıyla anılan kişilerin varlığı (Bakırcı & Çöğenli, 2013, s. 8) ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "*Beş Şehir"* adlı eserinde Erzurum'daki köklü yazı ocaklarına yaptığı vurgu, bu sanatın şehirdeki sürekliliğini ortaya koymaktadır (Tanpınar, 2001, s. 53).

XIX. yüzyılın başlarından itibaren verilen hat icazetnameleri de Erzurum'da bu geleneğin kesintisiz biçimde sürdüğünü göstermektedir. Günümüze ulaşan Ahmed Şevki Efendi'ye ait icazetname ile Erzurum'daki hattatlar silsilesi ilk kez tespit edilmiş olmaktadır (Akdağ, 2008, s. 110). Bu belgelerde imzası bulunan hattatlar arasında Tahtacızâde Hacı Mustafa Fehim Efendi öne çıkan isimlerden biridir (Berkli, 2016, ss. 32-33).

Fehim Efendi'nin birçok Kur'an-ı Kerim istinsah ettiği bilinmektedir. Ayrıca celî hatla yazdığı *elvâh-ı mübâreke*lerin, bereket ve teberrük amacıyla ülkenin birçok hanesinde duvarlara asıldığı kaydedilmektedir. Bu durum, Fehim Efendi'nin bu sanattaki yetkinliğini ve eserlerinin dönemin toplumsal yaşamı üzerindeki kültürel etkisini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır (Sezer & Karadeniz, 2014, s. 180). Mustafa Fehim Efendi'nin birçok eseri Rus işgali sırasında tahrip olmuştur. Ailesinden aktarılan bilgilere göre, Bayezid Mebusu Süleyman Sudî Efendi'nin evinde muhafaza edilen bazı yazıların I. Dünya Savaşı sonrasında Ermenilerin eline geçtiği düşünülmektedir (İnal, 1970, s. 797). Bu nedenle, yapılan araştırmalar sonucunda hattatın eserlerinden yalnızca sınırlı sayıda örnek tespit edilebilmiştir. Hatice Somunoğlu'nun

evinde bulunan iki eser ise bu nadir örnekler arasında yer almaktadır (Sezer & Karadeniz, 2014, s. 180).

Erzurum'daki hat sanatına ilişkin önemli örneklerden bir diğer grubu ise kitabeler oluşturmaktadır. Bu kitabeler, Erzurum'daki hat sanatının üslup özellikleri ve tarihsel gelişimi hakkında da değerli bilgiler sunmaktadır. Bu bağlamda, Lalapaşa Camii kitabesi dikkat çekici örneklerden biridir (Yurttaş vd. 2008, s.28). Lalapaşa Camii'nin iç ve dış alt sıra pencere alınlıklarında yer alan kitabeli çiniler de ayrıca önem taşımaktadır. Lalapaşa Camii'nin pencere alınlıklarındaki muhakkak Besmele ve sülüs yazılar, döneminin başarılı örnekleri arasında değerlendirilmektedir (Sezer, 2005, s. 289). Benzer kitabe örneklerine bazı camilerde rastlandığı gibi, Erzurum şehir merkezinde günümüze ulaşan çeşmelerden 37'sinde de kitabe bulunmaktadır. Bu kitabeler, farklı hat türleriyle yazılmış olup dönemin hat sanatına ilişkin önemli örnekler sunmaktadır (Özkan, 2018, s. 369). Ayrıca, söz konusu kitabeler Erzurum'daki hat sanatının üslup özellikleri ve gelişimi hakkında da değerli bilgiler sağlamaktadır.

Erzurum'da bulunan hat örnekleri arasında, taş ve mermer üzerine işlenmiş vakfiyeler de önemli bir yer tutar. Bu örneklerin ilki, 1310 tarihli Yakutiye Medresesi'ne aittir. Medresenin güney eyvanında, doğu ve batı duvarlarına yerleştirilmiş ikişer satırlık mermer yazıt, Hoca Yakut'un yaptırdığı vakfiyenin özetini içermektedir (Yurttaş & Köşklü, 2017, ss. 359-360). Diğer bir örnek ise, XVII. yüzyıl Osmanlı dönemine ait Caferiye Camii'nin mahfilinde yer alan mermer vakfiye özetidir (Akgönül Yıldız & Berkli, 2025, s. 2). XVIII. yüzyıl eseri olan Hacı Mehmed Ağa Çeşmesi üzerindeki celi süslü on satırlık taş vakfiye ise hattatı, yazı karakteri ve işçiliği açısından dikkat çekicidir (Yurttaş & Köşklü, 2017, ss. 372-373).

Tüm bu bulgular, Erzurum'daki hat sanatı geleneğinin sağlam temellere dayandığını ortaya koymaktadır. Yazılı belgeler ve arşiv kayıtları, bu sanatın geçmişten günümüze uzanan izlerini açık bir biçimde belgelemektedir. Bununla birlikte, Erzurumlu hattatlar tarafından üretilen yazma eserlerin önemli bir bölümünün sistemli biçimde korunamamış olması nedeniyle bunların büyük kısmı günümüze ulaşmamıştır. Günümüze ulaşan eserlerin bir bölümü, Erzurum Yazma Eserler Kütüphanesi, Erzurum Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kütüphanesi, İl Müftülüğü Kütüphanesi ve bazı özel koleksiyonlarda korunmaktadır. Bu eserler, bölgedeki hat sanatının tarihî gelişimini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde de Erzurum'lu hattatlar, hem hat sanatının Anadolu'daki sürekliliğini sağlamaları hem de kültürel mirasın korunmasına yaptıkları katkılar bakımından önemli bir konuma sahiptir. Dönemin hattatları, klasik üslup anlayışını sürdürürken aynı zamanda farklı estetik yaklaşımları da eserlerine yansıtarak bölgedeki hat sanatının canlılığını korumaktadır.

Bu yönüyle Erzurum, tarihî miras ile çağdaş sanat üretiminin bir arada var olduğu nadir hat merkezlerinden biri olma özelliğini günümüzde de sürdürmektedir.

Erzurum'da Geçmişten Günümüze Kütüphaneler

Kütüphane kavramı, Arapça 'kutub' (kitaplar) ve Farsça 'hane' (ev) kelimelerinin birleşimiyle oluşmuş (Ayverdi, 2020, s. 1858), bilgiye erişimin ve kültürel mirasın korunmasının merkezi olarak kabul edilmiştir. Tarihin ilk çağlarından itibaren yazılı ve basılı eserlerin toplanması, sınıflandırılması ve gelecek nesillere aktarılması gibi temel işlevleri üstlenen kütüphaneler, günümüzde de eğitim, bilim ve kültür alanlarında önemli kurumlar olarak varlığını sürdürmektedir.

İslâm medeniyetinde ilme verilen önem neticesinde, camiler (Başar, 1977, s. 64) ve mescidler başta olmak üzere tekkeler, türbeler, saraylar, hatta hastaneler gibi çeşitli mekânlarda (Denknalbant, 2003, s. 35) kapsamlı kitap koleksiyonları oluşturulmuştur. Bu mekânlar, günümüz kütüphanelerinin standartlarına tam olarak uymasa da dönemin sosyal ve kültürel yapısı içerisinde bilgiye erişimin kolaylaştırılması ve kültürel mirasın korunması için önemli bir işlev görmüştür.

Bilgiye verilen önem sayesinde, Türk-İslâm dünyası bilimsel çalışmalar ve kültürel etkileşimler için verimli bir ortam haline gelmiştir. Özellikle Selçuklu döneminde, Nizamiye Medresesi gibi önemli eğitim kurumlarında kurulan büyük kütüphaneler, İslâm dünyasında bilginin yaygınlaşmasında ve akademik çalışmaların canlanmasında hayati bir rol oynamıştır. Bu medreselerde sadece eğitim müfredatında yer alan ders kitapları değil, aynı zamanda çeşitli bilim dallarına ait pek çok eser de yer almıştır (Cunbur, 1986, ss. 37-39).

Anadolu Selçuklu döneminde medreselerin vazgeçilmez bir parçası haline gelen kütüphaneler, dönemin ilim hayatına önemli katkılar sunmuştur. Selçuklu sultanlarının bilime ve alimlere gösterdiği büyük ilgi, dönemin bilim ve fikir hayatını önemli ölçüde şekillendirmiştir. Sultanlar, bilim insanlarını himaye ve teşvik ederek, pek çok önemli eserin ortaya çıkmasına vesile olmuşlardır (Can, 1986, ss. 46-47). Beylikler döneminde beylerin saraylarında özel kitaplıkların bulunduğu düşünülmekle birlikte, kitap kültürünün asıl merkezi kuşkusuz medreseler olmuştur. Bu kurumlarda öğrencilerin ve müderrislerin kullanımına sunulan küçük ölçekli kütüphaneler yer almakta olup bu kütüphanelerdeki kitapların çoğunlukla vakıflar aracılığıyla temin edildiği bilinmektedir (Algaç, 2010, ss. 118-119).

Osmanlı Devleti'nde medrese ve kütüphane geleneği, devletin kuruluşuna kadar uzanmaktadır. Ancak II. Murad döneminde yaşanan siyasi istikrar ile birlikte ilim ve fikir hayatında gözlemlenen canlanma, kütüphane kültürünün daha da gelişmesini sağlamıştır

(Erünsal, 1991, ss. 4-8). İstanbul'un fethiyle birlikte bu süreç daha da hızlanmış, şehirde kurulan çok sayıda medrese ve külliyede zengin kitaplıklar oluşturulmuştur. Çeşitli dönemlerde kurulan kütüphaneler, genellikle kuruluş yerleri ve amaçları doğrultusunda saray kütüphaneleri, kişisel kütüphaneler, eğitim kurumlarına bağlı kütüphaneler, dini kurumlara bağlı kütüphaneler ve bağımsız kütüphaneler olmak üzere farklı kategorilere ayrılmıştır (Anameriç, 2006, s. 57). XVII. yüzyıldan itibaren kütüphaneler, sadece İstanbul ile sınırlı kalmayıp, imparatorluğun diğer şehirlerine de yayılmaya başlamıştır (Erünsal, 2015, s. 196). Bu durum, Erzurum gibi önemli bir kültür merkezi olan şehirde de kütüphanecilik alanında önemli bir yükselişe ve gelişim sürecine vesile olmuştur (Alikılıç, 2002, s. 344).

Osmanlı dönemi Erzurum kütüphaneleri, Selçuklu ve İlhanlılardan devralınan zengin ilim ve kültür mirasının Osmanlı topraklarında canlı tutulduğu önemli merkezler arasında yer almıştır. Hatûniyye, Yakûtiye, Ahmediye (Yurttaş vd., 2008, ss. 108-119) ve Sultâniye gibi önceki dönemlerde inşa edilen medreseler, hem Erzurum hem de bölge için birer ilim merkezi olarak faaliyet göstermiş; bünyelerinde barındırdıkları kütüphaneler aracılığıyla öğrencilere ve ilim insanlarına önemli kaynaklar sağlamıştır (Bakırcı, 2007, s. 389; Küçükuğurlu, 2020, s. 154). Özellikle Selçuklular ve İlhanlılar döneminden kalma kitapların bir kısmı, şehrin Osmanlılara geçmesinden sonra paşaların ve halkın büyükleri tarafından yaptırılan cami, mektep ve medrese gibi güvenli yerlere, buralardaki kütüphanelere intikal ettirilmiştir (Bakırcı, 2007, s. 389). Bu dönemde Erzurum, yalnızca şahıs kütüphanelerine değil, aynı zamanda on yediden fazla vakıf kütüphanesine de ev sahipliği yapmıştır. Ahmed Bedreddin Efendi Kütüphanesi, Vâcennazâde Kütüphanesi, Haliliye Kütüphanesi, Faik Osman Kütüphanesi, Kadızâde Kütüphanesi, Kacırzâde Kütüphanesi ve Gümrük Camii Medrese ve Kütüphanesi gibi merkezler, şehrin ilmî ve kültürel yaşamında önemli birer kurum olarak faaliyet göstermiştir (Küçükuğurlu, 2020, s. 227). Bu kütüphanelerin sayısı ve çeşitliliği şehrin bilimsel ve kültürel hayatındaki canlılığı gösterir niteliktedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Erzurum'da kütüphane geleneği, 1737 yılında Habib Efendi tarafından Şeyhler mahallesinde kurulan ve 145 kitaba ev sahipliği yapan küçük bir kütüphane ile başlamıştır (Som, 2005, ss. 93-94; Alikılıç, 2002, s. 345).

Yazıcızâde İbrahim Paşa da kütüphane kurma geleneğini sürdüren önemli isimlerden biridir. İbrahim Paşa, 1748 yılında Erzurum'da inşa ettirdiği cami, medrese, mektep ve kütüphaneden oluşan külliyesiyle şehrin ilmi hayatına önemli katkılar sağlamıştır (Yurttaş, 2016, ss. 55-56). Erzurum'da çeşitli idari görevlerde bulunan İbrahim Paşa, kendi adıyla anılan külliye bünyesindeki kütüphanenin vakfiyesinde yer alan ek masraflara ilişkin kayıtlar, yapının

müstakil bir kütüphane olarak tasarlandığını ortaya koymaktadır (Bakırcı, 2007, s. 395; Alikılıç & Yılmaz, 2018, s. 710; Kılıç & Çiçek, 2022, s. 6).

Vakfiyede, kitapların korunması ve okuyuculara ulaştırılması için özel bir görevli atanmış olması, kütüphanenin düzenli bir idari yapıya ve zengin bir koleksiyona sahip olduğunu göstermektedir (Yurttaş, 2016, s. 56). Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesinde, İbrahim Paşa'ya ait vakıf kaydı bulunan iki eser mevcuttur.

XVIII. yüzyılda Faik Osman Efendi, İbrahim Paşa Mahallesi'nde Paşa Sarayı civarında bulunan hanesindeki bir odayı yapısal olarak evden ayırıp müstakil bir giriş açmak suretiyle kütüphane işlevi görecek şekilde düzenlemiştir. Kütüphanenin sürekliliğini sağlamak, kitapların korunmasından sorumlu olacak görevlisinin ücretini ve özellikle kış aylarına ilişkin yakacak ihtiyacını karşılamak amacıyla bir grup dükkânı vakfetmiş; ardından ilave dükkânlar edinerek bunları da aynı hizmete tahsis etmiştir (Küçükuğurlu, 2020, s. 204).

XIX. yüzyıla gelindiğinde Erzurum'da kütüphane faaliyetleri daha da yoğunlaşmıştır. Cennetzâde Abdullah Efendi Kütüphanesi, dönemin en büyük ve önemli kütüphanelerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Yukarı Mumcu Mahallesi'nde yer alan bu kütüphane, yaklaşık 450 kitaba ev sahipliği yaparak döneminin bilgi merkezlerinden biri olmuştur. Kütüphaneye ait bir kataloğun Gürcistan Bilimler Akademisi'nde bulunması, bu yapının ne kadar önemli olduğu konusunda önemli bir ipucu vermektedir (Bakırcı, 2007, s. 395; Alikılıç & Yılmaz, 2018, s. 711).

Hacı Mehmed Efendi ve Halil Efendi Kütüphaneleri de Erzurum'un kültürel mirasına önemli katkılar sağlamıştır. Yakutiye Medresesi arkasında yer alan Hacı Mehmed Efendi Kütüphanesi ve Caferiye Mahallesi'ndeki Halil Efendi Kütüphanesi, dönemin ilim hayatına hizmet etmiş önemli merkezlerdir. Vakfiye kayıtlarında belirtilen kitap sayıları, bu kütüphanelerin oldukça zengin koleksiyonlara sahip olduğunu göstermektedir. Ancak zamanla bazı kitaplar kaybolmuş olsa da günümüze ulaşan eserler hala önemli birer bilgi kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Alikılıç, 2002, s. 345).

Hacı Dede Ağa Kütüphanesi ise çeşitli aşamalardan ve değişikliklerden geçmiştir. Pervizoğlu Dairesi'nde bulunan bu kütüphane, daha sonra Zeynal Camii müştemilatına taşınmıştır. Bu durum, Pervizoğlu Camii Kütüphanesi ile Zeynal Camii Kütüphanesinin aslında aynı kütüphane olduğunu göstermektedir. Osmanlı döneminde Erzurum'da pek çok cami ve medreseye bağlı kütüphane bulunmaktaydı. Ancak savaşlar, göçler ve zaman içindeki tahribatlar nedeniyle bu kütüphanelerin birçoğu kaybolmuştur. Bakırcı Camii Kütüphanesi gibi bazıları ise savaş sırasında yağmalanmıştır. Muid Muhyeddin Efendi Kütüphanesi gibi bazı kütüphanelerin varlığı ise sadece vakıf kayıtlarında tespit edilebilmiştir (Bakırcı, 2007, ss. 397-

398). Bu kayıplar, sadece Osmanlı dönemi değil, aynı zamanda daha önceki dönemlerden kalma önemli bir kültürel mirasın da yok olmasına yol açmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinden itibaren başlayan ve Cumhuriyet ile birlikte hız kazanan toplumsal ve kültürel dönüşümler, kütüphane hizmetlerini de önemli ölçüde etkilemiştir. Özellikle Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen modernleşme çabaları, kütüphane hizmetlerinin yapılandırılması ve yaygınlaştırılması için önemli adımlar atılmasına neden olmuştur. Erzurum ili de bu genel çerçevede değerlendirildiğinde, farklı kurumlar bünyesinde ve çeşitli isimler altında pek çok kütüphanenin kurulduğu görülmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1934 yılında halkevleri bünyesinde kurulan kütüphane, halkın kitaplara erişimini kolaylaştırmak amacıyla önemli bir adım olmuştur. Halkevi kütüphanesi, daha sonraki yıllarda Erzurum İl Halk Kütüphanesine dönüştürülmüştür. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1950 yılında kurulan Erzurum Devlet Umumi Kütüphanesi ise, 1962 yılında ismini Erzurum İl Halk Kütüphanesi olarak değiştirmiştir. 2020 yılında ise yeni bir binaya taşınan kütüphaneye, Türk kütüphaneciliğine önemli katkılarda bulunan İsmail Saib Sencer'in adı verilmiştir (Küçükuğurlu, 2020, ss. 212-213).

Erzurum'da kütüphane hizmetleri, şehirdeki kültürel ve akademik hayatın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. İsmail Saib Sencer Kütüphanesi, Erzurum Yazma Eserler Kütüphanesi, Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Erzurum Teknik Üniversitesi Kütüphanesi ve Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi gibi köklü kurumların yanı sıra, Erzurum Büyükşehir Belediyesi de şehir genelinde yaygınlaştırdığı mahalle ve çocuk kütüphaneleriyle okuyucuların kitaplara erişimini kolaylaştırmaktadır. Bu çabalar, Erzurum'un uzun yıllardır süregelen okuma kültürünü desteklemekte ve yeni nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, il müftülüğü bünyesinde bulunan yazma ve matbu eserler de bu süreci destekleyerek kentin bilgi mirasının korunmasında ve kültürel sürekliliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesi

Erzurum, tarih boyunca önemli bir dini ve kültürel merkez olmuştur. Farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olması, zengin bir yazılı ve kültürel mirası beraberinde getirmiştir. 1826-1829 Savaşı sırasında Rusların Erzurum kütüphanelerinden topladığı yazmalar (Cayoğlu, 2020, ss. 179-181), bu birikimin bir göstergesidir. Erzurum'un ilmî mirasına ilişkin bu tarihî göstergeler, kentin Osmanlı dönemi dinî ve idarî yapısını anlamak açısından da önem taşımaktadır.

Bu bağlamda Osmanlı döneminde ilmî otoritenin ve toplumsal rehberliğin en üst temsilcilerinden biri olarak öne çıkan müftülük kurumu içerisinde, Erzurum Müftülüğü sahip olduğu ilmî birikim, disiplinli fetva geleneği ve rütbesiyle hiyerarşik yapı içinde öne çıkmıştır. Müftülerinin "Kudüs-ü Şerif" rütbesiyle atanması ve "Müftü Paşa" unvanını taşımaları, makamın hem ilmî hem idarî itibârını göstermektedir. Erzurum'daki âlimlerin fetva birliğini koruma konusundaki titizlikleri, ifta makamının saygınlığını pekiştirmiş; bu durum, bölgenin Osmanlı ilmiye teşkilatında merkezî bir konumda olduğunu ortaya koymuştur. Günümüzde dahi "fetva Erzurum'dan alınır" anlayışı, bu köklü geleneğin halk hafızasındaki devamlılığını göstermektedir (Koçak, 2023, ss. 64-69). Bu tarihî süreklilik, Erzurum İl Müftülüğü bünyesinde yürütülen çalışmalarla kurumsal bir nitelik kazanmış; müftülüğün arşiv ve koleksiyonlarına yönelik araştırmalar, bölgenin ilmî mirasının günümüze yansıyan boyutlarına dair önemli veriler sağlamıştır.

Elde edilen bulgular, geçmişte şahsî kütüphanelere sahip kişilerin koleksiyonlarının tasfiyesiyle bu eserlerin önce camiilere devredildiğini, ardından camii koleksiyonlarının zamanla ilgili kütüphaneye aktarıldığını göstermektedir. Bunun yanı sıra yazma eserlerin bir kısmının özel koleksiyonlarda bulunan bazı yazmaların bireyler tarafından gönüllü bağış yoluyla kütüphaneye kazandırıldığı; bir kısmının ise başlangıçta medrese gibi kurumlara tahsis edilip daha sonra kütüphane bünyesine dâhil edildiği anlaşılmaktadır.

Söz konusu bağışlar yalnızca eserlerin el değiştirmesini değil, aynı zamanda yazılı kültürün korunması ve aktarılmasını sağlayan toplumsal bir sürekliliği yansıtmaktadır. Mevcut koleksiyonun önemli bir kısmı, ferağ kayıtları veya vakıf notları aracılığıyla bağışlayıcısı tespit edilebilen yazma eserlerden oluşmaktadır.

Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesi Vakfiye Kayıtları

İl Müftülüğü Kütüphanesinin yazma eser koleksiyonunun önemli bir bölümü, vakıf notları aracılığıyla bağışlayıcısı belirlenebilen eserlerden oluşmaktadır. Bu kayıtlar, eserlerin tarihî bağlamlarının ortaya konulmasına imkân tanıdığı gibi, vakıf sistemi aracılığıyla işleyen kültürel aktarım mekanizmalarına da ışık tutmaktadır. Mevcut bulgular, yazma kültürünün sosyal tarihiyle vakıf sistemine dayalı kurumsal yapıların koleksiyon oluşumundaki rolüne ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır. Ayrıca, bağışçıların koleksiyona katkıları niceliksel olarak değerlendirilmiş ve bulgular Tablo 1'de sunulmuştur. Bununla birlikte, tabloda yer alan 26, 108 ve 303 numaralı kayıtlar temellük kaydıdır. Bu kayıtlar, vâkıf tablosunda açıklayıcı not olarak gösterilmiştir. Söz konusu tabloda yer alan vâkıf isimleri, vakfedilen eser sayısına göre çoktan aza doğru sıralanmış; yalnızca bir eser vakfeden kişiler arasında ise alfabetik düzen tercih edilmiştir.

Tablo 1

EİMK Eserlerinde Belirlenen Vâkıf ve Vakfedilen Eser Sayısı

Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/ m. 1786-1787) (h.1194/m. 1780)	43
Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)	38
Hacı Câfer Efendi	27
Veliyyüddin Efendi	5
Muhammed b. Ali b. Abdullah	4
Hacı Osman el Hâlid	3
İbrahim Efendi	3
Erzurum Müftüsü Muhammed Şerif	2
Erzurum Valisi Yazıcızâde İbrahim Paşa	2
Hacı Ahmed Efendi el Erzurûmî	2
Muhammed b. Bayburdî	2
Erzurum Bakırcı Mahallesi'nden Ahmed b. (Sabîoğlu) h.1297/m. 1879-1880	1
Erzurum Müftüsü Ömer Fadıl Cemaleddin h. 1292/m. 1875-1876	1
Erzurum Müftüsü Hacı Seyyid Abdurrahman Kâmil	1
Erzurum Müftüsü Seyyid İbrahim Edhem (Temellük kaydı)	1
Gülsün Hanım h. 1259/m. 1843-1844	1
Hacı Ahmed Kethüda ve Hacı İbrahim Efendi	1
Hacı Bekrî Efendi	1
Hacı Dede Ağa h. 1294/m. 1877-1878	1
Hacı Mahmud Efendi	1
Hacı Muhammed b. Hacı Ali	1
Hacı Muhammed Mustafa h. 1188/m. 1774-1775	1
Hacı Ömer Efendi	1
Hacı Ömer el-Erzurumî h.1227/m. 1812-1813	1
Hamiduddin	1
İbn Numan	1
İsmail ... Muhammed Efendi (h. 1214/m. 1799-1800)	1
İsmail b. Hüseyin (Temellük kaydı)	1
Kadızâde Muhammed Efendi	1
Kazzazzâde Muhammed Efendi	1
Muhammed b. Seyyid Hacı Osman (h.1152/m. 1739-1740 vakıf tarihi)	1
Muhammed b. Ahmed b. Abdulvâfî	1
Muhammed b. Mustafa	1
Muhammed b. Osman Halebî	1
Muhammed el Bayburdî, Vaiz Efendi (Vakıf tarihi: h. 1257/m. 1841-1842)	1
Muhammed Nuri Efendi (Temellük kaydı)	1
Muhammed Rıza et-Tebrîzî (h. 1124/m. 1712-1713)	1
Mustafa Paşa h. 1140/ m. 1727-1728	1
Mustafa Tarık Efendi ve Oğulları (Hacı Seyyid Abdullah, Hacı Hüseyin, H. Mehmed) Vakıf Tarihi: h.1277/m.1860-1861	1
Osman el Hâlidî en Nakşibendi h. 1260/m. 1844-1845	1
Seyyid Muhammed Şemsüddîn	1
Vezir Evham Süleyman Paşa h. 1056/m. 1646-1647	1

Bu bağlamda, vâkıfı belirlenmiş eserler arasından seçilen, metin içeriği ve görsel niteliği bakımından öne çıkan vakıf kayıtları aşağıda ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman'a ait vakıf kaydı. İl Müftülüğü Kütüphanesi yazma eser koleksiyonu içerisinde, üzerinde vakıf mührü bulunan 43 eserin Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman'a ait olduğu tespit edilmiştir. Kendisinin

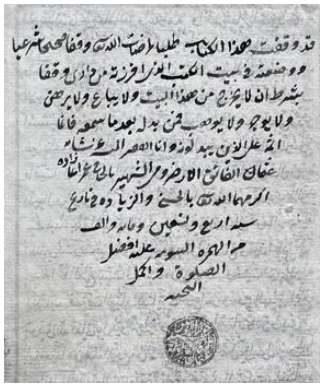
şahsi bir kütüphanesi bulunduğu bilinen Faik Osman'a bu eserlerin, muhtemelen söz konusu kütüphaneden İl Müftülüğü Kütüphanesine intikal ettiği değerlendirilmektedir. Eserlerin envanter numaraları 3, 45, 47, 49, 51, 56, 58, 67, 68, 70, 81, 110, 115, 116, 140, 148, 150, 156, 158, 177, 183, 196, 197, 201, 212, 224, 226, 227, 232, 248, 249, 256, 266, 276, 295, 297, 302, 311, 314, 318, 324, 343, 344'tür. Eserlerde yer alan vakıf kaydı şu şekildedir:

وقد وقفت هذا الكتاب طلباً لمرضات الله تعالى وقفاً صحيحاً شرعياً ووضعته في بيت الكتب الذي أفرزته من داري وقفاً بشرط أن لا يخرج من هذا البيت ولا يباع ولا يرهن ولا يؤجر ولا يوهب فمن بدل بعدما سمعه فإنا إثمه على الذين يبدلونه وانا الفقير إليه عز شانه الفائق عثمان الأرضرومي الشهير بالحاج عمر آغا زاده أكرمهما الله تعالى بالحسنى والزياده في تاريخ سنة أربع وتسعين ومائه وألف من الهجرة النبوية عليه أفضل السلام وأكمل التحية

Ben bu kitabı Allah'ın rızasını umarak doğru ve şer'i bir şekilde vakf edip, hanemden ayırdığım kitabevine koydum. Ve bu evden çıkarılmayacak, satılmayacak, rehin edilmeyecek, kiralanmayacak ve hibe edilmeyecek şartıyla vakf ettim. "Onu işittikten sonra kim değiştirirse günahı, yalnızca onu değiştirene ait olur", Bakara Sûresi 181. Ben şanı yüce olan Allah'a fakirim, Ömerağazâde ismiyle bilinen Erzurumlu Faik Osman'ım, Allahu Teala her ikisini iyilik ve ziyadeyle ikram eylesin, tarih nebevi hicretine göre 1194 senesinde, selamın en iyisi ve en mükemmeli üzerine olsun.

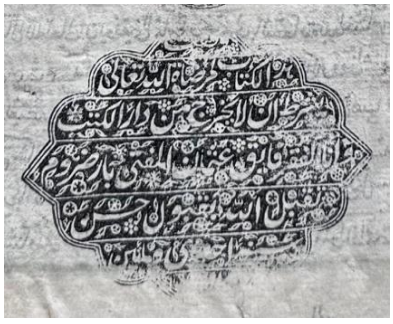
Şekil 2

49 Envanter Numaralı Eserde Bulunan Faik Osman'a Ait Vakıf Kaydı

Şekil 3

49 Envanter Numaralı Eserde Bulunan Faik Osman'a Ait Vakıf Mührü

هذا الكتاب لمرضاة الله تعالي

بشرت ان لا يخرج من دار الكتب

انا الفقير فايك عثمان المفتي بارضروم

تقبل الله بقبول حسن

سنه احدى وماتين وألف

Bu kitap Allah'ın rızasını kazanmak için vakfedilmiştir.

Kütüphaneden çıkmaması şartıyla vakfettim.

Ben, Erzurumlu fakir (Allah'ın aciz kulu) Müftü Fâik Osman'ım.

Allah (bu vakfı) güzel bir kabul ile kabul etsin.

Sene h. 1201 (m. 1786–1787).

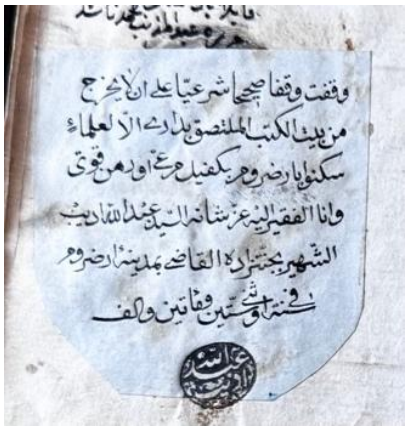
Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib'e ait vakıf kaydı. Koleksiyonda yer alan yazma eserler arasında, üzerinde Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib'e ait vakıf mührü bulunan 38 eser tespit edilmiştir. Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib'in şahsi kütüphanesine ait olduğu anlaşılan bu eserlerin, zamanla İl Müftülüğü Kütüphanesi koleksiyonuna geçtiği değerlendirilmektedir. İlgili eserlerin envanter numaraları 5, 12, 13, 16, 19, 42, 44, 54, 76, 80, 91, 100, 102, 103, 119, 125, 133, 169, 174, 180, 189, 190, 200, 221, 237, 241, 252, 254, 255, 261, 278, 280, 282, 298, 315, 321, 330, 353'tür. Eserlerde yer alan vakıf kaydı şu şekildedir;

وقفت وقفاً صحيحاً شرعياً بشرط أن لا يخرج من بيت الكتب الذي بنيته في اتصال داري ان احتاجوا أشد
الإحتياج بكفيل مرعي أو رهن قوي وانا الفقير إليه عز شانه السيد عبد الله أديب الشهير بجنتزاده القاضي بمدينة أرضروم
عفى عنه في سنة اثني وستين ومائتين وألف

Bunu doğru ve şer'i bir şekilde vakf ettim, hanemin yanında inşa etmiş olduğum kitabevinden çıkarılmamak şartıyla, şayet ihtiyaçları olursa gözetilen bir kefil veya kuvvetli bir rehin ile. Şanı yüce olan Allah'a fakir Erzurum Kadısı Cennetzâde olarak bilinen sayın Abdullah Edib'im Allah ona affetsin, 1262 senesinde.

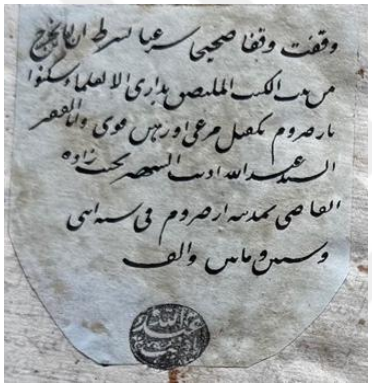
Şekil 4

80 Envanter Numaralı Eserde Bulunan Abdullah Edib'e Ait Vakıf Kaydı (Nesih Hat)

Şekil 5

54 Envanter Numaralı Eserde Bulunan Abdullah Edib'e Ait Vakıf Kaydı (Ta'lîk Hat)

Hacı Cafer Efendi'ye ait vakıf kaydı. Cafer Efendi'nin Caferiye Camii'ne vakfettiği ve 27 ciltten oluşan cüz, müteakiben kütüphane envanterine dâhil edilmiştir. İlgili envanter numaraları; 364-1, 364-2, 364-3, 364-4, 364-5, 364-6, 364-7, 364-8, 364-9, 364-10, 364-11, 364-12, 364-13, 364-14, 364-15, 364-16, 364-17, 364-18, 364-19, 364-20, 364-21, 364-22, 364-23, 364-24, 364-25, 364-26, 364-27'dir. Vakıf kaydı şu şekildedir:

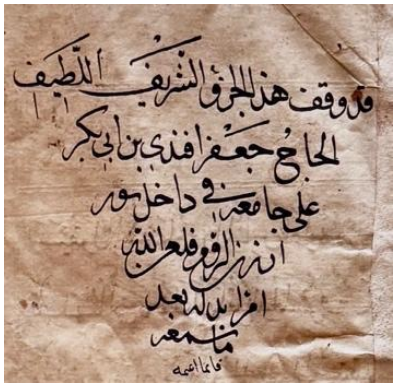
قد وقف هذا الجزء الشريف الطيف الحاج جعفر أفندي بن ابي بكر علي جامعه في داخل سور أرزن الروم فلعن الله أمر ابد له بعد م سمعه

فإنما اثمه

Bu şerefli ve güzel cildi, Ebû Bekir oğlu Hacı Cafer Efendi, Erzurum surları içindeki kendi camiine vakfetmiştir. Allah, bunu işittikten (öğrendikten) sonra değiştiren kimseye lanet etsin. O halde günah onun üzerinedir.

Şekil 6

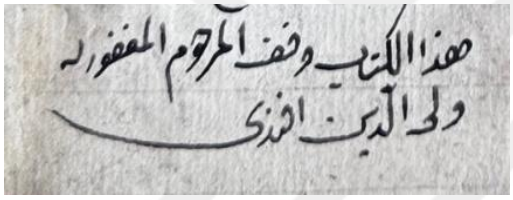
364-1 Envanter Nolu Eserde Hacı Cafer Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı Örneği

Veliyyüddin Efendi'ye ait vakıf kaydı. Yazma eserler arasında Veliyyüddin Efendi'ye ait vakıf kaydı bulunan eser envanter numaraları 50, 160, 187, 228 ve 279'dur.

Şekil 7

187 Envanter Numaralı Eserde Veliyyüddin Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı Örneği

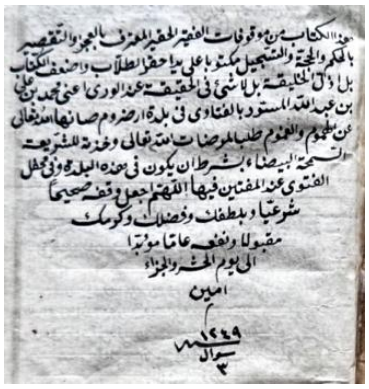
Muhammed b. Ali b. Abdullah'a ait vakıf kaydı. Vakfedilen eserler Muhammed b. Ali b. Abdullah tarafından yazılmış olup envanter numaraları157, 161, 168 ve 304'tür. Vakıf kaydı şu şekildedir:

هذا الكتاب من موقوفات الفقير الحقير المعترف بالعجز والتقصير بالحكم والحجة والتسجيل مكتوباً على يد أحقر الطلاّب وأضعف الكتّاب بل أذل الخليقة بل لا شيئ في الحقيقة عند الورى أعني محمد بن علي بن عبد الله المسؤد بالفتاوى في بلدة أرض روم صانها الله تعالى عن الهموم والغموم طلباً لمرضاة الله تعالى وخدمة للشريعة السمحة البيضاء بشرط ان يكون في هذه البلدة وفي محفل الفتوى عند المفتيين فيها اللهم اجعل وقفه صحيحاً شرعياً وبلطفك وفضلك وكرمك مقبولاً ونفعةً عامّاً مؤبداً إلى يوم الحشر الجزاء آمين شوال سنة ١٢٤٩/ ٣ شوال

Bu kitap, hüküm, delil ve kayıt bakımından aczini ve kusurunu kabul eden, fakir ve hakir olan; öğrencilerin en değersizi, kâtiplerin en zayıfı, hatta mahlûkatın en zelili, hattâ hakikatte bir hiç olan kimse tarafından yani fetvalarıyla tanınmış bulunan, Allah'ın kendisini lütfuyla yüceltmiş olduğu, Erzurum beldesinde (Allah onu kaygılardan ve kederlerden korusun) yaşayan Muhammed bin Ali bin Abdullah tarafından vakfedilmiştir. 3 Şevval 1249.

Şekil 8

157 Envanter Numaralı Muhammed b. Ali b. Abdullah'a Ait Vakıf Kaydı

Hacı Osman Hâlid'e ait vakıf kaydı. Eserler arasında Hacı Osman el Hâlid'e ait vakıf kaydı bulunan eser envanter numaraları 53, 172 ve 195'tir. Vakıf kaydında sadece isim yazılmıştır. Şu şekildedir:

وقف الحاج عثمان الخالدي

Hacı Osman el-Hâlidî vakfetti.

Şekil 9

195 Envanter Numaralı Hacı Osman El Hâlidî'ye Ait Vakıf Kaydı Örneği

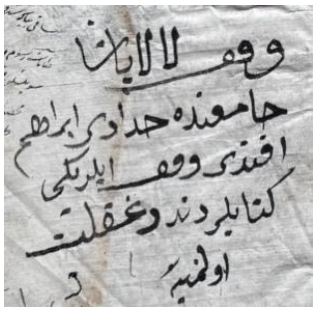
İbrahim Efendi'ye ait vakıf kaydı. İbrahim Efendi'ye ait vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numaraları 46, 63 ve 144'tür.

وقف لالاپاشا جامعنده حدادي ابراهم أفندي وقف ايلدكي كتابلردندر غفلت اولنميه

Lalapaşa Camii'nde Haddâdî İbrahim Efendi'nin vakfettiği kitaplardan eksik olan yoktur.

Şekil 10

46 Envanter Numaralı Eserde İbrahim Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı

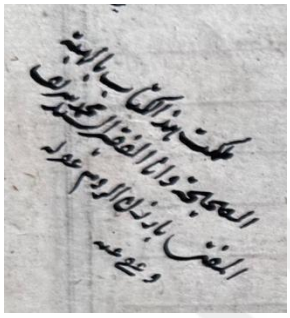
Erzurum Müftüsü Muhammed Şerif'e ait vakıf kaydı. Erzurum Müftüsü Seyyid Muhammed Şerif'in vakfettiği eser envanter numaraları 71 ve 101'dir. 71 envanter numaralı eserde bulunan vakıf kaydı şu şekildedir:

حكمت بخذا الكتاب بالهبة الصحيحة وانا الفقير السيد محمد شريف المفتي بأرض روم غفر له وعفي عنه

Bu kitabı geçerli bir hediye olarak almaya karar verdim ve ben Erzurum diyarının müftüsü olan fakir Seyyid Muhammed Şerif'im, Allah'ın affı ve mağfireti üzerinize olsun.

Şekil 11

71envanter Numaralı Eserde Seyyid Muhammed Şerif'e Ait Vakıf Kaydı Örneği

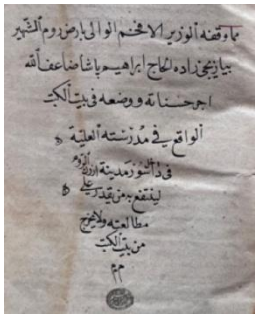
Erzurum Valisi Yazıcızâde Hacı İbrahim Paşa'ya ait vakıf kaydı. Yazıcızâde Hacı İbrahim Paşa'nın vakıf kaydı ve "İbrahim" adına mührün bulunduğu eser envanter numaraları 135 ve 136'dır. Vakıf kaydı şu şekildedir;

مما وقفه الوزير الأفخم الوالي في أرضروم الشهير بيازجي زاده الحاج ابراهيم باشا ضاعف الله أجر حسناته ووضعه في بيت الكتب الواقع في مدرسته العلية الواقع في مدرسة العلية داخل اسوار مدينة أرضروم لينتفع به من يقدر على مطالعته ولا يخرج من بيت الكتب م م م

Erzurum Valisi, en şerefli vezir, meşhur Yazıcızâde Hacı İbrahim Paşa'nın (Allah onun hayırlarını iki kat artırsın) bıraktığı eseri, Erzurum şehir surları içinde bulunan yüksek okulunun kütüphanesine koydurmuştur ki, okuyabilen ve kütüphaneden ayrılmayan herkes faydalanabilsin. Müebbeden (sonsuza dek), müeddeben (uygun bir şekilde), mükerreren (sürekli).

Şekil 12

135 Envanter Numaralı Eserde Yazıcızâde Hacı İbrahim Paşa'ya Ait Vakıf Kaydı

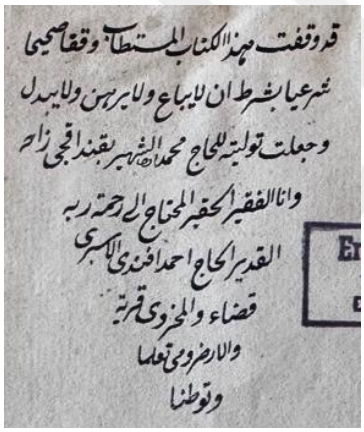
Hacı Ahmed Efendi el Erzurûmî ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numaraları 216 ve 244'tür. 216'da bulunan vakıf kaydı şu şekildedir:

قد وقفت هذا الكتاب المستطاب وقفاً صحيحاً شرعياً بشرط ألا يباع ولا يرهن ولا يبدل وجعلت توليته للحاج محمد الشهير بقنداقجي زاد وانا الفقير الحقير المحتاج إلى رحمة ربه القدير الحاج أحمد أفندي الأسبري قضاءً والمحزوي قريةً والأرضرومي تعلماً وتوطناً

Bu değerli kitabı, dinen sahih ve geçerli bir vakıf olmak üzere vakfettim. Şu şartla ki bu kitap satılmayacak, rehin verilmeyecek ve başka bir şeyle değiştirilmeyecektir. Mütevelliliğini (yönetimini) Kandakçızâde diye tanınan Hacı Muhammed'e verdim. Ben, Rabbimin rahmetine muhtaç aciz ve fakir kul, Esberî kazasından, Mahzavî köyünden, öğrenim ve ikamet bakımından Erzurumlu Hacı Ahmed Efendi'yim. Müebbeden (sonsuza dek), müeddeben (uygun bir şekilde), mükerreren (sürekli).

Şekil 13

216 Envanter Numaralı Eserde Hacı Ahmed Efendi el Erzurûmî'ye Ait Vakıf Kaydı

Muhammed b. Bayburdî'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numaraları 122 ve 159'dur. 159'da bulunan vakıf kaydı şu şekildedir:

وقف هذا الكتاب المستطاب وقفاً صحيحاً مؤبداً محمد البايبوردي المشهور ب ممي آغا طلباً لمرضاة ربه الصمد بشرط ألا يباع ولا يرهن ولا يبدل أستعيذ بالله، "فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم"

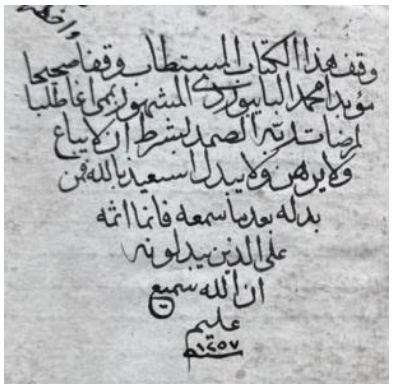
سنه

١٢٥٧

Bu değerli kitabı kalıcı ve geçerli bir vakıf olarak, Rabbi olan Samed'in rızasını kazanmak amacıyla Bayburtlu Muhammed, Mıhmi (Memi) Ağa olarak tanınan kişi vakfetmiştir. Şart olarak bu kitabın satılmaması, rehin verilmemesi ve değiştirilmemesi belirtilmiştir. Allah'a sığınırım; "Artık kim onu işittikten sonra değiştirirse, şüphesiz onun günahı onu değiştirenlerin üzerinedir. Şüphesiz Allah işitendir, bilendir." Sene 1257.

Şekil 14

159 Envanter Numaralı Eserde Muhammed B. Bayburdî'ye *Ait Vakıf Kaydı*

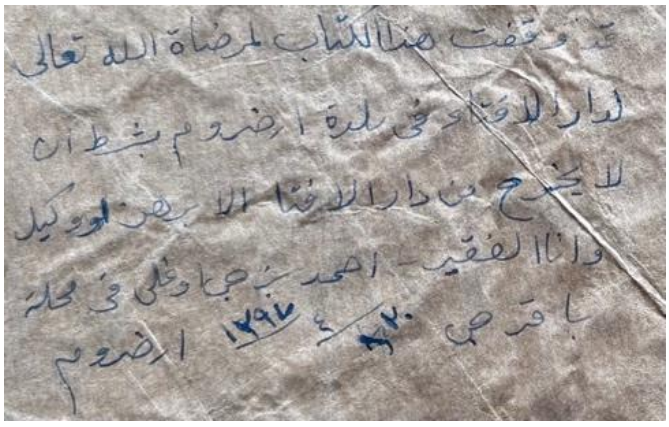
Erzurum Bakırcı Mahallesi'nden Ahmed b. (Sabîoğlu'na) ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 65'tir. Vakıf kaydı, tamirattan sonra eklenen yeni sayfaya şu şekilde kaydedilmiştir:

قد وقفت هذا الكتاب المرضاة الله تعالي لدار الافتاء في بلدة ارضروم بشرط ان لا يخرج من دار الافتاء ...
الابرهز او وكيل و انا الفقير احمد اوغلي في محلة باقرجي

Ben, Bakırcı Mahallesi'nden Ahmed oğlu.., bu kitabı Allah Teâlâ'nın rızası için Erzurum şehrindeki Fetvahâne'ye (Müftülük Dairesi'ne) vakfettim. Şu şartla ki, bu kitap Fetvahâne'den ancak müftünün veya vekilinin izniyle dışarı çıkarılabilir.

Şekil 15

65 Envanter Numaralı Eserde Ahmed B. (Sabîoğlu'na) Ait Vakıf Kaydı

Erzurum Müftüsü Ömer Fadıl Cemaleddin'e ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 331'dir. Vakıf kaydı şu şekildedir:

وقفت هذا الكتاب وقفا صحيحا وان الفقير جمال الدين عمر فاضل المفتي بارض روم سنة ١٢٩٢

Şekil 16

331 Envanter Numaralı Eserde Erzurum Müftüsü Ömer Fadıl Cemaleddin'e Ait Vakıf Kaydı

Erzurum Müftüsü Hacı Seyyid Abdurrahman Kâmil'e ait vakıf kaydı. Vakıf kaydı ve mührün bulunduğu eser envanter numarası 138'dir.

من موقوفات الفقير إلى الله سبحانه وتعالى الحاج السيد عبد الرحمن كامل المفتي ابن السيد الشيخ الحاج
مصطفى المفتي ابن السيد الحاج محمد حبيب ابن السيد الحاج محمد المفتي بمدينة أرضروم غفر لهم وقفاً صحيحاً شرعياً
عاملً مؤبداً إلى يوم القيامة

Erzurum şehrinde, Allah Teâlâ'ya muhtaç bir kul olan Hacı Seyyid Abdürrahman Kâmil Müftü-Seyyid Şeyh Hacı Mustafa Müftü'nün, o da Seyyid Hacı Muhammed Habib'in, o da Seyyid Hacı Muhammed Müftü'nün oğludur- tarafından yapılmış vakıflardandır. Allah hepsini bağışlasın. Bu vakıf, şer'an sahih ve geçerli bir şekilde, kıyamet gününe kadar ebedî olmak üzere tesis edilmiştir.

Şekil 17

138 Envanter Numaralı Eserde Hacı Seyyid Abdurrahman Kâmil'e Ait Vakıf Kaydı ve Mühür

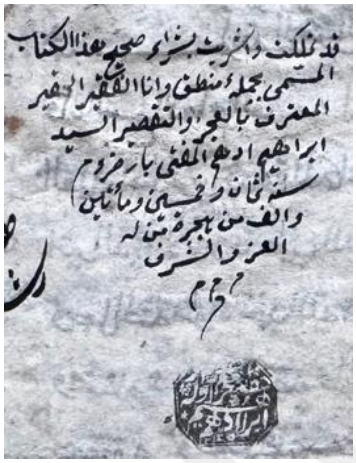
Erzurum Müftüsü Seyyid İbrahim Edhem'e ait temellük kaydı. Temellük kaydının bulunduğu eser envanter numarası 303'tür. Temellük kaydı şu şekildedir:

قد تملكتُ واشتريتُ شراءً صحيحًا هذا الكتاب المسمّى «جميلةِ المنطق»، وأنا الفقير الحقير المعترف بعجزي
.والتقصير، السيد إبراهيم أدهم، المفتي بأرضِ روم، سنة ثمان وخمسين ومائتين وألف من الهجرة. له العزّ والشرف

‘Cemîle-i Mantık’ adlı bu kitabı sahih (meşru) bir alış yoluyla satın alıp mülk edindim. Aczini ve kusurunu itiraf eden fakir ve hakir kul Erzurum müftüsü Seyyid İbrahim Edhem. h. 1258/ m.1842. Azamet ve şeref yalnız O’nadır (Allah’a aittir).

Şekil 18

303 Envanter Numaralı Eserde Erzurum Müftüsü Seyyid İbrahim Edhem’e Ait Temellük Kaydı ve Mührü

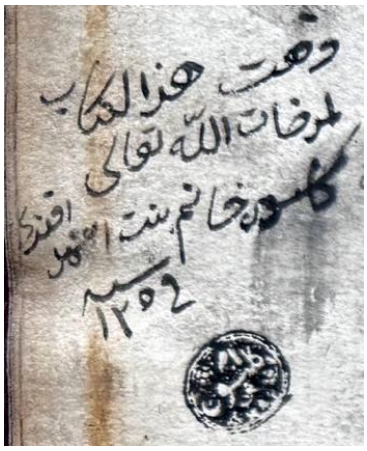
Gülsün Hanım’a ait vakıf kaydı. Vakıf kaydı ve şahsi mührünün bulunduğu eser envanter numarası 176 olup şu şekildedir:

وقفت هذا الكتاب المرضات الله تعالي كلسن خانم بنت احمد أفندي سنه ١٢٥٩

Ahmed Efendi kızı Gülsün Hanım bu kitabı Allah’ın rızası için vakfetmiştir. Sene h. 1259/ m. 1843.

Şekil 19

176 Envanter Numaralı Eserde Gülsün Hanım’a Ait Vakıf Kaydı

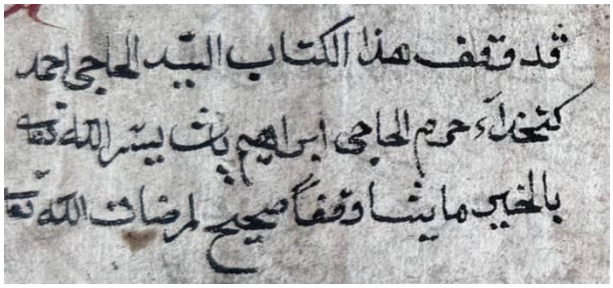
Hacı Ahmed Kethüda ve Hacı İbrahim Efendi’ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 217’dir.

قد وقف هذا الكتاب السيد الحاجي أحمد كتخداء حرم الحاجي ابراهيم باشا يسر الله بالخير ما يشاء وقفاً صحيحاً لمرضاة الله تعالى

Bu kitabı, Hacı İbrahim Paşa'nın hareminin (ev halkının) kethüdası olan Seyyid Hacı Ahmed, Allah Teâlâ'nın rızası için, sahih ve geçerli bir vakıf olarak vakfetmiştir. Allah dilediğini hayırla kolaylaştırsın.

Şekil 20

217 Envanter Numaralı Eserde Hacı Ahmed Kethüda ve Hacı İbrahim Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı

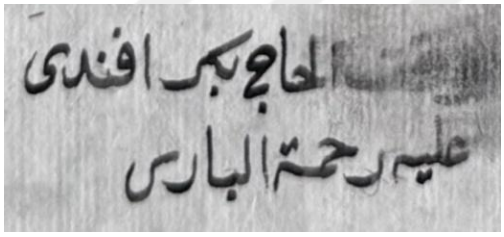
Hacı Bekrî Efendi'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 151 olup şu şekildedir:

وقف الحاج بكري أفندي عليه رحمة الباري

Merhum Hacı Bekrî Efendi vakfetmiştir. Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

Şekil 21

151 Envanter Numaralı Eserde Hacı Bekrî Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı

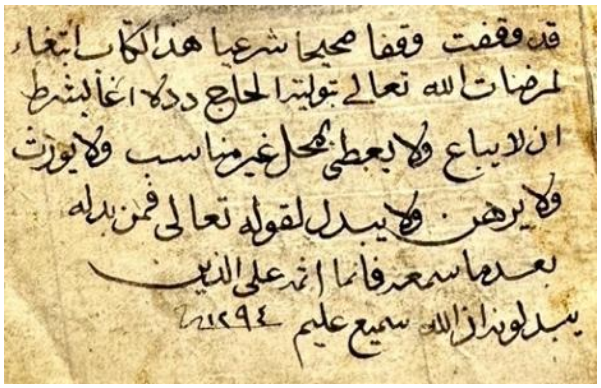
Hacı Dede Ağa'ya ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 288 olup şu şekildedir:

قد وقفت هذا الكتاب وقفاً صحيحاً شرعياًهذا الكتب ابتغاء لمرضات الله تعالي بتوليته الحاج دده آغا بشرط بشرط أن لا يباع ولا يعطى بمحل غير مناسب ولا يورث ولايرهن ولا يبدل لقوله تعالى "فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم سنه ١٢٩٤ هجري

Bu kitabı, Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak amacıyla, şer'an sahih ve geçerli bir şekilde vakfettim. Vakıf idaresini Hacı Dede Ağa'ya verdim. Şu şartla ki: kitap satılmayacak, uygunsuz bir yere verilmeyecek, miras bırakılmayacak, rehin edilmeyecek ve değiştirilmeyecektir. Yüce Allah'ın şu sözü gereğince: "Kim bunu işittikten sonra değiştirirse, onun günahı ancak değiştirenleredir. Şüphesiz Allah işitendir, bilendir." h. 1294/ m. 1877–1878.

Şekil 22

288 Envanter Numaralı Eserde Hacı Dede Ağa'ya Ait Vakıf Kaydı

Hacı Muhammed b. Hacı Ali'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 128 olup şu şekildedir:

هذا صاحب الكتاب الحاج محمد بن الحاج علي الجابي أوقاف مرحوم ومغفور له السلطان أحمد خان طاب ثراه في غرة شعبان المعظم سنة ١١٤٢

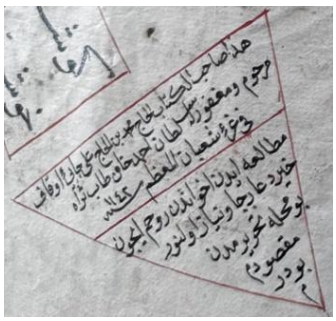
مطالعه ايدن اخواندن رحوم ايجون خير دعا رجا ونياز اولنور بو محله تحر يرمدن مقصودم بودر م

Bu kitabın sahibi, Hacı Ali el-Câbî'nin oğlu Hacı Muhammed'dir. Bu kitap, merhum ve mağfur Sultan Ahmed Han'ın vakıflarındandır. Allah mekânını nurlandırsın. (Kayıt) Mübarek Şaban ayının birinci günü, 1142 yılında yazılmıştır.

Merhum Eden Efendi'nin ruhu için hayır dua edilmesi rica olunur; bu yazıyı yazmaktaki amacım da budur.

Şekil 23

128 Envanter Numaralı Eserde Hacı Muhammed b. Hacı Ali'ye Ait Vakıf Kaydı

Hacı Muhammed Mustafa'ya ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 185 olup şu şekildedir:

خواجه بكر افندنكدر

وقف من الثلث بإذن الوصي والوارث بو كتاب مرحم ومغفور خواجه الحاج ابوبكرافنديكدر و أنا الفقير لله عز شانه الحاج مصطفى حاجي قره خان وانا ناظر للثلث سنة ١١٨٨ ١٥محرم الحرام

Hoca Hacı Ebubekir Efendi'nindir.

Vasî ve vârisin izniyle üçte bir maldan vakfedilmiştir. Bu, merhum ve mağfur Hoca Hacı Ebubekir Efendi'nindir. Ben, Allah'ın aciz kulu Hacı Mustafa Hacı Karahan, bu vakfın mütevellisiyim (nâzırı). Sene 1188, 15 Muharremü'l-harâm.

Şekil 24

185 Envanter Numaralı Eserde Hacı Muhammed Mustafa'ya Ait Vakıf Kaydı

Hacı Ömer Efendi'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 367 olup şu şekildedir:

قد وقف هذه الجزء الشريف اللطيف لمن قدر علي استعماله من القراء لعن الله علي من حبسه وعلي من باعه
تقبل منا انك انت السميع العليم انا الحقير الراجي الي رحمته الله تعالي الحاج عمر افندي معروف بتذكرة اليتمارابن
مصطفي الأرض رومي رحمت الله

Bu mübarek ve latif (güzel) cüzü, ondan faydalanmaya gücü yeten okuyucuların (kıraat edenlerin) kullanımı için vakfettim. Allah, onu engelleyene ve onu satana lanet etsin. (Allah'ım!) Bizden kabul buyur; şüphesiz Sen işiten ve bilensin. Ben, Allah'ın rahmetine ümit bağlayan aciz kul, Allah Teâlâ'nın rahmetine sığınan aciz kul Hacı Ömer Efendi, "Tezkiretü'l-Eytâm" olarak tanınan, Mustafa el-Erzurûmî'nin oğlu Allah rahmet eylesin.

Şekil 25

367 Envanter Numaralı Eserde Hacı Ömer Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı

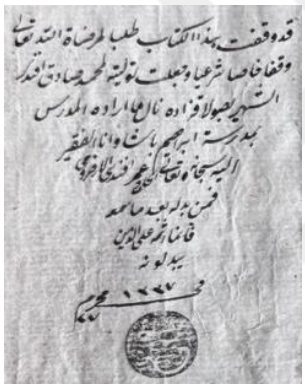
Hacı Ömer el-Erzurumî'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 79 olup şu şekildedir:

قد وقفت هذا الكتاب طلباً لمرضاة الله تعالى وقفاً خاصًّاً شرعياً وجعلت توليته لمحمد صادق أفندي الشهير ب صولاقزاده نال ما أرداه المدرس بمدرسة ابراهيم باشا وانا الفقير إليه سبحانه وتعالى الحاج عمر أفندي الأرضرومي "فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه" ٢٧ محرم ١٢٢٧

Bu kitabı, Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak amacıyla, dinen sahih ve özel bir vakıf olarak vakfettim. Mütevelliliğini (yönetimini), Solakzâde diye tanınan Muhammed Sâdık Efendi'ye verdim. Allah, İbrahim Paşa Medresesi müderrisi olarak arzu ettiğine ulaştırsın. Ben, Allah Teâlâ'ya muhtaç kul, Erzurumlu Hacı Ömer Efendi'yim. 'Kim onu işittikten sonra değiştirirse, günahı ancak onu değiştirenlerin üzerinedir.' (Bakara 2/181). Bu vakıf 1227 yılı Muharrem ayının 27. günü yapılmıştır.

Şekil 26

79 Envanter Numaralı Eserde Hacı Ömer el-Erzurumî'ye Ait Vakıf Kaydı

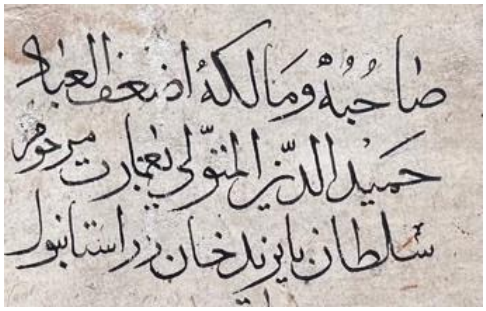
Hamiduddin'e ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 137 olup şu şekildedir:

صاحبه ومالكه أضعف العبيد حميدُ الدين المتولي بعمارةَ مرحوم سلطان بايزيد خان بإستانبول

Bu kitabın sahibi ve maliki, kulların en zayıfı Hamîdüddîn'dir; İstanbul'daki merhum Sultan Bayezid Han İmareti'nin mütevellisidir.

Şekil 27

137 Envanter Numaralı Eserde Hamiduddin'e Ait Vakıf Kaydı

İbn Numan'a ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 105 olup şu şekildedir:

قد وقفت هذه النسخة الشريفة المباركة المسمى بتنبيه الغافلين لأولادي الذكرين المذكورين المقدورين على استعمالها وان لم يقدروا فإن لك يقدروا فمن الأقارب على الشروط المذكورة آنفاً، فإلم يوجد فمن الأجانب من يقدر ويحسن استعمالها وقفاً صحيحاً شرعياً مرعياً لرضاه الله الكريم ولرسوله الحليم لا يباع ولا يبتاع، ولا يورث ولا يسترث ولا يوهب ولا يستوهب ولا يؤجر ولا يستأجر ولا يرهن ولا يسترهن فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الله جل جلاله وعلى رسوله صلي الله تعلي الذين يبدلونه

Bu şerefli ve mübarek nüshayı "*Tenbîhü'l-Gâfilîn"* adlı eseri Allah rızası için vakfettim. Bu kitabı, onu kullanmaya ehil olan iki erkek evladıma vakfettim. Eğer onlar kullanamazlarsa, daha önce belirtilen şartlara göre yakın akrabalarımdan ehil olanlar faydalansın. Eğer akrabalardan da uygun kimse bulunmazsa, ondan yararlanabilecek ehil yabancılar faydalansın.

Bu kitap, Allah Teâlâ'nın ve O'nun Peygamberi'nin rızasını kazanmak için sahih ve geçerli bir vakıf olarak vakfedilmiştir. Satılamaz, satın alınamaz; miras olarak verilemez veya alınamaz, bağışlanamaz, kiralanamaz veya rehin edilemez.

Şekil 28

105 Envanter Numaralı Eserde İbn Numan'a Ait Vakıf Kaydı

İsmail ... Muhammed Efendi'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 107 olup şu şekildedir:

هذا وقف الفاضل المرحوم اسماعيل إلى... الفاضل محمد أفندي رحمهما الله قد مات في ليلة الأربعاء في الحادية عشر من ربيع الآخر سنة أربعة عشر ومائتين وألف

Bu, fazilet sahibi merhum İsmail'in fazilet sahibi Muhammed Efendi'ye vakfettiği (şeydir).

Allah ikisine de rahmet eylesin. Merhum, h. 1214 yılı Rebîü'l-âhir ayının on birinci günü çarşamba gecesi vefat etmiştir.

Şekil 29

107 Envanter Numaralı Eserde İsmail ... Muhammed Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı

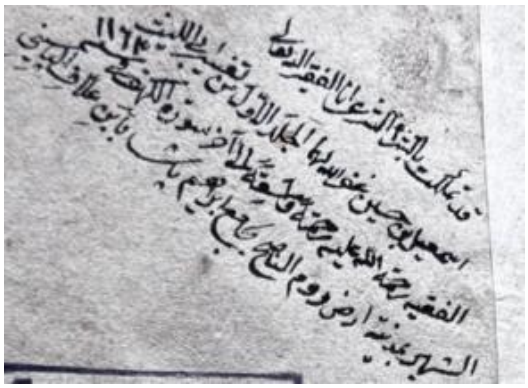
İsmail b. Hüseyin'e ait temellük kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 26 olup şu şekildedir:

قد تملكتُ بشرع الشرع أنا الفقير إسماعيل بن حسين، غفر الله له هذا الجلد الأول من تفسير أبي الليث، الفقير رحمة الله عليه رحمة واسعة إلى آخر سورة الكهف، سنة ١١٦٣ شهر بمدينة أرضروم، الناصح جامع، إبراهيم پاشا باب، محلة العلاف البهسني

Ben, Hüseyin oğlu fakir kul İsmail "Allah onu bağışlasın". Bu kitabı dinen meşru bir şekilde mülkiyetime aldım. Bu cilt, Ebü'l-Leys'in tefsirinin birinci cildidir. Allah o mübarek zata bol rahmet eylesin. (Bu nüsha) Kehf Sûresi'nin sonuna kadardır. Hicrî 1163 yılında, Erzurum şehrinde, Nâsıh Camii yakınında, İbrahim Paşa Kapısı yanında, Alâf (Behsenî) mahallesindedir."

Şekil 30

26 Envanter Numaralı Eserde İsmail b. Hüseyin'e Ait Temellük Kaydı

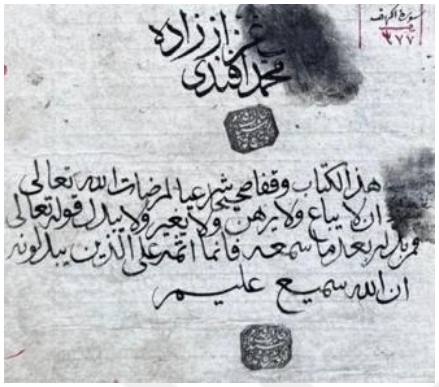
Kazzazzâde Muhammed Efendi'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 36 olup şu şekildedir:

وقف وقفاً صحيحاً شرعياً لمرضاة الله تعالى على ألا يباع ولا يرهن ولا يغير ولا يبدل قوله تعالى ومن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم

Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak için, dinen sahih ve geçerli bir vakıf olarak vakfetti. Şu şartla ki bu (vakıf malı veya kitap) satılmayacak, rehin edilmeyecek, değiştirilmeyecek ve başka bir şeye dönüştürülmeyecektir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: 'Kim onu işittikten sonra değiştirirse, günahı ancak onu değiştirenlerin üzerinedir. Şüphesiz Allah işitendir, bilendir.'

Şekil 31

36 Envanter Numaralı Eserde Kazzazzâde Muhammed Efendi'ye Ait Vakıf Kaydı

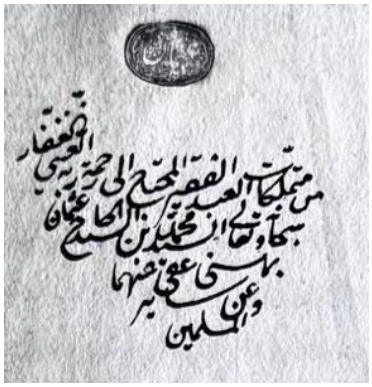
Muhammed b. Seyyid Hacı Osman'a ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter numarası 78 olup şu şekildedir:

من ممتلكات العبد الفقيرالمحتج إلى رحمة ربه الغني الغفار سبحانه وتعالى السيد محمد ابن السيد الحاج عثمان بهسني عفي عنهما وعن سائر المسلمين

Zengin ve çok bağışlayan Allah'ın rahmetine muhtaç aciz kul, Seyyid Hacı Osman Behsenî'nin oğlu Seyyid Muhammed'in mülklerinden (biridir). Allah onları ve bütün Müslümanları affetsin.

Şekil 32

78 Envanter Numaralı Eserde Muhammed b. Seyyid Hacı Osman'a Ait Vakıf Kaydı

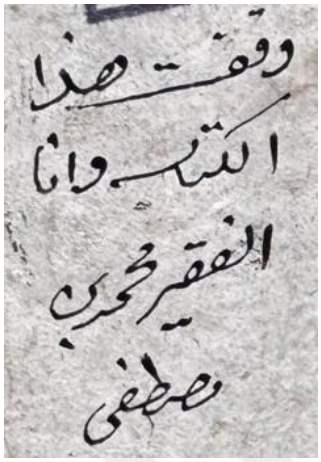
Muhammed b. Mustafa'ya ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter 325 numarası olup şu şekildedir:

وقفت هذا الكتاب وانا الفقير محمد بن مصطفي

Ben fakir kul Muhammed bin Mustafa, bu kitabı vakfettim.

Şekil 33

325 Envanter Numaralı Eserde Muhammed b. Mustafa'ya Ait Vakıf Kaydı

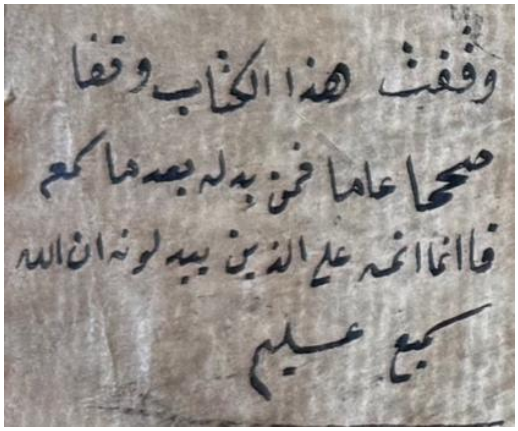
Muhammed b. Osman Halebî'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter 220 numarası olup şu şekildedir:

وقفت هذا الكتاب وقفاً صحيحاً عاماً، فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه

Ben bu kitabı sahih ve genel bir vakıf olarak vakfettim. Artık bunu işittikten sonra kim değiştirirse, onun günahı sadece onu değiştirenlerin üzerinedir.

Şekil 34

220 Envanter Numaralı Eserde Muhammed b. Osman Halebî'ye Ait Vakıf Kaydı

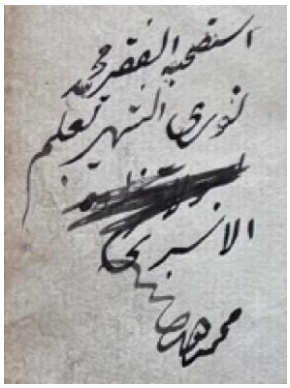
Muhammed Nuri Efendi (Temellük kaydı)'ye ait vakıf kaydı. 108 envanter numaralı eserde bulunan kayıt şu şekildedir:

استصحبه الفقير محمد نوري علي السيد علم الأنصاري الحاج محمد علي

Bu kitabı beraberinde bulunduran fakir Muhammed Nuri Ali es-Seyyid Âlem el-Ensârî el-Hâc Muhammed Ali'dir.

Şekil 35

108 Envanter Numaralı Eserde Muhammed Nuri Efendi'ye Ait Temellük Kaydı

Muhammed Rıza et-Tebrîzî'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter 56 numarası olup şu şekildedir:

Mustafa Paşa'ya ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter 173 numarası olup şu şekildedir:

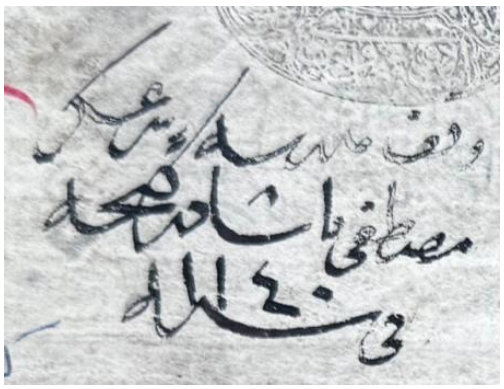
وقف نسحة شرعي مصطفي پاشا ١١٤٠ في سنه

Mustafa Paşa tarafından şer'î (yasal) bir vakıf olarak vakfedilmiştir. 1140

Ayrıca Faik Osman'nın vakıf mührü de vardır (Bu kitap Allah Teâlâ'nın rızası için vakfedilmiştir, şart olarak kütüphane dışına çıkarılmaması belirtilmiştir. Ben fakir kul Faik Osman, Erzurum müftüsüyüm. Allah bunu güzel bir şekilde kabul buyursun. Hicrî 1201 yılında yazılmıştır.

Şekil 36

173 Envanter Numaralı Eserde Mustafa Paşa'ya Ait Vakıf Kaydı

Mustafa Tarık Efendi ve Oğulları (Hacı Seyyid Abdullah, H. Hüseyin, H. Mehmed'e ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter 28 numarası olup şu şekildedir:

كتابيك مصطفي طوارق افندنك و...

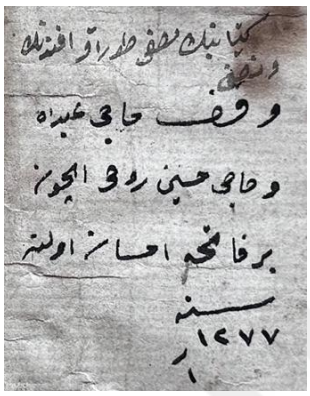
وقف حاجي عبدالله و حاجي حسين روحي اچون بر فاتحه احسان اولنه

Mustafa Tarık Efendi'nin ve .. kitabı.

Vakıf Hacı Abdullah ve Hacı Hüseyin ruhu için bir fatiha ihsan oluna.

Şekil 37

28 Envanter Numaralı Eserde Mustafa Tarık Efendi ve Oğulları Hacı Seyyid Abdullah, Hacı Hüseyin, H. Mehmed'e Ait Vakıf Kaydı

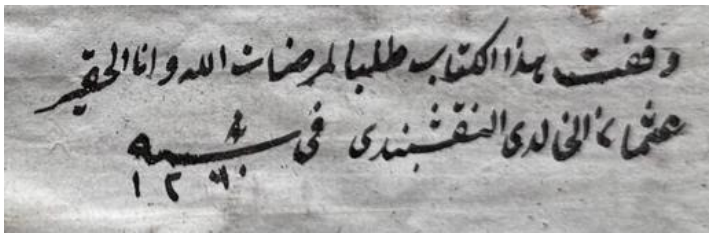
Osman el Hâlidî en Nakşibendi'ye ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter 316 numarası olup şu şekildedir:

وقفت هذا الكتاب طلباً لمرضاة الله تعالى وانا الحقير عثمان الخالدي النقشبندي

Bu kitabı Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak için vakfettim. Ben aciz kul Osman el-Hâlidî en-Nakşibendî.

Şekil 38

316 Envanter Numaralı Eserde Osman el Hâlidî en Nakşibendi'ye Ait Vakıf Kaydı

Seyyid Muhammed Şemsüddîn'e ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter 219 numarası olup şu şekildedir:

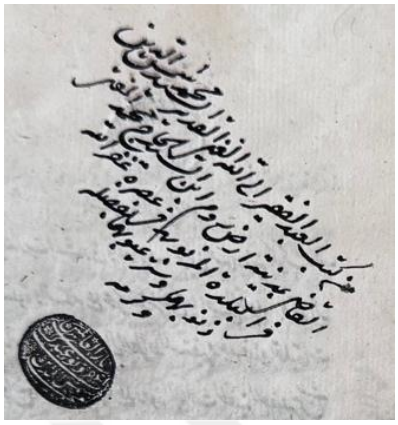
من كتب العبد الفقير إلى الله العزيز القدير السيد محمد شمس الدين القاضي بمدينة بأرض روم ابن السيد الحاج محمد المفتي في البلدة المزبون في عصره غفر الله ذنوبهما وستر عيوبهما بفضله وكرمه

Allah'ın aziz ve kudret sahibi zatına muhtaç fakir kul, Erzurum şehrinde kadısı olan Seyyid Muhammed Şemsüddin ve onun babası aynı beldede zamanında müftülük yapmış olan

Seyyid Hacı Muhammed tarafından yazılmıştır. Allah ikisinin de günahlarını bağışlasın ve kusurlarını lütuf ve keremiyle örtsün.

Şekil 39

219 Envanter Numaralı Eserde Seyyid Muhammed Şemsüddîn'e Ait Vakıf Kaydı

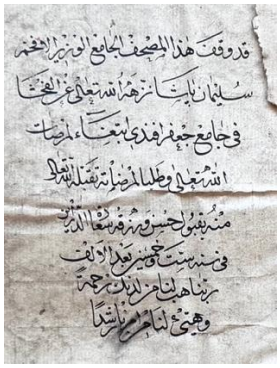
Vezir Evham Süleyman Paşa'ya ait vakıf kaydı. Vakıf kaydının bulunduğu eser envanter 357 numarası olup şu şekildedir:

قد وقف هذا المصحف الجامع الوزير الأفحم سليمان باشا نزهه الله تعالى عن الفُحشا في جامع جعفر أفندي ابتغاءً لمرضاة الله تعالى وطلباً لمرضاته تقبله الله تعالى منه بقبول حسن ورزقه سعادة الدارين في سنة ست وخمسين بعد الألف ربنا هي لنا من لدنك رحمة وهيئ لنا من أمرنا رشداً

Bu camii Mushafını (Kur'an-ı Kerim nüshasını), vezirlerin en yücesi Süleyman Paşa Allah Teâlâ onu her türlü kötülükten uzak kılsın Cafer Efendi Camii'ne vakfetmiştir. Bunu, Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak ve O'nun hoşnutluğunu elde etmek için yapmıştır. Allah Teâlâ, bu vakfı ondan güzel bir şekilde kabul etsin ve kendisine dünya ve âhiret saadeti nasip eylesin. Bin elli altı (1056) senesinde (Hicrî), 'Rabbimiz! Katından bize bir rahmet ver ve işimizde bize doğru bir yol hazırla.'

Şekil 40

357 Envanter Numaralı Eserde Vezir Evham Süleyman Paşa'ya Ait Vakıf Kaydı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Erzurum İl Müftülüğü Envanterinde Bulunan Yazma Eser Kataloğu

* Tezde yer alan kütüphaneye ait eserlerin tüm fotoğrafları, proje ekibi tarafından çekilmiştir.

Tablo 2

EİMK 1 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 1
Eski Kayıt No	: 175
Eser Adı	: Kenzü'd Dekaik
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 981/ m. 1573-1574
Müellifi	: Ebü'l-Berekât Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmud En-Nesefi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: iii+ 134
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x 175 mm, Yazı: 150x 110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kenarlarında tahribat vardır. Bazı varaklarında nemden dolayı lekeler oluşmuş ve eser kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmıştır. Sayfa kenarlarında tahribat meydana gelmiştir. Esere gördüğü tamirat esnasında yan kâğıt yapıştırılmıştır. Tamirat esnasında eserin orijinal boyutu küçültülmüştür. Bu işlem sırasında, sayfalardaki numaraları da kesilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak şemse tezyînatı aynıdır. Şemse ve salbekler, soğuk baskı tekniğiyle çizilen çizgilerle oluşturulan dikdörtgen alan

içerisinde yer alan geometrik paftalar üzerine yerleştirilmiştir. “S” biçimli çivinin ardışık olarak uygulanmasıyla oluşturulan zencerek motifi, soğuk baskı tekniğiyle yapılmış ve her iki yanından soğuk baskı ile çekilen çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 41).

Miklep kısmında şemse bezemesine yer verilmemiş, soğuk baskı tekniğiyle “S” biçiminde zencerek uygulanarak iki taraftan soğuk çekilen çizgilerle çevrelenmiştir.

Hat Özellikleri. Eserde metin kısmı,134 varaktan müteşekkil ve her bir sayfasında 11 satır ihtiva etmekte olup nesih hat ile yazılmıştır. Metinde harekeleme, genel olarak sistematik bir biçimde değil anlam karışıklığını önlemek amacıyla uygulanmıştır. Yazının genel karakteri, dönemin klasik hat anlayışıyla karşılaştırıldığında ölçü, oran ve harf anatomisi bakımından belirli eksiklikler göstermektedir. Özellikle bazı harflerin anatomik yapısına dikkat edilmeksizin ölçüsüz biçimde yazılması, yazının genel formunda orantı ve estetik bütünlüğü olumsuz etkilemektedir. Müstensihin kullandığı hattın özelliklerine bakıldığında, müstensihin estetikten ziyade işlevselliği önceleyen bir yazım anlayışına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, metin kenarlarına ve satır aralarına ta’lîk hat ile düşülmüş bazı açıklama notları yer almaktadır. Bu notlar, metne dair çeşitli yorumları ve açıklamaları içermektedir. Esere ait 1b 2a sayfalarına ait görsel Şekil 42’de sunulmuştur.

Eserin 1a ve 135a sayfalarında mühür bulunmaktadır. Ayrıca bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye mahiyetinde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Bu notlar, eserin okunması ve anlaşılması sürecinde yardımcı olmayı amaçlayan yorumlar olup, yazma geleneği içerisinde eserin ilmî veya eğitim amaçlı kullanıldığını da göstermektedir. Eserde şukkanın yer aldığı varaklar: 1b-2a, 3b-4a, 5b-6a, 8b-9a, 10b-11a, 12b-13a, 14b-15a, 16b-17a, 18b-19a, 20b-21a, 35a-34b, 84b-83a’dır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Eserin başlıkları ve belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı satırlarda, açıklanan kelimeler üzerine kırmızı mürekkeple belirli işaretler konulmuştur.

Şekil 41

EİMK 1 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 42

EİMK 1 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 3

EİMK 2 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 2
Eski Kayıt No	: 52
Eser Adı	: Şerhu Buhârî ale Sahîhi'l Buhârî (3. Cilt)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1254 / m. 1838-1839
Müellifi	: Şemsuddîn Muhammed b. Yusuf b. Ali el- Kirmânî
Müstensih	: Seyyid Muhammed eş-Şerif
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 372
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x175 mm, Yazı: 210x140 mm
Mürekkep	Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde aşınmalar söz konusudur. Ön kapağı tahrip olmuş ve kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmıştır. Miklep iç kısmına sarı kâğıt, sertab kısmına bez yapıştırılmıştır. Gördüğü tamirattan ötürü sırt kısmına siyah, sertab kısmına kahverengi deri eklenmiştir. Eserin varaklarında nemden dolayı küçük lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 43). Ön ve arka kapakta yer alan farklı tezyînatlı beyzî formdaki şemse ve salbekler yapılmıştır.

Ön kapakta yer alan beyzî formlu şemse tezyînatı, yay ve diyagonal doğrultudaki çizgilerin farklı yönlerde uygulanmasıyla oluşturulmuştur. Şemsenin çevresi soğuk baskı tekniğiyle çizilen bir kontur çizgisiyle sınırlandırılmış; bunu takip eden bordür alanına ise "S" biçimli çiviler aralıklı şekilde uygulanmış, ardından çizgi çekilerek bu alan çerçevelenmiştir. Şemseyi kuşatan soğuk çizgi üzerine, belirli aralıklarla düğüm motifleri yerleştirilmiş; şemsenin her iki ucuna ise tepelik formunda salbekler eklenmiştir.

45 derecelik açıyla oluşturulan çizgilerle sınırlandırılan köşebent alanının içine, farklı yönlerde kısa çizgiler yapılmıştır. Kalın bordür içerisine, tezyînî birimlerin ardışık olarak

uygulanmasıyla oluşturulan desen yer almakta olup, bu alan soğuk bırakılmıştır. Bordür, her iki tarafından soğuk baskı çizgilerle çerçevelenerek sınırlanmıştır.

Arka kapakta yer alan şemse, beyzî formda olup, yay biçimli ve diyagonal yöndeki çizgilerin kesişerek ardışık biçimde sıralanmasıyla oluşturulmuştur. Şemsenin çevresi, tek sıra halinde uygulanan "S" biçimli zencerek ile kuşatılmıştır. Şemse ve zencerek etrafı çizgi demiri kullanılarak ince ve kalın soğuk baskı çizgilerle çevrelenmiştir.

Şemsenin dış çevresine çizgi demiriyle çekilen çizgi altın ile yapılmış; bu alan, tığlarla zenginleştirilmiştir. Şemsenin iki ucuna altınla yapılan geometrik düğümlerin uç kısımlarına ise salbekler eklenmiştir. Salbekler, yay formundaki çivilerin farklı simetrilerde ardışık şekilde uygulanmasıyla oluşturulmuş geometrik formdan meydana gelmekte olup, üzerleri altınla tezyîn edilmiştir. Altın cetvel çekilmiş ciltte, 45 derecelik açıyla oluşturulan köşebent bölümünde yer alan süsleme, yay formundaki çivilerin farklı simetrilerle ve ardışık şekilde uygulanmasıyla oluşturulmuştur. Bu kısım iki altın cetvelle sınırlandırılmış ve üzerine altın ile tığ yapılmıştır.

Zencerek kısmı, "S" biçimli çivilerin ardışık şekilde soğuk baskı tekniğiyle uygulanmasıyla meydana getirilmiş ve üzeri altınlanmıştır. Zencereğin her iki yanına ise soğuk baskı çizgiler çekilerek kompozisyon çerçevelenmiştir. Kalın bordür kısmında, tezyînî birim motifin ardışık uygulanmasıyla oluşturulmuş bir desen yer almakta olup bu bölüm soğuk bırakılmıştır. Son olarak, cilt dört kenardan soğuk baskı çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklep kısmına yapıştırılan siyah deriden dolayı, orta kısımda herhangi bir bezeme olup olmadığı kesin olarak tespit edilememektedir. Cildin tamir sürecinde kahverengi ve siyah deri parçaları belirli bölgelere yapıştırılmış olup bu yamalar, bazı alanlarda mevcut olan tezyînatı da örtmektedir. Ayrıca, sertabın ortasına daha geç bir dönemde bir etiket yapıştırılmıştır. Cilt tezyînatı istinsah tarihinden ziyade son dönem Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi cilt örneklerine benzerlik göstermektedir.

Hat özellikleri. Eser, 372 varaktan ve her sayfada 29 satır halinde ta'lîk hat ile yazılmıştır. Yazının genel formu incelendiğinde, bazı harflerin boyutları arasında orantısal uyumsuzluklar bulunduğu dikkat çekmektedir. Özellikle satır içindeki "râ, dâl ve mîm" gibi harflerde, harf uzantıları arasındaki ölçü, klasik hat normlarına kıyasla daha uzun bir yapı sergilemektedir. Satır çizgisi, her ne kadar büyük ölçüde düz tutulmaya çalışılmışsa da bazı harflerin aşağıya ve yukarıya doğru taşmaları söz konusu olup, satır bütünlüğünü zaman zaman sağlanamamıştır. Ayrıca dikkatli bir incelemede, bazı harflerde noktaların sehven eksik bırakıldığı görülmektedir.

Tüm bu unsurlar birlikte değerlendirildiğinde, müstensihin bu yazıyı estetik bir hat eseri yazmak amacıyla değil, istinsah amacıyla kaleme aldığı anlaşılmaktadır. Eserin ilk sayfasında vâkıfın mührü, son sayfasında Muhammed Emin adına mühür bulunmaktadır. Son bölümde yer alan bazı sayfaların kenar kısımlarına o sayfanın önemini belirtmek ve kolay bulunmasını sağlamak amacıyla renkli ipler dikilmiştir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Esere ait örnek sayfalar Şekil 44'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı harflerin üzerine aynı mürekkeple tirfile benzer işaretler konulmuştur.

Şekil 43

EİMK 2 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 44

EİMK 2 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 4

EİMK 3 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 3
Eski Kayıt No	: 4
Eser Adı	: Envârü't Tenzîl ve Esrârü't- Te'vîl
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1085/m. 1674-1675
Müellifi	: Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî
Müstensih	: Mustafa el Mevlevî
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/ m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 348
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x170 mm, Yazı: 170x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarına gördüğü tamirat esnasında kâğıt yapıştırılmış ancak yıpranmıştır. Cildin sırt kısmına tamirat esnasında siyah deri parçaları yapıştırılmıştır. Sırt ve miklepte önemli aşınmalar bulunmakta olup miklep yırtılmak üzeredir. Nemden dolayı varakları sararmış ve hafif lekeler oluşmuş olsa da şirazesi sağlamdır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Cilt üzerine, alttan ayırma tekniğiyle beyzî formda şemse ve salbek tezyînatı yapılmıştır. Şemse tezyînatı, ¼ formda bulut ve bitkisel motiflerden müteşekkil bir kompozisyona sahiptir. Şemsenin çevresini saran dendanların kesişim noktalarına penç çivisi ile altın birer nokta yapılıp tığları oluşturulmuştur. Salbek içinde hatâyî motifi yer almakta olup, yine salbeğin etrafına altınla nokta ve tığlar yapılmıştır.

Miklep kısmında bulunan daire formlu şemse tezyînatı bitkiseldir. Cildin dört yanına altınla zencerek, "S" çivisinin ardışık vurulmasıyla meydana getirilmiştir. Köşebent tezyînatı mevcut değildir (Şekil 45). Genel olarak cilt, motif ve teknik yönleriyle klasik klasik anlayış doğrultusunda hazırlanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 348 varak ve her sayfa 33 satır ile yazılmış, ta'lîk yazı türünün akıcılığı ve satırların sağdan sola doğru inercesine olan eğimi metinde gözlemlenmektedir. İs mürekkebiyle istinsah edilen bu çalışmada, sûre başlıkları ve muhtelif kelimeler satır aralarında kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Metinde bazı bölümlerin kırmızı mürekkeple işaretlenmesi, dikkati çekme ve vurgulama işlevini taşımaktadır. Ancak, çanaklı harflerdeki titremeler, muhtemelen hızlı bir yazım sürecinin neden olduğu teknik kusurlar olarak değerlendirilebilir.

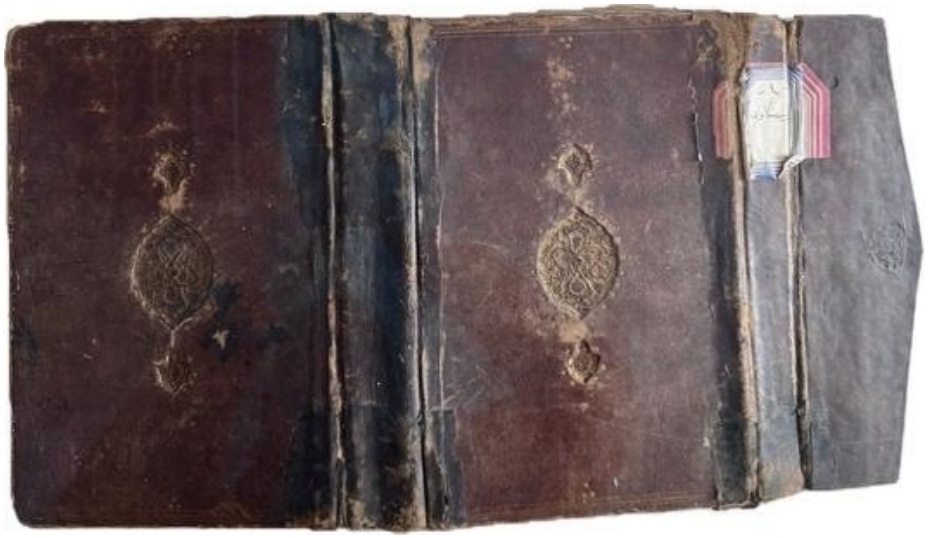
Yazı alanının sayfa üzerindeki yerleşimi, satırlar arası boşluklar ve kenar boşluklarında düzensizlikler söz konusudur. Satırların birbirine yakınlığı ve satıra sığdırma gayretiyle ortaya çıkan iç içe geçmeler ve sıkışmalar, okumayı olumsuz etkileyen faktörlerdendir. Ayrıca eser sayfalarının kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Örnek metin Şekil 46'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında mihrabiye formunda başlık tezhibi yer almaktadır. Başlık için düzenlenen dikdörtgen bölümde yazı alanı boş bırakılmış olup bu alanın iki yanına pembe renkli dendanlar yapılmıştır. Geri kalan kısmın zeminine sıvama altın yapılmıştır. Taç kısmı, ½ oranında simetrik tezyîn edilmiş olup sıvama altın zeminlidir. Kompozisyonda, beyaz, pembe ve yeşil renklerde uygulanmış penç ve yaprak motiflerinden oluşan sade bir bitkisel tasarım yer almaktadır. Tezyînatın etrafı yeşil renkte dendanlarla çevrelenip kesişim yerlerine aynı renkte tığlar yapılmıştır (Şekil 47).

Eserde metin kısmı, 2-3 mm kalınlığında altın cetvel ve kuzularla sınırlandırılmıştır. Tezyînat, genel hatlarıyla istinsah döneminin özelliklerini yansıtmakta; dönemin bazı tezhip örneklerinde görülen motif, renk ve kaba işçilik bakımından benzerlik göstermektedir.

Şekil 45

EİMK 3 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 46

EİMK 3 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 47

EİMK 3 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 5

EİMK 4 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 4
Eski Kayıt No	: 174
Eser Adı	: Hizânetü'l Ekmel
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.987/m.1579-1580
Müellifi	: Ebu Abdullah el- Cürcânî
Müstensih	: Abdulhâkim b. Ahmed b. Ali el- Ibâdî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 337
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x 175 mm, Yazı: 200x 123 mm
Mürekkep	: Siyah, kırmızı ve üstübeç
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin miklebi kopmuştur. Şirazesi sağlam olup ciltte bozulmalar vardır. Ön ve arka kapaklar yıpranmıştır. Bazı varaklar kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmış olup acilen restore edilmelidir. Eserin varaklarında nemlenmeden ötürü büyük lekelenmeler mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde sırt kısmı daha koyu renkte olup meşin deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Alttan ayırma tekniği kullanılan ön ve arka kapak tezyînatı aynı olup beyzî formda şemse ve salbekten oluşmaktadır. Şemse tezyînatı, sazyolu üslubunda serbest bir tasarımla hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprağı motiflerinden oluşmaktadır. Şemsenin etrafı 1 mm'lik altın dendanlarla çevrelenmiştir. Salbekler de yine alttan ayırma tekniğinde olup içlerine hatâyî motifi yapılmış ve dendanlarla çevrelenmiştir. Cildin dört yanında bulunan zencerek, ince "S" çivisinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş ve iki tarafında yer alan çizgilerle son bulmuştur (Şekil 48).

Hat özellikleri. Eser, 337 varak ve her sayfada 33 satır halinde nesih hat ile yazılmıştır. Siyah mürekkeple yazılan eserde başlık, üstübeç mürekkep ile, bab başlıkları, "gale" kelimeleri, bazı kelime ve işaretler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde hareke kullanımının oldukça az olduğu gözlemlenmektedir. Yazının genel olarak satıra oturduğu söylenebilir ancak tam bir

düzenlilikten bahsetmek güçtür. Okunaklılığın estetik kaygıların önünde tutulduğu belirgindir. Satırlar genel olarak sıkışık olmamakla birlikte fe, vav ve kaf harflerinin yazımında tutarsızlıklar ve düzensizlik izlenimi mevcuttur. Bu türden özellikler, eserin sanatsal bir mükemmeliyetten ziyade, müstensihin pratik kaygıları doğrultusunda yazıldığını düşündürmektedir.

Eserin 1b-2a sayfalarında ve 338a sayfasında Seyyid Muhammed Emin adına mühür bulunmaktadır. 338a sayfasında ferağ kaydı bulunmaktadır. Sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Esere ait yazı örneği Şekil 49'da sunulmuştur.

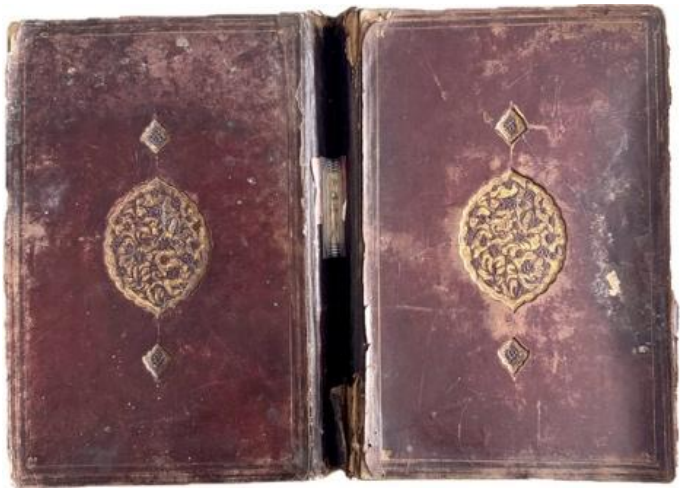
Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında dikdörtgen alan içerisinde bulunan başlık tezhibi ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Yazı alanı sıvama altın olup Besmele ve kitâbu'l ... yazısı, üstübeç mürekkep ve hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Bu dönem yazılarında hareke ve tezyîni işaret kullanımı tam bir estetik seviyeye ulaşmadığından için boşluk doluluk oranını dengelemek için yaprak motifi de kullanılmıştır. Son olarak yazı alanı, sülyen renkte dendanlarla ve sülyen rûmîlerle sınırlandırılmıştır. Yazı alanının iki ucuna altın zeminli rûmîlerle tepelik yapılmıştır.

Ana zemin rengi lacivert olup, altın ayırma rûmîleriyle altın zeminli paftalar oluşturulmuştur. Altın ve lacivert zeminli alanlarda hatâyî, penç, gonca, üç yapraklı yonca ve yaprak motifleri kullanılmış; sülyen, vişneçürüğü, beyaz ve açık mavi renkler tercih edilmiştir. Motiflere tonlama uygulanarak derinlik sağlanmıştır. Bu alan dörtkenardan ile altın cetveller ve 2 mm'lik lacivert zeminli kenarsuyu çerçeve içine alınmıştır. Son olarak lacivert renkte basit tığlar yapılarak tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 50).

1b sayfasında metin kısmı 2 mm'lik altın cetvel ve lacivert kuzu ile çevrelenmiştir. Diğer sayfalarda metin kısmı çift kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Ayrıca sayfa numaraları, başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin son sayfasında yer alan ferağ kaydı, üçgen formunda düzenlenmiş 10 satırdan oluşmaktadır. Kaydın cümle başları ve sonlarında kırmızı işaretler kullanılmış olup, bu alanın çevresi kırmızı renkte kuzu ile sınırlandırılmıştır. Tezyinat, motif, renk ve işçilik özellikleri bakımından istinsah dönemi bezemelerine uygunluk göstermektedir. Motifler bakımından klasik anlayışı yansıtmaktadır.

Şekil 48

EİMK 4 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 49

EİMK 4 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 50

EİMK 4 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 6

EİMK 5 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 5
Eski Kayıt No	: 177
Eser Adı	: Münyetü'l Fukahâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Fahreddin Bedî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+176+ii
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x177 mm, Yazı: 203x 129 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Miklebinde bulunan ebru, eserin orijinal cildinin de ebru çârkûşe cilt olduğu düşüncesini güçlendirmektedir. Eserin cildine gördüğü tamirat esnasında açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt yapıştırılmıştır. Şirazesi sağlam olup bazı varaklar su almış ve nemden ötürü lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahve renkte olup açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Sırt kısmı vişneçürüğü renkte deri olup sertab kısmına suni deri yapıştırılmıştır. Miklep kısmına parçalar halinde ebru yapıştırılmıştır (Şekil 51).

Hat özellikleri. 176 varaktan ve her sayfada 27 satır ihtiva eden nesih hattıyla yazılmış olan metin, harf ölçüleri ve anatomik uyum açısından klasik kurallara tam olarak uymamakta ve yazının temel amacı estetikten ziyade metnin istinsah yoluyla aktarılmasıdır. Eserin 1a sayfasında vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Esere ait örnek sayfalar Şekil 52'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Eserde metin alanını sınırlandıran kuzular kırmızı renklidir. Metinde yer alan belirli kelimelerde kısaltma yapılmış olup bunlar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 51

EİMK 5 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 52

EİMK 5 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 7

EİMK 6 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 6
Eski Kayıt No	: 43
Eser Adı	: Mişkâtü'l Mesâbîh
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 737/m. 1336-1337
Müellifi	: Hatib et- Tebrîzî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 396
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 270 x190 mm, Yazı: 182x 125 mm
Mürekkep	: Zer, siyah, kırmızı, mor ve üstübeç mürekkep
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ilk varaklarında kopan kısımlara kâğıt eklenmek suretiyle tamir edilmiştir. Nem etkisiyle bazı yapraklarında lekelenme ve kitap kurdu tahribatı görülen eser, miklep kısmında da çatlaklarla birlikte fiziksel hasarlar taşımaktadır. Eserin acilen restore edilmesi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta aynı kompozisyon tercih edilmiş, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyinatı uygulanmıştır. Şemsenin ¼ oranındaki kompozisyonu rûmî, hatâyî ve penç motiflerinden oluşturulmuştur. Şemse etrafına altın dendanlar yapılıp yine altınla belirli aralıklarla küçük tığlar çekilmiştir. Salbek kısmı için şemsenin üst ve alt noktalarına altınla düz çizgiler çekilerek, uç kısımlarına altınla tepelik formu oluşturulmuştur.

Cildin etrafına çizgi demiriyle çift sıra altın cetvel çekilmiştir. Salbek kısmı, altın cetvellerle üç paftaya ayrılmıştır. Orta kısımda oluşturulan geometrik şemse içerisine ½ oranında simetrik tezyînat yapılmıştır. Kompozisyonda soğuk baskı tekniğinde penç, üç yapraklı yonca ve yaprak motifleri kullanılmış olup şemse etrafı altın tığlarla çevrelenmiştir. Ayrıca bu kısma farklı dönemlerde eserin adının bulunduğu üç etiket yapıştırılmıştır.

Miklep kısmında bulunan şemse, ön ve arka kapakta kullanılan şemse tezyînatının ½ formundadır. Şemse etrafı fırça ile altın dendan ve tığlar ile miklep etrafı da altın cetvellerle çevrelenmiştir. Cilde ait görsel Şekil 53'te sunulmuştur. Cilt, kompozisyon ve motif açısından klasik üslup anlayışına bağlı kalınarak hazırlanmış olduğundan istinsah tarihinden daha sonraki bir döneme ait olduğu değerlendirilmektedir.

Hat özellikleri. 396 varaktan müteşekkil ve her bir sayfasında 21 satır ihtiva eden bu eserde metin, siyah mürekkeple kaleme alınmıştır. Bab başlıkları altın (zer), başlıklar kırmızı ve fasıl (bölüm içi başlıklar) mor mürekkeple yazılmıştır. Satır içinde kelimeler arası boşluklar nispeten düzenli olmakla birlikte, satır sonlarına doğru metni sığdırma gayretiyle bazı satırlarda sıkışmalar meydana gelmiştir. Harekelerin kullanımının sınırlı olduğu görülmektedir. Harflerin tamamında kusursuz bir düzen olmamasına rağmen, yazı genel itibarıyla dönemin yazı karakteristiğini yansıtmaktadır. Bununla birlikte eserin 1a sayfasında vakıf yazısının üzerinde müstakil olarak Muhammed Efendi adı geçmektedir. Metin örneğine Şekil 54'te yer verilmiştir.

Ferağ kaydında Ramazan ayının son cuma günü, Şevval hilali görüldüğü sırada, h. 737 yılında tamamlandığı ifade edilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasına başlık tezhibi yapılmıştır. Üçgen formda paftalara ayrılan alanda yazı alanı altıgen biçimlidir. Başlık, hatt-ı icaze ve üstübeç mürekkeple yazılmıştır. Yazı alanının zemini sıvama altınla kaplanmış olup, altın, vişneçürüğü, yeşil ve lacivert renkli yaprak motifleriyle serbest bir tasarıma sahiptir. Yazı alanı, 1 mm'lik altın cetvel ile sınırlandırılmıştır. Yazı alanının iki yanında bulunan yeşil renkte kenarsuyu ile çevrelenmiş dört üçgen paftanın zemini lacivert olup, içlerinde vişneçürüğü ve beyaz renkli penç motifi ile altın yapraklardan oluşan serbest bir kompozisyon yapılmıştır. Diğer iki üçgen paftanın zemini boyanmamış olup altın yaprak ve vişneçürüğü renkte penç motifleri ile serbest tasarım yapılıp boşluklara siyah üç nokta eklenmiştir. Yazılı ve tezyînatlı alan, dört kenardan altın cetveller ile yeşil zemin üzerine siyah renkte (+ :) biçimli kenarsuyu ile çerçevelenmiştir. Ayrıca kenarsuyunun dış kısmında bulunan kalın bordürün zemini altındır.

Dikdörtgen alanın üst kısmında yer alan taç bölümü, üçgen formda tasarlanmış olup zemini lacivert renktedir. ½ oranında simetrik düzenlenen kompozisyonda, rûmî, hatâyî, gonca ve penç motiflerine yer verilmiştir. Motiflerde; altın, vişneçürüğü, beyaz ve sarı renkler kullanılmış ve tonlama yapılmıştır. Söz konusu alan, 3 mm kalınlığında altın zeminli bir kenarsuyu ile çevrelenmiş; etrafına ve iki kenarına uygulanan basit tığ motifleriyle tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 55).

Eserin 1b-2a sayfalarında bulunan metin kısmı altın cetvel, siyah ve mor renkte kuzularla sınırlandırılmıştır (Şekil 54). Diğer varaklarda metin kısmına kırmızı ve mor renkte

kuzu çekilmiştir. Râvi isminden önce getirilen harfi cer'ler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ana başlıklar zer mürekkeple, alt başlıklar mor mürekkeple yazılmış olup keşidelerin üzerine kırmızı mürekkep ile çizgi çekilmiştir.

Şekil 53

EİMK 6 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 54

EİMK 6 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 55

EİMK 6 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 8

EİMK 7 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 7
Eski Kayıt No	: 164
Eser Adı	: el-Kurâzâtul- Fıkhıyye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+ 161
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 320x 180 mm, Yazı: 260x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin şirazesi ciltten ayrılmıştır. Cildin sırt kısmına bez yapıştırılmak suretiyle cilt bir arada tutulmaya çalışılmıştır. Eserin varakları genel itibariyle temizdir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta geometrik formlu şemsede, aynı tezyînat bulunmakta olup soğuk baskı tekniğinde uygulanmıştır. Tezyînat, büyük oranda silinmiş olmakla birlikte ½ oranında bulut ve bitkisel motiflerden yapılmış kompozisyona sahiptir. Köşebentler, 45 derecelik açı oluşturacak şekilde çizgi demiri ile çekilip içleri boş bırakılmıştır. Dışına küçük nokta vurulmuştur. Cilt dört taraftan iki çift çizgi demiri ile çevrelenmiştir (Şekil 56). Ciltte yer alan şemse formu ve motif özellikleri, XVII–XVIII. yüzyıl örnekleriyle benzerlik göstermektedir.

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümü ile başlamakta olup, kırmızı mürekkeple oluşturulan kare paftalar içerisinde siyah mürekkeple başlıklar ve sayfa numaraları yazılmıştır. Eserde metin kısmı, 161 varak olup her sayfa 25 satırdan oluşmaktadır. Eserde kullanılan yazı türü ta'lîk hattıdır ve bab başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Harfler arasındaki bağlantılar ve satırlar genel olarak akıcı bir seyir izlemektedir. Dikey harflerin kısa, çanaklı harflerin ise belirgin bir uzamaya sahip olması, klasik ta'lîk üslubunun tipik bir özelliğidir. Bu ta'lîk hat örneği, büyük olasılıkla XVI. yüzyıl sonrasına tarihlendirilebilir. Özellikle bazı harflerde müşahede edilen kırılmalar şikeste ta'lîk hattını da çağrıştırmaktadır.

Eserin 1b ve 161a sayfalarında mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. 1a sayfasında mütevelli vekil Mustafa Efendi'nin h. 1162/m. 1748-1749 mührü vardır. Eserde müellif, müstensih ve istinsah tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 57'de gösterilmektedir.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında, metin alanı üzerinde altın cetvellerle sınırlandırılmış bir dikdörtgen alan oluşturulmuş ve bu alan boş bırakılmıştır. Bu alanın üzerine yapılan ikinci bir dikdörtgen içerisinde, ta'lîk hat ile siyah mürekkep kullanılarak Besmele yazılmıştır. Yazı alanının zemini boyanmamış; metnin her iki yanına, altınla negatif teknikle basit bezemeler uygulanmıştır. Söz konusu dikdörtgen alan, altın cetvellerle çerçevelenmiştir. Mihrabiye formundaki taç kısmında ise tezyînat ½ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır.

Kompozisyonda altın zemin üzerine mavi eflatun, pembe, kırmızı ve yeşil renkten oluşan penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Bu alan, 1-3-1 düzeninde altın cetveller ile kırmızı renkte kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Taç kısmı, lacivert dendanlarla sınırlandırılarak üzerine lacivert renkte tığlar ile aralarına vişneçürüğü renkte tirfiller yapılmıştır. 1b sayfası başlık tezhibi Şekil 58'de sunulmuştur.

Eserin 1b-2a sayfalarında yer alan metin kısmı, altın cetvel ve kuzularla çevrelenmiştir. Diğer varaklarda metin kısmı kırmızı renkte kuzu ile sınırlandırılmıştır. Bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir. Tezhip, motif özellikleri bakımından XVII–XVIII. yüzyıl

örnekleriyle benzerlik göstermekte; işçilik açısından ise sade ve nispeten kaba bir üslupta uygulanmıştır.

Şekil 56

EİMK 7 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 57

EİMK 7 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 58

EİMK 7 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 9

EİMK 8 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 8
Eski Kayıt No	: 156
Eser Adı	: Şerhu Mültekâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1230/m. 1814-1815
Müellifi	: -
Müstensih	: Osman b. Hacı Ahmed
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: iii+440
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x165 mm, Yazı: 175x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinal cildi önemli ölçüde yıpranmış olup, geçmişte yapılan onarım çalışmaları sırasında kâğıt yapıştırılmak suretiyle güçlendirilmiştir. Bazı varaklarda nemden kaynaklı küçük lekeler bulunsada genel olarak eser iyi durumundadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak tezyînatında beyzî formda şemse, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Her iki kapakta aynı düzenleme yer almakta olup, penç, gonca ve yapraklardan oluşan serbest tasarımlı bitkisel bezemeler kullanılmıştır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin iki ucundan çıkan soğuk çizgiler, cildin kenar çizgilerine kadar uzanmakta; salbeklerin iç kısmında ise soğuk baskıyla uygulanmış hatâyî motifi yer almaktadır. İkili "S" biçimli zencerek, soğuk baskı tekniğiyle oluşturulmuş ve her iki yanına soğuk çizgiler çekilerek çerçevelenmiştir. Arka kapakta yer alan şemse bezemesi, ön kapağa göre daha silinmiş durumdadır. Sertabın etrafı soğuk çizgilerle sınırlandırılmış ve bu bölgeye sonraki bir dönemde bir etiket yapıştırılmıştır.

Miklep kısmında ise dairesel formda bir şemse yer almakta olup, içi serbest tasarımlı bitkisel motiflerle bezenmiştir. Bu kısımda da kapaklarda olduğu gibi zencerek motifi yer almakta olup, alan soğuk baskı çizgileriyle sınırlandırılmıştır. Eserin cildine ait görsel Şekil 59'da yer almaktadır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 440 varaktan ve her sayfasında 23 satır ihtiva etmektedir. Eserde kullanılan yazı karakteri, klasik nesih hattına yakın olmakla birlikte, çeşitli harf formlarında ve bağlantı unsurlarında ta'lîk ve yer yer rik'a hat özelliklerini andıran biçimsel unsurlar gözlemlenmektedir. Bu durum, hattın "nesih kırması" olarak nitelendirilebilecek şekilde yazıldığını ortaya koymaktadır. Yazıda estetikten ziyade istinsah amacı söz konusu olup metnin çoğaltılması ve korunması öncelenmiştir. Eserde müellif bilgisi bulunmamakta olup son sayfada ferağ kaydı vardır (Şekil 60).

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metinde bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı satırlarda da kırmızı çizgiler bulunmaktadır.

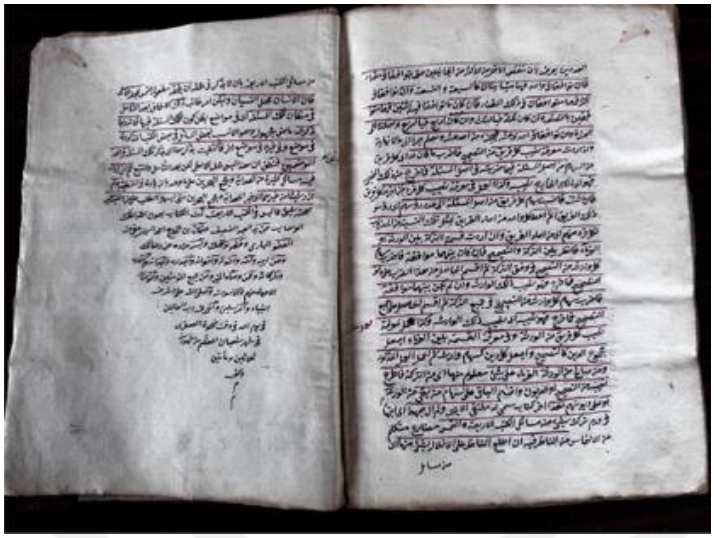
Şekil 59

EİMK 8 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 60

EİMK 8 Envanter Numaralı Eserin Son Sayfaları

Tablo 10

EİMK 9 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 9
Eski Kayıt No	: 18
Eser Adı	: Meâlimu't Tenzîl
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ' el-Begavî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: 348
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 265x180 mm, Yazı: 200x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildine açık yeşil renkte kâğıt çârkûşe tekniği kullanılarak yapıştırılmıştır. Eserin varaklarında nemden ötürü lekeler mevcuttur. Bazı sayfalarda nemden ötürü mürekkepte dağılma söz konusudur. Eserin şirazesinde dağılmalar

vardır. Cildin özellikle sırt kısmı deforme olmuştur. Bazı varaklar, kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmıştır. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri olup ön ve arka kapağına açık yeşil renkte kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 61).

Hat özellikleri. Eser, 348 varak ve her sayfada 25 satır olacak şekilde istinsah edilmiştir. Yazıda estetik kaygılardan ziyade istinsah amacı söz konusu metnin çoğaltılması öncelenmiştir. Hat karakteri ise klasik ölçülere tam olarak uymamakta, ta'lîk hattının bazı biçimsel özelliklerini yansıtan ta'lîk kırması olarak nitelendirilecek şekilde yazılmıştır. Ayrıca, bazı satırlarda mürekkep lekeleri oluşmuş, bu nedenle kelimelerin bir kısmı silinmiş ya da okunamaz hâle gelmiştir.

Eserin son sayfasında İnsan Sûresi'ne başlanmış olması ve bu şekilde tamamlanması nedeniyle ikinci bir cilt olma veya son kısmının eksik olma ihtimali bulunmaktadır. Ferağ kaydı olmadığından bu durum kesin olarak tespit edilememektedir. Eserde bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 62'de gösterilmektedir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metinde yer alan ayetlerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilerek belirgin hale getirilmiştir.

Şekil 61

EİMK 9 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 62

EİMK 9 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 11

EİMK 10 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 10
Eski Kayıt No	: 403
Eser Adı	: Fedailu'l- Cihad
Eser Konusu	: Cihad
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1155/m.1742-1743
Müellifi	: İsmail b. Ali
Müstensih	: Mustafa b. İskendârî
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+280
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 320x180 mm, Yazı: 220x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin koruma kabında önemli ölçüde deformasyon ve yırtılmalar vardır. Cildin sırt ve sertab kısmında yırtılmalar mevcuttur. Eserde küçük lekelenmeler olsa da genel durumu iyidir.

Cilt özellikleri. Eserin mahfazası (koruma kabı) bulunmaktadır. Kabın ön ve arka kısımları vişneçürüğü renkte deri üzerine ebru yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir (Şekil 63). Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır.

Ön ve arka kapak tezyînatı aynı kompozisyona sahip olup mülemma teknikle hazırlanmıştır. Geometrik formdaki şemse, ¼ oranında simetrik düzene sahiptir. Kompozisyon; bulut motifleri, penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşturulmuştur. Şemsenin çevresi altınla yapılmış dendanlarla kuşatılmış, çeşitli yönlere uygulanmış altın tığlarla zenginleştirilmiştir. Salbekler de mülemma teknikle işlenmiş olup içlerinde hatâyî motifleri yer almaktadır. Zencerek bölümünde tezyînî birim mülemma teknikte ve ardışık şekilde uygulanmıştır. Bu alanın her iki tarafına altın cetvel çekilerek çevrelenmiştir. Sertab kısmı da dört kenarından, kapaklardakilerle aynı zencerek motifi kullanılarak mülemma teknikte çevrelenmiştir.

Miklepte yer alan şemse, ½ oranında simetrik olup beyzî formdadır. Tepelik, penç ve yaprak motifleri ile tasarım yapılmıştır. Şemse, altın dendanlar ve tığlarla kuşatılmıştır. Miklebin dört kenarı, yine altınla uygulanmış zencerek motifi ve altın cetvellerle sınırlandırılmıştır. Cilde ilişkin görsel Şekil 64'te gösterilmektedir. Cildin iç yüzeyi ile miklebin iç yüzeyi ebrû kâğıdı ile kaplanmıştır (Şekil 65). Ciltte yer alan şemse formu ve motif düzeni, istinsah tarihiyle uyumlu bir şekilde, döneminin genel özellikleriyle benzerlik arz etmektedir.

Hat özellikleri. 280 varaktan müteşekkil ve her sayfasında 25 satır ihtiva eden eserde metin, nesih hat ile kaleme alınmış olup ayetlerde harekeleme tercih edilmiştir. Ancak genel metinde hareke kullanımı sınırlı tutulmuş ve yalnızca anlam karışıklığını önleyecek ölçüde uygulanmıştır. Satır sonlarında ve satır içlerinde, metni satıra sığdırmak amacıyla yapılan sıkışıklık dikkat çekmektedir. Bu durum, harflerin anatomik yapısında bozulmalara sebep olmuştur. Yazının genel özellikleri, dönemin klasik hat anlayışına kıyasla daha düşük bir estetik düzey sergilemekte olup eserin esasen istinsah amacıyla çoğaltıldığını göstermektedir. Eserin 1b ve 280a sayfasında mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 66'da yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Eserde başlıklar ve ayetler ile bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yazı alanı kırmızı cetvelle sınırlandırılmıştır. Cümle sonlarına kırmızı nokta konulmuştur.

Şekil 63

EİMK 10 Envanter Numaralı Eserin Mahfazası

Şekil 64

EİMK 10 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 65

EİMK 10 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 66

EİMK 10 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 12

EİMK 11 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 11
Eski Kayıt No	: 318
Eser Adı	: Mesnevî
Eser Konusu	: Ahlak
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1090/m.1679-1680
Müellifi	: Mevlâna Celaleddin Rûmî
Müstensih	: Muhammed Muhsin b. Muhammed Emin
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 286
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 350x230 mm, Yazı: 215x140 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kenarları, farklı bir desenli deri parçası ile tamamlanırken, sırt kısmında da farklı bir deri parçası kullanılarak onarım yapılmıştır. Eserin bazı varaklarında küçük nemden ötürü küçük lekeler oluşmuştur. Cildin restore edilmesi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak bulunmakta olup yüzeyde belirgin bir tezyînat yer almamaktadır. Cildin kenar kısımlarına tamirat uygulandığından bu kısımlar tam olarak görülememektedir. Ancak bazı bölgelerde zencerek kısmında, korunmuş izlerden hareketle, soğuk baskı tekniğinde "S" biçimli çivilerin ardışık şekilde uygulanmasıyla oluşturulmuş bir zencerek motifinin varlığı anlaşılmaktadır. Bu alan, soğuk baskı çizgilerle sınırlanmıştır. Cilde ait görsel Şekil 67'de bulunmaktadır.

Hat özellikleri. Eser, 286 varak ve her bir sayfasında 23 satır ihtiva etmekte olup metin kısmı, 4 sütuna bölünerek yazılmıştır. Metin, ta'lîk hat ile yazılmış olup, esasen istinsah amacı taşımaktadır. Satıra sığmayan bazı kelimelerde meydana gelen sıkışmalar, harflerde orantısızlıklara neden olmuştur. Bununla birlikte yazı, tümüyle estetikten uzak değildir. Belirli bir görsel denge ve yazım disiplini korunmaya çalışılmıştır. Müstensih tarafından metin kenarlarına eklenen derkenar/haşiye türündeki açıklamalar da aynı hat türüyle yazılmış olup, metne açıklayıcı bir işlev kazandırmaktadır. Eserin 1b-2a sayfaları ile son sayfalarında mühür bulunmaktadır. Örnek metin Şekil 68'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı satırlar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 67

EİMK 11 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 68

EİMK 11 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 13

EİMK 12 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 12
Eski Kayıt No	: 170
Eser Adı	: Şerhu Edebi'l- Kâdî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1031/m.1621-1622
Müellifi	: Hisamu'd-dîn eş-Şehîd
Müstensih	: Muhammed b. Ahmed b. Ali
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 258
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 290x 200 mm, Yazı: 215x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkli, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde yıpranma, şirazesinde kopmalar meydana gelmiştir. Eserin varaklarında nemden ötürü lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi deri olup bordo renkte bitkisel motiflerden oluşan desenli kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 69).

Hat özellikleri. 258 varaktan ve her bir sayfasında 29 satır ihtiva eden eserde metin, ağırlıklı olarak nesih hatla yazılmış olmakla birlikte, bazı harflerde farklı hat nevilerinin etkisiyle yazılmış harfler gözlemlenmektedir. Bu durum, yazının üslup bütünlüğünü zayıflattığını göstermektedir. Satır düzeni genel olarak tutarlı değildir. Bazı satırlarda eğiklikler ve hizalama sorunları dikkat çekmektedir. Biçimsel açıdan değerlendirildiğinde, yazı dönemin klasik hat anlayışının gerisinde kalmaktadır. Metnin daha çok istinsah amacıyla yazıya geçirildiği anlaşılmaktadır (Şekil 70). Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Son sayfada ferağ kaydı bulunmaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Ana başlık ve alt başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 69

EİMK 12 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 70

EİMK 12 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 14

EİMK 13 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 13
Eski Kayıt No	: 296
Eser Adı	: Bostân Müntehâbi Hadîkah
Eser Konusu	: Şiir (Edebiyat)
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1108/m.1696-1697
Müellifi	: Sa‘dî-yi Şîrâzî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845/1846)
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Ta’lîk
Varak Sayısı	: 266
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 330x195 mm, Yazı: 180x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi ve cilt tezyînatı çeşitli düzeylerde zarar görmüştür. Cilde daha önce yapılan bir müdahale sırasında, vişneçürüğü renginde bir deri parçası yapıştırılarak onarımda bulunulmuştur. Varaklar, suya bağlı hasar nedeniyle lekelenmiş ve yırtılmış; şiraze ise tamamen kopmuştur. Mevcut fiziksel tahribatlar göz önünde bulundurulduğunda, eserin acil restorasyon gereksinimi bulunduğu anlaşılmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta yapılan beyzî formdaki şemselerin tezyînatı farklıdır. Ön kapakta bulunan soğuk baskı tekniğinde yapılan şemse tezyînatı büyük oranda tahrip olmuştur. Şemsenin kenarları dendanlarla sınırlandırılmış olup ön kapak üç taraftan “S” biçimli çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulan zencerekle çevrelenmiştir.

Arka kapakta alttan ayırma mülevven tekniği kullanılarak klasik formda hazırlanan cilt kapağının orta kısmında şemse, iki ucunda ise salbekler bulunmaktadır. Şemse tezyînatı ¼ simetrik olarak yapılmış olup kompozisyonunda rûmî, hatâyî, penç, gonca ve basit yaprak motifleri bulunmaktadır. Şemsenin etrafı 1 mm’lik dendanlarla çevrelenmiştir. Şemsenin iki

ucunda bulunan pafta içerisine alttan ayırma tekniğinde ¼ oranında rûmî motifinden tezyînat yapılmıştır. Salbekler, alttan ayırma tekniğiyle yapılmış ve ½ oranında simetrik olarak hatâyî motifi içermektedir. Şemsenin üst kısmında bulunan salbek hasar görmüştür.

Miklep kahve renkte deri olup alttan ayırma mülevven teknikte ½ oranında simetrik bir tezyînat yapılmıştır. Motifler vişneçürüğü renkte olup rûmî, hatâyî, penç, gonca ve basit yapraklardan oluşan kompozisyonda zemin altındır. 1 mm'lik havalı altın dendanlarla sınırlandırılan süslemede, dendanların orta kısmına altın ile tığ yapılmıştır. Ancak tığlar büyük oranda silinmiştir. Miklebin etrafında "S" biçimli çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulan zencerek de büyük oranda silinmiştir. Miklep kısmındaki köşebentlerden biri tamamen tahrip olmuş ve sertab kısmına yapıştırılan bir parça, köşebent bezemesinin bir kısmını örtmüştür. Köşebent tezyînatında da alttan ayırma mülevven tekniği kullanılarak serbest kompozisyonda bitkisel bezeme yapılmıştır. Cilde ait görsel Şekil 71'de sunulmuştur.

Eserin iç kapağı vişneçürüğü renkte deri ile kaplıdır. Cildin ortasında, beyzî formda, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmış şemse bulunmaktadır. Şemse üzerinde, fırça ile altın kullanılarak penç, gonca ve yaprak motifleri negatif teknikle uygulanmıştır. Şemsenin iki ucunda bulunan salbek, tığ biçiminde tasarlanıp ½ oranında simetrik olarak yine negatif teknikte yapılmıştır. Bezemeyi çevreleyen dört kenara altın cetvel çekilmiş olup köşelere ve belirli aralıklara negatif teknikte bitkisel ve ince çizgi şeklinde basit tığ motifleri eklenmiştir. Bu alan altın cetvel ile çevrelenip belirli aralıklarla altın kullanılarak küçük bitkisel motifler yapılmıştır. Zencerek kısmının bir kısmı tahrip olmuş bir kısmına deri parçası yapıştırılmıştır. Tahribattan kurtulmuş bölümde zencereğin ince 'S' biçimli çivisinin ardışık vurulmasıyla meydana getirildiği, altınlandığı ve çevresi altın cetvellerle sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 72).

Miklebin iç kısmında, fırça ile uygulanmış altın damla formlu ½ oranında simetrik bir şemse motifi yer almaktadır. Bu motifin etrafı altın cetvelle çerçevelenmiş olup cetvelin köşelerine ve orta kısmına altınla motifler yapılmıştır. Kompozisyon, "S" biçimli altın zencerek ve altın cetvellerle çevrelenerek görsel bir bütünlük sağlanmıştır (Şekil 72). Ciltte yer alan şemse formu ve tezyînat, klasik anlayışta uygulanmıştır.

Hat Özellikleri: 266 varak ve her bir sayfada 23 satır ihtiva eden manzum eser, XVII. yüzyıl ta'lîk hattının güzel bir örneğini teşkil etmektedir. Eserin metin kısmı dört sütundan oluşmakta ve müstensih hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin, siyah mürekkeple dört sütun düzeninde tertip edilmiş olup, konu başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Hattat tarafından yazıldığı anlaşılan bu nüsha, dönemin ta'lîk üslup özelliklerini

sergilemektedir. Yazının akıcılığı ve harflerin bağlantıları eserin estetik değerini artırmaktadır. Metin örnekleri Şekil 73, Şekil 75 ve Şekil 77'de yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b, 49b ve 108b sayfalarında unvan tezhibi bulunmaktadır.

1b unvan sayfasında yer alan dikdörtgen formlu başlık tezhibi, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Yazı alanı sıvama altınla kaplanmış olup herhangi bir yazı içermemektedir. Tezyînatlı bölümler ise altın ve lacivert renkte paftalara ayrılmış bir düzenleme göstermektedir. Yazı alanının çevresinde, iki büyük ve iki küçük turkuaz renkli ayırma rûmîler ile oluşturulmuş altın zeminli paftalar bulunmaktadır. Paftalar, ½ oranında simetrik olarak tezyîn edilmiş olup aynı motif ve renkler kullanılmıştır. Büyük paftalarda siyah zeminli orta bağ içinde vişneçürüğü ve turkuaz renkte hatâyî motifi yer almaktadır. Tüm kompozisyonda hatâyî, penç, gonca, üç yapraklı yonca, yürek ve yaprak motiflerinden oluşan bezemelerde; altın, vişneçürüğü, sarı ve açık mavi renkler tercih edilmiştir. Dikdörtgen alanın çevresi, altın cetveller ve altın zemin üzerine örgü biçimli zencerek ile bezenmiştir. Son olarak, 2 mm kalınlığında lacivert bir bordür yapılmıştır.

Taç kısmında ise tezyînat yine ½ oranında simetrik olup paftalar altın ve lacivert zeminlidir. Orta kısımda bulunan lacivert zemin üzerinde vişneçürüğü renkte rûmîler bulunmakta olup orta bağ motifinin zemini siyahtır. Tüm kompozisyonda kullanılan bitkisel motifler ve renkler bezemenin diğer alanlarıyla aynıdır. Mihrabiye kısmı, lacivert ve 2 mm'lik altın dendanlar ile diğer kısımlar, 2 mm'lik altın cetvel ile sınırlandırılmıştır. Tığlar, tepelik formunda olup lacivert ve altın ile yapılmıştır (Şekil 74).

49b sayfasında bulunan unvan tezhibinde tezyînatın orta kısmında yer alan yazı alanı sıvama altın olup yazı bulunmamaktadır. Bu alanın iki kenarı beyaz renkte tepelik formunda dendan ile, orta kısmından da boğum yapılarak yine beyaz renkle çevrelenmiştir. Bu alanın iki yanına ¼ oranında altın ve lacivert zeminden oluşan simetrik tasarım tezyîn edilmiştir. Vişneçürüğü renkte ayırma rûmîler ile oluşturulan altın zeminli paftaların içindeki orta bağ rûmîler turkuaz renkte olup, orta kısmı siyahtır. Hatâyî, penç, gonca, yürek ve yaprak motiflerinden oluşturulan kompozisyon; vişneçürüğü, sarı, beyaz, açık mavi ve açık pembe renkler kullanılarak oluşturulmuştur. Dikdörtgen alan, altın cetveller ve vişneçürüğü bir bordürle çevrelenmiştir. Altın zeminli zencerekten sonra yine altın cetveller ve lacivert bir bordür bulunmaktadır.

Mihrabiye formundaki taç kısmı, altın ve lacivert zeminli paftalara ayrılmıştır. Taç kısmının ortasında bulunan lacivert zemin üzerinde ½ oranında simetrik tezyînat bulunmaktadır. Kompozisyonda merkezde bulunan turkuaz renkte dilimlenmiş rûmî kanatlar, tepelik motifi aracılığıyla birbirine bağlanmıştır. Lacivert zemin ile vişneçürüğü renkte ayırma

rûmîlerle oluşturulan altın paftalar üzerinde ise hatâyî, penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bir tasarım bulunmaktadır. Motiflerde vişneçürüğü, sarı, turkuaz ve açık pembe renkler tercih edilmiş olup motiflere tonlama yapılmıştır. Taç kısmı, altın cetvel ve dendanlarla sınırlandıktan sonra tepelik biçiminde mavi ve altın zeminli tığ ile sonlandırılmıştır (Şekil 76).

108b sayfasında bulunan unvan tezhibi ¼ oranında simetrik olarak yapılmıştır. Orta kısımda bulunan yazı alanı zemini sıvama altın olup herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Bu alanın çevresi beyaz renkte dendanlarla çevrelenmiş olup iki kenarında bulunan turkuaz renkteki tepeliklerin zemini altındır. Dikdörtgen alanda ana zemin rengi lacivert olup altın zeminli paftalar vişneçürüğü renkte ayırma rûmîler ile oluşturulmuştur. Kompozisyonda motif olarak hatâyî, penç, gonca, üç yapraklı yonca, yürek ve yapraklar kullanılmış olup, renk olarak vişneçürüğü, eflatun, sarı ve beyaz tercih edilmiştir. Motiflere vişneçürüğü renkte tonlama yapılmıştır. Dikdörtgen alan altın cetveller altın zeminli örgü biçiminde zencerek, kırmızı renkte kuzu mavi bordür ve altın cetvel ile çevrelenmiştir.

Bu alanın üst kısmında yer alan diğer dikdörtgen bölüm, lacivert zemin üzerine aralıklı bir düzende rûmîlerle paftalar oluşturulmuştur. Paftaların zemini sıvama altınla kaplanmış olup, üzerlerindeki rûmîler altın ve turkuaz renklerdedir. Rûmilerin çevresi bitkisel motiflerle tezyîn edilmiştir. Tezyînatta kullanılan motif ve renkler tüm kompozisyonla uyumlu olup, alan kırmızı ve turkuaz renkte bir kenarsuyu ile çevrelenmiştir (Şekil 78).

Eserde metin kısmı; altın cetveller ile kırmızı ve turkuaz renkte kuzularla sınırlandırılmıştır. Sayfalarda oluşturulan sütunların etrafı altın cetvellerle sınırlandırılmıştır. Eserde meydana gelen bozulmalar, tezyînatlı sayfalarda da görülmektedir. Tezyînat alanı ve tığlar, su ve küf lekelerine bağlı olarak zarar görmüş; yüzeyde deformasyonlar ve lekelenmeler meydana gelmiştir. Tezhip, kompozisyon ve motif özellikleri bakımından klasik anlayışı yansıtmakta; ancak kullanılan turkuaz tonları, XVII. yüzyılın geç dönem renk anlayışını da göstermektedir.

Şekil 71

EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 72

EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 73

EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 74

EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 75

EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 49b 50a Sayfaları

Şekil 76

EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 49b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 77

EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 108b 109a Sayfaları

Şekil 78

EİMK 13 Envanter Numaralı Eserin 108b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 15

EİMK 14 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 14
Eski Kayıt No	: 300
Eser Adı	: İhtiyârâtî Bedii
Eser Konusu	: Tıp İlmi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1112/m.1700-1701
Müellifi	: Ali b. Hüseyin Ensârî
Müstensih	: Hasan b. İvaz
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: viii+234
Satır Sayısı	: 22 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x170 mm, Yazı: 105x205 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin bazı varakları su aldığından lekeler oluşmuştur. Cilt, maruz kaldığı hasarlar nedeniyle kenarlarına farklı renkte deri parçaları eklenerek onarılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Her iki kapakta da beyzî formda birer şemse yer almakta olup, bu şemseler soğuk baskı tekniğiyle yapılmıştır. Tezyînat büyük ölçüde silinmiş olmakla birlikte, anlaşıldığı kadarıyla şemse, serbest kompozisyonlu bitkisel motiflerle bezenmiştir. Dendanlarla çevrelenen şemsenin üzerine karşılıklı dört küçük tepelik yerleştirilmiş, boşluk bırakılarak bir adet tepelik yapılmıştır. Salbeklerin içi ½ oranında simetrik tasarlanmış olup tepelik ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Ayrıca, aralık bırakılarak salbek üzerine bir küçük tepelik daha eklenmiştir. Son olarak cilt, dört taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 79).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 234 varaktan müteşekkil olup her bir sayfasında 22 satır ihtiva etmektedir. Metin, ta'lîk hat ile yazılmış olup genel olarak dönemin yazım üslubuna uygundur. Bununla birlikte, harfler ve kelimeler arasında zaman zaman sıkışıklıklar görülmekte, özellikle satır sonlarında kelimeleri sığdırmak amacıyla bazı harfler üst üste yazılmıştır. Mürekkebin dağılımındaki dengesizlik nedeniyle bazı harflerde kalınlaşmalar meydana gelmiş, bu da yazının estetik bütünlüğünü etkilemiştir. Tüm bunlara rağmen, yazı genel itibarıyla dönemin istinsah geleneği ve kullanım amacıyla uyumludur. Okunabilirlik ve işlevsellik açısından yeterli bir seviyededir. Eserin 1b sayfasında mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada ferağ kaydı vardır. Metin örneği Şekil 80'de yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 79

EİMK 14 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 80

EİMK 14 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 16

EİMK 15 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 15
Eski Kayıt No	: 794
Eser Adı	: Sefînetü'l Fetâvâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1233/m.1817-1818
Müellifi	: es Seyyid Abdurrahman b. Mustafa Muhammed Habib el Erzurumî
Müstensih	: Muhammed b. Ali b. Abdullah
Vâkıfı	: Muhammed b. Ali b. Abdullah
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: v+268
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 225x 160 mm, Yazı: 180x 80 mm
Mürekkep	: Siyah, kırmızı ve üstübeç
Kâğıt Özelliği	: Krem renkli, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde ciddi hasarlar bulunmaktadır. Ön kapak derisi soyulmuş, arka kapak sırt kısmından ayrılmak üzeredir. Miklep önemli ölçüde zarar görmüş ve varaklarda yaygın lekelenmeler görülmektedir. Eser acilen restore edilmelidir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak kısmındaki deri soyulmuştur. Arka kapakta yer alan şemse, tahrip olmakla birlikte genel tasarımı anlaşılabilmektedir. Şemsenin orta kısmında altı köşeli yıldız motifi bulunmakta olup, soğuk baskı tekniğiyle yapılan tezyînat bulunmaktadır. Yıldızın boş kısımlarına yaprak motifleri yerleştirilmiş, yıldızın çevresi ise çift daire ile kuşatılmıştır. Bu dairenin etrafı helezonik dal ve yapraklarla bezenmiş, şemsenin dış sınırları dendanlarla çevrelenmiştir.

Salbek bölümlerinde hatâyî ve yaprak motiflerinden oluşan, ½ oranında simetrik bir bezeme uygulanmıştır. Salbek uçlarından cildin etrafını saran cetvele kadar uzanan çizgiler çekilmiş, bu çizgilerin uç kısımlarına penç çivisiyle altı kez vurularak motifler oluşturulmuştur. Ayrıca cildin etrafında belirli noktalara penç çivisi ile motifler uygulanmıştır. Zencerek kısmı tahrip olmuş olmakla birlikte kalan izlerden, zencereğin altılı "S" çivisi kullanılarak meydana getirildiği anlaşılmaktadır.

Miklep kısmında bulunan şemse damla formunda olup, serbest tasarımlı penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bir tezyînatla bezenmiştir. Miklep bölümünde ayrıca belirli alanlara ve köşebentlere penç çivisiyle motifler uygulanmıştır. Bu kısımda da zencereğin altılı "S" çivisiyle oluşturulduğu görülmektedir (Şekil 81). Cilt, istinsah tarihi göz önüne alındığında geç dönemde yapılmış bir örnek olarak değerlendirilmektedir.

Hat özellikleri. Metin kısmı 268 varaktan oluşan eser, değişken satır sayılarına sahip olup, metin kısmı siyah mürekkeple istinsah edilmiştir. Başlıklar ve "cevap" ibareleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Eserin sayfa kenarlarında bulunan notlar da ta'lîk hatla kaydedilmiştir. Sayfa düzenine bakıldığında, metin kısmı düzenli bir şekilde cetvel ve kuzu ile çevrelenmiştir. Satırlar, sağdan sola doğru düzenli bir akış sergilemektedir. Metindeki ta'lîk yazısının genel olarak okunurluğu yüksek olmakla birlikte, bazı harf veya satırlarda titremeler gözlemlenmektedir.

XIX. yüzyıla tarihlendirilen bu nüshanın müstensihi Muhammed b. Ali b. Abdullah'ın hattat olduğu yahut hat sahasında eğitim görmüş biri olduğu yazım tarzından anlaşılmaktadır. Son olarak eserde bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 82 ve Şekil 84'te bulunmaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserin mukaddime sayfasında bulunan ta'lîk Besmele'nin iki yanında altın sade dal ve yaprak ile açık mavi gonca bezemesi bulunmaktadır. Üzerinde bulunan dikdörtgen alan içerisine, sıvama altın üzerine hatt-ı icâze ve üstübeç mürekkeple "هذا كتاب السفينه الفتاوي من الجلد الاول" ibaresi yazılmıştır. Bu alan siyah renkte dendanlarla çevrilmiş olup iki yanında lacivert zemin üzerine ¼ oranında simetrik tasarım bulunmaktadır. Penç ve

yapraklardan oluşan motifler altın, pembe, sarı vişneçürüğü renklerinde olup motiflerin üzerine vişneçürüğü renkle tonlama yapılmıştır. Bu alanın etrafı1-3-1 düzeninde altın cetvel ve pembe zemin üzerine (+, :) biçimli kenarsuyu ile bezenmiştir.

Taç kısmı ise 1/16 simetrik olarak tasarlanmıştır. Ana zemin rengi lacivert olup ayırma rûmîlerle oluşturulan paftaların zemini altındır. Tezyînatta penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmış; pembe, sarı, mavi ve vişneçürüğü renkleri tercih edilmiştir. Ayrıca motifler üzerine tonlama uygulanmıştır. Kompozisyon altın ve lacivert havalı dendanlarla çevrelenip altın, lacivert ve vişneçürüğünün kullanıldığı bitkisel motifli tığlar ve tirfillerle sonlandırılmıştır. Dua kısmı ikinci sayfada sonlandırılıp üçgen biçiminde altın cetvel ile çevrelenmiştir. Son olarak metin kısmı, 3 mm'lik altın cetvel ve kırmızı renkte kuzu ile sınırlandırılmış olup altından nokta şeklinde duraklar yapılmıştır (Şekil 82 ve Şekil 83).

1b unvan sayfasında metin, Besmele ile başlamış olup metnin her iki yanına altınla uygulanmış basit dal ve yaprak motiflerinden oluşan bezemeler yerleştirilmiştir. Unvan tezhibi, sıvama altın zemin üzerine uygulanmış olup yazı alanı boş bırakılarak dendanlarla sınırlandırılmıştır. Yazı alanının her iki yanına, ¼ oranında simetrik bitkisel motiflerden oluşan tezyînat uygulanmıştır. Tasarımda, altın zemin üzerinde yer alan penç ve yaprak motifleri de altınla yapılmış olup etraflarına üstübeç ve siyah mürekkeple tahrir çekilmiştir. Ayrıca, motiflerin üzerine açık mavi tonlama yapılmıştır. Dikdörtgen alanın çevresine 1-3-1 düzeninde altın cetveller ve açık mavi zemin üzerine (+, :) biçimli kenarsuyu yapılmıştır (Şekil 85).

Metin içerisinde dikdörtgen alan içerisinde bulunan kırmızı mürekkeple yazılmış başlıklar, her iki kenardan dendanlanıp kalan kısma sıvama altın uygulanmıştır. 1b-2a sayfalarında metin kısmı, 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiş iken diğer diğer varaklarında metin, kırmızı renkte çift kuzu ile sınırlandırılmıştır. Bazı cümlelerin sonuna kırmızı nokta konmuştur. Son sayfada bulunan ferağ kaydı kırmızı renkte çift kuzu ile üçgen biçiminde yapılan paftalar içerisine yazılmıştır. Bezemede kullanılan motifler ve uygulanan işçilik, özenli ve incelikli bir uygulamadan ziyade, daha sade ve yüzeysel bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Şekil 81

EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin Cildi

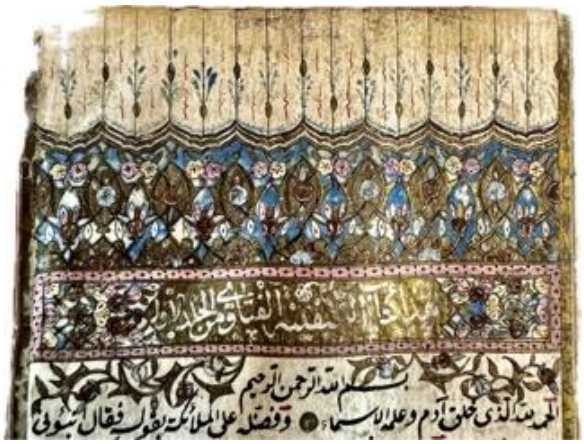
Şekil 82

EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin Mukaddime Sayfası

Şekil 83

EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin Mukaddime Sayfası Tezhibi Detay

Şekil 84

EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 85

EİMK 15 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 17

EİMK 16 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 16
Eski Kayıt No	: 59
Eser Adı	: Meşârik
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1092/m. 1681-1682
Müellifi	: Hasan b. Muhammed b. Hasan es-Seğanî
Müstensih	: Osman b. İsmail b. Murad
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 150+ i
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 290x185 mm, Yazı: 185x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklebinde bulunan şemse tezyînatı büyük oranda silinmiştir. Eserin sırt kısmında belirgin bir aşınma, miklepte yırtılmalar ve bazı varaklarda nemden kaynaklanan küçük lekeler tespit edilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön ve arka kapaklarında herhangi bir tezyînata rastlanmamaktadır; mevcut olmuşsa da günümüze ulaşmamış, tamamen silinmiştir. Miklepte damla formunda bir şemse yer almakta olup, bu şemsenin içindeki tezyînat da zamanla silinmiştir (Şekil 86).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 150 varaktan müteşekkil ve her bir sayfasında 13 satır halinde nesih hattıyla sanatsal bir kaygıdan ziyade istinsah amacıyla yazılmış olup okunabilirlik ön planda tutulmuştur. Harf anatomisine yeterince dikkat edilmemiş olup, bazı satırlarda harfler ve kelimeler arasında yer yer sıkışıklıklar gözlemlenmektedir. Mürekkebin zamanla oluşturduğu lekeler metnin görsel bütünlüğünü olumsuz etkilemiştir. Hareke kullanımı sınırlı düzeydedir. Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mühür bulunmaktadır. 150b sayfasında da Abdullah Edib'e ait mühür bulunmakta olup Eserde bazı

sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 87'dedir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı sayfalarda belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 86

EİMK 16 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 87

EİMK 16 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 18

EİMK 17 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 17
Eski Kayıt No	: 10
Eser Adı	: Medârik-ut- Tenzîl
Eser Konusu	: Dirayet Tefsiri
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 892/m. 1486-1487
Müellifi	: Ömer Nesefî
Müstensih	: Muhammed b. Ramazan
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 293
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x180 mm, Yazı:190x 120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve açık krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağındaki şemse silinmiş, cilt kenarlarında önemli ölçüde tahribatlar oluşmuş ve varaklarda nemden kaynaklanan lekeler mevcuttur. Cilt, kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmıştır ve eserin acil restorasyon gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapağında herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır. Arka kapakta ise madalyon formunda, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış bir şemse tezyînatı yer almaktadır. Tasarım, merkezde simetrik olarak düzenlenmiş olup, tepelik motiflerinden oluşmaktadır. Şemsenin bordür kısmına "S" çivisi ardışık şekilde uygulanmış; bu alan, her iki yandan çizgilerle çevrelenmiştir. Çift dendanlarla sınırlandırılan şemsede, dendanların kesişim noktalarına birer tığ yapılmıştır. Şemsenin iki ucunda yer alan salbekler, tepelik formunda tasarlanmıştır.

Köşebentler, 45 derecelik açıyla çizilerek oluşturulmuş olup içleri boş bırakılmıştır. Zencerek kısmında ise tezyînî birim eleman ardışık şekilde uygulanmış ve bu alan, her iki tarafından soğuk baskı çizgilerle çevrelenmiştir. Sertabın ortasında sülüs hatla yazılmış bir ibare yer almakta, ayrıca iki etiketin buraya sonradan yapıştırıldığı görülmektedir. Miklepte yer

alan şemse, arka kapaktaki tezyînatın ½ oranında olup aynı teknikle uygulanmıştır. Miklebin üç kenarına uygulanan zencerek, arka kapakta kullanılan zencerekle aynı özellikleri taşımaktadır (Şekil 88).

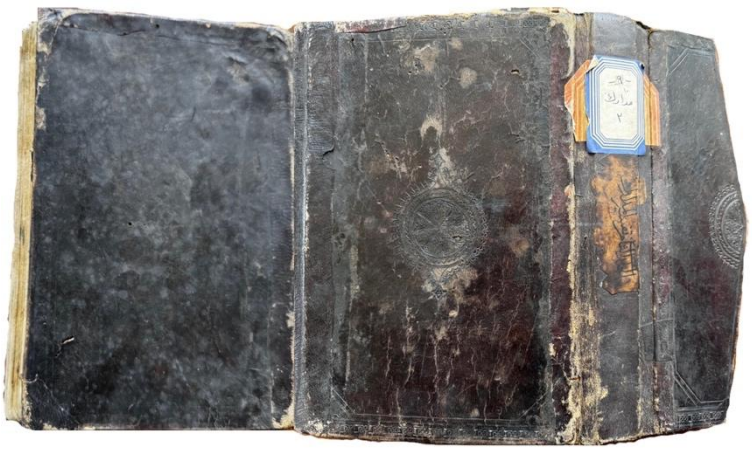
Hat özellikleri. 293 varaktan oluşan ve her sayfası 27 satır olan bu eserde metin, nesih hattıyla ve is mürekkebi kullanılarak yazılmıştır. Belirli kısımlar ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Mürekkep yoğunluğundaki farklılıklar, bazı harflerin olması gerekenden daha büyük yazılmasına neden olmuştur. Aynı harfler arasında anatomik tutarlılık sağlanamamıştır. Ayrıca, satır düzenine gereken ölçüde riayet edilmediği gözlemlenmektedir.

Eserde bazı varaklar, renkli iplerle işaretlenerek kolay bulunması sağlanmıştır. Eserde bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada ferağ kaydı bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 89'dadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 88

EİMK 17 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 89

EİMK 17 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 19

EİMK 18 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 18
Eski Kayıt No	: 18
Eser Adı	: Meâlimut- Tenzîl (1. Cilt)
Eser Konusu	: Rivayet Tefsiri
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ' el-Begavî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+293
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x175 mm, Yazı: 190x140 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarını süsleyen ebru, zamanla solmuş ve renklerini kaybetmiş durumdadır. Miklep kısmına tamiratta desenli kâğıt yapıştırılmıştır. Eserin varaklarında su almasından ve nemden ötürü sararma ve büyük lekeler olmuştur. Eserde bazı varaklar, farklı kağıtlara tamamen yeniden yazılarak güncellenmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmış; ön kapak, arka kapak kısmına ebru yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmına desenli kâğıt sertab kısmına iki etiket yapıştırılmıştır (Şekil 90).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 293 varaktan ve her bir sayfası 21 satırdan oluşmaktadır. Nesih hattıyla istinsah amacı doğrultusunda yazılmış ve sanatsal bir kaygı taşımamaktadır. Bu doğrultuda, okunabilirlik ön planda tutulmuştur. Metin, is mürekkebiyle kaleme alınmış; belirli kısımlar ise kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Metinde gözlemlenen üslup farklılıkları, eserin birden fazla müstensih tarafından kaleme alındığını göstermektedir. Mürekkebin zamanla yayılması nedeniyle bazı alanlarda lekelenmeler meydana gelmiş, bu durum metnin görsel bütünlüğünü olumsuz etkilemiştir. Eserin bazı sayfa kenarlarında,

derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser ilk cilt olduğundan istinsah tarihi ve müstensih ile ilgili bir bilgi bulunmamakta olup metin görseli Şekil 91'de yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Eser başlıkları ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 90

EİMK 18 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 91

EİMK 18 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 20

EİMK 19 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 19
Eski Kayıt No	: 49
Eser Adı	: Şerhü Mişkâtü'l Mesâbîh
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1188/m. 1774-1775
Müellifi	: Ali b. Sultan Muhammed el-Herevî
Müstensih	: Ali b. Yakub
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: viii+493
Satır Sayısı	: 41 st.
Boyut	: Kâğıt: 350x215 mm, Yazı: 255x135 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin genel durumu iyi olmakla birlikte, cilt kısmında bulunan tezyînatların büyük bir bölümü zamanla aşınarak kaybolmuştur. Ayrıca, bazı varaklarda su ve nem etkisiyle oluşan lekeler gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Beyzi formda şemse ve sertab soğuk baskı tekniği ile yapılmıştır. Ön kapakta bulunan şemse tezyînatı büyük ölçüde silinmiş olmakla birlikte, arka kapakla aynı biçimde tasarlanmıştır. Arka kapakta yer alan şemseye bakıldığında, şemselerde hatâyî, penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bir bezemenin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş olup, iki ucunda bulunan çizgiler cildin dış kenarındaki çerçeve çizgisine kadar uzanmaktadır. Köşebentlere 45 derecelik açıyla iki çizgi çekilmiş, ancak içleri boş bırakılmıştır. Zencerek kısmı tezyînatsız bırakılmış olup, çevresi çizgi demiriyle uygulanan çift çizgi sayesinde soğuk baskı tekniğiyle çevrelenmiştir.

Sertab kısmının etrafı soğuk çekilen çizgilerle çevrelenmiş, sonradan üzerine etiket yapıştırılmıştır. Miklep kısmının ortasına, çizgi demiri kullanılarak çizilen çizgilerle geometrik

bir form oluşturulmuştur. Miklebin çevresi ise soğuk baskı tekniğiyle çekilen çizgilerle çerçevelenmiştir (Şekil 92). Ciltte kullanılan bezemeler, klasik motif anlayışını yansıtmaktadır.

Hat Özellikleri. Fihrist bölümüyle başlayan eserde metin kısmı, 493 varak olup her sayfada 41 satır bulunmaktadır. Yazı, tam olarak klasik ta'lik hattı özellikleri göstermediğinden yazı türü olarak "ta'lik kırması" denilebilir. İstinsah amacıyla yazılmış olup sanatsal bir kaygı taşımamaktadır. Satırlar arası mesafe oldukça dardır ve harfler satıra tam olarak oturmamıştır. Özellikle satır sonlarında harflerin sıkıştırıldığı ve metnin sayfaya sığdırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu durum, yazının estetikten çok işlevselliğe öncelik vererek klasik hat sanatının ölçütleriyle tam olarak örtüşmediğini göstermektedir. Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib adına vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. 493b sayfasında ferağ kaydı vardır. Metin örneği Şekil 93'te verilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Eser başlıkları ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde metin kısmı, vişneçürüğü renkte 2 adet kuzu ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 92

EİMK 19 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 93

EİMK 19 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 21

EİMK 20 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 20
Eski Kayıt No	: 155
Eser Adı	: Şerhu Mecmai'l-Bahreyn
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.776/m. 1374-1375
Müellifi	: İbnu's Saatî
Müstensih	: Muhammed b. Ahmed b. Abdulvâfî
Vâkıfı	: Muhammed b. Ahmed b. Abdulvâfî
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: 539
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 280x190 mm, Yazı: 200x132 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerinde yırtılma ve solma görülmektedir. Miklep kısmı büyük ölçüde kopmuş durumdadır. Eserin su alması sonucu bazı varaklar sararmış ve üzerinde lekeler oluşmuştur. Nemden dolayı mürekkep dağılmaları, bazı varaklardaki metni okunamaz hale getirmiştir. Bazı varakların kenarları kurt tahribatına maruz kalmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplı olup krem-kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmına açık yeşil renkte kâğıt yapıştırılmıştır (Şekil 94).

Hat özellikleri. Eser, toplamda 539 varak olup her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Eserin 1a sayfasına sonradan ta'lik hatla fihrist kısmı eklenmiştir. Metinde iki farklı yazı türü kullanılmış olup bunlardan biri nesih hattıdır. Nesih ile yazılmış bölümlerde elif harflerinde "zülfe" yer almakta, ayrıca nesih ile yazılan kısımda iki farklı yazım tarzı dikkat çekmektedir. Satır düzeni, yazının genel olarak hızlı bir şekilde istinsah edildiği izlenimini vermektedir. Satır sonlarında harflerin sıkıştırıldığı ve metnin sayfaya sığdırılmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Bu özellikler, eserin istinsah amacıyla hazırlanmış olduğunu ve yazının sanatsal kaygıdan ziyade işlevselliğe yönelik yazıldığını göstermektedir.

Ta'lîk hatla yazılmış kısımların ise sonradan, eksik bölümleri tamamlamak amacıyla eklendiği anlaşılmaktadır. Yazının niteliği, bu kısmın eğitimli bir kişi ya da hattat olabilecek biri tarafından yazılmış olabileceğini düşündürmektedir. Eserin 1b sayfasında iki mühür bulunmakta (İbrahim ..)ve bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 95'te verilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 94

EİMK 20 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 95

EİMK 20 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 22

EİMK 21 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 21
Eski Kayıt No	: 173
Eser Adı	: Şerhu Minhâcu'l- Vüsûl
Eser Konusu	: Fıkıh Usulü
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhammed b. Ebubekir b. Muhammed Kâzârûnî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 132
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x194 mm, Yazı: 200x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin bazı varakları, kâğıt yapıştırılarak onarılmış olsa da su ve nemden ötürü varaklarda lekeler oluşmuştur. Ayrıca, tamirat esnasında yan kâğıt

yapıştırılmıştır. Kitap kurtlarının tahribatına maruz kalan eser, sayfa kenarlarında deformasyonlar göstermektedir. Acil restorasyon gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplıdır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklebine ebru yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir (Şekil 96).

Hat özellikleri. Eser, 132 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır bulunmaktadır. Metin, klasik anlamda nesih hattıyla yazılmamıştır. Harf yapıları ve satır düzeni incelendiğinde, nesih kaidelerine tam olarak riayet edilmediği ve yazının yer yer diğer hat türlerini (rik'a) andırdığı görülmektedir. Bu nedenle yazı karakteri için "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir. Sayfa kenarlarında yer alan notlar ise hem nesih hem de ta'lîk hat ile yazılmış olup, farklı dönemlerde ya da farklı kişiler tarafından eklendikleri izlenimini vermektedir.

İstinsah işlemi sanatsal bir kaygıdan ziyade, metni okunabilir biçimde çoğaltma amacıyla gerçekleştirilmiştir. Hat tekniği açısından yüksek düzeyde bir ustalık göstermemektedir. Ayrıca, metin üzerinde yer yer rastlanan mürekkep lekeleri bazı kısımların okunabilirliğini olumsuz etkilemiş olup bu da hem metnin fiziksel bütünlüğünü hem de içerik aktarımını zedelemiştir. Tüm bu özellikler, eserin daha çok ilmî veya eğitim amaçlı kullanılmış bir yazma olduğunu göstermektedir. Eserin 2a, 3a ve son sayfalarında mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 97'de verilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 96

EİMK 21 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 97

EİMK 21 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 23

EİMK 22 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 22
Eski Kayıt No	: 192
Eser Adı	: Teysîru'l- Vusul
Eser Konusu	: Fıkıh Usulü
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 854/m. 1450-1451
Müellifi	: Muhammed b. el İmam bi'l Kâmile
Müstensih	: Muhyiddin el Hısna
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 132
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 276x175 mm, Yazı: 190x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinin kenar kısımları deformasyona uğramıştır. Eser su aldığından bazı varaklarda lekelenme mürekkep dağılması meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön ve arka kapaklar, aynı şemse

tezyînatına sahip olup ön kapak tezyînatı büyük oranda silinmiştir. Şemse ve salbekler, soğuk baskı yöntemiyle, çizgilerle oluşturulmuş dikdörtgen alan içerisindeki geometrik zeminlere yerleştirilmiştir. "S" formundaki çivi motiflerinin art arda uygulanmasıyla meydana gelen zencerek, yine soğuk baskı tekniğiyle yapılmış ve her iki tarafından soğuk baskı çizgileriyle sınırlandırılmıştır.

Miklep kısmında ise şemse bezemesi bulunmamakta, yalnızca "S" biçiminde zencerek uygulanmış ve her iki yandan soğuk baskı çizgileriyle çerçevelenmiştir. Eserin sırt kısmına etiket yapıştırılmıştır (Şekil 98).

Hat özellikleri. Eser, 132 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiş olup, harf formu dönemin istinsah örneklerine benzerlik göstermektedir. Ayrıca yazı, cetvel içine alınmamışsa da satır hizasına dikkat edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yazıdaki biçimsel düzensizlikler ve sade uygulama, istinsahın sanatsal değil işlevsel amaçlarla yapıldığını göstermektedir.

Eser, Şerhu'l Minhâc adlı eserin şerhidir. Eserin 1a, 1b ve son sayfasında Muhammed Emin, Abduhu İbrahim adına mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 99'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümleler ve keşideler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 98

EİMK 22 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 99

EİMK 22 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 24

EİMK 23 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 23
Eski Kayıt No	:154
Eser Adı	: Şerhu Mecmau'l Bahreyn li İbni'l Melik
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 894/m. 1488-1489
Müellifi	: İbni Melik
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: 301+ii
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 263x180 mm, Yazı: 208x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt, kurt ve çeşitli tahribatlara maruz kaldığından dolayı yıpranmış ve deformasyon gerçekleşmiştir. Eserin bazı varakları, kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir görmüştür. Yan kâğıtlar yenilenmiş olsa da şiraze kısmında kopmalar meydana gelmiştir. Ayrıca, su veya nemden kaynaklı olduğu düşünülen lekeler, varakların üzerinde görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Şemse tezyînatı silinmiş olmakla birlikte, iki ucunda yer alan salbek bölümleri daha iyi durumdadır. Yapılan tamirat sırasında bazı kısımlara deri yapıştırılması nedeniyle zencerek bölümü önemli ölçüde kapanmış görünmektedir. Bununla birlikte cildin çevresinin, tezyînî bir birimin ardışık biçimde sıralanmasıyla teşkil edilen zencerek ile süslendiği ve bu motifin ince ve kalın soğuk baskı çizgileriyle kuşatıldığı anlaşılmaktadır. Eserin sırt bölümüne, muhtemelen yazıldığı dönemde, eserin adını içeren bir etiket yapıştırılmıştır (Şekil 100).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 301 varak olup, sayfalardaki satır sayısında değişkenlik bulunduğu gözlemlenmektedir. Metin, genel hatlarıyla ta'lîk yazıya yaklaşsa da harf formundaki farklılıklar sebebiyle doğrudan ta'lîk hatla yazıldığı söylenemez. Bu bağlamda yazı, "ta'lîk kırması" şeklinde değerlendirilmektedir. Sayfalar cetvelle çevrelenmiş olmakla birlikte, satır düzeni tam olarak sağlanamamış; özellikle satır sonlarında harflerin sıkıştığı gözlemlenmektedir. Metne sonradan eklenen notlar ise daha geç bir döneme ait olup ta'lîk hatla yazılmıştır. Eserin 1a, 1b, 2a ve son sayfalarında mühür bulunmaktadır. Eserin ferağ kaydında bulunan müstensih adı okunamamıştır. Metin örneği Şekil 101'de verilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 100

EİMK 23 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 101

EİMK 23 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 25

EİMK 24 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 24
Eski Kayıt No	: 61
Eser Adı	: en'Nihâye (1. Cilt)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İbnü'l Esir
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 205
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 245x 167 mm, Yazı: 187x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, aşınmış ve bozulmuştur. Cilt yüzeyinde belirgin yırtılmalar ve çeşitli lekelenmeler gözlemlenmektedir. Bazı varaklara gördüğü tamirat esnasında kâğıt yapıştırılmıştır. Nemin etkisiyle sayfalarda küçük boyutlarda lekelenmeler oluşmuştur. Bazı varaklar kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmıştır. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Her iki kapağın da ortasında, soğuk baskı tekniğiyle ve

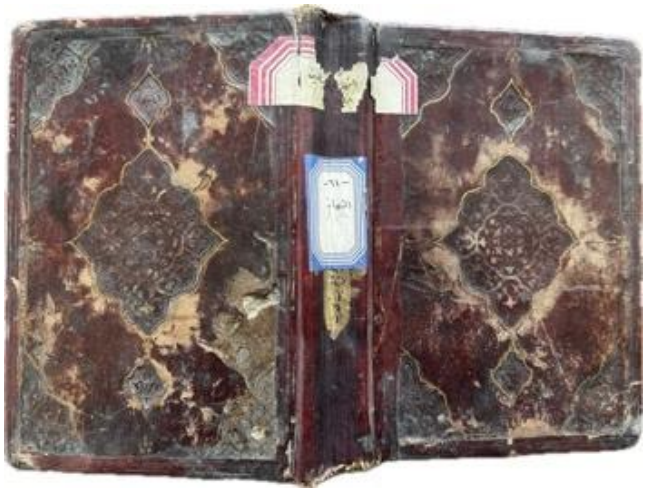
¼ oranında simetri olan beyzî formlu şemse bulunmaktadır. Bu şemse; dendanlarla sınırlanmış dikdörtgen paftalar içinde, tepelik, rûmî, üç yapraklı yonca ve yaprak motiflerinin düzenlenmesiyle tasarlanmıştır. Şemse çevresi, fırça ile uygulanan altın dendanlarla çerçevelenmiştir. Salbekler ise yine tepelik ve rûmî motiflerden oluşan ½ simetrik bezemeler içermektedir. Aralarındaki boşluklara noktalar eklenmiş ve sertab bölümü de altın dendanlarla sınırlandırılmıştır. Köşebent tezyînatı ise şemse boyutunun ¼'ü olup, çevresi altın dendanlarla çevrelenmiştir. Cildin kenarları soğuk baskı çizgileriyle çevrelenmiş olup orta kısımlara üç altın nokta yapılmıştır. Ciltteki tahribatın bezemelere kadar ilerlediği ve bazı motiflerin zarar gördüğü tespit edilmiştir (Şekil 102). Ciltte, klasik motif anlayışına uygun bir bezeme düzeni görülmektedir.

Hat özellikleri. Eser 205 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla ve istinsah amacıyla yazılmıştır. Yazıda estetik kaygıdan çok pratiklik ön planda tutulmuştur. Harf oranları, harfler arası ve kelimeler arası boşluklar açısından belirli bir yazı disiplini gözetilmemiştir. Bu durum, satır yapısında gözle görülür bir düzensizliğe yol açmıştır. Satır sonlarında harfler sıkıştırılmış olup kelimeler arasında ise boşluklar tutarlı biçimde uygulanmamış; bazı satırlarda aralıklar geniş tutulurken, bazılarında daraltılmıştır. Metin genel itibarıyla okunabilir niteliktedir. Ayrıca metinde sınırlı sayıda hareke kullanılmış olup, bu kullanım anlam karışıklığını önlemeye yetecek ölçüde tutulmuştur. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser 1. cilt olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 103'tedir. Cilt, şemse formu ve süsleme düzeniyle klasik dönemin karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Keşideler ve bazı harfler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 102

EİMK 24 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 103

EİMK 24 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 26

EİMK 25 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 25
Eski Kayıt No	: 53
Eser Adı	: Şerhi İbn Hacer ale'l Buhari (Feth'ul Bârî)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 971/m. 1563-1564
Müellifi	: İbn Hacer el-Askalânî
Müstensih	: Muhammed b. Yahya et Türheman
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 226
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x 180 mm, Yazı: 188x 115 mm
Mürekkep	: Siyah, kırmızı ve üstübeç
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi deforme olmuş, sırt kısmında tahribat meydana gelmiştir. Miklebi kopmuş olup nemden ötürü lekeler vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Kapaklarda yer alan şemse beyzî formda olup soğuk

bırakılmıştır. Şemse tezyînatında sazyolu üslubunda hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklardan serbest bir kompozisyon oluşturularak etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Şemsenin dört tarafına ince çizgi çekilmiştir. Köşebentlere çizgi demiriyle 45 derecelik açı oluşturacak şekilde ince ve kalın çizgi çekilip içleri boş bırakılmıştır. Cildin etrafı ince ve kalın çizgi demiri ile soğuk geçilmiştir (Şekil 104).

Hat özellikleri. Eser, 226 varaktan ve her sayfada 31 satır ihtiva etmekte olup nesih hatla istinsah edilmiştir. Metin, nesih karakteri gösteriyor olsa da harf anatomisi ve ölçülerindeki tutarsızlıklar, eserin sanatsal açıdan yüksek bir kaliteye sahip olmadığını göstermektedir. Harekelerin ve harf/kelime aralıklarının düzensizliği, metnin müstensih yazısı niteliğinde olduğunu düşündürmektedir. Siyah mürekkeple yazılan metinde, "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca eserin 1a, 1b, 2a ve son sayfasında çift mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 106'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1a sayfasında zahriye sayfası bulunmaktadır. Kompozisyon, Selçuklu tarzının hâkim olduğu ve çeşitli geometrik formların bir araya gelmesiyle oluşturulmuş paftalardan meydana gelmektedir. Orta kısımda penç motifi şeklinde tasarlanan yazı alanında daire içerisinde bulunan yazı, hatt-ı icâze ve üstübeç mürekkeple yazılmıştır. Yazının etrafı beyne's-sütûr tekniğinde altınlanmış olup zemin rengi laciverttir. Bu alan, 1-2 mm'lik altın bir cetvelle çevrelenmiş ve etrafına sekiz adet yarım daire formu yerleştirilmiştir. Dairelerin zemini laciverttir ve altınla ½ oranında simetrik bitkisel bezeme yapılmış olup 1-2 mm'lik altın cetvel ve lacivert dendanlar ile sınırlandırılmıştır. Son olarak dendanların ortasına ve kesişim noktasına basit lacivert tığ yapılmıştır.

Penç motifi biçimindeki paftanın etrafı lacivert kuzu çekilmiş ve dört köşesine çeyrek daire şeklinde paftalar yerleştirilmiştir. Pafta zemini lacivert olup yine ½ oranında simetrik altın bitkisel motiflerle bezenmiş ve 2 mm'lik altın cetvel ile çevrelenmiştir. Alt ve üst kısımlarına dikdörtgen paftalarla tezyînat yapılmıştır. Bu kısımlardaki dikdörtgen paftalarla yapılan bezemelerde lacivert zeminli alanda, hatt-ı icaze ile üstübeç mürekkebiyle yazılmış yazının etrafındaki boşluklar altın çizgilerle doldurulmuş, 2-3 mm'lik altın cetvel ve dendanlarla çevrelenmiştir. Kalan boşluklara altın bitkisel bezemeler eklenmiş ve alanın çevresi 2 mm lacivert kenarsuyu ve iki adet 2 mm altın cetvelle sınırlandırılmıştır.

Tezyînat, dört kenarından 1 mm'lik lacivert kuzularla sınırlandırılmış ve üç tarafına basit tığlar yapılmıştır. Sayfanın uzun kenarının ortasında, süslemeye bitişik olarak mihrabiye şeklinde ve iki adet madalyon formunda gül motifi yer almaktadır. ½ oranında simetrik olan mihrabiye şeklindeki lacivert zeminli kısımda altın ve siyah penç motifleri bulunurken, ayırma rûmî ile oluşturulan altın zeminli paftada siyah penç motifleri yer almaktadır. Mihrabiye

formun İki kenarında bulunan lacivert renkli 1-2 mm'lik ipliklerle sınırlandırılan madalyon formun orta kısmına altın ile bezeme yapılmış ve yine lacivert renkte basit tığlar ile tezyînat sonlandırılmıştır. Tezhibe ait görsel Şekil 105'te yer almaktadır.

Eserin1b 2a sayfalarında metin kısmı, altın cetvel ve kuzularla çevrelenmiştir. Diğer sayfalarda cetvel ve kuzu bulunmamakta olup bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 104

EİMK 25 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 105

EİMK 25 Envanter Numaralı Eserin Zahriye Sayfası

Şekil 106

EİMK 25 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 27

EİMK 26 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 26
Eski Kayıt No	: 19
Eser Adı	: Tefsirî Ebu'l Leys (1.Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum h.1163/m. 1749-1750
Müellifi	: Ebu'l Leys Semerkandî
Müstensih	: İbrahim Paşa Camii Musannihi
Vâkıfı	: İsmail b. Hüseyin
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 342
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 240x170 mm, Yazı: 218x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, açık yeşil renkli geometrik desenli bir kağıtla kaplanmıştır. Sırt ve sertab kısmından orijinal cildin vişneçürüğü renkte deri olduğu anlaşılmaktadır. Miklebe de açık kahve tonlarda kâğıt yapıştırılmıştır. Zaman içerisinde mürekkep kaynaklı lekelenmeler oluşmuş ve nem etkisiyle bazı varaklarda lekeler meydana gelmiştir. Kâğıt yapıştırılmak suretiyle ilk sayfalar tamir edilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte olup açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 107).

Hat özellikleri. Eser, 342 varaktan oluşmakta ve her sayfa 27 satırdan müteşekkildir. Metinde nesih yazı karakterleri tespit edilmekle birlikte, rik'a ile ta'lîk yazı türlerinin bazı özelliklerini de barındırdığı görülmektedir. Bu yüzden hattı, "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir. Genel olarak harf anatomisi ve ölçülerindeki tutarsızlıklar, eserin sanatsal açıdan yetkin olmadığını işaret etmektedir. Bu durum, yazının bir hattat elinden ziyade bir müstensih tarafından ortaya konduğunu düşündürmektedir. Harekelerin oldukça az ve rastgele yerleştirilmiş olması da metindeki düzensizlik algısını pekiştirmektedir. Siyah mürekkeple yazılan eserde, "gavluhu" kelimeleri kalem kalınlığı artırılarak yazılmış ve belirli kısımlar kırmızı mürekkeple yazılarak vurgulanmak istenmiştir. Ayrıca, sayfa kenarlarında yer alan notlar ise ta'lîk hatla yazılmıştır.

Eserin giriş sayfasında, eserin İsmail b. Hüseyin'e ait olduğu yazılmıştır. Kitabın birinci cildini içermekte olup Fatiha Suresi ile Kehf Suresi'ne kadar yazıldığı, istinsah tarihi olarak h. 1163 belirtilmiştir. Zahriye sayfasında iki adet mühür bulunmakta olup ilki okunamamaktadır. İkinci mühürde "el-hac Muhammed" yazmaktadır. Metin örneği Şekil 109'da verilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserin zahriye sayfasında tezhip bulunmaktadır. İç içe geçen daire formundaki alan içerisinde altılı sivri yapraklı motifi yapılmış olup içerisi boş bırakılmıştır. Yaprak motifi etrafında bulunan dairelerde zemin rengi yeşil olup farklı geometrik şekillerden tezyînat yapılmıştır (Şekil 108).

Şekil 107

EİMK 26 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 108

EİMK 26 Envanter Numaralı Eserin Zahriye Sayfası

Şekil 109

EİMK 26 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 28

EİMK 27 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 27
Eski Kayıt No	: 9
Eser Adı	: Nesefî Medârik
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum h.967/m. 1559-1560
Müellifi	: Ebu'l Berakât Abdullah b. Ahmed b. Mahmud en-Nesefi
Müstensih	: Mahmud ..
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 331
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 310x 200 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde deformasyon vardır. Ön ve arka kapağın üst derisi zarar görmüştür. Cilde tamir esnasında yapıştırılan vişneçürüğü renkteki deri köşebent tezyînatını kapatmıştır. Sırt kısmı şirazeden kısmen ayrılmış olup miklep ile birlikte tamirat görmüştür. Sertab kısmında sülüs hatla eserin adı ve cilt numarası yazılmıştır. Eserin şirazesi, kitap kurdu istilasına uğramış ve hasar görmüştür. Bazı formalar kopmak üzeredir. Ayrıca, nem etkisiyle bazı sayfalarda lekelenmeler oluşmuştur. Bazı varakların hem yazısı hem de kâğıt cinsi farklıdır. Bu yüzden bazı varakların sonradan yazıldığı düşünülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Cildin köşebent kısımlarına basit dal ve yapraktan salyangoz biçimli motif ile bezeme yapılmıştır. Cildin etrafı ise soğuk baskı çizgi demiriyle çekilmiş çizgilerle çerçevelenmiştir. Sertab kısmında, eserin adının yazılı olduğu bir etiket yer almakta olup, bu bölüme daha sonraki bir dönemde ikinci bir etiket daha eklenmiştir.

Miklep bölümünde, şemse alanı salyangoz biçimli motif yapılmıştır. Zencerek alanı ise soğuk çizgilerle çerçevelenmiş ancak iç kısmı bezemesiz bırakılmıştır. Köşebent bölgelerine penç çivisi uygulanmış olup soğuk olarak bırakılmıştır (Şekil 110).

Hat özellikleri. Eser, 331 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. Metin nesih hatla istinsah edilmiştir. Cetvelle çevrelenmemiş olmakla birlikte satır düzeni korunmaya çalışılmıştır. Satır sonlarında sığmayan kelimeler, bir önceki kelimenin üzerine yazılmıştır. Harekeler sınırlı sayıda kullanılmış olup, anlam karışıklığını önlemeye yöneliktir. Müstensihin yazısı sanatsal bir kaygıdan çok, metni okunabilir ve işlevsel kılmaya yönelik bir istinsah anlayışı taşımaktadır. Nesih hattının klasik kaidelerine tam olarak riayet edilmediği; harf oranı, boşluk kullanımı ve satır hizasında belirgin tutarsızlıkların bulunduğu gözlemlenmektedir. Sayfa kenarlarında yer alan bazı notlar nesih hatla, daha sonra eklendiği anlaşılan diğer notlar ise ta'lîk hatla yazılmıştır. Metin örneği Şekil 111'de sunulmuştur.

Eserin son sayfasında müstensihin ifadesiyle eserin birinci cildinin yarısının h. 967 tarihinde tamamlandığı yazılmıştır. Eserde mühür bulunmamakla birlikte bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır.

Tezhip Özellikleri: Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kısımların üzeri kırmızı mürekkeple çizilerek belirginleştirilmiştir.

Şekil 110

EİMK 27 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 111

EİMK 27 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 29

EİMK 28 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 28
Eski Kayıt No	: 7
Eser Adı	: Beyzâvî Tefsiri
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Mustafa Tarık Efendi ve Oğulları (Hacı Seyyid Abdullah, Hacı Hüseyin, H. Mehmed) Vakıf Tarihi: h.1277/m.1860-1861
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih Kırması
Varak Sayısı	: iii+353+i
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x210 mm, Yazı: 200x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin arka kapağı ve sertaba, daha önceki amatör restorasyon çalışmalarında siyah deri parçaları eklenerek güçlendirilmeye çalışılmıştır. Ön kapağın şemse tezyînatı ciddi hasar görmüş ve büyük ölçüde yıpranmıştır. Şiraze gevşemiş, bazı sayfalar

kopmuş ve ciltten ayrılmıştır. Eserin su ile teması sonucu sayfaların kenarları sararmış, nem lekeleri oluşmuş ve kâğıt yapısı bozulmuştur. Sayfaların çoğunun kenarları aşınmış ve yıprandığı gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön ve arka kapaklarında soğuk baskı tekniğinde ¼ oranında simetrik beyzî formda şemse tezyînatı yer almakta olup, her iki kapaktaki kompozisyon aynıdır. Kompozisyonda rûmî, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiş, iki ucuna ise salbek yerleştirilmiştir. Salbeklerin içerisine hatâyî motifleri yapılmıştır. Köşebent bezemesi de aynı kompozisyon anlayışıyla düzenlenmiştir. Zencerek, küçük "S" biçimli çivilerin vurulmasıyla oluşturulmuş ve çevresi soğuk baskı çizgi demiri ile çerçevelenmiştir. Ön kapak ciddi hasar görmüş ve bezeme büyük oranda silinmiştir.

Miklep kısmında damla formunda bir şemse yer almaktadır. Bu şemse, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış ½ oranında simetrik tasarlanmış bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmış, üst kısmına ise tepelik yapılmıştır. Zencerek burada da aynı şekilde, "S" formundaki çivilerin uygulanmasıyla meydana getirilmiş ve çevresi soğuk baskı çizgi demirleri ile sınırlandırılmıştır (Şekil 112). Ciltte, klasik anlayışın kompozisyon ve süsleme özellikleri görülmektedir.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 353 varak olup, her sayfada 29 satır yer almaktadır. Metinde iki farklı yazı türü kullanılmıştır. Biri klasik nesih özellikleri taşımamakla birlikte nesih hattına yakın duran ve "nesih kırması" olarak nitelendirilebilecek bir yazı; diğeri ise ta'lîk hattıdır. Nesih olarak adlandırılan kısımda harf formları klasik nesih kurallarına tam olarak uymamaktadır, bu nedenle yazı, teknik olarak tam anlamıyla nesih sayılmamaktadır. Metinde yer alan ta'lîk yazı ise harf yapısı ve genel karakteri itibarıyla XVI. yüzyıl ve sonrasına ait bir üslubu yansıtmaktadır. Sayfa kenarlarında bulunan notlar da ta'lîk hatla yazılmıştır.

Eserin ilk sayfasında, 304b, 305a ve son sayfalarında vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Mustafa Efendi'nin mührü vardır. Eserde müstensih ve istinsah tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 113'tedir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çekilmiştir.

Şekil 112

EİMK 28 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 113

EİMK 28 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 30

EİMK 29 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 29
Eski Kayıt No	: 198
Eser Adı	: Kitâbu'n Musaffa Şerhi Manzumet'il Nesefi Aleyhi'r-Rahme
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Abdullah b. Ahmed b. Muhammed en-Nesefî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iv+267
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 245x154 mm, Yazı: 170x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, su hasarı nedeniyle ciddi şekilde bozulmuştur. Cilt yüzeyinde yaygın yırtılmalar ve lekelenmeler gözlemlenmektedir. Sertab kısmı kopma eşiğinde olup, miklep bölgesinde büyük boyutlu lekelenmeler mevcuttur. Varaklar, su etkisiyle sararmış ve siyah lekeler meydana gelmiştir. Özellikle ilk sayfalar, kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Ayrıca, eser kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklepte, beyzî formda ¼ oranında simetrik olarak tezyîn edilen şemse soğuk baskı tekniğinde yapılmıştır. Rûmî, hatâyî, gonca ve yaprak motifleriyle kompozisyon oluşturulmuştur. Şemse etrafında bulunan dendanların keşişim noktalarına tepelik (üç yaprak) formunda tığ yapılmıştır. "S" biçimli çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulan zencerek ve her iki yanına çekilen çizgilerle cilt dört bir yandan çevrelenmiştir (Şekil 114). Cilt, form ve tezyînat bakımından klasik dönem anlayışına uygun olarak düzenlenmiştir.

Hat özellikleri. Eserin fihrist kısmı bulunmaktadır. Eserde metin kısmı, 267 varaktan oluşmakta ve her sayfa 25 satırdır. Metindeki yazı karakterleri incelendiğinde, ta'lîk hattına

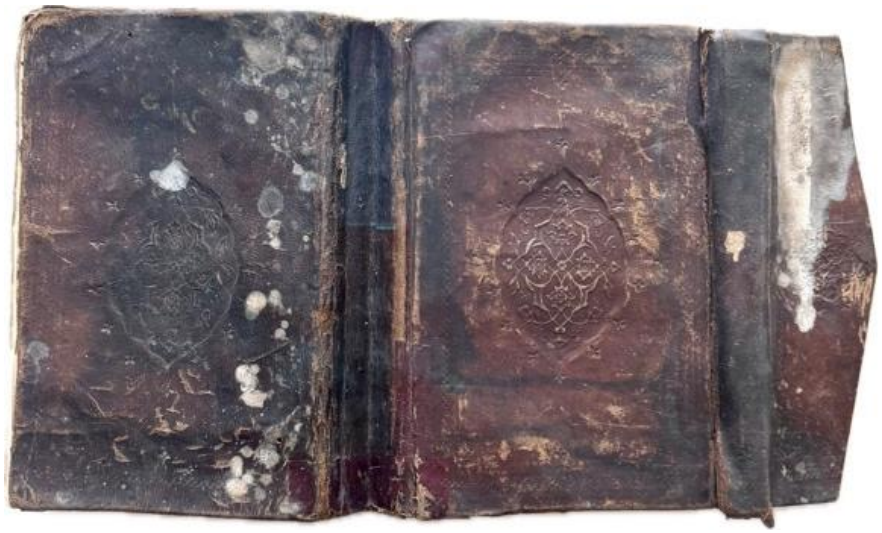
özgü akıcı ve kıvrımlı yapının belirgin unsurları tespit edilmekle birlikte, divanî yazı türünün bazı karakteristik özelliklerinin de gözlemlenmesi, özellikle harflerin birleşimlerindeki sıkılık ve bazı dönüşlerdeki belirgin kıvrımlar ta'lîk hattının temel özelliklerini yansıtırken, bazı harf formlarındaki dolgunluk ve satır içi yerleşimde görülen yoğunluk divanî hattı anımsatmaktadır. Ta'lîk hattında XVI. yüzyıldan itibaren belirginleşmeye başlayan ve sonraki yüzyıllarda daha da yaygınlaşan uzun ve aşağı doğru sarkan kuyruklar, eserin bu döneme veya sonrasına ait olabileceği yönünde bir çıkarım sunmaktadır.

Eserin ilk bölümünde, Ebu Hanife'nin fıkhı konudaki görüşleri ve ashabının İmam Ebu Hanife'ye ihtilafı 137. sayfaya kadar bahsedilmiştir.137-139 İmam Ebu Hanife ve İmam Yusuf'un ihtilaf ettiği konular anlatılmıştır. 139-160 sayfalarında Ebu Hanife ile İmam Muhammed arasındaki ihtilaflı konular anlatılmıştır. Eserin son sayfasında 'Süleyman Dağdân' ismi zikredilmiş olsa da müstensih olduğu hakkında bir bilgi bulunamamıştır. Eserin 1b ve son sayfalarında aynı mühür bulunmaktadır. Mühürde, Seyyid Muhammed Emin, h. 1254 yazmaktadır. Boş sayfadaki mühür okunmamaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 116'da verilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Yan kâğıt ve miklep iç kısmında pembe renkte penç motifi yer almakta olup, Şekil 115'teki penç formunu anımsatan sade bir bezeme özelliği göstermektedir. Eserde başlıklar, bazı kelimeler ve keşideler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 114

EİMK 29 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 115

EİMK 29 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 116

EİMK 29 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 31

EİMK 30 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 30
Eski Kayıt No	: 75
Eser Adı	: Tercüme-i Ehâdis
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Nakşibendi Şeyhi Şehabeddin Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 344
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 242x145 mm, Yazı: 175x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin varakları, su hasarı nedeniyle köşe kısımlarında sararma ve küçük lekelenmeler göstermektedir. Nem etkisiyle kâğıt yapısı bozulmuş ve zayıflamıştır. Sırt ve sertab kısımlarına eklenen siyah deri parçaları, daha önceki amatör bir restorasyon çalışması sonucu yapılmış olup, orijinal cilt yapısını bozmuştur. Ayrıca, eser kitap kurtlarının tahribatına uğramış olup bazı varaklarda yazı da zarar görmüştür.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri mevcuttur. Soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış beyzî formda bir şemse kompozisyonu yer almaktadır. Köşebent ve salbek unsurlarına yer verilmemiştir. Kompozisyonda, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmış bulut, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin etrafı altın dendanlarla çevrelenmiştir. Zencerek, ardışık şekilde uygulanan “S” biçimli çivilerle oluşturulmuş, altınlanmış ve etrafı ise altın cetvelle sınırlandırılmıştır.

Miklep kısmında damla formunda bir şemse bulunmaktadır. Bu bölümde de ½ oranında simetrik düzenlemeyle bulut motifleri ve hatâyî grubu bitkisel süslemeler yer almaktadır. Miklep şemsesinin çevresinde de aynı teknikle oluşturulmuş, altın yaldızla tezyîn edilmiş

zencerek motifi ve altın cetvel uygulaması bulunmaktadır (Şekil 117). Ciltteki kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 344 varak ve her birinde 21 satır hâlinde nesih hatla istinsah edilmiştir. Müstensihin hattında özellikle "*vav"* ve "*râ"* harflerinin anatomilerinde orantısızlık gözlemlenmektedir. Bazı "*elif"* harflerine zülfe eklendiği görülmektedir. Harflerin satır içerisine yerleşimi yeterince dengeli değildir. Satır sonlarında harflerde sıkışma dikkati çekmektedir. Bununla birlikte, hattın genel seyri okunaklıdır. Metne ait görsel Şekil 118'de sunulmuştur.

Eserde, hadisler Arapça olarak yazılmış, açıklamalar Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır. İmam Zühreverdi'nin hadislerinden ihtiva Nakşibendi şeyhi Şehabettin Efendi'nin Tecr'îbi Zehreverdî ismini vermiştir. Bu eser birçok hadis kitabından hadisi şerifi ihtiva edip müellif, hadislerin hangi esere ait olduğunu hadisi şeriflerin başına koymuş olduğu harf remizleri ile ifade etmiştir. Eserin kaç cilt olduğu bilinmemektedir. Son sayfada Nakşibendi Şeyhi Şehabeddin Efendi ismi geçmektedir. İbrahim Efendi, Mustafa Efendi ve okunamayan mühür ile ferağ kaydı yer almakla birlikte istinsah tarihi ve müstensihle ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Yazı alanının bir kısmı altın cetvel, bir kısmı da kırmızı kuzu ile sınırlandırılmıştır. Eserde belirli harfler kırmızı renkte yazılmıştır.

Şekil 117

EİMK 30 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 118

EİMK 30 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 32

EİMK 31 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 31
Eski Kayıt No	: 123
Eser Adı	: Kâfî Ale'l Vâfî (2. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l-Berekât Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmud en-Nesefi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Vakıf Tarihi: h. 1156/m. 1743-1744
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+297
Satır Sayısı	: 27 St.
Boyut	: Kâğıt: 260x162 mm, Yazı: 200x 120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde, sırt kısmındaki deri parça ve miklep bölümleri kopmuştur. Şiraze kısmı sağlam olmasına rağmen, daha önceki amatör tamirat çalışmalarında yan kâğıt ve bazı varaklara kâğıt yapıştırılmış ve bazı varaklar kağıtla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Varaklar, su hasarı nedeniyle sararmış ve lekelenmiştir. Eser, kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmış olup acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklar aynı tezyînat kompozisyonunu taşımakta olup, üzerine soğuk baskı tekniğiyle madalyon formlu bir şemse uygulanmıştır. Şemsenin orta kısmı, "X" ve düz çivilerle vurularak zemini doldurulmuştur. Şemse çevresinde, ince bordür kısmına "S" çivisi ile bezeme yapılmıştır. Kalın bordür ise, tepelik formundaki tezyîni birim elemanların ardışık biçimde vurulmasıyla oluşturulmuştur. Ardından yine "S" çivisiyle ince bir bordür daha yapılmıştır. Bu bordürlerin etrafı soğuk çizgilerle çevrilmiş, sonraki bordürün iç kısmı boş bırakılmıştır. Dış kenarlarda ise "X" çivilerle oluşturulan bir bordür yer almakta olup, bu bordür salbeklere bağlanmıştır. "X" çivilerin etrafına tığ yapılmıştır. Salbeklerin şemse ile birleştiği noktada oluşan üçgen paftalar içerisine de "X" ve düz çivilerle uygulama yapılmıştır.

Salbekler daire formunda olup orta kısımlarına tezyîni birim eleman uygulanmıştır. Etrafına soğuk çizgi çekilmiş ve "S" çivisiyle bir bordür yapılmıştır. Bu kısmın çevresini kuşatan "X" çivili bordürün uç kısımlara ise tepelik yerleştirilmiştir. Köşebentler, 45 derecelik açıyla çizilerek oluşturulmuş olup, içi "X" çivilerle vurularak doldurulmuştur. Etrafında "S" formunda bordürler bulunmaktadır. Zencerek kısmında ise ilk olarak iç kısımda "S" formundaki çivilerle zemin doldurulmuş, etrafına soğuk çizgiler çekilmiştir. Kalın zencerek ise tezyîni birim elemanın ardışık şekilde vurulmasıyla meydana getirilmiş olup etrafına soğuk çizgiler çekilmiştir. Şemse formu ve tezyînat özellikleri, cildin Selçuklu dönemi örnekleriyle benzerlik arz ettiğini göstermektedir. Cilt tezyînatına ait görsel Şekil 119'da sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 297 varaktan ibaret olup her sayfa 27 satırlık düzenle ta'lîk hat kullanılarak istinsah edilmiştir. Metnin genel yapısı, müstensih tarafından hızlı bir şekilde yazıldığını ve bu süreçte harf anatomisine yeterince dikkat edilmediğini göstermektedir. Hat, sanatsal kaygılardan ziyade metni çoğaltma amacıyla yazılmıştır. Harfler arasında yer yer orantısızlıklar ve satır içi hizalama sorunları gözlemlenmektedir. Harekeleme sınırlı düzeyde olup anlam karışıklığını önleme amacına yöneliktir. Yazı cetvel içerisine alınmamış olsa da satır düzenine dikkat edilmeye çalışılmıştır. Ancak bu çaba, yazının genel estetik bütünlüğünü sağlamada yeterli olmamıştır. Metne ait görsel Şekil 120'de sunulmuştur.

Eserde bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser, 2. cilt olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Eserin son sayfasında vakıf yazısı ve tarihi bulunmakta olup vâkıfın adı yoktur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimelerin üzerine vurgu yapmak için kırmızı mürekkep ile çizgi çekilmiştir.

Şekil 119

EİMK 31 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 120

EİMK 31 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 33

EİMK 32 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 32
Eski Kayıt No	:14
Eser Adı	: Tefsîr'ul Hüseyin Kâşifî
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Hüseyin Kâşifî
Müstensih	: Süleyman b. Seyyid b. Cemaleddin Câfer el-Hüseynî
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 548
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 305x172 mm, Yazı: 200x 100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kenarlarına, daha önceki amatör restorasyon çalışmalarında geometrik desenli vişneçürüğü ve siyah deri parçaları eklenerek güçlendirilmeye çalışılmıştır. Yan kâğıt olarak kırmızı desenli kâğıt yapıştırılmıştır. Bazı varaklarda büyük su lekeleri, sararma ve kararma vardır. Nemden ötürü metin kısmında yer yer mürekkep lekeleri oluşmuştur. Bazı varaklarda kurt tahribatı oluşmuş eserin restore edilmesi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 121). Ön kapakta beyzî formda şemse tezyînatı yer almaktadır. Arka kapağın tezyînatı ise silinmiş ve tahrip olmuştur. Ön kapakta bulunan şemse bezemesi, ¼ oranında simetrik bir düzene sahiptir. Merkezde rûmî motiflerle paftalar oluşturulmuş; paftaların içine ve çevresine bitkisel bezemeler yapılmıştır. Bu bezemeler, soğuk bırakılmış olup yekşah demiri kullanılarak uygulanmıştır. Şemsenin etrafı altın dendanlarla çevrelenmiştir. Aynı şekilde, salbek çevresi de altın dendanlarla kuşatılmış, ancak salbek içi boş bırakılmıştır. Köşebent kısımlar da altın dendanlarla çerçevelenmiş, içleri yine boş bırakılmıştır. Sonraki bir dönemde, cildin kenarları tamir edilmeye çalışıldığından zencerek kısmı kapanmış ve bu bölgedeki bezemenin varlığı ya da özgün hali kesin olarak belirlenememektedir.

Hat özellikleri. Eser, 548 varaktan oluşmakta ve her sayfada 23 satır hâlinde nesih hatla istinsah edilmiştir. Ayet başlıkları ile ayet içerisinde geçen bazı kelimeler dikkat çekmek amacıyla sülüs hat ile yazılmıştır. Satır sonlarında yer yer harf sıkışmaları göze çarpmakta, bu da metnin ölçülendirme açısından yeterince özen gösterilmediğini düşündürmektedir. Eser genel olarak istinsah amacıyla yazılmış olmakla birlikte, hattın kalitesi müstensihin belirli bir eğitim sürecinden geçmiş olduğunu göstermektedir. Eserde, bazı sayfalarda iki farklı yazı tarzının kullanıldığı dikkat çekmektedir. Sonuç itibarıyla eser, istinsah amacıyla hazırlanmış olup satır düzeni, harf oranları ve yazım birliği açısından bazı eksiklikler barındırmaktadır. Metne ait görsel Şekil 122'de sunulmuştur.

Eserin 1b sayfasında İbrahim Efendi, Mustafa Efendi ve Muhammed Emin'e ait olmak üzere üç adet mühür yer alırken, son sayfada ise yalnızca Mustafa Efendi ve Muhammed Emin'e ait mühürler bulunmaktadır. Muhammed Emin'e ait mühürde h. 1203 tarihi belirtilmiştir. Eser, Fatiha Sûresi'nden Nas Sûresi'ne kadar olan bölümü kapsayan bir tefsir olup, asıl metin kırmızı çizgilerle belirtilmiş ve aradaki açıklamalar Farsça yapılmıştır. Son sayfadaki ferağ kaydında müstensih adı belirtilmesine rağmen istinsah tarihi bulunmamaktadır.

Tezhip Özellikleri: Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yazı alanı, ilk sayfalarda siyah ve kırmızı sonraki sayfalarda lacivert ve kırmızı renkte kuzularla sınırlandırılmıştır. Sayfa kenarlarında bulunan bazı notlar da lacivert ve kırmızı renkte kuzularla çevrelenmiştir.

Şekil 121

EİMK 32 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 122

EİMK 32 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 34

EİMK 33 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 33
Eski Kayıt No	: 178
Eser Adı	: Şerhü'l Vikâye li İbni Melek
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İbn Melek
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Vakıf Tarihi: h.1039/m. 1629-1630
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+272
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x165 mm, Yazı: 200x112 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde, sırt kısmına tamirat sonucu vişneçürüğü renkte bir deri eklenmiştir. Miklep kopmuş ve cilt kenarlarında ciddi hasarlar oluşmuştur. Varaklarda nem etkisiyle lekelenmeler ve su hasarı nedeniyle sararmalar gözlemlenmektedir. Ayrıca, eserden bazı varakların eksik olduğu tespit edilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön kapakta, beyzî formda bir şemse yer almakta olup

soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Şemse bezemesi tahrip olmuş durumdadır, mevcut izlerden hatâyî, penç gonca ve yaprak motiflerine yer verildiği anlaşılmaktadır. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmıştır. Arka kapakta da aynı türde bir tezyînat yer almakta, ancak büyük oranda silinmiş ve detaylarını kaybetmiştir. Köşebent tezyînatı bulunmamaktadır. Cildin sırt kısmında, farklı dönemlerde yapıştırılmış iki etiket yer almaktadır (Şekil 123).

Hat özellikleri. Fihrist kısmı olan eserde metin kısmı, 272 varaktan oluşmakta ve her sayfada 31 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazı, genel hatlarıyla hat eğitimi almış bir müstensih tarafından kaleme alınmış izlenimi vermektedir. Hat karakteri, dönemin yazım özelliklerini yansıtmaktadır. Metinde gözlemlenen yazım kalitesi, sayfalar arasında değişkenlik göstermektedir. Bazı sayfalar daha özenli bir şekilde istinsah edilmişken, bazı sayfalarda yazının daha hızlı ve gelişigüzel yazıldığı izlenimi oluşmaktadır. Bu durum, istinsah sürecinin tek bir seferde değil, farklı zaman dilimlerinde gerçekleştirildiğini düşündürmektedir. Yazı cetvelle çevrelenmemiş olmakla birlikte, satır düzenine özen gösterilmeye çalışılmıştır. Bazı satırlarda kelimelerin satıra sığmaması durumunda, son kelimenin bir önceki kelimenin üzerine yazıldığı görülmektedir. Sonuç olarak eser, satır disiplini, yazım bütünlüğü ve estetik tutarlılık açısından bazı eksiklikler barındırmakta, bu yönleriyle istinsah amacıyla hazırlanmış bir nüsha izlenimi vermektedir. Metne ait görsel Şekil 124'te sunulmuştur.

Eserin ilk sayfasında h.1039 (m. 1629-1630) yılında vakfedildiği belirtilmiştir. 1a sayfasında bulunan mühür okunamamaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin son kısmının eksik olması nedeniyle ferağ kaydı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Asıl metnin üzeri kırmızı mürekkep ile çizgi çekilerek belirtilmiştir.

Şekil 123

EİMK 33 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 124

EİMK 33 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 35

EİMK 34 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 34
Eski Kayıt No	: 403
Eser Adı	: Fedailu'l- Cihad
Eser Konusu	: Cihadın Faziletleri
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.970/m.1562-1563
Müellifi	: Bâki Efendi
Müstensih	: İsmail b. Vâli
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Rika' (Hatt-ı İcâze)
Varak Sayısı	: 243
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x150 mm, Yazı: 205x 100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde hafif aşınmalar ve renk solmaları gözlemlenmektedir. Varakların birleştiği kısımlarda su lekesi ve bazı varakların üzerinde nem etkisiyle lekeler oluşmuştur. Genel olarak eserin fiziksel durumu iyidir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine,

soğuk baskı tekniğiyle serbest tasarımlı şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarım kompozisyonuna sahiptir. Tezyînat sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Bu alanların çevresi dendanlarla kuşatılmıştır.

Sertab kısmında, ince bir zencerek motifi "S" formundaki çivilerle oluşturulmuş, bu motifin içine nokta vuruşları yapılmıştır. Zencerek çevresi ise kalın soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Miklep kısmında ise damla formunda bir şemse yer almaktadır. Buradaki bitkisel bezeme de soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Miklebin çevresi, sertab bölümünde olduğu gibi, "S" çivileriyle oluşturulmuş ince zencerek motifiyle bezelidir ve içine yine nokta vuruşları yapılmıştır. Zencerek çevresi kalın soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır (Şekil 125).

Hat özellikleri. Eser, 243 sayfadan oluşmakta ve her sayfada 25 satır hâlinde rika' (hatt-ı icâze) ile istinsah edilmiştir. Yazı karakteri incelendiğinde, metnin hat sanatına yönelik bir estetik kaygı taşımadığı, istinsah amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır. Harf oranlarında belirgin bir ölçülülük bulunmamakta, harfler arası ve kelimeler arası boşluklar düzensiz olup metnin görsel bütünlüğünü olumsuz etkilemektedir. Buna karşın metin genel olarak okunabilir durumdadır. Ancak bazı sayfalarda görülen mürekkep lekeleri, yazının okunurluğunu yer yer zorlaştırmaktadır.

Eserin 1a ve 1b sayfalarında 3 adet mühür bulunmakta olup 1b sayfasındaki mühür okunamamaktadır. 1a sayfasında yer alan ilk mühürde, eser sahibinin Ahmed b. Muhammed el Vanî, ikincisi Muhammed Şehir, üçüncüsünde ise belirtilmemiştir. Son sayfada farklı bir mühür bulunmakta olup mühürde 'İbrahim' ismi yazmaktadır. Eser, 33 bab'dan oluşmaktadır ve 1b sayfasında mukaddime yer almaktadır. Son sayfada bulunan ferağ kaydında eserin Cemâziyelevvel ayının ilk günlerinde h. 970 (m. 1562/1563) tarihinde yazıldığı ifade edilmiştir. Eserin kapalı hâlde görülebilen yan kenarına, yani sayfa kesitine, eserin adı siyah mürekkeple ta'lîk hat ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 126'da sunulmuştur.

Tezhip Özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Varaklarda bazı önemli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Cümle aralarında kırmızı noktalar bulunmakta olup bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 125

EİMK 34 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 126

EİMK 34 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 36

EİMK 35 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 35
Eski Kayıt No	: 195
Eser Adı	: el-İhtiyar (2. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 737/m. 1336-1337
Müellifi	: İmam el-Mahallî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 217+i
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x185 mm, Yazı: 200x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapağı, kâğıt yapıştırma yöntemiyle güçlendirilmeye çalışılmış, sertab kısmına vişneçürüğü renkli bir parça eklenerek cilde yapıştırılmaya çalışılmış, miklep kopmuştur. Cilt, kitap kurdu tahribatına maruz kalmıştır. Varaklar, su hasarı nedeniyle sararmış ve büyük lekelere maruz kalmıştır. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri olup krem-kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Miklep kopmuştur. Cilde ait görsel Şekil 127'de sunulmuştur.

Hat Özellikleri. Fihrist kısmı bulunan eserde metin kısmı, 217 varaktan oluşmakta ve her sayfa 25 satır hâlinde is mürekkebi kullanılarak nesih hatla istinsah edilmiştir. Yazı, estetik kaygı taşımayan, istinsah amaçlı hazırlanmış bir nüshadır. Harekeleme sınırlı düzeyde yapılmış olup, anlamı belirginleştirme amacıyla kullanılmıştır. Sayfa kenarlarına düşülen notlar da nesih hattıyla yazılmıştır. Yazı cetvel içine alınmamış olmakla birlikte, satır düzenine dikkat edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Eserin 1a sayfasında yer alan fihrist kısmında konuların nikah babından feraiz babına kadar sıralandığı görülmektedir. Boş bırakılan ilk sayfada Seyyid Mustafa Efendi b. Seyyid

Osman Bey'e ait olduğu belirtilen bir mühür ve h. 1150 (m. 1737-1738) tarihi bulunmaktadır. Eserin 1a, 1b, 2a ve son sayfalarında mühür bulunmaktadır. İlk ve son sayfalarda Seyyid Muhammed Emin Efendi'ye ait 4 adet mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Ferağ kaydında istinsah tarihi yazılmış olmasına rağmen müstensih hakkında bilgi yoktur. Metin örneği Şekil 128'de yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gâle" ve "fasıl" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 127

EİMK 35 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 128

EİMK 35 Envanter Numaralı Eserin Son Sayfaları

Tablo 37

EİMK 36 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 36
Eski Kayıt No	: 6
Eser Adı	: Beyzâvî Tefsiri (1. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.950 /m. 1543-1544
Müellifi	: Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullāh b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Kazzazzâde Muhammed Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: iii+396
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 265x175 mm, Yazı: 180x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt ve sertab kısımlarına daha önceki bir tamirat sonucu yeşil renkli bir parça eklenmiştir. Şiraze bölgesinde gevşemeler gözlemlenmekte, bazı formalar ciltten ayrılmıştır. Bazı varaklarda nem etkisiyle küçük çaplı lekelenmeler oluşmuştur. Ayrıca, bazı varaklara kâğıt yapıştırma yöntemiyle müdahale edilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyon, serbest tasarımlı olup hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklarından oluşan bitkisel bezemelerden meydana gelmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmış olup cilt etrafına soğuk çizgiler çekilerek çerçeve oluşturulmuştur. Kapakta köşebent tezyînatı bulunmamaktadır.

Miklep kısmında yer alan şemse, alttan ayırma tekniğiyle uygulanmış olup, bitkisel bezeme yönünden kapakla benzerlik göstermektedir. Miklebin iç yüzeyi siyah renkte deriyle kaplanmıştır. Şemsenin bulunduğu orta alana yekşah demiriyle ardışık vuruşlar yapılarak helezonik bir desen oluşturulmuştur. Miklebin kısa kenarlarına yine yekşah demiriyle çizilerek örgü görünümlü geometrik formlar yapılmıştır. Miklebin iki yanına soğuk çizgiler çekilmiş ve

dış kenarı, “S” formundaki ince zencerek ile çevrelenmiştir (Şekil 129). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 396 varaktan oluşmakta ve her sayfada 23 satır hâlinde yazılmıştır. Yazı, klasik nesih hattının tüm özelliklerini taşımamakta, bu yönüyle “nesih kırması” olarak nitelendirilebilecek bir şekilde istinsah edilmiştir. Eserin 1a sayfasına sonradan ta’lîk hatla yazılmış bir fihrist bölümü bulunmaktadır. Harekeleme, metnin tamamına değil, bazı bölümlere sınırlı şekilde uygulanmıştır. Sayfa altlarında ve kenar boşluklarında ta’lîk hatla yazılmış notlar yer almakta, bu notlar eserin yoğun biçimde okunduğunu ve üzerinde çalışıldığını göstermektedir. Yazıda bir sanatsal kaygı bulunmamakta, istinsah sürecinin işlevsel amaçla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Yazım üslubu, kenar notları ve fihrist kısmı ile birlikte ilmî kullanım amacı taşıyan bir istinsah nüshası olarak değerlendirilmektedir.

Eser, Fatiha Sûresi’nden Kehf Sûresi’ne kadardır. İlk sayfada eserin ilk sahibi Namık Efendi’ye ait olduğu belirtilmiştir. Vakıf kaydında Kazzazzâde Muhammed Efendi eseri vakfettiğini belirtmiştir ve kendi mührü de bulunmaktadır. Son sayfada yer alan ferağ kaydında müstensih kuşluk vaktinde eseri tamamladığını belirtmiş olup müstensih veya hattat ismi yazmamaktadır. Bazı sayfa kenarlarında yer alan notlar da ta’lîk hatla yazılmıştır. Bazı varaklarda şukka vardır. Metin örneği Şekil 130’da sunulmuştur.

Şekil 129

EİMK 36 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 130

EİMK 36 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 38

EİMK 37 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 37
Eski Kayıt No	: 46
Eser Adı	: Mişkâtü'l Mesâbîh
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Hatib Veliyiddin et- Tebrizî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 396
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x180 mm, Yazı: 165x105 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde, genel bir tahribat ve yırtılmalar söz konusudur. Sertab ve miklep bölümleri kopmuş, cilt bütünlüğü bozulmuştur. Zamanla oluşan cilt hasarı, tezyînî alanlarda da bozulma ve kayıplara yol açmıştır. Cilt sırt kısmına, daha önceki tamirat sonucu koyu kahve renkli çeşitli deri parçaları eklenmiştir. Yan kağıttaki ebrunun

yırtılan kısımları, bez ve farklı bir ebru parçası ile onarılmaya çalışılmıştır. Eserin su hasarı nedeniyle varaklarda sararma ve lekelenmeler oluşmuş, şiraze bölgesinde gevşemeler gözlemlenmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta beyzî formda ¼ oranında simetrik tasarlanmış şemse, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Kompozisyon, sazyolu üslubunda düzenlenmiş olup rûmî, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bezemelerle zenginleştirilmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmıştır. Salbek bölümlerinin iç kısmında da hatâyî motiflerine yer verilmiştir. Eserin cilt iç yüzeyi ebru kâğıdıdır (Şekil 131).

Hat özellikleri. Eser 396 sayfadan oluşmakta olup, her sayfa 17 satır hâlinde yazılmıştır. Eserin boş sayfasına sonradan fihrist bölümleri ve bunlara ait sayfa numaraları ta'lîk hatla yazılmıştır. Metin kısmında, yazı üslubu ta'lîk hattına yakın olmakla birlikte, harf formu ve satır düzenindeki bazı düzensizlikler nedeniyle "ta'lîk kırması" olarak da nitelendirilebilir. 1a sayfasında ta'lîk hatla, çeşitli notlar eklenmiştir. Metin içinde kırmızı mürekkep ve hatt-ı icâze ile yazılmış bab başlıkları ve belirli kelimeler yer almaktadır. Sonradan eklenen kenar notlarının ta'lîk hattına vâkıf, eğitimli bir kişi tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak eser, istinsah amacıyla hazırlanmış olmakla birlikte, farklı hat stillerinin birlikte kullanılması, renkli mürekkep tercihleri ve notların niteliği bakımından dönemin yazı kültürüne dair önemli ipuçları sunmakta; aynı zamanda hat sanatı açısından teknik ve paleografik bir çeşitlilik arz etmektedir. Metin örneği Şekil 133'te yer almaktadır.

Eser, Kütüb-i Sitte'de yer alan hadisleri, ait oldukları müellifleri gösteren rumuzlar ve sıhhat dereceleriyle birlikte ihtiva eden bir çalışmadır. Fihristten hemen sonraki sayfada yer alan mührün okunamaması, eserin ilk sahibi veya ilk inceleme yapan kişi hakkında bilgi edinilmesini engellemektedir. Eserin son sayfasında ise Mustafa Efendi ve İbrahim Efendi'ye ait iki farklı mühür bulunmaktadır. Bu mühürlerden İbrahim Efendi'ne ait olanında h. 1156/m. 1743-1744 tarihi yer almaktadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almakta olup ferağ kaydı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar, kırmızı mürekkeple yazılmış olup hadislerin sonları ise üç nokta yapılarak vurgulanmıştır.

Şekil 131

EİMK 37 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 132

EİMK 37 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 133

EİMK 37 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 39

EİMK 38 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 38
Eski Kayıt No	: 739
Eser Adı	: Kitâbu'l Acâibu'l Acâib
Eser Konusu	: Tıp, Mahlukat ve Yaratılmışların Halleri Üzerine
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 279
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 280x160mm, Yazı: 210x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru, zaman ve kullanım etkisiyle yıpranmış ve renk solmaları gözlemlenmektedir. Bazı varaklar, kâğıt yapıştırmak suretiyle tamir görmüştür. Varaklarda, nem etkisiyle küçük çaplı lekelenmeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri olup ebru yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 134).

Hat özellikleri. Eser, 279 varak ve her sayfada 33 satır ihtiva etmektedir. Siyah mürekkeple istinsah edilmiş metinde vurgulamak amacıyla bazı kelimelerin yazımında kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Metinde bazı cümle sonlarına kırmızı küçük noktalar ve paragraf sonlarına üç kırmızı nokta yapılmıştır. Yazı karakteri genel hatlarıyla nesih özellikleri sergilemekle birlikte, harf bünyesindeki kırılmalar, bu karakterin klasik nesih ile tam olarak örtüşmediğini ve kırma bir yaklaşımın söz konusu olduğunu düşündürmektedir. İstinsah sanatsal kaygılardan ziyade müstensih hattı niteliği taşımaktadır. Harflerin satıra tam olarak yerleşmemesi ve harf ile kelime aralarındaki düzensiz mesafeler, eserin estetik bütünlüğünü olumsuz yönde etkilemektedir.

Hat sanatı perspektifinden bakıldığında bu eser, döneminin hat ekollerinin sınırları dâhilinde değerlendirilememektedir. Nesih karakterinin özelliklerini barındırmakla birlikte,

harflerde görülen kırılmalar ve satır düzenindeki tutarsızlık, geleneksel üsluptan ayrışmaları ve müstensihin özgün yazı alışkanlıklarını yansıtmaktadır. Hareke kullanımının seyrekliği ve satır içi boşluklardaki düzensizlikler, sanatsal özenden ziyade pratik amaçlarla daha hızlı bir yazım sürecinin tercih edildiği şeklinde yorumlanabilir. Metin örneği Şekil 135'te yer almaktadır.

Eser, İslâmî ilimlerin çeşitli boyutlarına, insan nefsinin karmaşık yapısına ve insan, cin ve hayvanat arasındaki ontolojik farklılıklara dair bir inceleme sunmaktadır. Metinde, vakfiye kaydı, ferağ kaydı veya mühür gibi ek belge ve işaretlere rastlanmamıştır.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasına mihrabiye formunda unvan tezhibi yapılmıştır. Tezyînat, altın zemin üzerine rûmî ve bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış, konuların sonuna da 3 nokta konmuştur. Eserin 1b-2a sayfalarında metin kısmı, altın cetvel ve siyah renk kuzularla sınırlandırılmıştır. Diğer sayfalarda ise kuzular, kırmızı renktedir (Şekil 136). Tezyînat, kompozisyon bakımından klasik tarzda yapılmış olsa da işçilik yönüyle XVII-XIX. yüzyılları arasında görülen daha basit uygulamalara benzemektedir.

Şekil 134

EİMK 38 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 135

EİMK 38 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 136

EİMK 38 Envanter Numaralı Eserin Unvan Tezhibi Detay

Tablo 40

EİMK 39 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 39
Eski Kayıt No	: 188
Eser Adı	: Kenzü'd Dekâik (Kenzü'l fi'-Fıkhî)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1074/m. 1663-1664
Müellifi	: Ebü'l-Berekât Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmud En-Nesefi
Müstensih	: Hüseyin b. Musa
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 244+i
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x170 mm, Yazı: 140x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde, genel bir solma ve yırtılmalar gözlemlenmektedir. Varaklar, nem etkisiyle küçük çaplı lekelenmelere maruz kalmasına rağmen, genel olarak iyi durumda bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklar aynı bezeme kompozisyonuna sahip olup, arka kapak daha iyi durumdadır. Her iki kapak üzerine soğuk baskı

tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyonda penç, lale ve yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bezemelere yer verilmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Salbeklerde tepelik formunda ve üç yapraklı yonca motifleri bulunmakta olup bu alanlar da soğuk bırakılmıştır. Salbeklerden cildi çevreleyen dış çizgiye kadar soğuk çizgi çekilmiştir.

Köşebent kısımlarında, 45 derecelik açı oluşturacak şekilde çizgi demiriyle dört sıra çizgi çekilmiş, bu alan içi boş bırakılarak sade tutulmuştur. Zencerek kısmının da içi boş bırakılmış olup, her iki taraftan çift çizgiyle soğuk baskı uygulanmıştır. Sertab bölümü soğuk çizgilerle beş paftaya ayrılmıştır. Bu bölümün orta kısmına, farklı zamanlarda iki adet etiket yapıştırılmıştır. Miklep kısmında yer alan beyzî formdaki şemse, yine soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış olup bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Miklebin çevresi, soğuk çekilen çizgilerle çerçevelenmiştir (Şekil 137). Eserin istinsah döneminde ciltlerde hâkim olan sazyolu üslubu ile hatâyî, rûmî vb. motiflere karşın, bu örnek natüralist bir anlayışla tasarlanmıştır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 244 varaktan oluşmakta ve her sayfada 9 satır hâlinde nesih hatla istinsah edilmiştir. 1a sayfasında çeşitli notlar yer almakta, ayrıca sayfa kenarlarında hem nesih hem de ta'lîk hatla yazılmış kenar notları bulunmaktadır. Eser, sanatsal bir kaygı taşımamakta, hattın düzeni ve formu daha çok istinsah amacıyla yazıldığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak eser, içerdiği notlar ve istinsah tarzıyla ilmî çalışmalar için hazırlanmış bir nüsha niteliğindedir ancak hat sanatı bakımından akademik ölçütlerle değerlendirildiğinde estetik ve teknik açıdan yetersizdir.

Eserin ilk sayfasında 4 farklı mühür bulunmaktadır. Bunlardan biri Muhammed Emin, İbrahim Efendi, Mustafa Efendi, dördüncü mühür de Mustafa Efendi'ye aittir. Eserin son sayfasında bulunan ferağ kaydında; Ramazan-ı Şerif'in ortasında, kuşluk vaktinde, hicri 1074 yılında Hüseyin b. Musa tarafından yazıldığı belirtilmiştir. Son sayfada Muhammed Emin ve Mustafa Efendi'nin mühürleri bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 138'de verilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı kırmızı renkte iki adet kuzu ile sınırlandırılmıştır. Bölüm ve bab başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 137

EİMK 39 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 138

EİMK 39 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 41

EİMK 40 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 40
Eski Kayıt No	: 135
Eser Adı	: Fetâvâ-yı Yahya Efendi
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1095/m. 1683-1684
Müellifi	: Şeyhülislâm Zekerriyyâzâde Yahyâ Efendi
Müstensih	: Mustafa Musa Abdurrahîm
Vâkıfı	: Muhammed b. Ali b. Abdullah (Vakıf tarihi h.1249/m.1833-1834)
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: vi+254
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 280x180 mm, Yazı: 200x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde, sırt ve sertab kısımlarına daha önceki tamir çalışması sonucu siyah renkli deri parçaları eklenmiştir. Yan kağıtlar üzerindeki ebru kenarlarına, miklep ve sertab bölgelerine yeşil renkli bez parçaları ile güçlendirilmeye çalışılmıştır. Eserin su hasarı nedeniyle varakların büyük bir kısmında ciddi sararma ve kararma gözlemlenmektedir. Bazı varaklarda mürekkep lekeleri metne zarar vermiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklar aynı bezemeye sahiptir. Her iki kapağa da soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyonda bulut, hatâyi, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmış, şemse çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Şemsenin iki ucuna, dört kez penç çivisiyle vurularak desen oluşturulmuştur. Köşebent kısımlarında, 45 derece açıyla çift çizgi çekilerek küçük alanlar meydana getirilmiş olup bu alanların içi boş bırakılmıştır. Zencerek kısmı ise iki tarafa çekilen soğuk çizgilerle çevrelenmiş ve içi boş bırakılmıştır. Sertab kısmına gördüğü tamirat esnasında çeşitli deri parçaları yapıştırılmış, ayrıca farklı dönemlerde iki adet etiket ilave edilmiştir.

Miklep kısmında da beyzî formda bir şemse yer almakta olup bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Şemse üzerine penç çivisiyle tek vuruş yapılmıştır. Miklep kısmında zencerek alanı, çekilen soğuk çizgilerle oluşturulmuş ve içi boş bırakılmıştır. Çizgilerin kesişim noktalarına penç çivisiyle vurularak detaylandırma yapılmıştır. Miklep köşebentlerinde de 45 dereceyle oluşturulmuş küçük alanlar mevcuttur (Şekil 139). Cilt iç yüzeyi ile miklebin iç yüzeyi ebru kâğıdıyla kaplanmıştır (Şekil 140). Cilt tezyînatı, klasik anlayış doğrultusunda uygulanmış; bulut motifi bitkisel ve rûmî motiflerle birlikte kompozisyon içinde yer almıştır.

Hat özellikleri. Eser, 254 varaktan oluşmakta ve her sayfa 27 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazı üslubunda sanatsal bir kaygı gözetilmemiştir. Ancak hattın genel düzeni, müstensihin hat eğitimi almış, biri olduğunu göstermektedir. Harf anatomisi ve satır yerleşimi belirli bir disiplin içinde sürdürülmüş olmakla birlikte, yazı daha çok metni çoğaltmaya yönelik bir amaçla yazılmıştır. Sonuç olarak eser, estetik yönü ikinci planda olan, okunabilirliği ve düzeni önceleyen bir istinsah nüshasıdır. Metin örneği Şekil 141'de sunulmuştur.

Şeyhü'l İslâm Zekeriyazâde Yahya Efendi'nin kitâbu't taharetten başlayıp kitâbu'l feraiz ile biten ve bu konulara dair fetvalarını içermektedir. Eserin vakıf kaydında, Erzurum Müftülüğünde müsevvid (fetva müsevvidi) olarak çalışan Mehmed b. Ali b. Abdullah ismi yer almaktadır. Son sayfada yer alan mühürde 'Musa' ismi yazmaktadır. Bazı varaklarda sayfa kenarlarında vakıf yazısı bulunmaktadır. 354a sayfasında ferağ kaydı bulunmaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metinde bulunan soru-cevap kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 139

EİMK 40 Envanter Numaralı Eserin Cildi

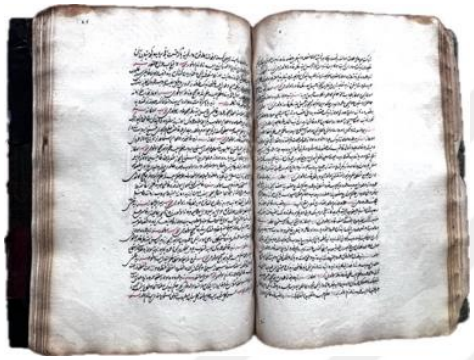
Şekil 140

EİMK 40 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 141

EİMK 40 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 42

EİMK 41 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 41
Eski Kayıt No	: 190
Eser Adı	: Haşîye alâ Sadrüşşerîa
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum h. 1060/m. 1650
Müellifi	: Muhammed b. Bir Ali b. İskender el-Bereklî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 243
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x200 mm, Yazı: 210x200 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde, kitap kurdu tahribatı nedeniyle ciddi hasarlar oluşmuştur. Arka kapaktaki ebru solmuş ve ciltten ayrılma belirtileri göstermektedir. Miklep ve sertab bölgelerinde yırtılmalar gözlemlenmektedir. Bazı varaklara, daha önce yapılan tamir çalışmasında kâğıt yapıştırma yöntemiyle müdahale edilmiştir. Varaklarda, nem etkisiyle lekelenmeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri olup farklı teknikte yapılan ebrular yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 142).

Hat özellikleri. Eser, 243 varaktan ibaret olup her sayfada 23 satır hâlinde ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. Yazıda bazı kısımlarda yer yer "ta'lîk kırması" olarak nitelendirilebilecek yazım farklılıkları gözlemlenmektedir. Sayfalar arasında yazı kalitesi bakımından farklılıklar mevcuttur; bazı sayfalar, hattın kurallarına daha uygun ve özenli biçimde yazılmıştır. Cetvel kullanılmamış olmakla birlikte, satır düzenine dikkat edilmiştir. Bununla birlikte, satır sonlarında kelimelerin sığmaması durumunda son kelimenin bir önceki kelimenin üzerine yazıldığı görülmektedir. Eser, genel itibarıyla istinsah amacıyla yazılmış olup, sanatsal bir kaygıdan çok işlevselliği ön plana çıkaran bir nüsha niteliği taşımaktadır.

Eserin 1a sayfasında okunamayan üç adet mühür yer alırken, 1b, 2a ve son sayfalarda Muhammed Emin Efendi'ye ait mühürler bulunmaktadır. Son sayfadaki ferağ kaydında müstensih ismi okunamamıştır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 143'te yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "kavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 142

EİMK 41 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 143

EİMK 41 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 43

EİMK 42 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 42
Eski Kayıt No	: 136
Eser Adı	: Fetâvâ-yı Yahya Efendi
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Şeyhülislâm Zekeriyyâzâde Yahyâ Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 109
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 280x190 mm, Yazı: 195x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildine, çârkûşe tekniği ile kırmızı desenli bir kâğıt yapıştırılmıştır. İlk varakların üst kısımları, su hasarı nedeniyle yırtılmış ve kâğıt yapıştırma yöntemiyle onarılmaya çalışılmıştır. Varaklarda, nem etkisiyle yaygın lekelenmeler gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kırmızı desenli bir kâğıt çârkûşe tekniğinde yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 144).

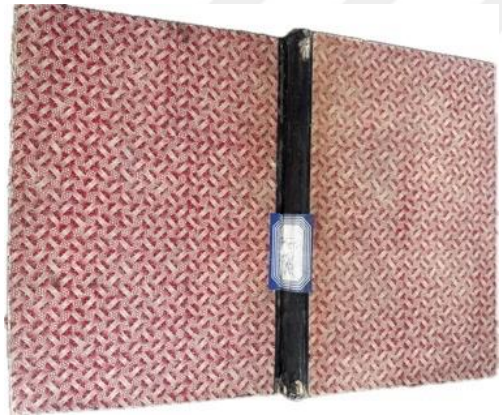
Hat özellikleri. Eser, 109 varak ve her sayfa 31 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazı, ta'lîk hatta eğitim almış bir kişi tarafından yazılmış olup, ancak genel olarak sanatsal bir kaygı taşımadığı, daha çok istinsah amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır. Sayfa kenarlarında yine ta'lîk hatla yazılmış çeşitli notlar yer almaktadır. Bazı satırların daha özenli, bazılarının ise daha hızlı ve aceleyle yazıldığı izlenimi oluşmaktadır. Sonuç olarak eser, ta'lîk hatla yazılmış, işlevsel nitelikte bir istinsah nüshasıdır. Metin örneği Şekil 145'te sunulmuştur.

Eser, Zekeriyyâzâde Yahyâ Efendi'nin şeyhülislâmlık görevi sırasında verdiği fetvalardan oluşmaktadır. 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mühür bulunmakta olup sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin ferağ kaydı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metinde bulunan soru-cevap kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

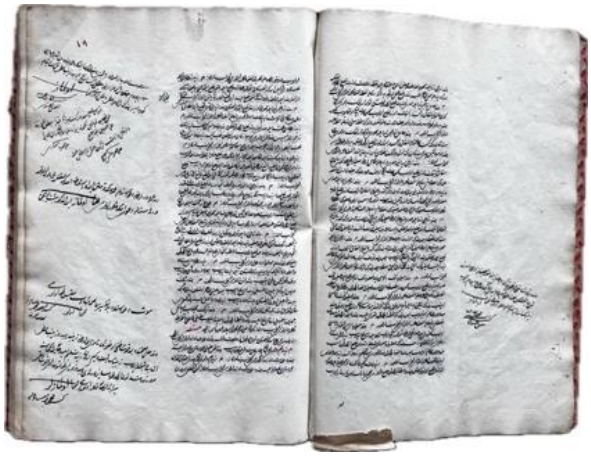
Şekil 144

EİMK 42 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 145

EİMK 42 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 44

EİMK 43 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 43
Eski Kayıt No	: 332
Eser Adı	: Tarih-i Vâkıdî Tercümesi
Eser Konusu	: Siyer
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Vâkıdî el-Eslemî el-Medenî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 162
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 320x195 mm, Yazı: 250x140 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Miklepte yer alan ebru, eserin orijinalinin de çârkûşe tekniğiyle hazırlanmış ve ebru ile kaplanmış bir cilt olduğunu düşündürmektedir. Mevcut cilt üzerinde, geometrik desenli bir kâğıt kullanılarak yapılan amatör bir restorasyon çalışması olduğu görülmektedir. Cilt yapısı genel olarak yıpranmış olup, sırt kısmına yeşil renkli bir parça eklenmiştir. Varaklarda, su hasarı nedeniyle yaygın sararma ve kararma gözlemlenmekte, bazı varaklar ise kâğıt yapıştırma yöntemiyle onarılmaya çalışılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildine açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Sertab kısmı vişneçürüğü renkte deridir. Miklep üzerinde ebru kâğıdı yer almaktadır. Cilde ait görsel Şekil 146'da sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eser,162 varaktan ibarettir ve her bir sayfada 27 satır bulunmaktadır. Yazı karakteri olarak nesih hattı tercih edilmiştir. Harf anatomisi bakımından düzensizlikler bulunmakta harf oranları ve değişkendir. Bu durum, müstensihin istinsah sürecinde sanatsal kaygılardan ziyade işlevselliği ön planda tuttuğunu göstermektedir. Eser, Osmanlı Türkçesi'ne tercüme edilmiş olup ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 147'de verilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 146

EİMK 43 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 147

EİMK 43 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 45

EİMK 44 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 44
Eski Kayıt No	: 740
Eser Adı	: Tuhfetü'l Mü'minîn Tercümesi
Eser Konusu	: Tıp (Şifa)
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhammed el-Mü'min el-Hüseynî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 316
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 280x170 mm, Yazı: 200x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde, sırt kısmına daha önceki tamir çalışması sonucu siyah renkli bir parça eklenmiştir. Cilt genel olarak yıpranmış, yüzeyde lekeler oluşmuş ve bazı formaların birbiriyle bağlantısı zayıflamıştır. Eserin su hasarı nedeniyle varaklarda yaygın sararma ve lekelenmeler gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri olup ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Cilt, mülemma tekniği ile yapılmıştır. Cildin merkezinde yer alan şemsenin tezyînatı; sazyolu üslubunda hatâyî, gonca, penç ve hançer yapraklardan oluşan serbest bir kompozisyon iledir ve etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Şemsenin üst ve alt kısımlarında yer alan salbekler, ½ oranında simetrikolarak tasarlanmış tek bir motiften oluşmaktadır. Cildin kenar bordüründe bulunan zencerek ise, "S" biçimindeki desenin ardışık tekrarıyla teşkil edilmiş ve bu kısımda altınlanmıştır.

Zencerek kısmı altın renkli bir cetvelle çerçevelenerek sınırlandırılmıştır. Cildin köşelerine penç şeklinde altın noktalar yapılmıştır. Bu cilt, kullanılan malzeme, motif ve kompozisyon anlayışı açısından değerlendirildiğinde, klasik dönem Osmanlı cilt sanatının bir örneğini teşkil etmektedir (Şekil 148).

Hat özellikleri. Eserde fihrist bölümü bulunmaktadır. 316 varak ve her bir sayfada 29 satır ihtiva eden metin, siyah mürekkeple istinsah edilmiş olup, belirli kelimelerde kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Eserin yazı karakteri, ait olduğu dönemin nesih hattı üslubunu yansıtmaktadır. Metinde genelinde okunaklılık ve düzen prensiplerine riayet edilmiş olmakla birlikte, satır içi kelime aralıklarında ve satırların kendi bünyesinde tam bir nizamın tesis edilemediği tespit edilmiştir. Harflerin satır düzlemine yerleşimi yer yer değişkenlik arz etmektedir. Satır düzenindeki nizami eksiklik, istinsah eserlerde rastlanan örneklerle benzerlik göstermektedir.

Tuhfet'ül Mü'minîn adlı eser, Osmanlı Türkçesi'ne tercüme edilmiştir. 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait h.1262/m. 1845-1846 tarihli vakıf yazısı ve mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 149'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Besmelenin iki tarafına ve keşide kısmına altın ile negatif teknikte penç ve yapraklardan oluşan basit süsleme yapılmıştır. 1b 2a sayfalarında duraklar altın iledir. Diğer sayfalarda durak yoktur. Yazı alanının üst kısmında taç biçimli tezyînatlı bir alan bulunmaktadır. Burada bulunan başlık kısmında yazı alanı sıvama altın ile yapılmış olup üzerinde kırmızı mürekkep ile yazılan yazı büyük oranda silinmiştir. Kompozisyonda penç motifi yoğun kullanılmakla birlikte rûmî, gonca ve basit yapraklardan tezyînat yapılmıştır. Motiflere nokta ve çizgilerle tonlama yapılmıştır. Rûmîler altın ile diğer motifler; vişneçürüğü, mavi, beyaz ve pembe ile dal ve yapraklar yeşil tonlarda yapılmıştır.

Kompozisyon, siyah dendan, altın zeminli iğne perdah uygulanmış bordür ve lacivert havalı dendanlarla çevrelenip negatif teknikte basit tığlar yapılmıştır. Tezhipli alan üç kenardan iç kısımda 2-3 mm'lik vişneçürüğü renkte zemin üzerine siyah renkte uygulanan "S" biçiminde ince bordür tezyînatı, 5-6 mm'lik altın zeminli belirlenen birim elemanın tekrarlanmasıyla zencerek yapılmıştır. Bu kısımda zencerekteki desen içine iğne perdah uygulanmıştır. Dış kısımda ise açık mavi zemin üzerine (+, :) biçiminde kenarsuyu tezyînatı uygulanmıştır. Yazı ve bezeme alanının kenarlarına altın zeminli bordür yapılmış ve siyah renkte kuzu çekilmiştir. (Şekil 149 ve Şekil 150).

Genel olarak değerlendirildiğinde, eserin tezhip özellikleri, kompozisyon ve motif bakımından XVI. yüzyılın yoğun ve detaylı işçiliğinden uzaklaşan daha sade bir anlayışı yansıtmaktadır. Tezhip, XVII-XIX. yüzyılları arasında rastlanan bazı yazma eser örnekleriyle örtüşmektedir.

Şekil 148

EİMK 44 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 149

EİMK 44 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 150

EİMK 44 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 46

EİMK 45 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 45
Eski Kayıt No	: 613
Eser Adı	: Molla Câmii Gramer Şerhi
Eser Konusu	: Arapça Dil Bilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1109/m.1697-1698
Müellifi	: Molla Câmii
Müstensih	: Muhammed Ağazâde
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: 219+viii
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 290x165 mm, Yazı: 170x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt, sertab ve miklep birleşim noktalarına, daha önceki tamir çalışması sonucu koyu kahve renkli deri parçaları eklenmiştir. Cilt, iç kısma kâğıt parçalarıyla yapıştırılarak esere bağlanmıştır. Eserin ilk kısmına ise farklı bir eserden alınmış varaklar eklenmiş ve bu eklemelerde tezhipli bir varak da kullanılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahip olup, hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraktan oluşan serbest tasarımlı bir bezeme ile süslenmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Ayrıca, şemsenin dört tarafına soğuk çizgiler çekilmiş olup iki ucunda yer alan salbeklerin iç kısımlarında da penç ve yaprak motiflerine yer verilmiştir.

Zencerek kısmı, soğuk "S" biçimli çivilerin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş ve her iki tarafından çekilen soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Miklep kısmında yer alan şemse, salbek formu ve tasarımıyla benzerlik göstermektedir. Miklebin üç kenarı da "S" formundaki zencerek motifi ve soğuk çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 151). Motifler, klasik üslup anlayışını

korumakla birlikte, form anlayışı bakımından kısmen naturalist bir eğilim sergilemektedir. Bu durum, eserin istinsah tarihiyle de uyumlu olarak XVII. yüzyılın sonlarına tarihlendirilebileceğini göstermektedir.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 219 varaktan oluşmakta olup her sayfada 19 satır yer almaktadır. Yazı, "ta'lîk kırması" olarak tanımlanmakta olup, ta'lîk hattının kurallarına tam anlamıyla uymamaktadır. Harflerin eğimi, harfler arası bağlantılar ve harf anatomilerinde belirli bir standardın sağlanamadığını görülmektedir. İstinsah amacıyla hazırlanmış olan eserde, metnin kolay okunabilirliğine öncelik verilmiş olup estetik kaygılar geri planda bırakılmıştır. Sayfa kenarlarında yer alan notlar da ana metinde kullanılan aynı hatla yazılmıştır.

Arapça olan metin, Osmanlı Türkçesi ile şerh edilmiştir. Son sayfada Erzurum Müftüsü Faik Osman'a ait vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 152'de yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 151

EİMK 45 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 152

EİMK 44 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 47

EİMK 46 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 46
Eski Kayıt No	: 34
Eser Adı	: Hâşiye Kadı Beyzâvî
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1128/m. 1715-1716
Müellifi	: -
Müstensih	: İbrahim Efendi
Vâkıfı	: İbrahim Efendi
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih
Varak Sayısı	: i+143
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x180 mm, Yazı: 195x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarındaki ebru zamanla solmuş, ancak miklep kısmındaki ebru daha iyi korunmuştur. İlk varaklar ile sonraki varaklar arasında kullanılan kâğıt ve yazı türünde farklılıklar göze çarpmaktadır. Eserin şirazesi kopmuş ve eksik kısımların daha sonra tamamlanmış olduğu tahmin edilmektedir. Şiraze kağıtla yapıştırılmaya çalışılmış ancak bazı formalar eserden ayrılmıştır. Konuyla alakalı 5 varak eserin arasına konulmuştur. Kitap, su alması nedeniyle lekelerle kaplanmış ve kurt tahribatına maruz kalmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri olup ebru yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri mevcuttur. Ön ve arka kapakta yer alan ebru solmuş ve silinmiştir. Miklep kısmında yer alan ebru ise diğer bölümlere kıyasla daha iyi korunmuş durumdadır (Şekil 153).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 143 varaktan oluşmakta ve her sayfada 31 satır bulunmaktadır. Yazmada ta'lîk ve nesih olmak üzere iki farklı hat çeşidi kullanılmıştır. Ta'lîk hat, belirgin bir eğitim sürecinin izlerini taşıyacak düzeyde uygulanmışken; nesih hat, sanatsal açıdan ziyade tamamen okunabilirlik ön plandadır. Ta'lîk hat, cetvel içine alınmaksızın yazılmış olup nesih hat ile yazılmış bölümler, lacivert renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

1a ve 1b sayfalarında eserin İbrahim Efendi tarafından vakfedildiğine dair vakıf yazısı bulunmaktadır. 1a ve 1b sayfaları ta'lîk hatla yazılmış olup diğer sayfalar nesih hat iledir. Esere gördüğü tamirat esnasında bazı varaklar eklenmiştir. Bazı varaklarda şukka, sayfa kenarlarında çeşitli notlar ve vakıf yazısı bulunmaktadır. Eserin müellifi bulunamamıştır. Metin örneği Şekil 154'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Esere eklenen varaklar haricinde diğer varaklardaki metin, mavi kuzu ile çevrelenmiştir. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 153

EİMK 46 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 154

EİMK 46 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 48

EİMK 47 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 47
Eski Kayıt No	: 674
Eser Adı	: Makâmât-ı Harîrî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 741/m. 1340-1341
Müellifi	: Sadettin el-Hamevi
Müstensih	: İmam Seyfuddîn
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h.1201/m. 1786-1787)
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: iii+225
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 250x170 mm, Yazı: 170x92 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kısmının sırt bölümünde yapılan tamirat nedeniyle koyu kahve renkte bir deri ekleme yapılmıştır. Cildin ön kapağında yırtılmalar bulunmaktadır. Eserin iç kısmındaki bazı varaklar kopmuş, su alması nedeniyle sararmış ve kararak orijinal rengini kaybetmiştir. Nemin etkisiyle bazı yapraklar birbirine yapışmış ve ayrılması güç hale gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklepte daire formunda şemse tezyînatı üstten ayırma tekniği ile uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahiptir. Yekşah demiriyle yapılan uygulamanın merkezine "S" çivisi ve diyagonal çizgiler yerleştirilmiştir. Bu alanın etrafı cetvel çekilerek sınırlandırılmış, "S" çivileriyle bordür oluşturulmuştur. Şemsenin çevresi sekiz eşit parçaya bölünmüş dendan motifiyle kuşatılmış olup her bir dendanın içine noktalar yapılmış, dendanların üst kısımlarına ise düğüm motifi işlenmiştir. Şemsenin iki ucundan başlayarak, cetvelle çevrelenmiş alanın sınır çizgisine kadar soğuk çizgi çekilmiştir.

Cildin etrafı iki farklı zencerek motifiyle çevrelenmiştir. İçte yer alan ince zencerek, "S" çivisinin ardışık biçimde vurulmasıyla oluşturulmuş ve her iki yanına da soğuk çizgiler çekilerek sınırlandırılmıştır. Dıştaki kalın bordür ise, tezyînî birim elemanların ardışık sıralanmasıyla meydana getirilmiş olup etrafı soğuk çizgilerle çekilmiştir. Köşebent kısmı, 45 derecelik açıyla çizilen çizgilerle oluşturulmuş olup, içi yay formundaki çiviler vurularak bezenmiştir. Sertab kısmında, "S" ve diyagonal çizgilerle geometrik örgü formunda motifler oluşturulmuştur. Uzun kenarlar, "S" çivileriyle uygulanmış soğuk baskı bordür yer almaktadır. İki kısa kenara ise daha kalın bir bordür uygulanmıştır.

Miklep kısmında yer alan şemse, altın ile uygulanmış olup iç yüzeyi "S" formundaki ve diyagonal yönde yerleştirilmiş çivilerle tezyîn edilmiştir. Bu uygulama sonucunda dört kare parça oluşturulmuş ve her birinin içine altın nokta yerleştirilmiştir. Şemsenin çevresi altın cetvelle sınırlandırılmış, etrafı sekiz dilimli çift dendan motifiyle kuşatılmıştır. Dendanların üst kısmına düğüm motifi işlenmiş, her bir dendanın içine de altın nokta uygulanmıştır.

Miklebin etrafına soğuk çizgiler çekilmiş ve iki farklı zencerek motifiyle çerçevelenmiştir. İçte yer alan zencerek, altın ile uygulanmış olup "S" biçimindeki çivilerin ardışık şekilde vurulmasıyla oluşturulmuştur. Dıştaki bordür ise, soğuk baskı tekniğiyle tezyînî birim elemanların ardışık sıralanması sonucu meydana getirilmiştir. Miklebin iki kısa kenarında yer alan bordür daha kalın olup, belirli çizgiler altınla vurgulanmıştır. Köşebent kısmı, 45 derecelik açıyla çizilmiş çizgilerle oluşturulmuş ve iç yüzeyi ise yay formundaki çivilerin ardışık uygulanmasıyla bezenmiştir (Şekil 155). Cildin geometrik tezyînatı, üslup özellikleri bakımından eserin istinsah tarihiyle örtüşmekte ve dönemin bezeme anlayışını yansıtmaktadır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 225 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Yazı karakteri olarak nesih hattı tercih edilmiştir. Harf oranları, bağlantı biçimleri ve satır içi denge gibi yazı anatomisine dair temel unsurlar genellikle dikkate alınmaksızın yazılmıştır. İstinsah sürecinde yazının okunabilirliği temel alınmış, hattın estetik yönü ise ikinci planda bırakılmıştır.

Eserin son sayfasında Erzurum Müftüsü Faik Osman'ın şahsi mührü ve boş sayfada ona ait vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 156'da yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli cümleler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

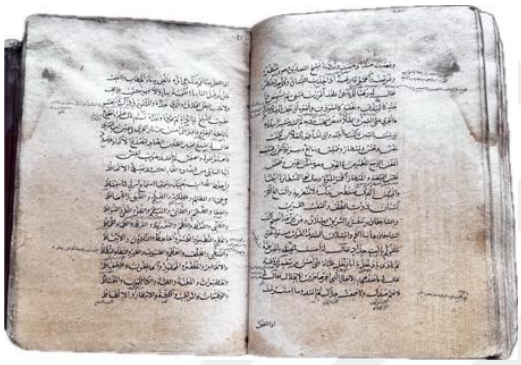
Şekil 155

EİMK 47 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 156

EİMK 47 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 49

EİMK 48 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 48
Eski Kayıt No	: 124
Eser Adı	: Hidâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1091/m. 1680-1681
Müellifi	: Burhâneddin el Merginânî
Müstensih	: Ebubekir b. Abdülaziz
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: iii+364
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x152 mm, Yazı: 175x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, tamir çalışmaları sonucu sırt ve ön kapak kısımlarına deri eklemelerle güçlendirilmiştir. Su hasarı nedeniyle yapraklar sararmış, özellikle başlangıç kısımlarında mürekkep dağılmaları gözlemlenmiş ve bazı formalarda kopmalar oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Üstten ayırma tekniğiyle tezyîn edilen bu cilt, merkezinde baklava dilimi formunda simetrik bir geometrik örgüye sahip şemse kompozisyonu sunmaktadır. Örgünün kenarları dendanlarla sınırlandırılmış, alt ve üst kısmına çift sıralı çizgi çekilmiştir. Çizgilerin başlangıç kısmında karşılıklı olarak penç çivisi ile vurulmuş, bitiş noktalarına ise salbek yerine altın üç nokta motifi uygulanmıştır. Cildin köşelerinde de benzer formda birer çivi yer almaktadır. Kenar bordüründe ise ardışık "S" biçimli altınlanmış zencerek, altın ince bir cetvelle çerçevelenerek sınırlandırılmıştır. Miklep kısmında da üstten ayırma küçük geometrik örgü motifi bulunmaktadır.

Cilt iç kısmı vişneçürüğü renkte deri olup herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır (Şekil 157). Ciltte görülen geometrik örgüye sahip şemse kompozisyonu, Selçuklu tezyînat geleneğinin geç dönem yansımalarından biri olarak değerlendirilebilir.

Hat özellikleri. Eser, fihrist kısmıyla başlamış olup 364 varak ve 29 satırdan müteşekkil metin kısmı, siyah mürekkeple yazılmıştır. Belirli kısımların üzeri kırmızı mürekkeple çizilmesi ile bab başlıkları, fasıllar ve belirli kelimelerin kırmızı mürekkeple yazılması, metin içindeki önemli unsurları görsel olarak vurgulama amacı taşımaktadır. Ancak, kelime ve harfler arası açıklık ile satır düzenindeki belirgin düzensizlik ve harflerin satıra oturmamış olması, dönemin müstensihin yazı pratiğinde bireysel yaklaşımını yansıttığını düşündürmektedir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 158'de yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist kısmı, kırmızı renkte kare paftalara ayrılmıştır. İçerisine tüm başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış ve siyah mürekkeple sayfa numaraları belirtilmiştir. 1b sayfasında yazı alanının üst kısmında bulunan dikdörtgen formlu tezyînat alanı mevcut olup ½ oranında simetriktir. Rûmî motifler altın ile yapılmış ve kenarlarına siyah tahrir çekilmiştir. Ayrıca zemin boyanmamıştır. Aynı alanda orta kısım, başlık yazımı için ayrılmış olup bu kısım sıvama altınlanmış ancak herhangi bir yazı yazılmamıştır. Bu altınlanmış yazı sahası iki kenardan dendanlarla çevrelenmiştir. Tezyînat alanının dış kısmında ise vişneçürüğü renginde bir zemin üzerine (+) biçiminde kenarsuyu bezemesi uygulanmıştır.

Başlık tezyînatının üst kısmında mihrabiye formunda taç bezemesi yer almakta olup, ½ oranında simetriktir. Bu tezyînatta da zemin renklendirilmemiş, altınla yapılan rûmî motiflerin

konturları siyah mürekkeple tahrirlenmiştir. Kompozisyon, altın havalı dendanlarla sınırlandırılmış olup dendanların üzerine ve kenarlarına basit altın tığlar yapılmıştır. (Şekil 159). Eserin metin alanı, 1b, 2a sayfalarında 2 mm'lik altın cetvellerle çerçevelenirken, müteakip varaklarda kırmızı renkte kuzu kullanılmıştır. Eserin son sayfasında yer alan ferağ kaydı ise, üçgen formlu bir alan içerisine yazılmıştır. Kompozisyon ve motif anlayışı bakımından oldukça sade bir düzenleme görülmekte, motif çeşitliliğinin sınırlı olması nedeniyle bezeme genel olarak basit bir tezyînat anlayışı sergilemektedir.

Şekil 157

EİMK 48 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 158

EİMK 48 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 159

EİMK 48 Envanter Numaralı Eserin Unvan Tezhibi Detayı

Tablo 50

EİMK 49 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 49
Eski Kayıt No	: 126
Eser Adı	: Hidâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Burhâneddin el Merginânî
Müstensih	: İbrahim b. İvad
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: vi+520
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 250x145 mm, Yazı: 190x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zaman içinde meydana gelen hasarlar nedeniyle onarım görmüştür. Özellikle sırt kısmı, siyah deri parçalarıyla güçlendirilerek tamamlanmıştır. Sertab ve miklep bölümleri arasında ise vişneçürüğü ve siyah renklerde deri eklemeler yapılmıştır. Eserin bazı varakları kopmuş ve nemden dolayı lekeler oluşmuştur. Cilt kısmındaki müdahalelere rağmen, iç kısımlar genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserde ön kapak ve arka kapak tezyînatı aynı olup üstten ayırma tekniğiyle daire formunda geometrik örgüye sahip şemse kompozisyonu bulunmaktadır. Tezyînatın iç kısmına dört defa penç çivisi ile vurulmuş oluşan boşluklar da altın ile doldurulmuştur. Örgünün kenarları dendanlarla sınırlandırılmış, alt ve üst kısmına çift sıralı çizgi çekilmiştir. Çizgilerin başlangıç noktasına karşılıklı olarak altı defa penç çivisi ile vurulmuş ve içleri altınlanmıştır. Çizgilerin uç kısımlarına çizgi demiri ile tığ formu verilmiştir. Kenar bordüründe ardışık "S" biçimli altınlanmış zencerek, altın ince bir cetvelle çerçevelenerek sınırlandırılmıştır.

Miklep kısmında da ön-arka kapakla aynı geometrik örgü tezyînatı bulunmaktadır. Bu kısımda kompozisyonun dört köşesine çizgi demiri ile tığ formu yapılmıştır. Şemsenin üç tarafı "S" biçimli zencerek ve çizgi demirleriyle çevrelenmiştir. Sırt kısmında bulunan bordür, "S" çivisinin ince halde ardışık vurulmasıyla oluşturulmuştur (Şekil 160). Bu ciltte görülen bezeme anlayışı, 48 numaralı envanterde kayıtlı eserin cildinde de benzer biçimde uygulanmış olup, her iki eserin aynı dönemde yapıldığı düşünülmektedir. Söz konusu benzerlik, klasik Selçuklu üslubunun XVII. yüzyıl cilt sanatında da sürdürüldüğünü ortaya koymaktadır.

Hat özellikleri. Eserin metin bölümü, 520 varak ihtiva etmekte olup, her bir sayfada 27 satır olacak şekilde düzenlenmiştir. Metin, siyah mürekkep kullanılarak nesih hattıyla istinsah edilmiştir. Belirli kısımların üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiş ve bab başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Sayfa kenarına yazılan notlar ta'lîk hat iledir. Yazının genel akışı incelendiğinde, satırların nispeten düzenli ve istifli bir görünüm arz ettiği söylenebilir. Satırlar arasındaki boşluklar genel itibarıyla okunurluğu ve görsel bütünlüğü olumsuz etkileyecek düzeyde olmamakla birlikte, bazı satırlarda metni satır sonuna sığdırma gayretiyle harf ve kelime aralıklarında sıkışmalar müşahede edilmektedir.

Eserin ilk sayfalarında fihrist kısmı vardır. Eserin 1a sayfasında, Faik Osman'a ait h. 1194 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 161'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında yer alan dikdörtgen formlu alanın başlık kısmına, siyah mürekkeple nesih hattıyla Besmele yazılmıştır. Yazı alanının zemini renklendirilmemiş olup, bu alanın çevresi dendanlarla çevrelenmiştir ve geri kalan iki tarafın zeminine sıvama altın yapılmıştır. Unvan tezyînatının üst kısmında yer alması beklenen taç kısmı ise boş bırakılmış ve herhangi bir tezyînat uygulanmamıştır.

Şekil 160

EİMK 49 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 161

EİMK 49 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 51

EİMK 50 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 50
Eski Kayıt No	: 219
Eser Adı	: Şerhü'l Vikaye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ubeydullah ibni Mes'ud Tâcü's Şeria
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Veliyyüddin Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 115
Satır Sayısı	: 24 st.
Boyut	: Kâğıt: 290x193 mm, Yazı: 190x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin mıklebi ile sertabı birleştiren kısım büyük ölçüde kopmuştur. Sırt ve miklep bölümleri, bez kullanılarak güçlendirilmeye çalışılmıştır. Şirazesi gevşemiş, bazı formaların dikişleri gevşemiştir. Eserin su alması nedeniyle sayfa kenarlarında sararmalar ve nem lekeleri oluşmuştur. Eserin bazı varakları yırtılmıştır. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri olup krem-kahve renkte kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 162).

Hat özellikleri. Eser, 115 varaktan oluşmakta ve her sayfada 24 satır yer almaktadır. Yazı karakteri olarak nesih hattı tercih edilmiştir. Müstensihin yazım sürecinde doğru ve düzenli bir metin oluşturma gayreti içerisinde olduğu görülmektedir. Harf oranları, bağlantılar ve satır düzeni nesih hat kurallarına uygun biçimde yazılmaya çalışılmıştır. Bu durum, müstensihin hat sanatı açısından belirli bir eğitim sürecinden geçtiğini ve yazıya her ne kadar estetik bir derinlik kazandırmasa da teknik bakımdan dikkat etmeye çalıştığını ortaya koymaktadır. Yazının genel görünümü, okunabilirlik açısından iyi olup, eser işlevsel bir istinsah örneği olarak değerlendirilebilir. Metin örneği Şekil 163'te yer almaktadır.

Eserde ilk sayfada yer alan 2 adet mühür okunamamakta olup son sayfada Muhammed Emin Efendi'ye ait 2 adet mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser son kısımdan eksik olup ferağ kaydı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 162

EİMK 50 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 163

EİMK 50 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 52

EİMK 51 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 51
Eski Kayıt No	: 172
Eser Adı	: Kohistânî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: el- Kohistânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h.1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 287
Satır Sayısı	: 35 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x160 mm, Yazı: 200x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmış ve sırt kısmına krem renkte bez yapıştırılmıştır. Eserin ilk kısmı eksik olup fihrist daha sonra 1a sayfasının kenarına renkli kalemle yazılmıştır. Bazı varaklarda nemden ötürü küçük lekeler oluşmuştur. Eser, genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 164).

Hat özellikleri. Eser, 287 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 35 satır yer almaktadır. Yazı karakteri olarak klasik nesih kurallarına bütünüyle bağlı kalmamış "nesih kırması" şeklindedir. Harf yapılarında ve bağlantılarda zaman zaman sapmalar gözlemlenmekte yazıda okunabilirlik korunmuştur. Eserin istinsah amacıyla hazırlanmış olması, yazının sanatsal nitelikten ziyade bilgi aktarımını önceleyen bir anlayışla yazdığını ortaya koymaktadır. Metin örneği Şekil 165'te yer almaktadır.

Eserin 131b sayfasında vakıf mührü bulunmakta olup Erzurum Müftüsü Faik Osman tarafından vakfedildiği yazmaktadır. 140a sayfasında da Faik Osman'ın mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser son kısımdan eksik olduğu için ferağ kaydı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış olup metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 164

EİMK 51 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 165

EİMK 51 Envanter Numaralı Eserin 1a Sayfası

Tablo 53

EİMK 52 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 52
Eski Kayıt No	: 397
Eser Adı	: Sıhah Lügat Kitabı (4. Cilt)
Eser Konusu	: Lügat (Sözlük)
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu'n Nasr İsmail
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 162
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 250x170 mm, Yazı: 190x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmış ve sırt kısmına siyah bez yapıştırılmıştır. Ancak kitabın iç kısmında bazı sayfaların kenarları yırtılmış, nemden dolayı lekeler oluşmuştur. Ayrıca bazı sayfalarda kitap kurdu izleri ve buna bağlı olarak metin kayıpları gözlemlenmiştir. Bazı hasarlı sayfalar ise kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmış ve üzerine orijinal mühür tekrar basılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 166).

Hat özellikleri. Eser, 162 varaktan oluşmakta ve her sayfada satır sayısı değişkenlik göstermektedir. Yazı karakteri olarak harekeli nesih hattı kullanılmıştır. Yazı karakteri eserin istinsah amacıyla hazırlandığını göstermektedir. Metin kısmında nesih tercih edilirken, bazı sayfa kenarlarında yer alan notlar ta'lîk hattı ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 167'de sunulmuştur.

Eserin 1a sayfasına sülüs hatla eserin adı yazılmış olup bu sayfada iki adet mühür bulunmaktadır. 1b sayfasında bulunan 3 adet mühürden, ilki Mustafa Efendi'ye ikincisi Muhammed Ali'ye ait olup diğer mühür okunamamaktadır. 2a sayfasındaki ilk mühür

Muhammed Ali, ikinci mühür Mustafa Efendi'ye aittir. Son sayfada iki adet mühür yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metinde, bir başlık kırmızı mürekkeple diğer başlıklar siyah renkte celî nesih hatla yazılmıştır.

Şekil 166

EİMK 52 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 167

EİMK 52 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 54

EİMK 53 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 53
Eski Kayıt No	: 139
Eser Adı	: Fetâvâ-yı Ali Efendi
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Şeyhülislâm Çatalcalı Ali Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Osman Hâlid
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+253+i
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 270x150 mm, Yazı: 170x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kahverengi ve krem tonlarında geometrik desenlere sahip suni deri ile kaplanmış ve sırt kısmına siyah bez yapıştırılmıştır. Ancak, eserin su ile temas etmesi sonucu iç sayfalarında ciddi hasarlar oluşmuştur. Birçok sayfada mürekkep dağılmaları ve su lekeleri görülmektedir. Ayrıca, bazı sayfaların kenarlarında yırtılmalar meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve krem renkte geometrik desenli kâğıt ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 168).

Hat özellikleri. Eserde fihrist bölümü bulunmakta olup 253 sayfadan oluşmaktadır ve sayfalardaki satır sayısı değişkenlik göstermektedir. Yazı, ta'lik hat iledir. Yazının genel görünümü, müstensihin hat eğitimi almış olduğunu; ancak yazım sürecinde hızlı ve işlev odaklı çalıştığını göstermektedir. Bu durum, metnin sanatsal bir amaçla değil, istinsah ve kullanım kolaylığı gözetilerek hazırlandığını ortaya koymaktadır. Bazı boş sayfalarda ise yine ta'lîk hatla yazılmış açıklayıcı notlara yer verilmiştir. Genel olarak yazı, okunabilirliği yüksek ve içerik aktarımı açısından düzenli olup, hat sanatının estetik ölçütlerinden çok işlevsel yönlerini yansıtan bir uygulama örneği niteliğindedir. Metin örneği Şekil 169'da sunulmuştur.

Eserin 1b sayfasında, Hacı Osman Hâlid tarafından vakfedildiğine dair yazı vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 168

EİMK 53 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 169

EİMK 53 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 55

EİMK 54 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 54
Eski Kayıt No	: 666
Eser Adı	: Şerhu Mutavval
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Yahya b. Seyif es Seyramî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 199
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x160 mm, Yazı: 160x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinal cilt yapısına ek olarak, cilt kenarları, sırt ve sertaba deri yama uygulamaları yapılmıştır. Bazı varaklarda nemden ötürü küçük lekeler oluşmuştur. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılması suretiyle tamir edilmiştir. Meydana gelen hasarlar, kâğıt yapıştırma tekniği ile azaltılmaya çalışılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapak tezyînatı aynı olup, serbest kompozisyonlu bitkisel bezemeden oluşmaktadır. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmış olup etrafına tığlar uygulanmıştır. Şemsenin iki ucundan çizgi çekilmiş ve bu çizgilerin kenarına da çizgiler çekilerek tığ formu oluşturulmuştur. Cildin kenarları siyah deri parçalarıyla onarıldığından zencerek kısmı günümüzde görülememekte ve bu alana dair bilgi bulunmamaktadır.

Miklep kısmında yer alan şemse, salbek formunda tasarlanmış olup içine ½ oranında simetrik bitkisel bezeme uygulanmıştır. Şemsenin çevresi soğuk çizgilerle sınırlandırılmış ve çevresine yaprak biçiminde tığ motifleri yapılmıştır. Miklebin etrafında, soğuk baskı tekniğiyle

uygulanmış zencerek yer almaktadır. Zencerek, ardışık sıralanmış yaprak formlu elemanlarla oluşturulmuş olup, her iki yanından soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir (Şekil 170). Eserin yan kâğıtları ebru kâğıdıdır (Şekil 171). Sonuç olarak cilt, kullanılan malzeme, motif ve kompozisyon anlayışı bakımından klasik dönem cilt sanatının bir örneğini teşkil etmektedir

Hat özellikleri. Eser, 199 varaktan oluşmakta ve her sayfada 29 satır yer almaktadır. Yazı karakteri nesih hattı iledir. Ancak klasik nesih kurallarına tam anlamıyla bağlı kalınmadığı görülmektedir. Harf yapılarında, değişiklikler söz konusudur. "Elif" harflerine zülfe yapılmıştır. Eserin 1a sayfasında h. 1262 tarihli Seyyid Abdullah Edib vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Çeşitli notlar, ziyade sayfa kenarlarına yazılmıştır. Esre son kısımdan eksik olduğu için ferağ kaydı yoktur. Metin örneği Şekil 172'de yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Yazar, kendi sözlerinin ve alıntı sözlerin başlangıcını kırmızı mürekkeple çizerek belirgin hale getirmiştir.

Şekil 170

EİMK 54 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 171

EİMK 54 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 172

EİMK 54 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 56

EİMK 55 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 55
Eski Kayıt No	: 140
Eser Adı	: Fetâvâ-yı Vecîze (2. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İbnü'l Hümâm
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 295
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 255x155 mm, Yazı: 200x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi yenilenmiş, yeşil suni deri ile kaplanmış ve sırtı siyah bezle güçlendirilmiştir. Ancak, eserin suya maruz kalması sonucu birçok varakta lekelenmeler oluşmuş, mürekkepler dağılmış ve bazı kısımlar okunamaz hale gelmiştir. Hasar gören yerleri onarmak için bazı varaklara kâğıt parçaları yapıştırılarak eksik kısımlar tamamlanmış ve silinen yazılar yeniden yazılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 173).

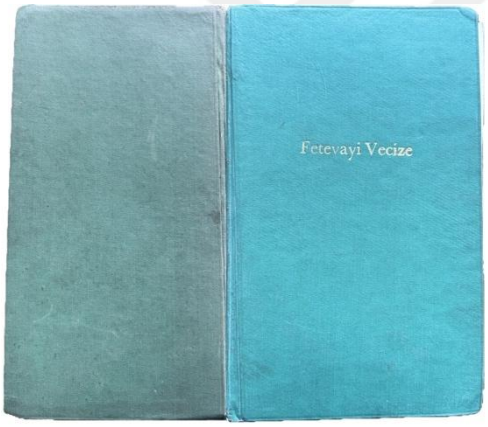
Hat özellikleri. Eser 295 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 25 satır yer almaktadır. Yazı karakteri olarak nesih hattına dayanmaktadır; ancak harf oranları, bağlantılar ve satır düzeni bakımından klasik nesih kurallarından belirli sapmalar göstermektedir. Bu nedenle yazı, "nesih kırması" olarak değerlendirilmektedir. Yazı genel olarak okunaklı olup, estetikten ziyade istinsah amacı doğrultusunda yazılmıştır. Metin örneği Şekil 174'te sunulmuştur.

Eserin 1a, 1b ve son sayfasında Muhammed Emin Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. İlk sayfada fihrist kısmı yer almakta olup bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve alıntılar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 173

EİMK 55 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 174

EİMK 55 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 57

EİMK 56 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 56
Eski Kayıt No	: 741
Eser Adı	: Yusuf b. Kemaleddîn b. Said el-Bağdadî Tıp Kitabının Şerhi
Eser Konusu	: Tıp
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1125/m. 1713-1714
Müellifi	: Yusuf b. Kemaleddîn b. Said el-Bağdadî
Müstensih	: Muhammed Rıza et-Tebrîzî
Vâkıfı	: Muhammed Rıza et-Tebrîzî (h. 1124/m. 1712-1713) ve Erzurum Müftüsü Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 299
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x145 mm, Yazı: 190x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, hasar görmüş, köşe kısımları deforme olmuştur. İç sayfaların birbirine tutturulduğu dikişler gevşemiş, bazı varaklarda kopmalar meydana gelmiş ve sayfaların kenarları aşınmıştır. Nem etkisiyle sayfalarda lekelenmeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ciltte şemse tezyînatı bulunmamaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep çevresine, soğuk çizgilerle sınırlandırılmış kalın bir bordür yapılmış ve bu alan boş bırakılmıştır. Ayrıca, ön kapak, arka kapak ve miklebe uygulanan zencerek, soğuk baskı tekniğinde ardışık olarak vurulmuş dörtlü "S" çivileriyle oluşturulmuştur. Bu zencereğin her iki yanına çekilen soğuk çizgilerle cildin çevresi kuşatılmıştır (Şekil 175).

Hat özellikleri. Eser, 299 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır yer almaktadır. Yazı karakteri olarak ta'lîk hattı tercih edilmiştir. Yazının genel görünümü, müstensihin hat eğitimi aldığını ve ta'lîk hattının temel kurallarına büyük ölçüde hâkim olduğunu

göstermektedir. Eser, sanat kaygısından ziyade okunabilirlik ve içerik aktarımını önceleyen bir yaklaşımla istinsah edilmiştir. Metin örneği Şekil 176'da yer almaktadır.

Eserin 1b sayfasında Muhammed Rıza et-Tebernevî ismi ile vakıf yazısı bulunmaktadır. Ayrıca bu sayfada 153a sayfasında ve son sayfada Erzurum Müftüsü Faik Osman'a ait vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmakta olup son sayfada Muhammed Rıza Efendi'ye ait mühür vardır.

Tezhip özellikleri: Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı başlıklar ve kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı kelime ve cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 175

EİMK 56 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 176

EİMK 56 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 58

EİMK 57 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 57
Eski Kayıt No	: 212
Eser Adı	: Hâşiyetü’s Sadrüşşerîa
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta’lîk
Varak Sayısı	: i+112
Satır Sayısı	: 30 st.
Boyut	: Kâğıt: 265x175 mm, Yazı: 210x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanın etkisiyle önemli ölçüde yıpranmış, köşeleri deforme olmuş ve ebru solmuştur. Şiraze dağılmış, formalar birbirinden ayrılmış ve varaklar su alması nedeniyle lekelenmiştir. Özellikle sayfaların üst kısımlarında belirgin yırtılmalar gözlemlenmektedir. Eserin sertab ve miklep bölgelerinde daha önce yapılan amatör bir tamir çalışması sonucu iç kısımdan bez yapıştırıldığı görülmektedir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplıdır ve ebru kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 177).

Hat özellikleri. Fihrist bölümü de bulunan eserde metin kısmı, 112 varaktan oluşmakta ve her sayfada 30 satır biçiminde ta’lîk hatla yazılmıştır. Yazının genel anatomisinde çeşitli farklılıklar göze çarpmakta; harf oranları, bağlantılar ve satır düzeni klasik ta’lîk kurallarına tam olarak uymamaktadır. Sayfalar arasında yazım farkları bulunmakta, bu durum yazım sürecindeki hız ya da farklı müstensih olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bazı sayfalarda görülen mürekkep lekeleri, metnin okunurluğunu yer yer olumsuz etkilemiştir. Genel olarak eser,

estetikten çok işlevselliği önceleyen bir anlayışla istinsah edilmiş, içerik aktarımına yönelik bir yazı örneği sunmaktadır. Metin örneği Şekil 178'de sunulmuştur.

1b ve son sayfada Seyyid Muhammed Emin Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Sertabın orta kısmına kâğıt yapıştırılmış ve eserin adı yazılmıştır. Eser son kısımdan eksik olduğu için ferağ kaydı bulunmamaktadır. Eserin müellifi bulunamamıştır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. "gale" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 177

EİMK 57 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 178

EİMK 57 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 59

EİMK 58 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 58
Eski Kayıt No	: 122
Eser Adı	: el-Kifaye ale'l Bidâye (Hidâye)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1070/m. 1659-1660
Müellifi	: Halid b. Mahmud El Cühenî
Müstensih	: Ahmed Hasan
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: iv+355
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 265x155 mm, Yazı: 192x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, yenilenmiş olup, kahverengi ve vişneçürüğü renklerinde geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserin miklebi incelendiğinde, cildin orijinalinin açık kahve renkte deri ile kaplandığı anlaşılmıştır. Eserin sırt kısmı ise siyah bez ile güçlendirilmiştir. Arka kapakta, daha önce orijinal ciltte bulunan şemse tezyînatının izleri açıkça görülmektedir. Sertab kısmında, geçmişte yapılan bir tamir işlemi sırasında eklenen kahve renkli bir deri parçası bulunmaktadır. Bazı varaklarda nemden kaynaklanan lekeler olmakla birlikte, genel olarak eser iyi bir durumda korunmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renklerinde geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmı orijinal kalmış olup açık kahve renkte deridir. Üzerinde alttan ayırma tekniğinde damla formunda şemse motifi bulunmaktadır. Kompozisyon ¼ oranında simetrik olup hatâyî, penç ve bulut motifleri kullanılmıştır. Şemse etrafı dendanlarla çevrelenerek alt ve üst kısmına basit formda salbek yapılmıştır. Kenar bordürüne ardışık "S" biçimli altınlanmış zencerek yapılmış ve cilt etrafı altın cetvelle çerçevelenmiştir (Şekil 179).

Miklebin iç kısmında, merkeze yerleştirilmiş altın salbek formunda bir şemse bulunmaktadır. Şemsenin içi oldukça basit çizgilerle doldurulup dendanlanmış ve iki kenarına kısa altın çizgi eklenmiştir. Köşebentlerin içleri zerefşân tekniğiyle bezenmiş olup, kenarları altın dendanlarla sınırlandırılmıştır. Tüm miklep yüzeyi altın cetvellerle çevrelenmiştir. Sertabın iç kısmında da merkeze küçük boyutlu geometrik formdaki motif altınla yapılmış olup, sertabın çevresi de altın cetvelle çevrelenmiştir (Şekil 180). Eserin miklep kısmında bulunan şemse tezyînatından anlaşıldığı üzere orijinal cildi istinsah tarihi ile uyumlu dönem özelliği göstermektedir.

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümüyle başlamaktadır. 355 varak ve her bir sayfada 33 satır üzere nesih hatla yazılmış metin, müstensihin el yazısı niteliği göstermektedir. Metin, is mürekkebi ile yazılmış olup bazı kelimelerin sonuna kırmızı mürekkeple nokta konulmuştur. Metin boyunca harf ölçülerinde zaman zaman tutarsızlıklar gözlemlenmekte, bu durum yazım esnasında istif ve orantının tam anlamıyla uygulanmadığını göstermektedir. Bazı kısımlarda mürekkep daha yoğun ve koyudur.

Harflerin satıra tam oturmaması ve hizanın korunamaması, metnin serbest ve ölçüden bağımsız bir anlayışla yazıldığını göstermektedir. Ayrıca yer yer kullanılan harekeler, anlam kaymasına yol açmamak adına tercih edilmiştir. 1a sayfasında bulunan mühür okunamamıştır. Eserde bulunan vakıf mührü Faik Osman'a aittir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 181'de yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist bölümü, kırmızı renkte paftalara ayrılmış olup başlıklar ve sayfa numaraları is mürekkebi ile yazılmıştır. 1b sayfasında, mihrabiye formunda bir unvan tezhibi yer almaktadır. Dikdörtgen alan, içerisinde ¼ simetri esasına dayalı bir tezyînatla bezenmiştir. Merkezde yer alan yazı alanı zemini sıvama altın olup bu alan boş bırakılmıştır. Yazı alanının her iki tarafı, dendanlarla sınırlandırılarak mavi ve altın zeminli paftalara ayrılmıştır. Bu alanlarda eflatun, kırmızı ve pembe renkler ile gonca ve hançer yapraklardan bir kompozisyon oluşturulmuştur. Dikdörtgen alan, 1-3-1 düzeninde altın cetvel ve vişneçürüğü renginde (+, :) biçimli kenar suyu ile çevrelenmiştir.

Başlığın taç kısmı ise ½ simetri prensibine uygun olarak tezyîn edilmiştir. Burada altın ayırma rûmî motifler ile mavi ve altın zeminli iki ayrı pafta oluşturulmuştur. Tezyînatta eflatun, pembe ve kırmızı renklerde penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Bu alan, altın ve kırmızı dendanlarla çerçevelenmiş; üzerine mavi renkte bitkisel tığ motifleri uygulanıp tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 182).

Eserin 1b ve 2a sayfalarında metin, altın cetvellerle çevrelenmişken, diğer sayfalarda bir çift kırmızı renkte kuzu ile yapılmıştır. Sayfa başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Eserin son sayfasında yer alan ferağ kaydı, kırmızı renkte üçgen biçimli pafta içerisine yazılmıştır. Genel olarak eser, tezhip sanatı açısından ince işçilikli örneklerden biri olarak değerlendirilemez. Tezyînat, XVII. yüzyılda üretilmiş bazı örneklerde görülen kaba işçilikli tezhip uygulamalarına benzerlik göstermektedir. Mavi zemin boyasının büyük oranda silinmiş olması, kullanılan malzemenin kalitesi ve bakım koşulları hakkında da bilgi vermektedir.

Şekil 179

EİMK 58 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 180

EİMK 58 Envanter Numaralı Eserin Miklep ve Sertab İçi

Şekil 181

EİMK 58 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 182

EİMK 58 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 60

EİMK 59 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 59
Eski Kayıt No	: 197
Eser Adı	: Câmiu'l Egavili'l-Ulema fi'l Hılaf
Eser Konusu	: Fıkıh Usulü Tartışmaları
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebubekir Muhammed b. Ahmed b. Hüseyin eş-Şâşî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 348
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 240x160 mm, Yazı: 190x120 mm
Mürekkep	: Kahverengi
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserde bazı varakların ve bazı formaların dikişleri gevşemiş, varaklardaki hasar kâğıt yapıştırma yöntemiyle onarılmıştır. Ayrıca, nemden kaynaklanan lekeler de eserdeki hasarlar arasındadır. Bazı varaklar kurt tahribatına maruz kalmıştır.

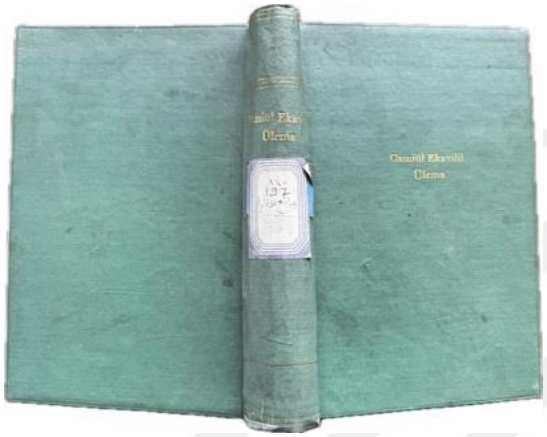
Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 183).

Hat özellikleri. Eser, 348 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Yazı çeşidi olarak nesih hattı kullanılmıştır. Yazımda estetik kaygıdan çok, metnin istinsah edilmesi hedeflenmiştir. Harfler arası oranlar yer yer dengesizlik göstermekte, satırlar arasında hizalama tutarsızlıkları dikkat çekmektedir. Eserde bulunan mühürler Muhammed Emin ve Mustafa Efendi'ye aittir. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 184'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

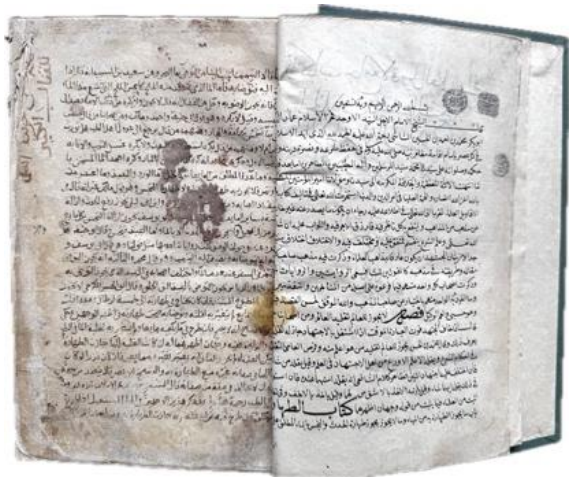
Şekil 183

EİMK 59 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 184

EİMK 59 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 61

EİMK 60 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 60
Eski Kayıt No	: 47
Eser Adı	: el-Mesâbîh li'l Begâvî
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 786/m. 1384-1385
Müellifi	: Hatib et-Tebrizî
Müstensih	: Muhammed b. Ahmed b. Yusuf
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: iii+321+i
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x180 mm, Yazı: 190x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, geçmişte yapılan onarımlar sırasında eksik kısımlarını tamamlamak amacıyla kâğıt eklenmiştir. Ayrıca, bazı sayfalarda mürekkebin yayılması ve nemden kaynaklanan lekeler meydana gelmiştir.

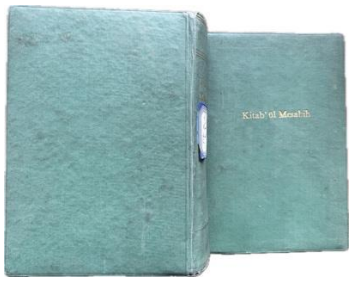
Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 185).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 321 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır yer almaktadır. Yazı çeşidi olarak nesih hattı kullanılmıştır. Harekeleme oldukça sınırlı düzeydedir. Yazımda harf oranları ve satır düzenine nesih kuralları çerçevesinde riayet edilmediği görülmektedir. Harfler arası oranlarda farklılıklar bulunmaktadır. Çanaklı harflerin son kısmı kalınlaştırılarak küt bırakılmıştır. Sayfa kenarlarında ve metin aralarında yer alan notlar ise ta'lîk hattıyla yazılmıştır. Genel olarak eser, işlevselliği önceleyen bir anlayışla istinsah edilmiştir. Bazı varaklarda Muhammed Emin Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 186'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 185

EİMK 60 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 186

EİMK 60 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 62

EİMK 61 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 61
Eski Kayıt No	: 118
Eser Adı	: Kâdîhân
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 953/m. 1546-1547
Müellifi	: Ebü'l-Mehâsin Fahrüddîn Hasen b. Mansûr b. Mahmûd el-Özkendî el-Fergānî (Kadıhan)
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: vii+313
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x190 mm, Yazı: 220x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin birçok sayfasının alt kısımlarında, suya maruz kalma nedeniyle büyük lekeler oluşmuştur. Özellikle son sayfalarda su hasarı, yırtılmalara yol açmış ve metne zarar vermiştir. Bazı formalarda ise kopmalar meydana gelmiştir. Bu durum, eserin acil bir restorasyon ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

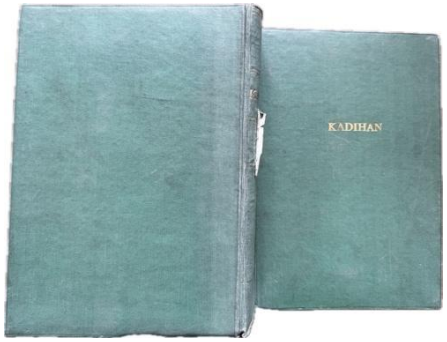
Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 187).

Hat özellikleri. Eserin başında nesih hatla yazılmış bir fihrist kısmı yer almaktadır. Metin bölümü 313 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 27 satır halinde ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazımda genel olarak ta'lîk hat kurallarına riayet edilmemiş; yer yer düzensizlik ve anatomik farklılıklar görülmektedir. Bu durum, eserin estetik bir anlayıştan ziyade istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Noktalamaların ise gelişigüzel ve özensiz şekilde eklendiği görülmektedir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Ferağ kaydı olmamakla birlikte eserin sonuna istinsah tarihi yazılmıştır. Metin örneği Şekil 188'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış ve keşidelerin üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir.

Şekil 187

EİMK 61 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 188

EİMK 61 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 63

EİMK 62 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 62
Eski Kayıt No	: 44
Eser Adı	: el-Mesâbîh (Mişkâtü'l Mesâbîh)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Hatib et Tebrizî
Müstensih	: Hüseyin b. Hasan
Vâkıfı	: Hacı Mahmud Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 197
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 262x180 mm, Yazı: 180x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahrip olmuş, miklebi büyük ölçüde yırtılmış durumdadır. Su hasarı nedeniyle sayfalar yıpranmış, şiraze gevşemiş ve bazı formalar eserden ayrılmıştır. Bazı sayfaların yırtık kısımları, kâğıt yapıştırma yöntemiyle onarılmaya çalışılmış olsa da genel durum kötüdür. Eserin acil bir restorasyon işlemine ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile pembe renkte kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 189).

Hat özellikleri. Eser, 197 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır halinde düzenlenmiştir. Metin, nesih hatla ve estetik kaygılardan ziyade istinsah amacıyla yazılmıştır. Satır düzenine riayet edilmemiş, metin boyunca satır hizalarında tutarsızlıklar görülmektedir. Nesih hattının ölçü, oran ve düzen gibi temel prensiplerine bağlı kalınmamıştır. Aynı harflerin yazımında farklar bulunmakta ve kelimeler ile harfler arasındaki oranlar gözetilmemiştir. Harekeleme ise belirli kısıtlı yerlerde uygulanmış, genel anlamda sistematik bir hareke kullanımı tercih edilmemiştir. Bu yönüyle yazı, bir hattatın titizliğiyle değil, bir müstensihin işlevsel yaklaşımıyla ortaya konulmuş izlenimi vermektedir. Eserin miklebinin iç kısmında yer alan imzanın yazarın imzası olduğu düşünülmektedir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye

türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser, son kısımdan eksiktir. Metin örneği Şekil 190'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 189

EİMK 62 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 190

EİMK 62 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 64

EİMK 63 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 63
Eski Kayıt No	: 15
Eser Adı	: Cevâhiru'l-Tefsir (Tefsîrü Kebir Vaiz Hüseyin) (1. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 880/m. 1475-1476
Müellifi	: Vaiz Hüseyin
Müstensih	: -
Vâkıfı	: İbrahim Efendi
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih
Varak Sayısı	: 327
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 255x190 mm, Yazı: 190x150 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kenarlarında aşınmalar ve yıpranmalar bulunmaktadır. Sırt kısmında daha önceki bir tamir işlemi sırasında açık kahve renkli deri eklenmiş olsa da bu ekleme eserin orijinal görünümünü bozmuştur. İlk varaklar farklı kâğıda yazılmıştır. Bazı varaklar kâğıt yapıştırma yöntemiyle onarılmasına rağmen, nemden dolayı mürekkep dağılmaları ve lekeler oluşmuştur. Bazı varaklar, metin kısmına zarar verecek şekilde yırtılmıştır. Bu durum, eserin genel görünümünü olumsuz etkilemiş ve acil restorasyona ihtiyaç vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön ve arka kapak aynı tezyînatı taşımaktadır. Şemse, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış olup penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Salbeklerin içine rûmî ve yaprak motifleri yapılmıştır. Köşebentlerde ise bulut, penç ve yaprak motiflerinden oluşan bezeme yer almaktadır. Ciltte meydana gelen hasar, tezyînata da zarar vermiştir. Bazı bölgelerde motifler silinmiş, köşebentler hem tahrip olmuş hem de onarım amacıyla yapıştırılan deri, bezemelerin üzerini kapatmıştır. Cildin çevresi, soğuk baskı tekniğiyle çekilen üç çizgi ile kuşatılmıştır (Şekil 191). Cilt tezyînatı istinsah tarihi ile uyumludur.

Hat özellikleri. Eser, 327 varaktan oluşmakta olup, her sayfa 23 satır halinde düzenlenmiştir. Ta'lîk hatla yazılan eserde, yıpranmış veya eksik sayfalar sonradan nesih hatla tamamlanmıştır. Ta'lîk hatla yazılan bölümlerde bazı kısımlar kırmızı mürekkeple belirginleştirilmiş ve nesih hatla yazılmıştır. Ta'lîk hattında aynı harflerin farklı ölçülerde yazıldığı görülmekte, satır sonlarında metnin sıkıştırıldığı, kelimeler arasında ise yeterli boşluk bırakılmadığı dikkat çekmektedir.

Nesih hatla yazılan kısımlarda da nesih yazı kaidelerine tam olarak uyulmadığı, harflerin orantısında bozulmalar bulunduğu gözlemlenmektedir. Metin genelinde mürekkep lekelerine rastlanmakta olup, bu lekeler yer yer okunabilirliği olumsuz etkilemektedir. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda, eserin estetikten ziyade işlevselliğe öncelik verilerek istinsah edildiği söylenebilir. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 192'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metinde bulunan ayetler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

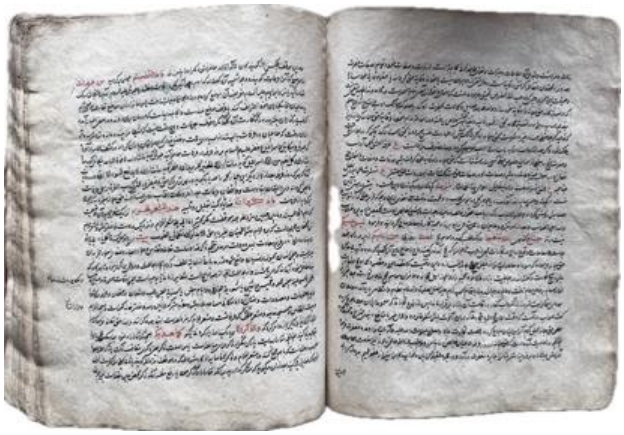
Şekil 191

EİMK 63 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 192

EİMK 63 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 65

EİMK 64 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 64
Eski Kayıt No	: 56
Eser Adı	: Sünenü el- Beyhakî
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Beyhâki
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 307
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 265x190 mm, Yazı: 180x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle kenar kısımlarda aşınmış ve deri tabakası yer yer soyulmuştur. Geçmişte yapılan onarımlarda, yırtık kısımlar kâğıt yapıştırılarak bir arada tutulmaya çalışılmıştır. Ancak nem etkisiyle sayfalarda lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deriden olup kahve renkte kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 193).

Hat özellikleri. Eser, 307 varaktan oluşmakta ve her sayfa 25 satır halinde düzenlenmiştir. Metin, nesih hatla istinsah edilmiş olup, yazımda estetik kaygılardan çok metni çoğaltma amacı ön planda tutulmuştur. Nesih hattına özgü estetik ölçütlere tam anlamıyla uyulmamıştır. Belirli kelimelerin keşideleri aynı mürekkeple kalınlaştırılarak vurgu yapılmak istenmiştir. Sayfalar cetvel içerisine alınmamış, yazı düzenli bir biçimde yazılmaya çalışılmış olsa da tam anlamıyla düzen sağlanamamıştır. Mürekkebin etkisiyle bazı harfler diğerlerine oranla daha kalın ve belirgin hale gelmiştir. Bu özellikler, metnin hattat eliyle değil, işlevselliği önceleyen bir müstensih tarafından çoğaltıldığını göstermektedir.

Eserin 1b sayfasında 3 adet mühür bulunmaktadır. Bunlardan ilki Muhammed Emin Efendi'ye diğeri Mustafa Efendi'ye aittir. Son sayfada da mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı ve vakıf yazısı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 194'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 193

EİMK 64 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 194

EİMK 64 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 66

EİMK 65 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 65
Eski Kayıt No	: 191
Eser Adı	: İmâdiye'l İslâm
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1042/m. 1632-1633
Müellifi	: Abdurrahman b. Yusuf Aksarayî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Bakırcı Mahallesi'nden Ahmed b. Sabîoğlu h.1297/m. 1879-1880
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 305
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 287x170 mm, Yazı: 210x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmı, zamanla aşınmış ve yeşil bir bezle güçlendirilmeye çalışılmıştır. Su hasarı nedeniyle bazı sayfalarda mürekkepler yayılmış, kağıtlar sararmış ve lekeler oluşmuştur. Yırtılan kısımların kâğıt yapıştırma yöntemiyle onarılmaya çalışılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildine krem-kahve tonlarda kâğıt yapıştırılmıştır. Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 195). Ön kapak üzerine siyah mürekkep ve sülüs hat ile eserin adı ve istinsah yılı yazılmıştır.

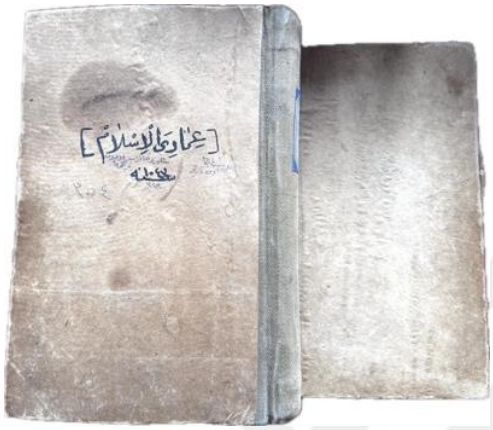
Hat özellikleri. Eser, 305 varaktan oluşmakta ve her sayfa 19 satır halinde düzenlenmiştir. Metin nesih hatla istinsah edilmiştir. Yazımda hareke kullanımına yer verilmiş olmakla birlikte, genel hatlarıyla yazı dönemin klasik üslup ve tekniklerinin gerisinde kalmaktadır. Hat sanatı açısından bakıldığında, estetik ölçütlere sınırlı düzeyde uyulduğu, yazının daha çok metni çoğaltma amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır. Metin örneği Şekil 196'da sunulmuştur.

Eserin başlangıcı eksik olup, ilk sayfalarında Osmanlı Türkçesi ile yazılmış bir önsöz bulunmaktadır. Bu önsözde İslâm'ın temel inanç esasları, iman hakikatleri ve bazı tavsiyeler, ta'lîk hat ile kaleme alınmıştır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelime ve cümleler kırmızı mürekkeple yazılmış veya üst kısımları çizilmiştir.

Şekil 195

EİMK 65 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 196

EİMK 65 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 67

EİMK 66 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 66
Eski Kayıt No	: 117
Eser Adı	: Kâdîhân Fetvaları (2. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.996/m. 1587-1588
Müellifi	: Ebü'l-Mehâsin Fahrüddîn Hasen b. Mansûr b. Mahmûd el-Özkendî el-Fergānî (Kadıhan)
Müstensih	: el Fezzî el Hanefî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: iv+277
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 295x210 mm, Yazı: 210x140 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kısmı, özellikle kenarları ve sırt kısmında aşınma, lekelenme ve yer yer yırtılmalara maruz kalmıştır. İlk fihrist bölümünün tamamen koptuğu gözlemlenmektedir. Eserin üst kısmının su alması nedeniyle bazı varaklarda sararmalar meydana gelmiştir. Geçmişte yapılan onarımlarda, yırtık kısımların kâğıt yapıştırma yöntemiyle birleştirildiği anlaşılmaktadır. Genel olarak bakıldığında eser, bu müdahalelere rağmen görece iyi bir durumda bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü tonlarında deri ile kaplanmış olup, klasik dönem cilt sanatının karakteristik unsurlarını yansıtmaktadır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri mevcuttur. Kapaklarda yer alan beyzî formdaki şemse ve salbek tezyînatı soğuk bırakılmıştır. Ön ve arka kapak tezyînatı aynı olup, şemse içerisinde sazyolu üslubunda serbest kompozisyon anlayışıyla hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmış, bu alan dendanlarla çevrelenerek sınırlandırılmıştır. Şemsenin iki ucunda yer alan salbeklerde de hatâyî motifleri yer almakta, köşebentlerdeki bezemeler ise yer yer tahrip olmuş olmakla birlikte, hatâyî, penç, gonca ve basit yapraklardan oluşan bir kompozisyon sergilemektedir. Ayrıca, köşebent tasarımı da dendanlarla çevrelenmiştir. Cildin dört kenarına çizgi demiri kullanılarak çizgiler çekilmiştir.

Sertab çevresinde ise aralıklı “S” çivisi ile oluşturulan zencerek süslemeler yer almakta, bu alanda da çizgi demiriyle sınır çizgileri çekilmiştir. Sertabın orta kısmına kâğıt yapıştırılarak eser ismi yazılmış, bu uygulama klasik Osmanlı ciltlerinde sıkça rastlanan bir yöntemdir. Miklep kısmında yer alan şemse dairesel formda tasarlanmış olup, içerisine bitkisel motiflerle mülemma tekniği kullanılarak tezyînat uygulanmıştır. Şemsenin üst kısmına penç formunda çivi ile üç motif eklenmiş, zencerek ise aralıklı “S” çivisinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş ve çizgi demiriyle desteklenmiştir. Miklep köşebentlerinde çizgi demiriyle 45 derecelik açı oluşturacak şekilde çift ince çizgi çekilmiştir (Şekil 197). Tüm bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde, cilt şemse, salbek ve köşebent tezyînatıyla klasik dönem Osmanlı cilt sanatının üslup özelliklerini yansıtmaktadır.

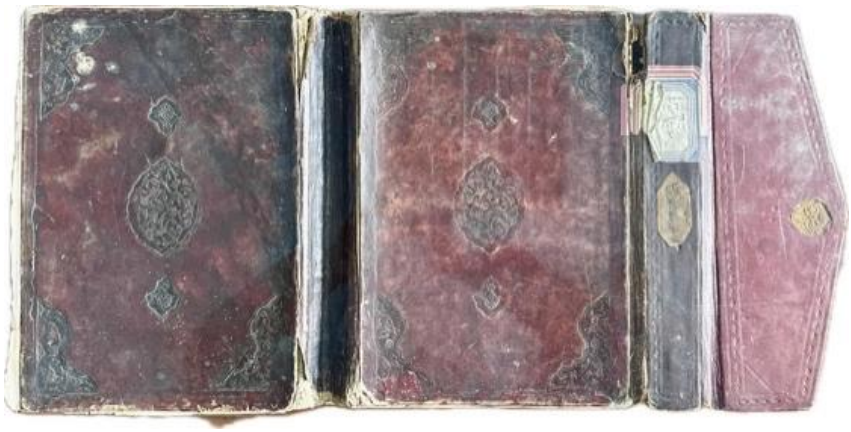
Hat özellikleri. Eser, klasik yazma eser geleneğine uygun şekilde bir fihrist bölümüyle başlamaktadır. 277 varaktan oluşan eser, her bir sayfada 31 satır olacak şekilde is mürekkebiyle yazılmıştır. Bâb ve fasıllar, dikkati çekmek amacıyla kırmızı mürekkep kullanılarak belirtilmiştir. Metnin genelinde kullanılan yazı türü nesih hattıdır. Ancak detaylı incelemede, harf anatomilerinde yer yer hat kırılmaları ve deformasyonlar tespit edilmiştir. Bu durum, hattın klasik nesih hattı kaidelerinden sapmalar içerdiğini ve metnin müstensih tarafından istinsah amacıyla kaleme alındığını göstermektedir. Özellikle bazı harflerin anatomik özelliklerinin nesih hattı kurallarına tam olarak riayet etmediği, harf yapılarında serbestlik ve pratiklik kaygısının ön plana çıktığı görülmektedir.

Metindeki harflerin yer yer sıklaşması ve satır yoğunluğunun artması da hattın işlevsel bir forma sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Metinde hareke kullanımının sınırlıdır. Eserin son sayfasında yer alan ferağ kaydının görsel vurgusunu artırmak amacıyla, satır başları ve sonlarına kırmızı mürekkeple virgül formunda süsleme yapılmıştır. Metin örneği Şekil 199’da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Fihrist kısmı kırmızı mürekkep ile kare paftalara ayrılmıştır. Başlıklar kırmızı mürekkeple alt başlıklar ve sayfa numaraları siyah mürekkeple yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında bulunan zahriye sayfasında bulunan ve tezyînat için oluşturulan paftalara herhangi bir bezeme yapılmamış olup boş bırakılmıştır. Yine bu alanda bulunan dikdörtgen paftalar içerisine eserin adı ve dua kırmızı mürekkep ve sülüs hat ile yazılmıştır. Ortada nesih hat ile yazılan kısımda ise “Bu eser, şeyh, imam, bilgisiyle amel eden âlim, üstün allame, Şeyhü’l-İslâm, insanların müftüsü, döneminin eşsizi, şehit Kadıhan Fahreddin. Allah onu maksadına ve muradına eriştirsin.” ifadesi yazılmıştır (Şekil 198). Eserde başka tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı kırmızı renkte çift kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 197

EİMK 66 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 198

EİMK 66 Envanter Numaralı Eserin Zahriye Sayfası

Şekil 199

EİMK 66 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 68

EİMK 67 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 67
Eski Kayıt No	: 119
Eser Adı	: Fetâvâ-i Kâdîhân
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 983/m. 1575-1576
Müellifi	: Ebü'l-Mehâsin Fahrüddîn Hasen b. Mansûr b. Mahmûd el-Özkendî el-Fergānî (Kadıhan)
Müstensih	: İbrahim b. Abdurrahman
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Osman Faik (h. 1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: vi+539+i
Satır Sayısı	: 35 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x180 mm, Yazı: 200x120mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinin sırt ve sertab kısmına gördüğü tamirat esnasında siyah renkte deri eklenmiştir. Ciltte yırtıma ve yıpranma meydana gelmiştir. Sertab ve miklep cilde iç kısımdan kahve renkte bezle yapıştırılmıştır. Eser, kitap kurtları tarafından tahribata maruz kalmış olup acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü tonlarında deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları mevcuttur. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine alttan ayırma tekniği kullanılarak şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapak tasarımı aynıdır. Beyzî formda ve serbest kompozisyon anlayışıyla tasarlanan şemse, sazyolu üslubunda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleriyle zenginleştirilmiştir.

Şemsenin iki ucunda yer alan salbeklerde, ½ simetrik yerleştirilmiş hatâyî motifleri kullanılmıştır. Köşebentlerdeki tezyînat da serbest kompozisyon anlayışıyla hatâyî, penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşmakta olup, alttan ayırma tekniğiyle işlenmiştir. Cildin tüm çevresi, çizgi demiri kullanılarak soğuk baskı tekniğiyle çizilmiştir.

Miklep kısmında yer alan damla formlu şemse; penç, gonca ve hançer yaprak motifleriyle, alttan ayırma tekniği kullanılarak bezenmiştir. Bu alan, dendanlarla sınırlandırılmış ve çevresine basit tığ uygulanmış; ayrıca bu bölüm altınlanarak öne çıkarılmıştır. Miklep köşelerinde yer alan köşebentlerde de benzer şekilde dendanların uçlarına basit tığ çekilmiş olup, ön ve arka kapak köşebentleriyle aynı kompozisyon tekrar edilmiştir. Miklebin üç kenarı boyunca, "S" formlu zencerek motifi kullanılmış, bu alan da altınlanarak bezemeye zenginlik kazandırılmıştır. Miklep dış çevresi ise çizgi demiriyle ince çizilmiştir (Şekil 200). Tüm bu unsurlar, eserin klasik cilt sanatının tezyînat ve teknik özelliklerini taşıdığını göstermektedir.

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümüyle başlamaktadır. Metin kısmı, 539 varak ve her sayfada 35 satır olarak yazılmıştır. Nesih hat ile yazılan metinde başlıklar, bab ve fasıllar ile belirli kelimeler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Yazının genel karakteri incelendiğinde, harflerin satır üzerine yeterince oturmadığı, kelime ve harfler arasındaki boşlukların düzensiz olduğu görülmektedir. Bu durum, metnin sanatsal bir kaygıdan ziyade istinsah amacıyla hazırlandığını ve müstensih tarafından yazıldığını göstermektedir. Harf anatomisi bakımından, bazı harf formlarında nesih hattı kaidelerine tam bir bağlılık olmadığı, harflerin yer yer kırıldığı ve orantılarının bozulduğu dikkati çekmektedir. Satır düzenindeki akışkanlık eksikliği, hattın özellikle estetik dengeden ziyade işlevselliğe yöneldiğini ortaya koymaktadır. Sayfa kenarlarında yer alan haşiye ve notlar ise ta'lîk hattı ile yazılmıştır.

Metinde hareke kullanımının son derece sınırlı olduğu, yalnızca anlam karışıklığını önlemek amacıyla gerekli yerlerde tercih edildiği görülmektedir. Yazının dönem özellikleri ile birebir ilişkilendirilmesi güç olmakla birlikte, kullanılan hat, sayfa düzeni, sınırlı hareke ve yazım tarzı, eserin medrese çevreleri veya ilmî alanlar için hazırlanmış bir kullanım nüshası olduğunu ortaya koymaktadır.

Eserin son sayfasında yer alan ferağ kaydı için düz satır düzeninin dışına çıkarılarak, sayfa içerisinde geometrik bir kompozisyon tercih edilmiştir. Bu bağlamda, üçgen formunda tasarlanan alan içerisine yerleştirilen satırlar, üçgenin eğimli ve daralan hatlarını takip edecek şekilde hizalanmış; böylelikle ferağ kaydının görsel etkisi artırılmıştır. Eserin 1a sayfasında Faik Osman adına h. 1194 /m. 1780 tarihli vakıf yazısı ve h. 1201/m. 1786/1787 tarihli vakıf mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Ferağ kaydında "Şaban-ı Mükerrem ayının yirmi yedisinde" ifadesi yer almaktadır. Metin örneği Şekil 201'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist bölümü, kırmızı renk mürekkeple paftalara ayrılmıştır. Ana başlıklar kırmızı mürekkeple diğer başlıklar siyah mürekkeple ve sayfa numaraları kırmızı

mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca verilen örneklerde yer alan "raculün" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

1b sayfasında, dikdörtgen formda tasarlanmış unvan tezhibi yer almaktadır. Tezyînatın merkezinde bulunan yazı alanı, sıvama altın zemin üzerine is mürekkebi ile nesih hattında yazılmıştır. Yazı alanında boşluk-doluluk dengesi gözetilmiş, sınırlı hareke kullanımıyla birlikte basit yaprak motifleriyle alan zenginleştirilmiştir. Yazı alanının kenarları, vişneçürüğü renkte dendan motifleriyle çerçevelenmiş olup, tüm tezyînat alanı ¼ simetrik düzen prensibi doğrultusunda tasarlanmıştır.

Yazı alanının sağ ve sol kenarlarında yer alan tepelik formundaki alanlar, sıvama altın zemin üzerine açık mavi tonlarda hatâyî motifleri ile bezenmiş, motiflere tonlama uygulanarak derinlik kazandırılmıştır. Tezyînatta bulunan altın ve lacivert zeminli alanlar, ayırma rûmî motifleri yardımıyla bölünmüş olup lacivert zemin üzerine penç, gonca, çıkma ve hançer yaprak motifleriyle bir tezyînat yapılmış, bu motiflere de tonlama tekniği uygulanmıştır. Altın zeminli kısımlarda ise rûmî, açık mavi tonlarda penç ve bordo renkli hatâyî motifleri kullanılmıştır.

Tezyînatlı dikdörtgen alan, 1-3-1 cetvel mantığı ile altın cetvel ve lacivert zeminli kenarsuyu süslemesiyle çevrelenmiştir. Bu kompozisyonun üst kısmında, lacivert renkte basit tığ motifleri kullanılmış; bu alan da altın cetvel içerisine alınarak kompozisyon bütünlüğü sağlanmıştır (Şekil 202).

1b ve 2a sayfaları, altın cetvel ve lacivert kuzu ile çevrelenmiş (Şekil 201); diğer tüm sayfalarda ise metin alanı, kırmızı renkte çift kuzu ile sınırlanmıştır. Unvan tezyînatı, dönemin renk ve motif anlayışına uygun biçimde klasik üslup çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Şekil 200

EİMK 67 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 201

EİMK 67 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 202

EİMK 67 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi

Tablo 69

EİMK 68 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 68
Eski Kayıt No	: 131
Eser Adı	: Redd'ül-Muhtar
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1180/m. 1766-1767
Müellifi	: İbn Âbidîn
Müstensih	: Osman b. Abdülaziz el-Bayburdî
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h.1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+370
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x185 mm, Yazı: 190x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle miklep kısmında büyük bir yırtılma olmak üzere çeşitli yerlerde tahribata uğramıştır. Sırt ve sertab kısımlarındaki eski onarım çalışmaları sırasında siyah deri parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Nem etkisiyle bazı sayfalarda küçük lekeler oluşmuştur. Bu eksikliklere rağmen eser, genel olarak iyi bir durumda korunmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Şemse tezyînatı, ön ve arka kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış olup her iki kapakta da aynı kompozisyon yer almaktadır. Kompozisyonda üç yapraklı yonca ve yaprak motiflerinden oluşan serbest tasarımlı bir düzenleme tercih edilmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmış, iki ucuna kısa soğuk çizgiler çekilerek salbekler oluşturulmuştur. Salbek içleri de bitkisel bezemelerle süslenmiştir.

Köşebentlerde kullanılan motifler, şemseyle benzerlik göstermekte olup yine soğuk baskı tekniğiyle yapılıp soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Cilt çevresine uygulanan zencerek, beşli "S" biçimli çivilerin ardışık olarak vurulmasıyla oluşturulmuş ve zencereğin her iki yanına ince ve kalın soğuk çizgiler çekilmiştir. Sertab kısmının etrafı da çizgilerle sınırlandırılmış ve ortasına farklı dönemlerde iki etiket yapıştırılmıştır.

Miklep üzerinde ise beyzî formda, mülemma tekniğiyle yapılmış bitkisel bezeme yer almaktadır. Miklep etrafı da zencerekle çevrelenmiş olup, bu zencerek yine beşli "S" biçimli çivilerin ardışık olarak uygulanmasıyla oluşturulmuş ve her iki yanına ince ve kalın çizgiler çekilmiştir (Şekil 203). Ciltte klasik anlayışta şemse, salbek ve köşebent yapılmıştır ancak tezyînatta yonca ve yaprak motifleriyle istinsah tarihi ile uyumlu olarak XVIII. yüzyılın naturalist anlayışı yansıtılmıştır.

Hat özellikleri. Eserde fihrist kısmı bulunmakta olup metin kısmı, 370 varaktan oluşmakta ve her sayfada 27 satır yer almaktadır. Metin, ta'lîk hat ile yazılmıştır. Metinde satır sonlarına sığmayan kelimeler sıklıkla bir önceki kelimenin üzerine yazılmıştır. Harf ve kelime aralıklarında belirgin bir düzensizlik gözlemlenmektedir. Ayrıca harflerin ölçü ve oranlarına yönelik klasik kurallara tam anlamıyla riayet edilmediği görülmektedir. Hat, sanatsal bir nitelik taşımaktan ziyade istinsah amacıyla yazılmış izlenimi vermektedir. Metin örneği Şekil 204'te sunulmuştur.

Eserin son sayfasında Erzurum Müftüsü Faik Osman'a ait vakıf mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 203

EİMK 68 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 204

EİMK 68 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 70

EİMK 69 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 69
Eski Kayıt No	: 45
Eser Adı	: Mişkâtü'l Mesâbîh
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.783/m.1381-1382
Müellifi	: Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ' el-Begavî
Müstensih	: Abdül Gani b. Hacı Cibril b. Mahmud
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 363
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 280x145 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla aşınmış ve özellikle sırt kısmında yapılan onarım çalışmaları sırasında siyah deri ile güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bazı formalar kopmuş, bazı varaklar yırtılmış, sararmış ve çeşitli lekelerle kaplanmıştır. Eser kitap kurtlarının tahribatına uğramış, sayfalarda delikler oluşmuş ve kağıtların dokusu zarar görmüştür. Bu durum, eserin acil bir restorasyon işlemine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Sertabın orta kısmına, farklı dönemlerde yapıştırılmış iki etiket üzerine eserin adı yazılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapaklar mevcut olup, her iki kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır (Şekil 205). Miklep kısmı kopmuştur. Ön ve arka kapaklarda yer alan tezyînat, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmış olup şemsenin orta kısmında sekiz kollu bir yıldız yer almakta olup, yıldız kollarının uçlarında ise tepelik motifleri bulunmaktadır. Kompozisyon genelinde rûmî motifler kullanılarak bir bezeme düzeni oluşturulmuştur. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmıştır.

Şemsenin iki ucuna çekilen soğuk çizgiler, cildin etrafını dolanan diğer soğuk çizgilere kadar uzanmaktadır. Köşebentlerde tezyînatın mevcut olup olmadığı, köşelerin yırtılmış olması

veya onarım sırasında üzerlerine deri yapıştırılması nedeniyle kesin olarak belirlenememektedir. Eserin tezyînatında yıldız ve rûmî motifler kullanılmış olup, yazıldığı istinsah tarihiyle de uyumlu olarak, eser Anadolu Selçuklu cilt üslubunun etkilerinin sürdüğü; henüz Osmanlı klasik anlayışının tam anlamıyla oluşmadığı döneme aittir.

Hat özellikleri. Eser, 363 varaktan oluşmakta olup, sayfalardaki satır sayısı sabit olmayıp değişkenlik göstermektedir. Metin, tam olarak klasik nesih hattına uymayan, nesih özellikleri ile birlikte ta'lîk hatlarının etkilerini de barındıran bir yazı karakteriyle istinsah edilmiştir. Bu yüzden hat "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir. Sayfa altlarında ve kenar boşluklarında yer alan notlar ise ta'lîk ve nesih hatlarıyla yazılmıştır. Ana metin genellikle is mürekkebiyle yazılmış, başlıklar ise is ve kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Metinde hareke kullanımı sınırlıdır. Eserin genelinde istinsah amacı belirgin olup bazı sayfaların ise sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. Metin örneği Şekil 206'da sunulmuştur.

Eserde Seyyid Muhammed Emin Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser baş kısımdan eksik olup vakıf yazısı bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri: Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 205

EİMK 69 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 206

EİMK 69 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 71

EİMK 70 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 70
Eski Kayıt No	: 392
Eser Adı	: el-Kâmûs'ul Muhît ve'l Gabûsu'l Vâsît
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Mecdudin Muhammed b. Yakup b. Muhammed el-Firuzabadi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Osman Faik h. 1194/m. 1780
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: 434
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x180 mm, Yazı: 200x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin dış koruyucu kabında zamanla aşınmalar meydana gelmiş ve ebrunun kenarları deformasyona uğramıştır. Cilt ise çeşitli hasarlar almış, yırtıklar oluşmuş ve sırt kısmına yapılan onarım çalışmaları sırasında kahve renkli bir deri parçası

eklenmiştir. Ayrıca formalar birbirinden ayrılmış ve nemden kaynaklanan küçük lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin mahfazası (koruma kabı) mevcuttur (Şekil 207). Kabın ön ve arka kısımları açık kahve renkte deri üzerine ebru yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön ve arka kapaklar aynı bezemeye sahip olup, alttan ayırma mülevven tekniğinde uygulanmıştır. Kompozisyonda sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin çevresi, fırça ile yapılmış altın dendanlar ve tığlarla kuşatılmıştır. Salbekler, yekşah demiri kullanılarak altınla yapılmıştır. Cilt çevresine uygulanan zencerek, üçlü "S" biçimli çivilerin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş ve altınlanmıştır. Zencereğin her iki yanına altın cetveller çekilmiştir.

Miklep üzerine de yine alttan ayırma mülevven tekniğinde, dairesel formda bir şemse tezyînatı yapılmış olup aynı kompozisyonun çevresi fırça ile altınla yapılmış dendan ve tığlarla süslenmiştir. Miklep üç tarafından zencerekle kuşatılmıştır. Bu zencerek de üçlü "S" çivilerin ardışık uygulanmasıyla oluşturulmuş ve altınla kaplanmıştır. Miklebin tüm çevresine altın cetveller çekilmiştir. Eserin cilt görseli Şekil 208'de sunulmuştur. Cildin yan kâğıtları ile miklep iç yüzeyine ebru kâğıdı yapıştırılmıştır (Şekil 209). Cilt klasik anlayışla tezyîn edilmiştir.

Hat özellikleri. Eser, 434 varaktan oluşmakta ve her sayfada 33 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hattıyla (ince nesih) yazılmıştır ve harekeli bir nüshadır. Satır sonlarına sığmayan kelimeler genellikle bir önceki kelimenin üzerine yazılmıştır. Müstensihin yazısı sanatsal bir nitelik taşımamakta istinsah amacıyla yazılmıştır. Metin örneği Şekil 210'da sunulmuştur.

Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait h. 1194/m. 1780 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 207

EİMK 70 Envanter Numaralı Eserin Mahfazası

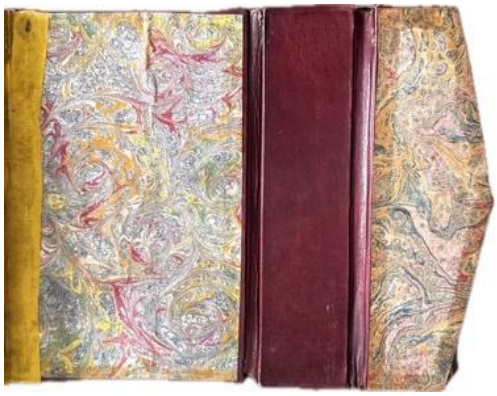
Şekil 208

EİMK 70 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 209

EİMK 70 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 210

EİMK 70 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 72

EİMK 71 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 71
Eski Kayıt No	: 121
Eser Adı	: Kitâbü'l Müştemilü'l Ehkâm
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.985/m. 1577-1578
Müellifi	: Kivan b. Abdullah
Müstensih	: el Kayvan b. Ubeydullah, Hurrem b. Abdülmennan
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Muhammed Şerif
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: vi+373
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x170 mm, Yazı: 190x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış, üzerinde lekeler oluşmuş ve kenar kısımlarında yırtılmalar meydana gelmiştir. Varaklar su ile temas ettiği için ıslanmış, bu da sayfalarda lekelere ve kararmaya neden olmuştur. Ayrıca, su hasarı nedeniyle sayfa kenarlarında da yırtılmalar oluşmuştur.

Cilt özellikleri. İncelenen eserin cildi, vişneçürüğü tonlarında deri ile kaplanmış olup, klasik Osmanlı cilt sanatının üslup özelliklerini yansıtmaktadır. Ciltte ön kapak, arka kapak,

miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön ve arka kapak tezyînatı birbiriyle aynıdır. Her iki kapakta da soğuk baskı tekniği kullanılarak beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Şemse kompozisyonu sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklarından serbest düzenlemeyle oluşan bitkisel motifler tercih edilmiştir. Şemse alanı dendanlarla çevrelenmiş, dendanlar altınla tezyîn edilmiştir. Dendanların kesişim noktalarına ise altın ile basit tığ formları uygulanarak kompozisyon zenginleştirilmiştir. Cildin iç kısmı ise kahverengi deri ile kaplanmıştır.

Köşebent tasarımı, çizgi demiriyle 45 derecelik açıyla dar bir alana uygulanmış, sınırlı yüzey nedeniyle bezeme yapılmaksızın boş bırakılmıştır. Cildin dört kenarı boyunca ise zencerek motifi, ince zincir formunda tasarlanan birim elemanların ardışık olarak uygulanmasıyla oluşturulmuş ve bu alan altınlanmıştır. Zencereğin iki yanına çekilen kalın çizgilerle cildin çevresi vurgulanmıştır.

Miklep kısmında bulunan ½ formlu şemse tezyînatı, ele alınmış olup, içerisi bitkisel motiflerle serbest kompozisyon anlayışıyla bezenmiştir. Bu alanın çevresi altın dendanlarla sınırlandırılmış; dendanların birleşim noktalarına altın tığ formları uygulanmıştır. Miklepte ayrıca ince zincir formunda zencerek motifi ardışık biçimde uygulanmış ve altınla tezyîn edilmiştir. Köşebentlere ise 45 derecelik açıyla küçük köşebent uygulaması yapılmış ve altınla iki nokta konulmuştur. Miklebin genel alanı, çizgi demiriyle düzenli hatlar çizilerek sınırlandırılmış ve üzerine altın sürülerek zengin bir görünüm elde edilmiştir. Eserin cilt görseli Şekil 211'de sunulmuştur.

Tüm bu özellikler dikkate alındığında, cilt genel kompozisyonu ve kullanılan teknikler istinsah tarihi ile uyumludur. Tezyînat bakımından Osmanlı klasik cilt sanatının tipik özelliklerini yansıtmaktadır.

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümü ile başlamaktadır. Metin kısmı 373 varak olup, her sayfa 23 satırdan oluşmaktadır. Eserde bab kelimeleri kırmızı mürekkeple, başlıklar ise is mürekkebiyle yazılmıştır. Metnin genel hatları nesih hat ile yazılmış olmakla birlikte, satır düzeni ve yazı disiplini açısından farklı özellikler barındırmaktadır. Özellikle satır düzeni genel anlamda yatay paralellik arz etmekle beraber, satır içi yoğunluk artışları, harf kırılmaları, orantısal bozulmalar ve satır sonlarında düzensiz taşmalar gözlemlenmektedir. Ayrıca metinde hareke ve noktalama işaretlerinin sınırlı düzeyde kullanıldığı görülmektedir.

Önemli başlık ve kelimelerde kırmızı mürekkep kullanımıyla bir ayrım sağlandığı görülmektedir. Kullanılan mürekkebin is mürekkebinde yer yer dağılmalar ve solmalar tespit edilmiştir. Son sayfada bulunan ferağ kaydı, çift kırmızı kuzu hatlarıyla çerçevelenmiş ve

geometrik bir kompozisyon alanı içerisinde vurgulanmıştır. Metin örneği Şekil 212 ve Şekil 214'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist bölümünde, dikdörtgen formda tasarlanmış unvan tezhibi yer almaktadır (Şekil 213). Sayfa düzeninde fihrist kısmı paftalara ayrılmaksızın tertip edilmiş; kitâb ve bab kelimeleri kırmızı mürekkeple, başlıklar ise is mürekkebiyle nesih hattıyla yazılmıştır. Tezyînatlı alanın merkezinde yer alan yazı alanı sıvama altın zemin üzerine ta'lîk hattıyla ve üstübeç mürekkeple "fihrist kitabı" ibaresi yazılmıştır. Bu yazı alanı, kırmızı renkte dendanlarla sınırlandırılmış, çevresine iğne perdah tekniği uygulanarak yüzeye parlaklık ve derinlik etkisi kazandırılmıştır.

Dikdörtgen alan, ½ simetri anlayışla tasarlanmış olup yazı alanının iki tarafında bulunan lacivert zemin üzerine, altınla negatif teknikte kıvrık dal, yaprak ve noktalardan oluşan klasik üslupta bezemeler işlenmiştir. Altın zeminli paftalar içerisine ise mavi, yeşil, sarı ve kırmızı tonlarında basit penç benzeri bitkisel motifler uygulanmış; paftaların çevresine iğne perdah uygulanmış ve siyah tahrirle belirginleştirilmiştir. Tüm tezyînatlı alan, 1 mm'lik yeşil kuzu ve 2 mm'lik altın cetvellerle çerçevelenmiştir.

Unvan tezhibinin taç kısmı, ½ simetrik kompozisyon anlayışıyla tasarlanmıştır. Merkezde bulunan lacivert zemin üzerine altınla negatif teknik uygulanmış olup, yüzeyde stilize edilmiş kıvrık dal, yaprak ve nokta motiflerinden oluşan tezyînat, altın havalı dendanlarla sınırlandırılmıştır. Bu alanın iki yanında yer alan altın zeminli bölümlerde ise, alanın iki yanında bulunan altın zeminli alanlarda ise, geleneksel klasik üsluba uygun olarak mavi, yeşil, sülyen ve sarı renklerde basit, penç benzeri bitkisel motifler kullanılmıştır. Siyah dendanlarla çevrelenen alanın kenarlarına ve boşluklara iğne perdah uygulanmıştır. Son olarak lacivert havalı dendanlarla sınırlanan en dış alanda, negatif teknikte işlenen stilize lale ve nokta formlarından oluşan penç biçimli tığlar kompozisyona dahil edilmiştir. Fihrist sayfaları, çevresinde altın cetvel ile yeşil, lacivert ve kırmızı renkli kuzularla çerçevelenmiştir.

Eserin 1b sayfasında yer alan dikdörtgen formdaki unvan tezhibi, olarak ½ simetrik kompozisyon anlayışıyla tasarlanmıştır (Şekil 215). Merkezde bulunan yazı alanına sıvama altın zemin üzerine, ta'lîk hattıyla "Müştemilü'l Ehkâm" başlığı üstübeç mürekkeple yazılmıştır. Yazı alanı, kırmızı renkte ve altın havalı dendanlarla sınırlandırılmış; dendanların iç kısmına iğne perdah tekniği uygulanarak yüzeye parlaklık ve hareket kazandırılmıştır. Yazı alanının iki yanında yer alan mihrabiye formlu altın zeminli alanlarda; mavi, yeşil, sülyen ve sarı tonlarında basit penç benzeri bitkisel motifler kullanılmıştır. Bu alanlar siyah tahrirle çevrelenmiş, yüzeyine iğne perdah tekniği uygulanmıştır.

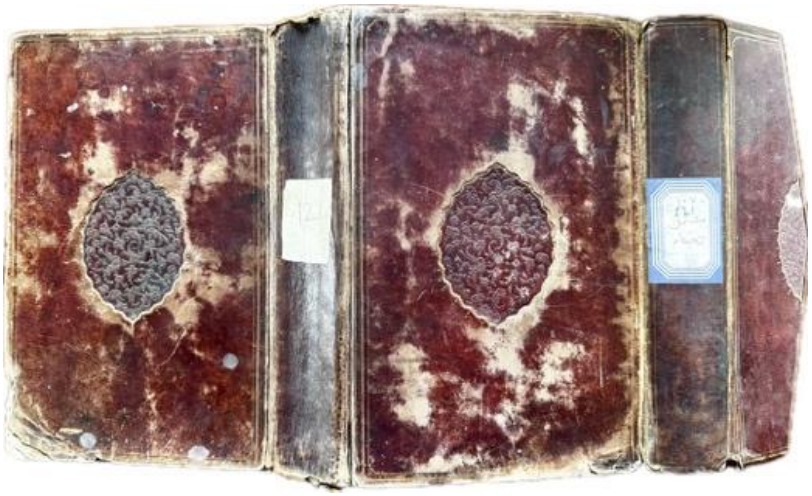
Kompozisyonun lacivert zeminli bölümünde ise, negatif teknikte kıvrık dal, yaprak ve nokta motifleri uygulanmış; boşluklara açık mavi, kırmızı ve altın noktalar serpiştirilerek yüzey zenginleştirilmiştir. Dikdörtgen tezyînatlı alan, içten dışa doğru 1 mm'lik altın cetvel ile çevrelenmiş; cetvel üzerine iğne perdah tekniği uygulanmıştır. Daha sonra kırmızı kuzu ve altın zemin üzerine siyah tahrirle zincir biçiminde zencerek motifi işlenmiştir. Tüm alan, 2 mm kalınlığındaki yeşil kenarsuyu ile çevrelenmiş, kenarsuyuna aralıklı altın noktalar konularak sonlandırılmıştır.

Unvan tezhibinin taç kısmı, ½ simetrik kompozisyon anlayışıyla tasarlanmıştır. Bu bölümde, merkezde bulunan mihrabiye formlu alana lacivert zemin üzerine altınla negatif teknikte kıvrık dal, yaprak ile mavi, sülyen ve altın renklerinde serpiştirilmiş noktalarla oluşturulan motifler uygulanmıştır. Merkezdeki taç kısmının her iki yanında yer alan altın zeminli mihrabiye formlu alanlarda, mavi, yeşil, sülyen ve sarı renklerde basit pençvâri bitkisel motifler kullanılmıştır. Bu alanların sınırları da siyah tahrirle çevrelenmiş; iğne perdah tekniği uygulanmıştır.

Tüm taç kısmı, altın havalı dendanlarla çevrelenmiş; bu alanın dış kenarlarına ise lacivert havalı dendanlar ve bunların içerisine negatif teknikte stilize lale ve noktalardan oluşan penç biçimli tığlar uygulanarak kompozisyon tamamlanmıştır. Bu uygulamalar, taç kısmına estetik bir bütünlük kazandırırken, bezeme anlayışını da yansıtmaktadır. 1b 2a sayfalarındaki metin alanı, altın cetvel ile çevrelenmiş olup ayrıca yeşil, lacivert ve kırmızı renkli kuzularla çevrelenmiştir. Diğer sayfalarda ise metin kısmı, çift kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 211

EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 212

EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfaları

Şekil 213

EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası Başlık Tezhibi Detay

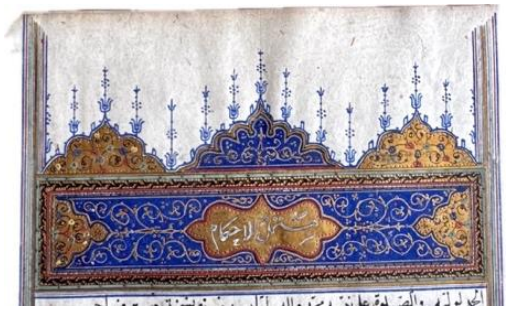
Şekil 214

EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 215

EİMK 71 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 73

EİMK 72 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 72
Eski Kayıt No	: 176
Eser Adı	: Şerhu Kenzü'd-Dekâik (1. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu Muhammed Mahmud b. Ahmed el Ayyî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 268
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x180 mm, Yazı: 190x111 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, büyük oranda tahrip olmuş sırt ve sertab kısmı kurt tahribatına maruz kalmıştır. İlk varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir görmüştür. Eserde küçük lekeler meydana gelmiş olup genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi koyu kahve renkte deri olup, kahve tonlarda kâğıt çârkûşe tekniğinde yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep bölümüne pembe renkte kâğıt yapıştırılmıştır (Şekil 216). Yan kâğıt sarı renktedir.

Hat özellikleri. Eserin fihrist kısmı, 1a sayfasına sonradan ve ta'lîk hatla yazılmıştır. Eserde metin kısmı, 268 varaktan oluşmakta ve her sayfada 27 satır yer almaktadır. Ana metin nesih hattıyla istinsah edilmiştir. Söz konusu nüsha, müstensihin yazımında okunurluğu önceledi̇ği, sanatsal kaygılardan ziyade istinsah işlevine ağırlık verdiğini göstermektedir. Eserin 1b-2a sayfalarında Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Eser, 1. cilt olduğu için ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 217'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 216

EİMK 72 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 217

EİMK 72 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 74

EİMK 73 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 73
Eski Kayıt No	: 84
Eser Adı	: İrşadü'ş-Şâdî li Şerhi Sahîhi'l Buhari (1. Eser) el Câmiu's Sahih (2. Eser)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ahmed b. Muhammed el Hatîb el Kastalânî İmam Buhari
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 272
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 270x175 mm, Yazı: 188x116 mm
Mürekkep	: Zer, siyah, kırmızı ve üstübeç
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla aşınmış ve lekelenmelere maruz kalmıştır. Ön ve arka kapaktaki tezyînat ise büyük ölçüde silinerek orijinal görünümünü kaybetmiştir. Eserin bazı formaları ve dikişlerinde gevşeme ve açılma mevcuttur. Eserin tamir çalışmaları sırasında bazı yapraklar, kâğıt yapıştırma tekniği ile güçlendirilmiştir. Eserin su hasarı alması nedeniyle bazı varaklar lekelenmiş ve mürekkep yayılması sonucu metin zarar görmüştür.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmış olup, ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümlerinden oluşmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmış; ancak ön ve arka kapakta yer alan şemse tezyînatları zaman içerisinde maruz kaldıkları yıpranma nedeniyle silinmiştir. Cildin dört kenarı, kalın çizgi demiriyle belirginleştirilmiş; damla formunda tasarlanan şemse içerisine ise penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bitkisel tezyînat, serbest kompozisyon anlayışıyla ve soğuk baskı tekniği kullanılarak uygulanmıştır. Miklep çevresi, kalın çizgi demiriyle sınırlandırılmış; sertab kısmına ise üzerine ta'lîk hatla eserin adının yazıldığı bir kâğıt

yapıştırılmıştır. Cilt üzerinde görülen izlerden, eserin şemseli, salbekli ve bitkisel motiflerle bezenmiş klasik anlayışta yapılmış olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 218).

Hat özellikleri. Eser, 272 varaktan oluşmakta olup tek cilt içerisinde iki farklı eseri ihtiva etmektedir. İkinci eser, 30a sayfasından itibaren başlamaktadır ve "el-Câmiu's-Sahîh" adlı eserdir. Müellifi İmam Buhârî olan bu eser, hadis ilmine dair önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Eserde, Seyyid Muhammed Emin Efendi'ye ait mühür tespit edilmiştir. Ayrıca, bazı sayfa kenarlarında derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Metin, değişken satır sayısına sahip olup, is mürekkebi ile nesih hatla yazılmıştır. Metinde, bab kelimeleri zer mürekkeple öne çıkarılmış; ayrıca bazı önemli bölümler veya kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilerek görsel vurgu sağlanmıştır.

Yazı genel hatlarıyla harekeli olup, nesih hattı ile okunaklı ve istinsah amacıyla yazılmıştır. Harf anatomisinde, özellikle elif, lam, kef gibi harflerin yapısal özelliklerinde klasik nesih hat kurallarına genel bir bağlılık gözlenmekle birlikte, yer yer yerel yazmalarda sıkça karşılaşılan satır içi yoğunluk artışı ve satır sonlarında düzensiz taşmalar dikkat çekmektedir. Ayrıca harf aralıklarının değişkenliği, satırda dengeli boşluk yönetiminin tam sağlanamadığı izlenimini vermektedir. Mürekkep kullanımında, is mürekkebinin doğal solmalarına rağmen okunurluğu korunmuş; kırmızı mürekkep ise satır içi ve başlık vurgularında belirgin bir ayrım amacıyla tercih edilmiştir. Metin örneği Şekil 220'de sunulmuştur.

Tüm bu özellikler göz önüne alındığında, eserin hat üslubu ve yazım tekniği bakımından XV. yüzyıl sonları istinsah hatlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Mürekkep ve renk kullanımı, hareke yoğunluğu, müstensih yazısına özgü hareketler yerel hattatın elinden çıkmış olabileceğine dair ipuçları da barındırmaktadır.

Tezhip özellikleri. 2. eserin başladığı 30a sayfasında bulunan zahriye sayfasının merkezinde yer alan kare form içerisindeki şemse, sıvama altın zemin üzerine hatt-ı icâze ile üstübeç mürekkeple yazılmıştır. Yazı alanında, satırlar arasında bezeme amacıyla uygulanan beyne's-sütûr tekniği görülmekte; kalan zemin ise lacivert renkte boyanarak altınla kontrast oluşturulmuştur. Yazı alanı, altın cetvelle sınırlandırılmış; çevresindeki dendanlı alan içerisine altınla stilize bitkisel motifler işlenmiş, tomurcuk ve yaprak uçlarına lacivert renk uygulanmıştır. Bu alanın dışı, lacivert havalı dendanlarla çevrelenmiş ve bu hattın etrafına tığlar eklenmiştir.

Şemsenin iki ucunda ise tepelik formlu düzenlemelerle kompozisyon zenginleştirilmiştir. Kare alanın dört köşesine, merkezdeki bezemenin ¼ oranında olacak şekilde köşe bezemeleri yerleştirilmiştir. Sayfanın üst kısmında bulunan dikdörtgen başlık paftasında, lacivert zemin üzerine hatt-ı icâze ile üstübeç mürekkeple yazı yazılmıştır. Yazı

alanında yine beynes-sütûr tekniği uygulanmış; kalan zemin lacivert renkte bırakılarak, yazı ve zeminin kontrastı sağlanmıştır. Bu alan, altın dendanlarla sınırlanmış; kalan boşluklarda ise altın zemin üzerine lacivert ve altın renklerle stilize yaprak motifleri işlenmiştir. Tüm başlık alanı, 2 mm genişliğinde altın cetvelle çevrelenmiştir. Sayfanın sol üst köşesine ise lacivert ve altın renklerle daire formunda gül yerleştirilmiştir. Metinde ana başlıklar sülüs hatla ve zer mürekkep kullanılarak yazılmış; alt başlıklar ise kırmızı mürekkeple işlenmiştir. Bazı cümlelerin sonuna, zer mürekkeple konulan noktalarla görsel bir ayrım ve estetik bir vurgu yapılmıştır (Şekil 219).

Sonuç olarak, eserin bezeme üslubu değerlendirildiğinde; kullanılan renkler, kompozisyon anlayışı ve motif tercihleri bakımından, klasik Osmanlı tezhip geleneğinden ziyade Selçuklu dönemi üslubuna yakın özellikler sergilediği söylenebilir. Özellikle kompozisyondaki geometrik denge arayışı, bitkisel motiflerin yalın, sert hatlı ve stilize formlarla ele alınması gibi unsurlar, Selçuklu tezhip anlayışının karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Bu durum, eserin tasarımının daha çok Selçuklu estetik anlayışını devam ettiren bir üslup çerçevesinde ele alınabileceğini düşündürmektedir.

Şekil 218

EİMK 73 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 219

EİMK 73 Envanter Numaralı Eserin Zahriye Sayfası (30a)

Şekil 220 *EİMK 73 Envanter Numaralı Eserin* 1b 2a Sayfaları

Tablo 75

EİMK 74 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 74
Eski Kayıt No	: 667
Eser Adı	: Mutavvel
Eser Konusu	: Gramer ve Belâgat
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 991/m. 1583-1584
Müellifi	: Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî et-Teftâzânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 309
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 274x180 mm, Yazı: 182x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin şirazesi dağılmış, formalar birbirinden ayrılmış ve dikişler açılmıştır. Varaklar su hasarı alarak lekelenmiş, bazı bölgelerde mürekkep dağılmaları gözlemlenmiştir. Mevcut ciltte, orijinal ciltteki şemse motifinin izleri olduğu gözlemlenmektedir. Acil restorasyon gerekmektedir.

Cilt Özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Eserin orijinal cildinin şemse tezyînatlı olduğu cilt üzerine çıkan izden anlaşılmaktadır (Şekil 221).

Hat Özellikleri. Eser, 309 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Metin, ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. 1b ve 2a sayfalarında yazının daha özenli olduğu, hatta satır altı ve sayfa kenarına yine ta'lîk hatla çeşitli notların eklendiği görülmektedir. Eserin genelinde yazı düzeni değişkenlik göstermektedir. Bazı sayfalarda harf yapısı ve satır aralığına daha dikkat edilirken, bazı sayfalarda ise daha hızlı ve özensiz bir şekilde kaleme alındığı, hatta hat sanatına dair temel kaidelerin zaman zaman göz ardı edildiği izlenimi edinilmektedir. Metnin, hat eğitimi almış bir müstensih tarafından istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Eserde

Mustafa Efendi ve Haşim Efendi'ye ait mühürler bulunmaktadır. Ferağ kaydında müstensih adı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 222'de sunulmuştur.

Tezhip Özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 221

EİMK 74 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 222

EİMK 74 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 76

EİMK 75 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 75
Eski Kayıt No	: 193
Eser Adı	: İnâyetü'l Ekmel (1. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ekmelüddîn Muhammed b. Mahmûd b. Ahmed el-Bâbertî er-Rûmî el-Mısrî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: 375
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 265x175 mm, Yazı: 190x135 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Açık kahve ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanla oluşmuş lekeler ve sertab ile miklep kısımlarında yırtılmalar nedeniyle hasar görmüştür. Su hasarı sonucu bazı varaklarda sararma ve lekelenmeler gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Eserin ön ve arka kapakları aynı tezyînat düzenine sahiptir. Kompozisyon ¼ oranında simetrik tasarlanmış olup rûmî, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleriyle bezeme yapılmıştır. Şemse motifinin çevresi, dendanlarla kuşatılmıştır. Zencerek bölümü, çift soğuk çizgilerle sınırlandırılmış olup iç kısmı boş bırakılmış, bu alana herhangi bir tezyînat yapılmamıştır. Sertab kısmı da soğuk çizgilerle paftalara ayrılmış, ancak burada da herhangi bir bezeme unsuruna yer verilmemiştir.

Miklep bölümünde yer alan şemse, ½ oranında simetrik bir şekilde bezenmiştir. Bu alanda rûmî, hatâyî, penç ve hançer yaprak motiflerinden oluşan tasarım bulunmaktadır. Miklep çevresi de soğuk çizgilerle sınırlanmıştır. Arka kapaktaki tezyînat büyük ölçüde silinmiş olup neredeyse tamamen tahrip olmuştur. Ön kapaktaki bezeme arka kapaktan nispeten daha iyi olsa

da aşınmış ve silinmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 223).

Hat özellikleri. Eserin ilk ve son sayfalarında mühürler vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser 1. cilt olduğu için ferağ kaydı bulunmamaktadır. Eserin ilk varakları eksiktir. Mevcut eser, 375 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 27 satır yer almaktadır. Metin, ta'lîk ve nesih olmak üzere iki farklı hatla istinsah edilmiştir. Ta'lîk hatla yazılmış olan bölüm, eserin ikinci kısmında yer almakta ve metni tamamlamak amacıyla sonradan yazılmış olduğu düşünülmektedir. Sayfa kenarlarında yer alan notlar da yine ta'lîk hatla yazılmıştır. Metin genel olarak istinsah amacıyla yazılmış olup, hareke kullanımı sınırlıdır. Metin örneği Şekil 224'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve "ve gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmış, bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 223

EİMK 75 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 224

EİMK 75 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 77

EİMK 76 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 76
Eski Kayıt No	: 405
Eser Adı	: Vesîletü'l Ahmediyye Şerhu Tarikati'l Muhammediyye
Eser Konusu	: Tasavvuf
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1258/m. 1842-1843
Müellifi	: Muhammed Çelebi Efendi
Müstensih	: Osman b. Osman b. Mustafa
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845/1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: ii+360
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 280x160 mm, Yazı: 215x 100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin bazı varaklarında nem kaynaklı lekelenmeler mevcuttur. Son sayfaların üst kısımlarında, diğer kısımlara göre daha yoğun nem alması nedeniyle sararma görülmektedir. Eser genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 225).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 360 varaktan oluşmakta ve her sayfada 33 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hat (ince nesih) ile istinsah edilmiştir. Yazı, dönemin hat standartlarına kıyasla daha sade ve geri planda kalmakla birlikte, okunaklılığını korumaktadır. Hatta sanatsal kaygılardan ziyade işlevsellik ön plandadır.

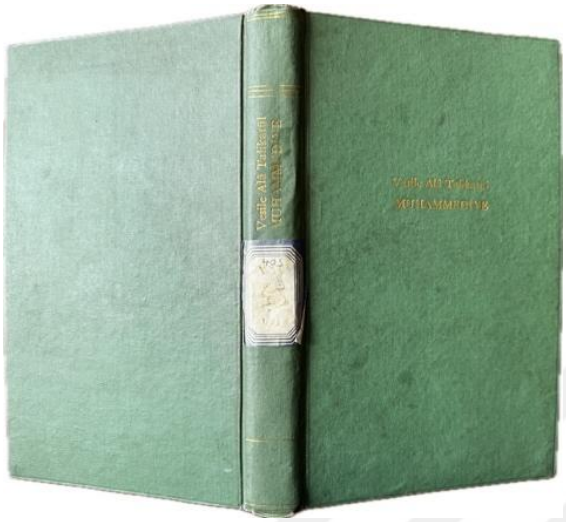
Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait h. 1262 tarihli vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Eserin son sayfasında ferağ kaydı bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında,

derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 226'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin, çift kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 225

EİMK 76 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 226

EİMK 76 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 78

EİMK 77 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 77
Eski Kayıt No	: 165
Eser Adı	: Hallu'l-Îcâz
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Cemaleddin el Kirmânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: i+279
Satır Sayısı	: 20 st.
Boyut	: Kâğıt: 305x190 mm, Yazı: 220x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kurt tahribatı ve nem etkisiyle ciddi hasarlar almıştır. Sertab ve miklep bölgeleri, tamir esnasında kahve renkli parçalar, sırt kısmına yeşil renkli parça eklenmiştir. Bazı varaklarda mürekkep lekeleri gözlemlenmektedir. Son sayfanın kenarları yırtık olup, arka deri kısmı tamamen soyulmuştur. Eserin acil restorasyon ihtiyacı bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerinde bulunan tezyînat soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklarda aynı tezyînat düzeni görülmektedir. Soğuk çizgilerle çerçevelenmiş dikdörtgen bir alan içinde şemse ve köşebent bezemeleri yer almaktadır. Daire formlu şemsenin merkezine penç motifi yapılmış, çevresine ise ince ve kalın olmak üzere üç dairesel soğuk çizgi çekilmiştir. Şemsenin kısa ve uzun eksenlerine çizgilerle yön verilmiş, ucuna ise ok biçiminde bir form eklenmiştir.

Köşebentler, iki yarım dairenin kesişmesiyle oluşturulmuş olup içleri boş bırakılmış, herhangi bir süsleme uygulanmamıştır. Dikdörtgen alanın etrafı, kalın ve ince soğuk çizgilerle bordür şeklinde çevrelenmiştir. Zencerek kısmı, "S" biçimli çivilerin ardışık olarak

uygulanmasıyla oluşturulmuştur. Zencereğin her iki yanına ince çizgiler çekilmiştir. Arka kapakta yer alan tezyînat, yoğun tahribat nedeniyle neredeyse tamamen kaybolmuştur.

Sertab kısmı, soğuk çizgilerle üçgen paftalara ayrılmış olup, bu alanların içleri boş bırakılmıştır. Daha sonraki dönemlerde bu bölümün orta kısmına etiketler yapıştırılmıştır. Miklep bölümünün ortasında penç çivisiyle motif yapılmış olup etrafı, yerleştirilmiş iki yarım daireyi oluşturan ince ve kalın çizgilerle çerçevelenmiştir. Köşebentler ve zencerek, kapaklardaki uygulamayla benzer şekilde tezyîn edilmiştir (Şekil 227).

Ciltte yer alan daire formlu şemse ve köşebentlerde bulunan yarım daire formlar, Selçuklu cilt geleneğini yansıtan erken Osmanlı dönemine ait tasarım anlayışını göstermektedir.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 279 varaktan oluşmakta olup her sayfada 20 satır bulunmaktadır. Metin, "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir; zira yazıda klasik nesih hattının kurallarına tam olarak riayet edilmemiş, harf yapılarında rik'a hattına özgü bazı karakteristik unsurlar bulunmaktadır. Harekeleme yalnızca belirli bölümlerde yer almakta, yazı genel olarak okunaklı olmakla birlikte sanatsal bir kaygı taşımamaktadır. Metin kısmı cetvel içine alınmamış olsa da satır hizasına ve sayfa düzenine belli ölçüde dikkat edildiği gözlemlenmektedir.

Eserde Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin ilk varakları yoktur. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 228'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar siyah mürekkeple ve celi nesih ile yazılmıştır.

Şekil 227

EİMK 77 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 228

EİMK 77 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 79

EİMK 78 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 78
Eski Kayıt No	: 55
Eser Adı	: Sahih-i Müslim (Sonuncu Cüz)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1124/m. 1712-1713
Müellifi	: Müslim b. Haccac el-Kuşeyri
Müstensih	: Ahmed el Hanefî
Vâkıfı	: Muhammed b. Seyyid Hacı Osman (vakıf tarihi: h.1152/m. 1739-1740)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 252
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x170 mm, Yazı: 200x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin genel durumu iyi olmakla birlikte cilt üzerinde çeşitli lekeler mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyonda serbest tasarımlı hatâyî

grubu bitkisel bezemeler yer almaktadır. Şemse etrafı dendanlarla çevrelenmiş ve yaprak formunda tığlarla süslenmiştir. Şemsenin iki ucuna kısa çizgiler çekilmiş ve salbekler yapılmıştır. Salbek içerisinde hatâyî motifi bulunmakta, çevresi ise yaprak biçiminde tığlarla bezenmiştir. Salbekten itibaren başlayan soğuk çizgi, cildin çevresini kuşatan dış sınır çizgisine kadar devam ettirilmiştir. Zencerek, "S" biçimli çivi ile yapılmış olup iç taraftan iki, dış taraftan ise tek soğuk çizgiyle sınırlanmıştır. Cildin dış çerçevesi de üç adet soğuk çizgi ile kuşatılmıştır.

Sertab kısmı, çift soğuk çizgiyle çevrelenmiştir. Miklep bölümünde ise daire formunda, serbest tasarımlı bir şemse yer almakta olup hatâyî ve hançer yapraktan oluşan bezeme yapılmıştır. Şemse etrafı dendanlarla çevrelenmiş, dış kısmına ise yaprak formunda tığlar uygulanmıştır. Miklep kısmının üç tarafına "S" biçimli çivi ile zencerek yapılmış olup iç taraftan iki, dış taraftan ise tek soğuk çizgiyle sınırlanmıştır. Cildin dış çerçevesi de üç adet soğuk çizgiyle kuşatılmıştır. Cilt tezyînatı klasik anlayışta uygulanmıştır (Şekil 229).

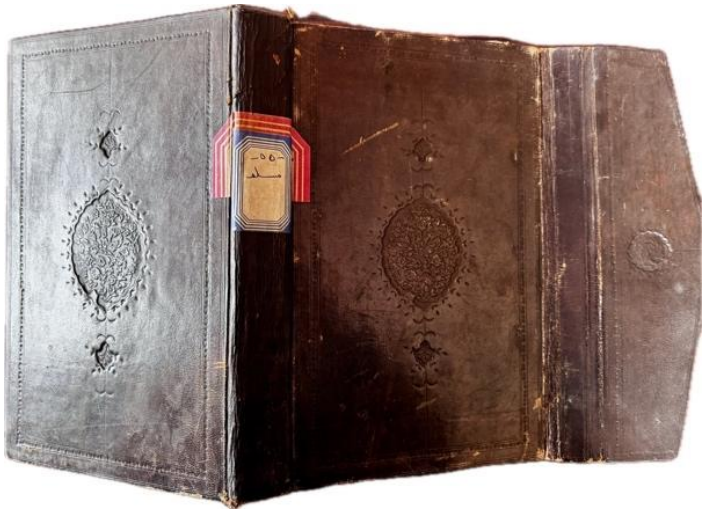
Hat özellikleri. Eserin ilk sayfası eksiktir. Mevcut eser, 252 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 27 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir. Harf ve kelime aralıklarında da düzenli bir uygulama gözlemlenmemektedir. Hat, sanatsal kaygıdan ziyade okunabilirliğin ön planda tutulduğu bir istinsah örneği sunmaktadır.

Boş sayfada vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. 1b sayfasında 3 adet mühür bulunmaktadır. Mühürlerden biri Osman Efendi'ye aittir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmakta olup kırmızı mürekkeple yazılmıştır. 252a sayfasında 2 adet, 252b sayfasında mühür vardır. Metin örneği Şekil 230'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı siyah renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

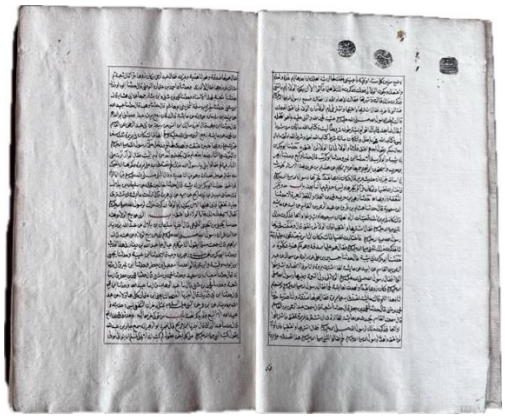
Şekil 229

EİMK 78 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 230

EİMK 78 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 80

EİMK 79 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 79
Eski Kayıt No	: 130
Eser Adı	: Behcetü'l-Fetâvâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1136/m. 1723-1724
Müellifi	: Şeyhülislâm Abdullah Efendi
Müstensih	: Muhammed Fehmi
Vâkıfı	: Hacı Ömer el-Erzurumî h.1227/m. 1812-1813
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: x+262
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 300x165 mm, Yazı: 200x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin bazı varaklarında nem etkisiyle lekelenmeler oluşmuştur. Orijinal cilt üzerinde bulunan şemse formu, sonradan yapılan cilt üzerinde belirgin bir iz olarak görünmektedir. Genel itibarıyla eser, iyi bir durumundadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü tonlarında deriden olup, koruma amacıyla sonradan yeşil renkte bez kaplama ile muhafaza edilmiştir (Şekil 231). Eser; ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümlerinden müteşekkildir. Arka kapakta yer alan kılıf

kaldırıldığında eserin orijinal deri cildi gözlemlenmiştir. Ancak, ön kapak, sırt ve miklep kısımlarında, mevcut yapışkanlık nedeniyle orijinal yüzeyin tam olarak teşhisi yapılamamıştır.

Cilt tezyînatı, mülemma tekniğiyle uygulanmış olup, şemse kısmı beyzî formda tasarlanmıştır. Şemse kompozisyonunda sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprakları motifleriyle serbest tasarım bulunmaktadır. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş ve dış kısmına penç çivisi kullanılarak belirli aralıklarla süsleme yapılmıştır. Şemsenin alt ve üst kısımlarına, çizgi demiriyle ince çizgi çekilerek mülemma teknikte salbekler yapılmıştır. Salbeklerin iç kısmında hatâyî motifleri yer almakta olup, başlangıç noktalarında ve uç kısımlarında penç çivisiyle üçerli grup halinde uygulamalar yapılmıştır. Salbeklerden zencerek bordürüne kadar devam eden çizginin orta ve uç kısımlarına da üçer adet penç çivisiyle vurulmuştur.

Cilt zencereği, geniş ve "S" formundaki çivi motiflerinin simetrik bağlanarak ardışık şekilde vurulmasıyla oluşturulmuş, cildin dört kenarını çevrelemiştir. Zencerek bordürünün iç tarafına tek, dış tarafına ise çift sıra çizgi demiriyle çizgi çekilerek kompozisyon tamamlanmıştır. Ayrıca, cildin etrafına belirli aralıklarla penç çivisi üçer kez vurularak hareketlilik kazandırılmıştır. Cilt, motif ve teknik uygulama bakımından klasik anlayışta yapılmıştır (Şekil 232).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 262 varaktan oluşmakta ve satır sayıları değişken olup ta'lîk hatla siyah mürekkeple yazılmıştır. Yazı karakteri genel olarak dönemin üslup anlayışına uygun olup, harf anatomileri dengeli ve ölçülüdür. Elif, kef, lam ve nun gibi karakterlerde ta'lîk hattına özgü zarif ve akıcı kıvrımlar belirgin şekilde gözlemlenmektedir. Satırlar, ta'lîk hattında olduğu gibi eğik bir eksen üzerine yerleştirilmiş; metin içerisindeki boşluklar ve satır aralıkları ölçülü bir düzen içerisinde yazılmıştır. Metinde hareke ve noktalama işaretlerinin yalnızca gerekli yerlerde kullanıldığı, başlık ve önemli ifadelerde ise kırmızı mürekkep tercih edildiği görülmektedir. Bu uygulama, dönemin yazma eserlerinde sıklıkla rastlanan bir yaklaşımdır. Genel değerlendirmede, eserin yüksek estetik düzeyinden ziyade, yerel hattat üslubunda, temiz ve okunaklı bir işçilikle yazıldığı söylenebilir.

Eserin 1b sayfasında vakıf kaydı ve bir mühür yer almakta olup, metin tahrip olduğundan okunamamaktadır. Mukaddimede geçen "Muhammed Fehmi" isminin müstensih olabileceği düşünülmektedir. Bazı sayfalarda derkenar ve haşiye türü notlar ta'lîk hat ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 234'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist kısmında yer alan başlık, dikdörtgen formda bir pafta içerisine yerleştirilmiş ve zemin sıvama altınla kaplanmıştır. Paftanın üst bölümünde mihrabiye formunda tasarlanmış taç kısmı bulunmaktadır. Bu alan da sıvama altınla kaplanmış olup,

herhangi bir bitkisel ya da geometrik tezyînî unsura yer verilmemiştir. Fihrist sayfaları, altın cetvellerle dikdörtgen paftalar hâlinde ayrılmış; başlık ve alt başlıklar ta'lik hatla, kırmızı ve siyah mürekkep kullanılarak yazılmıştır. Sayfa genelinde tüm yazı alanı, yaklaşık 2 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah renkte kuzu kullanılarak sınırlandırılmıştır (Şekil 233).

1b sayfasında ise, dikdörtgen formda alan içerisine yerleştirilen Besmele metni, zemin boyanmaksızın siyah mürekkep ve ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. Yazı alanının sağ ve sol tarafları sıvama altınla kaplanmış; ancak bu alanlarda da herhangi bir tezyînî unsur kullanılmamıştır. Dikdörtgen alanın üst kısmında ise üç sıra altın cetvel çekilerek mihrabiye formunda bir taç kısmı oluşturulmuştur. Bu kısım da sıvama altınla kaplanmış ve tezyînatsız bırakılmıştır (Şekil 234). Sayfa genelinde tüm metin alanı, yine 2 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah kuzu ile sınırlandırılmıştır. Metin içerisindeki cevap-soru ibareleri ile bab başlıkları, kırmızı mürekkep kullanılarak belirginleştirilmiştir.

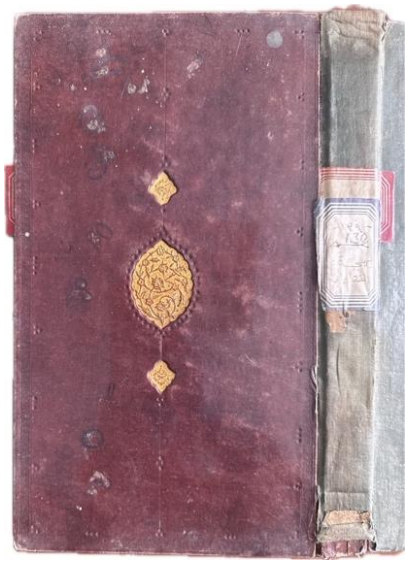
Şekil 231 E[illegible]

EİMK 79 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 232

EİMK 79 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı

Şekil 233

EİMK 79 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfaları Başlık Tezhibi

Şekil 234

EİMK 79 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 81

EİMK 80 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 80
Eski Kayıt No	: 298
Eser Adı	: Mevâhibu Leduniyye
Eser Konusu	: Siyer
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1061/ m. 1650-1651
Müellifi	: Ahmed b. Muhammed el-Kastallâni
Müstensih	: Hassan b. Musa el-Atiğ el-Hanefî
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 306
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 300x175 mm, Yazı: 220x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerinde çeşitli lekeler bulunmaktadır. İlk varaklar eksik olup, bazı varaklarda da lekelenmeler gözlemlenmektedir. Ayrıca eserde kurt tahribatı tespit edilmiştir. Bu durum, eserin acil restorasyon ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahverengi deri ile kaplanmış olup; ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümlerinden oluşmaktadır. Cilt tezyînatı alttan ayırma mülevven teknikle hazırlanmış, ön ve arka kapaklar ile miklep kısmı aynı üslupta süslenmiştir. Ön kapak ve arka kapakta bulunan beyzî formdaki şemse sazyolu üsluptadır. Kompozisyon, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden müteşekkil olup, motiflerin vişne tonlarında renklendirildiği, zeminin ise sıvama altınla kaplandığı görülmektedir. Şemse çevresi altın havalı dendanlarla sınırlandırılmış; dendan kesişim noktalarına ise basit tığlar eklenmiştir. Şemsenin üst ve alt kısmına yapılan salbekler de mülemma teknikte hazırlanmış, içlerine klasik bitkisel motifler uygulanmıştır. Şemse ve salbek birleşim noktalarında iki adet penç çivisi ile tezyînat yapılmış ve üzeri altınlanmıştır. Salbek çevresi de benzer biçimde altın havalı dendan ve basit tığlarla bezenmiştir.

Köşebentler, iki çizgi demiriyle sınırlanmış, iç kısımlarına bir kez penç çivisi ile vurulmuş ve altınlanmıştır; dış sınırlarına ise üçer kez penç çivisi uygulanarak benzer şekilde altınlanmıştır. Bordür kısmında ince "S" çivisi ile ardışık vurularak oluşturulan zencerek tezyînatı yer almakta, bunlar da sıvama altınla bezenmiştir. Zencereklerin iki yanına çekilen çizgi demiriyle cildin dört tarafı çerçevelenmiştir. Bordürün iç kısmına altın cetvel uygulanmış, orta bölümlere ise penç çivisiyle bezemeler eklenmiştir.

Cildin sırt kısmında yer alan kâğıdın üzerine eserin adı yazılmış, ancak daha sonra üzerine etiket yapıştırılması nedeniyle bu alan tamamen kapanmıştır. Sertab kısmının etrafı altın cetvelle sınırlandırılmış, köşelere ve belirli aralıklara taç formlu altın paftalar yerleştirilmiş olup içlerinde tezyînat yoktur. Miklep kısmında yer alan daire formlu şemse, alttan ayırma mülevven teknikte hazırlanmış olup bitkisel kompozisyonlarla bezenmiş, çevresi altın havalı dendanlar ve basit tığlarla çevrilmiştir. Miklebin kenarlarına altın cetvel çekilmiş, üç kenarına ince "S" çivisiyle zencerek oluşturulmuştur. Küçük köşebentlerin iç kısmına çizgi demiri ile sınır çekilerek bir kez penç çivisi uygulanmış ve altınlanmıştır. Dış sınırlarına ise üçer kez penç çivisiyle vurularak aynı şekilde altın uygulanmıştır. Ayrıca eser yan kâğıdı pembe renktedir.

Cilt, kompozisyon düzeni ve teknik uygulama açısından klasik cilt anlayışının temel özelliklerini göstermektedir (Şekil 235).

Hat özellikleri. Eser, 306 varaktan oluşmakta olup satır sayısı değişkenlik göstermektedir. Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait bir vakıf kaydı ile birlikte mührü yer almaktadır. Eser, siyah mürekkep kullanılarak ta'lîk hatla yazılmıştır. Hat üslubu açısından değerlendirildiğinde, yazı genel anlamda okunaklı olmakla birlikte, klasik ta'lîk hattının yüksek estetik ölçütlerine tam anlamıyla ulaşamadığı gözlemlenmektedir. Harflerin kıvrımları ve satır istifi incelendiğinde, klasik kaidelere yer yer uyulduğu görülse de harfler arasındaki mesafe darlığı, satırlardaki yoğunluk ve nefes boşluklarının sınırlılığı, yazının estetik dengede bazı zayıflıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Özellikle elif, kef, lam ve nun gibi harflerde klasik ta'lîk hattının zarif ve akıcı çizgilerinin yeterince belirgin olmadığı; çizgi kalınlıklarının ise istikrarlı bir denge sergilemediği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda eser, hat sanatı açısından üst düzey bir estetik hassasiyet taşımamaktan ziyade dönemin yerel hattatları veya müstensihleri tarafından üretilmiş bir eser özelliği göstermektedir. Bu yazıda da okunaklılık ön planda tutulmuş; ancak klasik ta'lîk hattının zarafetinden ve inceliğinden uzak, fonksiyonel bir üslup tercih edilmiştir. Metin örneği Şekil 236'da sunulmuştur.

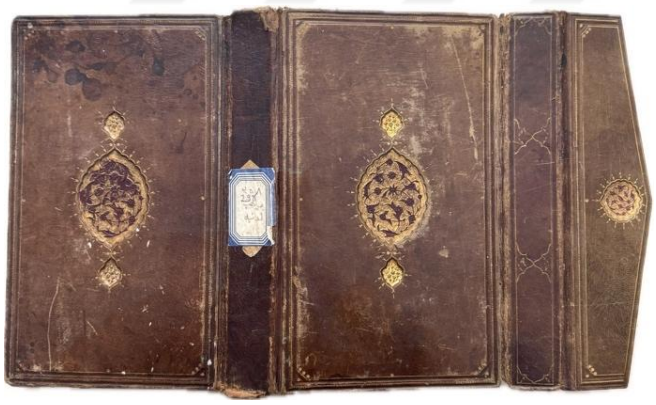
Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında yer alan unvan tezhibi, dikdörtgen bir alana yapılmış olup zemin tamamen sıvama altın ile kaplanmıştır. Söz konusu alanda herhangi bir

yazı bulunmamakta, ancak alanın her iki kenarında bordo tonlarında penç motifleriyle birlikte yeşil renkte yaprak ve dallardan oluşan sade bezemeler uygulanmıştır. Motiflerin kenarlarına beyaz ve koyu bordo renkte tonlama yapılarak derinlik etkisi verilmiştir. Bu bezemeli alan, 1 mm kalınlığında altın cetvel ile sınırlandırılmış; üst kenarında cetvel üzerine sık aralıklarla yeşil renkte tığ benzeri formlar eklenmiştir. Bu formlar arasına ise yine yeşil renkte basit tığlar ve aralarına vişne tonlarında tirfiller yerleştirilmiştir.

Dikdörtgen alanın hemen altında, altın cetvelle sınırlandırılmış beş adet eşit olmayan dikdörtgen pafta oluşturulmuştur. Bu paftaların ikincisine ta'lîk hatla Besmele, dördüncüsüne ise yazı yazılmıştır. Paftaların altında altın cetvelden sonra yedi satırdan oluşan bir metin yer almakta, devamında ise dört sütun ve on satırdan oluşan bir tablo alanı oluşturulmuştur. Bu alan, altın cetvellerle hem satır hem de sütunlara ayrılmıştır (Şekil 237). Bazı sütunların boş bırakıldığı, yani her sütunun tamamen doldurulmadığı görülmekte olup bu uygulamanın eserin ilerleyen sayfalarında da tekrarlandığı dikkat çekmektedir. Metin genel olarak 2-3 mm kalınlığında altın cetvel ile çevrelenmiştir. Metin içerisinde bazı önemli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış; ayrıca belirli noktalara virgül biçiminde kırmızı mürekkeple işaretlemeler yapılmıştır.

Şekil 235

EİMK 80 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 236

EİMK 80 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 237

EİMK 80 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi

Tablo 82

EİMK 81 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 81
Eski Kayıt No	: 129
Eser Adı	: Fetâvâ-i Ankaravî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Şeyhülİslâm Ankaravî Mehmed Emin Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman ((Vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: v+470
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x180 mm, Yazı: 220x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin koruma kabı vişneçürüğü renginde olup, tamirat görmeden önce çârkûşe ebru yapıştırılmıştır. Tamiratta mavi siyah renkte geometrik şekilli kâğıt yapıştırılmıştır. Miklebinde ebru sağlamdır. Miklep sertab kısmı yırtılmalar vardır. Eser, özellikle son kısımlarda su alması nedeniyle lekelenmelere maruz kalmıştır. Bazı

varaklarda mürekkep lekeleri ve nem etkisiyle lekelenmeler gözlemlenmektedir. Genel olarak eser, iyi bir durumundadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü tonlarında deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları mevcuttur. Ön kapak, arka kapak ve miklep yüzeylerinde, merkezde yer alan ve alttan ayırma tekniği kullanılmış beyzî formlu şemse tezyînatı bulunmaktadır. Ön ve arka kapak tezyînatları kompozisyon açısından birbirinin aynısıdır. Şemsede sazyolu üslupta, hatâyî, penç gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılarak bitkisel süsleme kompozisyonu oluşturulmuştur. Şemsenin çevresi, altın çift havalı dendan ile sınırlandırılmış olup bordürlerin kesişim noktalarına altın tığ motifleri ilave edilmiştir.

Şemsenin iki ucunda yer alan salbek kısımları, yine alttan ayırma tekniğiyle uygulanmış olup, içerisine stilize edilmiş bitkisel motifler yerleştirilmiştir. Salbeklerin çevresi de altın yaldızlı, çift havalı dendanlar ile kuşatılarak kesişim yerlerine altın tığ ve iki adet küçük altın nokta yapılmış ve bezemenin zenginliği artırılmıştır. Kapak çevresini kuşatan zencerek bordürü, tezyînî birim elemanların ardışık şekilde sıralanması suretiyle uygulanmış olup, yüzeyi tamamen altınlanmıştır. Zencerek kuşağının hem iç hem de dış sınırlarına ince altın cetveller çekilerek tezyînatın çerçevesi belirginleştirilmiştir.

Sertab kısmı, üç adet, uçları dendanlarla yumuşatılmış "X" formu ile bezenmiştir. Her bir "X" formunun içerisi penç çivisi ile üçer kez vurularak altınlanmıştır. Boşluklara ise merkezde bir adet, çevresine ise altışar adet olacak şekilde penç formu uygulanmış; tüm bu süslemeler, kenarlarına çekilen çizgi demiri yardımıyla tamamlanmıştır. Sertab tezyînatının tamamı, kalın çift altın cetvel ile çevrelenerek kompozisyon bütünlüğü sağlanmıştır.

Miklep kısmında, alttan ayırma tekniği kullanılarak damla formlu bir şemse yerleştirilmiş ve bu alan, ½ simetrik düzen anlayışı çerçevesinde bitkisel motiflerle bezenmiştir. Şemsenin etrafı, altın yaldızlı çift havalı dendan bordürü ve altın tığ motifleri ile sonlandırılmıştır. Şemsenin ucuna ise küçük bir tepelik eklenmiştir. Miklep çevresinde de kapaklarda olduğu gibi zencerek tasarımı uygulanmış olup iç ve dış sınırlarına ince altın cetveller çekilmiştir. Son olarak eserin cilt yan kâğıdı ebrudur (Şekil 239). Söz konusu bezeme ve üslup özellikleri, Osmanlı klasik cilt sanatının estetik anlayışını yansıtmaktadır.

Hat özellikleri. 470 varaktan oluşan metin kısmı, her sayfada 29 satır halinde yazılmıştır. Hat sanatı açısından incelendiğinde, yazının genel itibarıyla "nesih kırması" olarak tanımlanabilecek şekilde yazılmış olduğu, klasik Osmanlı nesih hattının estetik ölçütlerini tam anlamıyla yansıtmadığı görülmektedir. Harf formu ve satır tertibi açısından klasik nesih hattının okunaklı ve işlevsel yapısı korunmaya çalışılmış olmakla birlikte, yazı üslubu daha çok müstensih eliyle, hızlı ve pratik bir anlayışla kaleme alınmış izlenimi vermektedir.

Harf anatomilerinde yer yer klasik kurallara bağlılık gözlemlenmekle beraber, harfler arası boşluklarda düzensizlikler ve sıkışıklıklar dikkat çekmektedir. Satır aralıklarının ise nefes boşluklarını daraltacak şekilde istiflendiği görülmektedir. Ayrıca, harf sonlarında akıcılığın tam sağlanamadığı, yer yer titremeler ve aceleci bir yazım tarzının izleri gözlemlenmektedir. Bu yönleriyle söz konusu yazı, ilmî metinlerde sıklıkla karşılaşılan, işlevsellik ve okunaklılığın ön planda tutulduğu pratik bir hat anlayışını yansıtmaktadır.

Eserin 1a ve 210a sayfalarında, h.1201 / m.1786-1787 tarihli, Faik Osman'a ait bir vakıf mührü bulunmaktadır. Ayrıca, eserin çeşitli sayfa kenarlarında derkenar ve hâşiye türünde muhtelif ek açıklamalara yer verilmiştir. Eserin giriş kısmında bazı kaynak eserlerin kısaltmaları verilmiş olup, bu kısaltmalar metin içerisinde ilgili yerlerde kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Eserde ferağ kaydına rastlanmamıştır. Metin örneği Şekil 240'ta sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b ve 2a sayfalarında yer alan nesih hatlı yazı alanı, altın ile beyne's-sütûr tekniği kullanılarak hazırlanmıştır. Metin kısmı bu iki sayfada, yaklaşık 4-5 mm kalınlığında altın cetvellerle sınırlandırılmıştır. 1b sayfasında unvan tezhibi yer almaktadır. Tezyînat, zemin kısmına sıvama altın uygulanmış dikdörtgen bir alan üzerinde tasarlanmıştır. Bu kısımda yazı alanı boş bırakılmış, kenarları altın dendanlarla çevrilmiş olup alanın her iki tarafına ½ simetri anlayışıyla yerleştirilmiş eflatun renkli penç motifleri ve hançer yaprakları yapılmıştır. Penç motiflerine tonlama uygulanarak derinliği artırılmıştır.

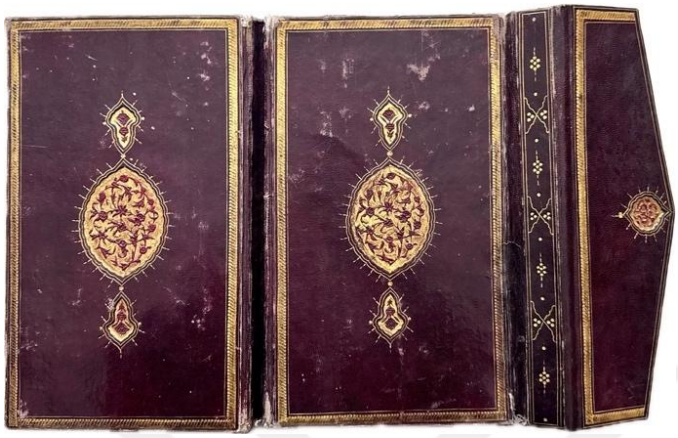
Dikdörtgen alan, (+, :) biçimli mavi renkte kenarsuyu ile çerçevelenmiştir. Bu alanın üzerinde bulunan taç kısmı, ayırma rûmî motifleriyle iki paftaya ayrılmış olup, zeminleri lacivert ve altınla hazırlanmıştır. Tezyînat ½ simetri anlayışıyla düzenlenmiştir. Kompozisyonda ağırlıklı olarak rûmî, penç motifleri ve basit yaprak motifleri kullanılmış; penç motiflerine eflatun, kırmızı ve mavi renklerde tonlama uygulanmıştır. Lacivert zeminli tepelik kısmı ve yaprak motiflerinde altın kullanılmış; motiflerin içlerine iğne perdah tekniğiyle detaylandırmalar yapılmıştır. Alanın genel sınırlandırılması, mavi, altın ve vişne renklerinden oluşan dendan bordürüyle sağlanmış, en dışta ise havalı mavi dendan uygulanmıştır. Dendanların kenarlarına negatif teknikte stilize edilmiş lacivert bitkisel tığ motifleri yapılmış, aralara ise vişne renkli tığlar eklenmiştir.

Eserin son sayfasının sağ ve sol kenarlarında, basit tezyînî uygulamalar yer almaktadır. Dendanlarla sınırlandırılmış bezeme alanının ortasında metin devam ettirilmiştir. Tezyînatta, hatâyî ve hançer yaprak motifleri tercih edilmiş olup, vişneçürüğü tonlarında mürekkeple uygulanmış; zemin ise boş bırakılarak motiflerin daha belirgin hâle gelmesi sağlanmıştır. Kompozisyon genelinde simetri aranmayıp, serbest bir hareketlilik oluşturulmuştur.

Eserin 1b sayfasında yer alan unvan tezhibi, motiflerin uygulanış biçimi ve renk tercihleri bakımından XVII–XVIII. yüzyıl tezhip sanatında görülen sade ve işçilik yönünden basit bir anlayışı yansıtmaktadır (Şekil 241).

Şekil 238

EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 239

EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 240

EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 241

EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi

Şekil 242

EİMK 81 Envanter Numaralı Eserin Son Sayfası

Tablo 83

EİMK 82 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 82
Eski Kayıt No	: 132
Eser Adı	: Fetavâ-ı Bezzâziyye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1102/ m. 1690-1691
Müellifi	: Hafizu'd-dîn Muhammed el-Bezzâzî
Müstensih	: Ahmed b. Ahmed eş-Şebrâvî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+364
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x190 mm, Yazı: 230x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla tahrip olmuş, deri yüzeyinde soyulmalar meydana gelmiştir. Eksik kalan kısımlarını tamamlamak amacıyla sırt kısmına siyah ve koyu kahve renkli deri parçaları eklenmiştir. Bazı bölümlerde ise derinin yapısında gevşemeler gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahverengi deri ile kaplanmış olup ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep yüzeylerinde soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklardaki şemse kompozisyonu aynı şekilde bezenmiştir. Şemse içerisine sazyolu üslubunda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşan bezeme uygulanmış; bu alan dendanlarla sınırlandırılmıştır. Kapak çevresinde zencerek bordür, altınla ve "S" biçimli çivinin ardışık olarak uygulanmasıyla oluşturulmuştur. Ayrıca iki tarafına çizgi demiriyle cetvel çekilerek altınla tezyîn edilmiştir, ancak bu kısımlar günümüze büyük ölçüde silinmiş olarak ulaşmıştır.

Miklep bölümünde ise damla formunda bir şemse içerisinde bitkisel motifler ve bulut motifi kullanılarak ¼ simetrik bir tezyînat düzeni tercih edilmiştir. Bu alan altın dendanlarla çevrelenmiş, dendan uçlarına ise basit altın tığ motifleri eklenmiştir. Miklep kısmında da ince

“S” biçimli çivi ardışık olarak vurularak zencerek oluşturulmuş ve altınlanmıştır. Bu kısım hem içten hem dıştan ince altın cetvelle kuşatılmıştır. Söz konusu cilt süslemesi, geç Osmanlı dönemi klasik kitap sanatında görülen sade ancak özenli tezyînat anlayışının bir yansıması olarak değerlendirilebilir (Şekil 243). Eser yan kâğıdı ve miklep içi ebrudur (Şekil 244). Kullanılan motif ve uygulanan teknikler bakımından eser, klasik cilt anlayışını yansıtmaktadır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 364 varak olup her sayfada 33 satır halinde yazılmıştır. Eserin fihrist bölümünden itibaren ana metin, is mürekkebiyle nesih hattında yazılmış olup, belirli terim ve ifadeler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Harflerin harekeleri, okunurluğun sağlanması ve yanlış anlamaların önüne geçilmesi amacıyla sınırlı bir biçimde kullanılmıştır. Yazı üslubu genel olarak, estetikten ziyade, işlevsellik ve metnin kolay okunurluğunu önceleyen pratik bir anlayış sergilemektedir. Harflerin anatomisindeki kırılmalar, yer yer satır aralıklarında darlıklar, harfler arası boşluklarda sıkışıklıklar ve harf birleşimlerinde acelecilik ve düzensizlikler gözlemlenmektedir. Bu bağlamda eser, dönemin yazmalarında sıkça rastlanan müstensih eliyle hızlı ve işlevsel bir yazım anlayışını yansıtan tipik bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca eserin ilk sayfasında, sahibinin “Sırru Bevvâbîn Dergâh-ı Âli Rüfâtlû Emin Bey” olduğunu bildiren bir kayıt yer almaktadır. Üçüncü sayfasında ise okunamayan bir mühür bulunmaktadır. Bazı varaklarda kırmızı mürekkeple yazılmış vakıf kayıtları dikkati çekerken, çeşitli sayfa kenarlarında derkenar ve hâşiye tarzında ek açıklamalar da yine kırmızı mürekkeple eklenmiştir. Metin örneği Şekil 245’te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist kısmı, kırmızı mürekkep kullanılarak paftalara ayrılmış olup, içerisine “Kitâbu” kelimeleri kırmızı mürekkeple belirtilmiş, başlıklar ve numaralandırmalar ise is mürekkebiyle yazılmıştır. 1b ve 2a sayfalarında, metin kısmı yaklaşık 2 mm kalınlığında altın cetvelle, siyah ve kırmızı kuzu ile çerçevelenmiş; diğer sayfalarda ise çift kırmızı kuzu ile sınırlandırılmıştır.

1b sayfasında yer alan unvan tezhibi, ¼ oranında simetrik düzenlenmiş olup, dikdörtgen formdaki yazı alanı dendanlarla çevrilmiş ve zemin sıvama altınla kaplanmıştır. Bu alanın çevresi lacivert zemin üzerine kırmızı ve mavi renklerde penç, gonca ve altın yaprak motifleriyle bezenmiş, yazı alanının iki yanına yerleştirilen ayırma rûmîlerle oluşturulan paftalarda ise hatâyî, gonca ve hançer yaprak motiflerinin yer aldığı basit bitkisel bezemeler tercih edilmiştir. Ayırma rûmîler kırmızı renkte boyanmış, pafta kenarlarındaki boş alanlar ise siyah zeminle doldurulmuştur. Dikdörtgen alan, 1-3-1 oranında altın cetvel ve kırmızı zemin üzerine (+, :) formlarında mavi renkte kenar suyu ile çevrelenmiştir.

Mihrabiye formundaki taç kısmında ise kompozisyon ½ oranında simetrik bir düzen içinde tasarlanmış; merkezde küçük dendanlı bir alan ve bunun etrafında küçük ayırma rûmîleriyle oluşturulan paftalar yer almaktadır. Bu paftalarda siyah zemin üzerine altın rûmîler, diğer paftalarda ise zemin altın ve mavi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Tezyînatta genel olarak penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmış; motifler altın, kırmızı ve mavi renklerde uygulanmıştır. Ancak mavi rengin bazı bölgelerde solması nedeniyle yer yer gri tonlar oluşmuştur. Tüm alan siyah ve mavi dendanlarla çevrelenmiş, dendanların dışına ise hem küçük hem de büyük mavi tığlar eklenmiştir. Tüm bu özellikleriyle tezhip, klasik anlayışı yansıtmakla birlikte, XVII. yüzyılda bazı yazma eserlerde görülen sade bir kompozisyon anlayışı ve zayıf bir işçilik sergilemektedir (Şekil 246).

Şekil 243

EİMK 82 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 244

EİMK 82 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 245

EİMK 82 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 246

EİMK 82 Envanter Numaralı Eserin1b Sayfası Unvan Tezhibi

Tablo 84

EİMK 83 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 83
Eski Kayıt No	: 171
Eser Adı	: Şerhü alâ Sadrüşşerîa
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 966/m. 1558-1559
Müellifi	: Ahî Çelebi Yusuf b. Cüneyd
Müstensih	: Sadık b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed et-Tabatabî el Hasanî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 217
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 285x200 mm, Yazı: 190x120 mm
Mürekkep	: Siyah, kırmızı ve üstübeç
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kurt tahribatına uğramış ve sırt kısmı vişneçürüğü renkte bir parça ile onarılmıştır. Bazı varaklarda mürekkep lekeleri ve su alımından kaynaklanan sararmalar görülmektedir. Bazı varaklar, kâğıt yapıştırılarak tamir görmüştür. Bazı formalarda gevşemeler mevcuttur. Eserin acil restorasyon ihtiyacı bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahverengi deri ile kaplanmış olup ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklarda alttan ayırma mülevven teknikte, beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmış; şemse içerisine sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinin serbest kompozisyon anlayışıyla yerleştirildiği, alanın dendanlarla sınırlandırıldığı görülmektedir. Şemsenin iki ucuna çizgi demiriyle kısa çizgiler çekilmiş ve uç kısımları salbek formunda tasarlanmıştır. Bu bölümlerde hatâyî motifleri mülevven teknikte, vişneçürüğü tonlarında boyanmış, zemin ise altınla bezenmiştir.

Kapak köşebentlerine 45 derecelik açıyla çizgi çekilmiş, bu alanlar da altınlanmıştır. Cilt çevresinde bulunan zencerek, belirlenen formun ardışık olarak vurulması ile oluşturulmuş ve bu kısım altınla tezyîn edilmiştir. Ancak büyük oranda tahrip olduğu için bezeme silinmiştir.

Cilt genel olarak iç ve dıştan altın cetvellerle sınırlandırılmıştır. Sertab kısmının ortasına kâğıt yapıştırılarak eser adı yazılmış, çevresi ise altın cetvelle çerçevelenmiştir.

Miklep bölümünde daire formunda, alttan ayırma mülevven teknikte bir şemse yer almakta olup, şemse içerisine bitkisel motiflerle süsleme yapılmıştır. Üst ucunda ise küçük altın nokta şeklinde tepelik motifi bulunmaktadır. Miklep köşebentlerinde 45 derecelik açılı çizgilerle oluşturulan alanlar altınla boyanmış, miklep çevresi ise altınla yapılmış "S" biçimli zencerek bordürle çevrelenmiştir (Şekil 247).

Cildin iç kısmı, vişneçürüğü renkte deri olup, kapakların iç yüzeylerinde, altın yaldızla işlenmiş yaprak formlu motiflerin geometrik düzen içinde bir araya getirilmesiyle bir kompozisyon oluşturulmuştur. Zencerek kısmında ise ince bir tasarım uygulanmış, bu bölüm iki taraftan altın cetvellerle sınırlandırılmıştır. Miklep kısmının iç yüzeyinde de benzer biçimde altın yaldızla yapılmış yaprak formlu motiflerin geometrik bir tertip içerisinde kullanıldığı, burada zencerek tasarımının ardışık şekilde sıralandığı ve yine iki kenarından altın cetvellerle çevrelendiği görülmektedir (Şekil 248). Tüm bu unsurlar, XVI. yüzyıl Osmanlı klasik cilt sanatının üslup ve motiflerini yansıtmaktadır.

Hat özellikleri. Eser, 217 varaktan müteşekkil olup her sayfada 29 satır bulunmaktadır. Ana metin is mürekkebiyle yazılmış, başlıklar ve dikkat çekilmek istenen terimler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Yazı nesih hattı karakteri taşımakta olup, harf anatomileri ve satır istifinde klasik Osmanlı nesih hattının estetik ve ölçülü yapısına kıyasla sapmalar dikkat çekmektedir. Harf formlarında yer yer düzensizlik ve satır aralarında yoğunluk görülmektedir. Genel karakteri itibarıyla sanatkârane estetikten ziyade okunaklılık ve pratiklik önceliği taşıyan, dönemin ilmî ve fıkhî metinlerinde yaygın olan işlevsel hat anlayışını yansıtmaktadır.

Eserin 1a sayfasında, "Kitabın sahibi fakir İsmail el-Muhasib" ifadesi ile altında h. 1152 tarihi yer almakta, ayrıca aynı sayfada biri h. 1151 tarihli olmak üzere toplam üç mühür bulunmaktadır. Son sayfada yer alan ferağ kaydında ise "Sadık b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed" adına yer verilmiştir. Bu sayfada eserin h. 891 yılında yazılmaya başlandığı, h. 901 yılında tamamlandığı belirtilmiş, ayrıca ferağ kısmında nüshasının h. 966 yılında yazıldığı kaydedilmiştir. Son sayfada altı mühür, bir önceki sayfada ise bir mühür daha yer almaktadır. Eserin çeşitli sayfalarında, derkenar ve hâşiye tarzında ek açıklamalar bulunduğu görülmektedir. Metin örneği Şekil 249'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında bulunan unvan tezhibi, dikdörtgen formda tasarlanmış olup, kompozisyon ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiştir. Merkezde sıvama altın zemin üzerine, eser adı harekeli nesih hattıyla ve üstübeç mürekkebiyle yazılmış ve bu alan dendanlarla sınırlandırılmıştır. Yazı alanının iki yanında yer alan ayırma rûmîlerle

oluşturulan paftaların büyük olanlarının zeminleri altın, yarım paftaların ise siyah renkte tasarlanmıştır. Kompozisyonda penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmış olup motiflerde altın ve bordo renkler tercih edilmiştir. Bu dikdörtgen alan, klasik 1-3-1 oranında altın cetvel ve lacivert kenarsuyu ile çerçevelenmiş, lacivert kuzu ile sınırlandırılan alanın dışına ise küçük ve büyük boyda lacivert tığlar eklenerek bezeme tamamlanmıştır (Şekil 250).

Metin kısmı, Besmele ile başlamış olup keşidesi negatif teknikte hazırlanarak lacivert renkte bitkisel motiflerle tezyîn edilmiştir. Eserin 1b ve 2a sayfalarında metin alanı altın cetvel ve lacivert kuzu ile çevrelenmiş, takip eden sayfalarda ise yalnızca lacivert kuzu kullanılmıştır. Eser boyunca başlıklar ve "gavluhu" gibi belirli ifadeler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Bu uygulama, metnin içeriğinde dikkat edilmesi gereken bölümlerin görsel olarak öne çıkarılmasını sağlamıştır.

Son sayfada bulunan dua kısmı üçgen biçimli pafta içerisine kırmızı ve is mürekkebiyle yazılmıştır. Tüm bu unsurlar değerlendirildiğinde, eser tezhibinin Osmanlı klasik tezhip anlayışının motif ve teknik düzeyine kıyasla daha sade, işçiliği zayıf ve yer yer basitleştirilmiş bir üslup sergilediği görülmektedir.

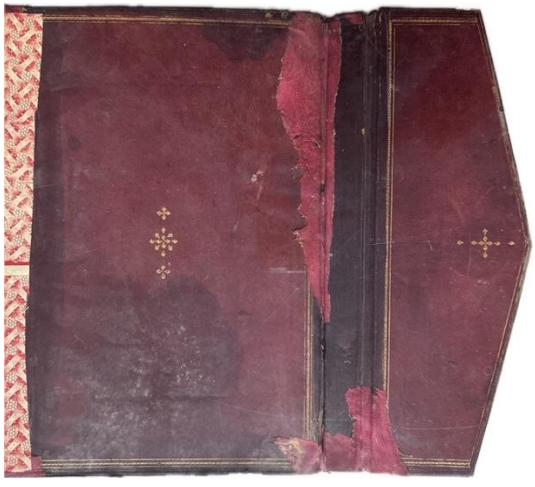
Şekil 247

EİMK 83 Envanter Numaralı Eserin Cildi

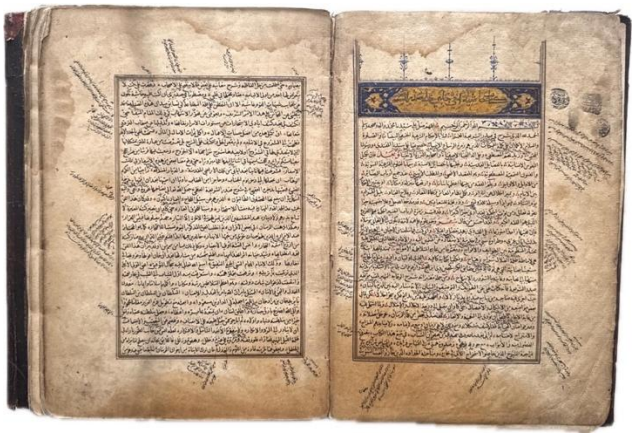
Şekil 248

EİMK 83 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 249

EİMK 83 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 250

EİMK 83 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 85

EİMK 84 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 84
Eski Kayıt No	: 29
Eser Adı	: Hazin (3. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1143/ m. 1730-1731
Müellifi	: Ebu'l Hasen Alâud'dîn Ali b. Muhammed b. İbrahim el-Hazin el- Bağdâdî
Müstensih	: Muhammed el-Kâmiş b. Hacı Ali
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 366
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x205 mm, Yazı: 220x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi orijinalliğini kaybetmiş olup, mavi renkte suni deri ile kaplanmıştır. Bazı formalar kopmuş, mürekkep lekeleri ve su hasarı nedeniyle sayfalar sararmış ve büyük lekeler oluşmuştur. Nemden ötürü bazı sayfalar birbirine yapışmıştır. Sayfa kenarlarında da yıpranmalar görülmektedir. Ayrıca eser, kurt tahribatına maruz kalmış olup acil restorasyon gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp mavi renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 251).

Hat özellikleri. Eser toplamda 366 varaktan ibaret olup her bir sayfa 33 satırdan müteşekkildir. Metin siyah mürekkeple yazılmış olup ayetler vurgu amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yazı, hat sanatı bakımından düşük seviyede bir üslup sergilemektedir. Harf anatomileri genel itibarıyla bozuk, satırlar arası istif son derece sıkışık ve düzensizdir. Metin içerisinde harflerin birleşim yerlerinde belirgin kopukluklar ve hatalı geçişler dikkati çekmektedir. Satır aralarının gereğinden fazla sık tutulması hem metnin okunabilirliğini olumsuz etkilemekte hem de harflerin arası boşluğu engelleyerek yazının estetik niteliğini daha da zayıflatmaktadır. Hat istifi, dengeden uzak ve satır sonlarında taşmalar görülmektedir.

Harflerin mürekkep kullanımı da tutarsız olup yer yer fazla bastırılmış, yer yer ise sönük kalmıştır. Bu bağlamda eser, hat sanatı bakımından genel olarak yüksek kalitede bir yazı disiplini içerisinde üretildiği söylenememektedir. İşlevselliği önceleyen, dönemin müstensihlerinin elinden çıkmış, bir nüsha karakteri göstermektedir. Daha çok istinsah amaçlı üretilmiş pratik bir yazı örneği olduğu düşünülmektedir. Metin örneği Şekil 252'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında yer alan unvan tezhibi, klasik Osmanlı tezhip anlayışının geleneksel kompozisyon şemasını yansıtan nitelikte olup, dikdörtgen formda tasarlanan alan ¼ simetri esasına göre düzenlenmiştir. Bu alanın zeminine tamamen sıvama altın uygulanmış, içerisine herhangi bir yazı ilave edilmemiştir. Yazı alanı, dendanlar ile sınırlanmış olup iki yanına ise lacivert zemin üzerine vişneçürüğü tonlarında penç motifleri ve altın yaldızla yapılmış yaprak motifleri yerleştirilmiştir. Bu alanın hemen dışına yaklaşık 1 mm kalınlığında altın cetvel çekilmiş, ardından kenarsuyu boş bırakılmış ve metin alanının başlangıcından hemen önce 1-2 mm genişliğinde ikinci bir altın cetvel tatbik edilmiştir.

Dikdörtgen alanın üst kısmında yer alan taç bölümü ise ½ simetrik bir düzenleme ile tasarlanmıştır. Altınlanmış ayırma rûmîler vasıtasıyla üç paftaya ayrılmıştır. Ortada yer alan paftanın zemini kırmızı olarak tercih edilmişken, diğer paftalar lacivert zeminle tasarlanmıştır. Kompozisyonda penç motifleri ve basit yaprak süslemeleri altınla tezyîn edilmiş, pençlerin iç kısımları kırmızı ile renklendirilmiştir. Tüm kompozisyon, altın ve lacivert havalı dendanlarla

sınırlandırılmıştır. Dendanların kesişim noktalarına lacivert renkte basit tığ motifleri yerleştirilmiştir (Şekil 253).

Metin kısmında yer alan Besmele ve onu takip eden üç satırın başlangıç ve bitiş noktalarına kırmızı renkte virgül formunda süslemeler yerleştirilmiştir. 1b ve 2a sayfalarında metin alanı, klasik Osmanlı tezhip üslubuna uygun biçimde altın cetveller ve kuzularla kuşatılmıştır (Şekil 252). Ayrıca diğer sayfalarda da metin alanının iki kırmızı ve bir lacivert kuzu ile çevrelendiği görülmektedir. Söz konusu tezyînat anlayışı, kompozisyon ve motif bakımından XVIII. yüzyılda bazı yazma eserlerde görülen işçilik bakımından zayıf örneklerden biridir.

Şekil 251

EİMK 84 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 252

EİMK 84 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 253

EİMK 84 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi

Tablo 86

EİMK 85 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 85
Eski Kayıt No	: 29
Eser Adı	: Hazin (1. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu'l Hasen Alâud'dîn Ali b. Muhammed b. İbrahim el-Hazin el- Bağdâdî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 374
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x200 mm, Yazı: 225x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkli suni deri ile kaplanmıştır. Tamir işlemi sırasında kullanılan kâğıt, metnin bir kısmını örttüğü için o kısımların okunabilirliği büyük ölçüde azaltmıştır. Eserin su alması nedeniyle büyük lekeler oluşmuş ve kırmızı mürekkepli yazılar özellikle suyla temas eden bölgelerde solmuştur. Acil restorasyon işlemi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır (Şekil 254).

Hat özellikleri. Eser, 374 varaktan oluşmakta ve her sayfada 33 satır bulunmaktadır. Başlıklar siyah celî nesih hattıyla yazılmış olmakla birlikte, yazı açısından genel bir değerlendirme yapıldığında, eserin hem satır istifi hem de harf anatomileri bakımından hat sanatının estetik kaidelerine uygunluk göstermediği görülmektedir. Satırlar arası boşlukların dar tutulduğu, bu sebeple satır istifinde gözle görülür bir sıkışıklık ve düzen bozukluğu oluştuğu dikkat çekmektedir. Harf yapılarında ise belirgin biçimde ölçü ve orantı problemleri mevcut olup, bazı harflerde klasik hat kurallarına aykırı kıvrımlar ve şekil bozuklukları görülmektedir.

Temel metin siyah mürekkeple yazılırken, başlıklar, fasıl bölümleri ve önemli ifadeler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Ancak bu uygulamalar, klasik hat eserlerinde görülen zarafet ve denge anlayışından uzak, gelişigüzel ve işlevselliğe dayalı bir şekilde yapılmıştır. Sayfa düzeni ve genel yazım karakteri, eserin hat sanatı bakımından iyi bir seviyeye ulaşmadığını, daha çok müstensihlerin elinden çıkmış, istinsah amacı ön planda olan bir nüsha olduğunu göstermektedir. Eserin birinci cilt olması sebebiyle müstensih ismi ve istinsah tarihi belirtilmemiştir. Sayfa kenarlarında yer yer derkenar/hâşiye tarzında ek açıklamalara rastlanmaktadır. Metin örneği Şekil 255'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında yer alan unvan tezhibi, sayfanın tahrip olması nedeniyle büyük ölçüde zarar görmüş ve bezemenin önemli bir kısmı kaybolmuştur. Mevcut bezemeden anlaşıldığı üzere, dikdörtgen bir alan içerisinde ¼ simetrik anlayışa dayalı bir tezyînat uygulanmıştır. Yazı alanının zemini sıvama altın ile kaplanmış ve alan dendanlarla sınırlandırılmıştır. Yazı alanının her iki yanında lacivert zemin üzerine kırmızı tonlarda penç motifleri ile altın yaprak motifleri yer almaktadır. Bu alanın çevresi yaklaşık 1 mm kalınlığında altın cetvelle çerçevelenmiş, ardından kenarsuyu boş bırakılmıştır.

Dikdörtgen alanın üst kısmında yer alan taç bölümü ise ½ simetrik anlayışla tasarlanmış ancak bu kısım da tahribata uğramış durumdadır. Taç bölümünde altın ayırma rûmîleriyle paftalar oluşturulmuştur. Ortada yer alan paftanın zemini kırmızı renkle kaplanmış ve içerisine altın yaldızlı penç motifi yerleştirilmiştir. Yan paftalar ise lacivert zeminli olup, altın penç motifleri ve basit yaprak süslemeleriyle tezyîn edilmiş olup pençlerin içleri kırmızı ile renklendirilmiştir. Genel bezeme alanı, altın, kırmızı ve siyah renklerde dendanlarla kuşatılmış, ancak dendanların üzerinde bulunan basit tığ süslemeleri büyük oranda silinmiş veya aşınmıştır (Şekil 256).

Eserde metin kısmı, 1b-2a sayfalarında altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir (Şekil 255). Diğer sayfalarda kırmızı, lacivert kuzu ile sınırlandırılmıştır. Teknik ve estetik açıdan değerlendirildiğinde, bezeme işçiliğinin zayıf olduğu, motiflerin ise oldukça kaba, ölçü bakımından klasik tezhip sanatının incelik ve zarafetinden uzak olduğu görülmektedir. Bu durum, XVII-XVIII. yüzyıllarda bazı yazma eserlerde görülen düşük kaliteli bir bezeme karakteri taşıdığını göstermektedir.

Şekil 254

EİMK 85 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 255

EİMK 85 Envanter Numaralı 1b 2a Sayfaları

Şekil 256

EİMK 85 Envanter Numaralı 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 87

EİMK 86 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 86
Eski Kayıt No	: 220
Eser Adı	: Dürer
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: İstanbul h.1002/ m. 1593-1594
Müellifi	: Molla Hüsrev
Müstensih	: Musa b. Hacı Uğurlu b. Enbiya b. Hacı İbrahim
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+321+ii
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 290x195 mm, Yazı: 210x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, tahrip olmuş, kenarlarında yırtılmalar ve soyulmalar mevcuttur. Tamirat işlemi sırasında sırt kısmına siyah bez eklenmiştir. Kapaklarda bulunan şemse tezyînatı büyük ölçüde silinmiştir. Miklep kopmuştur. Bazı sayfalar kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmış ancak bu işlem bazı sayfaların birbirinden ayrılmasına neden olmuştur. Mürekkep lekeleri metnin okunabilirliğini önemli ölçüde azaltmıştır. Nem etkisiyle sayfalarda sararmalar ve lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön ve arka kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Her iki kapakta yer alan şemse bezemeleri, mevcut tahribat nedeniyle kesin olarak belirlenememekle birlikte benzer şekilde bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Arka kapakta salbek ve köşebent tezyînatı bulunmamaktadır.

Ön kapakta ise şemsenin yer aldığı deri yüzeyde soyulmalar meydana gelmiş, bu nedenle bezemeler zarar görmüştür. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiş, iki ucuna kısa çizgiler çekilerek salbekler oluşturulmuştur. Salbeklerin içi de bitkisel motifle bezeli olup bu alanlarda da belirgin tahribat gözlemlenmektedir. Şemse ve salbeklerin orta kısımlarından enine ve boyuna soğuk çift çizgiler çekilmiştir. Köşebentlerde bitkisel bezemeler yer almakta olup,

bu bölgelerde de deri yüzeyde soyulmalar nedeniyle tezyînat zarar görmüştür. Köşebentler, dendanlarla çevrelenmiş ve aralıklarla dört adet küçük beyzî formlu soğuk bezeme uygulanmıştır (Şekil 257).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 321 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Metinde ta'lîk ve nesih olmak üzere iki farklı hat kullanılmıştır. Sayfa kenarlarında yer alan notlar ta'lîk hatla yazılmıştır. Metin, genel olarak sıkışık bir düzende istinsah edilmiştir. Harf anatomilerine tam anlamıyla riayet edilmediği gözlemlenmektedir. Metin, estetik kaygılardan uzak, okunabilirliğe öncelik veren bir anlayışla istinsah edilmiştir. Ferağ kısmının altında Musa b. Uğurlu adına mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 258'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri: Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 257

EİMK 86 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 258

EİMK 86 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 88

EİMK 87 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 87
Eski Kayıt No	: 394
Eser Adı	: Kenzü'l Lügât
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhammed b. Abdülhalik b. Ma'ruf
Müstensih	: Muhammed Sâdık
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 270
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 290x190 mm, Yazı: 230x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, suya maruz kalmış ve bu da ciltte lekeler, sayfalarda sararma ve kararma gibi sorunlara yol açmıştır. Bazı sayfaların köşeleri, özellikle üst kısımları yırtılmış ve yıpranmıştır. İlk varak tamamen kopmuştur. Sırt kısmındaki deri ise parçalanmış durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ciltte şemse ve salbek tezyînatı bulunmayıp iki zencerek kısmı yapılmıştır. İlki boş bırakılmış, ikincisine ise belirli aralıklarla kısa çizgiler çizilmiş ve her iki yanından soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Cildin iç yüzeyi açık kahverengi tonundadır. Tüm alanların kenarlarına da soğuk çizgilerle çerçeveleme yapılmıştır (Şekil 259).

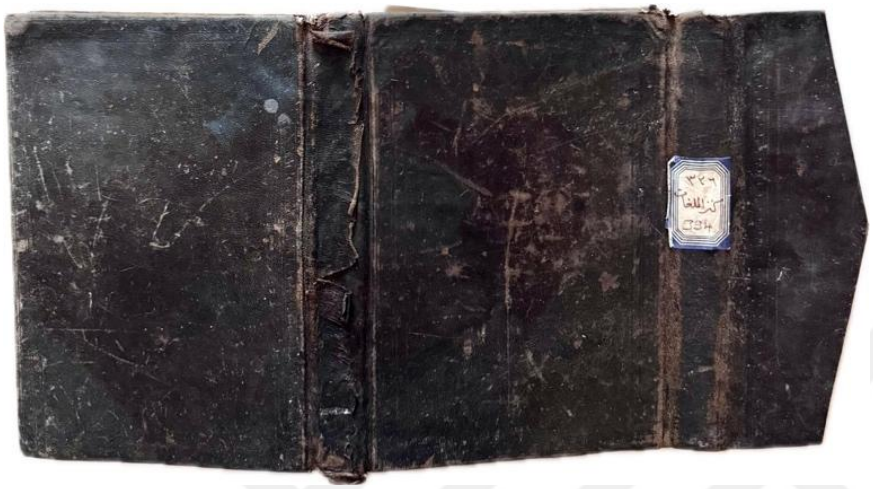
Hat özellikleri. Eser, 270 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiş olup harekeleme sınırlı düzeydedir. Metin, cetvel içine alınmamış olmakla birlikte, yazının sayfa düzenine dikkat edilerek yazılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Hat, sanatsal nitelikler taşımamakta, daha çok okunabilirliğe ve işlevselliğe odaklanan bir yazım anlayışı sergilemektedir. Eserin 1b, 2a ve son sayfada Seyyid Muhammed

Emin Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. Son sayfada bulunan istinsah tarihi okunamamaktadır. Metin örneği Şekil 260'ta sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış, belirli kısımların üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 259

EİMK 87 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 260

EİMK 87 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 89

EİMK 88 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 88
Eski Kayıt No	: 169
Eser Adı	: Hâşiye ale Gunyetu zevil-Ahkâm fî Buğyeti Düreri'l Ahkâm
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1095/ m. 1683-1684
Müellifi	: Hasan b. Ammâr b. Ali eş-Şürûnbülâli
Müstensih	: Ali b. İsmâil
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 304
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x200 mm, Yazı: 240x135 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön cildi büyük oranda kopmuş durumdadır. Miklep tamamen kopmuştur. Eserin su alması nedeniyle sayfaları sararmış, kararmış ve çeşitli lekelerle kaplanmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklar aynı tezyînatta olup, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca, hançer yaprağı ve yürek motifleri kullanılmıştır. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiş ve tığlar yapılmıştır.

Şemsenin dört tarafından zencerek kısmına kadar soğuk çizgiler çekilmiştir. Zencerek kısmı, "S" biçimli çivi motifinin ardışık uygulanmasıyla oluşturulmuş ve soğuk bırakılmıştır. Her bir "S" formunun orta kısmına birer nokta eklenmiştir. Zencerek, her iki tarafından üçer soğuk çizgiyle çerçevelenmiştir (Şekil 261). Yan kâğıt olarak ebru kâğıdı kullanılmıştır (Şekil 262).

Hat özellikleri. Eser, 304 varaktan oluşmakta ve her sayfada 31 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir; ancak yazı, dönemin klasik nesih hattı standartlarının

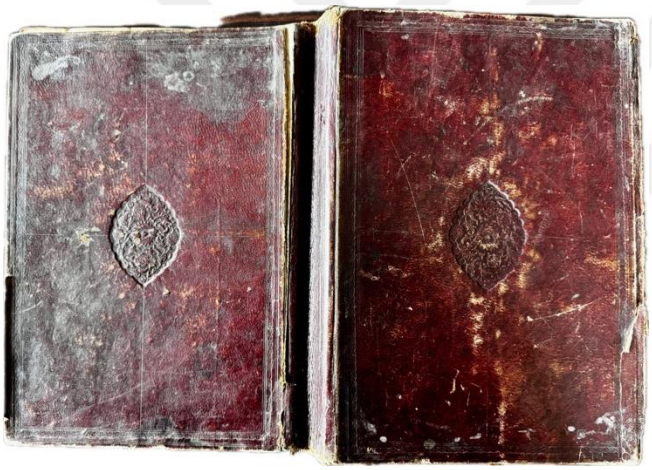
gerisinde kalmaktadır. Elif harflerinde belirgin zülfe dikkat çekmektedir. Metin, cetvel içine alınmamış olmakla birlikte satır düzenine ve sayfa hizasına belli ölçüde özen gösterildiği gözlemlenmektedir. Hat, sanatsal kaygıdan ziyade istinsah amacına yönelik bir anlayışla müstensih tarafından yazılmıştır.

Eserin 1a sayfasında yer alan mühür, “Osman Efendi” ye aittir. 1b sayfasındaki mühür, Seyyid Muhammed Emin Efendi’ye aittir. Bu sayfada h.1201 tarihli mühür de vardır. Son sayfada bulunan mühür, Seyyid Muhammed Emin Efendi’ye aittir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 263’te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. “gavluhu” kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 261

EİMK 88 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 262

EİMK 88 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 263

EİMK 88 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 90

EİMK 89 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 89
Eski Kayıt No	: 29
Eser Adı	: Hazin (2. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu'l Hasen Alâuddîn Ali b. Muhammed b. İbrahim el-Hazin el-Bağdadî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 369
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x200 mm, Yazı: 225x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmına mavi renkte suni deri parçası yapıştırılarak tamir edilmiştir. Eserin alt kısmı su alması nedeniyle sayfalar sararmış ve lekelenmiştir. Bazı varaklara kâğıt yapıştırılarak yapılan müdahaleler, eserin orijinal yapısını bozmuş ve estetik görünümünü olumsuz etkilemiştir. Ciltte, lekeler ve deformasyonlar meydana gelmiş olup miklep kopmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi deri olup ön ve arka kapaklar, tezyînat bakımından birbirinden farklı üslup ve teknik özellikler sergilemektedir. Her iki kapakta da soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse uygulanmışsa da bezemelerin kompozisyon ve motif anlayışlarında belirgin ayrışmalar gözlemlenmektedir. Ön ve arka kapaklarda hem deri tonu hem de şemse ile zencerek bordürlerinin farklılık göstermesi, cildin muhtemelen iki farklı dönemde veya farklı atölyelerde üretilmiş kapakların birleştirilmesi suretiyle oluşturulduğu ihtimalini güçlendirmektedir.

Ön kapakta Sultan II. Mahmud'a ait tuğra, soğuk baskı yöntemiyle kompozisyonun merkezine yerleştirilmiş olup etrafı yıldız, ay ve akant yapraklarla yoğun bir bezemeyle zenginleştirilmiştir. Bu kapakta iki farklı zencerek uygulaması bulunmaktadır. İlki, merkezî kompozisyona daha yakın konumda ince bir zencerek olup, ardışık tasarlanan birim elemanlardan oluşmakta ve köşelerde akant yaprakları ve çiçek demeti bulunmaktadır. İkinci zencerek ise kapak kenarında, benzer şekilde tasarlanan birim elemanın ardışık dizilmesiyle oluşturulmuş ve bağlantı noktalarına aynı üslupta bitkisel motifler eklenmiştir.

Arka kapakta yer alan şemse alanı, ciddi aşınmalar nedeniyle büyük oranda tahrip olmasına rağmen kalan izlerden ¼ oranında simetrik düzenlemeyle bulut ve penç motiflerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kapak çevresinde, "S" çivisi ardışık şekilde vurularak oluşturulan zencerek şeridi, iki yanından çizgi demiriyle sınırlandırılmış ve yüzey soğuk bırakılarak sade bir görünüm sağlanmıştır.

Ön kapakta yer alan bezeme anlayışı, klasik Osmanlı cilt sanatının kompozisyon düzeninden uzaklaşarak barok üslubun etkilerini yansıtmaktadır. Bu yönüyle, Osmanlı cilt sanatının klasik dönemdeki bütünlük anlayışından ayrılan ve dönemin cilt tasarım eğilimlerini yansıtan geç dönem bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Arka kapaktaki tezyînat ise klasik anlayış doğrultusunda tasarlanmıştır. Farklı iki kapağın bir araya getirilmiş olabileceği düşünülmektedir (Şekil 264).

Hat özellikleri. Ferağ kaydı bulunmayan bu cilt, 369 varak ve her sayfasında 33 satırdan oluşmaktadır. Yazı alanının düzeni ve harf biçimlerine bakıldığında, eserin hat kalitesi bakımından yüksek bir estetik seviyeye ulaşamadığı, daha çok işlevsel bir anlayışla kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Satır araları dar tutulmuş ve satırlar arasında rahat bir akış sağlanamamıştır. Harf yapılarında da ölçü ve orantı problemleri dikkati çekmekte ve bozukluklar göze çarpmaktadır.

Metin kısmı siyah mürekkeple yazılmış olmakla birlikte, başlık ve önemli bölümler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Sayfa yerleşimi ve genel yazım üslubu değerlendirildiğinde, eserin bir hattat tarafından değil, daha çok metni çoğaltma ve

okunabilirliği sağlama amacıyla hazırlanmış olduğu, bu bağlamda yazının görsel niteliğinden ziyade işlevsel boyutunun ön plana çıktığı görülmektedir. Eserin ikinci cildindeki yazı üslubu, genel itibarıyla birinci ciltle paralellik arz etmekle birlikte, başlıklar yine siyah celî nesih hatla belirginleştirilmiştir. Metin örneği Şekil 265'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. İkinci cilde ait 1b unvan sayfasındaki tezhip kompozisyonu üçüncü ciltte yer alan (bkz. Şekil 253) tezyînatla aynı olup burada bulunan tezyînat daha iyi durumdadır. Dikdörtgen formda tasarlanmış bir alan içerisinde ¼ simetrik düzene dayalı bezeme bulunmaktadır. Yazı alanının zemini sıvama altınla kaplanmış, çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Alanın her iki yanında lacivert zemin üzerine kırmızı renkte penç motifleri ve altın yaldızla işlenmiş yaprak süslemeleri yer almakta, kompozisyonun çevresi yaklaşık 1 mm kalınlığında altın cetvelle çerçevelenmiş, ardından kenarsuyu boş bırakılmıştır.

Üst bölümde yer alan taç kısmı ½ simetri oranında simetrik olarak ve önceki ciltte olduğu gibi burada da altın ayırma rûmîlerle paftalar oluşturulmuştur. Orta paftanın zemini kırmızı renkle kaplanmış, içine altın yaldızlı penç motifi yerleştirilmiştir. Yan paftalarda ise lacivert zemin üzerine altın penç ve basit yaprak süslemeleri uygulanmış, pençlerin iç kısımları kırmızı renkle renklendirilmiştir (Şekil 266).

Tüm kompozisyon alanı altın, kırmızı ve siyah renkte dendanlarla çevrelenmiştir. Dendanların üzerine lacivert basit tığlar yapılmış olup tığlar önceki ciltte ciddi aşınmaya uğramışken bu nüshada daha iyi korunmuş bir görünüm arz etmektedir. Metin alanı, 1b ve 2a sayfalarında altın cetvel ve siyah kuzu motifi ile çevrelenmiş olup, diğer sayfalarda ise kırmızı ve lacivert kuzular kullanılarak sınırlandırılmıştır. 3. ciltte olduğu gibi tezyînat anlayışı, kompozisyon ve motif bakımından XVIII. yüzyılın bazı yazma eserlerinde görülen işçilik bakımından zayıf örneklerden biridir.

Şekil 264

EİMK 89 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 265

EİMK 89 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 266

EİMK 89 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 91

EİMK 90 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 90
Eski Kayıt No	: 435
Eser Adı	: Umdetü'l Murîd li Cevherati't- Tevhîd (1. Cilt)
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Burhanu'l Milleti Ve'ddin İbrahim el-Lekânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 319
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 308x195 mm, Yazı: 200x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt üzerinde lekeler kenarlarında deformasyon vardır. Eser, nemden dolayı ciddi zarar görmüş olup sararma, lekelenme ve deformasyon meydana gelmiştir. Bazı varaklarda nemden ötürü lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplıdır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklara açık yeşil renkte, bitkisel motifli kâğıt yapıştırılarak çârkûşe tarzında bir cilt oluşturulmuştur. Ön kapak, arka kapak ve miklebin orta kısmına beyzi formda şemse tezyînatı uygulanmış, ancak kompozisyon zamanla silinmiştir. Kalan izlerden, bezemenin bitkisel tasarıma sahip olduğu anlaşılmaktadır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir.

Miklep kısmında damla formunda bir şemse yer almakta, ancak bu alandaki motifler de belirginliğini yitirmiştir. Miklep üzerine yapıştırılmış bezemeli kâğıdın deseninin kapakta kullanılan kâğıttan farklı olduğu görülmektedir. Miklebin etrafı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Sertab kısmında ise kısa kenarlara ve orta bölüme soğuk çizgiler uygulanmış ve ortadaki alana kâğıt yapıştırılarak eserin adı yazılmıştır (Şekil 267).

Hat özellikleri. Eser, 319 varaktan oluşmakta ve her sayfada 31 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir. Hareke kullanımı sınırlı olup "elif" harflerine zülfe yapılmıştır. Müstensihin yazısında harf anatomilerinin klasik formlardan yer yer farklılık gösterdiği gözlemlenmektedir. Yazı, sanatsal bir nitelikten ziyade istinsah amacına yönelik olarak yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında mühür vardır. Eserin müstensihi ve istinsah tarihi bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 268'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler ve "gâle" kelimelerinin keşidesi kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

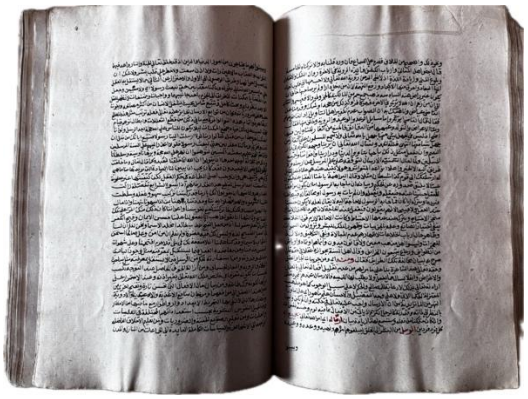
Şekil 267

EİMK 90 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 268

EİMK 90 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 92

EİMK 91 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 91
Eski Kayıt No	: 32
Eser Adı	: Tefsîru Türkçe
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 278
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 295x190 mm, Yazı: 215x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü tonlarında geometrik desenlere sahip suni bir deri ile kaplanmıştır. Sırt kısmı ise siyah bir bez ile güçlendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca eser su hasarına uğramış, bu nedenle varaklarda sararma, kararma ve mürekkep yayılması gibi problemler gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli renkte suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 269).

Hat özellikleri. Eser, 278 varaktan oluşmaktadır ve her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme yalnızca belirli bölümlerde uygulanmıştır. Sayfa kenarlarında yer alan notlar, metinden farklı olarak sonradan ve ta'lîk hatla yazılmış olup, yazı kalitesi açısından ana metindeki nesih hattına kıyasla daha düzgün bir yazı anlayışı yansıtmaktadır. Genel olarak metin, istinsah amacıyla yazılmış, okunabilirliğe öncelik verilmiş bir yazı karakteri taşımaktadır.

Eserin mukaddime kısmı ve son sayfaları eksiktir. Bu yüzden müellif bilgisi ve ferağ kaydı bulunmamaktadır. Erzurum Kadısı Cennetzâde Abdullah Edib h. 1262 yılında vakfetmiştir. Vakfiyenin altında "Abdullah Edib" ve h. 1248 tarihli mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 270'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Sûre isimleri kırmızı mürekkeple ve bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 269

EİMK 91 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 270

EİMK 91 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 93

EİMK 92 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 92
Eski Kayıt No	: 116
Eser Adı	: Hidâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Burhâneddîn el-Merginânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 312
Satır Sayısı	: 16 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x305 mm, Yazı: 170x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Açık kahve renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cildi deforme olmuş, yüzeyinde çeşitli lekeler ve mürekkep izleri bulunmaktadır. Eserin su ile teması nedeniyle sayfaların büyük bir kısmı lekelenmiş, mürekkepler dağılarak metnin okunması güçleşmiştir. Şiraze dağılmış ve birçok forma ciltten ayrılmıştır. Amatörce yapılan müdahaleler sonucu bazı varaklar, kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir görmüştür ancak bu durum, eserin orijinal yapısına zarar vermiştir. Kitap kurtlarının tahribatı sonucu sayfalarda delikler ve zayıflamalar oluşmuştur. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Cildin ön ve arka kapakları ile miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzi formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyonu taşımakta olup penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Şemsenin çevresi dendanlarla sınırlandırılmış, çevresine ise tığlar yapılmıştır. Şemsenin dış kısmında, alt ve üst tarafa üçer adet penç motifi yapılmıştır. Bu motiflerden cildin etrafını çevreleyen çizgiye kadar tığ uzanmakta ve uç kısımlarda yine penç motifleriyle sonlanmaktadır. İç kısımdaki çizgilerin köşe ve orta noktalarına da soğuk baskı ile penç motifleri uygulanmıştır.

Miklep bölümünde, ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiş ve soğuk baskı tekniğinde bitkisel bezeme yer almaktadır. Miklep, soğuk çizgilerle çevrelenmiş olup bu alanda tezyînatsız iki zencerek bölümü yapılmış, köşe kısımlara ise penç motifleri uygulanmıştır. Sertab kısmının orta alanına tezyînatsız, geometrik formda bir şemse yerleştirilmiştir. Şemsenin iki ucuna tığ ve penç motifleri yapılmış sertab etrafı ise çizgilerle sınırlandırılmıştır. Ayrıca orta bölümüne farklı dönemlerde etiketler yapıştırılmıştır (Şekil 271). Cildin yan kâğıtları ile miklep iç yüzeyine ebru kâğıt yapıştırılmıştır (Şekil 272). Sertabın iç kısmında soğuk çizgilerle üçgen biçimli paftalar oluşturulmuştur. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 312 varaktan oluşmakta ve her sayfada 16 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiş olup harekeleme sınırlı düzeydedir. Satır altı ve sayfa kenarlarında yer alan notlar da yine nesih hatla yazılmıştır. Ancak, yazıda klasik nesih hat kurallarına tam anlamıyla uyulmadığı görülmektedir. Müstensihin hattı, sanatsal kaygıdan ziyade istinsah amacına yönelik bir yazım anlayışı sergilemektedir.

Eserin son kısımdan bazı varakları eksik olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Bazı varaklarda şukkalar vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 273'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı başlıklar ve kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 271

EİMK 92 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 272

EİMK 92 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 273

EİMK 92 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 94

EİMK 93 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 93
Eski Kayıt No	: 74
Eser Adı	: Hâşiyetü Alkamî ale'l-Câmii's-Sağîr (1. Cilt)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Şemsud'din Muhammed el-Alkamî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 421
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 282x188 mm, Yazı: 200x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin genel durumu iyi olmakla birlikte bazı hasarlar bulunmaktadır. Cildi zamanla deforme olmuş ve orijinal görünümünü kaybetmiştir. Eserin sırt ve sertab kısmına, daha önceki bir onarım çalışması sırasında, koyu kahve renkte deri parçaları eklenmiştir. Bazı sayfalar, daha önceki müdahaleler sonucu kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Ayrıca, nemden dolayı sayfalarda lekeler oluşmuştur. Sertab kısmına iki etiket yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Cildin ön ve arka kapakları ile miklep bölümüne, soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahip olup, sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Salbeklerde hatâyî motifleri soğuk bırakılmış olup köşebentler de şemse ile aynı bitkisel motiflerle bezenmiş ve etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Cildin çevresi, kalın ve ince olarak çekilmiş soğuk çizgilerle kuşatılmıştır. Köşebentler, önceki bir tamir sırasında yapıştırılan deri parçaları nedeniyle kısmen kapanmıştır.

Miklep bölümünde dairesel formda bir şemse yer almakta olup, bu alan da bitkisel bezemelerle süslenmiş ve dendanlarla çevrelenmiştir. Miklep köşebentleri, kapaklardaki süsleme düzeniyle aynı şekilde tasarlanmıştır. Miklebin dış sınırları da soğuk baskı tekniğiyle çekilmiş çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 274).

Hat özellikleri: Eser, 421 varaktan oluşmakta ve her sayfada 31 satır bulunmaktadır. Metin nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı, genel olarak okunaklı olmakla birlikte, klasik nesih hat kurallarına uyulmadığı gözlemlenmektedir. Aynı harf farklı ölçülerde yazılmış, harf ve kelime aralıklarında tutarlılık sağlanamamıştır. Metin, sanatsal nitelikten uzak, tamamen istinsah amacına yönelik olarak yazılmıştır.

Eserin ilk sayfasında yer alan vakfiye yazısı silinmiş olup okunamamıştır. Son sayfada ve diğer sayfalarda mühür bulunmakta olup okunamamıştır. Eser, ilk cilt olduğu için ferağ kaydı yoktur. Metin örneği Şekil 275'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 274

EİMK 93 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 275

EİMK 93 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 95

EİMK 94 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 94
Eski Kayıt No	: 30
Eser Adı	: Hazin (1. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1107/m. 1695-1696
Müellifi	: Ebu'l Hasen Alâud'dîn Ali b. Muhammed b. İbrahim el-Hazin el- Bağdâdî
Müstensih	: Amir b. Muhammed el-Cebrî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 399
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x200 mm, Yazı: 210x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cildin üst kısmı zamanla deforme olmuş ve yırtılmalara uğramıştır. Bazı formaların ciltten ayrılmasına neden olan gevşeklikler oluşmuştur. Eserin su ile teması ve nemli ortamlarda kalması nedeniyle sayfalarda lekelenmeler ve mürekkep dağılmaları meydana gelmiştir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklara, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmış olup miklep kısmı kopmuştur. Kapaklar aynı kompozisyonu taşımakta olup, bitkisel motiflerle serbest tasarımlı bezemeler yapılmıştır. Şemsenin çevresi altın dendanlarla sınırlandırılmış; iki ucuna ise tığ için çift altın çizgi çekilmiş, bu çizgiler üzerine aralıklı olarak penç çivisi uygulanmıştır. Oluşturulan pençler altınla belirginleştirilmiştir. Zencerek bölümü içi boş bırakılmış olup iki yandan altın ile ince "S" formlu çivilerle çevrelenmiştir. İç kısımdaki orta noktalara penç çivisi uygulanmış ve bu motifler yine altınla vurgulanmıştır. Ciltteki kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 276).

Hat özellikleri. Eserin ilk varakları eksiktir. Mevcut metin, 399 varaktan oluşmakta ve her sayfada 33 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir ve harekeleme sınırlı düzeydedir. Müstensihin hattı, sanatsal kaygıdan ziyade okunabilirliğe öncelik veren bir yazım anlayışı yansıtmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 277'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. İlk sayfa altın cetvel ve yeşil kuzu ile diğer sayfalar çift kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir. Bazı başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 276

EİMK 94 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 277

EİMK 94 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 96

EİMK 95 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 95
Eski Kayıt No	: 133
Eser Adı	: Fetâvâ-yı Sultaniyye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	:
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 409
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 295x200 mm, Yazı: 210x115 mm
Mürekkep	: Siyah, kırmızı ve zer
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, genel olarak iyi bir durumda olmakla birlikte bazı hasarlar bulunmaktadır. Zaman içinde eserin sırt ve sertab kısmına, daha önceki bir onarım çalışması sırasında, siyah renk deri parçaları eklenmiştir. Ayrıca, cilt yüzeyinde zamanla oluşan lekeler, eserin estetik değerini azaltmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü tonlarında deri ile kaplanmıştır. Cildin ön ve arka kapakları ile miklep kısmında alttan ayırma mülevven teknik kullanılarak, beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapak tezyînatları aynı kompozisyonla tasarlanmış olup, şemse içerisindeki motifler siyah boya ile renklendirilmiş, zemin ise sıvama altınla kaplanmıştır. Kompozisyon; bulut, hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklarından oluşan sazyolu üslup anlayışıyla hazırlanmış olup çevresi altın dendanlarla sınırlandırılmıştır. Dendanların kesişim noktalarına küçük boyutlu, sade tığlar işlenmiştir. Şemsenin alt ve üst kısmında yer alan salbeklerde benzer teknik uygulanmış ve kompozisyon dendan ve sade tığlarla çevrelenmiştir.

Köşebent tezyînatı, ciltteki diğer süsleme alanlarına benzer şekilde oldukça yoğun biçimde tasarlanmıştır. Kompozisyon; bulut, hatâyî, penç ve hançer yapraklarının serbest bir anlayışla uygulanmış ve altın dendanlarla sınırlanmıştır. Zencerek kısmı “S” biçimli çivi

vuruşlarıyla oluşturulmuş ve iki yandan altın cetvellerle çevrelenmiştir. Sertab kısmında, geometrik formdan oluşan motif altınla tatbik edilmiş, ancak yakın tarihlerde üzerine yapıştırılan bir etiket nedeniyle bezemenin büyük kısmı örtülmüştür.

Miklep yüzeyindeki tezyînat, ön ve arka kapakla benzerlik göstermekte olup, dairesel formda düzenlenmiştir. Şemse alanı, alttan ayırma mülevven teknikte olup bulut, hatâyî, penç ve hançer yapraklarıyla bezenerek çevresi altın dendan ve tığlarla sınırlandırılmıştır. Miklep köşebentleri de ön ve arka kapaklarda olduğu gibi serbest kompozisyonlu ve aynı bezeme anlayışı ile tasarlanmıştır. Zencerek motifi burada da ardışık "S" çivisinin vuruşlarıyla oluşturularak altınla kaplanmış ve çevresi altın cetvellerle çerçevelenmiştir. Cildin sırt kısmı açık kahverengi tonunda, bezemesiz ve sade bırakılmıştır. Cilt görseli Şekil 278'de sunulmuştur.

Cilt iç yüzeyleri ve miklep iç kısmı vişneçürüğü tonlarında deri ile kaplanmış olup, şemse formunda zerefşân tekniğiyle altın süslemeler yapılmıştır. Bu alanlar da altın dendan ve tığlarla çevrelenmiş, ayrıca iç kapakta ince "S" çivi vuruşlarıyla oluşturulan zencerek motifi ve altın cetveller kullanılarak alan çerçevelenmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 279).

Hat özellikleri. 409 varaktan oluşan eser, her sayfada 21 satır halinde nesih hatla yazılmıştır. Yazı açısından genel bir değerlendirme yapıldığında, metnin belirli açılardan zayıflıklar sergilediği gözlemlenmektedir. Özellikle satır düzeninde bir istikrarsızlık mevcut olup, kelimelerin satıra oturma düzeni düzensiz ve dengeden yoksun bir karakter göstermektedir. Yazı genel anlamda okunaklı olmakla birlikte, harf anatomileri nesih hattının kaidelerine tam anlamıyla uygunluk arz etmemektedir; vav, fe, gaf gibi harflerin baş ve gövde yapılarında orantısızlık dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, metnin eğitimli bir kişi tarafından istinsah edildiği düşünülebilecek düzeyde bir genel düzgünlük mevcutsa da harflerin yapıları ve satır istifi, estetik dengeden ve klasik kurallardan uzak bir görünüm arz etmektedir.

Mürekkep kullanımı açısından eserde yer yer lekeler oluşmuş, bazı kelimelerde mürekkebin daha kalın izler bıraktığı görülmektedir. Hareke kullanımı ise oldukça sınırlı tutulmuştur. Tüm bu özellikler, eserin hattat elinden çıkmış olma ihtimali bulunsa dahi, bir estetik anlayıştan çok, işlevselliğin ve istinsahın öncelendiği bir yazı pratiği kapsamında değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Eserin 1b ve 2a sayfalarında yer alan mühür, Seyyid Muhammed Emin'e aittir. Eser, içeriği itibarıyla taharet konusuyla başlayarak diğer fıkhî meseleleri ele almakta, İslâm hukukunun farklı alanlarına dair temel metinleri ihtiva etmektedir. İlk sayfada bulunan kayıttan anlaşıldığı üzere eser, h. 1177 (m. 1763-1764) tarihinde Erzurum'da Seyyid Şeyh Mustafa

tarafından satın alınmıştır. Bu durum, eserin kullanım geçmişi bakımından Erzurum'daki fıkıh ilmi ve kitap kültürüne dair önemli bir örnek teşkil etmektedir. Eserin müellifi, müstensihi ve istinsah tarihi hakkında herhangi bir kayıt mevcut değildir. Metin örneği Şekil 280'de sunulmuştur.

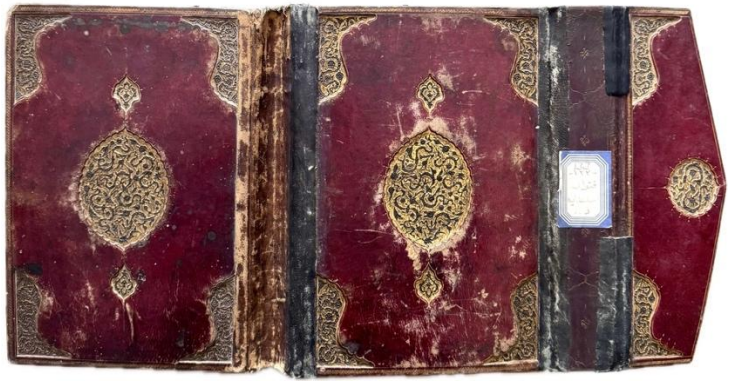
Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Dikdörtgen alan içerisine ¼ simetri esasına göre düzenlenmiş olup, merkezde yer alan yazı alanı tamamen sıvama altınla kaplanmış ve altın dendanlarla sınırlanmıştır. Yazı alanının her iki yanında altın ayırma rûmîleriyle oluşturulmuş, lacivert ve altın zeminli paftalar içinde penç, gonca ve hançer yapraklardan oluşan tezyînat yer almaktadır. Bu alanlarda eflatun, mavi, kırmızı ve altın renkler tercih edilmiştir. Yazı alanı, 1-3-1 mantığında altın cetvel ve eflatun renkli (+, :) formlu kenarsuyu ile çevrelenmiş, bu sayede metin kısmı, bezemeden ayrılarak bir bütünlük içerisinde sunulmuştur.

Dikdörtgen alanın üst kısmında yer alan taç bölümü ise ½ simetrik düzende tasarlanmış olup, altın ayırma rûmîleriyle bölünmüş paftalar halinde düzenlenmiştir. Ortabağ motifinin zemini siyah renkte ve içerisine mavi penç motifi yapılmıştır. Tüm kompozisyon genelinde penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmış olup renk olarak altın, eflatun, mavi ve kırmızı renkler uygulanmıştır. Tezyînatın sınırlandırması altın ve kırmızı dendanlarla yapılmış, dendan kesişim noktalarına bitkisel formlu, basit tığlar yerleştirilmiştir (Şekil 281).

1b, 2a, 2b ve 3a sayfalarında metin alanları altın cetvel, kırmızı ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Ayrıca cümle sonlarına altın nokta konularak metnin duraklama ve vurgu noktaları belirginleştirilmiştir. Metin içerisinde bazı kelimeler, dikkat çekici bir unsur olarak zer mürekkep kullanılarak vurgulanmıştır. Eserin diğer sayfalarında ise metin kırmızı kuzu ile çevrelenmiş, belirli kelimeler kırmızı mürekkeple farklılaştırılmıştır. Eserin tezyînatında klasik anlayış hâkimdir; ancak motif uygulamalarında bazı eksiklikler söz konusudur.

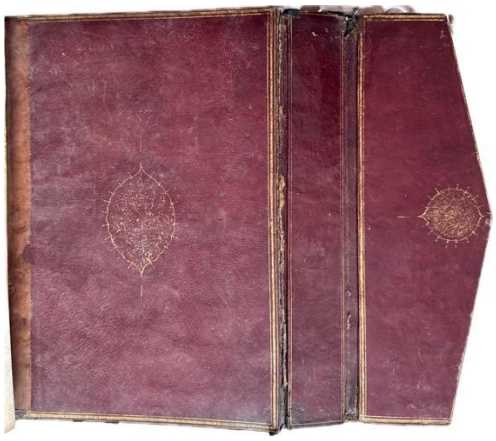
Şekil 278

EİMK 95 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 279

EİMK 95 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 280

EİMK 95 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 281

EİMK 95 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 97

EİMK 96 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 96
Eski Kayıt No	: 128
Eser Adı	: Fevâidü's-Semiyye fi'l Fetâvâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1069/m. 1658-1659
Müellifi	: Muhammed b. Hasan
Müstensih	: Muhammed b. Hasan el Kevakibî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: vi+532
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 320x210 mm, Yazı: 200x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, genel olarak iyi bir durumda olmakla birlikte bazı hasarlar bulunmaktadır. Cildin özellikle köşeleri ve kenarları zamanla yıpranmış ve tahrip olmuştur. Ön ve arka kapaklarda bulunan şemse tezyînatı, aşınma nedeniyle büyük ölçüde silinmiş ve orijinal görünümünü kaybetmiştir. Eserin üst kısmından su sızması sonucu bazı sayfalarda sararma ve kararma gibi lekelenmeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Tezyînat sazyolu üslubunda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılarak soğuk baskı tekniğinde yapılmıştır. Şemsenin iki ucuna salbeklerden önce nokta çivisiyle vuruş yapılmıştır. Salbeklerin içine ise bitkisel bezeme uygulanıp yine soğuk bırakılmıştır. Salbeklerin üst kısmındaki boşluklara, nokta çivisi uygulanmıştır.

Köşebent tezyînatında ise bulut, penç, gonca ve yaprak motifleri ile bezeme yapılarak bu alanlar da soğuk bırakılmış ve dendanlarla çevrelenmiştir. Cildin etrafı çizgi demiri kullanılarak sınırlandırılmış ve boşluklara belirli aralıklarla nokta çivisi uygulanmıştır. Sertab kısmının iki ucuna altışar kez nokta çivisi vurularak üçgen biçimli bir görünüm oluşturulmuştur. Orta kısma sonraki dönemlerde etiket yapıştırılmış olduğundan, eserin adının yazılı olduğu

bölüm kapanmıştır. Miklep bölümünde yer alan şemse, yarım simetrik bitkisel bezemelerle tezyîn edilmiştir. Köşebent tezyînatı ön ve arka kapakla aynı olup, bu alanlarda çizgi demiriyle çevrilip soğuk bırakılmış ve belirli aralıklarla nokta çivisi vurularak tasarım tamamlanmıştır (Şekil 282). Cilt yan kâğıdı ebrudur (Şekil 283). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışta uygulanmıştır.

Hat özellikleri. 532 varaktan oluşan eser, 25 satır şeklinde nesih (ince nesih) hat ile yazılmıştır. Metin kısmı is mürekkebi ile yazılmış olup, belirli bölümler vurgu amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yazı, genel olarak okunaklı bir karakter sergilemektedir. Bununla birlikte, önceki sayfanın yazı izlerinin sonraki sayfaya geçtiği ve yer yer belirgin şekilde göründüğü tespit edilmiştir. Metinde harekelerin kullanımı, sadece eserin anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Satır düzenine genel olarak riayet edilmesine rağmen, bazı satırlarda metni satıra sığdırmak amacıyla harflerin sıkıştığı gözlemlenmektedir.

Genel olarak harflerin düzenli olarak satıra oturmadığı, yer yer satır çizgisinden sapmalar olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca kef harfinin sereninde belirgin zülfe uygulaması mevcut olup, bu durum bazı dönem yazılarında görülen bir durumdur. Bu özellikler ışığında eser, döneminin nesih yazı geleneğine uygun özellikler taşımakla birlikte hattat/müstensihin yazı anlayışı da gözlemlenmektedir. Eserin ilk sayfasında Mustafa Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 286'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist kısmında bulunan başlık tezhibi, dikdörtgen alan içerisine uygulanmış ve ¼ simetrik olarak tasarlanmıştır. Ortadaki yazı alanının zemini sıvama altın ile kaplanmış olup, alan dendanlarla sınırlandırılmış ve iki ucunda sıvama altınla oluşturulan tepeliklerle tamamlanmıştır. Altın renkteki ayırma rûmîlerle oluşturulan pafta zeminleri, lacivert ve altın ile bezenmiş ve motif olarak vişneçürüğü ve pembe renklerde rûmî, penç ve gonca motifleri kullanılmıştır. Dikdörtgen biçimindeki alan, her taraftan altın cetvel ve yeşil renkte kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Bu alanın üst kısmında yer alan taç bölümü ise ½ simetrik olarak tasarlanmıştır. Taç kısmında, yeşil, lacivert ve altın renkli paftalar ayırma rûmîlerle oluşturulmuştur. Tüm alan, altın ve vişneçürüğü renklerle oluşturulan dendanlarla sınırlandırılarak tamamlanmıştır. Ayrıca dendanların üzerine altın ve vişneçürüğü rengi kullanılarak basit biçimli tığ uygulanmıştır (Şekil 284 ve Şekil 285).

1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Dikdörtgen alan, ¼ oranında simetrik olup, merkezde bulunan yazı alanının zemini sıvama altınla kaplanmış ve yazı alanı boş bırakılmıştır. Dendanlarla çevrili bu alanın iki ucuna pembe ve altın zeminli tepelikler yerleştirilmiştir. Yazı alanının iki tarafında altın ayırma rûmîeri kullanılarak oluşturulan paftalar bulunmakta olup yeşil, altın ve açık mavi zeminli olup, üzerlerine kırmızı, vişneçürüğü ve altın renklerle penç,

gonca ve yaprak motifleriyle tezyînat yapılmıştır. Alan, altın cetvel ve vişneçürüğü zemin üzerine lacivert renkli, "S" biçimli tasarımla bezenmiş kenarsuyu ile çevrelenmiştir.

Dikdörtgen alanın üzerinde mihrabiye formunda, ½ oranında simetrik olarak tasarlanmış bir taç kısmı yer almaktadır. Taç bölümünün merkezi lacivert renkte boyanmış, çevresi altın, yeşil ve açık mavi renkli paftalara ayrılmıştır. Bu alanda altın ve kırmızı renkler kullanılarak penç ve yaprak motifleriyle bezeme yapılmış, boş kalan kısımlar açık mavi renkli noktalarla süslenmiştir. Kompozisyon siyah ve kırmızı dendanlarla çevrelenmiştir. Ayrıca altın, yeşil ve vişneçürüğü tonlarında sade tığ süslemeleri uygulanmıştır. Taç kısmının her iki yanına yerleştirilen büyük yarım tepeliklerin içi lacivert ve vişneçürüğü renklerle boyanmıştır (Şekil 287). 1b sayfasında metin; altın cetvel, kırmızı ve lacivert renkli kuzular ile sınırlandırılmıştır. Eserin bazı sayfalarında metin alanı altın cetvelle sınırlanmışken, bazı sayfalarda ise bu tür bir uygulama yapılmamıştır. Eserdeki tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir.

Şekil 282

EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 283

EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 284

EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfaları

Şekil 285

EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası Başlık Tezhibi Detay

Şekil 286

EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 287

EİMK 96 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 98

EİMK 97 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 97
Eski Kayıt No	: 3
Eser Adı	: Envârü't Tenzîl ve Esrârü't- Te'vîl (1. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullāh b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 531
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 290x190 mm, Yazı: 210x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, zamanla oluşan çeşitli hasarlar taşımaktadır. Cildin özellikle kenar kısımları yıpranmış ve tahribat görmüştür. Sırt kısmına, daha önceki bir onarım çalışması sırasında, koyu kahve renkte bir deri parça ile güçlendirme yapılmıştır. Benzer şekilde, sertab ve miklep kısımlarına da vişneçürüğü renginde parça yapıştırılmıştır. Ayrıca, nemden dolayı varaklarda lekelenmeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine mülemma tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarımı taşımakta olup, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprakları ile sazyolu üslubunda bezenmiştir. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş olup iki ucuna ise penç çivisiyle oluşturulmuş altın motifler ve salbekler yerleştirilmiştir. Salbekler de mülemma teknikte olup, içlerinde penç ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Bazı alanlarda altın silinmiştir.

"S" biçimli çiviyle oluşturulan zencerek bölümü altınlanmış olup her iki yanına da altın cetvel çekilmiştir. İç kısımlarda, orta ve köşe noktalarına altınla penç motifleri uygulanmıştır. Sertab bölümü, altın cetvellerle altı paftaya ayrılmış ve her bir pafta içerisine altınla penç

motifleri yerleştirilmiştir. Dördüncü pafta içine, eserin adının yazılı olduğu bir etiket yapıştırılmıştır. Miklep kısmında, dairesel formda bir şemse yer almakta olup serbest tasarımlı bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Etrafı, fırçayla altın uygulanarak beyzî forma dönüştürülmüştür. Ayrıca etrafına altın tığlar yapılmıştır.

Miklep, üç kenardan "S" biçimli çiviyle oluşturulmuş zencerek ile bezenmiş ve tüm çevresi altın cetvellerle çerçevelenmiştir (Şekil 288). Cildin yan kâğıdı, sarı renkte düz kâğıttan yapılmıştır. Sonuç olarak ciltte, klasik motif anlayışına uygun bir bezeme düzeni görülmektedir.

Hat özellikleri. Eser, 531 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Metin kısmı, ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Eserin 1a sayfasına, muhtemelen sonradan, nesih hatla yazılmış fihrist kısmı eklenmiştir. Ana metin siyah mürekkeple yazılmış olup, belirli bölümler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Yazımda genel olarak bir üslup benimsenmiş, ancak bazı yerlerde kullanılan mürekkebin yoğunluğundan dolayı harflerde kalınlaşmalar meydana gelmiştir. Hattın niteliği, metnin hat eğitimi almış biri tarafından istinsah edildiğini düşündürmektedir. Eserin başında İbrahim Efendi'ye ait h. 1152/m. 1739-1740 tarihli mühür bulunmaktadır. Eser, Kur'an-ı Kerim'in Bakara ve Kehf Sûreleri arasındaki sûrelerin tefsirini kapsamaktadır. Eser, 1. cilt olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 289'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 288

EİMK 97 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 289

EİMK 97 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 99

EİMK 98 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 98
Eski Kayıt No	: 3
Eser Adı	: Envârü't Tenzîl ve Esrârü't- Te'vîl (2. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 460
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 290x200 mm, Yazı: 210x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmına, daha önceki bir onarım çalışması sırasında, açık kahve renkte deri parçaları yapıştırılarak güçlendirme yapılmıştır. Şiraze ciltten büyük ölçüde ayrılmıştır. Bazı formalar gevşemiş ve ciltten ayrılmış durumdadır. Nemden ötürü sayfalarda lekelenmeler ve mürekkep akmaları oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine mülemma tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarımı taşımakta olup hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprakları ile sazyolu üslupta bezenmiştir. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş olup iki ucuna penç çivisiyle oluşturulmuş altın motifler ve salbekler yerleştirilmiştir.

Salbekler de mülemma teknikte olup, içlerinde penç ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Bazı alanlarda altın silinmiştir. "S" biçimli çiviyle oluşturulan zencerek bölümü altınlanmış, her iki yanına da altın cetvel çekilmiştir. İç kısımlarda, orta ve köşe noktalarına altınla penç motifleri uygulanmıştır. Sertab bölümü altın cetvellerle altı paftaya ayrılmış; her bir pafta içerisine altınla penç motifleri yerleştirilmiştir. Dördüncü paftada eserin adının yazılı olduğu bir etiket yer almaktadır.

Miklep kısmında, dairesel formda bir şemse yer almakta olup serbest tasarımlı bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Etrafı, fırça yardımıyla uygulanan altınla beyzi forma dönüştürülmüş ve çevresine altın tığ motifleri eklenmiştir. Miklep üç kenardan, "S" biçimli çiviyle oluşturulmuş zencerekle bezenmiş ve tamamı altın cetvellerle çerçevelenmiştir. Cildin yan kâğıdı, sarı renkte düz kâğıttır. İkinci cilt, süsleme ve teknik özellikler bakımından birinci ciltle aynı niteliktedir (Şekil 290).

Hat özellikleri. Eser, 460 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Metin, ta'lîk hatla istinsah edilmiş olup siyah mürekkeple yazılmış, belirli bölümler ise kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Eserin ikinci cildi de birinci ciltte olduğu gibi, aynı müstensih tarafından istinsah edilmiş olup; yazı karakteri, satır düzeni ve genel biçimsel özellikler bu bütünlüğü yansıtmaktadır. Eserin 1a sayfasında Mustafa Efendiye ait h. 1162/m. 1748-1749 tarihli mühür vardır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 291'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metinde yer alan bazı cümleler kırmızı mürekkeple ve yazı alanı metin kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

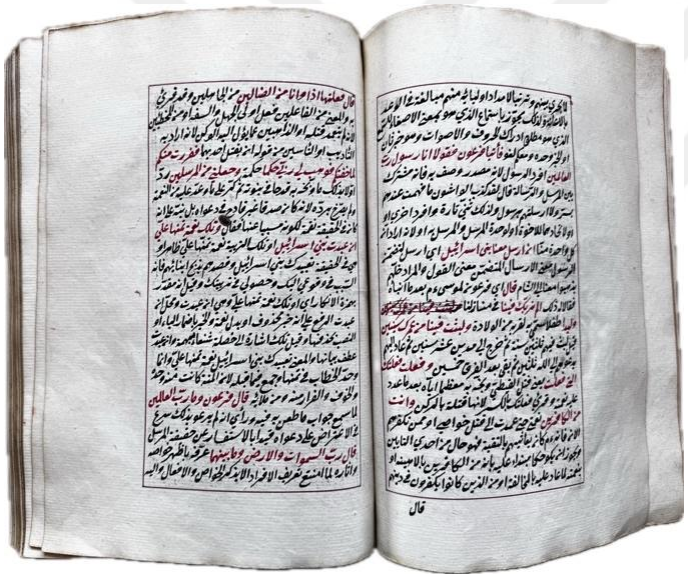
Şekil 290

EİMK 98 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 291

EİMK 98 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 100

EİMK 99 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 99
Eski Kayıt No	: 48
Eser Adı	: Şerhü Mişkâtü'l Mesâbîh
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 774/m. 1372-1373
Müellifi	: Ebû Muhammed Şerefüddîn Hüseyn b. Abdillâh b. Muhammed et-Tîbî
Müstensih	: Abdul Muhîb el Vâhî, Muhammed es Sûfî es Semarkandî
Vâkıfı	: Kadızâde Muhammed Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: vi+480
Satır Sayısı	: 35 st.
Boyut	: Kâğıt: 315x205 mm, Yazı:210x125 mm
Mürekkep	: Siyah, kırmızı, zer, mavi ve bordo
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, zamanla oluşan çeşitli hasarlar taşımaktadır. Sırt kısmına, daha önceki bir onarım çalışması sırasında, siyah deri bir parça eklenerek güçlendirme yapılmıştır. Benzer şekilde, sertab ve miklep kısımlarında da eksik veya hasarlı bölümleri tamamlamak amacıyla parça yapıştırılmıştır. Cilt yüzeyinde, su ile temas sonucu, sararma ve lekelenmeler oluşmuştur. Bazı sayfalar, kopma veya yırtılma nedeniyle kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir görmüştür.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapaklarda yer alan tezyînat aynı olup, beyzî formda şemse içerisinde hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleriyle tasarım yapılmıştır. Köşebent tezyînatında da serbest kompozisyon ile bitkisel tasarım yapılmış ve alan dendanlarla çevrelenmiştir. Cilt çevresi kalın çizgi demiri ile kuzular çekilmiştir. Sertab kısmının ortasında bulunan yazılı kısım sonradan yapıştırılan etiket ile kapatılmıştır.

Miklep kısmına yarım şemse motifi uygulanmış, içi bitkisel tezyîn edilmiştir. Bu bölümde de bitkisel bezemeli köşebent yer almakta, miklep çevresi kalın çizgi demiriyle

çevrelenmiştir (Şekil 292). Cildin iç yüzeyi ve miklep içi, açık kahverengi deri ile kaplanmıştır. Kullanılan motif ve kompozisyon, eserin istinsah tarihiyle uyumlu değildir; mevcut tezyînat klasik anlayışta yapılmış olup, muhtemelen daha sonraki bir dönemde uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eserde fihrist kısmı bulunmaktadır. Metin kısmı, 480 varaktan müteşekkil olup her sayfada 35 satır bulunmaktadır. Metin, nesih (ince nesih) hatla kaleme alınmıştır. Harf oranlarında dikkat çekici bir düzensizlik görülmekte, harfler satır hizasına tam olarak oturmamaktadır. Bazı satırlarda ise estetik bir etki oluşturmak amacıyla keşidelere yer verilmiştir. Eser, ilmî bir metin olup okunabilirliği önceleyen bir anlayış ile yazılmıştır. Bazı kelimeler, hatt-ı icâze (rika') ile zer, bordo, kırmızı ve mavi renklerde metin kalınlığına oranla daha kalın kalemle yazılarak vurgulanmıştır.

Eserin 1a sayfasında, Kadızâde Muhammed Efendi'ye ait bir vakıf kaydı ile birlikte mührü yer almakta, ayrıca Mustafa Efendi'ye ait bir mühür de bulunmaktadır. Eserin son sayfasında yer alan ferağ kaydının bazı bölümleri hatt-ı icâze ile yazılmış olup, burada İmam Tîbî'nin vefat tarihi hicrî 743 olarak kaydedilmiştir. Metin örneği Şekil 293'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Dikdörtgen formda bulunan tezyînat ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Merkezde yer alan yazı alanının zemini boyanmamış olup, sülüs hatla ve zer mürekkeple Besmele yazılmıştır. Harfler, siyah renkte mürekkep ile tahrir edilerek vurgulanmıştır. Besmele'nin keşidesine, altınla ortabağ rûmî yapılmıştır. Dönemin genel üslubu doğrultusunda, hareke kullanımı oldukça sınırlı olup yazı alanında boş kalan kısımlar, altın zemin üzerine siyah ile hurdelenmiş sarılma rûmî motiflerle tezyîn edilmiştir.

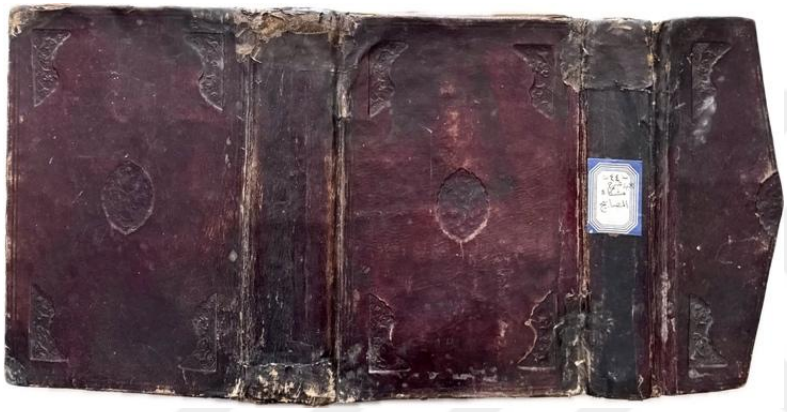
Yazı sahasının her iki ucu, dendanlarla çevrelenmiş olup, uç kısımlara tepelikler ilave edilmiştir. Tepeliklerin zeminleri boyanmamış, ½ oranında simetriktir. Altın, kırmızı, mavi ve yeşil renklerde penç, gonca ve yaprak motifleri ile bezenip boşluklara ise üç nokta uygulamaları yapılmıştır. Bu bölüm, siyah ve altın dendanlarla sınırlandırılmıştır. Dikdörtgen formun her iki kenarında, siyah zeminli, altın dendanlarla sınırlandırılmış paftalar yer almaktadır. Bu alanlara ½ oranında simetrik tezyînat yapılmıştır. Altın tepelik rûmî etrafına mavi tonlardaki rûmî motiflerle bir kompozisyon oluşturulmuş, uç kısımda ise altınla bir tepelik yer almıştır.

Kompozisyonun geri kalan kısmının zemini lacivert olarak boyanmış ve bu alan yoğun bir şekilde süslenmiştir. Altın, yeşil ve kırmızı renklerde penç, gonca ve yaprak motifleriyle tezyînat gerçekleştirilmiştir. Dikdörtgen alanın çevresi 1-3-1 mantığına uygun olarak düzenlenmiş; altın cetvel ve yeşil renkte kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır. Son olarak, yaklaşık 4-5 mm kalınlığında altın bordür ile çerçevelenmiştir.

Dikdörtgen alanın üst kısmında yer alan lacivert zeminli dikdörtgen bölüm ise ½ oranında simetrik bezemenin tekrarından oluşturulmuştur. Bu alanda negatif teknikle işlenmiş rûmî motifler, siyah zemin üzerine uygulanan rûmîler ve küçük boyutlu geometrik örgü desenleri yer almaktadır. Kompozisyon, bu alanın üst kısmına ardışık olarak yapılan iki farklı küçük bitkisel motifler ile sonlandırılmıştır (Şekil 294). Ayrıca 1b ve 2a sayfalarında yer alan metin, altın cetvellerle sınırlanmış olup, bazı kelimeler hatt-ı icâze ile ve renkli mürekkepler kullanılarak yazılmıştır. Bu uygulama, metnin hem görsel zenginliğini artırmak hem de belirli kelimeleri vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Şekil 292

EİMK 99 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 293

EİMK 99 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 294

EİMK 99 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 101

EİMK 100 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 100
Eski Kayıt No	: 50
Eser Adı	: Şerhu Buhârî
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1068/m. 1657-1658
Müellifi	: İmam Buhari
Müstensih	: Yusuf b. Şemsüddin Muhammed b. ...
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 421
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 302x200 mm, Yazı: 212x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, tamir görmüştür. Miklep kısmında bulunan ebru, eserin ilk halinde de ebru yapıştırılan çârkûşe bir cilt olduğu yönünde güçlü bir kanıt sunmaktadır. Ancak nem etkisiyle ciltte ve bazı varaklarda sararma ve lekelenmeler oluşmuştur. Sertab kısmı, zamanla yıpranmış ve hasar görmüştür. Özellikle son varakların bulunduğu formalar ciltten kopmuş durumdadır. Bazı sayfaların kenarlarında ise su temasından kaynaklanan kararma gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp krem renkte desenli renkte kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmı ebrudur (Şekil 295). Yan kâğıt sarı renktedir.

Hat özellikleri. Eser, 421 varak olup, her sayfada 33 satır yazı bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir. Ana metin siyah mürekkeple yazılmış, başlıklar ve bazı bölümler ise kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Sayfalar cetvel içine alınmamış olmakla birlikte, yazımda belli bir düzene riayet edilmeye çalışılmıştır. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı, dönemin hat anlayışı açısından geri planda kalmış bir üslup taşımaktadır. Bu nedenle müstensihin hattı, istinsah amacıyla yapılmış, sanatsal nitelik taşımamaktadır. Eserin 1a

sayfasında Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 296'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metinde yer alan bazı cümleler kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 295

EİMK 100 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 296

EİMK 100 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 102

EİMK 101 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 101
Eski Kayıt No	: 13
Eser Adı	: el-İtkân fî Ulûmi'l Kur'an
Eser Konusu	: Kur'an İlimleri
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfiî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Muhammed Şerif
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+380+iii
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 305x205 mm, Yazı: 220x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kenarları, aşınmış ve tahrip olmuş durumdadır. Bazı varaklar ise koparak eserden ayrılmıştır. Nemin etkisiyle varaklarda da yaygın lekelenmeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak ile miklep kısmına soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapakta aynı bezeme yer almakta olup, serbest kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Tezyînatın etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Salbeklerin iç kısmında hatâyî motiflerine yer verilmiş olup salbeklerin uç kısımlarından cetveli çevreleyen çizgiye kadar çizgi çekilmiştir. Cildin kenarlarına çizgi demiri kullanılarak soğuk çizgiler çekilmiştir. Kapak köşebentlerinde, 45 derecelik açı oluşturan çift çizgilerle belirlenen alanlar içi boş bırakılarak vurgulanmıştır. Sertab bölgesi ise çevresine soğuk çizgi çekilerek sınırlandırılmış ve ortasından enine bir soğuk çizgi ile ikiye ayrılmıştır.

Miklep bölümünde damla formunda bir şemse yer almakta olup, şemse içinde serbest tasarımlı bitkisel motifler kullanılmıştır. Bu motifler, çevresi soğuk baskı dendanlarla

çevrelenmiştir. Miklep çevresi de soğuk çizgilerle belirginleştirilmiş olup küçük köşebentle yapılmış ve bu alanların içi boş bırakılmıştır (Şekil 297). Miklep iç kısmı ebrudur. Ciltte, klasik motif anlayışına uygun bir bezeme düzeni görülmektedir.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 380 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Yazı, ta'lîk hatla ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca belirli bölümler ve vurgulanmak istenen kısımlar kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Satırlarda metni sığdırmak amacıyla yer yer sıkışıklık gözlenmektedir. Bazı bölümlerde mürekkebin daha yoğun kullanıldığı ve harflerin daha kalın çıktığı görülmektedir. Yanlış yazılan bazı kelimelerin üzeri çizilerek düzeltilmiştir. Estetik kaygıdan ziyade, eserin istinsah amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır.

Eserin 1b sayfasında, bazı varaklarda ve son sayfada Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Erzurum Müftüsü Muhammed Şerif'e ait eserlerdendir. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 298'de sunulmuştur.

Tezhip Özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

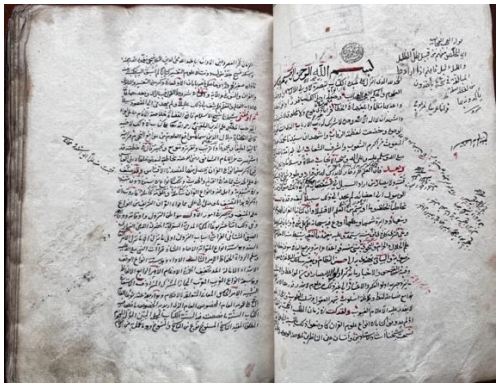
Şekil 297

EİMK 101 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 298

EİMK 101 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 103

EİMK 102 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 102
Eski Kayıt No	: 79
Eser Adı	: Sahîh-i Buhârî
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1101/m. 1689-1690
Müellifi	: İmam Buhari
Müstensih	: Şemseddin Muhammed es-Sâlim
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 296
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x200 mm, Yazı: 200x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, deforme olmuş ve köşelerinde yırtılmalar meydana gelmiştir. Su ile temas etmesi sonucu varaklar sararmış, kararmış ve birbirine yapışarak büyük lekelerle kaplanmıştır. Tezyînatta renkler kısmen solmuştur. Bazı formalar ciltten ayrıldığı için eserin bütünlüğü bozulmuştur. Bu durum, eserin acil bir restorasyon işlemine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Her iki kapak üzerinde, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış beyzî formda şemse tezyînatı yer almaktadır. Ön ve arka kapak bezemeleri birbiriyle aynıdır. Şemse kompozisyonu, sazyolu üslupta hatâyî motifleri, penç, gonca ve hançer yaprakları gibi klasik bezeme unsurlarından oluşmaktadır. Şemse, dendanlarla çevrelenmiştir. Ayrıca, her iki uça kısa çizgiler çekilip salbekler yapılmış; salbeklerin içine de hatâyî motifi yapılmıştır.

Zencerek kısmına içten iki dıştan tek çizgi demirleriyle kuzu çekilmiş ancak bu bölüm boş bırakılmıştır. Eserin sırt kısmının ortasına yapıştırılan kâğıt daha sonra yapıştırılan etiket ile kapatılmıştır. Sertabı tahrip olmuş, miklep ise tamamen kopmuştur. Ciltte bulunan

kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 299). Cilt iç kısmı ebrudur (Şekil 300).

Hat özellikleri. 296 varaktan ve her sayfada 23 satırdan oluşan eser, harekeli nesih hatla istinsah edilmiştir. İs mürekkebi ile yazılan metin, bazı bölümler vurgu amacıyla daha kalın kalemle ve kırmızı mürekkep kullanılarak yazılmıştır. 1b numaralı unvan sayfasında yer alan Besmele ve bazı başlıklar, sülüs hatla yazılmak istenmiş olsa da hat, teknik açıdan zayıftır. Genel olarak metinde harflerin satıra oturmadığı, anatomik yapılarının tam anlamıyla gözetilmediği ve yazıda titreme izlerinin bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, müstensihin metni yalnızca istinsah amacıyla yazdığını göstermektedir.

Eserin 1a sayfasında Cennetzâde Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. 296a numaralı sayfada yer alan ferağ kaydında ise, tarih satıra sığmadığı için metnin sınırlandırılmış alanının dışına, yan tarafa yazılmış; bu alan da kırmızı mürekkeple çekilmiş kuzu ile çevrelenerek kompozisyon bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Metin örneği Şekil 301'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Dikdörtgen formdaki alan içerisine, ¼ oranında simetrik tezyînat uygulanmıştır. Kompozisyonun merkezinde yer alan yazı alanının zemini sıvama altın ile kaplanmış olup, bu bölümde herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Yazı sahası, iki yandan dendanlar ile sınırlandırılmıştır. Lacivert zemin üzerine uygulanan bölümlerde ise, basit altın yaprak ve penç motifleri ile tezyînat gerçekleştirilmiştir. Dikdörtgen alan, 1-3-1 düzenleme doğrultusunda altın cetvel ve kırmızı renkte kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Bu alanın üst bölümüne, yaklaşık 4-5 mm kalınlığında ikinci bir bordür ile 1 mm kalınlığında bir altın cetvel uygulanmış ve yukarı doğru uzatılarak sayfa kenarı boyunca devam ettirilmiştir.

Tezyînatın taç kısmı, ½ simetri esasına göre düzenlenmiş olup, dendanlarla siyah, kırmızı, mavi ve altın renklerde paftalar oluşturulmuştur. Siyah ve kırmızı pafta içerisinde altın noktalarla süsleme yapılmış; mavi paftada ise altınla basit penç ve yaprak motifleri yer almakta, pençlerin ortası kırmızı ile renklendirilmiştir. Altın pafta üzerinde ise, kırmızı ve mavi renkte penç motifleri altın dallar aracılığıyla birbirine bağlanmıştır. Taç kısmı, siyah, altın, kırmızı ve mavi renklerde dendanlarla ile çevrelenmiş olup, üzerine kırmızı ve mavi tonlarda ancak büyük ölçüde solmuş basit tığlar yapılıp tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 302).

Eserin 1b sayfasında metin, altın cetvel ve siyah kuzu ile, diğer sayfalarda siyah ve kırmızı çift kuzu ile çevrelenmiştir. Tezyînat, XVII. yüzyılda bazı yazma eserlerde görülen basit ve sade bezemelerden biridir.

Şekil 299

EİMK 102 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 300

EİMK 102 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 301

EİMK 102 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 302

EİMK 102 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 104

EİMK 103 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 103
Eski Kayıt No	: 615
Eser Adı	: Kitabü'l Mufassal fî İlmi'n-Nahv
Eser Konusu	: Gramer
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Zemahşeri
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+171
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 270x200 mm, Yazı: 200x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmı, gördüğü tamirat esnasında kahve renkli deri parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Miklep ve sertab kısımlarına siyah renkli parçalar yapıştırılarak onarım yapılmıştır. Bazı varaklar sonradan yazılmıştır. Şiraze gevşemiş, bazı formalar kopmuş ve bazı varaklara kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiştir. Bazı varaklarda mürekkep lekeleri oluşmuş olup bu durum metne zarar vermiştir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep

üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzi formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı bezemeye sahip olup, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanan kompozisyonda bulut, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri yer almaktadır. Tezyînatın etrafı soğuk dendanlarla sınırlandırılmıştır. Köşebentler, 45 derecelik açıyla oluşturulmuş soğuk çizgilerle belirlenmiş ve bu küçük alanların içi boş bırakılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir.

Sertab kısmında oluşturulan geometrik alan içerisine, ½ oranında simetrik bulut ve bitkisel motifler yerleştirilmiştir. Ancak bu bezemenin büyük bir bölümü, üzerine yapıştırılan etiket nedeniyle kapanmıştır. Sertabın çevresi soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Miklep bölümünde yer alan şemse içerisinde serbest kompozisyonda bitkisel tezyînata yer verilmiştir. Miklebin dış sınırları da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Ciltteki kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 303).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 171 varak olup satır sayısı değişkendir. Yazı, nesih hatla yazılmıştır ve harekeli bir metindir. Yazım üslubu ve düzeni, okunabilirliğin ön planda olduğunu ve istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Eserin 1a sayfasında vakıf yazısı ve Abdullah Edib'e ait mühür bulunmaktadır. Eser son kısımdan eksik olduğundan ferağ kaydı yoktur. Metin örneği Şekil 304'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar, fasıllar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

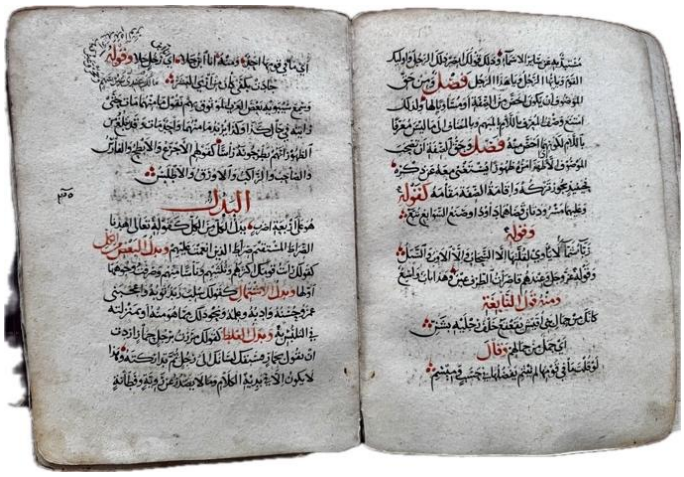
Şekil 303

EİMK 103 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 304

EİMK 103 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 105

EİMK 104 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 104
Eski Kayıt No	: 42
Eser Adı	: Mişkâtü'l Mesâbîh
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 988/m. 1580-1581
Müellifi	: Hatîb et-Tebrîzî
Müstensih	: Abdü'l Bârî b. Abdü'l Hâdî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 447+i
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 335x220 mm, Yazı: 225x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Açık kahve renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin miklep ve sırt kısmına gördüğü tamirat esnasında kahve renkte parça yapıştırılmıştır. Şiraze gevşemiş, bazı formalar kopmuş, ön kapaktaki tezyînat tahrip olmuştur. Kâğıt yapıştırılmak suretiyle bazı varaklar tamir edilmeye çalışılmış, ancak bu müdahale metnin okunmasını güçleştirmiştir. Bazı varaklarda kurt tahribatı görülmüş olup eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine mülemma tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı bezemeye sahip olup, sazyolu üslupta hazırlanan kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklarından oluşan motifler kullanılmıştır. Tezyînat, çevresini saran soğuk baskı dendanlarla sınırlandırılmıştır. Şemsenin dört yönünden dışa doğru soğuk çizgiler çekilmiştir. Salbeklerde de mülemma tekniğiyle işlenmiş hatâyî motiflerine yer verilmiştir. Köşebentler, 45 derecelik açıyla oluşturulmuş çizgilerle sınırlandırılmış ve bu küçük alanlar içi boş şekilde sade bırakılmıştır. Zencerek çevresine soğuk çizgiler çekilmiş olmakla birlikte, bu bölgeye herhangi bir tezyînat uygulanmamıştır.

Sertab kısmında salbek formunda mülemma teknikte bezeme bulunmaktadır. Ancak sonraki dönemlerde yapılan tamirat çalışmalarında bu alanın üzerine deri yapıştırıldığından görülememektedir. Miklep bölümünde yer alan damla formundaki şemse, mülemma tekniğiyle ½ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Miklep köşebentleri de benzer şekilde oluşturulup sade bırakılmıştır. Kompozisyonda tepelik rûmî ve yaprak motifleri yer almaktadır. Miklep çevresi de soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir (Şekil 305). Cilt yan kâğıdı ebrulu kâğıttır (Şekil 306). Ciltte, klasik motif anlayışına uygun bir bezeme düzeni görülmektedir.

Hat özellikleri. Eser fihrist kısmıyla başlamış olup metin kısmı, 447 varaktır ve her sayfada 25 satır yer almaktadır. Ana metin, harekeli nesih hatla yazılmıştır. Orijinal fihrist kısmı nesih hatla yazılmıştır, ancak ilk sayfanın tahrip olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle kayıp kısmın yerine, cildin iç kısmına sonradan ta'lîk hatla eksik fihrist bölümü eklenmiştir. Satır altlarında ve sayfa kenarlarında yer alan notlar, düzenli bir şekilde ta'lîk ve nesih hatlarla kaydedilmiştir.

Eser, istinsah amacıyla yazılmış olup, sanatsal estetikten çok işlevsellik ön plandadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin ilk ve son sayfasında Seyyid Muhammed Emin Efendi'ye ait mühürler bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 307'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 305

EİMK 104 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 306

EİMK 104 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 307

EİMK 104 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 106

EİMK 105 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 105
Eski Kayıt No	: 404
Eser Adı	: Tenbîh'ül-Gafilîn
Eser Konusu	: Öğüt ve Nasihat
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1049/m. 1639-1640
Müellifi	: Ebu'l Leys Semerkandî
Müstensih	: Muhammed b. İbrahim
Vâkıfı	: İbn Numan
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+219
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x210 mm, Yazı: 230x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, onarım sonucu kahve renkli deri parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılmış ve bu yüzden köşebent tezyînatının büyük bir kısmı kaybolmuştur. Cilt üzerindeki tezyînat da aşınarak büyük oranda silinmiştir. Eserin şirazesi gevşemiş, bazı formalar ciltten ayrılmış durumdadır. Su hasarı nedeniyle varaklarda sararma, kararma ve lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapaklarda aynı kompozisyon kullanılmıştır. Şemse, ¼ oranında simetrik olarak bulut ve bitkisel motiflerle tasarlanmış olup, bezemenin büyük bir kısmı zamanla silinmiştir. Şemsenin dört yönüne soğuk çizgiler çekilmiş, uç noktalarına üçer nokta uygulanmıştır. Köşebentlere bitkisel bezeme yapılmıştır. Zencerek, "S" biçiminde tasarlanmış olup, her iki yanına soğuk çizgiler çekilerek çevrelenmiştir.

Miklep kısmında salbek formunda bir şemse yer almakta olup, ½ oranında simetrik bir düzenlemeyle bezenmiştir. Köşebentlerde yine bitkisel motifler kullanılmıştır. "S" biçimindeki zencerek, çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş ve çevresi soğuk çizgilerle

sınırlandırılmıştır. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 308).

Hat özellikleri. Eserin başında fihrist bölümü bulunmaktadır. Eserde metin kısmı, 219 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır yer almaktadır. Metin, harekeli nesih hatla yazılmış, notlar ise ta'lîk hatla yazılmıştır. Müstensihin hattı okunaklı olmakla birlikte, dönem hattının gerisinde ve istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Müstensih adını yazarken 'Şemsi Tebrizî'nin evladından' ifadesini kullanmıştır. Fihrist kısmı nesih hatla yazılmış olup içerik, paftalara ayrılmış ve her bölüm için ilgili sayfa numaraları belirtilmiştir. Metin örneği Şekil 309'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gâle" kelimelerinin keşideleri ve belirli cümlelerin üzeri sarı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 308

EİMK 105 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 309

EİMK 105 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 107

EİMK 106 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 106
Eski Kayıt No	: 663
Eser Adı	: Mutavvel
Eser Konusu	: Gramer
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1132/m. 1719-1720
Müellifi	: Sa‘düddîn Mes‘ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî et-Teftâzânî
Müstensih	: Osman b. Hâcir
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması ve Ta’lîk
Varak Sayısı	: ii+226
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x200 mm, Yazı: 195x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanın da etkisiyle aşınmış ve yıpranmıştır. Özellikle sertab kısmında büyük boyutlu yırtıklar oluşarak eserin bütünlüğü ciddi şekilde zarar görmüştür. Miklep kısmına ise, gördüğü tamirat esnasında vişneçürüğü renginde bir deri parçası yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı bezemeye sahip olup, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmış şemsede, rûmî motifleriyle birlikte penç ve yaprak motifleri kullanılmıştır.

Şemse, çevresini kuşatan dendanlarla sınırlandırılmış olup dendanların kesişim noktalarına penç çivisi ile küçük motifler, uç kısımlarına ise tığlar uygulanmıştır. Ayrıca şemsenin iki ucuna da soğuk çizgi çekilerek tığlar yapılmıştır. Kapak köşebentlerinde bitkisel bezemeler yer almakta, uç noktalarına ise penç çivisiyle motifler ve tığlar eklenmiştir. Zencerek, “S” formunda çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş olup, ortalarına nokta vurulmuştur. Zencereğin her iki yanına soğuk çizgi çekilmiştir.

Miklep kısmında, ½ oranında simetrik yerleştirilmiş şemse içerisinde soğuk baskı tekniğiyle bitkisel bezeme yapılmıştır. Şemseyi çevreleyen dendanların etrafına penç çivisiyle vurularak motifler uygulanmıştır. Miklep bölümünde köşebent ve zencerek uygulamaları kapaklardakiyle aynı şekilde yapılmıştır. Miklebi çevreleyen soğuk çizginin orta noktasına ise üç kez penç çivisi ile vurularak bezeme detaylandırılmıştır. Ciltte, klasik motif anlayışına uygun bir bezeme düzeni görülmektedir (Şekil 310).

Hat özellikleri. Eserde yer alan fihrist bölümü ta'lîk hatla yazılmıştır. Bu bölümde, her başlık için sayfa numaraları kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Metin kısmı, 226 varak olup her sayfada 19 satır yer almaktadır. Sayfa kenarlarında, özellikle bazı bölümlerde ta'lîk hatla yazılmış oldukça yoğun notlar yer almaktadır. Ta'lîk hattı ile birlikte, nesih hattının kaidelerine tam manasıyla riayet edilmediğinden dolayı "nesih kırması" olarak nitelendirilebilecek yazı da eserde yer almaktadır. Metin, istinsah amacıyla kaleme alınmış olup, okunaklıdır. 1b sayfasında 2 adet mühür bulunmakta olup, İbrahim Efendi'ye aittir. Bazı varaklarda şukkalar vardır. Metin örneği Şekil 311'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış, belirli cümlelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çekilmiştir.

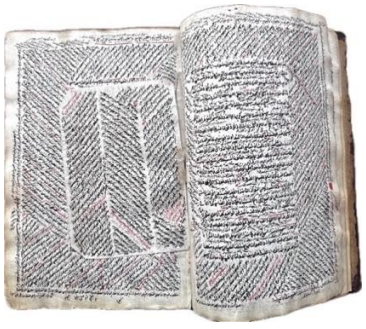
Şekil 310

EİMK 106 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 311

EİMK 106 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 108

EİMK 107 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 107
Eski Kayıt No	: 8
Eser Adı	: Ebu's-Suûd Tefsiri (İrşadü'l-Akli's-Selîm)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu's Suûd Muhammed el-İmadi
Müstensih	: Abdurrahman ez-Zenî
Vâkıfı	: İsmail ... Muhammed Efendi (h. 1214/m. 1799-1800)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+605
Satır Sayısı	: 35 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x190 mm, Yazı: 210x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kısmı, sırt, sertab ve miklep bölümlerine yapıştırılan kahve renkli deri parçalarıyla onarılmaya çalışılmıştır. Cilt üzerinde mürekkep lekeleri vardır. Ön kapağın iç kısmı ise bezle güçlendirilmiştir. Eserde bulunan mühürler kesilerek çıkarılmış ve ortaya çıkan boşluklar kâğıt parçalarıyla kapatılmıştır. Nem etkisiyle sayfalarda çeşitli boyutlarda lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine alttan ayırma mülevven tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön kapak ve arka kapak tezyînatı aynıdır. Sazyolu üslubunda tasarlanan kompozisyonda bulut, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Tüm motifler siyah renkte olup, şemsenin etrafı altın havalı dendanlarla çevrilmiştir. Ayrıca, salbeklerin başlangıç kısmına altınla yatay "S" şekli yapılmıştır. Salbekler de alttan ayırma mülevven tekniğinde olup siyah hatâyî motifi bulunmaktadır. Şemse ve salbeklerde, dendanların kesişim noktalarına altınla küçük tığlar çekilmiştir.

Köşebent tezyînatı da alttan ayırma mülevven tekniğiyle hazırlanmış olup şemse ile aynı kompozisyonda yapılmıştır. Köşebent dendanlarına çizgi demiriyle kısa tığlar çekilmiştir.

Zencerek kısmı, “S” biçimindeki çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş ve altın olup iki yanına çekilen altın çizgilerle birlikte cildin dört yanını çevrelemiştir.

Miklep kısmında bulunan daire formlu şemse ve köşebent ön arka kapak ile aynı teknik ve tezyînatta yapılmıştır. Bu kısımda da zencerek kısmı “S” biçimli çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş ve altınlanmış olup etrafına altın cetvel çekilmiştir (Şekil 312). Tüm bu tezyînat ve teknik dikkate alındığında ciltte, klasik motif anlayışına uygun bir bezeme düzeni görülmektedir.

Hat özellikleri. Metin kısmı, 605 varak ve her sayfada 35 satır bulunan eserde is mürekkebi ile nesih hattı kullanılmıştır. Belirli bölümler vurgulanmak amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Müstensihin yazısında harf anatomilerinde belirgin farklılıklar gözlenmektedir. Özellikle çanaklarda titremeler ve şekil bozuklukları dikkat çekmektedir. Harflerin yazımında standart bir ölçü gözetilmemiş, istinsah sırasında pratiklik ve hız ön planda tutulmuştur. Mürekkebin bazı bölgelerde yoğun kullanılması, harflerin olduğundan daha kalın görünmesine sebep olmuştur.

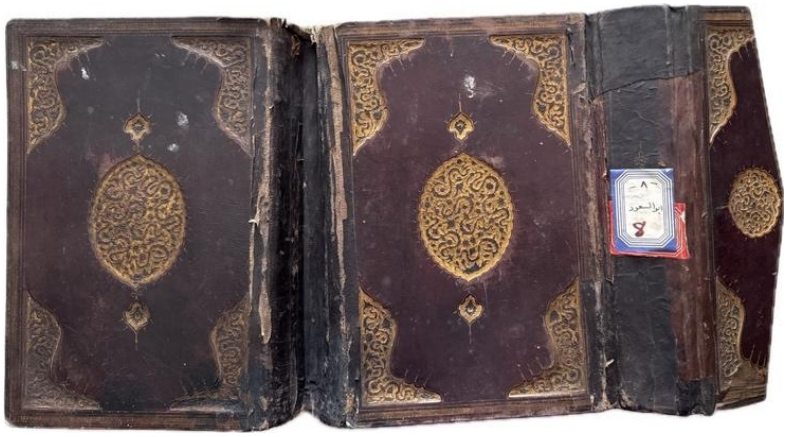
Genel olarak estetik kaygıdan ziyade, metnin çoğaltılması amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır. Harekeleme oldukça sınırlı tutulmuş olup, yanlış okuma ve anlam kaybını engellemek amacıyla yalnızca bazı kelimelere hareke eklenmiştir. Fihristten önceki mühür sayfasında, vakıf yazısı ve 2 adet mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. 605a sayfasında sülüs hat ile 2 satır dua kısmı bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 313’te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist kısmı, paftalar içerisine kırmızı ve yeşil mürekkeple yazılmıştır. 1b sayfasında dikdörtgen formda unvan tezhibi bulunmaktadır. Dikdörtgen formdaki alan içerisine, ¼ oranında simetrik bir tezyînat uygulanmıştır. Kompozisyonun merkezinde yer alan yazı alanının zemini sıvama altın ile kaplanmış olup, bu bölümde herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Yazı sahası, iki yandan dendanlar ile sınırlandırılmış ve iki ucuna altın tepelikler yapılmıştır.

Paftalar, orta bağ rûmî ve ayırma rûmîlerle oluşturulmuştur. Paftaların içi sıvama altın olup geri kalan kısımlar lacivert zeminlidir. Tezyînat içerisinde mor ve açık pembe renklerin kullanıldığı penç, gonca motiflerine tonlama yapılmıştır. Alan, 1-3-1 düzeninde yerleştirilmiş olup, çevresi altın cetvel ve lacivert zemin üzerine beyaz (+, :) biçimli kenar suyu ile çevrelenmiştir. Son olarak üst kısma 3 mm kalınlığında altın tezyînatsız bordür yapılmıştır. Söz konusu kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 314). Eserde metin kısmı, 2 mm’lik altın cetvel ile çevrelenmiştir. 1b ve 2a sayfalarında altın nokta şeklinde duraklar bulunmaktadır. Diğer sayfalarda bazı cümleler ve duraklar kırmızıdır.

Şekil 312

EİMK 107 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 313

EİMK 107 Envanter Numaralı Eserin1b 2a Sayfaları

Şekil 314

EİMK 107 Envanter Numaralı Eserin1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 109

EİMK 108 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 108
Eski Kayıt No	: 410
Eser Adı	: Talimu'l Müteallim
Eser Konusu	: Nasihat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Burhâneddin ez-Zernûcî
Müstensih	: Ebu'l Abbas
Vâkıfı	: Muhammed Nuri Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 67
Satır Sayısı	:10 st.
Boyut	: Kâğıt: 240x175 mm, Yazı: 120x95 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kısmı, özellikle sırt bölgesi olmak üzere, zamanın etkisiyle yıpranmış ve zayıflamıştır. Cilt kısmının güçlendirilmesi amacıyla bez ile yapıştırma işlemi yapılmıştır. Ancak, bazı formaların ciltten ayrılması nedeniyle eserin fiziksel bütünlüğü zarar görmüştür.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmakta olup cilt üzerinde tezyînat bulunmamaktadır (Şekil 315).

Hat özellikleri. Eserin 1a ve 2a sayfalarında Muhammed Nuri adına mühür bulunmaktadır. Eser, 67 varak olup nesih hatla yazılmıştır. Metin, manzum şekilde iki satırlık beyitler hâlinde tertip edilmiş, istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Metin örneği Şekil 316'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasına siyah mürekkeple basit bir başlık tezhibi yapılmıştır.

Şekil 315

EİMK 108 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 316

EİMK 108 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 110

EİMK 109 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 109
Eski Kayıt No	: 313
Eser Adı	: Zahiretü'l Ukbâ Hâşiyetü Sadrüşşerîa
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 960/ m. 1552-1553
Müellifi	: Ahî Çelebi Yusuf b. Cüneyd
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 313+i
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x155 mm, Yazı: 135x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı bulunmamakta olup sertab kısmının büyük bir bölümü kopmuş ve kalan kısma kahve renkli bir deri parçası yapıştırılmıştır. İç kısımlarda ise bazı sayfaların nemden dolayı lekelenmesi ve kitap kurtlarının tahribatına uğraması, eserin içeriksel bütünlüğünü tehdit etmektedir. Sayfaların kenarlarında yırtıklar ve eksiklikler oluşmuş, bazı yerlerde ise sayfalar birbirine yapışmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Arka kapakta, "S" biçimli çivi ile beyzî formlu, içi boş bırakılmış soğuk şemse oluşturulmuştur. Şemsenin dış kısmının dört tarafına penç çivisi ile vurularak motif yapılmıştır. Zencerek kısmı da "S" biçimli çivilerin ardışık şekilde vurulmasıyla meydana getirilmiştir. Sertab kısmı soğuk çizgilerle çevrelenmiş, orta kısmına ise eserin adının bulunduğu bir etiket yapıştırılmıştır. Miklep kısmında da bir şemse yer almakta, ancak büyük oranda silinmiştir. Miklep etrafındaki zencerek kısmı da yine "S" biçimli çivilerin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuştur (Şekil 317).

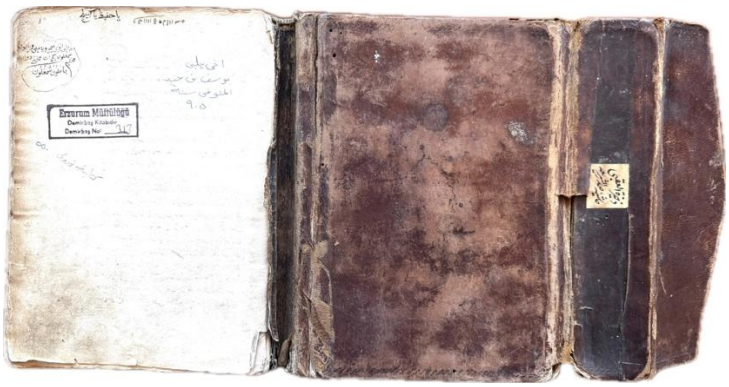
Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 313 varak olup her sayfada 19 satır bulunmaktadır ve ta'lîk hatla yazılmıştır. İstinsah amacıyla hazırlanmış bu nüshada estetik kaygıdan çok işlevsellik ön planda olup, satır altı ve sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış notlar yer almaktadır.

Eserin son sayfasında Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada bulunan ferağ kaydında sadece istinsah tarihi yazmaktadır. Metin örneği Şekil 318'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar, 'gavluhu' kelimeleri ve noktalar kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 317

EİMK 109 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 318

EİMK 109 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 111

EİMK 110 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 110
Eski Kayıt No	: 314
Eser Adı	: Şerhu Hâfız Şem'î
Eser Konusu	: Divan
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 791/m. 1388-1389
Müellifi	: Şem'î
Müstensih	:-
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787)
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Farsça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 526
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x135 mm, Yazı: 135x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kısmı, sırt bölgesine eklenen siyah bir deri parça ile güçlendirilmeye çalışılmıştır. Ancak bu işlem, kitabın köşebent tezyînatının bir kısmını gizlemiş ve orijinal görünümünü bozmuştur. Ayrıca, eserin baş kısmı, ortasındaki bazı varaklarla eksik olup bazı sayfaların da büyük bir kısmı yırtılmıştır. Bazı varakların yırtık veya eksik kısımlarına kâğıt yapıştırılarak basit bir onarım yapılmıştır. Nem etkisiyle bazı varaklarda lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön ve arka kapakları ile miklep kısmı üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahiptir. Kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bezeme yer almaktadır. Şemsenin çevresi dendanlarla sınırlandırılmış, dendanların kesişim noktalarına tığlar yapılmıştır. Salbeklerin çerisine tepelik, penç ve yaprak motifleriyle tasarım yapılmış olup bu alan da dendanlarla çevrelenmiş ve tığlarla süslenmiştir. Köşebentlere de bitkisel tezyînat uygulanmıştır. Dendan ve tığlarla bezeme alanı çevrelenmiştir.

Zencerek ise boş bırakılmış, yalnızca iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Sertab kısmında da zencerek alanı boş olup benzer şekilde iki yandan soğuk çizgilerle çevreleme yapılmıştır. İç kısımdaki kısa kenarlara üçer adet penç motifi uygulanmıştır. Miklep, vişneçürüğü renginde olup, üzerindeki şemse ve köşebent bezemeleri kapakla aynı özellikleri taşımaktadır (Şekil 319). Miklep iç yüzeyi ve yan kâğıtlarda ebru kullanılmıştır (Şekil 320). Ciltte kullanılan motif ve kompozisyon, eserin istinsah tarihiyle uyumlu değildir; mevcut tezyînat klasik anlayışta yapılmış olup, muhtemelen daha sonraki bir dönemde uygulanmıştır.

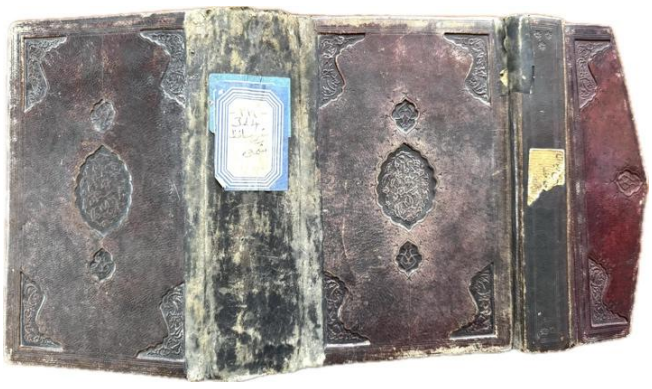
Hat özellikleri. Eser, 526 varak olup her sayfada 21 satır bulunmaktadır ve nesih hatla yazılmıştır. XIV. yüzyılda yazıldığı ifade edilen bu nüsha, dönemin yazı üslubu göz önüne alındığında, eğitimli bir müstensih/hattat tarafından istinsah edilmiş olmalıdır.

Son sayfada Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman Efendi'ye ait vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada bulunan ferağ kaydında müstensih adı belirtilmemiştir. Metin örneği Şekil 321'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup belirli kısımların üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 319

EİMK 110 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 320

EİMK 110 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 321

EİMK 110 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 112

EİMK 111 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 111
Eski Kayıt No	: 188
Eser Adı	: Kenzü'd Dekâik
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l-Berekât Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmud En-Nesefi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 230
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: 110x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kenarları, zamanın etkisiyle aşınmış ve zarar görmüştür. Eserin su ile teması sonucu birçok sayfa sararmış ve büyük, koyu renkli lekelerle kaplanmıştır. Bu durum hem kitabın dış görünümünü bozmuş hem de içerikteki yazıları okunmaz hale getirmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplıdır ve krem-kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 322).

Hat özellikleri. Eser, 230 varak olup satır sayısı değişkendir ve nesih hatla yazılmıştır. Sülüs hatla yazılan besmelelerde "mîm" ve "hâ" harflerinin içi kırmızıya boyanarak süslenmiştir. Satır araları not alınması amacıyla geniş bırakılmış, satır aralarına ve sayfa kenarlarına ta'lîk ve nesih hatla notlar eklenmiştir. Eser, sanatsal anlamdan ziyade istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Eserin ilk sayfasında 3 adet mühür bulunmakta olup İbrahim Efendi, Seyyid Muhammed Emin Efendi ve Mustafa Efendi'ye aittir. Eser son kısımdan eksik olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 323'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 322

EİMK 111 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 323

EİMK 111 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 113

EİMK 112 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 112
Eski Kayıt No	: 331
Eser Adı	: Mektûbât-ı Şeyh Yahya
Eser Konusu	: Ahlak ve Tasavvuf
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1249/m. 1833-1834
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 295
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x120 mm, Yazı: 165x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin hasarlı bölgeleri, kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmış, bu durum orijinal yapısına zarar vermiştir. Bazı varaklar, suyla temas etmesi sonucu sararmış ve büyük, koyu renkli lekelerle kaplanmıştır. Kitap kurtlarının tahribatına uğraması nedeniyle sayfalarda delikler ve yıpranmalar oluşmuştur. Bu durum, eserin hem görsel hem de içeriksel bütünlüğünü ciddi şekilde zedelemiş ve acil bir restorasyon işlemine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eser, mavi renkte bez koruma kılıfı ile muhafaza edilmektedir (Şekil 324). Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır. Eserin sırt kısmı ile kapak kenarları vişneçürüğü rengindedir. Ön ve arka kapak yüzeyine koyu yeşil renkte deri kaplama yapılmış olup, mülemma teknikte beyzî formda bir şemse yerleştirilmiştir. Kapaklardaki şemse, dörtte bir oranında simetrik yerleştirilmiş tepelik ve rûmî motiflerle bezenmiştir.

Salbekler ½ oranında simetrik düzenlenmiş rûmî motifler ve tepeliklerle bezenmiştir. Şemsenin etrafında üç ince soğuk çizgiyle dikdörtgen bir alan oluşturulmuştur. Bu dikdörtgen alanın ortasından yatay bir çizgi çizilmiştir. Alanın iç çizgisinin orta noktalarına ve köşelerine "S" biçimli çivilerle motifler uygulanmıştır. Kapak köşelerine soğuk çizgiler çekilmiş ve bu çizgiler zencerek ve iki yandan soğuk çizgilerle çerçeve yapılmıştır. Ciltte bulunan rûmî tasarım

klasik anlayışın etkisini sürdürmekle birlikte, geç döneme ait bir uygulama özelliği göstermektedir (Şekil 325).

Hat özellikleri. Eser, 295 varak olup her sayfada 17 satır bulunmaktadır ve ta'lîk hatla yazılmıştır. Satır sonuna sığmayan kelimeler, önceki kelimenin üzerine yazılarak metin tamamlanmıştır. Sayfa kenarına alınan notlar da ta'lîk hatladır. Harf oranlarında farklılıklar gözlenmekte ve yazı dönemin hat anlayışının gerisindedir. Buna rağmen yazım tarzı ve bütünlüğü göz önüne alındığında eser, eğitimli biri tarafından istinsah edilmiştir.

Eser, ahlak ve tasavvuf konularını ele alan mektuplardan oluşmaktadır. Eserin 1a sayfasında Seyyid Muhammed, Molla Muhammed Sabir Reşid ve okunamayan bir kişiye ait olmak üzere üç adet mühür bulunmaktadır. Mektubun son sayfası ise şiirle tamamlanmış ve istinsah tarihi yazılmıştır. Ancak eserin müstensihine dair herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Metin örneği Şekil 326'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış olup siyah ve çift kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 324

EİMK 112 Envanter Numaralı Eserin Bez Cildi

Şekil 325

EİMK 112 Envanter Numaralı Eserin Orijinal Cildi

Şekil 326

EİMK 112 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 114

EİMK 113 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 113
Eski Kayıt No	: 420
Eser Adı	: Şerhu'l-Akâid
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1132/m. 1719-1720
Müellifi	: Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî et-Teftâzânî
Müstensih	: Ömer b. Ahmed
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 228
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt yapısı, sırt ve sertab kısımlarında oluşan büyük yırtıklar ve şirazenin dağılması nedeniyle büyük ölçüde tahrip olmuştur. Bazı formaların ciltten ayrılmış bazıları kopmak üzeredir. Nemden ötürü bazı varaklarda mürekkep lekeleri oluşmuştur. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile krem-kahve renkte kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmında, beyzî formda düzenlenmiş şemse tezyînatı yer almakta olup rûmî ve bitkisel motiflerden oluşan bu süsleme soğuk bırakılmıştır (Şekil 327).

Hat özellikleri. Eserde ilk varaklar eksik vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada ferağ kaydı bulunmaktadır. Eser, 228 varak olup her sayfadaki satır sayısı sabit değildir ve ta'lîk hatla yazılmıştır. Satır araları, not alınabilmesi amacıyla geniş tutulmuş olup notlar düzenli şekilde ta'lîk hatla kaydedilmiştir ve bazı sayfalarda oldukça yoğundur. Yazı üslubu sanat bakımından dönemin gerisinde kalmakla birlikte, metin istinsah amacıyla yazılmıştır. Metin örneği Şekil 328'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

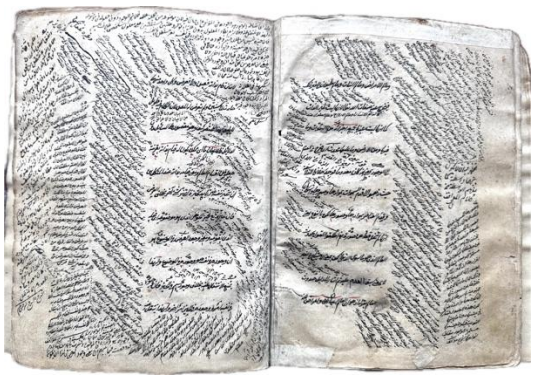
Şekil 327

EİMK 113 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 328

EİMK 113 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 115

EİMK 114 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 114
Eski Kayıt No	: 7
Eser Adı	: Envârû't Tenzîl ve Es'râr̂ût- Te'vîl (1. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 284
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 160x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt üzerindeki şemse tezyînatı tamamen silinmiş ve ön kapaktaki şemse ise tahrip olmuştur. Ciltteki hasarları onarmak için yapılan tamirde, vişneçürüğü renginde bir parça parça yapıştırılmıştır. Nemden ötürü metinde mürekkep lekeleri oluşmuştur. Ayrıca, eser kitap kurtlarının tahribatına maruz kalmış olup acil restorasyon ihtiyacı bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları mevcuttur. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı yöntemiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ancak cildin tahrip olmuş olması nedeniyle bu bezeme silinmiştir. Arka kapak şemse alanında, mevcut izlerden bulut ve bitkisel bezeme yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda ciltte klasik motif anlayışına uygun bir bezeme düzeni gösterdiği düşünülmektedir. Miklep kısmında da herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır (Şekil 329).

Hat özellikleri. Eser başında eksik varaklar vardır. Mevcut eser, 284 varak olup her sayfada 29 satır bulunmaktadır. Yazı, tam anlamıyla nesih hattı olmadığından rik'a hatta benzeyen harf formları da içerdiğinden "nesih kırması" olarak ifade edilmiştir. Yazı yoğun,

satır araları dar tutulmuş olup harekeleme sınırlı, harf kaidelerine ise riayet edilmemiştir. Müstensih, metni istinsah amacıyla yazmıştır. İlk cilt olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 330'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümlelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çekilmiştir.

Şekil 329

EİMK 114 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 330

EİMK 114 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 116

EİMK 115 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 115
Eski Kayıt No	: 17
Eser Adı	: Meâlimü't-Tenzîl (2. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ' el-Begavî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: ii+369
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: 165x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zaman içinde yıpranmış ve çeşitli hasarlar almıştır. Bazı formalar ciltten kopmuş, cilt yüzeyinde ve iç sayfalarda nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep bulaşmaları oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep kısmında, alttan ayırma mülevven teknikte beyzî formda şemse tezyînatı bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta aynı kompozisyon yer almakta olup, bitkisel motiflerden sazyolu üslupta tasarım yapılmıştır.

Şemsenin çevresi, fırça ile yapılmış altın dendan ve altın tığlarla çevrelenmiştir. Şemsenin üst ve alt kısımlarına yine fırça ile tepelik formunda bezeme ve iki altın nokta eklenmiştir. Köşebentlerde hatâyî, penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bezeme uygulanmıştır. Köşebentlerin etrafı altın dendanlarla belirginleştirilmiş ve altın tığlarla yapılmıştır. Ayrıca köşebentlerin arasına fırça ile altın üçer nokta eklenmiştir. Zencerek, altınla oluşturulmuş "S" biçimli motiflerinden meydana gelmiş olup, her iki yanından altın cetvellerle

çevrelenmiştir. Sertab kısmı ise altın fırça ile paftalara ayrılmış olup bu paftaların arasına altın noktalar yerleştirilmiş ve tüm alan çift altın cetvelle çevrilerek çevrelenmiştir.

Miklep kısmında yer alan şemse, simetrik olarak ½ oranında hançer yaprak motifleriyle tasarlanmıştır. Şemsenin çevresi fırça yapılmış altın dendanlarla çevrilmiş ve altın tığlarla zenginleştirilmiştir. Ayrıca şemsenin üst ucunun dışına bir altın nokta eklenmiştir. Miklep köşebentleri ve zencerek bezemeleri, ön ve arka kapakla aynı süsleme anlayışıyla yapılmıştır (Şekil 331). Cildin yan kâğıdı ve miklep içine ise desenli kâğıt yapıştırılmıştır (Şekil 332).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 369 varak olup her sayfada 23 satır bulunmaktadır ve nesih (ince nesih) hatla yazılmıştır. Vakfiye ve mühür sayfasından önceki boş sayfaya fihrist kısmı eklenmiştir. Yazıda harekeleme sınırlıdır ve aynı harflerde oran farklılıkları olmakla birlikte metin genel olarak okunaklıdır. Yazım tekniği ve harf bütünlüğü bakımından değerlendirildiğinde müstensih, eseri istinsah amacıyla yazmıştır.

Ayrıca eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait vakıf yazısı, vakıf mührü (vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787) ve şahsi mührü vardır. Eser, Enfal Sûresi ile başlamakta ve Kasas Sûresi ile sona ermekte olup, 2. cilt olması sebebiyle ferağ kaydı bulunmamaktadır. Bazı sayfalarda yine Faik Osman'a ait mühür yer almaktadır. Metin kısmı Şekil 333'te sunulşmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 1-2 mm'lik altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 331

EİMK 115 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 332

EİMK 115 Envanter Numaralı Cilt İçi

Şekil 333

EİMK 115 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 117

EİMK 116 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 116
Eski Kayıt No	: 17
Eser Adı	: Meâlimü't-Tenzîl (1. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ' el-Begavî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: 397
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x155 mm, Yazı: 165x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış, şemse içi tezyînatın bir kısmı silinmeye başlamıştır. Bazı formalar ciltten tamamen kopmuş, bazıları ise gevşek bir şekilde bağlıdır. Nem etkisiyle sayfalarda küçük kahverengi lekeler ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön ve arka kapakları ile miklep kısmı, alttan ayırma mülevven teknikte uygulanmış beyzî formdaki şemse tezyînatıyla bezenmiştir.

Ön ve arka kapaklarda sazyolu üslupta aynı kompozisyon yer almakta olup, bitkisel motifler kullanılmıştır. Şemse, çevresi, fırça ile uygulanmış altın dendan ve altın tığlarla sınırlandırılmıştır. Üst ve alt kısımlara ise fırça ile yapılmış tepelik formunda motifler ve ikişer altın nokta ilave edilmiştir.

Köşebentlerde hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılarak bir bezeme kompozisyonu oluşturulmuştur. Bu alanlar altın dendanlarla çevrelenip tığlar yapılmıştır. Köşebentlerin arasına, fırça ile uygulanmış üçer altın nokta yerleştirilmiştir. Zencerek, "S" biçimli motiflerin altınlanmsıyla meydana getirilmiş olup, her iki yanından altın cetvellerle çerçevelenmiştir. Sertab kısmı, fırça ile altın kullanılarak paftalara ayrılmış, bu bölümlerin aralarına altın noktalar yapılmış ve tüm sertab alanı çift altın cetvelle kuşatılmıştır.

Miklep yüzeyinde yer alan şemse, ½ oranında simetrik hançer yaprak motifleriyle düzenlenmiştir. Şemsenin çevresi altın dendan ve altın tığlarla bezenmiştir. Üst kısmına bir adet altın nokta eklenmiştir. Miklep köşebentleri ve zencerek bezemeleri, kapak süslemeleriyle aynıdır (Şekil 334). Cildin iç yüzeyinde, yan kâğıt ve miklep içine desenli kâğıt yapıştırılmıştır. Sonuç olarak birinci cilt de ikinci cilt ile aynı teknik, süsleme düzeni ve bezeme anlayışıyla hazırlanmıştır. Bu ciltte ön kapak tezyînatı büyük oranda tahrip olmuştur. Genel olarak ciltteki kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 397 varak olup her sayfada 23 satır bulunmaktadır ve nesih (ince nesih) hatla yazılmıştır. Birinci ciltte olduğu gibi, yazıda harekeleme sınırlıdır. Metin genel olarak okunaklı olup eseri estetik kaygıdan ziyade istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır.

Eserin son sayfasında da yine Faik Osman'a ait bir mühür yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin ilk cilt olması nedeniyle tamamlanma veya ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 335'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümleler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 334

EİMK 116 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 335

EİMK 116 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 118

EİMK 117 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 117
Eski Kayıt No	: 80
Eser Adı	: Sahîh-i Buhârî (2. Cilt)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İmam Buhari
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+350
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x175 mm, Yazı: 160x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi, krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kısmında, özellikle sırt ve sertaba uygulanan tamiratlarda siyah deri parçası yapıştırılmıştır. Bazı varaklar, yırtıkların onarılması amacıyla kâğıt yapıştırılarak güçlendirilmiştir. Nemden kaynaklanan hasarlar ise bazı sayfalarda leke oluşmasına neden olmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön ve arka kapaklarda soğuk baskı tekniğiyle çizgilerden geometrik form oluşturulmuş ve bu alanlar tezyînat içermemektedir. Köşebent kısımlarına 45 derece açıyla soğuk çizgiler uygulanmıştır. Ayrıca cildin tüm çevresi soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Cildin bazı bölgelerine penç çivisi ile motifler uygulanmıştır. Miklep bölümünde yer alan damla formlu şemsenin içerisine de penç çivisiyle motifler yapılmıştır. Miklebin dış çevresi soğuk çizgilerle sınırlandırılmış olup köşelerine ise penç çivisiyle süsleme yapılmıştır (Şekil 336).

Hat özellikleri. Eserin fihrist kısmı, boş bir sayfaya paftalar hâlinde nesih hatla yazılmış, sayfa numaraları ise kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Eserde metin kısmı, 350 varak olup her sayfada 17 satır bulunmaktadır ve harekeli nesih hatla yazılmıştır. Yazı cetvel içine alınmamış olmakla birlikte düzene riayet edilmeye çalışılmıştır. Metinde belirli kısımlar sülüs hatla yazılarak vurgulanmıştır. Müstensih, metni istinsah amacıyla yazmıştır.

İlk varaklar hem kâğıt hem de yazı bakımından farklı olup sonradan eksik metni tamamlamak için eklenmiştir. 1b sayfasında 3 adet mühür bulunmakta olup Seyyid Muhammed Emin Efendi, Mustafa Efendi'ye aittir. Eser, 2. cilt olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 337'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple ve sülüs hatla siyah mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 336

EİMK 117 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 337

EİMK 117 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 119

EİMK 118 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 118
Eski Kayıt No	: 260
Eser Adı	: Bulunamamıştır
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: i+430+i
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 170x105 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış, özellikle sırt kısmında aşınmalar görülmektedir. Cilt, eserden ayrılmak üzere olup sertab ve miklep kısımları ciddi şekilde yırtılmıştır. Nemin etkisiyle ciltte ve sayfalarda lekeler oluşmuş, eserin genel görünümü olumsuz etkilenmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklarda aynı

kompozisyon yer almakta olup, şemse içi hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleriyle bezenmiştir. Şemse çevresi, soğuk baskı ile yapılmış dendanlarla sınırlandırılmıştır.

Köşebentler, çizgi demirinin 45 derece açıyla uygulanmasıyla oluşturulmuş ve iç kısımları bezemesiz bırakılmıştır. Cildin tüm çevresi soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Aynı şekilde, sertab kısmının çevresi de soğuk çizgilerle belirginleştirilmiştir. Miklep üzerinde yer alan beyzî formlu şemsenin içi bitkisel motiflerle süslenmiş olup şemse çevresi soğuk baskı dendanlarla kuşatılmıştır. Miklep dış çerçevesine de soğuk çizgiler çekilerek kompozisyon tamamlanmıştır. Genel olarak ciltteki kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 338).

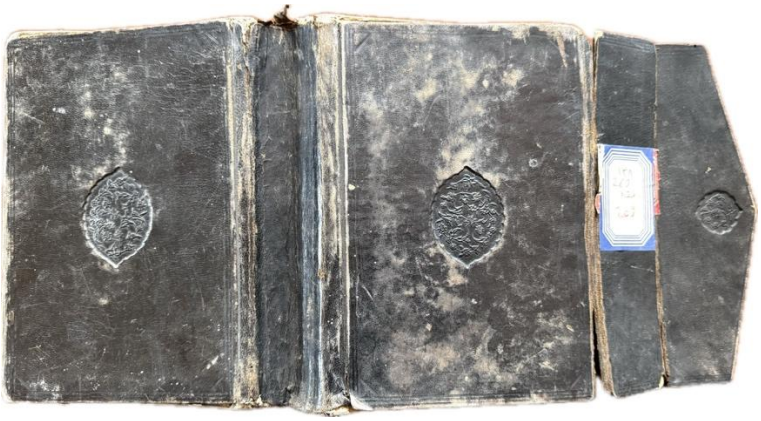
Hat özellikleri. Eserin ilk varakları eksik olduğu için başlangıç kısmı hakkında bir bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Eserde metin kısmı, 430 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Yazı, tam anlamıyla ta'lîk olmayıp nesih karakterleri de içerdiğinden ta'lîk kırması olarak nitelendirilebilir. Satır araları dar, harf ve kelime aralarındaki boşluklar düzensizdir. Harf anatomilerinde farklılıklar gözlemlenmektedir. Sayfa kenarlarında ta'lîk hatla alınmış notlar yer almaktadır.

Eser, istinsah amacıyla yazılmış olup yazı üslubu açısından yer yer düzensizlikler ve teknik eksiklikler barındırmaktadır. Eserin son sayfasında ise Muhammed Emin adına ait iki mühür bulunmaktadır. Eserin müstensihi ve istinsah tarihi ile ilgili bir bilgi mevcut değildir. Metin örneği Şekil 339'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış, bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 338

EİMK 118 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 339

EİMK 118 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 120

EİMK 119 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 119
Eski Kayıt No	: 409
Eser Adı	: Şerh Tarîkat-ı Muhammediyye
Eser Konusu	: Din, Ahlak ve Tasavvuf
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1168/ m. 1754-1755
Müellifi	: Fadl Müfti el Hadımî Hüseyin b. Abdülkerim
Müstensih	: Yusuf b. Hüseyin
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 252
Satır Sayısı	:27 st.
Boyut	: Kâğıt: 240x150 mm, Yazı: 170x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle köşe kısımları, sırt ve sertab bölgelerinde görülen yıpranmalar nedeniyle kahve renkli parçalarla onarılmıştır. Şemse kısmında ciddi bir hasar oluşmuştur. Cilt genelinde lekeler bulunurken, eserin üst kısmında sudan ötürü varaklarda sararma ve lekelenme meydana gelmiştir. Metinde yer alan mürekkep

lekeleri, yazı alanına zarar vermiş olup bazı harf ve kelimelerin okunabilirliğini olumsuz etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine alttan ayırma tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön kapak ve arka kapak tezyînatı aynıdır. Tezyînatta hatâyî, penç ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin etrafında yer alan dendanlar tahrip olmuştur. İki ucunda bulunan salbeklerde ise alttan ayırma tekniği uygulanmış ve içlerinde hatâyî motifi yer almaktadır. Salbek çevresine fırça yardımıyla altın noktalar ve dendanlar yapılmış, kısa altın tığlarla çevrelenerek kompozisyon tamamlanmıştır.

Cildin çevresine ince altın cetvel çekilmiş ve belirli aralıklarla altın noktalar yerleştirilmiştir. Köşebent kısımlarına 45 derecelik açıyla altın cetvel çekilmiş ve ortalarına altın noktalar ilave edilmiştir. Zencerek kısmında ise bazı tahribatlar bulunmakla birlikte, altın "S" biçimli çivilerin ardışık vurulmasıyla oluşturulan desenin iç kısmına iki, dış kısmına ise tek altın cetvel çekilmiştir.

Miklep kısmında yer alan damla formlu şemse de alttan ayırma tekniğiyle hazırlanmış olup, penç, gonca ve yapraklardan oluşan serbest bir tasarım içermektedir. Bu alanın etrafı da fırça yardımıyla yapılmış altın dendanlar ve kısa tığlarla süslenmiştir. Ayrıca ince altın cetvellerle çevrelenmiş ve zencerek kısmı ise boş bırakılmıştır. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat istinsah tarihi ile uyumludur (Şekil 340).

Hat özellikleri. Eser, 252 varaktan oluşmakta ve her sayfada 27 satır ihtiva etmektedir. Metinde kullanılan hat, genel yapısı itibarıyla nesih hattı özellikleri taşımaktadır. Ancak bazı harf formlarında özellikle "sin" harfinin keşidelerinde gözlemlenen belirgin uzatmalar, "lam" harfi ve bazı harflerin bitişlerindeki aşağı doğru uzatmalardan ötürü harf anatomisinde meydana gelen farklılıklar klasik nesih formunun dışına çıkarak ta'lîk hattının estetik etkilerini çağrıştırmaktadır. Bu durum, yazının "nesih kırması" olarak nitelendirilebileceğini ve hattattın yahut müstensihin kişisel üslubunu yansıttığını göstermektedir. Eserin 1a sayfasında iki vakıf yazısı ve Abdullah Edib'e ait mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 341'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Altın ve mavi renkte zemin üzerine basit bitkisel bezeme yapılmıştır. Metin kısmı 3 mm'lik altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir.

Eserin 1b sayfasında, dikdörtgen formda unvan tezhibi yer almaktadır. Bu alanın orta kısmında Besmele yazısı bulunmaktadır. Yazının zeminine herhangi bir boya uygulanmamış olup yazı alanının her iki yanında yer alan boşluklar, sıvama altın ile kaplanmıştır. Tüm yazı

alanı açık pembe renkte dendanlar ile sınırlandırılmıştır. Geriye kalan zemin alanı da sıvama altın olup, bu zemin üzerine beyaz renkte penç ve gonca motifi ile yeşil renkli yaprak motifleri kullanılarak bezeme yapılmıştır. Penç ve gonca motiflerinin iç kısımlarına sülyen ve vişneçürüğü renklerinde tonlamalar yapılmıştır. Dikdörtgen formdaki alan, 1 mm'lik altın cetvelle çevrelenmiştir. Bu alanın üst kısmında ise 1 mm'lik altın cetvel, 3 mm kalınlığında beyaz zeminli (+, :) biçiminde kenarsuyu, 1 mm'lik altın cetvel, vişneçürüğü renkte (+, :) biçiminde kenarsuyu ve tekrar 1 mm'lik altın cetvel bulunmaktadır.

Taç bölümü, ½ oranında simetrik düzenlemeyle tezyîn edilmiştir. Bu alanda, beyaz renkte ayırma rûmî motifleri ile çevrelenmiş lacivert zeminli bir pafta oluşturulmuştur. Pafta içerisinde beyaz renkte penç ve gonca motifleri ile bezeme yapılmış olup bu motifler üzerine vişneçürüğü renkte tonlama uygulanmıştır. Altın zeminli alan, yine beyaz renkli penç ve gonca motifleriyle süslenmiş ve bu motiflere de vişneçürüğü renkte tonlama yapılmıştır. Yine bu kısımda yer alan yaprak ve dallar, yeşil renkte boyanmıştır. Kompozisyonda kalan boşluklar, yüzeyde hareketlilik ve denge sağlamak amacıyla, iğne perdah tekniğiyle uygulanmış üç nokta ile doldurulmuştur.

Eserde metin kısmı, altın 3 mm kalınlığında altın bordür ve siyah renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Son sayfada yer alan ferağ kaydı üçgen formlu alan içine yazılıp altın cetvelle sınırlandırılmıştır. Tezyînat, genel itibarıyla zaman içerisinde ciddi ölçüde zarar görmüştür. Motiflerde renk solması ve nem veya su kaynaklı deformasyonlar mevcuttur. Kompozisyon bakımından klasik anlayışta olmakla birlikte işçilik açısından XVIII. yüzyıl bazı yazma eserlerde görülen örneklere benzemektedir (Şekil 342).

Şekil 340

EİMK 119 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 341

EİMK 119 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 342

EİMK 119 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 121

EİMK 120 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 120
Eski Kayıt No	: 143
Eser Adı	: Surretü'l Fetâvâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1106/m. 1694-1695
Müellifi	: Sadık Muhammed b. Ali es Sâkızî
Müstensih	: Mustafa el Mevla Hallafe
Vâkıfı	: el Hâce Emine Şerife
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+312
Satır Sayısı	: 30 st.
Boyut	: Kâğıt: 230x150 mm, Yazı: 160x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmında oluşan parçalanmalar, bantla yapıştırma ile geçici olarak onarılmaya çalışılmıştır. Bazı formalar eserden ayrılmıştır. Bazı varakların su alması sonucu sararma, nem ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Eser, kitap kurtlarının tahribatına uğramış olup, acil bir şekilde restorasyon işlemlerine ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapak üzerinde bulunan tezyînat aynı olup soğuk baskı tekniğinde yapılmıştır. Cildin ortasında bulunan köşeli hatlara sahip, geometrik karakterli şemse içerisine ¼ oranında simetrik olarak bulut, penç, hatâyî, gonca ve hançer yaprak motifleri uygulanmıştır. Şemse çevresinde bulunan dendanların uç kısmına penç çivisi ile vurulmuştur.

Cildin çevresi, soğuk baskı tekniğiyle oluşturulmuş çizgilerle sınırlandırılmıştır. Bu çizgilerin köşe noktalarına birer adet**,** orta kısımlarına ise üçer adet penç çivisi uygulanmıştır. Ciltte yer alan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmış olup şemse formunun geometrik özellik göstermesi, dönemin bazı örneklerine benzerlik göstermektedir (Şekil 343).

Hat özellikleri. Eserin fihrist bölümü dikdörtgen paftalar içerisine ta'lîk hatla yazılmıştır. 1a sayfasında el Hâce Emine Şerife'nin eseri vakfettiğine dair vakıf yazısı bulunmaktadır. Eserde metin kısmı, 312 varak ve her sayfada 30 satır bulunmakta olup, is mürekkebiyle yazılmıştır. Başlıklar ve belirli işaretler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Harf geçişleri akıcı, arasındaki mesafe ise oldukça dardır. Bazı harflerde kalemin fazla mürekkep alması ya da kâğıdın emiciliğinden kaynaklanan kalınlaşma görülmektedir. XVII. yüzyıl ilmî metinlerinde yaygın biçimde karşılaşılan sadeleştirilmiş yazı anlayışını yansıtmaktadır. Metin örneği Şekil 344'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist kısmı dikdörtgen formlu altın cetvellere ayrılmıştır. 1b unvan sayfasında metnin üst kısmında iki dikdörtgen alan ile taç kısmından oluşan bir başlık tezhibi mevcuttur. İlk dikdörtgen alanda, zemin boyanmamış ve herhangi bir yazı yer almamaktadır. Alanın çevresi, ¼ oranında simetrik olacak şekilde kırmızı, yeşil ve beyaz renklerde işlenmiş penç motifleriyle tezyîn edilmiştir. Bu alan, 1 mm kalınlığında altın cetvelle çevrelenerek sınırlandırılmıştır. İkinci dikdörtgen alanda ise orta kısımda, is mürekkebi ile yazılmış Besmele yer almaktadır. Bu yazının etrafı da yine ¼ oranında simetrik bir düzenle kırmızı, pembe, yeşil ve beyaz renkli penç motifleriyle süslenmiştir. Alan, 1 mm kalınlığındaki altın cetvelle sınırlandırılmış olup, üst kısmında kompozisyonu tamamlayan bir taç bölümü yer almaktadır.

Taç kısmı ½ oranında simetrik bir düzenlemeyle tezyîn edilmiştir. Tüm alanda lacivert zemin kullanılmış olup bu zemin üzerine altın rûmî motifleri ile kırmızı, pembe, yeşil, turuncu ve beyaz renklerde penç motifleri yapılarak kompozisyon oluşturulmuştur. Tezyîni alanın çevresinde bulunan altın dendanların üzerinde kırmızı renkte penç benzeri motifler bulunmaktadır. Lacivert dendanların üzerine ise nokta ve tirfillerle basit tığ yapılıp tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 345).

1b ve 2a sayfaları 1 mm kalınlığında altın cetvelle çevrelenmiş olup diğer varaklarda cetvel yoktur. Ayrıca başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Kompozisyonda yer alan motifler klasik anlayışı yansıtmakta; ancak uygulamada ince bir işçilikten ziyade daha sade bir uygulama görülmektedir. Bu durum, özellikle XVII-XVIII. yüzyılda bazı yazma eserlerde karşılaşılan örneklere benzemektedir.

Şekil 343

EİMK 120 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 344

EİMK 120 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 345

EİMK 120 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 122

EİMK 121 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 121
Eski Kayıt No	: 201
Eser Adı	: el-Kâfî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu Ömer b. Abdü'l Ber
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+326
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x155 mm, Yazı: 190x120 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Açık kahve renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmında oluşan hasarlar, açık kahve renkli bir deri parçası ile kapatılarak onarılmaya çalışılmıştır. Sertab kısmında özellikle kenarlarda büyük yırtıklar oluşmuş ve miklep büyük oranda yırtılmıştır. Bazı varaklar, kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiş olsa da nemden dolayı varaklarda kahverengi lekeler oluşmuştur. Bazı varaklarda kitap kurtlarının açtığı delikler olduğu görülmektedir. Bu durum, eserin hem görsel hem de içeriksel bütünlüğünü olumsuz etkilemiş ve acil restorasyon gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri olup krem kahve tonlarda kâğıt çârkûşe tekniği ile yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 346).

Hat özellikleri. Eserde, sayfa numaraları belirtilmiş bir fihrist kısmı yer almakta olup başlıklar nesih hatla yazılmıştır. Metin kısmı, 326 varak ve her sayfada 27 satır olacak şekilde yine nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme, anlamı belirginleştirmek amacıyla sınırlı düzeyde uygulanmıştır. Harf anatomisine ve yazı düzenine özen gösterilmeden istinsah edilmiştir. Eserin 1a sayfasında 2 adet mühür bulunmaktadır. 1b sayfasındaki mühür Seyyid Muhammed Emin Efendi'ye aittir. Eserin son sayfasında ise üç adet mühür bulunmaktadır ve bunlardan ikisi yine Seyyid Muhammed Emin Efendi'ye aittir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmakla birlikte eserin ferağ kaydı yoktur. Metin kısmı Şekil 347'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 346

EİMK 121 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 347

EİMK 121 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 123

EİMK 122 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 122
Eski Kayıt No	: 607
Eser Adı	: Tevhid Şerhi Telvîh
Eser Konusu	: Usûl-i Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1190/m. 1776-1777
Müellifi	: Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî et-Teftâzânî
Müstensih	: Muhammed b. Derviş
Vâkıfı	: Muhammed el Bayburdî, Vaiz Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 359
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: 160x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde özellikle ön kapağın sırt kısmı ve sertab bölgesinde yırtıklar oluşmuştur. Cilt üzerinde lekeler meydana gelmiştir. Yırtıkların birleştirilmesi amacıyla kâğıt parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılmış olsa da nemden dolayı sayfalarda kahverengi lekeler ve mürekkep akmaları oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Cilt üzerinde herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır. Ön ve arka kapak kenarları soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Miklep çevresi de aynı şekilde soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır (Şekil 348). Cilt yan kâğıdı sarı renktedir.

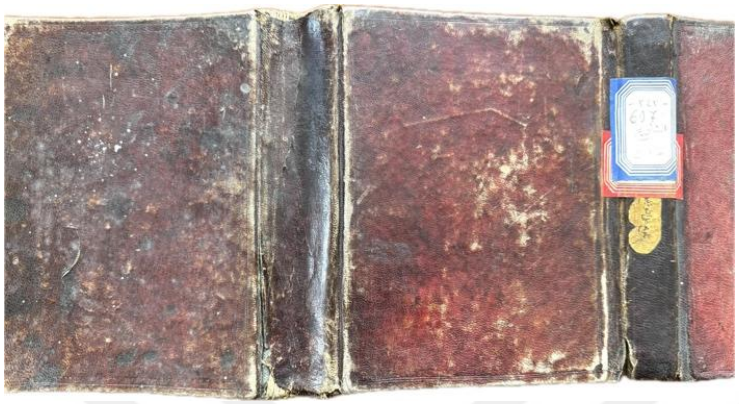
Hat özellikleri. Eser, 359 varak olup her sayfada 21 satır bulunmaktadır ve nesih hatla yazılmıştır. Harf formlarında yer yer orantısızlıklar görülse de okunabilirliği iyidir. Yazı, döneminin nesih hattı seviyesinin gerisinde olduğundan metin, istinsah amacıyla yazılmıştır.

Eserin 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada eserin ferağ kaydı bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 349'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. “gavluhu” kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmış bazı kelimelerin üzeri kırmızı çizilmiştir. Metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 348

EİMK 122 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 349

EİMK 122 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 124

EİMK 123 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 123
Eski Kayıt No	: 211
Eser Adı	: Sadrüşşerîa
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 941/m. 1534-1535
Müellifi	: Sadrüşşerîa es-Sânî Ubeydullāh b. Mes'ûd b. Tâcişşerîa Ömer b. Sadrişşerîa el-Evvel Ubeydillāh b. Mahmûd el-Mahbûbî el-Buhârî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 372+ii
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x160 mm, Yazı: 150x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin arka kapağı ayrılmak üzere olup acil müdahale gerektirmektedir. Eserin su ile teması sonucu bazı sayfalar yırtılmış, büyük lekeler oluşmuş ve şiraze gevşemiş ve arka kapaktan ayrılmak üzeredir. Bazı formalar kopmak üzeredir ve bu durum, eserin bütünlüğünü tehdit etmektedir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eser kahve renkte deri ile kaplanmıştır, ancak günümüzde yalnızca sırt kısmındaki deri bulunmaktadır. Ön kapak tamamen kopmuş, arka kapakta ise yalnızca mukavva kısmı kalmış olup bu kısım da büyük ölçüde tahrip olmuştur (Şekil 350).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 372 varak olup her sayfada 17 satır bulunmaktadır ve nesih hatla yazılmıştır. Harf anatomilerinde farklılıklar gözlemlenmekte, harf oranlarına yeterince riayet edilmemiştir. Eser, istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Eserin 1a sayfasında mühür bulunmakta olup okunamamıştır. Müstensih ile ilgili bilgi okunamamıştır. Metin örneği Şekil 351'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelime ve harfler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 350

EİMK 123 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 351

EİMK 123 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 125

EİMK 124 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 124
Eski Kayıt No	: 236
Eser Adı	: Şerhü'l Hidâye (1. Eser) Hikmetun Nübüvve ve'l Kur'an (2. Eser)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1056/m. 1646-1647
Müellifi	: Ebherî
Müstensih	: Muhammed ... Yakûtî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: iv+207+ii
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 205x145 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, onarım sırasında sehven ters yönde yapıştırılmıştır. Sırt ve sertab kısımlarındaki yıpranmalar, yeşil renkte bir suni deri parça ile tamir edilmeye çalışılmıştır. Bazı varaklar, yırtıkların birleştirilmesi amacıyla kâğıt parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Şiraze kısmında gevşemeler ve kopmalar olduğu gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri mevcuttur. Ciltte herhangi bir şemse tezyînatına rastlanmamaktadır. Arka kapakta ise "S" formunda zencerek izleri görülmektedir. Miklep bölümde, zencerek motifi soğuk "S" çivilerinin ardışık olarak uygulanmasıyla oluşturulmuştur. Dış hatlar soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Ayrıca köşelere ve orta kısma penç çivileriyle motif yapılmıştır (Şekil 352).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 207 varaktan oluşmakta ve sayfalarda yer alan satır sayısı sabit değildir. İki farklı metin bir arada yer almakta ve yazımda nesih ile ta'lîk hatlar kullanılmıştır. Sayfa kenarlarına düzenli şekilde ta'lîk hatla notlar eklenmiştir. Genel olarak okunaklı bir istinsah nüshasıdır.

Eserin bazı varaklarında şukkalar vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. 2. eserin adı "el Hikmetun Nübüvve ve'l Kur'an" olmakla birlikte ferağ kaydında istinsah tarihi ve müstensih ile ilgili bir bilgi yoktur. Metin kısmı Şekil 353'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 352

EİMK 124 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 353

EİMK 124 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 126

EİMK 125 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 125
Eski Kayıt No	: 211
Eser Adı	: Sadrüşşerîa
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1121/m. 1709-1710
Müellifi	: Sadrüşşerîa es-Sânî Ubeydullāh b. Mes'ûd b. Tâcişşerîa Ömer b. Sadrişşerîa el-Evvel Ubeydillāh b. Mahmûd el-Mahbûbî el-Buhârî
Müstensih	: Derviş Muhammed Gavs el Kâdirî
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+389
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x160 mm, Yazı: 130x55 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle köşe kısımlarında oluşan yırtılmalar nedeniyle ciddi hasar görmüştür. Bu hasarları gidermek amacıyla yapılan onarımda, eserin sırt kısmına kahve renkli bir deri parçası eklenmiştir. Ayrıca, nemden dolayı bazı varaklarda kahverengi lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları yer almaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerinde soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarıma sahip olup, bu tasarım ¼ oranında simetriktir. Kompozisyonda rûmî, penç ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin iki ucuna soğuk çizgi ile çekilmiş ve salbekler eklenmiştir. Salbeklerde rûmi motifi yer almaktadır. Köşebentler üçer soğuk çizgi ile oluşturulmuş olup içleri boş bırakılmıştır. Tüm cildin çevresi üçer soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Sertab kısmının hem ortasına hem de çevresine soğuk çizgi uygulanmıştır.

Miklep kısmında da şemse tezyînatı bulunmakta olup, miklebin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Ancak, tezyînatlı bölümler zamanla zarar görmüş ve üzerlerindeki motifler belirgin ölçüde yıpranmıştır. Genel olarak ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmış geç dönem örneği olarak değerlendirilebilir (Şekil 354).

Hat özellikleri. Fihrist kısmıyla başlayan eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Fihrist kısmında başlıklar kırmızı mürekkeple nesih hatla, sayfa numaraları ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı, 389 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla yazılmış olup harekeleme sınırlıdır. Yazı oldukça küçük bir alana sığdırılmış, çevresine not alınabilmesi için sayfa kenarları geniş bırakılmıştır.

Eser, istinsah amacıyla yazılmış olup yazı düzeni ve oranlar bakımından farklılıklar içermektedir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Bazı varaklarda şukkalar ve son sayfada ferağ kaydı vardır. Metin örneği Şekil 355'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 354

EİMK 125 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 355

EİMK 125 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 127

EİMK 126 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 126
Eski Kayıt No	: 194
Eser Adı	: Muhtelifü'l- Hidâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 244
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 250x150 mm, Yazı: 210x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle sertab kısımlarında oluşan yırtıklarla hasar görmüştür. Eserin su ile teması sonucu bazı sayfalarda sararma, kararma ve çeşitli lekeler oluşmuş, bazı varaklarda ise mürekkebin yayılmasıyla oluşan lekeler meydana gelmiştir. Eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renk renkte deri ile kaplanmıştır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerinde şemse tezyînatı uygulanmış olup, bu bölümler soğuk baskı tekniğiyle

bezenmiştir. Ön ve arka kapaklar farklı tezyînî anlayışla süslenmiş olup, ön kapakta beyzî formda, miklepte ise daire formunda şemse yer almaktadır.

Ön kapakta, şemsenin merkezinde geometrik geçmelerle oluşturulmuş bir desen yer almakta ve bu desen soğuk çizgiyle çevrelenerek sınırlandırılmıştır. Kapak bordürü, sekiz eşit bölüme ayrılmış ve her bir bölüme yine geometrik geçmeli motifler uygulanmıştır. Bordür, her iki yandan soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Cildin kenarında, ağzı yay formunda çiviler yan yana ve düzenli biçimde ardışık olarak vurularak dendanlar oluşturulmuştur. Dendanların kesişim noktalarına ise tığ motifi yerleştirilmiştir. Şemsenin iki ucuna tepelik yapılmış, uçlarından soğuk çizgiler çekilerek cildi çevreleyen dış çizgiye kadar uzatılmıştır. Kapak köşelerine, ağzı yay formunda çivilerle motifler işlenmiştir. Zencerek kısmı, "S" biçimli çivilerin ardışık olarak vurulmasıyla oluşturulmuştur.

Arka kapakta yer alan beyzî formdaki şemse üç bölüme ayrılmıştır. Orta kısımda, girift çizgi düzenlemeleriyle tasarlanmış bir desen yer almakta; iki yanında ise yay formunda çivilerle süsleme yapılmıştır. Bu alan, soğuk çizgi ile çerçevelenerek sınırlandırılmıştır. Bordür kısmı dört eşit bölüme ayrılmış ve her bir bölüme "S" biçimli çivilerle tezyînat uygulanmıştır; bordürün tamamı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Şemsenin her iki ucuna, salbek olarak yay biçimli çivilerle süsleme yapılmıştır. Cildin dış kısmının ortasında, yine yay biçimli çivilerle dendanlar oluşturulmuştur. Cildi çevreleyen çizginin köşe noktalarına da yay formunda çiviyle bezeme yapılmış; tüm cilt soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir.

Miklep kısmında bulunan şemse, kapaklarda uygulanan teknikle yapılmış olup merkezde penç motifi yer almaktadır. Şemsenin içi, yay formunda çivilerin yan yana ve ardışık biçimde uygulanmasıyla doldurulmuştur. Etrafına dendanlar ile dairesel bir form kazandırılmış ve tığlarla tamamlanmıştır. Şemsenin üst kısmında ise yay formunda bir tepelik oluşturulmuştur. Miklep köşelerinde yine yay biçimli çivilerle motifler yapılmış, miklebin üç kenarı boyunca "S" formlu çivilerle zencerek motifi uygulanmıştır. Ayrıca miklep çevresi soğuk çizgilerle çerçevelenerek sınırlandırılmıştır. Ciltte yer alan tezyînat, genel hatlarıyla Beylikler Dönemi cilt üslubuna benzer özellikler göstermektedir (Şekil 356). Cilt içi kahverengi deri olup üzerine yazılar yazılmıştır (Şekil 357).

Hat özellikleri. Eser, 244 varak olup her sayfada 23 satır bulunmaktadır ve ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazı içerisinde yer yer nesih karakteri taşıyan harf formları da görülmektedir. 1b sayfası sonradan nesih hatla yazılarak metne ilave edilmiştir. Eser, istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin 1b ve 2a sayfalarında ve bazı sayfalarda Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Eserde müstensih ve istinsah tarihi ile ilgili herhangi bir bilgi

bulunmamaktadır. Mürekkep lekeleri metne zarar vermiş ve bazı bölümlerin okunabilirliğini etkilemiştir. Metin örneği Şekil 358'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

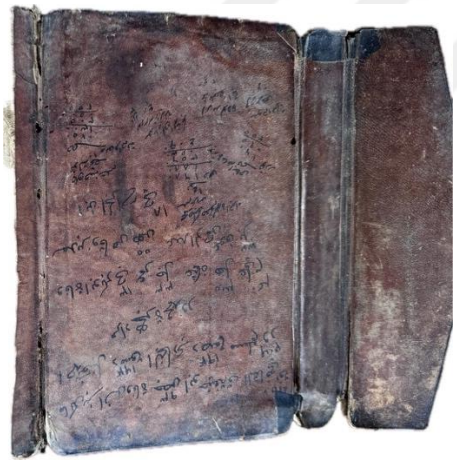
Şekil 356

EİMK 126 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 357

EİMK 126 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 358

EİMK 126 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 128

EİMK 127 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 127
Eski Kayıt No	: 180
Eser Adı	: Kâfî alâ Şerhi'l Vâfî (4. Cilt)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l Berekât Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmud En-Nesefî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+275
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x170 mm, Yazı: 190x130 mm
Mürekkep	: Kahve
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zaman içinde yıpranmış, yüzeyinde çeşitli tahribatlar ve lekeler oluşmuştur. Bazı formalar gevşemiştir. Eserin son varaklarında suyla temas nedeniyle lekeler oluşmuştur. Nemden ötürü bazı sayfalarda da kahverengi lekeler görülmektedir. İlk varaklarda ise kitap kurdu tahribatı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Miklep mevcut değildir. Ön ve arka kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Her iki kapakta aynı kompozisyon kullanılmış olup, üç yapraklı yonca, penç, yürek ve yaprak motiflerine yer verilmiştir. Şemse, dendanlarla sınırlandırılmıştır. Zencerek, ince "S" biçimli çivilerin ardışık şekilde uygulanmasıyla oluşturulmuş ve soğuk bırakılmıştır. Zencereğin etrafı, soğuk çekilen çizgilerle çerçevelenmiştir. Ciltte yer alan motifleri, klasik anlayışın sade bir yorumunu yansıtmaktadır (Şekil 359).

Hat özellikleri. Eserde metinden önceki boş sayfaya nesih hatla fihrist kısmı yazılmıştır. Metin kısmı, 275 varak olup her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Metin de yine nesih hatla istinsah edilmiştir ve harekeleme sınırlı düzeydedir. İstinsah amacıyla yazılmış

müstensih yazısıdır. Eserin 1a sayfasında mühür bulunmaktadır. Son sayfada vakıf yazısı bulunmakla birlikte vâkıfı yazılmamıştır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 360'ta sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 359

EİMK 127 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 360

EİMK 127 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 129

EİMK 128 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 128
Eski Kayıt No	: 181
Eser Adı	: Hulû Viyyati Sultâniyye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 961/m. 1553-1554
Müellifi	: -
Müstensih	: Muhammed b. Yusuf
Vâkıfı	: Hacı Muhammed b. Hacı Ali
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: iii+443
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 250x170 mm, Yazı: 180x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinalinde şemseli bir cilt olduğu ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse izinden anlaşılmaktadır. Mevcut kâğıt cilt yüzeyinde çizikler ve lekeler oluşmuştur. Bazı varaklar, nemden ötürü sararmış, kahverengi lekelerle kaplanmış ve bazı yerlerde mürekkebin yayılmasıyla lekeler meydana gelmiştir. Bazı varaklarda kurt tahribatı oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin orijinal cildi zamanla aşınmış, ön kapak ve arka kapağa açık yeşil renkte kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön ve arka kapak mevcut olup miklep kopmuştur. Kapakların orta kısmında şemsenin yeri belirgin şekilde görülmekte, burada daha önce şemse tezyînatının bulunduğu anlaşılmaktadır. Ancak bezemeye dair herhangi bir bezeme günümüze ulaşmamıştır (Şekil 361).

Hat özellikleri. Eser fihrist bölümüyle başlamış olup nesih hat ile yazılmıştır. “Bab” kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmış, başlıklar ve numaralandırmalar siyah mürekkeple belirtilmiştir. Metin kısmı, 443 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır yer almaktadır. Ana metin siyah mürekkeple istinsah edilmiş, belirli kelimeler ise kırmızı mürekkeple öne çıkarılmıştır. “Elif” harflerine zülfe yapılmıştır. Harf anatomisi ve oranları tam anlamıyla riayet

edilmediği gözlemlenmektedir. Bu nüsha, yazım özellikleri bakımından istinsah amacıyla yazılmıştır.

Son sayfada Muhammed Emin ve Mustafa Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. "El Haşim" yazılı mühür bulunmaktadır. Eserde yabancı dilde vakfiye mührü bulunmaktadır. Son sayfada vâkıfı ve ferağ kaydı bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 362'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı 1b-2a sayfalarında çift kırmızı kuzu ve çift siyah kuzu ile diğer varaklarda kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 361

EİMK 128 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 362

EİMK 128 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 130

EİMK 129 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 129
Eski Kayıt No	: 306
Eser Adı	: Nefehâtü'l-Üns
Eser Konusu	: Otobiyografi (Sûfî Tabakât)
İstinsah Yeri/Tarihi	: Buhara h. 940/m. 1533-1534
Müellifi	: Abdurrahman Câmî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 430
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 240x170 mm, Yazı: 150x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle ön kapağın köşelerindeki yırtıklar ve sırt kısmındaki hasarlarla tahrip olmuştur. Miklebi yerinden çıkmış, eserin suyla teması sonucu birçok sayfada sararma, lekelenme gibi sorunlar oluşmuştur. İlk varakta ise kitap kurdunun açtığı delikler, eserin orijinal yapısını bozmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapak üzerine alttan ayırma mülevven tekniği ile aynı kompozisyonda şemse tezyînatı yapılmıştır. Tezyînat, bulut, hatâyî, penç, gonca ve yapraktan oluşan motiflerle ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Şemsenin çevresi fırça ile altın dendanlarla sınırlandırılmış ve iki uca salbek yapılmıştır. Salbek içi de alttan ayrıma mülevven teknikte olup içinde hatâyî motifi bulunmaktadır. Salbek çevresine yine fırça ile altın dendan ve tığ yapılmıştır.

Köşebent tezyînatı alttan ayırma mülevven teknikte ve şemse ile aynı kompozisyondadır. Fırça ile uygulanmış altın dendanların büyük bölümü zamanla silinmiş veya tahrip olmuştur. Zencerek kısmında bulunan altın bezeme büyük oranda silinmiştir (Şekil 363).

Cildin iç yüzeyi vişneçürüğü renkte deri olup ortada bulunan şemse altın geometrik düğüm motifinden oluşturulmuştur. Zencerek ince "S" biçimli çivinin ardışık vurulmasıyla

oluşturulmuş ve iki yanına çekilen çizgilerle birlikte cildin dört yanını çevrelemiştir. Cildin çevresine iç kısımdan altın çizgi çekilmiştir. Cilt tezyînatı, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir (Şekil 364).

Hat özellikleri. 430 varak ve her sayfada 15 satır bulunan eser, is mürekkebi ile yazılmıştır. Metin ta'lîk hattının belirgin özelliklerini taşıyan bir biçimde istinsah edilmiş olup harfler arasında akıcı geçişler, yuvarlaklık ve eğim korunmuştur. Siyah mürekkeple esas metin yazılmış; kırmızı mürekkep ise metinde vurgulanmak istenen isimler için kullanılmıştır. Mürekkebin dağılımı dengeli olup, mürekkep taşması, bulanıklık ya da orantısızlık oldukça azdır.

Sonuç olarak harflerin formu, bağlantıları ve satır içi düzeni, hattatın hat sanatı bakımından iyi düzeyde bir yetkinliğe sahip olduğunu göstermektedir. Eserin 1a sayfasında Muhammed Efendi, Mustafa Efendi adına, 1b sayfasında Muhammed Emin Efendi, Mustafa Efendi ve İbrahim Efendi adlarına ait üç farklı mühür bulunmaktadır. Eserin son sayfasında ise Mustafa Efendi'ye ait olduğu belirlenen bir mührün yanı sıra, okunamayan ve Heşim İbrahim adına ait olmak üzere iki farklı mühür yer almaktadır. Eserin müstensihi hakkında bilgi yoktur. Eserin 430a sayfasında ferağ kaydı bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 365'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında başlık tezhibi bulunmaktadır. Merkezde yer alan yazı alanının zeminine sıvama altın uygulanmış, ancak bu alana herhangi bir başlık yazılmamıştır. Yazı alanı, iki kenardan altın cetvellerle, diğer iki kenardan ise altın dendan motifiyle sınırlandırılmıştır. Bu yazı alanının dışında, siyah renkte ve (+, :) biçimindeki kenarsuyuyla oluşturulmuş geometrik paftalar yer almaktadır. Bu paftaların zeminleri lacivert renkte boyanmış olup, üzerlerinde beyaz, turkuaz, sarı ve vişneçürüğü renklerle işlenmiş bitkisel bezemeler yer almaktadır. İki pafta içinde bulunan turkuaz rûmîlerde zemin kırmızı olup içinde beyaz renkte penç motifi bulunmaktadır. Motiflere tonlama uygulanarak derinlik etkisi kazandırılmıştır. Paftaları oluşturan kenarsuyu, dikdörtgen alanın çevresini de dolanmakta ve bu alanın dışına altın zeminli, anahtarlı zencerek yapılmıştır.

Üst bölümde yer alan dikdörtgen alanın orta kısmında taç formu oluşturulmuş olup, tüm tezyînatlı alan ½ oranında simetrik bir düzenle tasarlanmıştır. Dendanlarla ayrılan altın ve lacivert zeminli paftaların içerisine altın, sarı, vişneçürüğü, turkuaz, mavi ve beyaz renklerde hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri ile bezeme yapılmıştır. Ayrıca tasarımda turkuaz ve mavi renkte, rûmî motifleri de kullanılmıştır. Tüm alan, lacivert renkte havalı dendan motifleriyle çevrelenmiş olup, üzerine kısa ve uzun, sade tığ motifleri yapılarak tezyînat sonlandırılmıştır.

1b ve 2a sayfalarında metin kısmı 3 mm ve 1 mm kalınlığında altın cetvel ve lacivert renkte kuzu ile, diğer varaklar 1 mm kalınlığında altın cetvel ve mavi renkte kuzu ile çevrelenmiştir. 430a sayfasında ferağ kaydı altın cetvellerle dikdörtgen paftalar içerisine yazılmıştır. Genel bir değerlendirme yapıldığında söz konusu tezyînat; kompozisyon anlayışı ve motif tercihleri açısından klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 366).

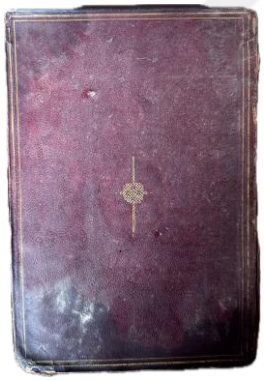
Şekil 363

EİMK 129 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 364

EİMK 129 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 365

EİMK 129 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 366

EİMK 129 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 131

EİMK 130 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 130
Eski Kayıt No	: 588
Eser Adı	: Kitâbü'l Vefa (Kitâbü'l Medhal ve Kitâbü'l Tebây-i)
Eser Konusu	: Astronomi ve Coğrafya
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 896/m. 1491
Müellifi	: Muhammed Câfer
Müstensih	: Ebi Câfer es Semerkandî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 107
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 250x170 mm, Yazı: 200x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla aşınmış ve krem kahve tonlarda kâğıt çârkûşe tekniğinde yapıştırılmıştır. Eserin alt kısmından su sızması sonucu bazı sayfalar sararmış, lekelenmiş ve mürekkebi solmuştur. Bazı sayfaların yırtık kısımları ise kâğıt parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi açık kahverengi deriden yapılmış olup günümüze yalnızca sırt kısmındaki deri ulaşmıştır. Diğer bölgelerde ise deri zamanla aşınmış olup mukavva yüzey

açığa çıkmıştır. Eserde ön ve arka kapak mevcuttur. Sırt bölümüne bir etiket yapıştırılmış ve üzerine ta'lîk hatla eserin adı yazılmıştır (Şekil 367).

Hat özellikleri. Eser, 107 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21satır bulunmaktadır. Metin, nesih hat ile istinsah edilmiştir. Harekeleme, yalnızca belirli yerlerde ve sınırlı düzeyde uygulanmıştır. Harflere ait noktalar düzgün bir biçimde yerleştirilmemiş, çoğunlukla gelişi güzel konumlandırılmıştır. Harf anatomilerinde klasik ölçülere riayet edilmediği, oran ve biçim açısından belirli bir disiplin içinde yazılmadığı gözlemlenmektedir. "Elif" harflerine yer yer zülfe eklenmiştir. Bazı sayfalarda yazının belirgin biçimde bozuk ve özensiz olduğu dikkati çekmektedir. Genel özellikleri itibarıyla bu nüshanın estetik kaygılardan uzak istinsah amacıyla hazırlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Eserin son sayfasında bulunan ferağ kaydında istinsah tarihi h. 896 Cemaziyelevvelin 6'sı olarak yazılmıştır. Metin örneği Şekil 368'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

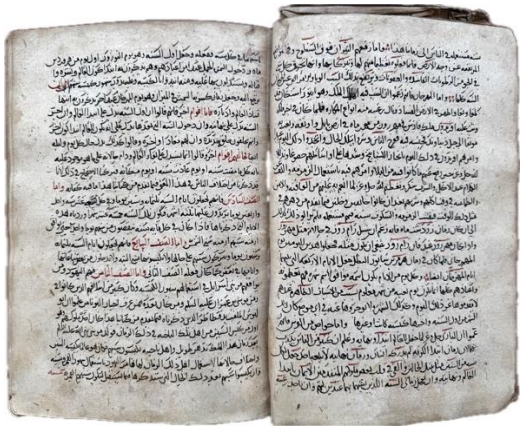
Şekil 367

EİMK 130 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 368

EİMK 130 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 132

EİMK 131 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 131
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Erzurum Vilayeti Merkez Fetva Dairesi Zimmet Defteri
Eser Konusu	: Zimmet Defteri
İstinsah Yeri/Tarihi	: r. 1223/m. 1808
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Rik'a
Varak Sayısı	: 159
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 260x180 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah, mavi ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin Mevcut Durumu. Defterin cildi krem kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulmuş olup sırt kısmı bezdir. Nüshada varaklar birbirinden ayrılmış, formalar dağılmış ve defterin fiziksel bütünlüğü ciddi şekilde bozulmuştur.

Cilt özellikleri. Defter, mukavva üzerine krem-kahve tonlarında kâğıdın yapıştırılmasıyla oluşturulmuştur. Eserde ön ve arka kapaklar mevcuttur. Sırt kısmına desenli bez yapıştırılmıştır (Şekil 369).

Hat özellikleri. Nüshada istinsah tarihi olarak kanuni evvel 1223 yazılmıştır. Fetva zimmet defteri işlevsel amaçla oluşturulmuş olup, bilgiler rik'a hat ile kayıt altına alınmıştır. Yazımda estetik kaygı gözetilmemiş, kayıtlar hızlı ve pratik biçimde gerçekleştirilmiştir. Metin kısmı Şekil 370'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Metinde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

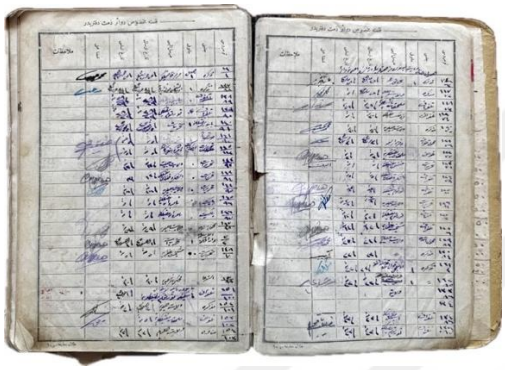
Şekil 369

EİMK 131 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 370

EİMK 131 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 133

EİMK 132 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 132
Eski Kayıt No	: 62
Eser Adı	: Şifâ-i Şerif
Eser Konusu	: Ahlak ve Siyer
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1190/m. 1776-1777
Müellifi	: Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî
Müstensih	: Mehmed b. İbrahim
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 233
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x170 mm, Yazı: 190x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zaman içinde yıpranmış ve özellikle ön kapağındaki tezyînat büyük ölçüde silinerek orijinal görünümünü kaybetmiştir. Ayrıca, eserin nemli bir ortamda kalması sebebiyle bazı sayfalarda sararma ve lekelenme oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak üzerine mülemma tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön kapaktaki bezeme tahrip olmuştur.

Arka kapakta yer alan şemse kompozisyonunda rûmî ve penç motifleri kullanılmış, çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Salbeklerde ½ oranında simetrik bir bezeme yer almaktadır. Her iki kapakta da bezemeler büyük ölçüde tahrip olmuştur. Köşebent kısımlarında da aynı teknikle rûmî ve penç motifleri ile bezeme yapılmıştır. Sırt ve sertab kısımlarına farklı dönemlerde etiketler yapıştırılmıştır.

Miklep kısmında şemse silinmiş ve zarar görmüştür. Miklep etrafı soğuk çizgiyle çerçevelenmiş, köşebentler ise kapaklardakiyle aynı olup mülemma tekniğinde yapılmış bezemeler taşımaktadır. Cildin iç kısmı için açık kahve deri kullanılmıştır. Eserdeki tezyînat, klasik anlayıştadır (Şekil 371).

Hat özellikleri. 233 varak ve her sayfada 23 satır bulunan metin, nesih hat ile istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı, dönemin klasik nesih hattı niteliklerinin gerisinde olup, estetikten ziyade istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Cetvel içerisine alınmamış olmakla birlikte sayfa düzenine dikkat edilmeye çalışıldığı gözlemlenmektedir. Harf anatomisi ve oranlarında belirgin bir bütünlük bulunmamakla birlikte, okunabilirlik büyük ölçüde korunmuştur. Nüshanın çoğaltıma yönelik ve pratik amaçla yazıldığı görülmektedir. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada ferağ kaydı bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 372'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

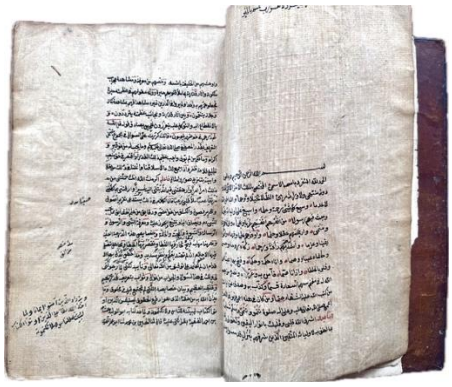
Şekil 371

EİMK 132 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 372

EİMK 132 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 134

EİMK 133 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 133
Eski Kayıt No	: 591
Eser Adı	: Tevhid Şerhi Telvîh
Eser Konusu	: Usûl-i Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1221/m. 1806-1807
Müellifi	: Sa‘düddîn Mes‘ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî et-Teftâzânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: vi+230
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 240x170 mm, Yazı: 160x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zaman içinde yıpranmış ve çeşitli hasarlar almıştır. Bu hasarların giderilmesi amacıyla yapılan onarım çalışmasında, cilt eksiklerine vişneçürüğü renginde bir deri parçası eklenmiştir. Ayrıca eser, cilde sülüs hat ile Besmele yazılan kâğıt eklenerek yapıştırılmıştır. Bazı varaklarda nemden ötürü küçük lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine alttan ayırma tekniğinde beyzî formda şemse yapılmış olup ön ve arka kapak tezyînatı aynıdır. Motiflerin büyük ölçüde hasar gördüğü anlaşılmaktadır. Kompozisyon, bulut, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşmakta olup bu unsurlar ¼ oranında simetrik şekilde düzenlenmiştir. Şemsenin iki ucuna fırça ile kısa altın çizgiler yapılarak salbekler oluşturulmuştur. Salbeklerin iç kısmı da alttan ayırma tekniğinde olup hatâyî motifiyle bezenmiştir. Salbeklere uygulanan altın çizgi, köşebentleri birleştiren altın çizgiye kadar uzanmakta ve çizgi boyunca aralıklı iki altın nokta yer almaktadır.

Köşebent tezyînatı da şemseyle aynı teknik ve motiflerle uygulanmıştır. Köşebentler arasına altın çizgi yapılıp, fırça ile dendanlar oluşturulmuş ancak bu kısım büyük ölçüde silinmiştir. Son olarak cildin etrafına "S" biçiminde kalın altın zencerek yapılmış ve iç kısmına iki ince altın çizgi çekilmiştir. Tamir esnasında yapıştırılan deri parçası köşebent tezyînatının bir kısmını kapatmıştır.

Sertab kısmına fırça ile belirli aralıklarla "X" formunda dört altın motif uygulanmış ve her bir formun ortasına birer altın nokta yerleştirilmiştir. Ancak, sonradan yapıştırılan bir etiket bu kısmın orta bölümün görülmesine engel olmuştur.

Miklep kısmında yer alan beyzi formdaki şemse, ¼ oranında simetrik olup, alttan ayırma tekniğinde olup bitkisel motiflerle bezenmiştir. Şemsenin üst kısmına fırça ile altın tepelik uygulanmıştır. Ayrıca çevresine fırça ile altın dendanlar ve tığlar eklenmiştir. Miklep kısmında yer alan köşebentler, miklep ile aynı teknik ve tezyînat özelliklerini taşımaktadır. Miklebin uç kısmına ve köşebentler arasına çekilen altın cetvel üzerine fırça ile altın dendanlar yapılmıştır. Kompozisyonun üç tarafına "S" formunda kalın altın zencerek uygulanmış; iç kısmına ise iki altın cetvel çekilmiştir.

Sertabın iç yüzeyi altın cetvellerle beş paftaya ayrılmış ve merkezlerine altın nokta uygulanmıştır. Cilt görseli Şekil 373'te sunulmuştur. Eserin yan kâğıdı mavi renkte olup altınla basit şemse ve miklep içi şemse izine altın dendan ve noktalar yapılmıştır. Ciltteki kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Fihrist kısmı bulunan eserde metin kısmı, 230 varaktan oluşmakta ve her sayfa 33 satır hâlinde nesih hat ile istinsah edilmiştir. Her ne kadar nesih karakteri taşısa da hattın daha serbest ve bireysel bir üslupla istinsah edildiği görülmektedir. XIX. yüzyılda nesih hattında ulaştığı yüksek sanatsal düzey göz önünde bulundurulduğunda, bu örneğin söz konusu estetik ve teknik inceliği yansıtmadığı anlaşılmaktadır. Metnin istinsah amacıyla kaleme alındığı, bu doğrultuda müstensihin hattının daha çok işlevsel bir nitelik taşıdığı

değerlendirilmektedir. Mürekkep uygulamasında yer yer harflerde kalınlaşmalar gözlemlenmektedir. Ayrıca "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılarak anlam açısından öne çıkarılmıştır. Bunun yanısıra belirli kısımların kırmızı mürekkeple üzeri çizilerek işaretlenmiştir.

Satır düzeni tam anlamıyla dengeli değildir; bazı kısımlarda satıra sığdırma amacıyla harfler sıkıştırılmıştır. Ayrıca nem kaynaklı mürekkep akmaları da eserde yer yer tespit edilmiştir. Eserin 1a sayfasında vakıf yazısı ve Abdullah Edib'e ait vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada bulunan ferağ kaydında müstensih ile ilgili bilgi yoktur. Metin örneği Şekil 376'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist kısmı, altın cetvellerle kare paftalara ayrılmış olup bu alanların içlerine herhangi bir yazı eklenmemiştir (Şekil 374). Üst bölümde ise dikdörtgen formda bir başlık tezhibi bulunmaktadır. ¼ oranında simetrik olarak tasarlanan sade bezeme, merkezde beyaz renkle dendanlanmış bir yazı alanı içermekte olup, zemin sıvama altınla kaplanmış ancak bu alana herhangi bir metin yazılmamıştır. Etrafında, altın ve mavi zeminli paftalar üzerine turuncu, yeşil ve beyaz renklerle penç motifleri yer almaktadır. Dikdörtgen alan, 1-3-1 düzeninde oluşturulmuş kompozisyon yapısına uygun olarak altın cetveller ve turuncu zeminli (+, :) biçiminde kenarsuyu ile çevrelenmiştir (Şekil 375). Son olarak fihrist sayfaları 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiş derkenar notları için ayrılmış kısma ise 1 mm kalınlığında altın cetvel çekilmiştir.

Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Metin kısmı nesih Besmele ile başlamıştır. Besmele'nin boş kalan iki tarafına altın ile sade bitkisel bezeme yapılmıştır. Dikdörtgen formlu başlık kısmının yazılması gereken alanın zemini sıvama altın olup herhangi bir yazı tezyînat ve yazı yoktur. Bu alan 1-3-1 düzeninde altın cetvel ve sarı renk zeminli (+, :) biçimli kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Başlık tezyînatının üst bölümünde yer alan taç kısmı, vişneçürüğü ve sarı zeminlere sahip (+, :) biçimli kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Yaklaşık ½ oranında simetrik olarak tasarlanmış olan bu bölümde, ayırma rûmî motiflerle lacivert, vişneçürüğü ve altın zeminli paftalar oluşturulmuştur. Kompozisyonda vişneçürüğü, sülyen, sarı, pembe ve beyaz renklerde bitkisel motifler kullanılmış, bu motiflere tonlama uygulanmıştır. Tezyînatlı alan, vişneçürüğü renkli dendanlarla çevrelenmiş ve yine aynı renkte sade tığ bezemesiyle sonlandırılmıştır (Şekil 377).

2a sayfasının alt kısmında yer alan unvan tezyînatı, dikdörtgen formda olup ¼ oranında simetrik olarak bezenmiştir. Merkezde bulunan yazı alanının zemini sıvama altın ile kaplanmış; bu alanda herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Yazı alanının kenarları altın ve sarı renkte

dendanlarla sınırlandırılmıştır. Her iki ucunda yer alan rûmîlerin zemini vişneçürüğü renkte olup ortalarında bezeme bulunmaktadır. Lacivert zeminli alanda ise sülyen, beyaz ve yeşil tonlarda bitkisel süslemeler yer almakta, bazı motifler siyah renkte noktalama ile detaylandırılmıştır. Tezyînatlı alanın çevresi, altın cetvel ile çevrelenmiş; bu cetvelin dışında, vişneçürüğü renkte bir zemin üzerine ortasında siyah nokta bulunan beyaz dairelerden oluşan ve ":" formlu kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır. Zemin kısmı boyanmamış olan bezeme alanı, altın cetvel ve vişneçürüğü renkte, (+, :) biçimli kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır (Şekil 378).

Eserin son sayfasında bulunan yazı alanı altın cetveller ve sade zemin üzerine (+, :) biçiminde kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır. Metnin iki tarafında oluşan üçgen biçimli paftaların zemini boyanmadan sade bırakılmıştır. Üzerine altın ile basit dal ve yapraklar yapılıp motiflerin etrafına siyah renk ile tahrir çekilmiştir. Bu üçgen paftaların etrafı da altın cetveller ve sade zemin üzerine (+, :) biçiminde kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Bezemenin hemen altına kırmızı mürekkeple istinsah tarihi yazılmıştır (Şekil 379).

Tüm eserde metin kısmı, altın cetvel ve kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Eserin sayfa kenarlarında bulunan notlar için de altın cetvel yapılmıştır. Tezyînatlı sayfalarda genel teknik düzeni klasik üslubu yansıtmakla birlikte uygulamada gözlemlenen işçilik oldukça kabadır. Bu durum, dönemin bazı eserlerinde görülen basitleştirilmiş ve sanatsal derinlikten uzak bezeme anlayışının bir yansımasıdır. Altının kullanıldığı kısımlarda oksitlenmeye bağlı kararmaların yanı sıra yüzeyde yer yer silinmeler ve motiflerde genel bir solma durumu dikkati çekmektedir. Ciltteki kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışta olup dönemin sade işçilikli örneklerine benzerlik göstermektedir.

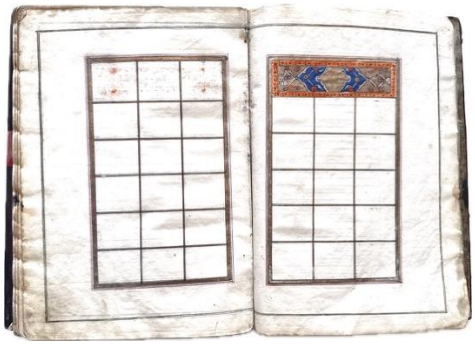
Şekil 373

EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 374

EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfaları

Şekil 375

EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 376

EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 377

EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 378

EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin 2a Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 379

EİMK 133 Envanter Numaralı Eserin Son Sayfa Bezemesi

Tablo 135

EİMK 134 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 134
Eski Kayıt No	: 127
Eser Adı	: Bahru'l Fetâvâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1199/m. 1784-1785
Müellifi	: Erzurum Müftüsü Kadızâde Mehmed Efendi
Müstensih	: Mustafa b. Muhammed
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman Efendi h. 1202/m. 1787-1788
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: v+448+i
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x160 mm, Yazı: 210x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış olup, kenar kısımlarında belirgin bir tahribat gözlemlenmektedir. Özellikle cilt kenarlarını süsleyen şemse tezyînatının bazı bölümleri silinerek orijinal görünümünü kaybetmiştir. Bununla birlikte, bazı varaklarında nemden kaynaklanan hafif sararmalar ve lekelenmeler görülmekle birlikte, genel olarak eser iyi bir durumda korunmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak üzerine beyzî formda, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış sazyolu üslupta şemse tezyînatı, kompozisyon bakımından birbirinin aynıdır. Kompozisyonda bulut, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri yer almaktadır. Şemsenin her iki ucundan iç cetvele kadar uzanan ince çizgiler çekilmiştir. Zencerek, belirlenmiş motifin düzenli aralıklarla tekrarlanmasıyla oluşturulmuş ve iki tarafına çekilen çizgilerle cildin dört kenarını çevreleyecek şekilde uygulanmıştır.

Miklep üzerine damla formunda yerleştirilen şemse tezyînatı, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış olup bitkisel bezemeler içermektedir. Burada da zencerek, ön ve arka kapakta bulunan aynı desenle tekrarlanmış ve iki tarafına çekilen çizgilerle cildin dört kenarını çevrelemiştir. Sertab kısmı, çift çizgi ile çevrelenmiştir. Genel olarak ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 380).

Hat özellikleri. Fihrist bölümüyle başlayan eserde metin kısmı, 448 varak olup her sayfa 23 satır hâlinde nesih hatla yazılmıştır. Harflerin satıra tam oturmaması ve bazı yerlerde hizalama sorunlarının görülmesine rağmen, satır aralıklarının genel olarak dengeli olduğu gözlemlenmektedir. Son satırlarda metni sığdırma çabasıyla harflerde sıkışmalar meydana gelmiştir. Ayrıca, çeşitli sayfalarda neme bağlı mürekkep akmaları ve lekelenmeler mevcuttur.

Başlıklar ile “cevap” gibi vurgulanmak istenen bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı bölümler kırmızı çizgilerle işaretlenmiştir. 2a ve bazı diğer varaklarda durakların yapılmaması nedeniyle ilgili alanların boş bırakıldığı görülmektedir. 1a ve 448b sayfalarında Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman Efendi adına düzenlenmiş vakıf kaydı ile birlikte ona ait bir vakıf mührü yer almaktadır. Vakıf kaydında eserin h. 1202/m. 1787-1788 yılında Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman Efendi tarafından vakfedildiği belirtilmektedir. Ayrıca h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü de bulunmaktadır. Eserin son sayfasında ferağ kaydı yer almaktadır. Eserin bazı sayfa kenarlarına düşülen notlar da nesih hatla yazılmıştır.

Yazı üslubu, dönemin genel estetik anlayışıyla karşılaştırıldığında sanatsal açıdan ne yüksek bir incelik sergilemekte ne de yetersiz sayılacak düzeydedir. Metnin bir hattat ya da

yazım konusunda yetkin bir müstensih tarafından istinsah edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Metin örneği Şekil 381'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist bölümü, altın cetvellerle kare formlu paftalara ayrılmıştır. Başlıklar kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmış olup sayfa numaraları kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. 1b unvan sayfası üzerinde başlık tezhibi yer almaktadır. Metin kısmı, nesih hatla yazılmış besmele ile başlamaktadır. Besmele'nin her iki yanına, altınla uygulanmış sade bitkisel bezemeler yerleştirilmiştir. Dikdörtgen formlu alanın zemini sıvama altınla kaplanmış olup içerisinde herhangi bir yazı veya bezeme bulunmamaktadır. Bu alan, 1 mm kalınlığında altın cetvelle çevrelenmiş olup etrafına pembe zemin üzerine "+" biçiminde tasarlanmış kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır. Unvan tezhibinin üst bölümünde yer alan taç kısmından önce, vişneçürüğü zemin üzerine beyaz "+" biçimli kenarsuyu ile sarı zemin üzerine pembe noktalardan oluşan bir diğer kenarsuyu yer almakta, dış sınırı ise altın cetvelle çevrelenmektedir.

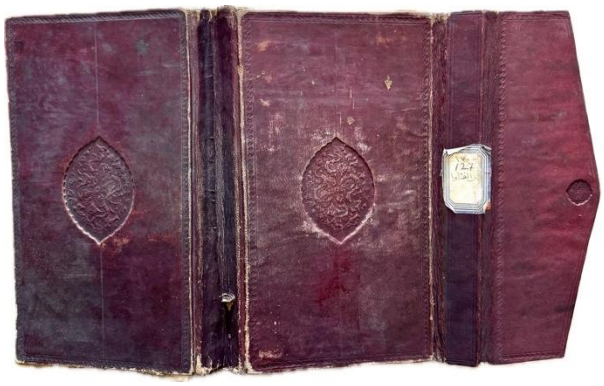
Taç tezyînatı yaklaşık ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiştir. Bu bölümde altın ayırma rûmîlerle oluşturulmuş paftalar içinde, altın ve lacivert zeminler üzerine pembe, sülyen, yeşil ve beyaz renklerle bitkisel bezemeler uygulanmıştır. Kompozisyonun tamamı altın ve pembe renkte dendanlarla çevrelenmiş, üzerine siyah renkte sade tığlar yapılmıştır (Şekil 382).

Eserde metin kısmı, 2 mm kalınlığında bir altın cetvelle çerçevelenmiştir. Sayfa kenarlarında yer alan çeşitli notlar, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiş alanlara kaydedilmiştir.

Eserin son sayfasında metnin son iki satırı üçgen biçiminde altın cetvel içine alınmıştır. Bu bölümün altına dikdörtgen formda, içi boş bırakılmış bir alan oluşturulmuş ve çevresi altın cetvelle çevrelenmiştir. Bu alanın altında ise ferağ kaydı yer almaktadır. Eserdeki tezhipte, renk kullanımı ve motif düzenlemesi klasik anlayışta olsa da uygulama, XVIII. yüzyılda bazı yazma eserlerde görülen sanatsal incelikten uzak ve sade örneklere benzemektedir.

Şekil 380

EİMK 134 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 381

EİMK 134 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 382

EİMK 134 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 136

EİMK 135 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 135
Eski Kayıt No	: 115/2
Eser Adı	: ed-Dürrü'l Masûn fî Ulûmi'l Kitâbi'l Meknûn (2. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1101/m. 1689-1690
Müellifi	: Şehabettin b. Ahmed
Müstensih	: Ahmed Mevzini
Vâkıfı	: Erzurum Valisi Yazıcızâde İbrahim Paşa
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 271
Satır Sayısı	: 37 st.
Boyut	: Kâğıt: 350x210 mm, Yazı: 250x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış ve çeşitli tahribatlar göstermektedir. Özellikle nem etkisiyle sayfalarda sararma, lekelenme ve mürekkep akmaları gibi sorunlar oluşmuştur. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiştir. Buna rağmen, eser genel olarak iyi bir durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak tasarımı aynı olup, mülemma tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyonda sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse, fırça ile uygulanmış altın dendan ve tığlarla çevrelenmiştir. Salbek kısmında penç çivisiyle üç kez vurularak motif oluşturulmuş ve altınlanmıştır. Zencerek, "S" biçimli çivilerin ardışık uygulanmasıyla oluşturulmuş, altınla kaplanmış ve ortalarına noktalar uygulanmıştır. Zencereğin iki yanına altın cetvel çekilmiştir. Sertab kısmı da altın cetvel ile çevrelenmiş olup, orta kısma bir etiket yapıştırılmıştır.

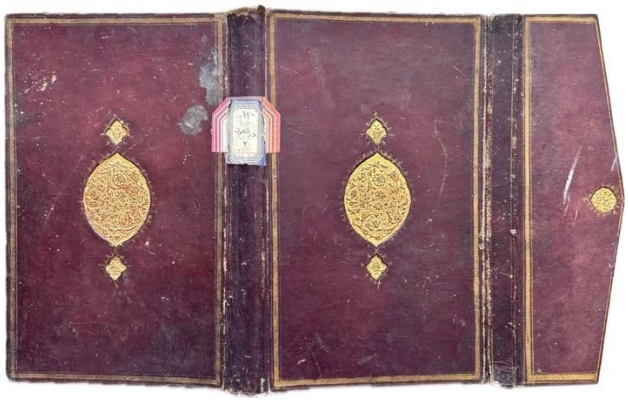
Miklep kısmında yer alan şemse, mülemma tekniğinde ve salbek formunda olup içine hatâyî motifi yapılmıştır. Miklebin üç kenarına da "S" biçimli çivilerin ardışık vurulmasıyla oluşan zencerek uygulanmış, altınla kaplanmış ve ortalarına noktalar yerleştirilmiştir. Miklep çevresi altın cetvel ile çerçevelenmiştir (Şekil 383). Cildin yan kâğıdı ile miklep iç yüzeyi ebrudur (Şekil 384). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. 271 varak ve her sayfada 37 satırdan oluşan metin, nesih hat ile istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Ana metin siyah mürekkeple yazılmış, belirli kelimeler ise kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Hat karakteri, dönemin klasik nesih anlayışının gerisindedir. Satırlar arasında yer yer sıkışmalar görülmekle birlikte genel olarak okunabilirlik korunmuştur. Yazım düzeni tamamen gelişigüzel olmamakla birlikte, ilk ciltte olduğu gibi istinsah amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır. Eserin 1a sayfasında vakıf yazısı, İbrahim Paşa ve Mustafa Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. İstinsah tarihi olarak 13 Cemaziyülevvel h. 1101 tarihi yazılmıştır. Metin örneği Şekil 385'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

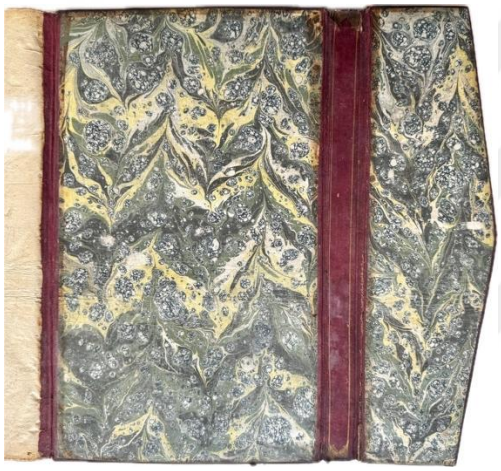
Şekil 383

EİMK 135 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 384

EİMK 135 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 385

EİMK 135 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 137

EİMK 136 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 136
Eski Kayıt No	: 115/1
Eser Adı	ed-Dürrü'l Masûn fî Ulûmi'l Kitâbi'l Meknûn (1. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	Ebu'l Abbâs Şehabetttin Ahmed b. Yusuf b. Abdü'd Dâim
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Valisi Yazıcızâde İbrahim Paşa
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+150
Satır Sayısı	: 35 st.
Boyut	: Kâğıt: 340x210 mm, Yazı: 250x135 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerinde zamanla oluşan lekeler vardır. Bazı varaklarda nem etkisiyle sararma ve lekelenmiş bölgeler mevcuttur. Buna rağmen eser, genel hatlarıyla orijinalliğini korumuş ve iyi bir durumda olduğu söylenebilir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarıma sahip olup, mülemma tekniğiyle beyzî formda şemse bezemesi uygulanmıştır. Bezemede hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri yer almaktadır. Şemse, altınla fırça yardımıyla yapılmış dendan ve tığlarla çevrelenmiştir. Salbek kısmına, penç çivisiyle üç kez vurularak oluşturulmuş penç motifi altınla işlenmiştir. Zencerek, ardışık olarak uygulanan "S" biçimli çivilerle meydana getirilmiş, altınla kaplanmış ve aralarına noktalar yerleştirilmiştir. Zencereğin iki yanına altın cetvel çekilerek sınırlandırılmıştır. Sertab çevresi de altın cetvelle çerçevelenmiş olup, merkezine bir etiket yapıştırılmıştır.

Miklep yüzeyinde, salbek formlu ve mülemma tekniğinde işlenmiş bir şemse yer almakta; şemsenin içine hatâyî motifi uygulanmıştır. Miklebin üç kenarına zencerek deseni çivilerle işlenmiş, altınlanmış ve aralarına noktalar eklenmiştir. Miklep çevresi altın cetvelle

çerçevelenmiştir (Şekil 386). Cildin yan kâğıdı ile miklep iç yüzeyi ebru kâğıdıyla kaplanmıştır (Şekil 387). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat ikinci ciltte olduğu gibi (bkz. Şekil 383) klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

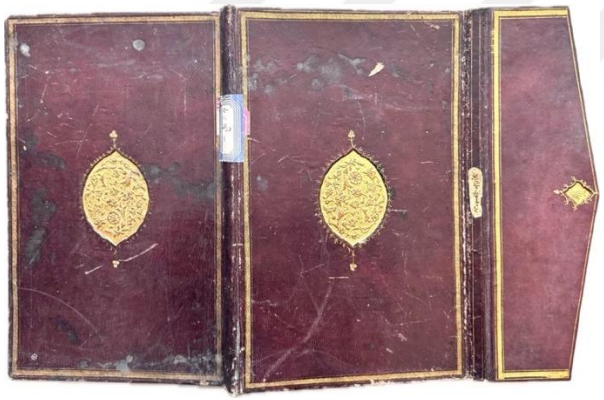
Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 150 varak olup her sayfada 35 satır bulunmaktadır. Metin nesih hat ile istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı tutulmuş, sadece gerekli görülen yerlerde uygulanmıştır. Ana metin siyah mürekkeple yazılmış, bazı kelimeler ise anlamı vurgulamak amacıyla kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Hat karakteri, dönemin klasik nesih anlayışına kıyasla daha zayıf bir üslup sergilemektedir. Nüsha, istinsah amacıyla hazırlanmıştır.

Eserin 1a sayfasında vakıf yazısı ve 4 adet mühür bulunmaktadır. Mühürler; İbrahim Efendi, Mustafa Efendi ve Muhammed Efendi'ye ait olup diğer mühür okunamamıştır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 388'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 386

EİMK 136 Envanter Numaralı Eserin Cildi

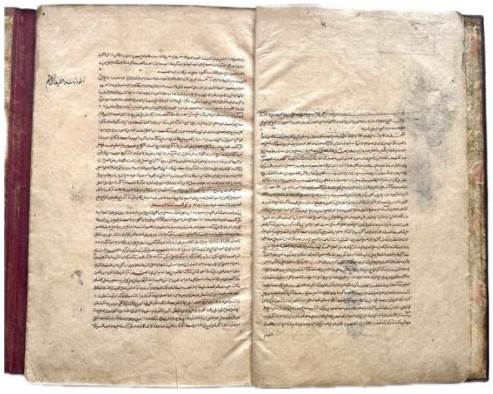
Şekil 387

EİMK 136 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 388

EİMK 136 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 138

EİMK 137 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 137
Eski Kayıt No	: 168
Eser Adı	: Kitâbu Unvanü'ş-Şerefü'l Vâfî
Eser Konusu	: 5 ilmi (fıkıh, tarih, nahiv, vezin ve kâfiye) içeren manzum bir eserdir.
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 855/m. 1451-1452
Müellifi	: Şerafeddin İsmail b. Makrî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hamiduddin
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 57
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 310x220 mm, Yazı: 210x160 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde oluşan yıpranmalar, köşelere ve sırt kısmına kahve renkli deri yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır. Ancak bu müdahale, eserin orijinal estetiğini bozarak ön ve arka kapaktaki köşebent tezyînatını gizlemiştir. Ayrıca, eserin su ile temas etmesi sonucu sayfalarında yaygın sararma ve lekelenmeler meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine beyzî

formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapaklar simetrik bir düzenlemeye sahip olup, merkezde yer alan altın penç motifi, çevresine yerleştirilen altı kollu yıldız formu ve bu formdan türeyen geometrik paftalarla tamamlanmıştır. Yıldızın kolları altın ile belirginleştirilmiş, kollar arasında kalan paftalar altın noktalarla bezenmiş, ancak bu altınların büyük bir kısmı zamanla silinmiştir.

Şemse, altın cetvel ve soğuk çizgi ile çerçevelenmiş olup, çevresine yerleştirilen dendanlar altınla işlenmiş ve içleri yay biçimli taramalı çivi ile bezenmiştir. Dendanların çevresi soğuk çizgi ile sınırlandırılmış, bu çizgi salbeklere kadar uzanacak şekilde tasarlanmıştır. Dendanların orta kısımlarına düğüm motifleri yerleştirilmiş, salbekler ise altın ile yapılmış tepelik formunda olup uçlarına tığ motifi eklenmiştir. Kapak köşebentlerinde de altın ve soğuk çizgiyle çerçevelenmiş dendanlar yer almakta olup, bu alanlar da şemse ile benzer bir anlayışla süslenmiştir. Kapak çevresi, "S" biçimli soğuk çivilerin ardışık vurulmasıyla oluşturulan zencerek motifi ile kuşatılmıştır. Zencerek motifinin her iki tarafı, içten altın cetvel ve iki taraftan soğuk çizgilerle sınırlanmıştır.

Miklep kısmında yer alan şemse tezyînatında, merkezde altın ile işlenmiş bir penç motifi bulunmaktadır. Beyzî alan altın ve soğuk çizgilerle paftalara ayrılmış, bu paftaların içi nokta ile bezenmiştir. Bu alan, altın cetvel ve soğuk çizgi ile çevrelenmiş olup bu alanın etrafına yerleştirilen dendanlar ise altın ve nokta ile süslenmiştir. Altın noktaların bir kısmı zamanla dökülmüştür. Şemse çevresi soğuk çizgili dendanlarla kuşatılmış, ortalarına düğüm ve tığ motifleri yerleştirilmiştir. Şemsenin iki ucunda altınla işlenmiş tepelik ve tığ motifleri yer almaktadır. Miklep köşebentlerinde de kapak köşebentlerinde olduğu gibi altın ve soğuk çizgiyle çerçevelenmiştir. Dendanlarla sınırlandırılmış alanlar bulunmakta ve içleri şemseyle uyumlu şekilde bezenmiştir. Miklep çevresi, yine "S" biçimli soğuk çivilerle oluşturulan zencerekle süslenmiş olup içten altın cetvel ve iki taraftan soğuk çizgiyle sınırlandırılmıştır (Şekil 389).

Miklep iç kısmında yer alan ve beş köşeli olarak tasarlanmış paftada, katı' tekniği uygulanmış ve kompozisyon ½ oranında simetriktir (Şekil 390). Zemini yeşil renkte olan bu alanda, kahverengi derinin kesilmesiyle oluşturulan tepelik ve rûmî motifler kullanılarak süsleme yapılmıştır. Motiflerin çevresi altınla tahrirlenmiş; alanın etrafına ise ince altın zencerek çekilmiştir. Bu süslemeyi takiben, "S" biçimli çivinin ardışık biçimde uygulanmasıyla oluşturulan ve soğuk baskı tekniğiyle yapılan diğer zencerek yer almaktadır. Altın cetvelle çevrelenmiş olan kalın bordür kısmında ise altınla sınırlandırılmış paftalar içerisine üç yapraklı bitkisel motifler yapılmış, diğer paftalara ise soğuk noktalar yerleştirilmiştir.

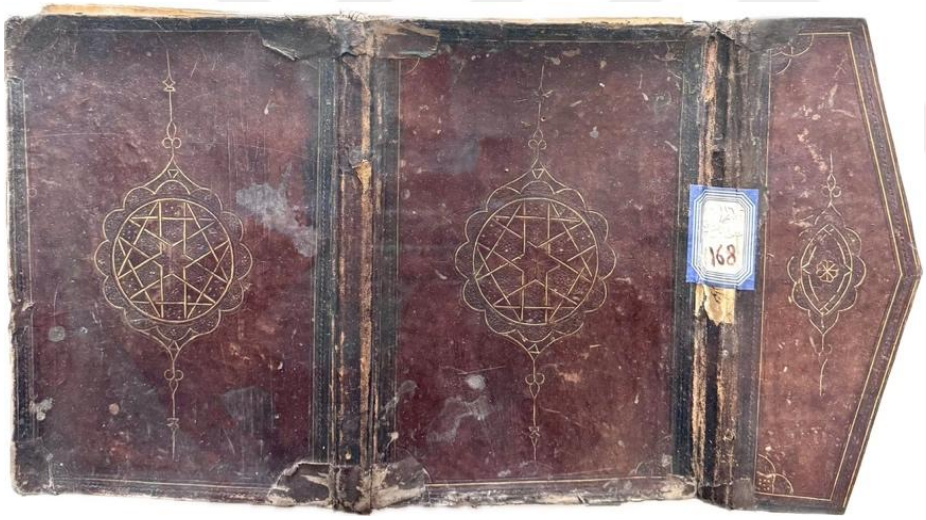
Miklep iç kısmının üç tarafında da yine “S” biçimli çivinin ardışık olarak vurulmasıyla meydana gelen ve soğuk bırakılan zencerek bulunmaktadır. Ayrıca, sertab kısmına yakın bölgede ince altın zencerekle son bir süsleme yapılmıştır. Cilt tezyînatı, istinsah tarihiyle uyumlu olup erken dönem cilt örnekleriyle benzerlik göstermektedir.

Hat özellikleri. 57 varak ve her sayfada 23 satırdan oluşan metin, nesih hat ile istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeyde olup metin, satır ve sütunlara bölünerek yazılmıştır. Yazımda estetik kaygı gözetilmemiş, daha çok bilgi aktarımı ön planda tutulmuştur. Eserin 1a sayfasında 4 adet mühür bulunmaktadır. Müellif bu eserde bir satırda 5 ilmi (fıkıh, tarih, nahiv, vezin ve kâfiye) toplamıştır. Müstensih ile ilgili bilgi okunamamıştır. Metin örneği Şekil 391’de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Varaklar kırmızı kuzularla paftalara ayrılmıştır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 389

EİMK 137 Envanter Numaralı Eserin Cildi

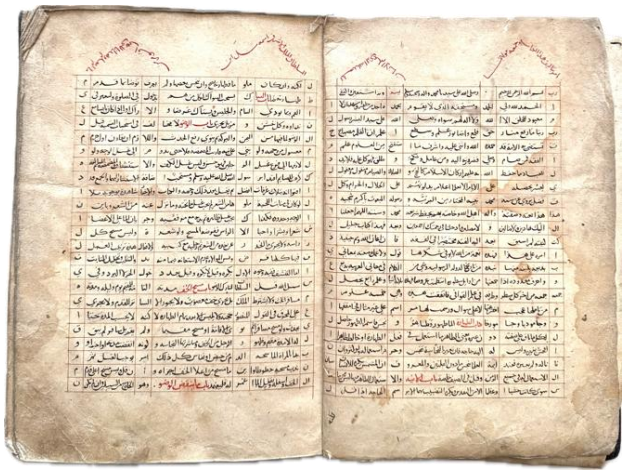
Şekil 390

EİMK 137 Envanter Numaralı Eserin Miklep İçi

Şekil 391

EİMK 137 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 139

EİMK 138 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 138
Eski Kayıt No	: 255
Eser Adı	: Şerhü'l Vikâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Abdullah b. Mes'ud el- Mahbubi
Müstensih	: Abdullah ...
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Seyyid Abdurrahman Kâmil
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+216
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x170 mm, Yazı: 200x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin incelenmesi sonucu, ebru ile oluşturulan çârkûşe cildin yıprandığı tespit edilmiştir. Miklepte bulunan ebruda da solma ve lekeler mevcuttur. Şiraze gevşemiş olup birçok varak kopma eşiğindedir. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Ayrıca, sayfalarda büyük oranda su ve mürekkep lekeleri, kitap kurdu tahribatı gibi çeşitli hasarlar gözlemlenmektedir. Bu durum, eserin acil bir restorasyon sürecine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deri ile ebru yapıştırılmış çârkûşe bir cilt olup, ebru sadece miklep kısmında kalmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 392). Cilt iç kısmı kahverengi deridir.

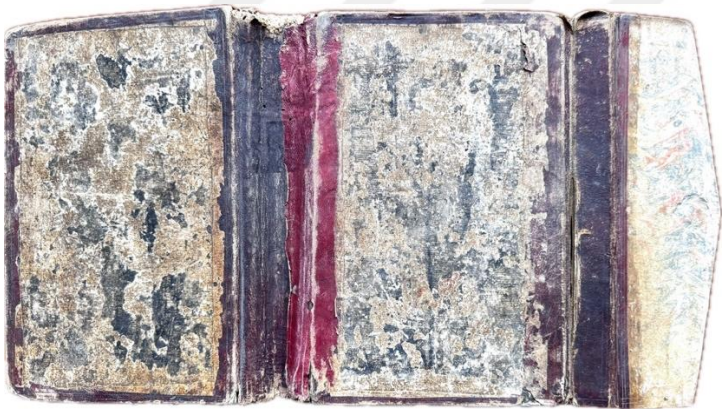
Hat özellikleri. Fihrist bölümü bulunan eserde başlıklar, ta'lîk hat ile yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı ve mühür bulunmaktadır. Metin kısmı, 216 varaktan oluşmakta ve her sayfada 23 satır yer almaktadır. Ana metin ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. Sayfa kenarlarına yazılmış notlar da aynı hatla kaydedilmiştir. Bazı satır aralarına eklenen açıklamalar, ana metne sıkıştırılmış izlenimi vermektedir. Yazım tarzı ve düzeni, metnin estetik amaçtan çok istinsah ve içerik aktarımı amacıyla hazırlandığını göstermektedir.

Sayfa kenarlarının çoğunda derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Ferağ kaydında istinsah tarihi ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 393'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 392

EİMK 138 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 393

EİMK 138 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 140

EİMK 139 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 139
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Şerhü'l Vikâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Abdüllatif b. Abdülaziz b. Eminü'd dîn
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 400
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x155 mm, Yazı: 190x100 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanın etkisiyle yıpranmış ve üzerinde çeşitli lekeler oluşmuştur. Kitap kurdu tahribatı, cildin iç yapısına zarar vererek zayıflamasına neden olmuştur. Şiraze kısmı büyük ölçüde ciltten ayrılmış, bazı formalar tamamen kopmuş, bazıları ise kopmak üzeredir. Varaklar su aldığından sararma, kararma ve birbirine yapışma gibi problemler gözlemlenmektedir. Sayfa kenarlarındaki yırtıklar ve aşınmalar da eserin genel durumunu olumsuz etkilemiştir. Bu durum, eserin acil bir restorasyona ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tezyînata sahip olup, şemse kompozisyonunda rûmî, hatâyî, penç ve yaprak motiflerine yer verilmiştir. Şemsenin etrafı dendanlarla kuşatılmıştır. Köşebentler, 45 derecelik açıyla yerleştirilen soğuk çizgilerle oluşturulmuş ve cilt soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Sertab kısmında, soğuk çizgilerle dikdörtgen paftalar meydana getirilmiştir.

Miklep bölümünün ortasında salbek formu bulunmakta ve bu alanda kullanılan hatâyî motifi soğuk bırakılmıştır. Miklep köşebentleri de soğuk çizgilerle oluşturulmuş ve çevresi yine

soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 394).

Hat özellikleri. 400 varaktan oluşan metin, her sayfada 21 satır olacak şekilde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Sayfa kenarlarına yerleştirilen notlar da aynı hatla yazılmıştır. Yazım ve düzen özellikleri, nüshanın istinsah amacıyla oluşturulduğunu ortaya koymaktadır. Eserin son varakları eksik olduğundan istinsah tarihi ve müstensih bilinememektedir. Metin kısmı Şekil 395'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar, siyah mürekkeple yazılmış olup, belirginlik kazandırmak amacıyla daha kalın kalemle yazılmıştır.

Şekil 394

EİMK 139 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 395

EİMK 139 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 141

EİMK 140 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 140
Eski Kayıt No	: 303
Eser Adı	: Kimyâ-yı Saâdet
Eser Konusu	: Din ve Ahlak
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İmam Gazali
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman h. 1199/m. 1784-1785
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 368
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 250x150 mm, Yazı: 150x90 mm
Mürekkep	: Zer, siyah, kırmızı ve lacivert
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin koruma kabı kenarlarına, yapılan tamirat işlemi sırasında siyah renkli deri parçaları yapıştırılmıştır. Cilt üzerinde zamanla meydana gelen çeşitli lekeler gözlemlenmektedir. Özellikle sertab ve miklep bölgelerinde yırtılmalar dikkat çekmektedir. Cildin iç ve dış yüzeylerini süsleyen şemse tezyînatı, bazı bölümlerde hasar görmüş ve yüzeyin belirli kısımlarında meydana gelen silinmeler ve solmalar eserin fiziksel olarak zarar gördüğünü göstermektedir. Ayrıca, eserin bir dönem nemli bir ortamda muhafaza edilmiş olması, sayfaların bazı kısımlarında küçük su lekelerinin oluşmasına yol açmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin mahfazası (koruma kabı) mevcuttur. Kabın ön ve arka kısımları kahve renkte deri üzerine ebru yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir (Şekil 396). Eserin cildi siyah renkli deri ile kaplanmış olup ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön ve arka kapak ile miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır.

Ön ve arka kapaklar aynı düzenlemeye sahiptir. ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmış şemse; rûmî, tepelik, hatâyî, penç, üç yapraklı yonca ve yaprak motifleriyle bezeli olup çift dendanlarla çevrelenmiştir. Şemsenin alt ve üst kısmında, ½ simetrili penç motifli salbekler

bulunmaktadır. Köşebentler, şemse ile aynı kompozisyonda düzenlenmiş ve soğuk baskı tekniğiyle tezyîn edilmiştir. Cildin dört kenarında yer alan zencerek tezyînatı, biri ince diğeri kalın olmak üzere iki sıra hâlinde düzenlenmiş, "S" biçimli çivilerin ardışık olarak uygulanmasıyla oluşturulmuştur. Bu zencerek, iç kısma çekilen çift sıra çizgilerle birlikte cildin dört tarafını çevrelemiştir.

Sertab kısmının kısa kenarlarına, kalın "S" biçimli çivilerin ardışık uygulanmasıyla zencerek tezyînatı yapılmıştır. Sertab, üç paftaya ayrılmış olup her bir pafta, kenarlarına çekilen ince "S" biçimli çiviler ve çizgilerle çevrelenmiştir. Orta kısımda oluşturulan form içerisine, soğuk baskı tekniğiyle penç ve yaprak motiflerinden bezeme yapılmıştır.

Miklep için tasarlanan şemse, rûmî ve bitkisel motiflerle tezyîn edilmiştir. Bezeme alanı, çift sıra dendanlarla çerçevelenmiştir. Köşebentler de rûmî ve bitkisel motiflerden oluşmakta ve soğuk baskı tekniğindedir. Miklebin üç kenarı da ön ve arka kapakta olduğu gibi çift sıralı ince ve kalın "S" zencerek ve çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 397).

İç kapaklar, kahverengi deri ile kaplanmış olup katı' tekniğiyle tezyîn edilmiştir. Cildin her iki iç kapağı da aynı kompozisyona sahiptir. Şemselerin zemini, mavi renkte boyanmış olup üzerine kahverengi derinin oyulması suretiyle katı' tekniğinde, ¼ oranında simetrik düzenlenmiş rûmî motiflerle bezeme uygulanmıştır. Şemse içerisindeki bu bezemede, belirli alanlar altın ile dört adet tepelik biçiminde pafta oluşturulmuştur.

Bu paftaların birleşim noktasında ise baklava dilimi formunda bir şekil meydana getirilmiştir. Şemsenin çevresinde altın dendanlar bulunmaktadır. Dendanların kesişim noktalarına fırça ile nokta şeklinde altın tığlar uygulanmıştır. Şemsenin iki ucunda yer alan salbekler de aynı anlayışla, şemse ile uyumlu şekilde oluşturulmuştur. Köşebentler, şemsenin ¼'ü kullanılarak katı' tekniğiyle hazırlanmıştır. Mavi renkli zemin üzerine kahverengi derinin kesilmesiyle oluşturulan rûmî motiflerle bezenmiştir. Şemsenin içinde altın ile oluşturulan formun ¼'ü köşebentlerin içinde yer almaktadır. Köşebentlerin etrafı altın dendanlarla çevrelenmiş, ayrıca nokta şeklinde altın tığlarla süslenmiştir. Cildin etrafında bulunan zencerek tezyînatı, ince ve kalın ardışık "S" formlu çivi motifleriyle oluşturulup altınlanmıştır. Zencereğin her iki yanına çekilen altın çizgiler cildin tamamını çevrelemiş olup orta kısımlara küçük altın tığ yapılmıştır.

Miklep kısmına, ön ve arka kapaklarda yer alan tezyînatta bulunan şemsenin ½'si, katı' tekniğiyle uygulanmıştır. Şemse, altın dendanlarla çevrilmiş ve dendanların kesişim kısımlarına küçük altın tığlar yapılmıştır. Köşebentlerde de aynı tezyînat yer almakta olup, katı' tekniğiyle mavi renkli zemin üzerine kahverengi derinin kesilmesiyle oluşturulan rûmî motiflerle bezenmiştir. Bu alan da yine altın dendanlarla çevrilmiş ve altın tığlarla süslenmiştir. Miklep

çevresi, ince ve kalın "S" formlu çivilerin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuştur. Zencereğin her iki yanına çekilen altın çizgiler, cildin tamamını çevrelemekte olup orta kısımlara küçük altın tığlar uygulanmıştır.

Sertab kısmı, çift sıra altın cetvellerle üç paftaya bölünmüş olan kompozisyonda, ortada yer alan paftanın içindeki formun içerisine, katı' tekniği ile tezyînat yapılmıştır. Mavi renkli zemin üzerine kahverengi derinin kesilmesiyle oluşturulan bu süsleme, ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiş bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Bu alanın etrafı altın çizgi ve dendanlarla çevrelenmiş, dendanlı kısmın uçlarına ise altın tığlar işlenmiştir. Son olarak, sertabın kısa kenarlarına ince ve kalın "S" formlu çiviler ardışık şekilde vurularak altınlanmıştır (Şekil 398). Eserde yer alan cilt tezyînatı; kompozisyon ve teknik uygulamalar açısından klasik anlayışta uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eserde 368 varak ve her sayfada 21 satır üzere olan yazı, nesih hatla istinsah edilmiştir. Harf yapılarında klasik nesih üslubuna yakınlık gözlemlense de harf anatomilerinde zaman zaman farklılıklar oluşmuştur. Buna rağmen yazı, temiz ve okunaklı bir şekilde istinsah edilmiş olup genel sayfa düzeni açısından dengeli bir görünüm sunmaktadır. Hattın, bir hattat elinden çıkmamış olması muhtemeldir. Ancak müstensihin yazısı, işlevselliği önceleyen fakat özensiz sayılmayacak bir nitelik taşımaktadır. Satır hizasında zaman zaman küçük uyumsuzluklar ve harf sıkışmaları gözlense de genel düzen korunmuştur. Bazı bölümlerde, nemin etkisiyle oluşan mürekkep dağılmaları ve lekelenmeler mevcuttur.

Eserin 1a sayfasında Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman'a ait h. 1199/m. 1784-1785 tarihli vakıf yazısı, vakıf mührü (h. 1201/m. 1786-1787) ve şahsi mührü bulunmakta olup 4 adet mühürden ikisi silinmiştir. Eserde ciltlerin kolay bulunması için sayfa kenarlarına ip eklenmiştir. 39a, 86a, 173a, 368b sayfalarında Faik Osman'a ait mühür bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih ile ilgili bir bilgi mevcut değildir. Metin örnekleri Şekil 399, Şekil 401, Şekil 403, Şekil 405 ve Şekil 407'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b, 39b, 86b, 173b, 266b sayfalarında unvan tezhipleri bulunmaktadır. Dört cilt bir araya getirilerek oluşturulan eserin her bir cildi, kendi başlangıç sayfasında tezhip ile süslenmiştir.

1b unvan sayfasında, metnin üst kısmında yer alan dikdörtgen alan, ¼ oranında simetrik bir düzenle tasarlanmıştır. Kompozisyonun merkezinde, zemini sıvama altınla kaplanmış bir yazı alanı bulunmaktadır. Bu alana, nesih hat ile üstübeç mürekkeple "Kimyâ-yı Saâdet" ibaresi yazılmış, harflerin etrafına siyah mürekkeple tahrir çekilmiştir. Yazının etrafına turkuaz, mavi ve sülyen tonlarında penç, gonca ve yaprak motifler yapılmıştır. Bezemeli alanın dış çerçevesi

sülyen renkte dendanlarla çevrelenmiş olup kompozisyonun iki yatay ucuna, aynı tonlarda yarım tepelikler yerleştirilmiştir.

Yine yazı alanının her iki yanında, altın zeminli rûmîler bulunmaktadır. Bu paftaların içerisine mavi renkte penç motifi yapılıp üzerine tonlama uygulanmıştır. Geriye kalan genel zemin, lacivert renkte düzenlenmiş olup kompozisyonda; siyah zeminli altın ortabağ rûmîler, altınla yapılmış sarılma rûmîler, yürek motifleri ile altın, sülyen, turkuaz ve mavi tonlarda bitkisel tezyînat kullanılmıştır. Dikdörtgen alan altın cetveller ve lacivert zemin üzerine beyaz renkte (+, :) biçiminde düzenlenen kenarsuyu ile çerçeve içine alınmıştır.

Tezyînatın taç kısmı, ½ oranında simetrik bir düzenlemeyle tasarlanmıştır. Kompozisyonda yer alan altın zeminli tepelik formu sülyen renkte rûmî motiflerle bezenmiştir. Geriye kalan alan, lacivert zemin üzerine uygulanmış olup beyaz, turkuaz ve sülyen tonlarında hatâyî, penç ve gonca motifleriyle bir süsleme kompozisyonu oluşturulmuştur. Bezemeli alan, altın ve lacivert renkli dendanlarla sınırlandırılmıştır. Bu dendanların merkezlerine ise lacivert renkli noktalar yerleştirilmiştir.

Kompozisyonun orta bölümü, kubbe formunda yükselmekte olup kubbenin üst kısmı da ortabağ rûmî ile yapılan tepelik formu ile sonlandırılmaktadır. Tepelikte bulunan rûmîler, altın ve turkuaz tonlarında olup lacivert zemin üzerine uygulanmıştır. Kompozisyonun kenarları ise lacivert dendan motifleriyle çevrelenmiş ve ortalarına nokta konulmuştur. Ayrıca uç kısmına kısa lacivert renkli tığ yapılmıştır. Kubbe formunun her iki yanında tığlar yer almaktadır. Bu paftaların zeminleri sıvama altınla kaplanmış olup üzerlerine altın ve turkuaz renklerde rûmî motifler işlenmiştir. Son olarak rûmîli alanın uç kısımlarına, lacivert renkte negatif teknikte tığ yapılmıştır (Şekil 400).

39b sayfasında yer alan unvan tezhibi, dikdörtgen formdaki bir alan içerisinde, yaklaşık ¼ oranında simetrik bir düzenle tasarlanmıştır. Kompozisyonun ortasında, zeminine sıvama altın uygulanmış bir yazı alanı bulunmaktadır. Bu alana, nesih hat ile üstübeç mürekkep kullanılarak "الجلد الاول" ibaresi yazılmış ve harflerin çevresine siyah mürekkeple tahrir çekilmiştir. Yazının etrafı mavi, turkuaz ve sülyen renklerinde gonca, penç ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Bezemeli alanın etrafı sülyen renkte dendanlanıp bu alanın dört tarafına siyah zeminli sülyen renkli tepelik formları yerleştirilmiştir.

Tüm tezyînatlı alan, ayırma rûmîler ile paftalara ayrılmış olup bu paftaların zemini altın ve laciverttir. Kompozisyonda ise altınlanmış rûmî motifler, yürek motifleri ile sülyen, mavi, turkuaz ve sarı tonlarında uygulanmış gonca ve penç motifleri yer almaktadır. Dikdörtgen bezeme alanı, çevresi altın cetveller ve lacivert zemin üzerine beyaz renkte (+, :) kenarsuyu ile çerçeve içerisine alınarak sınırlandırılmıştır.

Üst bölümde yer alan taç kısmında, ½ oranında simetrik bir kompozisyon bulunmaktadır. Kompozisyon, ayırma rûmîleri ile bölümlere ayrılmış olup bu bölümlerde altın ve lacivert zeminli paftalar oluşturulmuştur. Tüm tezyînat altın, beyaz, turkuaz, mavi, sülyen ve sarı tonlarında hatâyî, penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Ayrıca motiflere tonlama yapılmıştır. Taç kısmı, altın ve lacivert renkli dendanlarla sınırlandırılmış olup belirli aralıklarla lacivert renkli geometrik tığ motifleri uygulanmıştır. Taç kısmının üst merkezine, altın zeminli bir tepelik yerleştirilmiş olup, bu tepelik üzerine tığ motifi eklenerek tezyînat tamamlanmıştır (Şekil 402).

86b sayfasında yer alan unvan tezhibinde bulunan dikdörtgen alan, yaklaşık ¼ oranında simetrik bir düzenle tasarlanmıştır. Kompozisyonun orta kısmında, zemini sıvama altın olan bir yazı alanı bulunmaktadır. Bu alana, nesih hat ile üstübeç mürekkeple "الجلد الثاني" ibaresi yazılmış, harflerin etrafına siyah mürekkeple tahrir çekilmiştir. Yazının çevresi turkuaz, mavi ve sülyen tonlarında uygulanmış olup bitkisel motiflerle bezeme yapılmıştır. Söz konusu paftanın dış sınırı sülyen renkte dendanlarla çevrelenmiş olup kompozisyonun iki yatay ucuna, siyah zeminli turkuaz renkte tepelikler yerleştirilmiştir.

Tezyînatlı alanda, altın zeminli ve lacivert zeminli paftaların birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bu paftalarda altınla işlenmiş sarılma rûmîler ile siyah zemin üzerine uygulanmış küçük geometrik bezemeler bulunmaktadır. Ayrıca mavi, turkuaz, sülyen ve beyaz renklerin kullanıldığı hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kompozisyonu zenginleştirmektedir. Dikdörtgen alanın çevresi altın cetveller ve lacivert zemin üzerine beyaz renkte (+, :) biçiminde düzenlenen kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır.

Dikdörtgen alanın üst kısmında yer alan taç bölümünde, ½ oranında simetrik bir kompozisyon düzenlenmiştir. Kompozisyon içerisinde, altın ve lacivert zeminli paftalar oluşturulmuş ve bezenmiştir. Tezyînat; altın, beyaz, turkuaz, mavi ve sülyen tonlarında uygulanmış hatâyî, penç, gonca, yürek ve yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Motiflere tonlama yapılarak derinlik etkisi verilmeye çalışılmıştır.

Taç bölümü, çevresini kuşatan altın ve lacivert renkli dendanlarla sınırlandırılıp orta kısımlara lacivert nokta uygulanmıştır. Kompozisyonun üst merkezinde, altın zeminli bir tepelik yer almakta ve bu tepelik üzerine tığ motifi eklenmiştir. Ayrıca, tacın diğer kenarlarına da belirli aralıklarla lacivert renkli geometrik tığ motifleri yapılarak tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 404).

173b sayfasında bulunan, dikdörtgen formdaki tezhipli alan, ¼ oranında simetrik bir düzenle tasarlanmıştır. Kompozisyonun ortasında, zemini sıvama altın ile kaplanmış bir yazı alanı bulunmaktadır. Bu alana, nesih hat ile üstübeç mürekkep kullanılarak "المجلد الثالث" ibaresi

yazılmış ve harflerin çevresine siyah renkte tahrir çekilmiştir. Yazının etrafı mavi, turkuaz ve sülyen renklerinde bitkisel motiflerle bezenmiştir. Bezemeli alanın etrafı sülyen renkte dendanlanıp bu alanın iki ucuna siyah zeminli sülyen ortabağ motifi yerleştirilmiştir.

Tüm tezyînatlı alan, ayırma rûmîler ile paftalara ayrılmış olup bu paftaların zemini altın ve lacivert renktedir. Kompozisyonda ise altınlanmış rûmî motifler yürek motifleri ile sülyen, mavi, turkuaz ve sarı tonlarında uygulanmış gonca ve penç motifleri yer almaktadır. Dikdörtgen bezeme alanının etrafı altın cetveller ve lacivert zemin üzerine beyaz renkte (+, :) biçiminde düzenlenen kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır.

Üst bölümde yer alan diğer dikdörtgen alan, 1/8 oranında simetrik bir kompozisyonla tasarlanmıştır. Kompozisyon, ayırma rûmîleriyle bölümlere ayrılmış olup bu bölümlerde altın ve lacivert zeminli paftalar bulunmaktadır. Tüm tezyînat, siyah zeminli ortabağ motifi ile altın, beyaz, turkuaz, mavi, sülyen ve sarı tonlarında hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Motiflere tonlama uygulanarak derinlik etkisi sağlanmıştır. Alan, lacivert renkli bir çerçeveyle sınırlandırılmış olup belirli aralıklarla yerleştirilen lacivert renkli geometrik tığ motifleri ile kompozisyon sonlandırılmıştır (Şekil 406).

265b sayfası unvan tezhibinde bulunan dikdörtgen formdaki bezeme alanı, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Kompozisyonun orta kısmında, zemini sıvama altın olan bir yazı alanı yer almakta olup, bu alana nesih hat ile üstübeç mürekkep kullanılarak "الجلد الرابع" ibaresi yazılmıştır ve harflerin çevresi siyah mürekkeple tahrir edilmiştir. Yazı alanının çevresi, turkuaz, mavi ve sülyen tonlarında bitkisel motiflerle bezenmiştir. Paftanın dış sınırı, sülyen renkte dendanlarla çevrelenmiştir. Dört kenarına ise siyah zeminli, sülyen tonlarında tepelik ve geometrik formda bezemeler yerleştirilmiştir. Tezyînatlı alan, ayırma rûmîleri ile bölünüp altın ve lacivert zeminli paftalar oluşturulmuştur. Bu paftalarda altın sarılma rûmîler ile mavi, turkuaz, sülyen ile beyaz tonlarda bitkisel motifler kullanılmıştır. Dikdörtgen alan, çevresi, lacivert zemin üzerine yerleştirilmiş altın cetveller ve beyaz renkte (+, :) biçiminde düzenlenmiş kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır.

Dikdörtgen alanın üst kısmında yer alan taç bölümü, ½ oranında simetrik bir kompozisyona sahiptir. 1b sayfasında yer alan tezhipli alanda olduğu gibi, kompozisyonun orta kısmı kubbe formunda tasarlanmıştır. Tezyînatta, altın zeminli ortabağ motifinde yer alan rûmîler ile siyah zeminli, örgü biçimindeki geometrik formlar turkuaz renkte uygulanmıştır. Tüm tezyîni alanda hatâyî, penç, gonca, çıkma ve yaprak motifleri altın, beyaz, turkuaz, sülyen, sarı ve mavi tonlarında yapılmıştır. Kompozisyonun etrafı lacivert dendanlarla sınırlandırılmış olup her bir dendanın ortasına nokta yerleştirilmiştir.

Kubbenin üst kısmında yer alan ortabağ motifi, lacivert zemin üzerine altın ve sülyen tonlarında rûmî motiflerden oluşmaktadır ve üst kısmına kısa lacivert tığ yapılmıştır. Kubbe formunun her iki yanında, yine ortabağ şeklinde düzenlenmiş paftalar yer almaktadır. Bu paftaların zeminleri lacivert olup, üzerlerine altın ve turkuaz renklerde rûmî motifler yapılarak tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 408). Ayrıca, bölüm sonlarında yer alan üçgen formda tasarlanmış alana, altın cetvellerle sınırlandırılmış bir kompozisyon içerisinde dua metni yazılmıştır. Eserde uygulanan kompozisyon anlayışı, motifler ve teknik detaylar klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Şekil 396

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin Mahfazası

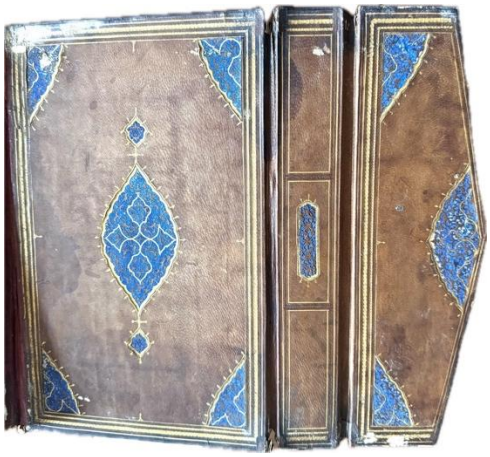
Şekil 397

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 398

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 399

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 400

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 401

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 39b 40a Sayfaları

Şekil 402

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 39b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

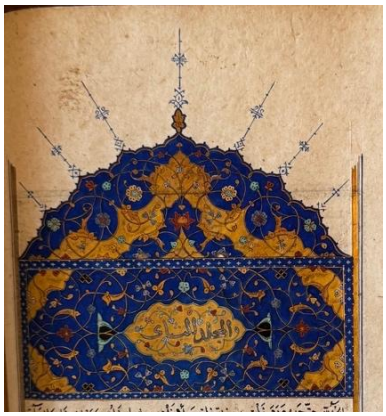
Şekil 403

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 86b 87a Sayfaları

Şekil 404

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 86b Unvan Tezhibi Detay

Şekil 405

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 173b 174a Sayfaları

Şekil 406

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 173b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 407

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 266b 267a Sayfaları

Şekil 408

EİMK 140 Envanter Numaralı Eserin 266b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 142

EİMK 141 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 141
Eski Kayıt No	: 431
Eser Adı	: Şerhu Metâil'i fî İlmi'l Mantık
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Şerif Ali b. Muhammed Cürcâni
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: i+160
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 240x150 mm, Yazı: 150x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde zaman içerisinde lekeler oluşmuş ve tezyînat önemli ölçüde silinmiştir. Bazı varakların su ve nem etkisiyle lekelenmesi, kâğıdın yapısını bozarak eserin okunabilirliğini zorlaştırmıştır. Geçmişte yapılan tamiratlarda cilt üzerine yapıştırılan etiketler, eserin estetik görünümüne zarar vermiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmakta olup, her iki kapakta yer alan şemse tezyînatı aynıdır. Şemse, soğuk baskı tekniğiyle çizilen çizgilerle oluşturulmuş geometrik paftaların orta kısmına şemse yerleştirilmiştir. Şemse bezemesinde kalan izlerden, kompozisyonun bitkisel motiflerle tezyîn edildiği anlaşılmaktadır. Dörtlü "S" biçimli çivilerin ardışık olarak uygulanmasıyla meydana getirilen zencerek motifi, soğuk baskı tekniğiyle oluşturulmuş ve her iki taraftan yine soğuk baskıyla çekilen çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 409).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 160 varak olup her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hat ile istinsah edilmiştir ve harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı genel olarak okunabilir durumdadır. Cetvel kullanılmamış olsa da sayfa düzeninin korunmasına özen gösterilmiştir. Sayfa kenarına yazılmış notlar da nesih (ince nesih) hatla kaydedilmiştir. Bazı harflerin noktaları atlanmış, mürekkep yoğunluğundan ötürü bazı harfler kalın çıkmıştır. Yanlış yazılan kelimelerin üzeri çizilmiş, düzeltmeler satır üzerinde yapılmıştır. Bu özellikler, metnin istinsah amacıyla yazıya geçirildiğini göstermektedir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser son kısımdan eksik olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin kısmı Şekil 410'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 409

EİMK 141 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 410

EİMK 141 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 143

EİMK 142 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 142
Eski Kayıt No	: 86
Eser Adı	: Şerhu'l Buhârî (1. Cilt)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 860/m. 1455-1456
Müellifi	: İmam Kirmânî
Müstensih	: Ahmed b. Muhammed el Halebî el Bestâmî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+261
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 270x175 mm, Yazı: 195x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zaman içerisinde oluşan yıpranmalar, lekeler ve kitap kurdu tahribatı nedeniyle ciddi hasar görmüştür. Özellikle miklep ve sertab kısımları dağılmış, sertabın deri kısmı ise soyulmuştur. Bazı sayfaların nemden etkilenmesi sonucu sararma ve lekelenme gibi sorunlar oluşmuştur. Eserin özellikle de cildinin acil bir restorasyon işlemine ihtiyaç duyduğunu gözlemlenmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine, soğuk baskı tekniğiyle daire formunda geometrik şemse tezyînatı uygulanmıştır. Şemsenin merkezinde altı kollu bir yıldız yer almakta, yıldızın çevresine ise geometrik paftalar yapılmıştır. Yıldızın orta kısmına 9 kez "X" biçimli çivi motifi uygulanmış, bu çivilerin içi çizgilerle doldurulmuştur. Bu motiflerin aralarına altın noktalar yerleştirilmiştir. Şemse içindeki paftalara yıldız motifleri ve altın noktalar yapılmış olup bu alanlar ince ve kalın soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Şemsenin çevresi de benzer şekilde soğuk çizgilerle kuşatılmış, yay biçimli taramalı çivi, altın nokta ve tığ motifleriyle zenginleştirilmiştir.

Salbekler, beş kez uygulanan "X" biçimli çivi ile oluşturulmuş olup, aralarına altın noktalar ve tığ motifleri yerleştirilmiştir. X çivilerinin içi, çizgilerle taranarak doldurulmuştur. Şemse alanı, ince soğuk çizgiyle çerçevelenmiş olup köşebentlerin yer aldığı köşelere dörder adet altın nokta yerleştirilmiştir. Köşebent alanı, ince ve kalın çizgilerin 45 derecelik açıyla uygulanmasıyla sınırlandırılmıştır. İçerisine çok kollu yıldız motifi yerleştirilmiş ve çevresine üç adet altın nokta eklenmiştir. Zencerek, ise tezyîni birimlerin ardışık olarak soğuk baskı tekniğiyle uygulanmasıyla oluşturulmuş ve bu alan iki yandan soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Sertab kısmının orta bölümüne, eserin adını içeren bir etiket yapıştırılmıştır. Ancak bu kısımda deri oldukça tahrip olmuştur.

Miklep kısmında yer alan şemse, daire formunda tasarlanmış olup, merkezinde altı kollu yıldız bulunmaktadır. Yıldız ve etrafındaki paftaların içleri, çok kollu yıldız motifleri ve altın noktalarla bezenmiştir. Hem paftalar hem de şemse, soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Şemsenin dış çevresine ise belirli aralıklarla üçerli gruplar hâlinde altın noktalar yerleştirilmiştir. Miklep kısmında, kapaklarda olduğu gibi köşebent düzenlemesi uygulanmıştır. Zencerek, tezyînî birimlerin ardışık olarak soğuk baskı tekniğiyle tatbik edilmesiyle oluşturulmuştur. Bu bölüm iki yandan soğuk çizgilerle çevrelenmiş ve miklep alanı bütünüyle çerçevelenmiştir. Eserdeki tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir (Şekil 411).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 261 varak olup her sayfada 27 satır bulunmaktadır. Metin ağırlıklı olarak ta'lîk hatla istinsah edilmiştir, ancak bazı sayfalarda nesih hat özellikleri taşıyan kısımlar da yer almaktadır. Satır aralıkları genellikle dar tutulmuş, yazı yer yer sıkışık bir görünüm kazanmıştır. Bazı kelimeler daha ince, bazıları ise daha kalın yazılmıştır. Satıra sığmayan kelimeler, satır sonundaki başka kelimelerin üzerine gelecek şekilde yazılmıştır. Metin, istinsah amacıyla oluşturulmuştur. Eserin 1a sayfasında Erzurum Müftüsü Seyyid Muhammed Mustafa Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. 1b ve 2a ve son sayfada Muhammed

Emin'e ait mühür vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 412'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 411

EİMK 142 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 412

EİMK 142 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 144

EİMK 143 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 143
Eski Kayıt No	: 672
Eser Adı	: Miftâhu'l Ulûm
Eser Konusu	: Arap Gramer ve Belâgatı
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebû Yakûb es-Sekkâkî
Müstensih	: Abdullah b. Malik b. ...el Esedî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 189
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 255x170 mm, Yazı: 195x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinal cildi vişneçürüğü renginde olup gördüğü tamiratta yeşil renkte bez ile kaplanarak yenilenmiş ve kağıtla güçlendirilmiş olsa da geçirdiği su hasarı nedeniyle varaklar sararma, kararma ve büyük lekeler oluşmuştur. Mürekkep lekeleri de eserin görsel bütünlüğünü bozan unsurlar arasındadır. Bazı varaklarda kurt tahribatı gözlenmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin orijinal cildi vişneçürüğü renginde olup gördüğü tamiratta yeşil renkte bez ile kaplanarak yenilenmiştir. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır (Şekil 413).

Hat özellikleri. Eser, 189 varak olup her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir ve harekeleme sınırlı düzeydedir. Harf anatomilerinde belirgin bir düzen ve oran gözetilmemiştir. Yazımda estetik kaygıdan çok içerik aktarımına öncelik verildiği anlaşılmaktadır. Bu özellikler, nüshanın istinsah amacıyla yazıya geçirildiğini göstermektedir.

Eserin 1b sayfasında 4 adet mühür vardır. Bu mühürler; Mustafa Efendi, İbrahim Efendi ve Muhammed Emin'e aittir. Son sayfada Muhammed Emin ve Mustafa Efendi mühürleri bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır (Şekil 414).

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve fasıllar kırmızı renkte mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 413

EİMK 143 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 414

EİMK 143 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 145

EİMK 144 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 144
Eski Kayıt No	: 434
Eser Adı	: Şerhu'l Hüsnü'l Hasin
Eser Konusu	: Hadis Şerhi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Aliyyü'l Kâri
Müstensih	: -
Vâkıfı	: İbrahim Efendi adıyla Lalapaşa Vakfiyesi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: 200
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 280x175 mm, Yazı: 205x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin arka yüzündeki hasarlar nedeniyle kahve renkli bir deri parçası yapıştırılarak onarım yapılmıştır. Nem etkisiyle ciltte oluşan lekeler, eserin görsel bütünlüğünü bozmuştur. Bazı varaklarda nemden ötürü lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep yüzeylerinde mülemma tekniğiyle uygulanmış şemse tezyînatı yer almaktadır. Ön ve arka kapakta aynı kompozisyon kullanılmıştır. Tezyînatta, penç, gonca ve hançer yaprakları kullanılmış olup dendan motifleriyle sınırlandırılmıştır. Şemsenin dört yönünden başlayarak dışa doğru soğuk çizgiler çekilmiştir.

Salbeklerde, ½ oranında simetrik olarak yerleştirilmiştir. Kompozisyonda bulut ve tepelik motiflerine yer verilmiş olup bu motifler mülemma teknikte uygulanmıştır. Salbeklerin üzerinden başlayan çizgiler, zencerek çizgisine kadar uzanmaktadır. Zencerek, ikili "S" formunda soğuk çivilerle ardışık şekilde tezyîn edilmiştir. Miklep kısmında yer alan şemse, salbek formunda tasarlanmış olup, bu alandaki bezeme anlayışı salbeklerle aynıdır. Zencerek yine ikili "S" çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuştur. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 415).

Hat özellikleri. Eser, 200 varak olup her sayfada 29 satır bulunmaktadır. Metin, ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Harf ölçüleri ve anatomilerine tam anlamıyla riayet edilmemiştir. Bazı satırlar oldukça sıkışıkken, bazıları daha seyrek yerleştirilmiştir. Sayfalarda zaman zaman yazı düzeninde farklılıklar görülmektedir. Bu durum, yazım sürecinde düzenli bir istif anlayışının gözetilmediğini göstermektedir. Metnin genel özellikleri, istinsah ve içerik aktarımı amacıyla yazıya geçirildiğini ortaya koymaktadır.

Eserin ilk sayfasında "Lalapaşa Vakfiyesi" notu ile birlikte İbrahim Efendi adına ait bir kayıt bulunmaktadır. Ayrıca sayfada Muhammed Emin'e ait bir mühür de yer almaktadır. Eserin son sayfasındaki ferağ kaydı okunamadığından, eserin istinsah tarihi ve müstensihi hakkında bir bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Metin örneği Şekil 416'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı renkte mürekkeple yazılmış, belirli cümlelerin üzeri de kırmızı renkte mürekkeple çizilerek belirgin hale getirilmiştir.

Şekil 415

EİMK 144 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 416

EİMK 144 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 146

EİMK 145 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 145
Eski Kayıt No	: 391
Eser Adı	: Kâmûs (2. Cilt)
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Firuzabadî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 411
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x200 mm, Yazı: 210x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zaman içinde yıpranmış, yüzeyinde çeşitli lekeler ve soyulmalar oluşmuştur. Bu hasarları onarmak amacıyla eserin sırt kısmına vişneçürüğü renkte bir deri parçası yapıştırılmıştır. Miklepte bulunan tezyînat silinmek üzeredir. Genel olarak eserin durumu iyi olsa da nemden dolayı küçük boyutlarda lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep yüzeylerine, soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapakta aynı tezyînat yer almakta olup sazyolu üslupta yapılan kompozisyonda; hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse kompozisyonu, dendan motifleriyle sınırlandırılmıştır. Salbeklerin iç kısımlarına hatâyî motifi yapılmıştır. Salbeklerden başlayarak zencerek çizgisine kadar soğuk çizgiler çekilmiştir.

Köşebent kısımlar ise soğuk çizgilerle 45 derecelik açı verilerek oluşturulmuş ve içleri boş bırakılmıştır. Zencerek kısmı, iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiş, iç alan bezemesiz olarak bırakılmıştır. Sertab kısmında ise soğuk çizgilerle enine ve boyuna yapılan paftalar bulunmakta olup, bu bölüme herhangi bir tezyînat uygulanmamıştır. Sertabın orta kısmına etiket yapıştırılmıştır.

Miklep kısmı, salbek formunda düzenlenmiş ve bu alanda da hatâyî motif kullanılmıştır. Miklebin bezemeli kısmından üst kenarına kadar bir soğuk çizgi uzanmaktadır. Miklep üzerinde de zencerek alanı boş bırakılmış olup miklep, soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Eserin cilt iç yüzeyi kahverengi renkte deri ile kaplanmıştır. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 417).

Hat özellikleri. Eser, 411 varak olup her sayfada 27 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir ve harekeleme sınırlı düzeydedir. Başlıklar ve belirli kelimeler, sülüs hatla yazılmıştır. Sayfalar cetvel içerisine alınmamış olmakla birlikte, yazımda sayfa düzenini korumaya yönelik bir çaba gözlemlenmektedir. Harfler ve kelimeler arasındaki boşluklar düzensizdir. Harf anatomileri düzenli değildir. Bu özellikler, metnin estetikten çok istinsah amacıyla yazıya geçirildiğini göstermektedir.

Eserin 1b ve son sayfasında 3 adet mühür bulunmakta olup bunlar İbrahim Efendi, Mustafa Efendi ve Muhammed Emin Efendi'ye aittir. Bu cilt "şın" harfinden itibaren başlamış ve eser tamamlanmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Müstensih ve istinsah tarihi ile ilgili bilgi yoktur. Metin örneği Şekil 418'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler sülüs hat ile yeşil, kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 417

EİMK 145 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 418

EİMK 145 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 147

EİMK 146 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 146
Eski Kayıt No	: 391
Eser Adı	: Kâmûs (1. Cilt)
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Firuzabadî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+438
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x200 mm, Yazı: 210x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı ve yeşil
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinal cildi, zamanın etkisiyle tahrip olmuş, üzerindeki tezyînatın büyük bir kısmı silinmiştir. Sırt kısma tamir esnasında yapıştırılan vişneçürüğü renkteki deri parçasında ve sertab kısımlarında yırtılmalar bulunmaktadır. Cilt tezyînatının bir kısmı silinmiştir. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş olsa da nemden kaynaklanan lekeler, eserin genel görünümünü etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. İkinci cilt ile aynı kompozisyonun uygulandığı bu eserde, ön kapak tezyînatı büyük oranda silinmiştir. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep yüzeylerine soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapakta aynı kompozisyon tekrarlanmış olup, sazyolu üslupta tasarlanan kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprağı motifleri kullanılmış; bu motifler dendanlarla sınırlandırılmıştır.

Salbeklerin iç kısımlarına hatâyî motifi uygulanmıştır. Salbeklerden başlayarak zencerek çizgisine kadar soğuk çizgiler çekilmiştir. Köşebent kısımlar, soğuk çizgilerle 45 derecelik açı verilerek oluşturulmuş ve içleri boş bırakılmıştır. Zencerek bölgesi, her iki yanından soğuk çizgilerle çevrelenmiş olup iç alan bezemesiz bırakılmıştır. Sertab kısmında

enine ve boyuna soğuk çizgilerle oluşturulmuş paftalar bulunmakta olup, bu alanda herhangi bir süsleme yer almamaktadır. Sertabın orta kısmına bir etiket yapıştırılmıştır.

Miklep kısmında şemse, salbek formunda tasarlanmış ve bu alanda da hatâyî motif kullanılmıştır. Miklebin bezemeli kısmından üst kenarına kadar bir soğuk çizgi uzanmaktadır. Miklep yüzeyinde zencerek alanı boş bırakılmış olup miklep, çevresel olarak soğuk çizgilerle sınırlanmıştır. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 419).

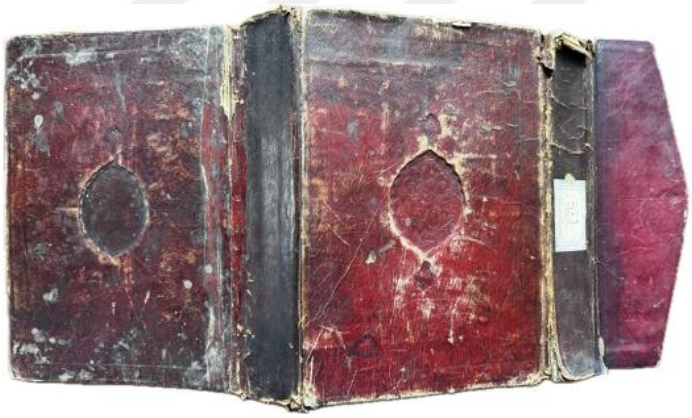
Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 438 varak olup her sayfada 27 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme, belirli kısımlarda uygulanmıştır. Yazım özellikleri, nüshanın estetik kaygıdan ziyade istinsah amacıyla hazırlandığını göstermektedir.

Eserin 1a ve son sayfasında Mustafa Efendi'ye ait mühürler bulunmaktadır. 1b sayfasında ise Muhammed Emin Efendi, Mustafa Efendi ve İbrahim Efendi'ye ait olmak üzere üç farklı mühür yer almaktadır. Eserin ilk cilt olması nedeniyle ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 420'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar sülüs hatla siyah, kırmızı ve yeşil mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 419

EİMK 146 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 420

EİMK 146 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 148

EİMK 147 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 147
Eski Kayıt No	: 116
Eser Adı	: Hidâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Burhâneddin el Merginânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 357+i
Satır Sayısı	: 16 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x180 mm, Yazı: 170x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Açık kahve renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt yapısı, özellikle kenar kısımlarda ciddi şekilde bozulmuş, sırt ve sertab kısmında yırtılmalar oluşmuştur. Sırt kısma tamir esnasında vişneçürüğü renkte parça yapıştırılmıştır. Cilt üzerindeki tezyînat silinmek üzeredir. Sayfaların köşelerindeki yırtıklar kâğıt parçalarıyla kapatılarak basit bir onarım yapılmış olsa da eserin bazı sayfaları suya maruz kalmış ve sararmayla birlikte lekelenmelere neden olmuştur. Mürekkebin solması, metnin bazı bölümlerinin okunmasını güçleştirmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapakta aynı tasarım uygulanmış olup, şemse kompozisyonu ¼ oranında simetrik olacak şekilde düzenlenmiştir. Tezyînatta rûmî, tepelik, penç ve yaprak motiflerine yer verilmiştir. Dendanlarla sınırlandırılan şemse alanının etrafına soğuk tığlar uygulanmıştır. Şemsenin iki ucuna, önce penç çivisiyle motif oluşturulmuş, ardından salbekler tasarlanmıştır. Salbeklerin iç kısmına lale formunda bezeme yapılmıştır. Salbek çevresi soğuk tığlarla çevrelenmiş olup üst kısmına ise penç çivisiyle bir motif yerleştirilmiş ve bu alandan itibaren soğuk çizgi çekilmiştir.

Cilt, soğuk çizgilerle çevrelenmiş ve iç kısmın dört köşesine penç çivisiyle üçer kez vurularak bezeme uygulanmıştır. Zencerek kısmı bezemesiz bırakılmıştır. Sertab kısmı da soğuk çizgilerle sınırlandırılmış, köşelere aynı şekilde penç motifleri yerleştirilmiştir.

Miklep yüzeyindeki şemse ½ oranında simetrik olacak şekilde tasarlanmış olup hatâyî, penç ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş, soğuk tığlar uygulanmıştır. Miklep yüzeyi soğuk çizgilerle çerçevelenmiş, köşelere ise penç motifleri yapılmıştır (Şekil 421). Genel olarak şemse bezemede klasik motifler kullanılsa da salbeklerde bulunan lale motifi tezyinatın XVII. yüzyıl sonu XVIII. yüzyıl başlarına ait geçiş dönemi olduğunu düşündürmektedir.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 357 varaktan oluşmakta ve her sayfada 16 satır bulunmaktadır. Metin nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Sayfa kenarına eklenen notlar da nesih hatla yazılmış olup düzenli bir biçimde yerleştirilmiştir. Metin çevresine cetvel yapılmamış olmakla birlikte, yazımda sayfa düzeni oluşturmaya yönelik bir çaba gözlemlenmektedir. Nüsha, istinsah amacıyla hazırlanmıştır.

Eserin varaklarında şukka ile bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde bazı eksik varaklar yeniden yazılmış olup eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin kısmı Şekil 422'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümleler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 421

EİMK 147 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 422

EİMK 147 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 149

EİMK 148 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 148
Eski Kayıt No	: 125
Eser Adı	: Kâdîhân
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l-Mehâsin Fahrüddîn Hasen b. Mansûr b. Mahmûd el-Özkendî el-Fergânî (Kadıhan)
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: vi+538
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x170 mm, Yazı: 195x115 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahrip olmuş, köşebent kısmında yırtıklar oluşmuştur. Sertab kısmının kenarlarında da yırtılmalar gerçekleşmiş, sırt kısmı lacivert renkli bir deri ile desteklenmiştir. Şemsenin bulunduğu kısımlarda ciddi yırtılmalar gözlemlenmektedir. Bazı formalar kopmak üzeredir. Metin kısmı cilde göre iyi durumda olup bazı varaklarda nemden ötürü lekeler meydana gelmiştir. Sertab yüzeyine farklı zamanlarda iki etiket yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü r renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep kısımlarına, alttan ayırma tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapakta aynı kompozisyon yer almakta olup, sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerine yer verilmiştir. Şemse alanı dendanlarla sınırlandırılmış ve salbeklerde hatâyî motifler kullanılmıştır. Köşebentlerde de şemseyle aynı teknik ve motifler tercih edilmiştir. Sırt kısmına, onarım amacıyla yapıştırılan lacivert renkli deri parçası, köşebent bezemesinin bir kısmını örtmektedir.

Miklep kısmında bulunan şemse, damla formunda tasarlanmış ve serbest kompozisyonlu bitkisel tezyînatla bezenmiştir. Şemsenin etrafı, fırça ile altın kullanılarak yapılan dendan ve tığlarla çevrelenmiştir. Miklep köşebentlerindeki süsleme, kapaklardaki bezemelerle aynı özellikleri taşımaktadır (Şekil 423).

Eserin cilt iç yüzeyi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmış olup, bu alanda fırça ile altın kullanılarak uygulanmış küçük, geometrik tezyînatlara yer verilmiştir. Kapakların iç yüzeyleri ile miklep çevresi, ince "S" formunda zencerek motifiyle çevrelenmiş ve altınla belirginleştirilmiştir. Cildin iç kısmı, altın cetvelle çevrelenmiştir. Miklep üzerinde, şemse alanına küçük boyutlu altın bezeme uygulanmıştır. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 424).

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümü ile başlamakta olup başlıklar nesih hatla ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı 538 varaktır ve her sayfada 31 satır bulunmaktadır. Ana metin ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Sayfa kenarına yazılan notlar da aynı hatla kaydedilmiştir. Metin cetvelle çevrelenmemiş olmakla birlikte, sayfa düzeninin korunmasına özen gösterilmiştir. Bazı harflerde anatomik farklılıklar gözlemlense de yazının genel yapısı, metnin eğitimli bir kişi tarafından istinsah edildiğini göstermektedir.

Eserin 1a ve son sayfalarında, Erzurum Müftüsü Faik Osman'a ait, h. 1201 (m. 1786-1787) tarihli bir vakıf mührü bulunmaktadır. Ayrıca eserde, üç adet silinmiş mühür daha bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmakta olup eserde ferağ kaydı yoktur. Metin örneği Şekil 425'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Fasıl ve başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

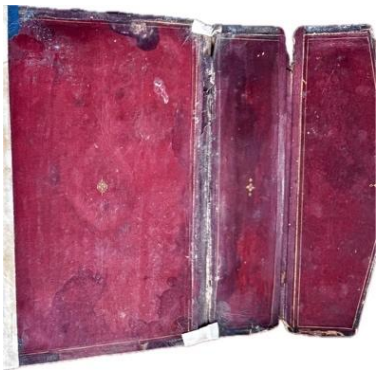
Şekil 423

EİMK 148 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 424

EİMK 148 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 425

EİMK 148 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 150

EİMK 149 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 149
Eski Kayıt No	: 86
Eser Adı	: Kirmâni
Eser Konusu	: Hadis Şerhi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 864/m. 1459-1460
Müellifi	: Şerh'u Buhari (Kirmâni)
Müstensih	: Ömer b. İsmail b. Abdü's Selam eş Şafî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 278
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 275x180 mm, Yazı: 200x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler ve özellikle kenarlarda tahribat vardır. Sertab kısmı büyük oranda yırtılmış ve şirazesi tamamen kopmuştur. Bu nedenle bazı varaklar yerinden çıkmış ve dağılmıştır. Eserin su ile teması sonucu, özellikle son sayfalarda ciddi kararma ve lekelenmeler oluşmuştur. Ayrıca, son sayfalar ve arka kapak kısmında kitap kurtlarının tahribatı gözlemlenmektedir. Eserin acilen restore edilmesi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde daire formda miklepte geometrik formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapakta aynı tezyînat yer almakta ve merkezde altı kollu yıldız formu bulunmaktadır. Yıldızın tam ortasına altın nokta uygulanmıştır. Bu altı kollu yıldızdan türeyen geometrik paftaların içlerine çok kollu yıldız motifleri yerleştirilmiş, kalan boşluklara ise altın noktalar uygulanmıştır. Bezeme alanı, "S" formunda çivilerin örgü biçiminde sıralanmasıyla oluşturulan bir bordürle çevrelenmiş, bordür her iki tarafından soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır.

Şemse etrafı, tezyînî birim elemanlarla bezenmiş olup bu birimlerin üzerine tığ motifleri, aralarındaki boşluklara ise altın noktalar yapılmıştır. Şemse alanı dıştan soğuk çizgi ile kuşatılmıştır. Zencerek bölümünde, ardışık olarak düzenlenen büyük ve küçük orta bağ motiflerinden oluşan tezyînî birimler yer almakta olup bu alan her iki taraftan beşer adet soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Köşebent alanları, 45 derece açıyla uygulanan soğuk çizgilerle oluşturulmuş ve iç kısımlarında geometrik geçme motifleri yer almaktadır.

Sertab çevresi soğuk çizgilerle sınırlandırılmış, yine soğuk çizgilerle paftalara ayrılmıştır. Üç büyük pafta içerisinde, merkezde taralı "X" çivisi beşer kez vurularak bezeme oluşturulmuştur. Orta kısımlara altın noktalar ve belirli bölgelere tığ motifleri yapılmıştır. Bu alanların dört köşesine geometrik geçme motifleri yerleştirilmiş ve altın noktalar uygulanmıştır. Ayrıca, soğuk çizgilerle oluşturulan bordürlerin içerisine zencerek kısmında tasarlanan birim motifler yerleştirilmiştir.

Miklep kısmında yer alan şemse, tepeliklerinden türetilmiş baklava formunda bir tezyînî alan ile oluşturulmuştur. Orta kısım ile belirli noktalara altın noktalar uygulanmıştır. Şemsenin her iki yanına, taralı "X" çivisi beşer kez vurularak bezeme yapılmış olup bu alanlara da altın noktalar eklenmiştir. Miklep etrafı ince "S" formunda zencerekle çevrelenmiş ve zencerek tasarımı kapaklarda kullanılan tezyînî birimlerle aynıdır (Şekil 426). Kapak içleri rûmî ve bitkisel motiflerle bezenmiştir (Şekil 427). Genel olarak cilt tezyînatı üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir.

Hat özellikleri. Eser baş kısımdan eksiktir. Mevcut eser, 278 varak olup her sayfada 23 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla istinsah edilmiştir ve harekeleme sınırlı düzeydedir. Harf anatomilerinde yer yer farklılıklar görülmekte, harf ve kelime aralarındaki boşluklar ise düzenli bir biçimde uygulanmamıştır. Bu özellikler, nüshanın istinsah amacıyla hazırlanmış olduğunu göstermektedir. Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Son sayfada mühür ve ferağ kaydı bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 428'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı renkte mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 426

EİMK 149 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 427

EİMK 149 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 428

EİMK 149 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 151

EİMK 150 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 150
Eski Kayıt No	: 299
Eser Adı	: Şerh-i Divân-ı Hâfız
Eser Konusu	: Divan
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Sûdî-i Bosnevî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 409
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 300x180 mm, Yazı: 200x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler ve kenar kısımlarında hafif aşınmalar gözlemlenmektedir. Bazı varaklarda nem etkisiyle küçük lekeler oluşmuştur. Genel olarak eserin durumu iyi kabul edilebilir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine mülemma tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaktaki tezyînat birbirinin aynısı olup, ¼ oranında simetrik olarak tasarım yapılmıştır. Kompozisyonda rûmî ve bitkisel bezeme kullanılmış olup şemse, dendanlarla çevrelenmiştir. Şemsenin iki ucunda yer alan salbekler de mülemma teknikte ve bitkisel bezemelidir.

Zencerek, üçlü "S" biçimli çivinin ardışık tekrarlarıyla oluşturulmuştur. Bu zencerek, cildin dört kenarını çevrelemektedir. Zencereğin her iki yanına kalın altın cetveller çekilmiş olup içte kalan çizginin orta kısımlarına ise belirli aralıklarla altın noktalar yerleştirilmiştir. Kompozisyonun köşeleri altın noktalar ve küçük tığ motifleri ile bezenmiştir. Sertab kısmının

etrafına altın ile ince bir cetvel çekilmiştir. Kısa kenarın iç kısmında altın ile iki nokta yapılmıştır.

Miklep kısmında bulunan tezyîni alan salbek formunun aynısıdır. Aynı teknikte ve tezyînatta bezeme uygulanmış olup etrafı küçük tığlarla süslenmiştir. Bu bölümde altınla yapılmış kalın zencerek bezemesi yer almakta, köşelere ise altınla nokta ve küçük tığlar eklenmiştir (Şekil 429). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır. Sertabın iç kısmında ise fırça ile uygulanmış negatif teknikle altın bir tezyînat yer almaktadır. Bu alanın çevresi de altın cetvelle çerçevelenmiştir (Şekil 430).

Hat özellikleri. 409 varaktan oluşan ve her sayfasında 27 satır bulunan eser, ta'lîk hat iledir. Metin, siyah mürekkeple yazılmış olup, bazı kelimeler kırmızı mürekkeple vurgulanmış ve belirli ifadelerin üzeri yine kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Yazı genel hatlarıyla başarılı bir izlenim vermekte, belirgin bir estetik uyum ve teknik yeterlilik sergilemektedir. Mürekkebin kâğıda fazla nüfuz etmesi sonucu bazı harflerde yer yer kalınlaşmalar meydana gelmiş olsa da bu durum genel formu olumsuz etkilememiştir. Harf oranları korunmaya özen gösterilmiş olup birbiri ile bağlantıları akıcı yapılmış, bu da yazının okunabilirliğini ve görsel bütünlüğünü artırmıştır. Yazının biçimsel özellikleri, hattatın eğitimli ve deneyimli olduğunu göstermektedir. Ta'lîk hattının Osmanlı'da biçimsel açıdan yetkin örneklerinin verildiği XVIII. yüzyılın ikinci yarısına ait olduğunu düşündürmektedir.

Eserde başlıklar Arapça, içerik kısmı Osmanlı Türkçesi ve Farsça 'dır. 1a sayfasında, Faik Osman'a ait vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. 193a ve 202a Faik Osman'a ait mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser, son kısımdan eksik olduğu için ferağ kaydı yoktur. Metin örneği Şekil 431'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Sayfanın üst kısmında dikdörtgen alan yer almaktadır. Sıvama altın ile kaplanmış alanın orta kısmı boyanmamış ve bu alana ta'lîk hatla Besmele yazılmıştır. Dikdörtgen alan altın cetvellerle çevrelenerek sınırlandırılmıştır.

Taç kısmı, klasik anlayışla ¼ oranında katlanarak simetrik biçimde tasarlanmıştır. Kompozisyon içinde altın ve lacivert zeminli paftalar oluşturulmuş, bu paftaların içine kırmızı zeminli iki adet tepelik yerleştirilmiştir. Tüm süsleme alanında altın, beyaz, mavi ve sarı renklerle bezenmiş penç ve gonca motifleri kullanılmıştır. Kırmızı renkte dendanlarla çevrelenen alan üzerine lacivert renkte tığlar uygulanmıştır. Tığların bulunduğu zemine zerefşân tekniğiyle altın serpme yapılmıştır. Taç kısmı, üç kenardan altın cetvellerle ve lacivert zemin üzerine beyaz renkte (+, .) biçiminde kenarsuyu ile çevrelenmiştir.

Eserin 1b sayfasının kenarında, klasik tezhip anlayışı doğrultusunda hazırlanmış damla formunda bir gül tezyînatı yer almaktadır. Bezeme, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Kompozisyonun merkezinde altın zeminli bir yazı alanı oluşturulmuş ancak bu alanda yazı bulunmamaktadır. Altın paftanın çevresindeki zemin lacivert renkte boyanmış, bu alan üzerine beyaz, sarı ve vişneçürüğü tonlarında penç motifleri yerleştirilmiştir. Gülün etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Bezemenin iki ucuna lacivert renkli geometrik formlu tığlar yapılmıştır.

2a sayfasında yer alan gül, simetrik olarak yapılmış rûmî motiflerden oluşturulmuştur. Gül zemini sıvama altın ile kaplanmış olup orta kısma kırmızı mürekkeple yazı yazılmıştır. Son olarak süslemenin iki ucuna lacivert renkli geometrik formlu tığlar yapılmıştır.

Eserde metin kısmı, 2 mm'lik altın ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Bazı cümlelerin üzeri ve bazı kelimeler kırmızı renk mürekkeple yazılmıştır. Sertab iç kısmına şemse yapılmıştır. 401b sayfası başlık kısmında yazı etrafının iki tarafına dikdörtgen form üzerine sıvama altın yapılmıştır. Genel bir değerlendirme yapılırsa tezyînat, klasik anlayışta olup işçilik bakımından daha sade bir örnek teşkil etmektedir (Şekil 432).

Şekil 429

EİMK 150 Envanter Numaralı Eserin Cildi

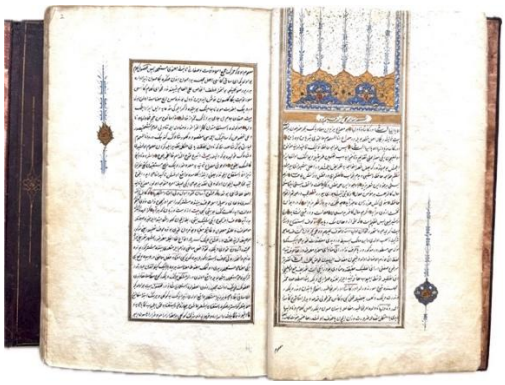
Şekil 430

EİMK 150 Envanter Numaralı Eserin Sertab İçi

Şekil 431

EİMK 150 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 432

EİMK 150 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 152

EİMK 151 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 151
Eski Kayıt No	: 179
Eser Adı	: Kenzü'd- Dekâik
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l-Berekât Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmud En-Nesefi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Bekrî Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: 223
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 265x165 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, zaman içerisinde maruz kaldığı nem ve fiziksel etkiler nedeniyle ciddi hasarlar almıştır. Bazı varaklarda meydana gelen yırtılmalar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiştir. Su hasarı nedeniyle kenarlarda sararma ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Ön kapakta da yırtılmalar meydana gelmiş olup, ciltten ayrılmak üzeredir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 433).

Hat özellikleri. Eser toplamda 223 varaktan oluşmakta olup, sayfalarda ta'lîk ve nesih olarak iki farklı yazı türü kullanılmıştır. Eserin bölümleri, satır sayısı bakımından çeşitlilik göstermektedir. Bazı sayfalarda satırlar arasında geniş aralıklar bırakılmış ve bu boşluklara ta'lîk hattıyla notlar eklenmiştir. Ayrıca, metnin yapısında farklı satır düzenlemeleri kullanılarak bölümler arasında görsel ve yapısal bir ayrım oluşturulmuştur. Metinde ta'lîk hattı, nesih yazıya göre daha nitelikli bir üslup sergilemektedir.

Eserin 1b sayfasında 3 adet mühür bulunmaktadır. Bazı eksik varaklar sonradan yazılarak eklenmiştir. Son sayfada vakfeden olarak "Hacı Bekir Efendi" ismi yazılmıştır. Ancak vakıf kelimesi silinmiştir. Eserde müstensih ve istinsah tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır. Metin örneği Şekil 434'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kahve ve kırmızı renkte mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 433

EİMK 151 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 434

EİMK 151 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 153

EİMK 152 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 152
Eski Kayıt No	: 83
Eser Adı	: Buhârî (1. Cilt)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İmam Buhari
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: 393
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x145 mm, Yazı: 170x78mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renklerinde geometrik desenlere sahip suni deri ile yenilenmiştir. Bu yenileme işlemi esnasında, yan kağıtlar da geometrik desenli kağıtlarla değiştirilmiştir. Bazı varaklar sonradan yazılmıştır. Eser, nem etkisiyle hasar görmüştür. Varakların bazı kısımlarında hafif sararmalar ve lekelenmeler görülmektedir. Genel olarak eser, bu müdahalelere rağmen iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 435). Cilt iç kısmına renkli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin ilk sayfası eksiktir. Mevcut eser, 393 varak olup her sayfada 29 satır hâlinde nesih (ince nesih) hattı kullanılmıştır. Yazıda hareke sınırlı olup harfler, genel olarak satır çizgisine tam oturmamaktadır. Satır sonlarında harf ve kelime yoğunluğu nedeniyle belirgin bir sıkışma gözlemlenmektedir. Harf anatomilerinde farklılıklar bulunmakta olup metin istinsah amacıyla yazılmıştır. Eser ilk cilt olduğu için ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin kısmı Şekil 436'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. 1a sayfasında metin kısmı altın cetvel çevrelenmiştir. Diğer sayfalarda metin kısmı kırmızı renkte kuzu ile sınırlandırılmıştır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 435

EİMK 152 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 436

EİMK 152 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 154

EİMK 153 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 153
Eski Kayıt No	: 687
Eser Adı	: Hâşiye Mîr Ebi'l Feth alâ Şerh-i Adâb
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: Diyarbakır h. 1090/m. 1679-1680
Müellifi	: Mir Ebu'l Feth Muhammed Erdebîlî
Müstensih	: Yusuf b. Hüseyin
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 220
Satır Sayısı	:15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x150 mm, Yazı: 120x55 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış ve çeşitli bölgelerinde tahribatlar oluşmuştur. Özellikle sırt kısmının kenarlarında yırtılmalar görülmektedir. İlk varaklarda belirgin bir sararma ve lekelenme olduğu dikkat çekmektedir. Bazı sayfaların ciltten ayrılmaya başladığı, yani formaların gevşediği anlaşılmaktadır. Ayrıca sayfalar üzerinde mürekkep lekeleri de bulunmaktadır. Sertab bölümünün ortasına eserin adını içeren etiket yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Cilt üzerinde herhangi bir tezyînat yoktur (Şekil 437).

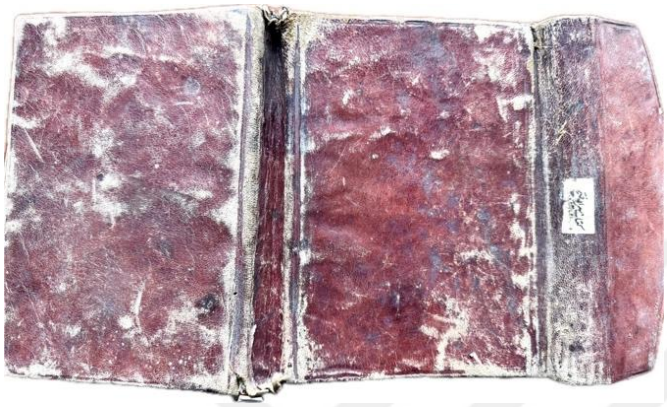
Hat özellikleri. Eser, 220 varak olup her sayfada 15 satır halinde nesih hat tercih edilmiştir. Sayfa kenarlarında ve satır aralarında yer alan notlar ise ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazım üslubu, döneminin klasik örneklerinin gerisinde kalmakla birlikte, metinde okunabilirliğe öncelik verildiği görülmektedir.

Eserin 1b ve son sayfasında Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür vardır. Eser Diyarbakır'da yazılmış olup bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 438'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 437

EİMK 153 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 438

EİMK 153 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 155

EİMK 154 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 154
Eski Kayıt No	: 256
Eser Adı	: Vikâyetü'r-Rivâye fî Mesâili'l-Hidâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Burhânu'ş Şeria Mahmud b. Sadrüşşeriâ
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+121
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 250x170 mm, Yazı: 150x100 mm
Mürekkep	: Kahve ve siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarını süsleyen ebru, zamanla solmuş ve renklerini kaybetmiş durumdadır. Şiraze ve formalar kopmuş, cilt önemli ölçüde zarar görmüştür. Üst kısımda yırtılmalar oluşurken, sırt kısmı büyük oranda tahrip olmuştur. Şiraze ve bazı formalar gevşemiştir. Bazı varaklarda nemden ötürü lekeler oluşmuştur. Eser acil restore edilmelidir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile ebru kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir; ancak ebru silinmiştir. Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 439).

Hat özellikleri. Eserin metin kısmı, 121 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır halinde nesih hat kullanılmıştır. Harekeleme sınırlı düzeyde tutulmuş olup sayfa kenarlarında ise ta'lîk hatla yazılmış notlara yer verilmiştir. Metnin genel karakteri, istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir.

Eserin 1b, 2a ve son sayfasında Muhammed Emin mührü bulunmaktadır. Yan kapakta da yazılar bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müstensih ve istinsah tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 440'ta sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar siyah ve kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 439

EİMK 154 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 440

EİMK 154 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 156

EİMK 155 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 155
Eski Kayıt No	: 326
Eser Adı	: Gülistan
Eser Konusu	: Edebiyat (Hikâye)
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1268/m. 1851-1852
Müellifi	: Sadi Şirâzî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 76
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 245x150 mm, Yazı: 170x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt üzerinde bulunan ebru büyük oranda solmuştur. Eserde nemden ötürü lekeler olmakla birlikte genel olarak iyi durumdadır.

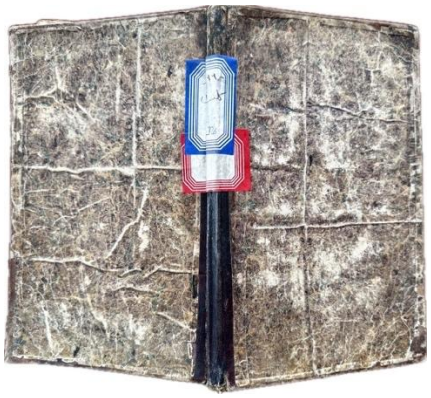
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilt olup ebru, büyük oranda solmuştur. Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 441).

Hat özellikleri. Eser 76 sayfadan oluşmakta ve her sayfada 17 satır halinde ta'lîk hat kullanılmıştır. Satır sonlarında harf ve kelime yoğunluğuna bağlı olarak yer yer sıkışmalar meydana gelmiş; son kelimenin, bir öncekinin üzerine yazıldığı gözlemlenmiştir. Yazı üslubu ve genel düzeni, metnin eğitimli bir kişi tarafından istinsah edildiğini ortaya koymaktadır. Eserde müstensih ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 442'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Metin kısmı, kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 441

EİMK 155 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 442

EİMK 155 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 157

EİMK 156 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 156
Eski Kayıt No	: 734
Eser Adı	: Şerhu Mukantarât
Eser Konusu	: Astronomi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman h. 1199/m. 1784-1785
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 70
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 220x160 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde deri kısımlar tahrip olmuştur. Bazı varaklarda nemden ötürü küçük lekeler ve mürekkep lekeleri bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile bitkisel motifli krem renkte desenli kâğıt yapıştırılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 443).

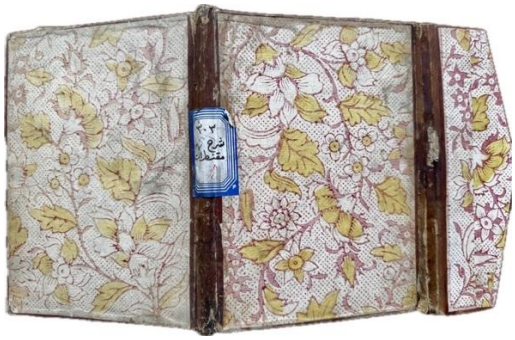
Hat Özellikleri. Eser 70 varaktan oluşmakta ve satır sayısı değişkenlik göstermektedir. Metinde nesih hat kullanılmıştır. Harekeleme sınırlı düzeyde tutulmuş olup sayfa kenarlarında ise ta'lîk hatla yazılmış notlara yer verilmiştir. Metin oldukça sıkışık bir şekilde yazılmış, harf anatomilerine dikkat edilmemiştir. Harflerin satır çizgisine tam olarak oturmadığı görülmektedir. Bu özellikler, metnin istinsah amacıyla yazıldığı göstermektedir.

Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait h. 1199/m. 1784-1785 tarihli vakıf yazısı, vakıf mührü (h. 1201/m. 1786-1787) ve şahsi mührü bulunmaktadır. Son sayfada da Faik Osman'a ait vakıf mührü bulunmaktadır. İlk 5 varak ile son 9 varak farklı bir hat ile yazılmıştır. Eserde ferağ kaydı bulunmamakta olup müellif ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin kısmı Şekil 444'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

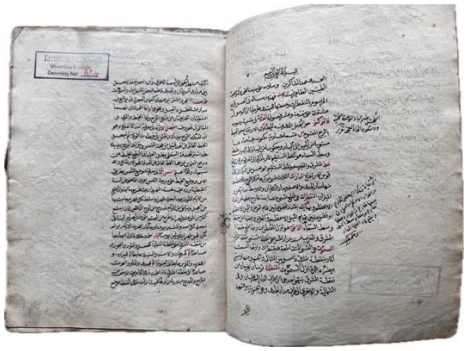
Şekil 443

EİMK 156 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 444

EİMK 156 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 158

EİMK 157 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 157
Eski Kayıt No	: 794
Eser Adı	: Sefînetü'l Fetâvâ (2. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1234/m. 1818-1819
Müellifi	: es Seyyid Abdurrahman b. Mustafa Muhammed Habib el Erzurumî
Müstensih	: Muhammed b. Ali b. Abdullah
Vâkıfı	: Muhammed b. Ali b. Abdullah
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: v+268
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 225x155 mm, Yazı: 175x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin Mevcut Durumu. Cilt üzerindeki şemse tezyînatının büyük bir kısmı silinmiş, cilt ortası soyulmuş ve kenarlarına tamirat esnasında yapıştırılan vişneçürüğü renkte parçalar da yıpranmıştır. Bazı varaklar kopmuş, eserin alt kısımdan su alması nedeniyle sararma ve lekeler oluşmuş, sayfa kenarları ise tahrip olmuştur. Bu nedenle eserin restore edilmesi gerekmektedir. Sertab kısmında katalog bilgilerine ait etiketler yapıştırılmış olup, bu etiketler zamanla yırtılmış ve sertaba zarar vermiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapak bezemesi aynı olup, ön kapaktaki şemse tahrip edilmiş olmakla birlikte genel kompozisyon anlaşılabilir durumdadır. Tıpkı envanter numarası 15 olan eserde olduğu gibi (Şekil 81) şemsenin orta kısmında altı köşeli yıldız motifi bulunmakta olup, soğuk baskı tekniğiyle yapılan bezeme bulunmaktadır. Yıldızın boş kısımlarına yaprak motifleri yerleştirilmiş, yıldızın çevresi ise çift daire ile kuşatılmıştır. Bu dairenin etrafı helezonik dal ve yapraklarla bezenmiş, şemsenin dış sınırları dendanlarla çevrelenmiştir.

Salbek bölümlerinde hatâyî ve yaprak motiflerinden oluşan, ½ oranında simetrik bir bezeme uygulanmıştır. Salbek uçlarından cildin etrafını saran cetvele kadar uzanan çizgiler çekilmiş, bu çizgilerin uç kısımlarına penç çivisiyle altı kez vurularak motifler oluşturulmuştur. Ayrıca cildin etrafında belirli noktalara penç çivisi ile motifler uygulanmıştır. Cildin kenar kısımlarına, onarım sırasında vişneçürüğü renginde deri yapıştırılmış, bu müdahale sonucu zencerek bezemenin büyük kısmı kapanmıştır. Açıkta kalan kısımlarda ise bezemenin büyük oranda silindiği gözlenmektedir. Kapanmayan bölümlerdeki izler, zencereğin miklep kısmında bulunan zencerek ile aynı olduğunu düşündürmektedir.

Miklep kısmında yer alan şemse, damla formunda tasarlanmış olup içerisinde serbest tasarımlı penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bir kompozisyonla bezenmiştir. Şemsenin etrafı, dendanlarla çevrelenmiştir. Miklep bölümünde ayrıca belirli alanlara ve köşebentlere penç çivisiyle motifler uygulanmıştır. Bu kısımda yer alan zencereğin altılı "S" çivisiyle oluşturulduğu görülmektedir (Şekil 445). Ayrıca cilt yan kâğıdı pembe renktedir. Ciltte kullanılan bezeme, istinsah tarihi de göz önüne alındığında geç dönemde yapılmış bir örnek olarak değerlendirilmektedir.

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümüyle başlamaktadır; metin kısmı 268 varaktan oluşmakta ve değişken satır sayılarına sahiptir. Metin siyah mürekkeple istinsah edilmiş; başlıklar ile cevap ibarelerinin ayırt edilebilmesi için kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Eserin sayfa kenarlarındaki notların da ta'lîk hatla yazıldığı görülmektedir. XIX. yüzyıla ait olduğu tespit edilen bu nüshanın müstensihi olan Muhammed b. Ali b. Abdullah'ın hattat ya da veya hat eğitimi almış biri olduğu anlaşılmaktadır.

Sayfa düzenine bakıldığında, metin kısmı düzenli bir şekilde cetvel ve kuzu ile çevrelendiği görülmektedir. Satırlar, sağdan sola doğru düzenli bir akış sergilemektedir. Metinde kullanılan mürekkep bazı harflerin kalın çıkmasına sebep olmuştur. Satır sonlarında ise yer darlığından dolayı bazı kelimelerin sıkıştırılarak yazıldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca nem etkisiyle oluşmuş mürekkep lekeleri mevcuttur.

Hat sanatı açısından değerlendirildiğinde, bu nüsha XIX. yüzyıl Osmanlı ta'lîk üslubunun yazı disiplini, istif düzeni ve estetik özelliklerine uygunluk göstermektedir. Eserin 1a sayfasında h. 1249/m. 1833-1834 tarihli Muhammed b. Ali b. Abdullah ait vakıf yazısı vardır. Metin örneği Şekil 446'da sunulmuştur.

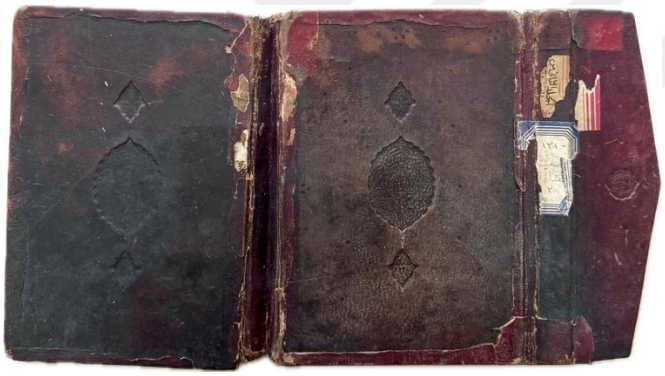
Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında metin, Besmele ile başlamaktadır. Metnin iki yanında kalan boşluklara, lacivert ve pembe renklerde gonca motifleri ile altın yaprak kullanılarak bezemeler uygulanmıştır. Dikdörtgen alanın orta kısmında yer alan pafta içerisine, üstübeç mürekkep ile "الجلد الثاني من السفينه" başlığı yazılmıştır. Başlık etrafı yine üstübeç

mürekkeple çevrelenmiş ve kenarlarına siyah tahrir çekilmiştir. Tezyînatta 1/8 oranında katlanarak simetrik düzenlenmiş bitkisel motifler kullanılmıştır. Bezeme alanının zemininde ve motiflerinde sıvama altın kullanılmış, motiflerin etrafı ise üstübeç ve siyah tahrirle belirginleştirilmiştir. Kompozisyon; üstübeç, altın ve siyah renkte dendanlarla çevrelenmiş olup üzerine lacivert renkte sıralı kısa tığ motifleri yapılmıştır.

Ayrıca belirli aralıklarla lacivert renkte sade bitkisel tığlar yapılıp kırmızı renkte tirfiller yerleştirilmiştir. Tüm süsleme alanı, üç taraftan "1-3-1" düzeninde altın cetvelle ve pembe zeminli, (+, :) biçiminde kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Eserde 1b ve 2a sayfaları, 2 mm kalınlığında altın cetvel ile kırmızı kuzu kullanılarak çevrelenmiş; diğer sayfalar ise çift kırmızı kuzu ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca 267b ve 268a sayfalarında yer alan yazılar ile ferağ kaydı, sayfanın son satırlarında kırmızı mürekkep kullanılarak üçgen formu verilmiş bir alana yazılmıştır. Bezemede kullanılan motifler ve uygulanan işçilik, özenli ve incelikli bir uygulamadan ziyade, daha sade bir şekilde gerçekleştirilmiştir (Şekil 447).

Şekil 445

EİMK 157 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 446

EİMK 157 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 447

EİMK 157 Envanter Numaralı Eserin 1b Unvan Tezhibi Detay

Tablo 159

EİMK 158 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 158
Eski Kayıt No	: 17
Eser Adı	: Meâlimü't Tenzîl (3. Cilt)
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1121/m. 1709-1710
Müellifi	: Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî
Müstensih	: Muhammed b. Seyyid Hüseyin b. el Hâc Ali el Halebî
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+349
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 160x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kenarlarında belirgin soyulmalar ve tahribatlar gözlemlenirken, sırt kısmı siyah bir deri parçası ile onarılmıştır. Nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep lekeleri vardır. Bazı formalar kopmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep yüzeyinde, alttan ayırma tekniğiyle uygulanmış şemse tezyînatı yer almaktadır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahip olup, sazyolu üslupta olan kompozisyonda hatâyî, penç,

gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse formunun iki ucuna, fırça ile altın kullanılarak tepelik, iki nokta ve tığlar yapılmıştır.

Köşebentler de aynı teknik ve motiflerle bezenmiş olup dıştan belirli bölgelere altın nokta ve tığlar uygulanmıştır. Cilt çevresi, altın cetvel ve ince zencerek ile kuşatılmıştır. Cetvelin orta kısmına, üçlü altın noktalar yerleştirilmiştir. Sertab kısmı da altın cetvelle çevrelenmiş olup, dikdörtgen bir alan içerisine dört adet altın pafta uygulanmış ve her bir paftanın orta bölümüne altın nokta yapılmıştır. Sertabın ortasına sonradan yapıştırılan etiket, bezeme alanının bir kısmını örtmektedir.

Miklep kısmında, salbek biçiminde tasarlanmış bir şemse içinde, ½ oranında simetrik bitkisel bir bezeme uygulanmıştır. Şemse formunun etrafı, fırça ile altın dendanlarla çevrelenmiş olup dendanların kesişim noktalarına tığlar yerleştirilmiştir. Miklep köşebentleri ve zencerek, kapaklarda bulunan motif ve teknikle bezenmiştir (Şekil 448). Cildin iç yüzeylerine, geometrik ve bitkisel bezemeler içeren kâğıt yapıştırılmıştır (Şekil 449). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, fihrist kısmıyla başlamış olup başlıklar, nesih hatla yazılmıştır. Metin kısmı, 349 varak ve her sayfada 23 satır halinde nesih hat kullanılmıştır. Yazı üslubu, dönemin klasik nesih hattı örneklerinin gerisinde kalmaktadır. Metnin istinsah amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır.

Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser, Ankebut Sûresi'nden Nas Sûresi'ne kadar tefsir edilmiştir. Metin örneği Şekil 450'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Sûre isimleri ve belirli cümleler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı 2mm kalınlığında altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 448

EİMK 158 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 449

EİMK 158 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 450

EİMK 158 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 160

EİMK 159 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 159
Eski Kayıt No	: 688
Eser Adı	: Hâşiyetü'l Telvîh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Hasan Çelebi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Muhammed b. Bayburdî (Vakıf tarihi: h. 1257/m. 1841-1842)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+291
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x140 mm, Yazı: 150x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt üzerindeki tezyînat aşınmış ve cilt kenarları tahrip olmuştur. Hasar gören bölgeler siyah deri ile onarılsa da eserin orijinal görünümü bozulmuştur. Nemden ötürü bazı varaklarda lekeler görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Cildin iç yüzeyi de vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Ön ve arka kapakta yer alan şemse ve salbek tezyînatının izleri büyük oranda silinmiş olmakla birlikte, aynı bitkisel bezeme tasarımının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Sertabın orta kısmına, müellif ve eser adını içeren bir etiket yapıştırılmıştır. Miklep bölümünde damla formunda bir şemse yer almakta, ancak tezyînatı silinmiştir. Cilt tezyînatının, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulandığı düşünülmektedir (Şekil 451).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 291 varaktan oluşmakta ve sayfalarda değişken satır düzeniyle ta'lîk hat kullanılmıştır. Metin, istinsah amacıyla kaleme alınmış olup, aynı sayfa içerisindeki satırlar arasında dahi yazım farklılıkları gözlemlenmektedir. Kullanılan

mürekkep zaman zaman yoğunluk farkı göstermiş; bu durum bazı harflerin olduğundan kalın çıkmasına neden olmuştur. Sayfa kenarlarında yine ta'lîk hatla yazılmış notlara yer verilmiştir. Metnin yazımı, istinsah amacı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Eserin 1a sayfa vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müstensih ve istinsah tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 452'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

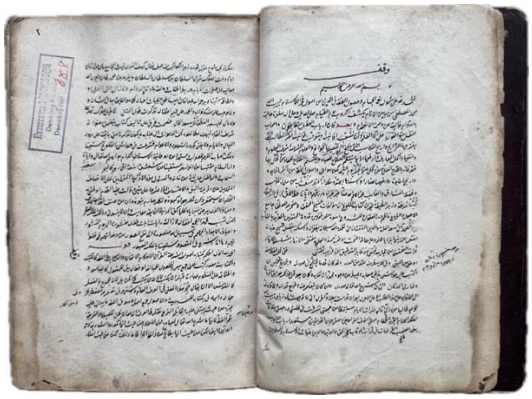
Şekil 451

EİMK 159 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 452

EİMK 159 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 161

EİMK 160 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 160
Eski Kayıt No	: 441
Eser Adı	: Kenzü'l Ahbâr
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Veliyyüddin Efendi
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: 76
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 185x150 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler ve yıpranma vardır. Ön kapak şirazeden ayrılmış, şiraze kısmı büyük ölçüde hasar görmüş ve arka kapaktan büyük oranda kopmuştur. Bazı formalar eserden ayrılmıştır. Nemden ötürü bazı varaklarda lekeler oluşmuş, mürekkep akmaları metnin okunabilirliğine zarar vermiştir. Sertab kısmının ortasına eserin adının yazıldığı etiket yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile yeşil tonlarda desenli kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 453).

Hat özellikleri. Eser, 76 varaktan oluşmakta olup, her sayfa 15 satır halinde yazılmıştır. Yazıda tam anlamıyla ta'lîk hat kurallarına uyulmamış, yer yer nesih hattına özgü harf formlarına rastlanmaktadır. Bu özellikleriyle yazı, "ta'lîk kırması" olarak nitelendirilebilir. Metnin genel karakteri, istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Eserin 1a, 1b, 2a ve son sayfasında Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Eserin müellifi, istinsah tarihi ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 454'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 453

EİMK 160 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 454

EİMK 160 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 162

EİMK 161 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 161
Eski Kayıt No	: 233
Eser Adı	: Kanunu Şeyhi'l İslâm
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1249/m. 1833-1834
Müellifi	: -
Müstensih	: Muhammed b. Ali b. Abdullah
Vâkıfı	: Muhammed b. Ali b. Abdullah h. 1249/m. 1833-1834
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+88
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x160 mm, Yazı: 175x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapağında bulunan desenli kâğıt tahrip olmuştur. Miklep daha iyi durumdadır. Bazı varaklarda nemden ötürü lekeler vardır. Eser genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eser, koruma amaçlı üzeri turuncu renkte bez parçası ile kaplanmıştır (Şekil 455). Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile krem- kahve renkte kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 456).

Hat özellikleri. Fihrist kısmı bulunan eserde metin kısmı, 88 varak olup her sayfada 25 satır halinde ta'lîk hatla yazılmıştır. Metin, cetvelle sınırlandırılmamış olsa da metinde satır düzeni korunmaya özen gösterilmiştir. Sayfa kenarlarında yine ta'lîk hatla yazılmış notlara yer verilmiştir. Bazı satırlarda, özellikle satır sonlarında, harf ve kelime sıkışmaları gözlemlenmektedir. Kullanılan mürekkep yer yer yoğunluk farkı göstermiş, bu nedenle bazı harfler daha kalın çıkmıştır. Yazı üslubu, dönem standartlarının altında olmakla birlikte, metnin eğitimli bir kişi tarafından istinsah edildiği anlaşılmaktadır.

Eser, 4 bölüme ayrılmıştır. İlk sayfada vakıf yazısı ve tarih bulunmakta olup bu tarihin istinsah tarihi de olduğu düşünülmektedir. Eserin müellifi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 457'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 455

EİMK 161 Envanter Numaralı Eserin Koruma Kılıflı Cildi

Şekil 456

EİMK 161 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 457

EİMK 161 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 163

EİMK 162 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 162
Eski Kayıt No	: 322
Eser Adı	: Tuhfe-i Şâhidî
Eser Konusu	: Şiir (Edebiyat)
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muğlalı İbrahim Şâhidi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 22
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x155 mm, Yazı: 150x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapak ve arka kapakta bulunan ebru üzerine yapılan onarım çalışmaları sırasında yazılı kâğıt yapıştırılması, eserin görünümünü olumsuz etkilemiştir. Nemden dolayı sayfalarda lekeler oluşmuş ve mürekkep akmaları metnin okunabilirliğini zorlaştırmıştır.

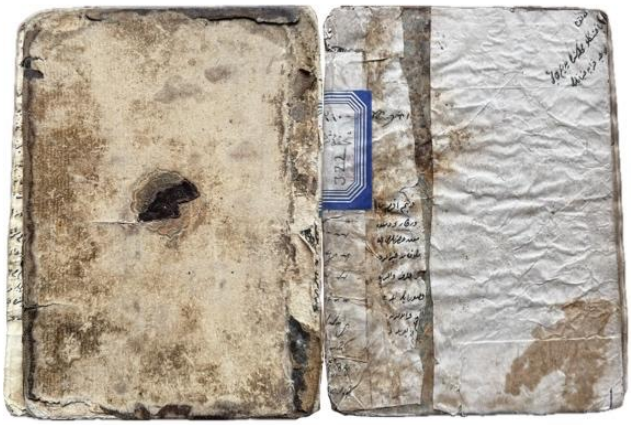
Cilt özellikleri. Eserin ön kapağı vişneçürüğü renginde deriyle kaplanmış olmakla birlikte, deri zamanla tahrip olmuş ve altındaki mukavva yüzey ortaya çıkmıştır. Orta kısımda yer alan şemse de tahrip olmuş içerisinde penç ve yaprak motiflerinden oluşan bir bezeme bulunmaktadır. Arka kapak ise ebru kâğıdı parçaları ve kısmen yazılı kâğıtlarla kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak mevcuttur. Cildin orta kısmında bulunan şemse tezyînatının, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulandığı düşünülmektedir (Şekil 458).

Hat özellikleri. Eser 22 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 15 satır halinde harekeli nesih hat kullanılmıştır. Harf anatomilerine dikkat edilmediği gözlemlenmekte, metnin istinsah amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 459'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve kullanılan rakamlar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin ve sayfa kenarlarında yer alan notlar, kırmızı mürekkep ile çevrelenmiştir.

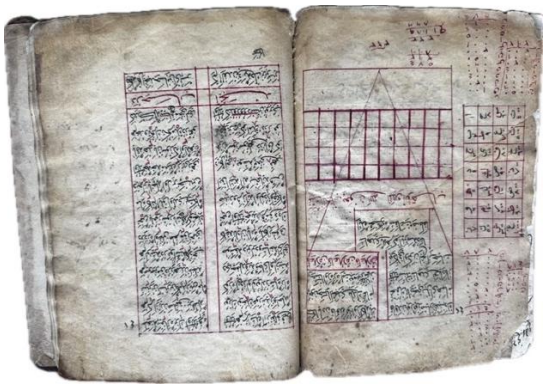
Şekil 458

EİMK 162 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 459

EİMK 162 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 164

EİMK 163 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 163
Eski Kayıt No	: 215
Eser Adı	: Halebî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1093/m. 1682
Müellifi	: İbrahim b. Muhammed el-Halebî
Müstensih	: İbrahim b. Hüseyin
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 227
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 190x140 mm, Yazı: 140x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi büyük ölçüde tahrip olmuş, ön kapaktaki deri soyularak altındaki mukavva ortaya çıkmıştır. Arka kapak, kahve renkte deri ile kaplanmış ve üzerinde herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır. Yapılan onarımda sırt kısmına açık kahve renkli deri yapıştırılmış olsa da sayfa kenarlarındaki yırtılmalar ve mürekkep lekeleri metnin okunabilirliğini önemli ölçüde azaltmıştır. Bazı varaklarda metnin üzeri kalemle çizilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön kapakta deri tamamen aşınmış, yalnızca mukavva yüzey kalmıştır. Arka kapak ise oldukça tahrip olmuştur (Şekil 460).

Hat özellikleri. Eser, 227 varaktan oluşmakta olup her sayfada 17 satır halinde nesih hat kullanılmıştır. Bazı harflerin yazımında, ta'lîk hat etkisini andıran biçimler gözlemlenmektedir. Yanlış yazılan bazı kelimelerin üzeri karalanarak düzeltilmiştir. Yazı üslubu, dönem standartlarının gerisinde kalmakta; metnin istinsah amacıyla kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Metin örneği Şekil 461'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümle ve kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilerek belirgin hale getirilmiştir.

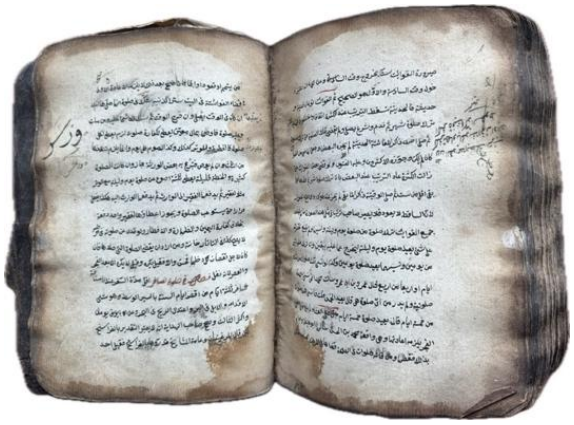
Şekil 460

EİMK 163 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 461

EİMK 163 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 165

EİMK 164 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 164
Eski Kayıt No	: 421
Eser Adı	: Şerhu'l Hüsnü'l Hasin
Eser Konusu	: Hadis Şerhi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ali b. Sultan Muhammed el Hurûmî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 336
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x145 mm, Yazı: 145x72 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Gördüğü tamirat esnasında sırt kısmına mavi renkte bez yapıştırılmıştır. Şirazesi kopmuş, bazı formalar gevşemiştir. Eserin bazı varaklarında nemden ötürü lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile desenli kâğıt yapıştırılan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 462).

Hat özellikleri. Eser, 336 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır halinde nesih hat kullanılmıştır. Harf anatomilerinde farklılıklar gözlemlenmekte; harf ve kelime aralarındaki boşluklar ise düzenli bir yapı sergilememektedir. Bu özellikler, metnin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir.

Eserin 1a sayfasında 1 adet mühür, 1b sayfasında 3 adet mühür bulunmaktadır. Seyyid Muhammed Emin ve Mustafa Efendi adına vakfiye mühürleri bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 463'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli cümleler ve kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 462

EİMK 164 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 463

EİMK 164 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 166

EİMK 165 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 165
Eski Kayıt No	: 205
Eser Adı	: Mecmuatü'r Resâil
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ahmed b. Nuceym
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+159
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x160 mm, Yazı: 145x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinal cildi vişneçürüğü renginde bir cilt olup ebru solmuştur. Varaklar suyla temas ederek sararmış, kararmış ve büyük lekelerle kaplanmıştır. Bazı varaklar, yırtıkların onarılması amacıyla kâğıt parçalarıyla güçlendirilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir; ancak ebru silinmiştir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır (Şekil 464).

Hat özellikleri. Eserin 1a sayfasına fihrist kısmı yazılmış ve bu sayfada 2 adet mühür bulunmaktadır. Eserin mevcut metin kısmı, 159 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır halinde nesih hat kullanılmıştır. Harekeleme sınırlı düzeyde tutulmuş olup harf anatomilerine ise dikkat edilmemiştir. Metnin genel özellikleri, istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir.

Eser, son kısımdan eksik olduğundan ferağ kaydı yoktur. Eserin son sayfasına "Erzurum'da Sultaniye Medresesi'nde müderris olan Muhammed İbnü'l Asir'in kitaplarındandır" ifadesi yazılmıştır. Metin örneği Şekil 465'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Numaralandırma ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 464

EİMK 165 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 465

EİMK 165 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 167

EİMK 166 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 166
Eski Kayıt No	: 202
Eser Adı	: Muhtar
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Abdullah b. Mes'ud el Mevsılî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: 291
Satır Sayısı	: 8 st.
Boyut	: Kâğıt: 225x130 mm, Yazı: 100x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış, yüzeyinde çeşitli lekeler oluşmuş ve sırt kısmında yırtılmalar meydana gelmiştir. Şiraze, ön kapaktan büyük ölçüde ayrılmış ve bazı varaklar, yırtılmaların onarılması amacıyla kâğıt parçalarıyla güçlendirilmiştir. Nem etkisiyle varaklarda sararma, kararma ve mürekkep akmaları gibi sorunlar oluşmuştur. Esere acil bir restorasyon işlemi gereklidir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta, soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış ve aynı kompozisyonda beyzî formda şemse tezyînatı bulunmaktadır. Kompozisyonda bulut, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse formu dendanlarla sınırlandırılmış olup şemsenin her iki ucundan cildin kenarına kadar çizgi çekilmiştir. Cilt oldukça tahrip olmuş, tezyînat da zarar görmüştür (Şekil 466). Cildin yan kâğıdı ebru kâğıdı ile kaplanmıştır (Şekil 467). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser 291 varaktan oluşmakta; her sayfada, 8 satır hâlinde düzenlenen metinde ta'lîk ve nesih olmak üzere iki farklı yazı türü kullanılmaktadır. Sayfa kenarlarında ve satır aralarında ta'lîk hatla yazılmış notlar bulunmaktadır. Satır aralıkları geniş tutulmuş, harekeleme ise sınırlı kullanılmıştır. Yazı özellikleri ve genel düzeni, metnin istinsah amacıyla

yazılmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada mühür vardır ancak okunamamıştır. Eserde farklı vakfiye mühürleri bulunmakta olup istinsah tarihi ve müstensih ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 468'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. 'fasıl' kelimelerinde harflerin içi kırmızı mürekkeple boyanmıştır.

Şekil 466

EİMK 166 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 467

EİMK 166 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 468

EİMK 166 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 168

EİMK 167 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 167
Eski Kayıt No	: 204
Eser Adı	: Müfidu'l En'am
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhammed b. eş Şeyhi Muslihi'd- Din
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+277+i
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 220x170 mm, Yazı: bbx95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi gördüğü tamir esnasında açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt ile kaplanmıştır. Eserde sayfa kenarları ve son varaklar su aldığından sarama, kararma ve büyük ölçüde lekeler oluşmuştur. İlk varaklarda yırtılmalar vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Sırt kısım yeşil renkte suni deri ile kaplıdır (Şekil 469).

Hat özellikleri. Fihrist bölümünde başlıklar nesih hat ile yazılmıştır. Metin kısmı, 277 varak olup değişken satır sayılarıyla nesih hat kullanılarak yazılmıştır. Yazımda harf oranlarına yeterince dikkat edilmediği gözlemlenmektedir. Bu durum, metnin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 470'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Fihrist kısmı paftalara ayrılmış olup, başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 469

EİMK 167 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 470

EİMK 167 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 169

EİMK 168 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 168
Eski Kayıt No	: 142
Eser Adı	: Fetâvâ-yı Feyziyye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1249/m. 1833-1834
Müellifi	: Şeyhülislâm Seyyid Feyzullah Efendi
Müstensih	: Muhammed b. Ali b. Abdullah
Vâkıfı	: Muhammed b. Ali b. Abdullah h. 1249/m. 1833-1834
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta’lîk
Varak Sayısı	: x+121+vi
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 230x165 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi onarılırken sırt kısmı ve sertaba vişneçürüğü renginde deri parçaları yapıştırılmıştır. Bazı sayfalar kopmuş ve yırtıklar kâğıt parçalarıyla güçlendirilerek geçici bir onarım yapılmıştır. Bazı varaklarda su ve nem lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile krem-kahve tonlarda kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 471).

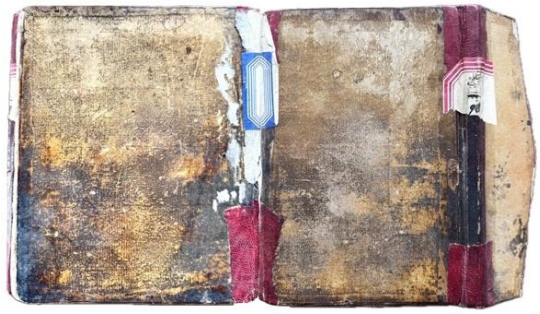
Hat özellikleri. Eserde fihrist bölümü vardır. Bu bölüm paftalara ayrılmış olup, başlıklar ta'lîk hatla yazılmıştır. Metin kısmı, 121 varaktan oluşmakta ve değişken satır düzeniyle ta'lîk hat kullanılarak yazılmıştır. Sayfa kenarlarında yer alan notlar da yine ta'lîk hatla yazılmıştır. Bazı satırların sonunda harf ve kelime sıkışmaları görülmekte, bu durum yazımın hızlı gerçekleştirildiğini düşündürmektedir. Metnin genel özellikleri, eserin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir.

Ayrıca eser, müstensih tarafından yazılıp vakfedilmiştir. Vakfiye yazısı fihristin kenarına kaydedilmiştir. Bazı varaklarda şukka vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 472'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı varaklarda metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 471

EİMK 168 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 472

EİMK 168 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 170

EİMK 169 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 169
Eski Kayıt No	: 5
Eser Adı	: Envârü't Tenzîl ve Es'râr üt- Te'vîl
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1244/m. 1828-1829
Müellifi	: Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî
Müstensih	: Kemahlı Hacı Hasan oğlu Hüseyin en Nezîrî
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib Efendi (h. 1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+390
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 230x165 mm, Yazı: 155x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış, sırt ve miklep kısımlarındaki deri yer yer soyulmuştur. Şiraze ön kapaktan ayrılmış, bazı sayfalar kopmuş ve ciltte nemden kaynaklı lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renk renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine mülemma tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır.

Eserin cildi, vişneçürüğü renginde, renkli deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerinde mülemma teknikte, beyzî formda şemse tezyînatı yer almaktadır.

Ön ve arka kapaklardaki tezyînat birbirinin aynısıdır. Ön kapakta yer alan beyzî formdaki şemsenin içerisine, mülemma teknikte ve serbest kompozisyonla stilize edilmiş bitkisel motifler uygulanmıştır. Şemse etrafı fırça ile yapılmış altın dendan ile çevrelenmiş olup dış kenarlarına ise altın tığlar yapılmıştır**.** Şemsenin her iki ucuna altın noktalar yerleştirilmiş ve uçlara salbekler uygulanmıştır. Salbekler, yine mülemma teknikte yapılmış olup içinde

stilize yaprak motifleri bulunmaktadır. Salbek çevresine de fırça ile altın dendan ve tığlar yapılmıştır.

Cildin köşebent kısımlarında, şemse içinde kullanılan motiflerden oluşturulmuş mülemma teknikte bezemeler yer almaktadır. Bu alanlar da fırça kullanılarak altın dendan ve tığlar ile bezenmiştir.

Tüm bu alanlar, üç adet altın cetvel ile çerçevelenmiş olup iç taraftan uzun kenarlara ikişer, kısa kenarlara birer adet olmak üzere toplamda beş adet penç çivisi ile vurulup altınla belirginleştirilmiştir. Cildin dört kenarına ise, beşli "S" biçimli çivilerle zencerek yapılıp altınlanmıştır. Zencerek, içten ve dıştan altın cetvellerle çerçevelenerek cilt tezyînatı tamamlanmıştır. Sertab kısmının çevresi, iki adet ince altın cetvel ile çevrelenmiştir. Orta kısma yapıştırılmış olan etiketin her iki yanına penç çivisi ile vurulmuş ve bu noktalar altınla belirginleştirilmiştir.

Miklep kısmında bulunan mülemma teknikte damla formlu şemse ½ oranında simetrik olarak bitkisel tezyîn edilmiştir. Şemse etrafına fırça ile altın dendan ve tığ yapılmıştır. Ön ve arka kapakta yapılan köşebent ve zencerek tasarımı miklep kısmında da aynıdır. Cilt görseli Şekil 473'te sunulmuştur.

Sertabın içi vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmış olup, üzerine altın cetvellerle üçgen biçimli paftalar yapılmıştır. Büyük üçgenlerin kesişim noktalarına iki ince çizgi çekilmiş ve bu çizgilerin uçlarına altın noktalar yerleştirilmiştir (Şekil 474). Ciltte bulunan tezyînat, geç dönem örneklerine benzemekte olup istinsah dönemiyle örtüşmektedir.

Hat özellikleri. Fihrist bölümüyle başlayan eserde başlıklar, nesih hat ile ve is mürekkebi kullanılarak yazılmıştır. İlgili başlıkların bulunduğu sayfa numaraları ise kırmızı mürekkep ile belirtilmiştir. Metin kısmı, 390 varak ve her sayfada 29 satır olacak şekilde ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. Metin, is mürekkebi ile yazılmış olup dikkat çekilmek istenen bazı bölümler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Ayrıca, belirli kısımların üzeri yine kırmızı mürekkeple çizilerek işaretlenmiştir.

Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde daha önceden yapılan numaralandırmadan anlaşıldığı üzere bazı varakların eksik olduğu tespit edilmiştir. Eser, müstensih tarafından istinsah edilmiş olup genel hatlarıyla okunabilir niteliktedir. Harflerin oranlarında, harf ve kelimeler arası boşluklarda zaman zaman düzensizlikler göze çarpmaktadır. Metin örneği Şekil 475'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında bulunan metin kısmının etrafı tezyîn edilmiştir. Metin bölümü, ta'lîk hatla yazılmış Besmele ile başlamaktadır. Besmele'nin her iki yanında altınlanmış dal ve yaprak motiflerinden oluşan bezeme bulunmaktadır. Metin alanının üst kısmında yer alan dikdörtgen form, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Merkezde bulunan yazı alanının zemini sıvama altın olup, üzerine yazı yazılmadan boş bırakılmıştır. Dendanlarla sınırlandırılmış bu yazı alanının her iki yanında, ayırma rûmî motiflerle altın ile lacivert zeminli paftalar oluşturulmuştur. Bu paftalar üzerinde sülyen ve beyaz renkte bezeme bulunmakta olup motiflerin üzeri ile altın zeminli paftaların boş kalan alanlarına siyah renkte noktalar yapılmıştır. Dikdörtgen alan, altın cetvel ve pembe renkte zemin üzerine vişneçürüğü renkte (S, +) biçimli kenarsuyu ile çevrelenmiştir.

Taç kısmında yer alan kompozisyon, 1/12 oranında simetrik bir düzen içerisinde tasarlanmıştır. Ayırma rûmîlerin zemini altın olup, orta kısma pembe renkte bir penç motifi uygulanarak bu motifin çevresine siyah noktalar yapılmıştır. Lacivert zemin üzerine ise altın, pembe, yeşil ve vişneçürüğü renklerinde penç ve yapraklardan oluşan bezemeler uygulanmıştır. Penç motifleri vişneçürüğü rengiyle tonlanmış, yapraklara da benzer şekilde tonlama yapılmıştır. Tezyînatlı alan; vişneçürüğü, altın ve siyah renkte havalı dendanlarla çevrelenmiş olup dendanların etrafına kısa lacivert tığlar yerleştirilmiştir. Dendanların uçlarına ise lacivert renkte bitkisel tığ motifleri ve aralarına lacivert tirfil motifleri eklenmiştir.

Taç kısmının kısa kenarlarına altın tığ ile birlikte, pembe zeminli vişneçürüğü renkli (+, :) biçiminde kenarsuyu uygulanmıştır. Alt kısımda yer alan dikdörtgen alanın kısa kenarları da aynı şekilde (+, :) biçiminde vişneçürüğü renkli kenarsuyu ile çerçevelenmiştir. Son olarak, metin bölümü ile tezyînat alanı altın cetvelle sınırlandırılmıştır (Şekil 476). 1b sayfasında metin kısmının iki kenarı da taç kısmındaki tezyînatla aynı kompozisyon ve renklerle tasarlanmıştır.

2a sayfasında yer alan metin alanının üç kenarı, 1b sayfasındaki tasarımla aynı biçimde tezyîn edilmiştir (Şekil 475). 1a sayfasının ilk satırlarında, cümle sonlarına altın noktalar yerleştirilmiştir. 1b ve 2a sayfalarında metin çevresi tezyînatlı iken diğer varaklarda metin, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Ayrıca belirli bölümlerin üzeri kırmızı mürekkep ile çizilerek vurgulanmıştır. 1a sayfasında ilk satırlarda cümle sonlarına altın noktalar yapılmıştır. Son sayfada bulunan metnin son satırları ve ferağ kaydı üçgen biçiminde altın cetvelle çevrelenmiştir (Şekil 477). Söz konusu eser, tezhip uygulamasında kompozisyon ve kullanılan renkler XIX. yüzyıl Osmanlı tezhibinde klasik üslubun geç dönem örneği olarak değerlendirilebilir.

Şekil 473

EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 474

EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin Sertab İçi

Şekil 475

EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 476

EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Tezhibi Detay

Şekil 477

EİMK 169 Envanter Numaralı Eserin Ferağ Kaydı

Tablo 171

EİMK 170 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 170
Eski Kayıt No	: 712
Eser Adı	: Risalet-i Zeycât
Eser Konusu	: Astronomi ve Tarih Hesaplamaları
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Musa Câlunus
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 120
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 240x165 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış ve üzerinde lekelenmeler meydana gelmiştir. Bazı varakları su ile temas etmiş, bu nedenle sararmalar, kararmalar ve lekeler oluşmuştur. Nemden dolayı bazı sayfalarda mürekkep dağılmaları ve sayfaların birbirine yapışması gibi sorunlar yaşanmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine,

soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyonda sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse formu, içten ve dıştan fırça ile uygulanmış altın dendanlarla çevrelenmiş olup ayrıca tığ motifleri eklenmiştir. Cildin çevresine önce soğuk baskı ile çizgiler çekilmiş ve köşebent bölümü 45 derece açıyla oluşturulmuştur.

Zencerek kısmı, ince "S" biçimli çivilerle meydana getirilmiş, altınla tezyîn edilmiştir. Bu alanın her iki yanına da altın cetvel çekilmiştir. Sertab kısmının çevresi de altın cetvelle kuşatılmış, ortasına ise eser adını içeren bir etiket yapıştırılmıştır. Miklep bölümünde yer alan beyzî şemse, cilttekiyle aynı teknik ve bezeme anlayışıyla uygulanmıştır. Zencerek kısmı burada da altın "S" motifiyle yapılmış, her iki yanına altın cetvel çekilmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 478).

Hat özellikleri. Eser, 120 varaktan oluşmakta ve değişken satır sayılarıyla nesih hat kullanılarak yazılmıştır. Sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış notlara yer verilmiştir. Satır sonlarında harf ve kelime sıkışmaları gözlemlenmekte, ayrıca harf oranlarında belirgin bir düzensizlik bulunmaktadır. Bu özellikler, metnin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Eserin ilk sayfasında eserin sahibi olarak Muhammed b. Ali ifadesi geçmektedir. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 479'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

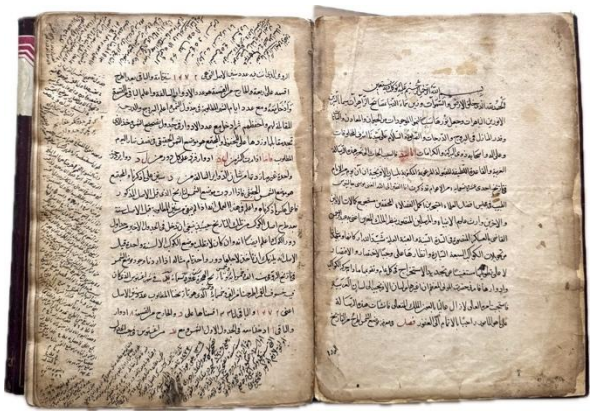
Şekil 478

EİMK 170 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 479

EİMK 170 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 172

EİMK 171 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 171
Eski Kayıt No	: 146
Eser Adı	: Muhtaru'l Fetvâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 985/m. 1577-1578
Müellifi	: Abdullah b. Mahmud el Mevsılî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Talîk
Varak Sayısı	: 183
Satır Sayısı	: 7 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 130x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi onarılırken siyah deri parçalarıyla güçlendirilmiş olsa da sertabın iç kısmı hasar görmüştür. Şiraze gevşemiştir. Bazı varaklarda büyük su lekeleri oluşmuş ve mürekkep dağılmaları meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine, soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapakta aynı bezeme yer

almaktadır. Sazyolu üslubunda serbest kompozisyonlu düzenlemede hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmış olup şemse formu dendanlarla çevrelenmiştir. Cildin çevresi soğuk çizgilerle kuşatılmış, sertab kısmı da yine soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır.

Miklepte yer alan şemse, serbest tasarımda bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Miklebin etrafı ince ve kalın soğuk çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 480). Cildin yan kâğıdı ve miklep iç yüzeyi ebru kâğıdı ile kaplanmıştır (Şekil 481). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 183 varaktan oluşmakta ve her sayfada 7 satır yer almaktadır. Ana metin nesih hattıyla istinsah edilmiştir. Metin, genel olarak sınırlı olarak harekelenmiş, satırlar arasında geniş aralıklar bırakılmıştır. Sayfa kenarlarına ve satır aralarına, yine ta'lîk hatla notlar yazılmıştır. Eserin son sayfalarına ta'lîk hatla notlar yazılmıştır. Mevcut nüsha, istinsah amacıyla yazılmıştır. Metin örneği Şekil 482'de sunulmuştur.

Eserin 1b, bazı varaklar ve son sayfasında Muhammed Emin mührü bulunmaktadır. Bazı varaklarda sayfa kenarına basit yaprak motifi yapılmıştır. Eserin ferağ kaydı tam olarak okunamamıştır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

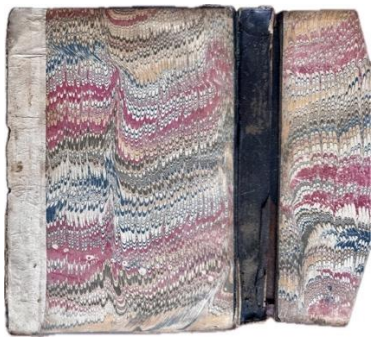
Şekil 480

EİMK 171 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 481

EİMK 171 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 482

EİMK 171 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 173

EİMK 172 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 172
Eski Kayıt No	: 400
Eser Adı	: Lügât-i Farisî
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1142/m. 1729-1730
Müellifi	: Nimetullah b. Ahmed b. Mübarek er Rûmî
Müstensih	: Hüseyin Efendi
Vâkıfı	: Hacı Osman el Halidî
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 321+i
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x155 mm, Yazı: 150x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler bulunmaktadır. Cilt kenarları, zamanla oluşan hasarları onarmak amacıyla kırmızı renkli deri parçalarıyla güçlendirilmiştir. Ciltte, özellikle nemden kaynaklanan bazı lekeler bulunmakla birlikte, genel olarak eser iyi bir durumda korunmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahverengi renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Her iki kapakta da yalnızca zencerek bölümüne, penç çivisinin ardışık olarak uygulanmasıyla zencerek kısmı oluşturulmuştur. Bu motife içten ve dıştan çizgi çekilmiştir. Zamanla oluşan yıpranmalar nedeniyle cildin çeşitli bölümleri deri eklenerek onarılmaya çalışılmış ve bu müdahaleler sırasında özellikle arka kapakta zencerek motiflerinin bir kısmı örtülerek görünmez hâle gelmiştir (Şekil 483). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır (Şekil 484).

Hat özellikleri. 321 varak ve her sayfada 19 satır bulunan eser, nesih hat ile siyah mürekkep kullanılarak istinsah edilmiştir. Ancak müstensihin hattında teknik yeterlilik görülmemektedir. Harflerin satır üzerine oturtulamadığı, kelime ve harf aralıklarının düzensiz olduğu gözlemlenmektedir. Yazının genelinde, istinsahın daha çok çoğaltma amacıyla yapıldığı izlenimi oluşmaktadır. Satır sonlarında kelimeleri sığdırmak amacıyla harfler sıkıştırılmış, bu da hem estetik hem de okunabilirlik açısından olumsuzluk bir durum olmuştur. Metin örneği Şekil 485'te sunulmuştur.

Metin içerisinde belirli kelimeler kırmızı mürekkeple vurgulanmak istenmişse de bu kısımların bazıları zamanla silinmiş ya da solmuş durumdadır. Ayrıca bazı varaklarda siyah mürekkebin nem etkisiyle aktığı ve leke oluşturduğu görülmektedir. Eserin ilk boş sayfasında Hacı Osman Halidî ismi geçmektedir.

Tezhip özellikleri. 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Dikdörtgen bir alan içerisinde ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiş bezeme bulunmaktadır. Ortada bulunan yazı alanının zemini sıvama altın olup, üzerine eserin adı siyah mürekkep ve sülüs hatla yazılmıştır. Yazı alanı, bordo renkli dendanlarla sınırlandırılmış ve her iki ucuna bordo renkli tepelikler yerleştirilmiştir. Geriye kalan alanın zemini de sıvama altın olup, üzerine lacivert ve bordo renklerde bitkisel motifler uygulanmıştır. Dikdörtgen kompozisyonun çevresi, altın zeminli ve lacivert noktalı bir kenarsuyu ile kuşatılmıştır. Bu alan üzerine bordo ve lacivert renkli noktalar yapılarak tığ görünümü verilmek istenmiştir. Metin bölümü ise 1 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı renkte kuzu motifiyle çevrelenmiştir. Son sayfada bulunan ferağ kadı üçgen biçiminde altın cetvel ile çevrelenmiştir.

Tezyînat genel olarak incelendiğinde, işçiliğin oldukça kaba ve özensiz olduğu görülmektedir. Motiflerde orantı bozuklukları ve detay eksiklikleri dikkati çekmektedir. Bu durum, eserin XVIII. yüzyıla tarihlenen bazı örneklere benzemektedir (Şekil 486).

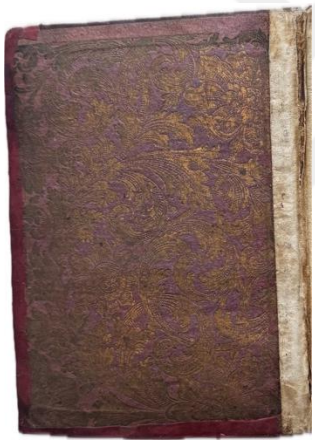
Şekil 483

EİMK 172 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 484

EİMK 172 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 485

EİMK 172 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 486

EİMK 172 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 174

EİMK 173 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 173
Eski Kayıt No	: 439
Eser Adı	: Bulunamamıştır (2. Cilt)
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Mustafa Paşa h. 1140/ m. 1727-1728
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 264+i
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: 150x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin Mevcut Durumu: Eserin cildi zamanla yıpranmış, özellikle ön kapakta bulunan tezyînat kısmen soyulmuştur. Varaklarda su lekeleri ve kararma görülmekte, ayrıca eserin şirazesi gevşemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak süslemeleri aynıdır ve mülemma tekniğinde, beyzî formda şemse tezyînatı ile bezenmiştir. Kompozisyon, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmış olup rûmî ve stilize bitkisel motiflerle süslenmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmıştır. Şemsenin iki ucuna yapılan salbekler de yine mülemma

tekniğinde ve ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiş bitkisel bezemeler içermektedir. Salbeklerin çevresi dendanlarla kuşatılmıştır.

Zencerek kısmının içi boş bırakılmış olup içten ve dıştan çift soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Sertabın çevresine, çizgi demiri yardımıyla çift soğuk çizgi çekilmiştir ayrıca ortasına yazılı kâğıt yapıştırılmıştır. Miklep kısmında yer alan şemse, damla formunda ve mülemma tekniğinde uygulanmış serbest tasarımlı bitkisel motifler içermektedir. Miklep kısmında bulunan zencerek alanı içten ve dıştan soğuk çizgilerle sınırlandırılmış, iç kısmı boş bırakılmıştır. Sonuç olarak ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 487).

Hat özellikleri. 264 varak ve her satırda 23 satır bulunan eser, harekeli nesih hat ile siyah mürekkep kullanılarak istinsah edilmiştir. Ancak müstensihin yazı tekniği açısından yeterli olmadığı gözlemlenmektedir. Harf oranları korunamamış, yazılar satır çizgisine oturtulamamış, kelime ve harf aralıkları düzensiz biçimde yazılmıştır. Genel olarak yazının, estetik kaygıdan ziyade çoğaltma amacıyla istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Satır sonlarında kelimeleri sığdırmak amacıyla kelimelerin sıkıştırıldığı ve bunun da yazının estetik görünümünü olumsuz etkilediği görülmektedir.

Eserin 1a sayfasında h. 1140/ m. 1727-1728 tarihli Mustafa Paşa vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Bölüm başlıklarını belirtmek amacıyla, ilgili varakların kenarlarına yeşil renkte ip dikilmiştir. Metin içerisinde bazı bölümlerin sonuna kırmızı mürekkeple nokta konulmuş, bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Ayrıca dikkat çekmek amacıyla bazı kelimeler daha kalın yazılmış, keşidelerin üzerine kırmızı çizgiler çizilmiştir. Bazı varaklarda ise mürekkebin nemle temas etmesi sonucu leke oluşumu gözlemlenmiştir. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 488'de sunulmuştur.

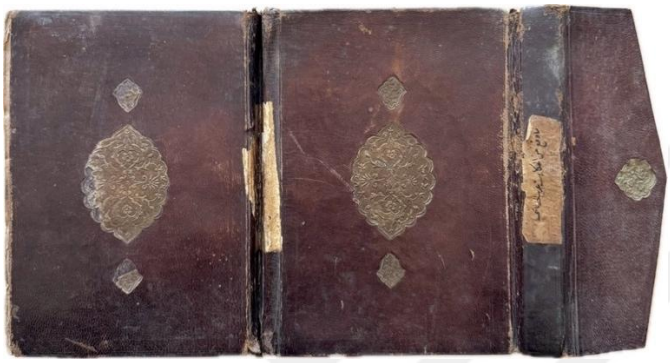
Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi yer almaktadır. Metin kısmının üstüne mavi renkli kuzularla dikdörtgen bir alan oluşturulmuştur. Bu alan içerisine nesih hat ile, kırmızı mürekkep kullanılarak başlık yazılmıştır. Yazının üst kısmına ve iki yanına altın ile yaprak motiflerinden oluşan süslemeler yapılmıştır. Bu başlık alanının üst kısmında yer alan ikinci dikdörtgen bölümdeki tezhip, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Merkezde yer alan yazı alanının zemini sıvama altın olup, bu alan üzerine sülüs hat ile siyah mürekkep kullanılarak Besmele yazılmıştır. Geriye kalan boşluklar ise siyah renkte dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Yazı alanı dendanlarla çevrelenmiş olup iki ucuna altın tepelikler yapılmıştır.

Tezyînat içinde yer alan paftalar, ayırma rûmîleri ile oluşturulmuş ve bu bölümlerin zeminleri sıvama altınla kaplanmıştır. Kalan genel zemin ise lacivert renkte boyanmış ve tüm

alana vişneçürüğü ile lacivert renklerde lale, penç ve gonca motifleri yapılmıştır. Bu dikdörtgen alanın dış çerçevesi, altın cetvel ve lacivert kuzularla sınırlandırılmıştır. Üzerine yapılan lacivert tığlarla tezyînat tamamlanmıştır. Eserde 1b ve 2a sayfalarında metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve mavi renkte kuzu ile, diğer varaklarda çift kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir. Metinde başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Tezhip süslemesi klasik anlayışta olmakla birlikte, işçilik kalitesi açısından geç dönemde yapılan bazı örneklere benzemektedir (Şekil 489).

Şekil 487

EİMK 173 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 488

EİMK 173 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 489

EİMK 173 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 175

EİMK 174 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 174
Eski Kayıt No	: 77
Eser Adı	: Sahîh-i Müslim
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1227/m. 1812-1813
Müellifi	: İmam-ı Müslim
Müstensih	: Muhammed Şakir
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 198+i
Satır Sayısı	: 22 st.
Boyut	: Kâğıt: 230x150 mm, Yazı: 180x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ön kapağın büyük kısmı eserden ayrılmış kopmak üzeredir. Eserin mıklebi ve sertabı düşmüştür. Eserin dikişleri gevşemiş, bazı varaklar ciltten ayrılmaya yüz tutmuştur. Bazı varaklarda kesilen yırtılan kısımlar daha sonradan yazılarak tamamlanmıştır. Su alan varaklarda, sararmalar ve lekeler oluşmuştur. Bazı varaklarda mürekkep dağılmıştır.

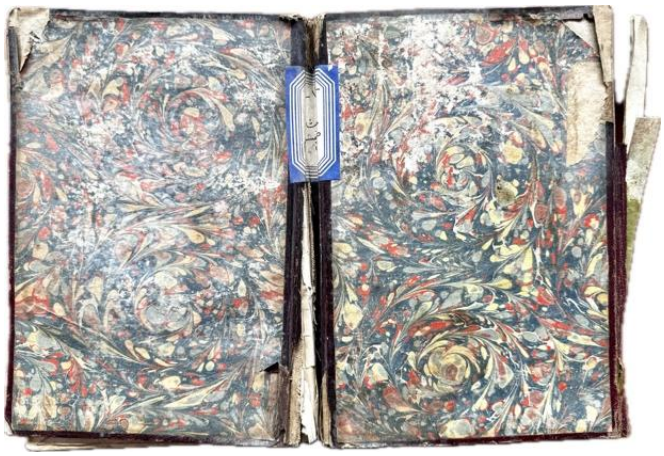
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile ebru yapıştırılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmakta olup miklep kopmuştur (Şekil 490).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 198 varaktan oluşmaktadır ve her sayfada 22 satır yer almaktadır. Metin ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Eserin bulunduğu nüsha nem nedeniyle zarar görmüş, bu durum metni de olumsuz etkilemiştir. Özellikle bazı kelimelerde mürekkep yayılması nedeniyle harfler kalınlaşmıştır. Nüsha, istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 491'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 490

EİMK 174 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 491

EİMK 174 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 176

EİMK 175 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 175
Eski Kayıt No	: 410
Eser Adı	: Avâmili Cedîd (1. Eser)
	Tâlîmü'l Müteallim (2. Eser)
Eser Konusu	: Lügat (1.Eser)
	İlim Hakkında Bilgiler (2. Eser)
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1240/m. 1824-1825 (1. Eser)
	h. 1147/m. 1734-1735 (2. Eser)
Müellifi	: İmam Birgivî (1. Eser)
	İmam Burhaneddin ez-Zernüci (2. Eser)
Müstensih	: Muhammed b. Recai (1. Eser)
	Muhammed b. İbrahim (2. Eser)
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 46
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 215x155 mm, Yazı: 150x 85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Desenli kâğıt yapıştırılarak oluşturulan cilt üzerinde lekeler vardır. Bazı varaklar su aldığından büyük lekeler ve mürekkep lekeleri oluşmuş bu durum metne zarar vermiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile krem tonlarda desenli kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 492).

Hat özellikleri. Eser, 46 varaktan oluşmakta ve satır sayısı değişkendir. Eserin ilk sayfalarında metin nesih hatla yazılmıştır. Devam eden sayfalarda ise metin ta'lîk hatla yazılmıştır. Eser içerisinde, 9b sayfasından itibaren başlayan bağımsız ikinci bir eser bulunmaktadır. Bu ikinci eserin istinsah tarihi h. 1147/ m. 1734-1735 olup müstensihi olarak 'Muhammed b. İbrahim' ismi yazılmıştır. Mürekkep lekeleri eserin bazı bölümlerinde

okunurluğa zarar vermiş olup nüsha, istinsah amacıyla yazılmıştır. Metin örneği Şekil 493'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

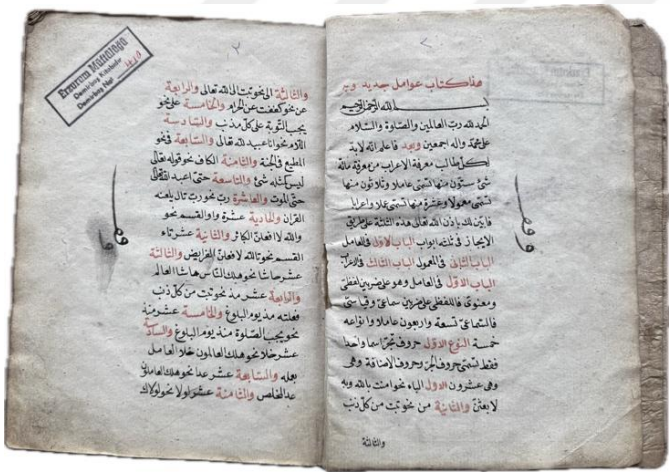
Şekil 492

EİMK 175 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 493

EİMK 175 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 177

EİMK 176 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 176
Eski Kayıt No	: 416
Eser Adı	: Hâşiyetü'l Hayâli Şerhi
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Hasan Çelebi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Gülsün Hanım h. 1259/m. 1843-1844
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 230+i
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x140 mm, Yazı: 150x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin bazı sayfaları neme maruz kalarak sararmış ve lekelenmiştir. Bazı varaklarda mürekkep dağılmaları gözlemlenmektedir. Ayrıca, bazı formalar ciltten ayrılmak üzeredir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile krem-kahve tonlarındaki kâğıdın çârkûşe tekniğiyle uygulanması sonucu oluşturulmuştur. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep yüzeyine ebru kâğıt yapıştırılmıştır (Şekil 494).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 230 varaktan oluşmaktadır. Her sayfada 19 satır yer almakta ve metin ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazımda kullanılan mürekkep bazı harf formlarında kalınlaşmalara neden olmuş, bu durum harf anatomilerinde belirgin farklılıklara yol açmıştır. Sayfalar cetvellenmemiş olup, düzenleme açısından belli bir dikkat gösterilmeye çalışılmışsa da genel olarak yazı alanı ve satır hizalarında tutarsızlıklar gözlemlenmektedir. Özellikle bazı sayfalar, diğerlerine kıyasla daha düzensiz yazılmıştır.

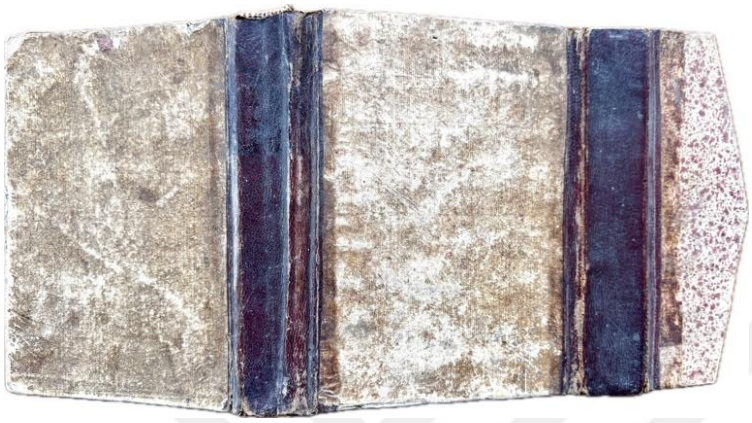
Eserin 2a sayfasında mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, d derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin 108a sayfasına 'Hasan Çelebi' ismi

yazılmıştır. Eser son kısımdan eksik olduğundan ferağ kaydı bulunmamaktadır. Son kısımda sadece mukaddimenin ilk sayfası bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 495'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmış ve bazı bölümlerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 494

EİMK 176 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 495

EİMK 176 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 178

EİMK 177 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 177
Eski Kayıt No	: 721
Eser Adı	: Şerhu Çekmînî
Eser Konusu	: Astronomi
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum h. 1132/m. 1719-1720
Müellifi	: -
Müstensih	: Muhammed b. Halil
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 171
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x155 mm, Yazı: 125x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahrip olmuş, ön, arka kapak ve miklep kısmına krem-kahve tonlarda kâğıt çârkûşe tekniği ile yapıştırılmıştır. Bazı varaklarda nemden ötürü lekeler vardır. Eser genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile krem-kahve tonlarında kâğıt kullanılarak çârkûşe tekniğiyle hazırlanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta bitkisel kompozisyonlu şemse tezyînatının silinmiş olduğu kalan izlerden anlaşılmaktadır (Şekil 496).

Hat özellikleri. Eser, 171 varaktan oluşmakta ve her sayfada 11 satır yer almaktadır. Metin, ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Satır aralıkları geniş tutulmuş, sayfa kenarlarında ve satır aralarında yine ta'lîk hatla yazılmış notlar bulunmaktadır.

Eserin 1a sayfasında h.1194/m. 1780 tarihli Faik Osman'a ait vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Son sayfada Faik Osman'a ait mühür bulunmaktadır. Bazı varaklarda şukkalar vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müellif ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 497'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 496

EİMK 177 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 497

EİMK 177 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 179

EİMK 178 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 178
Eski Kayıt No	: 57
Eser Adı	: Şifâ-i Şerif
Eser Konusu	: Ahlak ve Siyer
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 856/m. 1452-1453
Müellifi	: Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî
Müstensih	: Muhammed b. Ahmed b. Abdi'l Melik
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+294
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x155 mm, Yazı: 140x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler ve tahribat meydana gelmiş olup bu durum tezyînata zarar vermiştir. Sertab kısmında yırtılmalar oluşmuştur. Cilt kısmı oldukça zarar görmüş olmasına rağmen eser genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapak tezyînatı aynı olup soğuk baskı tekniğinde beyzî formda şemse yapılmıştır. Şemse; sazyolu üslupta hatâyi, penç ve hançer yaprak motifleriyle ¼ oranında simetrik bir düzen içinde tasarlanmış olup, çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Zencerek bölümünün içi boş bırakılmış, içten ve dıştan kalın ve ince çizgi demiri ile soğuk çizgiler çekilerek çevrelenmiştir. Köşebentler, 45 derecelik açıyla yapılan kalın ve ince çizgilerle oluşturulmuştur. Sertab çevresine de çizgi demiri ile soğuk çizgiler çekilmiştir.

Miklep kısmında yer alan damla formundaki şemse, yine soğuk baskı tekniğiyle, serbest tasarımlı penç ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Bu alanda da zencerek kısmı boş bırakılmış, kalın ve ince çizgilerle sınırlandırılmıştır. Köşebentlerde ise ön ve arka kapakta olduğu gibi 45 derecelik açıyla yapılmış çizgiler yer almaktadır. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışta uygulanmıştır (Şekil 498).

Hat özellikleri. Eserde fihrist kısmı paftalara ayrılmıştır ve içerisine yazı yazılmamıştır. Metin kısmı, 294 varaktan oluşmakta ve her sayfa 19 satır halinde yazılmıştır. 1a sayfasında Ömer Efendi, 1b sayfasında Heşim İbrahim, Muhammed Emin ve Mustafa Efendi mühürleri bulunmaktadır. Son sayfada bulunan 3 adet mühür yine bu kişilere aittir. XV. yüzyıl Osmanlı'da ta'lîk hattının İran etkisiyle yaygınlaşmaya başladığı, ancak henüz tekamülüne ulaşmamış dönemin erken uygulamalarına işaret etmektedir. Yazı, genel olarak düzenlidir. Metin örneği Şekil 499'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında, unvan tezhibi bulunmaktadır. Ta'lîk hatla yazılmış Besmele, altın cetvellerle çerçevelenmiş dikdörtgen bir alan içerisine yerleştirilmiştir. Bu yazı alanının hemen altına yapılmış ikinci dikdörtgen alan ise boş bırakılmıştır. Besmele'nin üst kısmında yer alan tezyînatlı alan, negatif teknikte ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiştir. Altın kullanılarak uygulanmış bu süsleme, penç ve yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Eserin 1b ve 2a sayfalarında metin kısmı, 3 mm kalınlığında altın cetvelle çevrelenmiştir. Diğer varaklar kırmızı renkte kuzu ile sınırlandırılmıştır. Unvan sayfasındaki tezhip, dönemin süsleme anlayışına göre oldukça sade bir şekilde tasarlanmıştır (Şekil 500).

Şekil 498

EİMK 178 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 499

EİMK 178 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 500

EİMK 178 Envanter Numaralı Eserin 1b sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 180

EİMK 179 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 179
Eski Kayıt No	: 152
Eser Adı	: Câmiu'l Fetâvâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Kırk Emre Mehmed b. Mustafa el Hamidi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+243
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x145 mm, Yazı: 150x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve yeşil
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinal cildi zarar görmüş, ebru solmuş sadece miklep kısmındaki ebru kalmıştır. Eserin şirazesi gevşemiş, sayfalarda su lekelerinden dolayı kararma ve yırtıklar oluşmuştur. Bazı varakların ve formaların dikişleri de gevşemiş durumda olup, sayfalar birbirinden ayrılmak üzeredir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapakta bulunan ebru silinmiş olup miklepte bulunan ebru iyi durumdadır (Şekil 501).

Hat özellikleri. Eserin 1a sayfasında fihrist bölümü bulunmaktadır. Metin kısmı, 243 varaktan oluşmaktadır. Her sayfada 15 satır yer almakta ve metin, ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. İstinsah sürecinde harf anatomilerine özen gösterilmemiştir. 1b ve 2a sayfalarında Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih le ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 502'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar yeşil mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 501

EİMK 179 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 502

EİMK 179 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 181

EİMK 180 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 180
Eski Kayıt No	: 498
Eser Adı	: Hayâtü'l Hayevâni'l Kübra
Eser Konusu	: Zooloji ve Folklor
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 995/m. 1586-1587
Müellifi	: et-Demîrî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 407
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 145x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış ve üzerindeki tezyînat zarar görmüştür. Şiraze gevşemiş, bazı formalar ciltten ayrılmaya yüz tutmuştur. Sudan dolayı formaların birleşim yerlerinde lekelenmeler oluşmuştur. Bazı varakların kenarında mürekkep lekeleri vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep kısmı üzerinde soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış şemse tezyînatı yer almaktadır. Ön ve arka kapak bezemeleri aynı olmakla birlikte, ciltteki şemse motifleri zamanla zarar görmüş ve tezyînat büyük ölçüde silinmiştir. Şemse kompozisyonunun ¼ oranında simetrik olarak tasarlandığı anlaşılmakta olup, bezemede rûmî motifi kullanılmıştır. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmış ve cildin etrafına çizgi demiriyle soğuk çizgiler çekilmiştir. Sertab kısmının ortasına yapıştırılmış etikete, hat eğitimi almış birisi tarafından ta'lîk hatla eserin adı yazılmıştır. Ancak daha sonradan üzerine yapıştırılan ikinci bir etiket, bu yazının bir kısmını örtmüştür. Sertab çevresi de aynı şekilde çizgi demiriyle çekilen soğuk çizgilerle bezemelidir.

Miklep kısmında ise, damla formunda ve ½ oranında simetrik olarak tasarlanmış rûmî bezeme yer almaktadır. Soğuk baskı tekniğiyle oluşturulan damla formunun üzerinden bir çizgi çekilmiş ve miklebin çevresi yine soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Miklebin köşelerinde, bu çizgilerin iç kısmına penç çivisiyle vurulmuştur. Cilde yan kâğıt olarak sarı renkte kâğıt yapıştırılmıştır. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 503).

Hat özellikleri. Eser, toplam 407 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21satır metin yer almaktadır. Yazı, is mürekkebiyle ve nesih hatla kaleme alınmıştır. 1b sayfasındaki metin, zer mürekkeple "الحمد لله" ibaresiyle başlamaktadır. Belirli kelimeler, anlam ve vurgu amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Harekeleme uygulaması düzenli değildir. Yazı karakteri, XVI. yüzyılda görülen nesih hattı seviyesine ulaşmamakla birlikte, dönem müstensihleri tarafından istinsah edilen eserlerde karşılaşılan bazı yazmalara benzerlik göstermektedir. Metin etrafında cetvel çekilmemiş olsa da satır düzeni büyük ölçüde korunmuştur. Elif harflerinin uçlarının sola doğru kıvrılması da yine bu döneme ait istinsah örneklerinde sıkça gözlemlenen bir durumdur. Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Eserde müstensih ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 504'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında, klasik Osmanlı tezhip geleneğini yansıtan unvan tezhibi bulunmaktadır. Metnin üst kısmında yer alan dikdörtgen formdaki tezyînat alanı, ¼ oranında simetrik bir düzenlemeye sahiptir. Bu alanın merkezinde bulunan yazı bölümünün zemini sıvama altınla kaplanmış olup üzerine is mürekkebiyle sülüs hatla bir ibare yazılmıştır.

Yazı alanı, vişneçürüğü renginde dendanlarla kuşatılmıştır. Yazı alanının çevresinde, ayırma rûmî motiflerle oluşturulmuş altın zeminli paftalar yer almaktadır. Geriye kalan zemin ise lacivert renkle boyanmış olup tüm dikdörtgen alana altın, vişneçürüğü ve daha koyu tonlarda hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri yapılmıştır. Kompozisyon, altın cetvel ve lacivert kenar suyu ile sınırlandırılmıştır. Dikdörtgen alanın üstüne ayrıca bir altın cetvel ve vişneçürüğü renkte kenarsuyu çekilmiş olup, lacivert renkte çizgi ve noktalardan oluşan tığlar yapılarak tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 505).

Eserin 1b ve 2a sayfaları, altın cetvel ve mavi renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Diğer sayfalarda ise cetvel uygulamasına rastlanmamaktadır. 2a sayfasında yer alan bâb başlığı da zer mürekkeple yazılmıştır. 1b ve 2a sayfalarında cümle sonlarına altın noktalar konulmuş olup bazı kelimeler ise kırmızı mürekkeple yazılarak vurgulanmıştır. Bazı varaklarda metin alanının belirli kısımları, dikkat çekmek amacıyla kırmızı renkte yapılmış üçer nokta ile vurgulanmıştır. Bu noktalar, metnin her iki yanına simetrik olarak konumlandırılmış olup, ilgili bölümün görsel olarak çerçeve içine alınmış izlenimini vermektedir. 407b sayfasında bulunan ferağ kaydı da aynı biçimde üçgen form içerisine yazılmıştır.

Eserde görülen tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır. Bununla birlikte, bezemenin genel karakteri ve uygulama tekniği göz önünde bulundurulduğunda, eserin daha ziyade dönemin genel bezeme anlayışını yansıtan nispeten sade bir örnek olduğu anlaşılmaktadır.

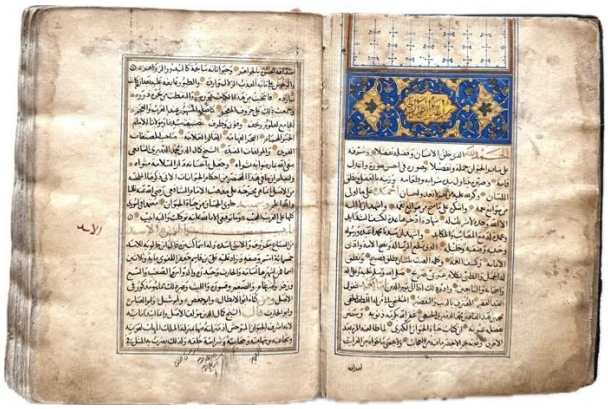
Şekil 503

EİMK 180 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 504

EİMK 180 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 505

EİMK 180 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 182

EİMK 181 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 181
Eski Kayıt No	: 632
Eser Adı	: Hâşiyetü İsâmüddin alâ Şerhi'l Câmi
Eser Konusu	: Gramer
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1080/m. 1669-1670
Müellifi	: Ebû İshak İsamüddin İbrahim b. Muhammed
Müstensih	: Seyyid Muhammed Şerif
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 126
Satır Sayısı	: 18 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 140x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahrip olmuştur. Kâğıt yapıştırılarak bazı sayfa kenarları tamir görmüştür. Bazı varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekeleri bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak bulunmakta olup, cilt üzerinde herhangi bir tezyînat yer almamaktadır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 506).

Hat özellikleri. Eser, 126 varaktan oluşmakta ve her sayfada 18 satır yer almaktadır. Satır aralarında ve sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış notlar bulunmaktadır. Eserin istinsahında kullanılan hat, dönemin yazı sanatındaki üslup anlayışına göre daha basittir. Eserin 1a sayfasında mühür bulunmakta olup okunamamıştır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 507'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

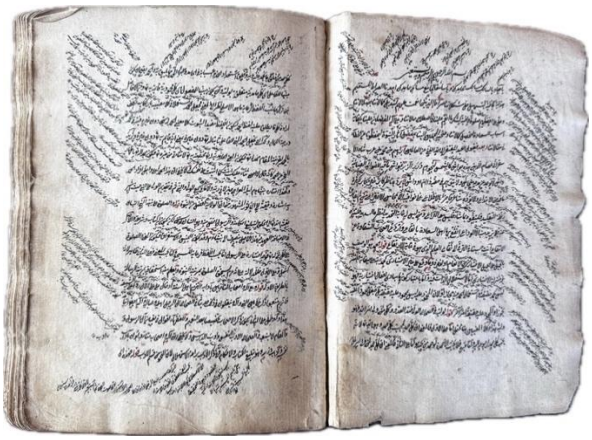
Şekil 506

EİMK 181 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 507

EİMK 181 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 183

EİMK 182 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 182
Eski Kayıt No	: 419
Eser Adı	: Şerhu Ravzâti'l Cennât
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum h. 1131/m. 1718-1719
Müellifi	: Kadızâde Muhammed el İspirî
Müstensih	: Kadızâde Muhammed el İspirî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+133
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 150x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle sırt kısmında hasar görmüş ve yırtılmıştır. Şiraze dağılmış, bazı formalar birbirinden ve ciltten ayrılmıştır. Bazı sayfalarda mürekkep dağılmaları ve nemden kaynaklanan lekeler görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapakta aynı bezeme yer almakta olup, sazyolu üslubunda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin iki ucundan cilt kenarına kadar çizgiler çekilmiştir. Zencerek, "S" biçimli çivilerin ardışık olarak uygulanmasıyla oluşturularak soğuk bırakılmış ve her iki yanından soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklep kısmında, ½ oranında simetrik düzenlemeye sahip bulut ve bitkisel motiflerle yapılmış bir bezeme yer almaktadır. Şemse çevresine soğuk baskı ile dendan ve tığlar uygulanmıştır. Miklebin çevresinde de "S" biçimli çivilerin ardışık şekilde vurulmasıyla oluşturulmuş zencerek bulunmaktadır. Bu alan soğuk bırakılmış ve iki taraftan soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 508).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 133 varaktan oluşmakta olup her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Ana metin nesih hatla yazılmış, harekeleme sınırlı tutulmuştur. Satır aralarında ve sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış notlar bulunmaktadır. Metin içerisinde "elif" harflerine zülfe yapılmıştır. Yazı, genel itibarıyla dönemin estetik ve yazım özelliklerinin gerisinde olup eserin istinsah amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 509'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 508

EİMK 182 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 509

EİMK 182 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 184

EİMK 183 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 183
Eski Kayıt No	: 215
Eser Adı	: Halebî Sağîr
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1116/m. 1704-1705
Müellifi	: İbrahim el Halebî
Müstensih	: Ebubekir b. Ahmed
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman h. 1199/m. 1784-1785
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: iii+268
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x145 mm, Yazı: 135x65 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin tamir gördüğü esnada şiraze cilde yapıştırılırken sayfa kenarlarında yer alan yazılı alan da yapıştırılmış, metnin okunması zorlaşmıştır. Bazı sayfa kenarları tahrip olmuş bazı varaklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Eserde nemden ötürü lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin mevcut cildi, kahverengi ve vişneçürüğü tonlarında geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapaklar mevcut olmakla birlikte, cildin orijinal olmadığı anlaşılmaktadır. Zira, daha erken tarihe ait olan orijinal cilde ait şemse izleri, sonradan yapılan bu kaplama üzerinde belirgin şekilde iz bırakmıştır. Bu durum, eserin zaman içerisinde ikinci kez ciltlendiğini ve özgün cilt bezemesinin altta kaldığını göstermektedir. Cilde ait görsel Şekil 510'da sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eser, fihrist kısmıyla başlamıştır. Eser, toplam 268 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 17 satır metin yer almaktadır. Metinde esas olarak nesih yazı karakteri kullanılmış olmakla birlikte, rik'a ve ta'lîk yazı türlerine özgü bazı biçimsel özelliklerin de gözlemlendiği dikkat çekmektedir. Özellikle bazı harflerin yatay eksende genişletilmesi, harf

sonlarında belirgin kavislerin ve eğimli sonlanışların bulunması, yazının karışık bir üslupla yazıldığını göstermektedir.

Harf anatomisi, boyutlar ve satır düzenindeki orantısızlıklar daha çok istinsah amacıyla yazıldığını ortaya koymaktadır. Bu yönleriyle yazı, klasik nesih hattının estetik ve teknik inceliklerini tam olarak yansıtamamakta olup harf yapılarındaki kırılmalar ve geçişler, söz konusu karakterin "nesih kırması" olarak nitelendirilmesine yol açmaktadır.

Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait h. 1199/m. 1784-1785 tarihli vakıf yazısı, vakıf mührü (h. 1201/m. 1786-1787) ve şahsi mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Son sayfada Faik Osman vakıf mührü ve 2 adet Sadık Muhammed'e ait mühür ve 2 adet de okunamayan mühür vardır. Metin örneği Şekil 511'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist kısmı, kırmızı renkle çizilmiş kare paftalara ayrılmış ve her bir pafta içerisine ilgili başlıklar yazılmıştır. 1b sayfasında, sade nitelikte unvan tezhibi yer almaktadır (Şekil 512). Metin alanının üst kısmında oluşturulan dikdörtgen bir alan içerisine kırmızı renkle paftalar yapılmış olup merkezde yer alan yazı alanına tuğra formunda "Besmele" yazılmıştır. Bu yazı alanı etrafı kırmızı renkte noktalarla süslenmiştir. Sayfanın taç kısmında yer alan bezemeli alan, altın zeminle oluşturulmuş olup, çevresi siyah renkte dendanlarla kuşatılmıştır. Bu alan, üç kenarından zemini boyanmadan üzerine kırmızı noktalarla bezenmiş kenarsuyu ile çevrelenmiştir.

Ayrıca belirli kelimeler kırmızı mürekkeple vurgulanmış, bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir. 1b ve 2a sayfalarındaki metin, siyah ve kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Diğer varaklarda ise hem metin bölümleri hem de sayfa kenarlarında yer alan notlar kırmızı kuzu ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 510

EİMK 183 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 511

EİMK 183 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 512

EİMK 183 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 185

EİMK 184 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 184
Eski Kayıt No	: 163
Eser Adı	: Kâdîzâde
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Kadızâde Mehmed Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+157
Satır Sayısı	: 14 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: 150x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapağında bulunan kâğıtta yırtılma ve lekeler oluşmuştur. Eserin varakları su almış ve sayfalarda lekeler oluşmuştur. Yazılar sudan zarar görmüş, kâğıt yapıştırılarak tamir bazı varaklarında mürekkep dağılması metne zarar vermiştir. Yırtılan ve düşen varaklar daha sonradan yazılarak tamamlanmıştır. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile krem-kahve tonlarında kâğıt kullanılarak çârkûşe tekniğiyle hazırlanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep yüzeyindeki ebru zamanla solmuştur (Şekil 513).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 157 varaktan oluşmakta ve her sayfada 14 satır bulunmaktadır. 1a sayfasında ta'lîk hatla yazılmış bir fihrist bölümü yer almaktadır. Ana metin nesih hatla ve harekeli olarak yazılmıştır. Sayfa kenarlarına ise nesih ve ta'lîk hatla çeşitli notlar yazılmıştır. Harf oranlarında yer yer farklılıklar görülse de yazının eğitimli bir müstensih tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 514'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı varaklarda metin kısmı, kahve renkte kuzu ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 513

EİMK 184 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 514

EİMK 184 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 186

EİMK 185 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 185
Eski Kayıt No	: 207
Eser Adı	: Islâhu'l İzâh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 975/m. 1567-1568
Müellifi	: Kemalpaşazâde
Müstensih	: Abdurrahim Ali el-Bekrî
Vâkıfı	: Hacı Muhammed Mustafa h. 1188/m. 1774-1775
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+250
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 150x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, açık yeşil geometrik desenli bir kağıtla kaplanmıştır. Bu yeni ciltte yırtılmalar oluşmuş, sırt kısmı ise yeşil suni deri ile kaplanmıştır. Bazı varaklarda su hasarına bağlı sararmalar ve lekeler görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Sırt kısım yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır. Cildin orijinalinde şemse bulunduğu mevcut izlerden anlaşılmaktadır (Şekil 515).

Hat özellikleri. Eserin ilk sayfasında vakıf yazısı ve sonraki iki sayfada ta'lîk hat ile fihrist kısmı bulunmaktadır. Eserde metin kısmı, 250 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır bulunmaktadır. Metin ta'lîk hatla harf oranlarına dikkat edilmeksizin, estetik kaygıdan uzak ve istinsah amacıyla yazılmıştır. Ayrıca kullanılan mürekkebin yoğunluğundan ötürü bazı harfler yer yer daha kalın çıkmış ve yazımda tutarsızlıklar oluşmuştur. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hat ile derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 516'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 515

EİMK 185 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 516

EİMK 185 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 187

EİMK 186 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 186
Eski Kayıt No	: 42
Eser Adı	: Mişkâtü'l Mesâbîh
Eser Konusu	: Hadis Şerhi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1136/m. 1723-1724
Müellifi	: Hatib et Tebrizî
Müstensih	: Muhammed b. İbrahim
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 230+ii
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x145 mm, Yazı: 140x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinal cildi, açık yeşil geometrik desenli bir kağıtla değiştirilmiş ve bu yeni cilt de zaman içinde yırtılmalara uğramıştır. Miklep kısmında bulunan köşebent tezyînatının biri tamamen soyulmuş, diğeri kısmen tahrip olmuştur. Eser, kurt tahribatına maruz kalmış ve tamirat sırasında sertab ile miklep arasına kahve renkte bir deri parçası eklenmiştir. Mürekkebin bazı varaklarda dağılması, şirazenin kopması, formaların gevşemesi ve su hasarına bağlı lekeler, eserin genel durumunu olumsuz etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak, sertab ve miklep bulunmaktadır. Sırt kısım yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır.

Miklep kısmı, orijinal olup mülemma teknikte yapılan şemse tezyînatı, penç, gonca ve yaprak motiflerinin helezonik şekilde döndürülmesiyle oluşturulmuştur. Şemsenin etrafı, fırça ile uygulanmış dendan ve tığlarla süslenmiştir. Şemsenin ucuna bir altın nokta ve kısa bir tığ yapılıp yine ucuna üç altın nokta yerleştirilmiştir. Şemsenin iki kenarına yakın kısımlara da altın noktalar yapılmıştır.

Köşebentlerde mülemma teknikte ve bitkisel bezemeli süslemeler yer almakta, ancak bunlardan biri tamamen kaybolmuş, diğerinin ise bir kısmı tahrip olmuştur. Köşebent çevresi fırça ile uygulanmış altın dendan ve tığlarla çerçevelenmiştir. Miklebin üç tarafına ince ve kalın altın zencerek yapılmıştır. Kalın zencerek, dörtlü “S” çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuştur. Miklep çevresi ise altın cetvellerle çevrelenmiştir. Miklep kısmında bulunan motifler klasik anlayıştadır (Şekil 517).

Hat özellikleri. Eserin ilk varakları eksik olup eser cilde sehven ters yapıştırılmıştır. Metin kısmı, 230 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır yer almaktadır. Metin nesih hatla yazılmış, harekeleme ise sınırlı tutulmuştur. Harf oranlarında yer yer tutarsızlıklar gözlemlenmektedir. Yazı, estetik kaygıdan çok istinsah amacına yönelik olarak yazılmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 518’de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 517

EİMK 186 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 518

EİMK 186 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 188

EİMK 187 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 187
Eski Kayıt No	: 37
Eser Adı	: Tefsiru Bâdı Ayât ve Tercemetu Bâdı Ehâdis
Eser Konusu	: Tefsir ve Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Veliyyüddin Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 82
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x155 mm,Yazı: 170x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapakları, sırt kısmı ve sertabı dahil olmak üzere cilt kısmı genel olarak tahrip olmuş durumdadır. Miklebe yapıştırılan krem tonlarında desenli kâğıtta lekeler oluşmuştur. Su hasarı nedeniyle varaklarda lekeler oluşmuş, bazı formalar kopmuş ve bazı varaklardaki mürekkepler dağılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile krem-kahve tonlarda kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 519).

Hat özellikleri. . Eser, nesih hatla istinsah edilmiş olup her sayfa13 satırdan oluşan 82 varaktan müteşekkildir. Metinde hareke kullanımı sınırlı olup, bazı kelimelerde sehven noktalama işaretlerinin atlandığı gözlemlenmektedir. Eserde ferağ kaydına rastlanmadığı gibi, müellifi de tespit edilememiştir. Metnin istinsahında, nesih hattı kaidelerine uyulmamıştır. Eserde Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 520'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. 1b sayfası kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 519

EİMK 187 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 520

EİMK 187 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 189

EİMK 188 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 188
Eski Kayıt No	: 312
Eser Adı	: Hirzu'l Emân Min Fitneti'z Zaman
Eser Konusu	: Vaaz ve Dua
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum
Müellifi	: Ali b. Hüseyin
Müstensih	: İbrahim b. Kasım
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+219+i
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 160x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kenarları tahrip olmuş, cilt üzerinde çeşitli lekeler oluşmuştur. Sırt kısmında ise belirgin bir aşınma ve yıpranma söz konusudur. Nemden kaynaklanan etkilerle varaklarda lekelenmeler ve mürekkep akmaları oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kiremit-kahve tonlarda desenli kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 521).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 219 varak olup her sayfa 19 satır içermektedir ve ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Satır aralarında zaman zaman darlıklar görülmekte, satır düzenine ise her sayfada tam olarak riayet edilmemiştir. Bazı sayfaların diğerlerine göre daha özenli yazıldığı dikkat çekmektedir. Harflerde anatomik hatalar bulunsa da metnin hat sanatı eğitimi almış biri tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Eserde istinsah tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 522'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli cümle ve kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

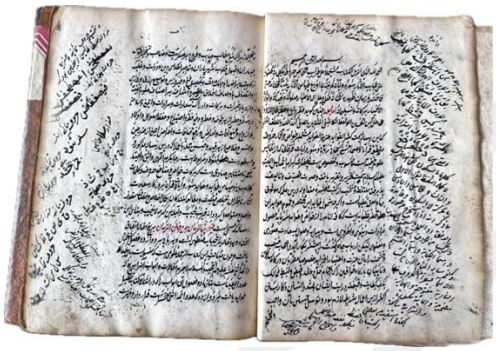
Şekil 521

EİMK 188 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 522

EİMK 188 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 190

EİMK 189 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 189
Eski Kayıt No	: 98
Eser Adı	: Şerhu Delâil
Eser Konusu	: Hz. Peygamber'in İsimlerinin Şerhi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 868/m. 1463-1464
Müellifi	: Muhammed Mehdi b. Ali b. Yusuf el Fâsî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: 257
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: 150x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru zamanla solmuş, renklerini büyük ölçüde kaybetmiştir. Eserin su ile teması sonucu ortaya çıkan lekeler, genel duruma olumsuz etki etmiş olsa da eser iyi bir durumda bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile ebru kâğıdı yapıştırılarak çârkûşe tekniğinde hazırlanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmı, vişneçürüğü deridir ve iç kısmı ebrudur. Cilt görseli Şekil 523'te sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eser, 257 varak olup her sayfa 23 satırdan oluşmakta ve nesih (ince nesih) hatla istinsah edilmiştir. Metinde harekeleme sınırlı düzeydedir. Sayfaların bir kısmı cetvelle çevrelenmiş olup, bazı sayfalar cetvelsizdir, ancak cetvel bulunmayan sayfalarda da düzenli bir yazım gözetilmeye çalışılmıştır. Genel itibarıyla istinsah edilen metin okunaklıdır. Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib adına vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Eserde müstensih ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin görseli Şekil 524'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, bazı varaklarda kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 523

EİMK 189 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 524

EİMK 189 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 191

EİMK 190 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 190
Eski Kayıt No	: 58
Eser Adı	: Şerhu'ş-Şemâil
Eser Konusu	: Hadis Şerhi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1181/m. 1767-1768
Müellifi	: Ali b. Sultan Muhammed el Kârî
Müstensih	: Süleyman Hafız
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+320
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: 170x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağındaki ebru zamanla solmuş ve rengini kaybetmiştir. Miklebin yarısı koparak sertabdan ayrılmış ve bu durum eserin bütünlüğünü bozmuştur. Eserin su ile teması ve nem etkisi sonucu sayfalarda sararmalar ve lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Cilt, vişneçürüğü renginde deriden yapılmış olup ön kapak, ebru yapıştırılarak oluşturulmuş çârkûşe bir cilttir. Ancak zamanla ebru zarar görmüş, solmuş ve silinmiştir. Buna rağmen yüzeyde kalan izlerden ebru uygulandığı anlaşılmaktadır. Arka kapağa ise yeşil renkte bir kâğıt çârkûşe tekniğinde yapıştırılmıştır.

Miklep yüzeyi bütünüyle tezyîn edilmiş olup, üçgen formun başlangıcına yakın konumlanan ana bezeme alanı, ½ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Bu bölümde, rûmî, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış; motiflerin üzerine ise iğne perdahı tekniğiyle noktalar yapılmıştır. Ayrıca kompozisyonda belirli kısımların çevresine altın dendanlar yapılarak paftalar oluşturulmuştur. Tezyînatlı alanın etrafına çift altın cetvelle küçük kenarsuyu yapılmış ve içine çizgi demiri ile çekilen çizgi soğuk bırakılmıştır.

Bu alanın etrafını kuşatan zencerek, çizgi demiriyle çekilen üç soğuk çizgi ve altın "S" biçimli motiflerle oluşturulmuştur. Zencerek her iki tarafından altın cetvellerle sınırlanmıştır.

Daha geniş tutulan bordür kısmı ise bitkisel motiflerle sıralı olarak tezyîn edilmiştir. Bu bezeme de soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış ve motiflerin içine iğne perdahı yapılmıştır. Bu bordür alanı, içten ve dıştan altın cetvellerle çevrelenmiş, ardından ikinci bir zencerek motifi uygulanmıştır. Bu ikinci zencerek de "S" biçimli altın motiflerle oluşturulmuş, her iki kenarına çizgi demiriyle üçer adet soğuk çizgi çekilip yine altın cetvellerle sonlandırılmıştır (Şekil 525).

Miklep iç yüzeyi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Bu yüzey üzerine, katı' (müşebbek) tekniğiyle altın paftalar oluşturulmuştur. Paftaların zeminleri ardışık olarak kahverengi ve mavi renklere boyanmıştır. Her paftanın içi, kahverengi ve lacivert tonlardaki deriler kullanılarak hazırlanmış rûmî tezyînatla bezenmiştir.

Bezeme alanının etrafı altın cetvellerle sınırlandırılmıştır. Miklebin üçgen kenarları ile kısa kenarlarına "S" biçimli çivi motifi ardışık olarak uygulanmış ve bu kısım altınlanarak zencerek oluşturulmuştur. Üçgen kenarlarda zencereğin dışına altın cetvel çekilmiş, kısa kenarlarda ise üçer adet soğuk çizgi ile sınırlandırma yapılmıştır. Miklep, üç kenarından kalın bir zencerekle çevrelenmiş olup bu zencereğin içine tasarlanan birim eleman ardışık olarak soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Motiflerin üzerine iğne perdah tekniğiyle hareket verilmiştir. Alan altın cetveller ve soğuk çizgilerle çevrelenerek tezyînat tamamlanmıştır (Şekil 526).

Miklep bölümü hem iç hem dış yüzeyindeki süslemeleriyle oldukça başarılı bir uygulama örneği sunmaktadır. Ciltte yer alan rûmîler, bitkisel motifler ve iç kapaktaki katı' (müşebbek) uygulamaları, istinsah döneminde yapılan örneklerle benzerlik göstermektedir.

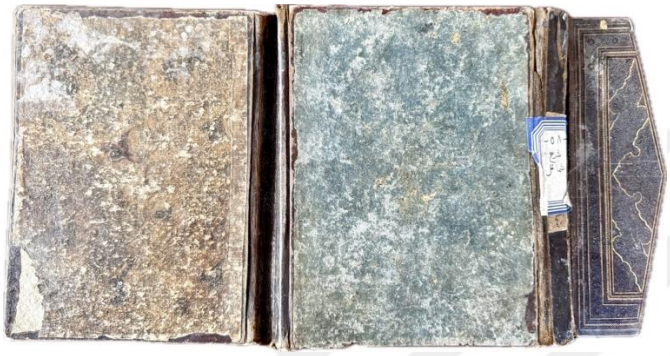
Hat özellikleri. Eserin fihrist bölümü, yeşil renkte paftalardan oluşmakta ve bazı paftalarda metin bulunmamaktadır. Metin kısmı, 320 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır yer almaktadır. Metin genel olarak siyah mürekkeple yazılmış olup, belirli bölümlerde kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Yazı, dönemin nitelikli hat anlayışını yansıtmasa da okunaklıdır. Satır sonlarında yer yer harf ve kelime sıkışmaları görülmektedir. Bazı sayfalarda ise nemden ötürü mürekkep lekelerine rastlanmaktadır. Metin, müstensih tarafından hızlı bir şekilde istinsah edildiği izlenimi vermektedir. Genel olarak, eser istinsah amacıyla hazırlanmış olup, XVIII. yüzyılın nesih hattı örnekleriyle karşılaştırıldığında sade ve işlevsel bir yazı olarak nitelendirilmektedir. 1a sayfasında h. 1262 tarihli bir vakıf kaydı ile Seyyid Abdullah Edib'e ait mühür yer almaktadır. Son sayfada bulunan ferağ kaydında ise tarih ve "Süleyman Hâfız" ismi kayıtlıdır. Metin örneği Şekil 527'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin adı, 1b sayfasında yer alan dikdörtgen pafta içerisine sıvama altın zemin üzerine, üstübeç mürekkebi kullanılarak nesih hatla yazılmıştır. Paftanın her iki tarafına beyaz renkte dendan yapılıp sınırlandırılmıştır. Ayrıca her iki yana beyaz renkli daire formunda süsleme yapılmıştır.

Taç tezyînatı bulunması gereken üst bölüm ise boş bırakılmıştır. 1b ve 2a sayfaları, 2 mm kalınlığında altın cetveller ve siyah renkte kuzu ile çevrelenmiştir (Şekil 527). Diğer varaklarda ise herhangi bir cetvel uygulamasına rastlanmamaktadır.

Şekil 525

EİMK 190 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 526

EİMK 190 Envanter Numaralı Eserin Miklep İçi

Şekil 527

EİMK 190 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 192

EİMK 191 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 191
Eski Kayıt No	: 210
Eser Adı	: İcaz
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1083/m. 1672-1673
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 183+i
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 150x90 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kurtların tahribatına uğramış ve deri kısmı zarar görmüştür. Yan kağıtlar yırtılmış ve şiraze ön kapaktan ayrılmıştır. Nemin etkisiyle sayfalarda lekelenmeler ve mürekkep akmaları oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapak üzerinde, köşelere ve cildin etrafını çevreleyen soğuk çizginin orta kısımlarına, soğuk baskı tekniğinde penç çivisi ile dört yapraklı penç motifi formunda tezyînat uygulanmıştır. Zencerek, "S" çivisinin ardışık şekilde vurulmasıyla oluşturulmuş olup, iki taraftan ince ve kalın soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklebin ortasına da dört yapraklı penç şeklinde bezeme motifi yedi kez uygulanmıştır. Aynı şekilde zencerek motifi oluşturulmuş, dış taraftan altı ince soğuk çizgi, iç taraftan ise ince ve kalın soğuk çizgiler ile çevrelenmiştir (Şekil 528).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 183 varaktan oluşan eser, her sayfada 13 satır olacak şekilde nesih hatla istinsah edilmiştir. Başlıklar sülüs hatla yazılmıştır. Döneminin nesih hattı estetik düzeyinin gerisinde kalmakla birlikte, istinsah amacıyla yazılan metin genel olarak okunaklıdır. Seyyid Muhammed Emin adına mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında,

derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müstensih ve müellif ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 529'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı varaklar kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 528

EİMK 191 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 529

EİMK 191 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 193

EİMK 192 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 192
Eski Kayıt No	: 76
Eser Adı	: Beyânu Eksâmi'l Hadis ve Esmâi'r Râvî
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 740/m. 1339-1340
Müellifi	: Şehabeddin Ebü'l Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed b. Hicr
Müstensih	: Muhammed b. Abdullah el Hatîb
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 213
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x140 mm, Yazı: 130x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte bulunan ebru solmuş ve rengini kaybetmiştir. Eser, şiraze kısmındaki hasar nedeniyle bez yapıştırılarak onarım görmüştür. Mürekkep lekeleri ve nemden kaynaklanan lekelenmeler, eserin genel görünümünü olumsuz etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilt olup ebru, büyük oranda solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır ve bu kısma iki farklı ebru yapıştırılmıştır (Şekil 530).

Hat özellikleri. Eser, 213 varaktan oluşmakta ve her sayfada 13 satır halinde nesih hat kullanılmıştır. Başlıklar sülüs hatla yazılmıştır. Metinde harekeleme sınırlıdır. Sayfa kenarına düşülen notlar ta'lîk hatla yazılmıştır. Satır aralarına yazılan notlar, asıl metnin okunabilirliğini olumsuz etkilemiştir. Yer yer yanlış yazılan kelimelerin üzeri çizilerek doğrular yanına eklenmiş ve metne bu şekilde devam edilmiştir. istinsah amacıyla yazıya geçirilmiş bir nüshadır.

Eserin ilk ve son sayfasında mühür bulunmakta olup silinmiştir. Bazı varaklarda şukka vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde 2. kısım, 45b sayfasından itibaren başlamıştır. Metin örneği Şekil 531'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 530

EİMK 192 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 531

EİMK 192 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 194

EİMK 193 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 193
Eski Kayıt No	: 440
Eser Adı	: Hulâsâtu'l Ed'iyeh
Eser Konusu	: Dua
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1041/m. 1631-1632
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+70
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x120 mm, Yazı: 150x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarındaki ebru zamanla aşınmış, ön kapağın kenarları yırtılmış ve sırt kısmındaki deri tahrip olmuştur. Sertab kısmındaki deri de benzer şekilde hasar görmüş, ön kapak ise eserden tamamen ayrılmak üzeredir. Şiraze gevşemiş ve eserin üst kısmından su alması sonucu bazı varaklarda hafif su lekeleri ve nemden kaynaklı lekelenmeler oluşmuştur. Bazı varaklarda mürekkep lekeleri gözlemlenmiştir. Daha önce yapılan bir tamir işlemi sırasında esere kâğıt yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahverengi deri üzerine ebru kâğıdı yapıştırılarak çârkûşe tekniğinde hazırlanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır (Şekil 532).

Hat özellikleri. Eserin metin kısmı 70 varaktır ve her sayfa nesih hatla 17 satır olarak istinsah edilmiştir. Yazı, döneminin nesih hattı estetik düzeyinin gerisinde kalmakla birlikte, istinsah amacıyla yazıya geçirilmiştir. Müellif ve müstensih ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 533'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

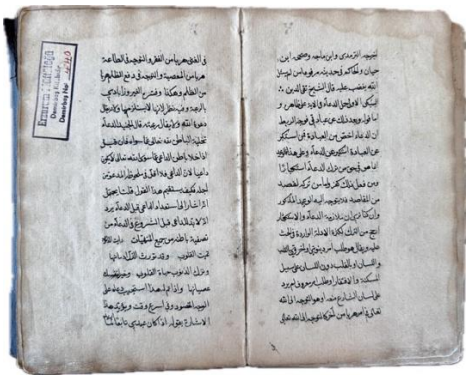
Şekil 532

EİMK 193 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 533

EİMK 193 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 195

EİMK 194 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 194
Eski Kayıt No	: 401
Eser Adı	: el-Lügatuli'n Nevâmi
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 958/m. 1551
Müellifi	: -
Müstensih	: Ahmed b. Ebu Suud
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 123+iii
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x125 mm, Yazı: 140x63 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, vişneçürüğü renkli parçalar eklenerek onarılmış olsa da cilt genelinde lekelenmeler ve sırt kısmında tahribatlar bulunmaktadır. Sertab kısmının yırtılması ve eserin su alması sonucu varaklarda sararma, lekelenme ve bazı varaklarda kâğıt yapıştırılarak yapılan tamirler gözlemlenmektedir. Özellikle kırmızı mürekkebin akmasıyla metinlerde hasar oluşmuştur. Sertab kısmının orta bölümüne, eserin adının yazılı olduğu bir etiket yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar tezyînatı aynı olup, bitkisel motiflerle bezenmiştir ve çevresi dendanlarla kuşatılmıştır. Cildin kenarları soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep bölümünde ise dairesel formlu şemsede bitkisel bezemeler yer almakta ve bu kısım da soğuk baskı tekniğindedir. Ciltte bulunan tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir. Cilt görseli Şekil 534'te sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eserin metin kısmı 123 varaktır ve her sayfa ta'lîk hatla 21 satır olarak istinsah edilmiştir. Yazı, döneminin ta'lîk hattı açısından estetik ve teknik bakımdan geri planda

kalmakta olup istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin müellifi hakkında bir bilgi bulunamamıştır. Metin örneği Şekil 535'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 534

EİMK 194 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 535

EİMK 194 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 196

EİMK 195 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 195
Eski Kayıt No	: 697
Eser Adı	: Fenârî fi'l Mantık
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Molla Fenârî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Osman Hâlid
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 235
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x120 mm, Yazı: 140x53 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi genel olarak yırtılma ve tahribata uğramış olup üzerindeki ebru büyük ölçüde solmuş ve silinmiştir. Miklep bölümündeki ebru daha iyi korunmuş durumdadır. Cildin sırt kısmında da belirgin tahribatlar mevcuttur. Ön kapağın ortasında bir yırtık oluşmuş ve arka kapağın bir kısmı ise eserden tamamen ayrılmıştır. Bazı formalar gevşeyerek kopmak üzeredir. Eserin su alması sonucu büyük lekelenmeler oluşmuş ve bazı varakların kenarları yırtılmıştır. Bu durum, eserin acil bir restorasyon ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır (Şekil 536).

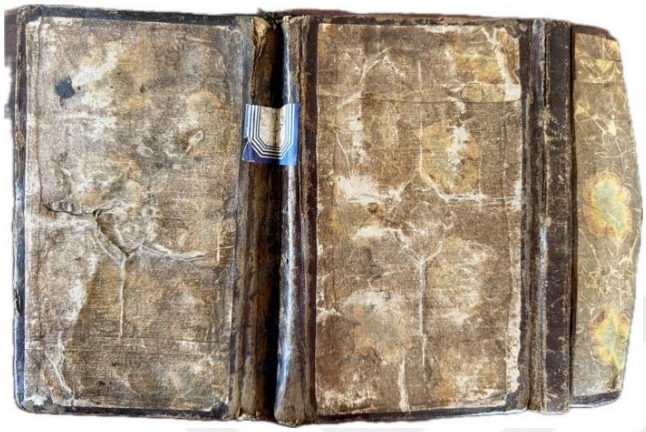
Hat özellikleri. 235 varaktan oluşan eser, her sayfada 17 satır olacak şekilde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Ancak bazı sayfalarda satır sayısının değiştiği görülmektedir. Sayfa kenarlarında bulunan notlar da ta'lîk hatla yazılmıştır. Satıra sığmayan bazı kelimeler, son kelimenin üzerine eklenerek yazılmıştır. Sayfalar arasında yazı düzeni açısından farklılıklar bulunmaktadır. Bazı sayfalar daha özenli, bazıları ise daha hızlı ve gelişigüzel yazılmış

izlenimi vermektedir. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 537'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. 'gavluhu' kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 536

EİMK 195 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 537

EİMK 195 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 197

EİMK 196 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 196
Eski Kayıt No	: 619
Eser Adı	: Sarf Cümlesi
Eser Konusu	: Dil Bilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1008/m. 1599-1600
Müellifi	: Ahmed b. Ali b. Mesud
Müstensih	: Derviş b. Abdurrahman
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 100+x
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x120 mm, Yazı: 130x50 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin Mevcut Durumu: Eserin cildi, kenarlarına vişneçürüğü desenli parçalar eklenerek onarılmış olsa da sırt kısmına yapıştırılan kahve renkli deri ve ön kapaktaki şemse tezyînatında meydana gelen hasarlar dikkat çekmektedir. Nem kaynaklı lekeler oluşmuş, sayfa kenarlarında bulunan çeşitli notlarda da mürekkep akmaları ve bazı yerlerde silinmeler meydana gelmiştir. Kâğıt yapıştırılarak yapılan tamirler ve ciltteki tezyînat hasarları, eserin genel görünümünü olumsuz etkilemiştir. Sırt kısmındaki yırtılmalar ve bazı varaklar ile formaların gevşemesi, eserin bütünlüğünü tehdit etmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak ve arka kapak bölümleri bulunmaktadır. Hem ön hem de arka kapak üzerinde, alttan ayırma tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapak bezemesi aynı olup, tasarımda ¼ oranında simetrik bir düzen tercih edilmiştir. Kompozisyonda bulut, penç ve gonca motifleriyle bezeme yapılmıştır. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiş olup iki ucunda bulunan salbeklerde is bulut ve penç motifleri kullanılarak bezeme tamamlanmıştır.

Köşebentlerde de şemseyle aynı motifler kullanılmıştır. Ciltte meydana gelen hasarlar nedeniyle, tezyînatlı alanlarda altın ile yapılan alttan ayırma tekniği silinmiştir. Cildin kenarları

onarılmaya çalışılmış, bu müdahale sırasında köşebentlerin bir kısmı kapanmıştır. Cilde ait görsel Şekil 538'de sunulmuştur.

Cilt içi kahverengi deriden olup hem ön hem de arka kapak iç yüzeylerinde geometrik şemse tezyînatı yer almaktadır. Altın ile uygulanmış olan bu şemse, ince çizgilerin birbirlerinin altından ve üstünden geçerek hasır örgü görünümünde geometrik bir yapı oluşturmasıyla meydana getirilmiştir. Oluşturulan geometrik örgü boşluklarının arasına ikişer altın nokta yerleştirilmiştir. Şemsenin iki ucundan dikey yönde uzanan ince örgü hatları ve yatay eksende yer alan kısa çizgiler ile kompozisyon tamamlanmıştır (Şekil 539). Ciltte bulunan tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 100 varaktan oluşmakta ve her sayfada 11 satır ihtiva etmektedir. Yazmada kullanılan ta'lîk hattı, harflerin akıcı formu, satırların hafif eğimli yerleşimi ve genel kompozisyon düzeniyle birlikte değerlendirildiğinde, eserin yüksek düzeyde bir yazım ustalığına sahip olduğunu göstermektedir. Bu özellikler, söz konusu yazmanın yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda estetik bir anlayışla kaleme alındığını ortaya koymaktadır. Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. 47a, 49a ve son sayfada Faik Osman vakıf mührü bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 540'ta sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b, 49b, 69b sayfalarında unvan tezhibi bulunmaktadır. Eserin 1b unvan sayfasında, metin bölümünün üst kısmında yer alan dikdörtgen alan içerisinde ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmış tezyînat bulunmaktadır. Kompozisyonun merkezinde yer alan yazı alanının zemini altınlanmış olup, bu bölüm yazı yazılmaksızın boş bırakılmıştır. Yazı alanı, vişneçürüğü renginde dendanlarla çevrelenmiş ve iki ucuna siyah zemin üzerine yerleştirilmiş ortabağ rûmî motifleri yapılmıştır. Bu paftaların içine altınla üçer nokta konmuştur. Diğer ortabağ rûmîlerin zemininde yeşil renk tercih edilmiş, ayırma rûmîlerle oluşturulmuş pafta zeminleri ise altınla boyanmıştır. Kompozisyonda ana zemin lacivert renktedir. Genel bezeme düzeninde altın, vişneçürüğü, yeşil ve sarı renklerle hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifler kullanılmıştır. Motiflerde farklı renk tonlamaları kullanılarak derinlik ve hareket etkisi kazandırılmıştır. Dikdörtgen alanın çevresine altın cetvel ve 3 mm kalınlığında lacivert zeminli altın ile (+, :) biçimli kenarsuyu uygulanmıştır.

Taç kısmı, ½ oranında simetrik bir kompozisyon anlayışıyla tasarlanmıştır. Merkezde, ayırma rûmî motifleriyle oluşturulan paftanın zemini sıvama altınla kaplanmıştır. Bu bölümün iki yanına, siyah zemin üzerine yerleştirilmiş ortabağ rûmî motifleri uygulanmış ve içlerine altınla üçer nokta yapılmıştır. Ana alanın zemini lacivert renkte olup, tüm yüzey altın, yeşil, sarı ve vişneçürüğü renkleriyle bitkisel tezyînatla bezenmiştir. Kompozisyon, altın renkli

dendanlarla sınırlandırılmıştır. Eserin tezyînatlı alanı zamanla hasar görmüş, bu nedenle süslemelerde renk solmaları ve kısmî silinmeler meydana gelmiştir. Taç kısmında yer alan tığlar da silinmiş olmakla birlikte, kalan izlerden bitkisel motifli tığların yer aldığı anlaşılmaktadır (Şekil 541).

Metin, altın cetvel ve yeşil renkte kuzularla çevrelenmiştir. Sayfa kenarlarında bulunan çeşitli notlar, altın ve yeşil renkte paftalar içerisine alınmıştır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Eserin 49b sayfasında unvan tezhibi yer almaktadır. Dikdörtgen alanın ortasında yer alan bölümün zemini sıvama altınla kaplanmış ve yazı alanı boş bırakılarak çevresi siyah renkli dendanlarla kuşatılmıştır. Orta kısımlarına altınla tepelik motifi uygulanmıştır. Alanın etrafında ise altın zeminli ayırma rûmîler ve siyah zeminli ortabağ rûmî motifleriyle paftalar oluşturulmuştur. Ana zemin rengi lacivert olup, tüm dikdörtgen alanda altın, vişneçürüğü ve yeşil renklerle penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bitkisel tezyînat uygulanmıştır. Dikdörtgen alan, altın cetvelle sınırlandırılmış ve yeşil zemin üzerine altın ile (+, :) formundaki kenarsuyu ile çevrelenmiştir.

Taç kısmı, ½ oranında simetrik bir düzenlemeyle tasarlanmıştır. Tezyînatın orta bölümünde yer alan pafta, altın zemin üzerine uygulanan ayırma rûmî motifleriyle oluşturulmuş ve bu paftanın üzerine ortabağ rûmî motifi yerleştirilmiştir. Paftanın her iki yanına ise siyah zeminli altın rûmîler ile paftalar yerleştirilmiştir. Kompozisyonun ana zemin rengi lacivert olup, tüm yüzey altın, vişneçürüğü ve yeşil renklerle penç, gonca ve yaprak motifleri uygulanmıştır. Bu motiflerde tonlama uygulanarak görsel derinlik ve hareketlilik etkisi sağlanmıştır. Son olarak, altın ve lacivert renkli dendanlarla çevrelenmiştir. Dendanların ortalarına lacivert noktalar yapılıp lacivert renkte tığlar ile tezyînat tamamlanmıştır (Şekil 543).

Eserin 69b sayfasında, unvan tezhibi yer almaktadır. Dikdörtgen alanın merkezinde yer alan bölümün zemini sıvama altınla kaplanmış olup, yazı alanı herhangi bir metin yazılmaksızın boş bırakılmıştır. Bu alan, siyah renkli dendanlarla çevrelenmiştir. Yazı alanının orta ucuna altınla tepelik motifi uygulanmış, kenar kısımlarına ise rûmî motiflerle bezeme yapılmıştır. Ana zemin rengi lacivert olup, dikdörtgen alanın dört kenarına altın zemin üzerine yerleştirilmiş ayırma rûmî motifleriyle paftalar oluşturulmuştur. Genel kompozisyonda, ana zemin üzerine altın, vişneçürüğü, beyaz, sarı ve mavi renklerle penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan yoğun bitkisel tezyînat uygulanmıştır. Ayırma rûmîlerin içlerine siyah zeminli ortabağ rûmî motifleri de yapılmıştır. Dikdörtgen alan, altın cetvelle sınırlandırılmış ve etrafı yeşil zemin üzerine altın ile (+, :) formundaki kenarsuyu ile çevrelenmiştir.

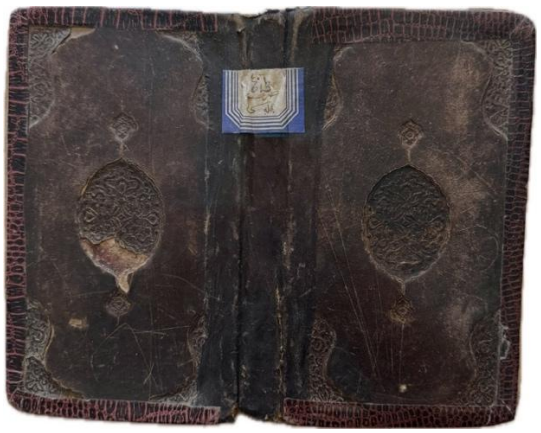
Taç kısmı, ½ oranında simetrik bir düzenlemeyle tasarlanmıştır. Tezyînatın orta bölümünde yer alan pafta, altın zemin üzerine uygulanmış ayırma rûmî motifleriyle oluşturulmuştur. Ana zemin rengi ise laciverttir. Tüm yüzeyde altın, vişneçürüğü ve mavi renklerle penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bitkisel tezyînata yer verilmiştir. Süsleme unsurlarında tonlama kullanılarak derinlik ve hacim etkisi sağlanmıştır. Tezyînat alanı, altın ve lacivert renkli dendanlarla sınırlandırılmış ve dendanların ortalarına lacivert renkli noktalar yerleştirilmiştir. Kompozisyon, lacivert renkte tığlarla tamamlanmıştır. Tezyînatı tamamlayan tığlar zamanla silinmiş olup, bu alanlarda renklerin dağıldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca bazı motiflerde kararmalar ve lekelenmeler meydana gelmiştir (Şekil 545).

Eserin tüm sayfalarında metin kısmı, altın cetvelle çerçevelenmiş ve siyah renkli kuzu motifleriyle çevrelenmiştir. Sayfa kenarlarına yazılan notlar için ayrılmış bölümler de yine altın cetvelle çerçevelenmiş olup, bu alanlarda çeşitli geometrik formlar, servi ağacı ve minare şeklinde tasarlanmış süslemeler kullanılmıştır. Bu şekillerin içerisine notlar dikkatli biçimde yerleştirilmiştir.

Metin içinde belirli kelimeler vurgulanmak amacıyla zer mürekkep ve kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Özellikle “fasıl” kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmış, harflerin etrafı noktalarla çevrilerek görsel bir vurgu oluşturulmuştur. Eserin 91b sayfasında, tezyînat için ayrılan başlık bölümü boş bırakılmış, herhangi bir süsleme yapılmamıştır. Son varaklarda ise bazı kelimeler yazılarak altlarına açıklamalar eklenmiştir. Genel olarak tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir.

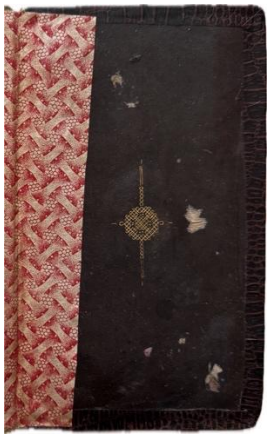
Şekil 538

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin Cildi

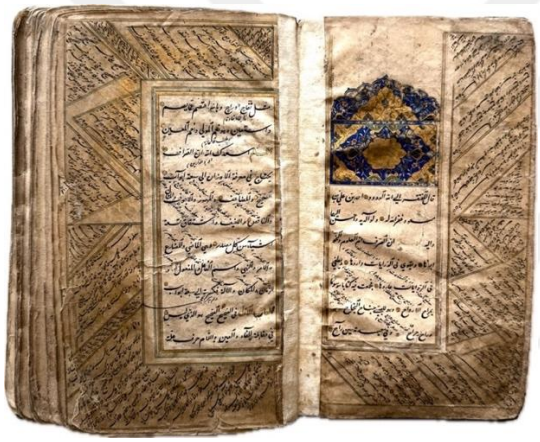
Şekil 539

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 540

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 541

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 542

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 49b Sayfası

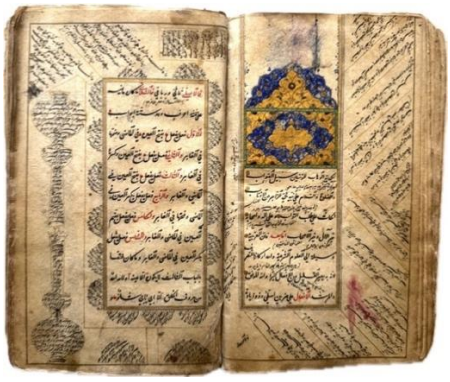
Şekil 543

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 49b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 544

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 69b 70a Sayfaları

Şekil 545

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 69b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 198

EİMK 197 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 197
Eski Kayıt No	: 330
Eser Adı	: Şerhu Gülistan
Eser Konusu	: Ahlak
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Amdi b. Muhammed el Avcî
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 147
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x130 mm, Yazı: 140x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi büyük ölçüde tahribata uğramış, kenarları aşınmış ve tezyînatı silinmiştir. Özellikle şemse kısmındaki yırtılmalar dikkat çekmektedir. Cilt üzerindeki lekelenmeler ve bazı varakların yırtılması, şiraze ve formaların gevşemesi, eserin bütünlüğünü tehdit etmektedir. Eserin suya maruz kalması nedeniyle ortaya çıkan sararmalar, lekeler ve mürekkep akmaları, acil restorasyon ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Her iki kapak üzerine de soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kapaklarda aynı kompozisyon kullanılmış olup, sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca, hançer yaprak gibi motifler yer almaktadır. Cildin çevresi soğuk çizgi ile çerçevelenmiştir. Cilt tezyînatında da tahribat gözlemlenmekte olup motifler büyük oranda silinmiş durumdadır. Bununla birlikte kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 546).

Hat özellikleri. Eser, 147 varaktan oluşmakta olup her sayfa 17 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Bazı satırlarda satır sonlarına sığmayan kelimeler, önceki kelimenin üzerine

yazılmıştır. Ayrıca “mîm” ve “he” harflerinin kuyruklarının gereğinden uzun yapıldığı gözlemlenmektedir.

Eserin 1a sayfasında Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman’a ait h. vakıf yazısı ve şahsi mührü bulunmaktadır. Bazı sayfalarda Faik Osman’a ait h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde ta’lîk hatla yazılmış çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müellif ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 547’de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlık ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep iledir. Metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

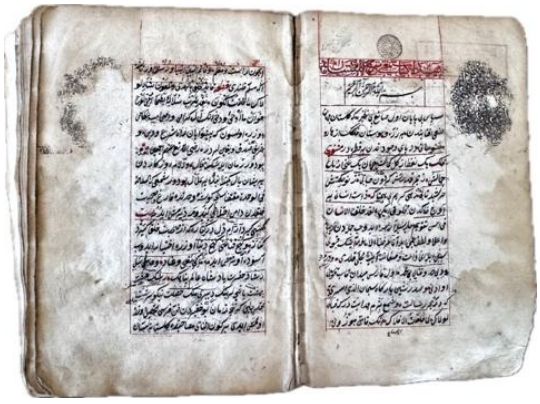
Şekil 546

EİMK 197 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 547

EİMK 197 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 199

EİMK 198 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 198
Eski Kayıt No	: 424
Eser Adı	: Hayâlî
Eser Konusu	: Akaid
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Şemseddin Ahmed Hayâlî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 223
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 230x150 mm, Yazı: 80x40 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmına uygulanan kahve ve vişneçürüğü renkli tamir parçaları, köşebent tezyînatına zarar vermiş, sertab kısmı ise siyah suni deri ile güçlendirilmiştir. Bazı formaların kopmuş, bazılarının kopmak üzere olması eserin fiziksel bütünlüğünü tehdit etmektedir. Varaklardaki gevşeme, su ve nem lekeleri, özellikle 59b ve 60a sayfalarındaki pembe mürekkep lekeleri, eserin iç yapısındaki bozulmaları ortaya koymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklara soğuk baskı tekniğiyle, miklep üzerine ise mülemma teknikte şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahip olup ¼ oranında simetrik ve soğuk baskı tekniğindedir. Tasarımda orta bağ rûmî, tepelik, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Köşebent kısımlarında ise penç, gonca ve yaprak motiflerine yer verilmiştir. Zencerek kısmı, ikili "S" biçimindeki çivinin ardışık olarak uygulanmasıyla oluşturulmuş, her iki taraftan soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir.

Miklep bölümünde mülemma teknikte ve salbek formunda olan şemse, penç ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Köşebentlerde de penç, gonca ve yaprak bezemeleri yer almakta ve alan dendanlarla çevrelenmiştir. Miklep çevresi soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Cilde ait görsel

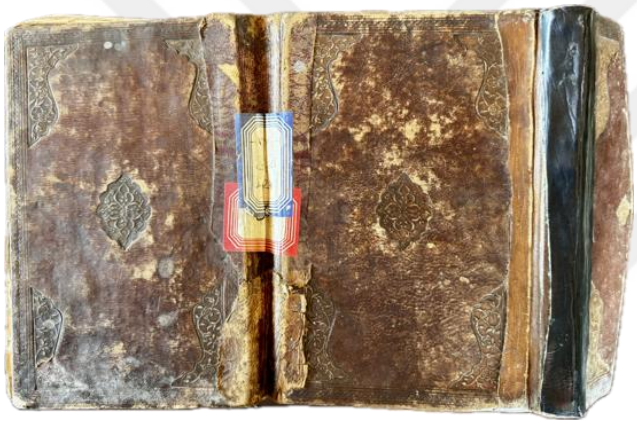
Şekil 548'te sunulmuştur. Cildin yan kâğıdı ile miklep içi ebru kâğıdıyla kaplıdır (Şekil 549). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 223 varaktan oluşmakta olup her sayfada 9 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Sayfa üzerinde metin satırları kısa tutulmuş ve sayfa boşlukları geniş bırakılmıştır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde ta'lîk hatla yazılmış çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Yazı üslubu ve genel düzen dikkate alındığında, metnin hat sanatı eğitimi almış biri tarafından istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 550'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmış ve bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir.

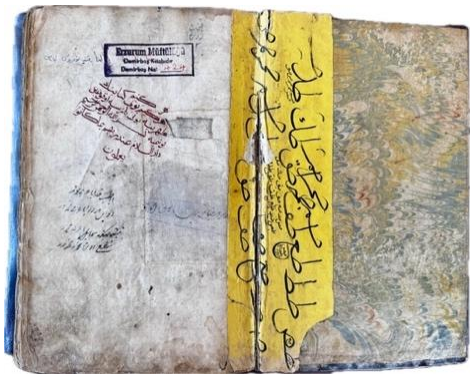
Şekil 548

EİMK 198 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 549

EİMK 198 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 550

EİMK 198 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 200

EİMK 199 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 199
Eski Kayıt No	: 102
Eser Adı	: Risâletü'n mine'l Hadis
Eser Konusu	: Hadis Şerhi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+45
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 145x95 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kurt tahribatı nedeniyle ciddi şekilde yıpranmış ve yer yer yırtılmıştır. Özellikle sırt kısmındaki deri büyük oranda tahrip olmuştur. Şiraze neredeyse tamamen kopmak üzere olup, formalar da kopmuş veya gevşemiş durumdadır. Eserin su alması sonucu ortaya çıkan sararma ve kararma varaklarda hasarlara yol açmıştır. Bazı varakların eksik olması, eserin bütünlüğünü önemli ölçüde bozmuştur. Bu durum, eserin acil restorasyon ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

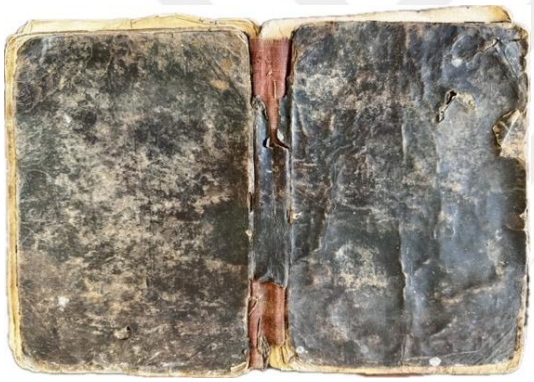
Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön ve arka kapak üzerinde herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır (Şekil 551).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 45 varak olup her sayfa 15 satırdan oluşmakta ve nesih hatla istinsah edilmiştir. Metinde harekeleme sınırlı düzeydedir. Harf anatomilerine dikkat edilmemiş, harfler ve kelimeler arasındaki boşluklar da düzenli değildir. Genel özellikleri itibarıyla okunabilir olmakla birlikte, istinsah amacıyla yazıya geçirilmiş bir müstensih yazmasıdır. Eserin son kısmı eksik olup herhangi bir ferağ kaydına rastlanmamaktadır. Ayrıca müellife ilişkin bilgiler de mevcut değildir. Metin örneği Şekil 552'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 551

EİMK 199 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 552

EİMK 199 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 201

EİMK 200 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 200
Eski Kayıt No	: 352
Eser Adı	: Siyeri Veysî Mekkî ve Medenî
Eser Konusu	: Siyer
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Veysî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 193
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x145 mm, Yazı: 155x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Sarı ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Zamanla meydana gelen tahribat nedeniyle, cilt üzerinde lekeler oluşmuş ve özellikle zencerek bölümündeki altın soyulmuştur. Cilt yüzeyinde oluşan lekeler ve sırt kısmındaki genel tahribatın yanı sıra, kitap kurtlarının etkisiyle de hasarlar oluşmuştur. Bazı varakların kopmak üzere olması, su ve nem kaynaklı lekeler ile mürekkep akmaları, eserin genel durumunu olumsuz etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Her iki kapakta da aynı bezeme düzeni uygulanmış ve süslemelerde mülemma teknikle yapılmış beyzî formda bir şemse yer almaktadır. Şemse kompozisyonu sazyolu üslupta olup bulut, hatâyi, penç, gonca ve hançer yaprakların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Şemsenin etrafı, fırça ile yapılmış altın dendanlarla çevrelenip tığlar eklenmiştir.

Şemsenin üst ve alt uçlarına dört adet altın nokta yerleştirilmiş ve bu noktaların uçlarına doğru salbekler uzatılmıştır. Salbekler de yine mülemma teknikle uygulanmış ve içlerine hatâyî motifi yapılmıştır. Cildin zencerek kısmında, "S" biçiminde ardışık yerleştirilmiş motif bulunmaktadır. Bu motifler altınlanıp, zencerek alanı hem içten hem dıştan ince cetvellerle

sınırlandırılmıştır. İçteki altın cetvelin köşelerine birer adet, orta kısmına ise üç adet altın nokta yapılmıştır. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 553).

Hat özellikleri. 193 varaktan oluşan eserde, her sayfada 19 satır yer almaktadır. Metin, nesih hatla ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Metin içerisinde yer alan bazı belirli kelimelerin üzerine, açıklayıcı veya işaretleyici anlamda kırmızı mürekkeple "ط" harfi yazılmıştır. Yazı genel olarak okunaklı olmakla birlikte, harf oranlarında tam bir düzenlilik sağlanamamıştır. Satır sonlarında, kelimeleri sığdırma çabası nedeniyle yer yer harflerde sıkışmalar görülmektedir. Buna rağmen, yazı bütününde okunabilirlik korunmuştur. Mıstar çizgileri oldukça belirgindir.

Yazının genel karakteri, harf biçimleri ve satır yerleşimi açısından değerlendirildiğinde, üslubun özellikle XVII. yüzyıl sonrası yazmalarda rastlanan müstensih hattının tipik özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Eserin 1a sayfasında, Abdullah Edib adına düzenlenmiş hicrî 1262 / miladî 1845-1846 tarihli bir vakıf kaydı ve mühür bulunmaktadır. Eserin son kısmı eksik olup, ferağ kaydına rastlanmamaktadır. Metin örneği Şekil 554'te sunulmuştur.

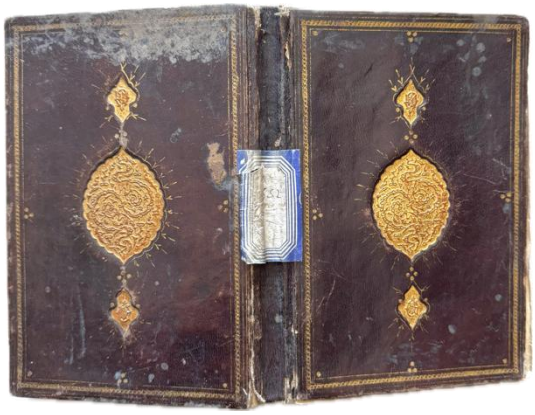
Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında, başlık tezhibi bulunmaktadır. Metin alanının üst kısmında dikdörtgen bir alan içerisine üçgen şeklinde paftalar oluşturulmuştur. Ortada yer alan ve zemininde boya kullanılmamış sade bir alan içerisinde, kırmızı mürekkeple yazılmış bir metin yer almaktadır. Bu yazı alanının satır başlarına altın daire motifleri uygulanmıştır. Dikdörtgen alanın iki yanında yer alan üçgen paftaların zeminine sıvama altın yapılmıştır. Alanlar eflatun renkte penç motifleri ile vişneçürüğü ve yeşil renkte yapraklarla bezenmiştir. Söz konusu pençlerin iç kısımlarında, vişneçürüğü renk ile tonlama yapılmıştır. Bu dikdörtgen kompozisyonun etrafı altın cetvellerle çevrelenmiştir.

Taç kısmında bulunan tezyînat ½ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Bezeme alanı zeminine sıvama altın yapılmış olup eflatun, vişneçürüğü ve yeşil renkte penç motifleri ile yapraklarla bezenmiştir. Etrafı siyah dendanlarla çevrelenip üzerine yeşil ve vişneçürüğü renkte tığlar yapılmıştır.

Eserde metin kısmı, 1b ve 2a sayfalarında 3 mm'lik altın cetvel ve siyah kuzu ile, diğer sayfalarda kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Metinde belirli kısımlar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Tezyînatlı alan, genel kompozisyonu ve uygulama biçimi açısından değerlendirildiğinde, XVII-XIX. yüzyılları arasında bazı yazma eserlerde rastlanan, sade kompozisyon anlayışı ve daha az özenli uygulama biçimiyle benzerlik göstermektedir (Şekil 555).

Şekil 553

EİMK 200 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 554

EİMK 200 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 555

EİMK 200 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Başlık Tezhibi Detay

Tablo 202

EİMK 201 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 201
Eski Kayıt No	: 231
Eser Adı	: Dürerü'l Hükkâm
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1070 /m. 1659-1660
Müellifi	: Muhammed b. Feramerz b. Havâce
Müstensih	: Ali b. Muhammed el-Kâdî
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/ m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: iv+390
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x140 mm, Yazı: 155x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerinde hafif yıpranmalar ve küçük lekeler mevcuttur. Sırt kısmı vişneçürüğü renkte deri yapıştırılarak tamir görmüştür. Bazı varaklarda nemden kaynaklanan leke ve mürekkep lekeleri vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine alttan ayırma tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Eserin ön ve arka kapak tezyînatı aynı düzenlemeye sahiptir. Her iki kapakta yer alan şemse, ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Sazyolu üslupta tasarlanan şemse içerisinde bulut, gonca hatâyî ve penç motifleri kullanılmıştır. Şemsenin etrafı fırça ile uygulanmış altın dendanlarla kuşatılmış, çevresine altın tığlar eklenmiştir.

Şemsenin alt ve üst uçlarına yerleştirilen salbekler, alttan ayırma tekniği ile düzenlenmiş olup, bu alanlarda ½ oranında simetrik olarak bulut motifleri kullanılmıştır. Salbek çevresi de dendan ve tığlarla çerçevelenerek bütünlük sağlanmıştır. Köşebentlerde yine alttan ayırma tekniği kullanılmış, şemse ile benzer motifler burada da tekrarlanmıştır. Bu alanlarda belirli kısımlara altın tığlar yapılmıştır.

Cildin zencerek kısmı, “S” biçiminde ardışık şekilde uygulanmış çivi motifleriyle oluşturulmuş ve bu motifler altınla bezenmiştir. Zencereğin iki tarafı çizgi demiri kullanılarak soğuk çizgiler çekilmiştir. Cilt zaman içerisinde bazı onarımlardan geçmiştir. Özellikle köşebent alanında, tamir amacıyla yapıştırılan vişneçürüğü tonundaki deri parçası, orijinal bezemenin bir kısmını örtmüştür. Ayrıca sertab kısmına da deri yapıştırılmıştır.

Miklep kısmında yer alan beyzî şemse ve köşebent tezyînatları, alttan ayırma tekniğiyle uygulanmış ve ön-arka kapak şemse tezyînatında kullanılan motiflerle aynı şekilde tasarlanmıştır. Şemse ve köşebentler, fırça ile uygulanmış dendanlar ve altın tığlarla çevrelenmiştir. Miklep üzerinde yer alan zencerek, “S” biçimli çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulup altın uygulanmıştır. Miklebin tamamı altın cetvellerle sınırlandırılmıştır.

Cildin iç yüzeyi vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Bu alanda herhangi bir tezyînat unsuru bulunmamaktadır. Ancak cildin etrafı, altın cetvel ile sınırlandırılarak sade bir çerçeveleme uygulanmıştır. Cildin genel tasarımı ve kompozisyon klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır. Cilt görseli Şekil 556’da sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eserde fihrist kısmında başlıklar ta’lîk hat ile yazılmıştır. Metin kısmı, 390 varaktan oluşmakta ve her sayfada 27 satır hâlinde is mürekkebiyle yazılmıştır. Ana metin, nesih hatla kaleme alınmıştır. Yazı, genel olarak okunaklı ve estetik bir düzen sergilemektedir. Yazının harf yapılarında yer yer kalınlık farklılıkları görülmekte, bu durum çoğunlukla mürekkebin dağılımından kaynaklanmaktadır. Belirli bölümlerdeki kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Satıra sığmayan bazı kelimelerin bir kısmı satırın üzerine taşırılarak yazılmıştır. Harf oranlarında yer yer tutarsızlıklar görülse de genel yazım tekniği, müstensihin eğitimli biri olduğunu ve hat sanatında belli bir seviyeye ulaştığını ortaya koymaktadır.

Eserin 1a sayfasında Faik Osman adına düzenlenmiş bir vakıf yazısı yer almaktadır. Ayrıca h. 1201/ m. 1786-1787 tarihli bir vakıf mührü ile şahsi mühür bulunmaktadır. 390b sayfasında yine Faik Osman’a ait bir başka vakıf mührü mevcuttur. Eserin son sayfasında ise ferağ kaydı yer almaktadır. Metin örneği Şekil 557’de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist bölümü, altın paftalara bölünmüş olup başlıklar siyah mürekkeple yazılmış, numaralar ise kırmızı mürekkeple belirtilmiştir.

1b unvan sayfasında, başlık tezhibi bulunmaktadır. Bu tezhip, mihrabiye formunda düzenlenmiş olup ½ simetrik bir kompozisyon anlayışıyla tezyîn edilmiştir. Tezyînatın merkezinde yer alan yazı alanı, sıvama altın zeminle kaplanmış olmasına rağmen herhangi bir metin içermemektedir. Yazı alanı, mavi renkte bulut motifleriyle çevrelenmiştir. Üst kısmında

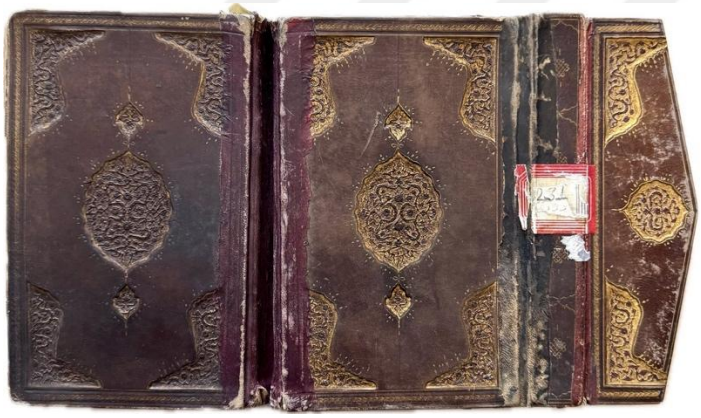
simetrik yerleştirilmiş bulut motifleriyle taç şeklinde bir alan oluşturulmuş ve bu alanın zemini eflatun renkle boyanmıştır. İçerisine beyaz renkte penç motifi yapılıp eflatun ile tonlama uygulanmış ve altın yapraklar yerleştirilmiştir.

Tezyînatta ana zemin rengi altın olup tezhip alanının her iki kenarına ayırma tekniğiyle rûmî motiflerden oluşan, eflatun zeminli paftalar yerleştirilmiştir. Tüm kompozisyon; altın, mavi, eflatun, beyaz ve vişneçürüğü renklerinde hazırlanmış hatâyî grubu bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kompozisyon altın ve siyah dendanlarla çevrelenmiştir. Dendanların üzerine lacivert noktalar yapılmış ve belirli aralıklarla lacivert bitkisel tığlar uygulanmıştır. Tasarım, üç kenardan altın cetvel ve 4-5 mm kalınlığında altın ve lacivert paftaların ardışık sıralanmasıyla oluşturulan bir kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Kenarsuyunun lacivert zeminli paftaları içine beyaz noktalar, altın zeminli paftalara ise yazılar yazılmıştır (Şekil 558).

Eserin 1b ve 2a sayfaları 3 mm kalınlığında 2 adet yeşil ve sarı altın cetvel ve mavi renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Diğer varaklarda ise yalnızca altın cetvel kullanılarak daha sade bir çerçeveleme tercih edilmiştir.

Şekil 556

EİMK 201 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 557

EİMK 201 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 558

EİMK 201 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 203

EİMK 202 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 202
Eski Kayıt No	: 613
Eser Adı	: el-Câmî
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 712/m. 1312-1313
Müellifi	: İbnü'l Hâcib
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: i+382
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x145 mm, Yazı: 140x65 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi, krem ve sarı renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, cilt kurtlarının tahribatına maruz kalmış, miklebi kopmak üzeredir. Kapak tezyînatı büyük zarar görmüş, silinmiş, sırt kısmına bir tamir uygulanarak vişneçürüğü renkte deri yapıştırılmıştır. Sertab kısmı büyük oranda yırtılmış ve bazı formalar gevşemiştir. Nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep izleri meydana gelmiş ve bazı sayfalar kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri mevcuttur. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ancak cildin tahrip olması nedeniyle

üzerinde bulunan tezyînat da zarar görmüş olup basit onarım girişimlerinde bulunulmuştur. Ön kapakta yer alan tezyînat tamamen silinmiş, yalnızca şemse sınırları görülmektedir. Arka kapakta ise şemse ve salbek kısımları zarar görmüş olmakla birlikte, kalan izlerden bu alanlarda bitkisel bezemelerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Miklep üzerindeki zencerek ve şemse de tahrip olmuş, şemse tezyînatı silinmiştir (Şekil 559).

Hat özellikleri. Eserde fihrist kısmı bulunmaktadır. Metin kısmı, 382 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır olarak istinsah edilmiştir. Yazı karakteri tam olarak nesih hat özelliklerini taşımamakta, ta'lîk ve rik'a hatlarına özgü unsurlar da yer almaktadır. Bu nedenle hat "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir. Metin, istinsah amacıyla yazıya geçirilmiş bir nüshadır. Bazı varaklarda şukka vardır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hat ile yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müstensih adı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 560'ta sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

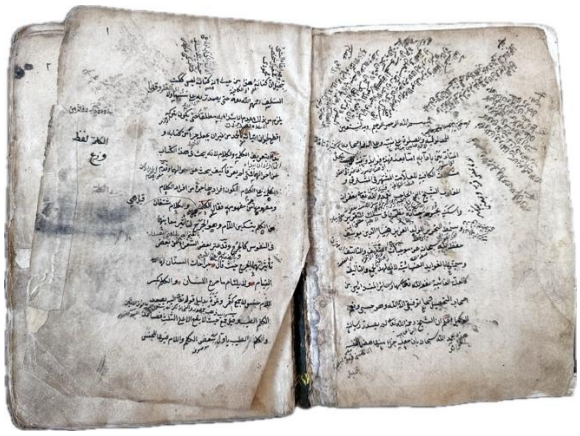
Şekil 559

EİMK 202 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 560

EİMK 202 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 204

EİMK 203 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 203
Eski Kayıt No	: 501
Eser Adı	: Hâşiye alâ Şerhi'l Akâ'id
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1200/m. 1785-1786
Müellifi	: Ömer en-Nesefî
Müstensih	: Seyyid Ahmed b. Yusuf
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 117
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 195x140 mm, Yazı: 140x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser genel olarak iyi durumda olmakla birlikte, ciltte hafif yıpranmalara bağlı küçük lekeler oluşmuştur. Nemden dolayı bazı sayfalarda lekelenmeler ve sararmalar görülmektedir. Özellikle su ve nem temasının yoğun olduğu bölgelerde bu durum daha belirgindir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmış olup herhangi bir tezyînata rastlanmamaktadır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 561).

Hat özellikleri. Eser, 117 varaktan oluşmakta ve her sayfa 19 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazı, dönemin hat estetiği ve teknik seviyesi açısından geri planda kalmakla birlikte; harf yapısı ve genel yerleşim bakımından belirli bir yazım standardı sergilemektedir. Satır çizgilerinde yer yer eğrilikler gözlemlenmektedir. Metin genel olarak okunaklıdır ve istinsah amacıyla yazılmış bir nüsha niteliğindedir.

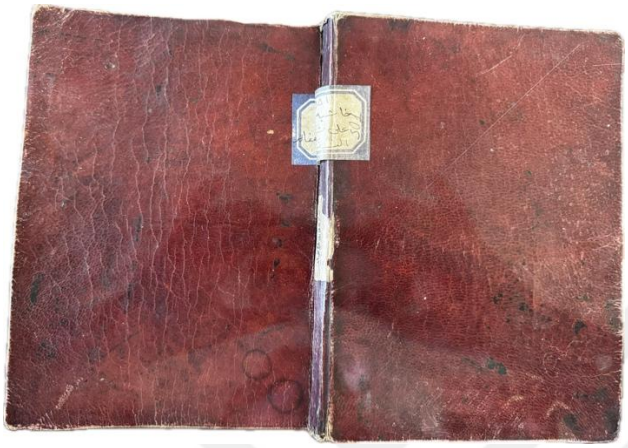
Eserin 1b 2a sayfalarında Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Bazı varaklarda şukka vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde ta'lîk hatla yazılmış çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde iki ferağ kaydı bulunmaktadır. 1. kısım, 52b sayfasında son bulmuştur. 2. kısım, 57a sayfasında başlamış olup ferağ kaydında eserin "Ahmed b. Yusuf" tarafından İstanbul'da yazıldığı ifade edilmektedir. Orta sayfalarda biri

okunmayan üç ayrı mühür vardır. Birinde h. 1288 tarihi ve Abdullah adı diğerinde Hasan adı yazmaktadır. Metin örneği Şekil 562'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 561

EİMK 203 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 562

EİMK 203 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 205

EİMK 204 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 204
Eski Kayıt No	: 1199
Eser Adı	: İlmü'l Aksâm
Eser Konusu	: Dini İlimler
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+216
Satır Sayısı	: 20 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 170x80 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağında bulunan ebru büyük oranda silinip yırtılmış, arka kapaktaki ebru tamamen silinmiş ve tahrip olmuştur. Sırt kısmındaki bez kenarlardan yırtılmış, şiraze büyük ölçüde ciltten ayrılmış, formalar gevşemiş ve bazıları kopmuştur. Su ve nemden kaynaklı olarak bazı varaklarda lekelenmeler ve mürekkep akmaları oluşmuş, bazı varaklar ise eserden tamamen ayrılmış durumdadır. Sayfa kenarlarında da yırtıklar mevcuttur. Acil restorasyon gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, ebru kâğıdı yapıştırılarak oluşturulmuştur. Ancak zamanla meydana gelen tahribat nedeniyle ebru büyük ölçüde zarar görmüştür. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 563).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 216 varaktır ve her sayfada 20 satır olacak şekilde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Bazı sayfalarda yazı, satır içerisinde oldukça yoğun yazılmış olup, bu durum metne zaman zaman karmaşık bir görünüm oluşturmuştur. Bazı sayfalarda yanlış yazılan kelimeler çizilmiş doğrusu yazılarak metne devam edilmiştir. Ayrıca "mîm" harfinin kuyruğu ile "lâm" harfi, hattın genel oranlarına kıyasla fazla uzun tutulmuştur. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde ta'lîk hatla yazılmış çeşitli ek açıklamalar

bulunmaktadır. Eserde müellif, istinsah tarihi ve müstensih ile ilgili bir bilgi yoktur. Metin örneği Şekil 564'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 563

EİMK 204 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 564

EİMK 204 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 206

EİMK 205 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 205
Eski Kayıt No	: 145
Eser Adı	: Fetâvâ-yı Ankaravî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1119/m. 1707-1708
Müellifi	: Şeyhülislâm Ankarâvî Mehmed Emin Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 369
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x152 mm, Yazı: 165x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kısmında, özellikle sırt ve sertab bölgelerinde oluşan tahribatlar, vişneçürüğü renkte deri parçalarıyla onarılmaya çalışılmıştır. Bazı formalar kopmuş, nemden kaynaklanan leke ve mürekkep akmalarıyla sayfalar zarar görmüştür.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep kısımları üzerine, alttan ayırma tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarıma sahiptir. Şemse kompozisyonu geometrik formda olup ¼ oranında simetrik düzenlenmiştir. Tezyînat hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleriyle yapılmıştır. Şemsenin etrafı fırça ile yapılmış altın tığlarla çevrelenmiştir.

Zencerek, üçlü "S" çivilerinin ardışık şekilde vurulmasıyla oluşturulmuş ve altınlanmıştır. Zencerek bölümünün her iki yanına soğuk çizgi çekilmiştir. Sertab kısmının ortasına eser adı yazılmıştır. Miklep kısmında yer alan beyzî formdaki şemseye, bitkisel bezeme yapılmış olup, çevresi fırça ile uygulanmış altın tığlarla tezyîn edilmiştir. Miklebin üç kenarına altınla "S" biçiminde zencerek motifi uygulanmış ve miklebin dış sınırları altın cetvelle çerçevelenmiştir. Ciltte yer alan tezyînat, klasik üslup anlayışına bağlı kalınarak uygulanmış olup, şemse formu istinsah dönemi özellikleriyle uyum göstermektedir (Şekil 565).

Hat özellikleri. Eserin baş kısmı eksik olup mevcut metin, 369 varaktan oluşmakta ve her sayfa 29 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Harf oranlarına tam anlamıyla riayet edilmemiş olsa da yazının genel karakteri hattın eğitimli bir elden çıktığını göstermektedir. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müstensih hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Metin örneği Şekil 566'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 565

EİMK 205 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 566

EİMK 205 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 207

EİMK 206 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 206
Eski Kayıt No	: 196
Eser Adı	: Îzâhü'l Islâh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Kemalpaşazâde
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+212+iii
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 255x160 mm, Yazı: 160x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle tezyînatlı bölgelerde ciddi yırtılmalara uğramış, ön kapağın üst köşebent tezyînat kısmı yırtılmış ve kurt tahribatı oluşmuştur. Ön kapak tamamen ayrılmak üzere olup miklep, sertab ve sırt kısımlarına kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklar, kâğıt yapıştırma yöntemiyle tamir edilmeye çalışılmış, bazı formalar gevşemiş ve su hasarı nedeniyle birçok varakta sararma ve lekelenmeler oluşmuştur. Sırt kısmına eklenen siyah renkli deri köşebent tezyînatını kapatarak eserin estetik değerini düşürmüştür. Eserin acil restorasyona ihtiyacını vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep bölümleri üzerine, alttan ayırma mülevven tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahiptir. Şemse içerisinde sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Salbekler de aynı teknikle bezenmiş olup, iç kısımlarında hatâyî motifi yer almaktadır. Şemse ve salbek çevresi, fırça ile uygulanmış altın dendan ve tığlarla süslenmiştir.

Salbeklerden cilt kenarlarına kadar soğuk çizgi çekilmiş olup çizgilerin uç kısımlarına altın noktalar eklenmiştir. Zencerek, ince "S" biçimindeki çivilerin ardışık şekilde

uygulanmasıyla oluşturulmuş ve altınlanmıştır. Köşebent tezyînatı da aynı teknik ve motiflerle yapılmış, köşebent sınırları fırça ile altın dendanlarla çevrelenmiş ve altın tığlarla bezenmiştir.

Miklep kısmında yer alan beyzî formdaki şemse de alttan ayırma mülevven teknikle, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleriyle bezenmiş olup çevresine fırça ile altın dendan ve tığlar yapılmıştır. Miklep köşebentleri de aynı teknik ve bezemelerle hazırlanmıştır. Miklebin zencerek kısmı, kapaklarda bulunan zencerek kısmına göre daha iyi korunmuş olup ince "S" çivilerinin ardışık uygulanmasıyla oluşturulmuş ve altınla kaplanmıştır. Zencerek, iki yandan soğuk çizgiler ve altın cetvellerle çerçevelenmiştir. Cilt görseli Şekil 567'de sunulmuştur.

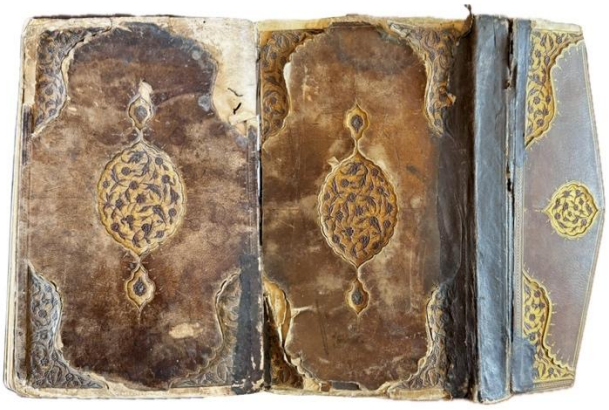
Cildin iç kısmı vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmış olup, ortasında altınla yapılmış geometrik düğüm motifinden oluşan küçük bir şemse yer almaktadır. Alt ve üst kenarlara uzun, yan kenarlara ise kısa altın tığlar uygulanmıştır. Zencerek, ince "S" çivilerle oluşturulmuş ve altınla bezenmiştir. Zencerek, her iki yandan altın cetvelle çevrelenmiş cetvelin iç kısmından köşelere ve orta bölümlere altın noktalar yerleştirilmiştir. Salbeğin çevresi altın cetvelle çevrelenmiş olup orta kısmına "X" formunda altın motif uygulanmıştır. Ayrıca salbeğin her iki kenarına altınla geometrik düğüm motifleri yapılmıştır. Miklebin ortasında da yine altınla geometrik düğüm motifi yer almaktadır. Miklebin üç kenarına ince "S" zencerek uygulanmış olup çevresi altın cetveller ve soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır (Şekil 568). Genel olarak ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, ta'lîk hatla yazılmış fihrist kısmı ile başlamış ve metin kısmı, 212 varaktır. Her sayfada 25 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Satır aralıkları oldukça dardır ve bu durum metne sıkışık bir görünüm kazandırmaktadır. Harfler ve kelimeler arasındaki boşluklarda bir düzensizlik gözlemlenmektedir. Buna rağmen yazı, hat sanatı eğitimi almış bir müstensih tarafından yazılmış izlenimi vermektedir. 1b, 2a ve son sayfada Seyyid Muhammed Emin mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 569'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

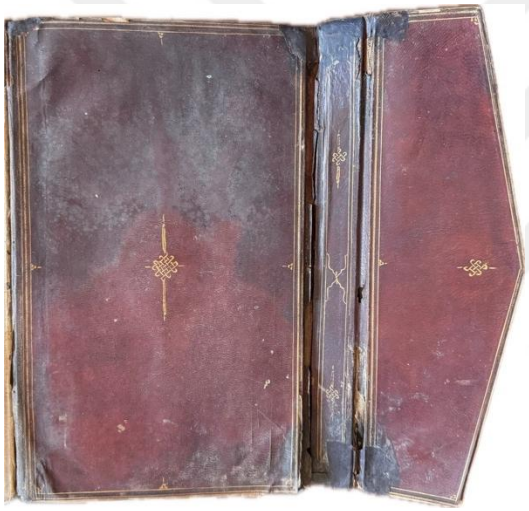
Şekil 567

EİMK 206 Envanter Numaralı Eserin Cildi

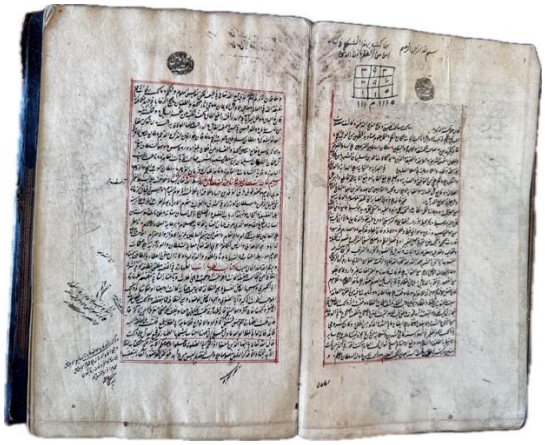
Şekil 568

EİMK 206 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 569

EİMK 206 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 208

EİMK 207 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 207
Eski Kayıt No	: 147
Eser Adı	: Kitâb fi'l-Fetvâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum h. 1249/m. 1833-1834
Müellifi	: -
Müstensih	: Muhammed b. Ali b. Abdullah
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+225
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde, çeşitli lekeler oluşmuş ve ebru kısmen solmuştur. Bazı varaklarda nemden ötürü lekeler oluşmuştur.

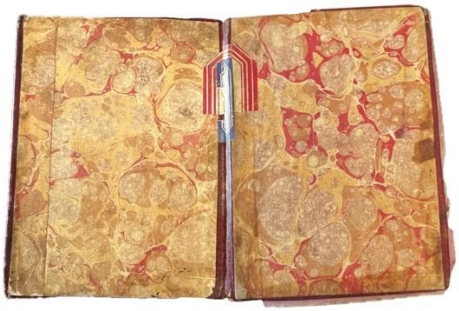
Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 570).

Hat özellikleri. Eser fihrist kısmıyla başlamıştır. Metin kısmı, 225 varak olup ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Sayfalardaki satır sayısı sabit değildir, metin değişken satır düzeniyle yazılmıştır. Yazı üslubu, metnin hat sanatı eğitimi almış bir kişi tarafından istinsah edildiğini göstermektedir. 1a sayfasında bulunan yazıda eserin Erzurum'da Muhammed b. Ali b. Abdullah tarafından yazıldığı ifade edilmiştir. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin müellifi hakkında bir bilgi bulunamamıştır. Metin örneği Şekil 571'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 570

EİMK 207 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 571

EİMK 207 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 209

EİMK 208 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 208
Eski Kayıt No	: 430
Eser Adı	: Akâidü'n-Nesefî
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebû Hafs Necmeddin Ömer b. Muhammed en-Nesefî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 40
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 240x160 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Açık kahve renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi büyük oranda tahrip olmuştur. Su hasarı nedeniyle birçok varakta lekelenme ve sayfa kenarlarında yırtılmalar oluşmuş, eksik kısımlar ise tamir için yapıştırılan kâğıda yazılarak tamamlanmaya çalışılmıştır. Şiraze, ön kapaktan ayrılmış ve formalar gevşemiştir. Bazı varaklar ise tamamen eserden kopmuştur. Kitapta ayrıca kurt tahribatı bulunmaktadır. Bu durum, eserin acil restorasyon görme ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin orijinal cildi, vişneçürüğü renginde deri ve sarı tonlarda kâğıt kullanılarak oluşturulmuş çârkûşe bir cilttir. Ancak cilt tahrip olmuş mukavva kısım büyük oranda yırtılmıştır (Şekil 572).

Hat özellikleri. Eser, 40 varaktır ve değişken satır sayılarıyla ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Satır aralıkları, notlar için geniş tutulmuştur. Metinde harekeleme sınırlıdır. Harf oranlarına yeterince dikkat edilmemiş olup yazı, estetik kaygıdan ziyade istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. 1b ve son sayfada Muhammed Emin mührü vardır. Eserde bulunan ferağ kaydında istinsah tarihi ve müstensih ile ilgili bilgi okunamamıştır. Metin örneği Şekil 573'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklarda bulunan keşide kırmızı mürekkeple boyanmıştır.

Şekil 572

EİMK 208 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 573

EİMK 208 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 210

EİMK 209 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 209
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kayıt Defteri
Eser Konusu	: Kayıt Defteri
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Rik’a
Varak Sayısı	: 73
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x160 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde bulunan ebru büyük ölçüde solmuş ve ilk varakların kenarları yırtılmış durumdadır. Bazı sayfalarda mürekkep akmaları ve nemden kaynaklanan lekeler gözlemlenmektedir.

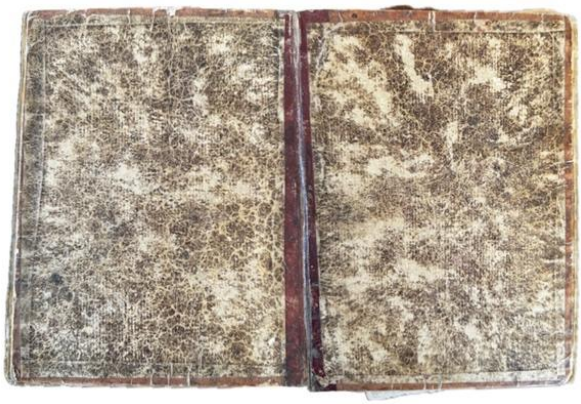
Cilt özellikleri. Defterin cildi vişneçürüğü renginde ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 574).

Hat özellikleri. Defter hem başından hem de sonundan yazıya başlanmış olup, bu durumun ortaya çıkardığı boşluklarla dikkat çekmektedir. Her iki yönden yazılan metinler birbirine ters düşmekte ve eksik kalan kısımlar, yazımın bir ara kesintiye uğradığını düşündürmektedir. Metin örneği Şekil 575'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

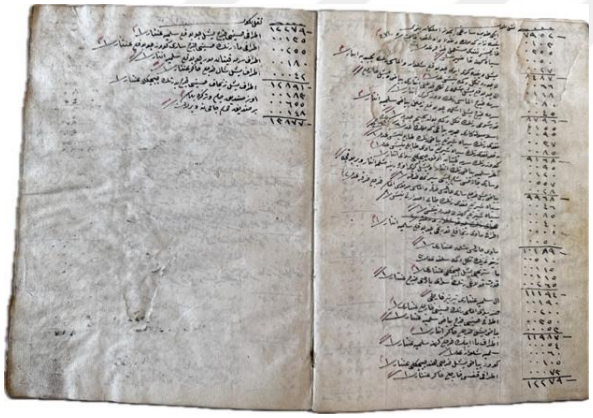
Şekil 574

EİMK 209 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 575

EİMK 209 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 211

EİMK 210 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 210
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Yoktur
Eser Konusu	: Ahlak
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Muhammed b. el Hıdır
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Divanî
Varak Sayısı	: 23
Satır Sayısı	: 16 st.
Boyut	: Kâğıt: 400x140 mm, Yazı: 300x110 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltteki ebru neredeyse tamamen silinmiş, cilt kenarlarında yırtılmalar, şiraze ile ön kapak arasında ayrılma, ön kapağın büyük kısmının kopması ve bazı sayfaların gevşemesi gibi sorunlar bulunmaktadır. Bazı varaklarda nemden kaynaklanan lekeler görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir (Şekil 576). Ebru büyük oranda silinmiştir.

Hat özellikleri. Eser, 23 varak olup her sayfada 16 satır hâlinde divanî hatla yazıya geçirilmiştir. Metin içerisinde bazı kelimeler vurgulanmak üzere sülüs hatla yazılmıştır. Kullanılan divanî hat, biçimsel özellikleri bakımından bu yazı türünün erken dönem örneklerini andırmaktadır. İlk sayfada yer alan açıklamada Anadolu Kazaskeri Muhammed b. Ahmed adı geçmektedir. İlk sayfada bir mühür bulunmakta olup 1. kısım 9b sayfasında bitirilmiştir. 13b sayfasından başlayan 2. kısımda yeni bir mukaddime bulunmaktadır. Bu sayfanın üst kısmına da Erzurum Kadısı Muhammed b. el Hıdır adı yazılmıştır. Metin örneği Şekil 577'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 576

EİMK 210 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 577

EİMK 210 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 212

EİMK 211 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 211
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Usul-u Müfred
Eser Konusu	: Fıkıh (Miras Hukuku)
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 71
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 205x145 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı yoktur ve arka kapak ciltten ayrılmıştır. Cildi oluşturan krem renkli kâğıt büyük ölçüde yırtılmış ve yıpranmıştır. Nem etkisiyle bazı sayfalar birbirine yapışmış ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Bazı formalar ciltten ayrılmaya başlamış ve kurt tahribatına uğramıştır. Eserin acil bir şekilde restore edilmesi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin ön kapağı yoktur. Arka kapak krem tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulmuştur (Şekil 578).

Hat özellikleri. Eser, 71 varaktan oluşmakta ve değişken satır sayılarıyla ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazımda kullanılan mürekkebin yoğunluğu nedeniyle bazı kelimeler daha kalın görünmektedir. Yanlış yazılan kelimelerin üzeri çizilmiş, doğrusu eklenerek metne devam edilmiştir. Yazının genel üslubu, metnin hat eğitimi almış biri tarafından istinsah edildiğini göstermektedir.

Eser, yazarın miras hukuku üzerine kaleme aldığı risalelerden oluşmakta olup, iki farklı giriş bölümüyle başlamaktadır. 1. kısım, 7b sayfasında son bulmuş olup 2. kısım 8b sayfasından itibaren yazılmıştır. Kitabın arka kısmında yazarın notları ve şiirleri yer almaktadır. Eserin başlangıç varakları eksiktir. Ayrıca müstensih ve istinsah tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 579'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 578

EİMK 211 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapağı

Şekil 579

EİMK 211 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 213

EİMK 212 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 212
Eski Kayıt No	: 622
Eser Adı	: Mu'ribül Kâfiye
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 997/m. 1588-1589
Müellifi	: Zeynizâde Hüseyin Efendi
Müstensih	: Murtaza b. Yusuf
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 89
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 150x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, lekelerle kaplanmış ve kenar kısımlarda ciddi tahribatlar bulunmaktadır. Sırt ve sertab bölümlerinde yırtılmalar oluşmuştur. Su hasarı gören sayfalar lekelenmiştir. Bazı sayfaların yırtık kısımları, kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ile sarı tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 580).

Hat özellikleri. Eser, 89 varaktan oluşmakta ve her sayfada genellikle 17 satır olarak yazılmış olmakla birlikte, satır sayısı zaman zaman değişkenlik göstermektedir. Ta'lîk hatla istinsah edilen metin, genel yazı üslubu dikkate alındığında hat sanatı eğitimi almış bir müstensih tarafından yazıldığını düşündürmektedir.

Eserin 1a sayfasında, Faik Osman'a ait h. 1194 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 581'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında bulunan başlık tezhibi kısmı kırmızı mürekkeple paftalara ayrılmış tezyînat yapılmamıştır. Metin, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

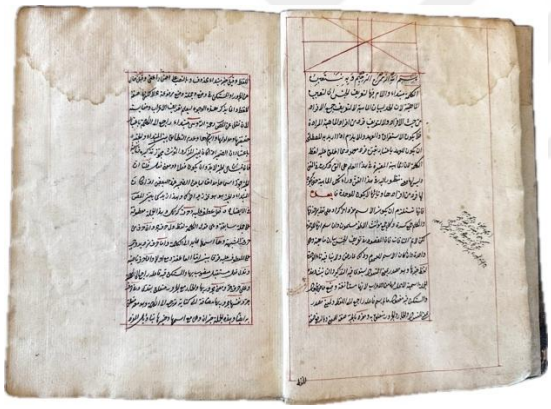
Şekil 580

EİMK 212 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 581

EİMK 212 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 214

EİMK 213 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 213
Eski Kayıt No	: 728
Eser Adı	: Şerhu Tecvid-i Cezerî
Eser Konusu	: Tecvid
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu Yahya Zekeriyya İbnü'ş Şeyh Şemsuddin Muhammed ibni Zekeriyya el Ensârî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 119
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 130x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kitap kurdu tahribatına uğramıştır. Özellikle ön ve arka kapakların köşelerinde yırtılmalar meydana gelmiştir. Varaklarda ise su hasarı nedeniyle sararma ve lekeler oluşmuştur. Bu durum, eserin fiziksel bütünlüğünü tehdit etmekte ve restorasyon işlemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ile sarı tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 582).

Hat özellikleri. Eser, 119 varaktan ve her sayfada 21 satır bulunan harekeli nesih hatla yazılmıştır. Satır aralarında ve sayfa kenarlarında ta'lîk ve nesih hatla yazılmış notlar mevcuttur. Metin içerisinde aynı harflerin yazımında farklılıklar bulunmakta olup, eser istinsah amacıyla yazılmıştır.

Eserin ilk sayfalarında 40 hadis ezberlemenin önemini ifade eden hadis zikredildikten sonra 40 tane hadis yazılıp daha sonra tecvid bahsine geçilmiştir. Son sayfaya boğaz ve ağız yapısının şekli çizilerek tecvide dair önemli bölgeler gösterilmiştir. Mukaddime sayfası, sonraki sayfa ve son sayfada Seyyid Muhammed Emin mührü vardır. Eserde 1. kısım, 2b sayfasında son bulmuş olup 2. kısım, 23b-29a sayfaları arasında, 3. kısım, 23b-29a sayfaları arasında, 4.

kısım, 34b-60b sayfaları arasında ve 5. kısım 63b-119a sayfaları arasındadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih hakkında bilgi yoktur. Metin örneği Şekil 583'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

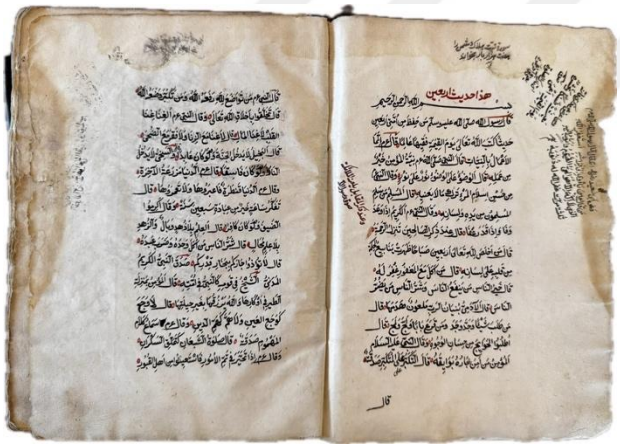
Şekil 582

EİMK 213 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 583

EİMK 213 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 215

EİMK 214 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 214
Eski Kayıt No	: 619
Eser Adı	: Sarf Cümlesi
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ahmed b. Ali b. Mes'ud
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+74+iii
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x135 mm, Yazı: 140x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, ön ve arka kapak tezyînatlarının tamamen silinmesi, kurt tahribatı, sırt kısmında yırtılma, şirazenin dağılması, bazı formaların kopması gibi ciddi hasarlar almıştır. Su ve nem etkisiyle oluşan lekeler, sararmalar ve mürekkep lekelenmeleri metnin okunabilirliğini önemli ölçüde azaltmıştır. Bazı varaklar yapıştırılarak acil müdahale edilmişse de 1b-2a sayfalarındaki 1 mm'lik altın cetvelin soyulması ve miklep tezyînatının silinmesi gibi ayrıntılı hasarlar da mevcuttur. Miklebe yapılan siyah parça yapıştırması ise yetersiz bir tamir girişimi olmuştur. Eserin acil restorasyon ihtiyacı bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep bölümleri üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklardaki şemse ve salbek bezemeleri zamanla silinmiş olmakla birlikte, kalan izlerden her iki kapakta aynı kompozisyonun uygulandığı ve bu alanlarda bitkisel tezyînata yer verildiği anlaşılmaktadır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklep üzerindeki bezeme tamamen silinmiş olup yalnızca miklep çevresini saran soğuk çizgiler belli olmaktadır. Köşebent kısımları, 45 derecelik açıyla soğuk çizgi çekilerek belirlenmiştir (Şekil 584).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 74 varaktan oluşmakta ve sayfalarda satır düzeni sabit değildir. Eser, nesih hatla yazılmış olup harekeleme sınırlıdır. Satır aralarına ve sayfa kenarlarına nesih ve ta'lîk hatla yoğun şekilde notlar eklenmiştir. Eser, su lekelerine bağlı olarak nemden zarar görmüştür. Bu nedenle mürekkep bazı bölümlerde dağılmış, bazı notlar ise tamamen silinmiştir. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı yoktur. Metin örneği Şekil 585'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. 1b ve 2a sayfaları yeşil renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 584

EİMK 214 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 585

EİMK 214 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 216

EİMK 215 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 215
Eski Kayıt No	: 708
Eser Adı	: Hâşiye Seyyid alâ Şemsiyye
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Kutbeddin Kul Ahmed b. Muhammed b. Hıdır
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 129
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x125 mm, Yazı: 140x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt büyük ölçüde tahrip olmuş, sertabın büyük bir kısmı kopmuş ve ön kapak da kopmak üzeredir. Sırt kısmına açık kahve renkli bir bez parçası yapıştırılarak basit bir onarım yapılmıştır. Bazı varaklar kopmuş, formalar gevşemiş ve sayfaların kenarları yırtılmıştır. Nemden kaynaklanan lekeler de ek hasarlara yol açmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahve renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 586).

Hat özellikleri. Eser, 129 varaktan oluşmakta ve satır sayısı sayfalar arasında değişkenlik göstermektedir. Metin, ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazı genel olarak özenli bir karakter sergilemektedir; bu durum, müstensihin hat eğitimi almış ve istinsah konusunda tecrübeli biri olabileceğini göstermektedir. Bazı sayfalarda yazının belirgin şekilde daha dikkatli ve estetik biçimde yazılmış olması, metnin farklı zamanlarda veya değişen dikkat düzeylerinde istinsah edilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Eseri son üç sayfası sonradan yazılarak esere eklenmiştir. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hat ile yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde ferağ kaydı yoktur. Metin örneği Şekil 587'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 586

EİMK 215 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 587

EİMK 215 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 217

EİMK 216 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 216
Eski Kayıt No	: 21
Eser Adı	: Tefsîru Tebâreke
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Şeyh Ahmed b. İbrahim
Vâkıfı	: Hacı Ahmed Efendi el Erzurûmî
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 177
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x140 mm, Yazı: 150x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cildin kenar kısımları önemli ölçüde hasar görmüş, şiraze ebru kağıdıyla basit bir yöntemle cilde yapıştırılmıştır. Ciltte kurtların oluşturduğu tahribatlar mevcuttur. Su ile temas sonucu bazı varaklar sararmış, lekeler oluşmuş ve mürekkep yer yer akmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ve desenli kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 588).

Hat özellikleri. Eserin ilk varakları eksik olup mevcut metin, 177 varaktan oluşmaktadır. Her sayfa, 27 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazı, genel olarak düzenli bir istinsah süreciyle meydana getirilmiştir. Müstensihin hat disiplinine aşinalık taşıdığı ve belli düzeyde bir yazı eğitimi almış olabileceği izlenimi edinilmektedir.

Eserin boş sayfasında vakıf yazısı bulunmakta olup müellif bilgisi bulunamamıştır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur. 1b- 67b sayfaları arasında Mürselat Sûresi tefsiri bulunmaktadır. 68b sayfasından itibaren Mülk Sûresi tefsiri yapılmıştır. Metin örneği Şekil 589'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. “gavluhu” kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. 1b ve 2a sayfaları altın cetvel ile çevrelenmiştir.

Şekil 588

EİMK 216 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 589

EİMK 216 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 218

EİMK 217 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 217
Eski Kayıt No	: 494
Eser Adı	: Kitâbu'l Mev'ize
Eser Konusu	: Vaaz ve Nasihat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Ahmed Kethüda ve Hacı İbrahim Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 131
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 145x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte tahribat söz konusu olup, özellikle ön kapağın ortasındaki ebru kısmında yırtılma dikkat çekmektedir. Miklep ebrusu daha iyi durumda olsa da şiraze ciltten ayrılmak üzeredir. Bazı varaklarda nemden kaynaklanan lekeler ve sararma meydana gelmiş, özellikle alt kısımdaki sayfa kenarlarında mürekkep lekeleri belirginleşmiştir. İlk varaklarda ise kurtların oluşturduğu tahribatlar gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 590).

Hat özellikleri. Eser 131 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır hâlinde nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı, istinsah amacı doğrultusunda düzenlenmiş olup, biçimsel sadelik ve okunabilirlik esas alınarak yazılmıştır. Eserin ferağ kaydında bulunan istinsah tarihi okunamamış, müstensih ve müellif bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 591'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 590

EİMK 217 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 591

EİMK 217 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 219

EİMK 218 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 218
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Istılahâtu ...
Eser Konusu	: Kavramlar Sözlüğü
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Yusuf b. Abdurrahman
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 150
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x145 mm, Yazı: 145x53 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinin sırt kısmına daha önce yapılmış olan tamiratta bez parça yapıştırılmıştır. Ön kapak ciltten tamamen ayrılmış, şiraze de kopmak üzeredir. İç kısımlarda ise bazı sayfalar kopmuş, diğerleri ise ciltten gevşemiş durumdadır. Nemden kaynaklı olarak sayfalarda sararmalar, su lekeleri ve yırtıklar oluşmuştur. Eserin acil restorasyon işlemine ihtiyacı bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Her iki kapak da aynı tezyînata sahip olup, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse uygulanmıştır. Şemse kompozisyonu ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiş, tepelik ve rûmî motiflerle bezenmiştir. Dendanlarla çevrelenen şemsenin dört kenarına yıldız biçimli çivilerle motifler uygulanmıştır. Şemsenin iki ucuna soğuk çizgi çekilmiş, uç kısımlara yıldız motifleri ve salbekler yerleştirilmiştir. Salbek içi, ½ oranında simetrik olacak şekilde tepelik ve rûmî motiflerle süslenmiştir. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiş ve köşe kısımlara yıldız biçimli çiviyle motifler uygulanmıştır. Cilt tezyînatı klasik anlayışın geç dönem örneklerine benzerlik göstermektedir (Şekil 592).

Hat özellikleri. Eser, 150 varaktan oluşmakta ve her sayfada19 satır hâlinde nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. 1b ve 2a sayfalarında ise metin ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazım biçimi, istinsah amaçlı bir düzen göstermekte olup metnin açık ve tutarlı bir şekilde aktarımını öncelemektedir. Eserde ا ve ي harfleri kullanılarak bu harflerin tahlili yapılmıştır. Son sayfada eserin Yusuf b. Zülkifl'e ait olduğu belirtilmiş h. 1268 tarihi yazılmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müellif bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 593'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 592

EİMK 218 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 593

EİMK 218 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 220

EİMK 219 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 219
Eski Kayıt No	: 722
Eser Adı	: Hâşiye ale'l Mülahhas
Eser Konusu	: Astronomi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1144/m. 1731-1732
Müellifi	: -
Müstensih	: Abdullah b. Ömer b. Abdülkerim
Vâkıfı	: Seyyid Muhammed Şemsüddîn
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 155
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x155 mm, Yazı: 130x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildindeki ebru kısmında lekeler oluşmuş ve renkler solmuştur. Ayrıca ciltte kurtların açtığı tahribatlar da görülmektedir. Şiraze, ön kapaktan tamamen ayrılmış durumdadır. Bazı varaklarda su lekeleri ve nem kaynaklı bozulmalar metnin bazı bölümlerinde okunurluğu olumsuz etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep kısımlarının ortasında soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış şemse tezyînatı bulunmaktadır. Ön ve arka kapaktaki şemse bezemeleri büyük ölçüde tahrip olmuş olmakla birlikte, kalan izlerden aynı kompozisyonun uygulandığı ve sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ile hançer yaprak motiflerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Miklep kısmındaki beyzî formdaki şemse ise bitkisel bezemelerle süslenmiştir (Şekil 594).

Hat özellikleri. Eser, 155 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazı genel olarak düzenli ve dikkatli bir şekilde yazılmış olup müstensihin hat eğitimi almış bir müstensih olduğu izlenimi edinilmektedir. Eserin bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Bazı varaklarda şukka vardır. Eserde Muhammed Emin mührü bulunmakta olup müellif bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 595'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 594

EİMK 219 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 595

EİMK 219 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 221

EİMK 220 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 220
Eski Kayıt No	: 260
Eser Adı	: Yoktur
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhammed b. Osman Halebî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Muhammed b. Osman Halebî
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: 44
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x160 mm, Yazı: 140x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, tahrip olmuştur ve mukavva kısım kalmıştır. Ön kapakta kurtların açtığı tahribatlar ve alt köşede yırtılma, arka kapakta ise kenar kısımlarında yırtılmalar mevcut. Sayfalarda, özellikle kırmızı mürekkebin belirgin olduğu su lekeleri görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkli deri ile kaplanmış olup, günümüzde yalnızca sırt kısmındaki deri kısmı kalmış olup ön ve arka kapak yüzeyinde yalnızca mukavva kısım günümüze ulaşmıştır (Şekil 596).

Hat özellikleri. Eser, 44 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır hâlinde yazılmıştır. Metin, tam anlamıyla ta'lîk kurallarını yansıtmamakta; bazı harf formları nesih hattına da benzerlik göstermektedir. Bu nedenle yazı, "ta'lîk kırması" olarak nitelendirilebilir. Harf oranları değişkenlik göstermektedir. Yazım üslubu, istinsah amacına yönelik olup metnin çoğaltılması amaçlanmıştır. Sayfa kenarlarına düşülen notlar ise ta'lîk hatla yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında vakıf yazısı ve 3 adet mühür bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 597'de sunulmuştur.

Tezhip Özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 596

EİMK 220 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 597

EİMK 220 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 222

EİMK 221 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 221
Eski Kayıt No	: 12
Eser Adı	: Keşfü'l Âyât Kelamu'l Kutsiyât
Eser Konusu	: Fihrist
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1173/m. 1759-1760
Müellifi	: Muhammed Rıza b. Abdu'l Hüseyin Nasuru't Tavsî
Müstensih	: Mataracı Hacı Mustafa oğlu Mehmed
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 233
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x160 mm, Yazı: 160x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı ciltten ayrılmak üzeredir. Cilt üzerindeki yeşil renkli koruyucu kılıfın sadece ön kapak kısmı kalmıştır. Cilt ve miklep kısımlarında lekeler oluşmuş, nemden kaynaklanan leke ve mürekkep akmaları gözlemlenmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Eserin ön kapak, arka kapak ve miklep bölümleri üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön kapak, yeşil renkte bez ile kaplanmıştır. Arka kapakta şemsenin uç kısmından yukarıya doğru uzanan dallar üzerinde hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş olup her iki ucuna penç çivisiyle motif uygulanmıştır.

Köşebent tezyînatı büyük oranda silinmiş olmakla birlikte, kalan izlerden bitkisel bezemeler içerdiği anlaşılmaktadır. Köşebent kenarlarına da penç çivisiyle motifler uygulanmıştır. Zencerek, iki yandan soğuk çizgilerle sınırlandırılmış ve çizgilerin iç kısmında, kısa kenarın ortasına bir kez, uzun kenara ise dört kez penç çivisiyle motif uygulanmıştır. Zencerek, "S" biçiminde tasarlanmış çivi motiflerinin örgü formu oluşturacak şekilde ardışık olarak düzenlenmesiyle meydana getirilmiştir.

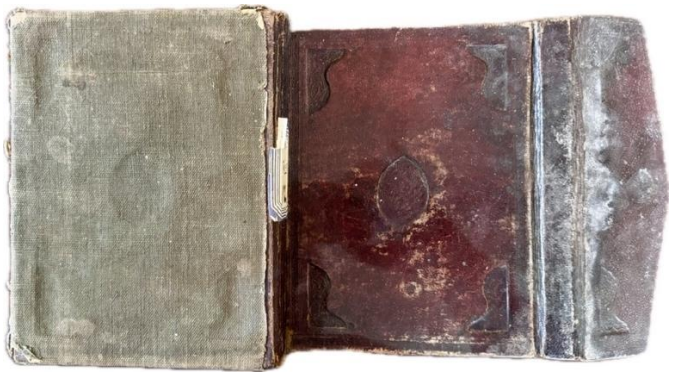
Miklep bölümünde yer alan şemse, ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiştir. Kompozisyonda bulut ve penç motiflerine yer verilmiştir. Şemse, dendanlarla sınırlandırılmış ve alt ucuna iki kez penç çivisiyle motif yapılmıştır. Miklep bölümünde köşebent tezyînatı yer almaktadır. Miklep çevresini kuşatan zencerek, "S" biçimli çivi motiflerinin ardışık düzenlenmesiyle örgü formunda tasarlanmıştır (Şekil 598). Cildin yan kâğıdı ve miklep içi ebru kâğıdıdır (Şekil 599). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 233 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır hâlinde nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı düzeni, metnin okunabilirliğini esas alan işlevsel bir karakter sergilemektedir. Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Son sayfada ferağ kaydı bulunmaktadır. Ayetlerin fihristi yapılmış olup Kur'an-ı Kerim'de aranan ayeti kolaylıkla bulmak için hangi kelimenin hangi sûrede bulunduğu yazılmıştır. Bazı sayfaların kolay bulunması için sayfa kenarlarına ip dikilerek işaretlenmiştir. Metin örneği Şekil 600'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı bölümler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 598

EİMK 221 Envanter Numaralı Eserin Cildi

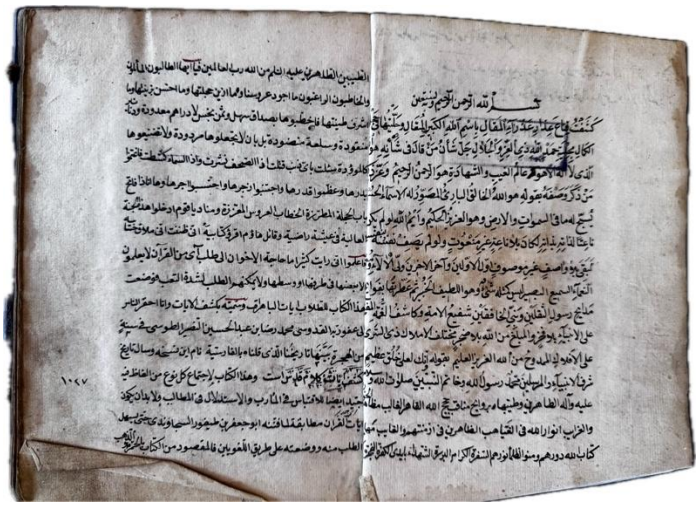
Şekil 599

EİMK 221 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 600

EİMK 221 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 223

EİMK 222 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 222
Eski Kayıt No	: 638
Eser Adı	: Hâşiye Nahiv Sîbeveyh
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 121
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 185x140 mm, Yazı: 130x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt üzerindeki ebru kısmen solmuş ve renklerini kaybetmiştir. Arka kapağın üst köşesinde yırtıklar ve lekeler bulunmaktadır. Sertab kısmı büyük ölçüde yırtılmış durumdadır. Nemden kaynaklı olarak varaklarda da lekelenmeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ile ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 601).

Hat özellikleri. Eser, 121 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır hâlinde ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Harf anatomilerinde orantısal bozukluklar ve biçimsel farklılıklar gözlemlenmektedir. Yazım biçimi, istinsah amacına yönelik olup metnin çoğaltılmasına yöneliktir. Eserin 1a sayfasında Muhammed Emin ve Mustafa Efendi'ye ait mühür vardır. Eser müellif bilgisi yoktur. Eser son kısımdan eksik olduğundan ferağ kaydı yoktur. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 602'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı renkte yazılmıştır. Metnin bir kısmı kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 601

EİMK 222 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 602

EİMK 222 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 224

EİMK 223 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 223
Eski Kayıt No	: 767
Eser Adı	: Bostânü'l Arifîn
Eser Konusu	: Âdâb
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu Leys es Semerkandî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+133
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x150 mm, Yazı: 160x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt üzerinde çeşitli lekeler oluşmuş ve ön kapağın tezyînatı kısmen silinmiştir. Bazı sayfalarda nemden kaynaklı lekelenmeler görülmektedir. Genel durumu iyi olmakla birlikte, sertab kısmına yapılan tamirde siyah renkte suni bir deri parçası kullanılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine alttan ayırma tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Kompozisyon, saz yolu üslubunda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Şemse çevresi dendanlarla sınırlandırılmış, etrafına penç çivisiyle oluşturulan motifler altınla tezyîn edilmiştir. Salbek kısımlarında ise penç çivisiyle uygulanan altı yapraklı penç motifleri yer almakta olup, bu motifler de altınla süslenmiştir (Şekil 603). Cilt yan kâğıdı ve miklep içi ebrudur (Şekil 604). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

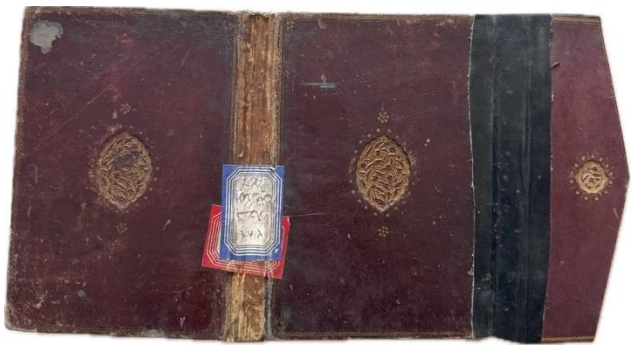
Hat özellikleri. Fihrist kısmı, paftalar hâlinde düzenlenmiş olup başlıklar, siyah mürekkeple nesih hatla yazılmıştır. Sayfa numaraları, kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Metin kısmı, 133 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır hâlinde nesih hatla istinsah edilmiştir. “Elif” harflerine zülfe yapılmış, harf oranlarında orantısal farklılıklar gözlemlenmiştir. Satır sonlarında harflerin sıkıştığı ve yazının düzenini zaman zaman bozduğu dikkati çekmektedir. Yazım üslubu, metnin okunabilirliğini esas alan ve istinsah amacına yönelik bir karakter taşımaktadır. Metin örneği Şekil 605’te sunulmuştur.

Eserin fihrist bölümü, 1a sayfasında Mustafa Efendi ve 1b ve son sayfada Mustafa ve Muhammed Emin mühürleri bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Metin kırmız renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 603

EİMK 223 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 604

EİMK 223 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 605

EİMK 223 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 225

EİMK 224 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 224
Eski Kayıt No	: 161
Eser Adı	: Mülteka'l Ebhur
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1107/m. 1695-1696
Müellifi	: İbrahim b. Muhammed Halebî
Müstensih	: Seyyid Salih b. Seyyid Hasan
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1174/m. 1760-1761)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 283
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm,Yazı: 120x65 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmına yapılan tamirat esnasında vişneçürüğü renkte deri yapıştırılmıştır. Nemden dolayı sayfalarda lekeler ve mürekkep izleri oluşmuştur. Ön kapağın tezyînatının büyük bir kısmı yok olmuş ve cilt kenarları tahrip olmuştur. Arka kapak tezyînatı daha iyi durumdadır. Eserde bazı sayfalar kopmak üzere ve şiraze ön kapaktan ayrılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapaktaki şemse bezemesi büyük ölçüde silinmiş olmakla birlikte, mevcut izlerden arka kapaktaki kompozisyonla aynı özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Şemse, penç ve yaprak motiflerinin serbest tasarımıyla oluşturulmuş; etrafı dendanlarla çevrelenmiş ve çevresine tığ benzeri belirli aralıklarla üçer nokta uygulanmıştır. Şemsenin iki ucundan kısa çizgiler çekilmiş, bu çizgilerin kenarlarına ve uç kısımlarına penç çivisiyle motifler uygulanmıştır. Ayrıca şemse alanı ince ve kalın soğuk çizgilerle kuşatılmış, köşelerine yine penç çivisi ile motifler eklenmiştir. Köşebent kısımlarında ise 45 derecelik çizgiler çekilmiş, bu çizgilerin iki kenarına penç çivisiyle süslemeler yapılmıştır.

Miklep kısmında yer alan şemse de bitkisel bezemelerle bezenmiştir. Çevresi dendanlarla kuşatılmış, tığ benzeri üç nokta motifleriyle zenginleştirilmiştir. Şemsenin iki ucundan çekilen kısa çizgilerin kenarları ve uç noktaları penç çivisiyle süslenmiş; miklep kısmı ince soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 606).

Hat özellikleri. Eser, 283 varaktan oluşmakta ve her sayfada 13 satır hâlinde nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Yazım biçimi, metnin okunabilirliğini esas alan ve istinsah amacına yönelik olarak düzenlenmiştir. Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait vakıf yazısı, vakfiye mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 607'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 606

EİMK 224 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 607

EİMK 224 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 226

EİMK 225 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 225
Eski Kayıt No	: 733
Eser Adı	: Zübdetü'l İdrak fî İlmi'l Eflâk
Eser Konusu	: Astronomi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebû Ca'fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen et-Tûsî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih
Varak Sayısı	: 138
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 195x140 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi bulunmamaktadır. Bazı varaklar sararmış, kararmış ve mürekkep lekeleriyle kaplanmıştır. Bazı formalar gevşemiş, bazı varaklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. İlk varaklar kenar kısımlardan yırtılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi bulunmamaktadır.

Hat özellikleri. Eserin ilk varakları bulunmamakta olup mevcut eser, 138 varaktan oluşmakta ve satır sayısı sayfalar arasında değişkenlik göstermektedir. Metin, ta'lîk ve nesih olmak üzere iki farklı hatla istinsah edilmiştir. Yazı düzeni, metnin açık, düzenli ve okunabilir biçimde aktarımını amaçlamıştır. Ayrıca eser son kısımdan da eksik olduğundan istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 608'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 608

EİMK 225 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 227

EİMK 226 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 226
Eski Kayıt No	: 650
Eser Adı	: Reyhânu'l Ervâh fi Şerhi Merâhi'l Ervâh
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1100/m. 1688-1689
Müellifi	: Ahmed b. Ali b. Mes'ûd
Müstensih	: Mustafa Efendi
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 140
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x145 mm, Yazı: 150x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi genel olarak iyi durumda olmakla birlikte, nemden dolayı ciltte lekeler oluşmuş ve sırt ile sertab kısımlarında yırtılmalar meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deri ile krem-kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 609).

Hat özellikleri. Eser, 140 varak ve her sayfada 21 satır hâlinde nesih hattıyla istinsah edilmiştir. Harf anatomisine ve hat kurallarına tam riayet edilmeksizin, istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında, Faik Osman'a ait h. 1194 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786/1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Metin örneği Şekil 610'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimelerin üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir.

Şekil 609

EİMK 226 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 610

EİMK 226 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 228

EİMK 227 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 227
Eski Kayıt No	: 690
Eser Adı	: Hâşiye İsagoci
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1071/m. 1660-1661
Müellifi	: -
Müstensih	: Molla Muhammed
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: 166
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x160 mm, Yazı: 120x52 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi ciddi hasarlar almış, mukavva kısımda yırtılmalar olmuş ve cilt üzerindeki tezyînatlar yıpranmıştır. Özellikle ön ve arka kapaktaki beyzî formda şemse tezyînatı zarar görmüştür. Daha önce yapılan tamirle eserin sırt kısmına vişneçürüğü renkte bir parça yapıştırılmıştır. Eserin su alması nedeniyle sayfalar sararmış, lekeler oluşmuş ve mürekkep akmalarıyla kararmıştır. Şiraze ön kapaktan ayrılmış ve bazı varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiştir.

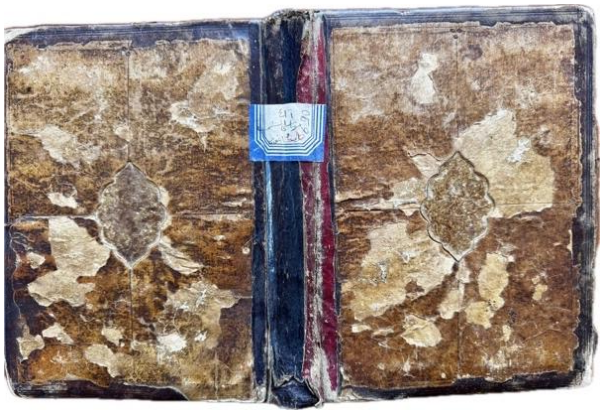
Cilt özellikleri. Eserin cildi zarar görmüş olup bu hasar sonucunda cilt üzerine yapıştırılan kâğıt tahrip olmuş ve altındaki mukavva kısım ortaya çıkmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak mevcuttur. Her iki kapakta da soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış beyzî formda şemse tezyînatı yer almaktadır, ancak bu tezyînat zamanla yıpranmıştır. Kalan izlerden, şemse tezyînatının rûmî ve bitkisel bezemelerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Şemse tezyînatının dört tarafından cildi çevreleyen soğuk çizgilere kadar çizgiler çekilmiştir. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 611).

Hat özellikleri. Eser, 166 varak olup her sayfada 15 satır bulunmaktadır. Klasik ta'lîk hat kurallarına tam olarak riayet edilmemiştir. Harf anatomisinde, farklılıklar görülmektedir. Bu yönüyle, "ta'lîk kırması" olarak adlandırılabilecek nitelikte bir nüshadır. Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait h. 1194 tarihli vakıf yazısı, vakıf mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır. Eserde Ahmed Efendi mührü vardır. Son sayfada Faik Osman mührü bulunmakta olup bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müellif bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 612'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar, "gultü" ve "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 611

EİMK 227 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 612

EİMK 227 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 229

EİMK 228 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 228
Eski Kayıt No	: 505
Eser Adı	: Tuhfetü'l Mülük
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu'l Müntefî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Veliyyüddin Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 75
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x160 mm, Yazı: 150x82 mm-130x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin çârkûşe cildi üzerindeki ebru tamamen silinmiş, ciltte kurt izi ve yırtıklar bulunmaktadır. Miklep kısmında da tahribatlar olmuştur. Sertab kısmında yırtılmalar vardır. Şiraze ise ciltten ayrılmak üzeredir. Bazı varaklar kopmuş ve bazı formalarda gevşeme oluşmuştur. Eserin kenar kısımları su almış, sayfalarda lekelenmeler ve mürekkep akmaları mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin koyu kahve renkte deri ile ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi

durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 613).

Hat özellikleri. Eser, 75 varaktan oluşmakta ve her sayfada 13satır bulunmaktadır. Nesih hattıyla istinsah edilmiştir. Satır sonlarında kelimeleri sığdırmak amacıyla harf aralarında sıkışmalar görülmektedir. Bazı bölümlerde ise mürekkep yoğunluğu artmış, yazımda kalınlaşmalar meydana gelmiştir. Eserin 1b, 2a ve son sayfasında Muhammed Emin mührü bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 614'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 1b sayfasında kırmızı siyah kuzu ile diğer kısımlarda ise kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış, bazı cümlelerin üzeri çizilmiştir.

Şekil 613

EİMK 228 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 614

EİMK 228 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 230

EİMK 229 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 229
Eski Kayıt No	: 206
Eser Adı	: Lisânü'l Hükkâm
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 986/m. 1578-1579
Müellifi	: Ebü'l-Velîd Lisânüddîn Ahmed b. Muhammed b. Muhammed es-Sekafî el-Halebî
Müstensih	: İsa b. Hacc
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+139+i
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x150 mm, Yazı: 155x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmına bez yapıştırılarak tamiratı yapılmış, ayrıca bazı varakların yırtık kısımları kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır. Eserin su ile teması sonucu sayfalarda sararmalar ve lekeler oluşmuştur. Bazı sayfalar birbirinden ayrılmış ve bazı formalar gevşemiş durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 615).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 139 varak olup her sayfada 23 satır bulunmaktadır. Nesih hattıyla istinsah edilmiştir. Harflerdeki hareket sınırlıdır ve yazı genel olarak okunaklıdır. Hat estetiği bakımından dönemin gerisinde kalmış, yazım amacıyla çoğaltılmış bir nüshadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 616'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı, çift renk kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 615

EİMK 229 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 616

EİMK 229 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 231

EİMK 230 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 230
Eski Kayıt No	: 1200
Eser Adı	: Tefsîru Amme
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 125
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x150 mm, Yazı: 150x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi ve kapak kısımları neredeyse tamamen tahrip olmuştur. Köşeler ve üst kısım yırtılmış, sırt kısmında yapılan deri tamiri dahi yırtılmış durumdadır. Sayfaların birçoğu ciltten ayrılmak üzere bazıları da kopmuştur. Sayfaların kenarlarında yırtıklar, sarma ve mürekkep lekeleri bulunmaktadır. Kitapta kurt tahribatı da tespit edilmiştir. Eserin bu denli tahrip olması, acil restorasyon ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Cilt üzerinde herhangi bir tezyînat tespit edilmemiştir. Mevcut cilt yapısı belirgin düzeyde yıpranmış olup, özellikle arka kapak bölümünde yer alan deri soyulmuş durumdadır (Şekil 617).

Hat özellikleri. Eser, nesih hattıyla istinsah edilmiş olup 125 varak ve her sayfada 17 satırdan oluşmaktadır. Harekeleme sınırlı olup satır aralarına ve sayfa kenarlarına ta'lîk hatla notlar düşülmüştür. Bazı sayfalarda yazının daha hızlı ve özen gösterilmeden yazıldığı gözlemlenmektedir. Eser, istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin son kısmının eksik olması nedeniyle ferağ kaydına ulaşılamamıştır. Ayrıca eser, bir mukaddime ile başlamadığından müellif hakkında herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Metin örneği Şekil 618'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı çift kırmızı renk kuzu ile çevrelenmiştir. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 617

EİMK 230 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 618

EİMK 230 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 232

EİMK 231 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 231
Eski Kayıt No	: 222
Eser Adı	: Şerhü'l Vikâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1069/m. 1658-1659
Müellifi	: İbn Melek
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+191
Satır Sayısı	: 31 st.
Boyut	: Kâğıt: 260x180 mm, Yazı: 200x130 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarında bulunan ebrular tamamen silinmiştir. Arka kapak kenarları yırtılarak mukavva kısmı ortaya çıkmıştır. Sırt ve sertab kısımlarında da yırtılmalar oluşmuştur. Eser, ön kapaktan büyük ölçüde ayrılmıştır. Bazı formalar gevşemiş, sayfalarda su lekeleri ve sararmalar görülmekte, su lekelerinin olduğu yerlerde kâğıt yırtılmaları mevcuttur. Ayrıca bazı varaklar, kâğıt yapıştırılarak basit onarımlara tabi tutulmuştur. Eserde kurt tahribatı da tespit edilmiştir. Bu durum, eserin acil restorasyon ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin koyu kahve renkte deri ile ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmına krem tonlarda kâğıt yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 619).

Hat özellikleri. Eser, fihrist kısmıyla başlamış olup metin kısmı, 191 varaktan oluşmakta, her sayfada 31 satır yer almaktadır. Nesih ve ta'lîk hatları kullanılmış, bu iki hat farklı sayfalarda bulunmaktadır. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı, dönemin klasik üslubunun gerisindedir ve genel olarak okunaklı olmakla birlikte, mürekkep kullanımı nedeniyle bazı harflerde kalınlaşmalar gözlenmektedir. Harf anatomilerine yeterli dikkat

gösterilmemiştir. Ta'lîk hatla yazılmış bölümler, hızlı bir şekilde yazılmış izlenimi vermektedir. Satır düzenine tam olarak riayet edilmemiştir. Tüm bu özellikler, eserin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. 1b-2a sayfalarında Seyyid Muhammed Emin mührü vardır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 620'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 619

EİMK 231 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 620

EİMK 231 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 233

EİMK 232 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 232
Eski Kayıt No	: 216
Eser Adı	: Münyetü'l Musalli ve Gunyetü'l Mübtedî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: Van h. 1160/m. 1747-1748
Müellifi	: Sedîdüddin el-Kâşgarî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+80
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 195x145 mm, Yazı: 145x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru büyük ölçüde solmuş ve lekelenmiş durumdadır. Bazı sayfalar ciltten ayrılmak üzere olup, sayfaların kenarlarında yırtıklar görülmektedir. Su temasından kaynaklanan lekeler ve sararmaların yanı sıra, mürekkep lekeleri de mevcuttur. Bazı sayfaların kenarları yırtılmış ve basit yöntemlerle kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır.

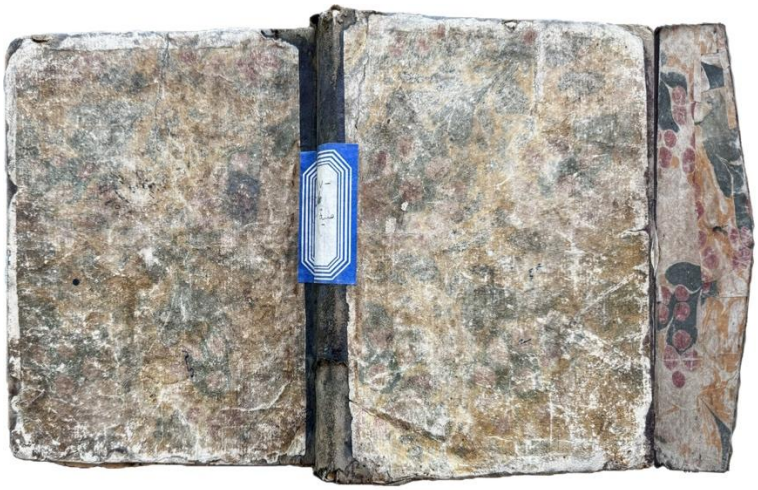
Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmına birkaç ebru parçası yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 621).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 80 varaktan oluşmakta ve her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Ana metin nesih hatla yazılmıştır. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Satır arası ve sayfa kenarındaki notlar ise ta'lîk hat iledir. Eser, estetik kaygılardan uzak, dönemin hat sanatına göre geri planda kalan bir yazıyla istinsah edilmiştir. Eserin 1a ve son sayfasında Faik Osman'ın şahsi mührü bulunmaktadır. Müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 622'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

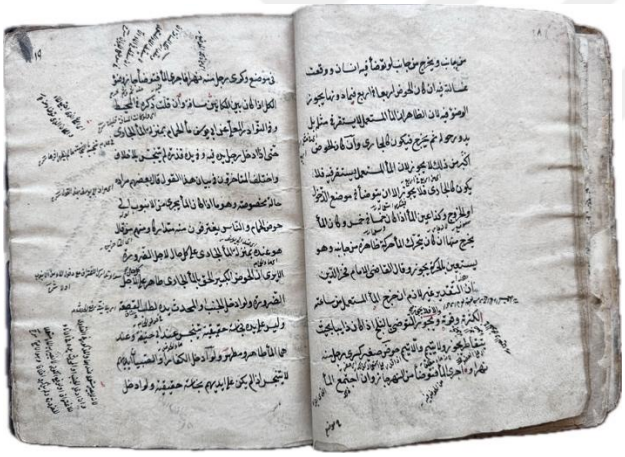
Şekil 621

EİMK 232 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 622

EİMK 232 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 234

EİMK 233 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 233
Eski Kayıt No	: 216
Eser Adı	: Münyetü'l Musalli ve Gunyetü'l Mübtedî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Sedîdüddin el-Kâşgarî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+51+iii
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x145 mm, Yazı: 155x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebruların solması ve tahribatı, ciltte kurt tahribatının bulunması, şirazenin gevşemesi ve bazı formalar ile varakların kopmak üzere olması, eser için acil restorasyon ihtiyacını ortaya koymaktadır. Sertab ve sırt kısımlarındaki yırtılmalar, bazı varaklar kâğıt yapıştırma suretiyle tamir edilmiştir. Su hasarı nedeniyle oluşan sararmalar, karalamalar ve mürekkep lekeleri, eserin genel durumunu oldukça kötüleştirmiştir. Özellikle sayfa kenarlarındaki yazılar, su hasarı nedeniyle okunamaz hale gelme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebruda leke ve solma olsa da daha iyi durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 623).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 51 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır bulunmaktadır. Ana metin nesih hatla yazılmıştır. 1b sayfasında, farklı bir yazıyla sonradan eklenmiş bir bölüm yer almakta olup bu kısım kâğıdın tahribi nedeniyle zarar görmüştür. Harekeleme yalnızca belirli kısımlarda yapılmıştır. Eser, harf oranlarına yeterince dikkat edilmeksizin istinsah edilmiştir. İlk ve son sayfada Muhammed Emin mührü bulunmaktadır.

Bazı sayfa kenarlarında, nesih ve ta'lîk hat ile yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eser son kısımdan eksik olduğundan istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 624'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Metin kısmı kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 623

EİMK 233 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 624

EİMK 233 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 235

EİMK 234 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 234
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Ulumu'l Muhtelife
Eser Konusu	: Muhtelif Konular
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: 103
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 200x140 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, basit bir vişne deri ile kaplanmış olup ön kapak kısmında ciddi tahribatlar ve kopma tehlikesi bulunmaktadır. Şiraze ve formaların gevşemesi, nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep izleri, eserin genel durumunu olumsuz etkilemiştir. Varak kenarlarında yırtıklar oluşmuş ve cilt, basitçe bantla şirazeye tutturularak geçici bir onarım yapılmıştır.

Cilt özellikleri. Eser vişneçürüğü renginde basit şekilde bir deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır (Şekil 625).

Hat özellikleri. Eser, 103 varaktan oluşmakta olup, satır sayısı sayfadan sayfaya değişkenlik göstermektedir. Farklı bölümler içeren eserde çeşitli konular ele alınmıştır. Ana metin, nesih ve ta'lîk hatları kullanılarak istinsah edilmiştir. Satır arası ve sayfa kenarındaki notlar ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazım, eserin estetikten çok işlevselliğe odaklanan bir anlayışla, istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Metin örneği Şekil 626'da sunulmuştur.

Eser, farklı dönemlere ve konulara ait yazılar içeren çeşitli bölümlerden oluşmaktadır. 1a-17b sayfaları arasında h. 1165 tarihinde yazılmış tecvid konularını ele alan bir bölüm bulunmaktadır. 18b-28a sayfaları arasında ise Osmanlı Türkçesiyle yazılmış tecvid konuları h. 1139 tarihine işaret etmektedir. 28b-37b sayfaları arasında bazı hadislerin şerhleri yer alırken,

38b-45a sayfaları arasında İmam Şafii ve İmam Ebu Hanife mezheplerinin 257 ihtilaflı meselesi h. 1247 tarihinde ele alınmıştır. Eserin 46b-56b sayfaları arasında Osmanlı Türkçesi ile yazılmış beyitler, 57a-82b sayfaları arasında Arapça grameri Osmanlı Türkçesi ile yazılmış, 83b-101a sayfaları arasında Osmanlı Türkçesi emsile şerhleri ve son olarak 102b-104a sayfaları arasında Osmanlı Türkçesi şiirler yer almaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 625

EİMK 234 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 626

EİMK 234 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 236

EİMK 235 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 235
Eski Kayıt No	: 324
Eser Adı	: Divan
Eser Konusu	: Kaside
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+150
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 200x140 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem, nohudi ve sarı renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, yüzeysel lekelerin yanı sıra sırt kısmında yapılmış bir tamir nedeniyle siyah bir parça ile güçlendirilmiştir. Cildin iç yüzeyinde bulunan ebruda kararma gözlemlenirken, suya maruz kalma sonucu sayfalarda sararmalar ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Bazı formalar kopmak üzeredir. Sayfa kenarlarında yırtılmalar ve bazı sayfalarda yazılarının silinmesi gibi eksiklikler de mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır. Her iki kapakta da aynı kompozisyon uygulanmış olup, beyzî formda bir şemse içerisinde hayatî, penç, gonca ve yaprak motifleriyle bir tasarım yapılmıştır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin etrafına, belirli aralıklarla penç çivisiyle vurularak motif oluşturulmuştur.

Şemsenin iki ucundan çizgi çekilmiş ve uç kısımlarına penç çivisiyle dört kez vurularak salbek kısmı yapılmıştır. Köşebentler de aynı teknik ve motiflerle bezenmiştir. Zencerek, dörtlü "S" çivisinin ardışık şekilde uygulanmasıyla meydana getirilmiştir. Cildin yan kâğıdı ebrudur. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 627).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 150 varaktan oluşmakta ve satır sayısı sayfadan sayfaya değişkenlik göstermektedir. Metin, nazım formunda yazılmış olup beyitler halinde

düzenlenmiştir. Ana metin nesih hatla yazılmıştır. Yazım özellikleri ve genel düzeni, eserin istinsah amacıyla yazılmıştır.

Eserin ilk varağında, Erzurum Beylerbeyi İbrahim Paşa'nın h. 1174 yılında katledildiğine dair bir bilgi yer almaktadır. Ayrıca, h.1173 ve h. 1182 yıllarında meydana gelen yangınlara dair notlar da eserde bulunmaktadır. Bu bilgiler, eserin tarihsel açıdan önemli bir kaynak olduğunu göstermektedir. Ancak eserin müellifi, istinsah tarihi ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 628'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 627

EİMK 235 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 628

EİMK 235 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 237

EİMK 236 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 236
Eski Kayıt No	: 238
Eser Adı	: Tuhfe
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Abdurrahman b. Ali
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: 45
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 205x140 mm, Yazı: 150x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi kitap kurtları tarafından tahrip edilmiş, sırt kısmında yırtıklar oluşmuş ve şiraze dağılmış durumdadır. Bazı varaklara kâğıt yapıştırılması suretiyle onarım yapılmış olsa da birçok sayfa kopmuş ve sayfa kenarlarında yırtıklar meydana gelmiştir. Su hasarından kaynaklanan lekeler de eksiklikleri tamamlamaktadır. Eserin acil restorasyona ihtiyacı bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Cilt yüzeyinde herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır (Şekil 629).

Hat özellikleri. Eserin bazı varakları eksiktir. 45 varaktan oluşan mevcut eserde, satır sayısı sayfalar arasında değişkenlik göstermektedir. Ana metin, tam olarak ta'lîk hatla yazılmamış nesih hattına da benzeyen özellikler taşıyan bir yazı biçimi kullanılmıştır. Bu nedenle yazı, "ta'lîk kırması" olarak nitelendirilebilir. Satır arası ve sayfa kenarındaki notlar ise ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazı özellikleri ve genel düzen, eserin istinsah amacıyla çoğaltıldığını göstermektedir. Eserin müellifine ve istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 630'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 629

EİMK 236 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 630

EİMK 236 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 238

EİMK 237 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 237
Eski Kayıt No	: 153
Eser Adı	: Fetâvâ Kadri Efendi
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1078/m. 1667-1668
Müellifi	: Abdulkadir b. Yusuf
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk Kırması
Varak Sayısı	: vi+299
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x125 mm, Yazı: 140x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler oluşmuş ve tezyînat silinmiştir. Sertab kısmındaki yırtık, siyah deri ile tamir edilmiştir. Şirazenin kopması ve bazı formaların ciltten ayrılması, nem etkisiyle mürekkep akmaları ve çeşitli boyutlarda lekelenmelere maruz kalmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine alttan ayırma tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Tezyînat büyük ölçüde silinmiş olmakla birlikte, kalan izlerden bitkisel bezemeler içerdiği anlaşılmaktadır. Zencerek kısmı ince "S" biçimli çivinin ardışık vurulmasıyla yapılıp altınlanmıştır. Ancak bu kısım da büyük oranda tahrip olmuştur. Miklep kısmı tezyînatsız olup açık kahverengi renktedir. Genel olarak ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 631). Cildin yan kâğıdı ebrudur (Şekil 632).

Hat özellikleri. Eser fihrist kısmı ile başlamıştır. Metin kısmı, 299 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Metin, ta'lîk hat özelliklerini bütünüyle yansıtmamakta olup nesih hattına yakın karakter de vardır. Bu nedenle yazı, "ta'lîk kırması" şeklinde

değerlendirilebilir. Satır aralarında ve sayfa kenarlarında yer alan notlar ise ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazının biçimsel özellikleri ve sayfa düzeni, metnin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar içermektedir. Eserin müstensih adı okunamamıştır. Metin örneği Şekil 633'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Belirli cümlelerin üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir.

Şekil 631

EİMK 237 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 632

EİMK 237 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 633

EİMK 237 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 239

EİMK 238 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 238
Eski Kayıt No	: 260
Eser Adı	: Kitâbu'l Fıkıh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1123/m. 1711-1712
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 103
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x145 mm, Yazı: 160x100 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, ciddi bir restorasyon ihtiyacı olan bir durumdadır. Cilt, büyük ölçüde tahrip olmuş, lekeler ve buruşmalar mevcuttur. Sırt kısmına yapılan bir tamirde deri parçası yapıştırılmıştır. Şiraze tamamen eserden ayrılmış ve cilt yan kağıdına yazılı kağıtlar yapıştırılarak eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Su hasarı nedeniyle sayfalarda sararmalar,

kararmalar ve lekeler oluşmuş, bazı varakların kenarları yırtılmıştır. Bazı varaklarda itap kurdu tahribatı ve yanık izleri de bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahverengi deriden yapılmış olup herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları mevcuttur (Şekil 634).

Hat özellikleri. Eserin başlangıç kısmı eksiktir. Mevcut olduğu haliyle 103 varak olup, her sayfada 15 satır bulunmaktadır. Ana metin nesih hatla yazılmış, harekeleme ise sınırlı tutulmuştur. Yazı, ait olduğu dönemin hat anlayışının gerisinde kalmakta olup, istinsah amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır. Ferağ kaydında yer alan Ömer b. İbrahim'in müstensih olup olmadığı konusunda net bir bilgi bulunmamaktadır. Eserin müellifi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Metin örneği Şekil 635'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

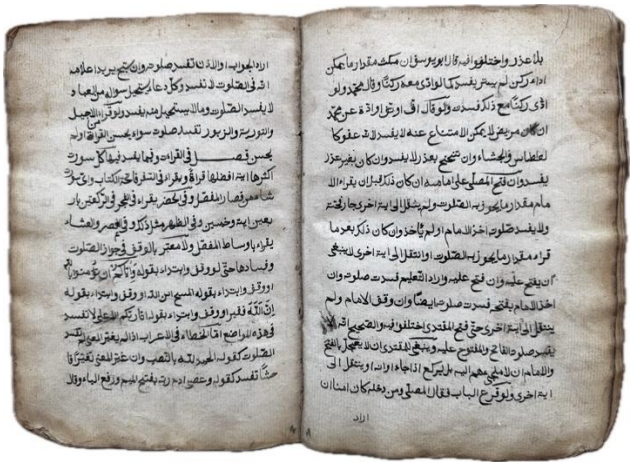
Şekil 634

EİMK 238 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 635

EİMK 238 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 240

EİMK 239 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 239
Eski Kayıt No	: 630
Eser Adı	: Hâşiyetün li'l Kâfiye
Eser Konusu	: Nahiv
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 875/m. 1470-1471
Müellifi	: Muhammed b. Ömer el-Halebî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 98
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x140 mm, Yazı: 160x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarındaki ebru kısmen silinmiş, ciltte kitap kurtların açtığı delikler bulunmaktadır. Sertab ve sırt kısmında kenarlarda yırtıklar oluşmuş, yan kağıtlar ise kâğıt yapıştırılarak basitçe onarılmıştır. Sayfalarda su lekeleri, sararmalar ve mürekkep lekeleri görülmektedir. Bazı varaklarda ise kitap kurdu tahribatı oluşmuştur. Bu durum, eserin cilt ve iç yapısının zarar gördüğünü ve acil bir restorasyon işlemine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin vişneçürüğü renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 636).

Hat özellikleri. Eser, 98 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Metin ta'lîk hatla yazılmıştır. Harf anatomisine tam anlamıyla riayet edilmemiş olup, yazı genel olarak hızlı bir şekilde yazılmış izlenimi vermektedir. Yazım özellikleri ve düzen, eserin istinsah amacıyla çoğaltıldığını göstermektedir. Eserde bazı varaklarda şukka vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. 1b ve son sayfada Seyyid Muhammed Emin mührü vardır. Eserde müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 637'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. “gavluhu” kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Belirli cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 636

EİMK 239 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 637

EİMK 239 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 241

EİMK 240 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 240
Eski Kayıt No	: 417
Eser Adı	: Aynu'l İlm
Eser Konusu	: Tasavvuf (Zühd)
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1003/m. 1594-1595
Müellifi	: Nizam b. Muhammed b. Nizam
Müstensih	: Erâçî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: iv+73
Satır Sayısı	: 16 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x155 mm, Yazı: 135x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi ciddi hasar görmüştür. Sırt ve sertab kısımları yırtılmış, arka kapak ve miklep ise kopmak üzeredir. Sertabdaki yırtılmalar oldukça belirgindir. İç kısımda ise birçok varak ve forma kopmuştur. Su hasarı nedeniyle sayfalarda sararmalar, kararmalar ve lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapak aynı kompozisyonda olup, şemse hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Şemsenin dört tarafından soğuk çizgiler çekilmiştir. Köşebentler de aynı teknik ve motiflerle süslenmiştir. Zencerek, "S" biçimli çivinin ardışık şekilde vurulmasıyla oluşturulmuş, her iki tarafından soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

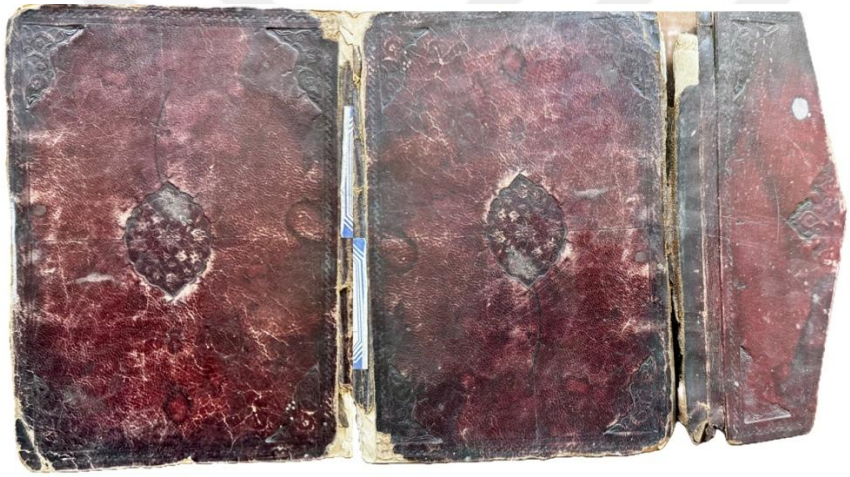
Miklep kısmındaki şemse içerisinde bulut, hatâyî, penç ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Miklep köşebentlerinde de bitkisel tezyînat yer almaktadır. Zencerek burada da "S" biçimli çivinin ardışık şekilde uygulanmasıyla yapılmış olup, her iki yandan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 638).

Hat özellikleri. Eser, fihrist kısmıyla başlamıştır. Eserde metin kısmı, 73 varaktan oluşmakta ve her sayfada 16 satır bulunmaktadır. Ana metin nesih hatla yazılmış, harekeleme ise sınırlı düzeyde uygulanmıştır. Yazı, dönemin hat estetiğinin gerisinde olmakla birlikte, belirli bir düzenle yazılmaya çalışıldığı görülmektedir. Harf oranlarında tutarsızlıklar bulunmakta; harf ve kelime arası boşluklara yeterince dikkat edilmeden yazılmıştır. 1a sayfasında 3 adet mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında ve satır aralarında, ta'lîk hatla ve muhtemelen daha sonraki bir dönemde eklenmiş derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 639'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve rumuzlar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 638

EİMK 240 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 639

EİMK 240 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 242

EİMK 241 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 241
Eski Kayıt No	: 257
Eser Adı	: Şerhü'l Vikâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 173
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x140 mm, Yazı: 140x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru silinmiş, sırt kısmından itibaren büyük bir bölümü krem renkli kağıtla amatörce onarılmıştır. Şiraze gevşemiş ve bazı formaların kopmasına neden olmuştur. Bazı varaklarda su hasarından dolayı sararmalar ve lekeler oluşmuştur. Ciltte kitap kurdu tahribatı da gözlemlenmektedir.

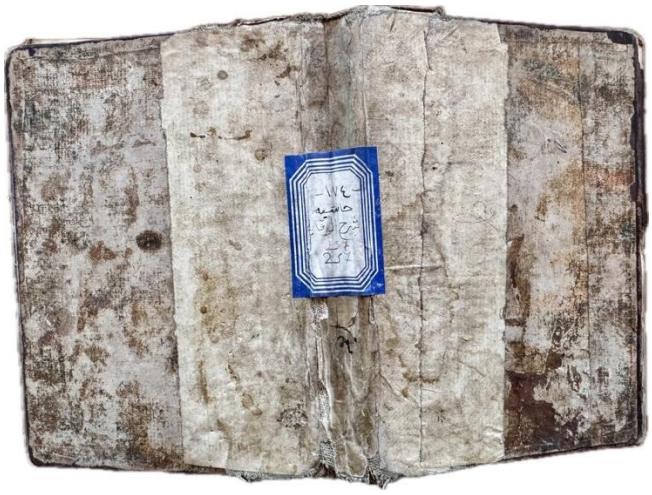
Cilt özellikleri. Eserin vişneçürüğü renkte deri ile ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 640).

Hat özellikleri. Eser, 173 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 17 satır yer almaktadır. Metin, ta'lîk hatla yazılmıştır. Bazı satırlarda yazının oldukça sıkışık olduğu görülmektedir. Sanatsal kaygı gözetilmeksizin kaleme alınan metin, istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında vakıf yazısı ve Abdullah Edib'e ait mühür bulunmaktadır. Mukaddime kısmında müellif bilgisi bulunmamaktadır. Eser son kısımdan eksik olduğundan ferağ kaydı yoktur. Metin örneği Şekil 641'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gale" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

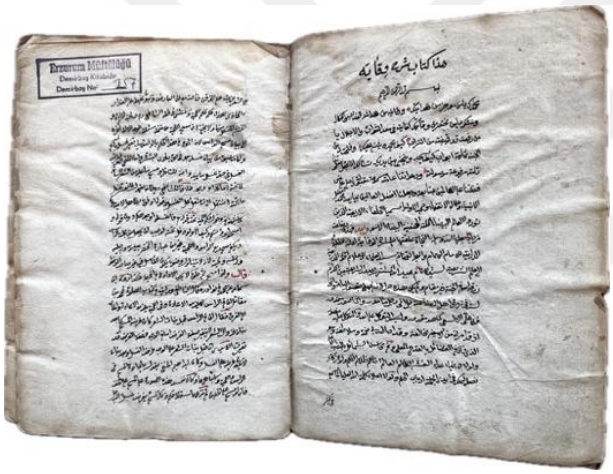
Şekil 640

EİMK 241 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 641

EİMK 241 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 243

EİMK 242 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 242
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kitâbu Şâhidî
Eser Konusu	: Şiir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Şâhidî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 30
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 16xBB mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, krem-yeşil tonlarında çârkûşe bir cilde sahiptir. Sırt kısmı kâğıt yapıştırılarak onarılmış, altınla yapılan kare paftalar ve cetvellerin büyük bir kısmı ise silinmiştir. Bazı formalar kopmuş, bazıları ise kopmak üzeredir. Sayfa kenarlarında yırtılmalar ve nemden kaynaklanan mürekkep lekeleri bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile krem-yeşil renkte kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 642).

Hat özellikleri. Eser, 30 varaktan oluşmakta ve satır sayısı sayfalar arasında değişkenlik göstermektedir. Şiir şeklindeki metin, sayfalarda iki sütun halinde düzenlenmiştir. Yazım özellikleri ve düzeni, eserin istinsah amacıyla çoğaltıldığını göstermektedir. Eserin 1b sayfasında Mustafa Efendi mührü vardır. Eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Son sayfada el Hâc Mustafa Efendi yazısının altına çeşitli tarihler atılmıştır. Metin örneği Şekil 643'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar, rakamlar ve belirli işaretler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. 1b sayfasında dikdörtgen alan içerisine başlık

yazılmış ve kenarları altın cetvel ile sınırlandırılmıştır. Metin kısmı altın cetvel ile çevrelenmiştir.

Şekil 642

EİMK 242 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 643

EİMK 242 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 244

EİMK 243 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 243
Eski Kayıt No	: 188
Eser Adı	: Kenzü'd Dekaik
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 790/m. 1388
Müellifi	: Ebü'l-Berekât Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmud En-Nesefî
Müstensih	: Mezid b. Evliya b. Hüseyin
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+137
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 180x130 mm, Yazı: 110x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarındaki ebru tamamen tahrip olmuş, kenarlara yapıştırılan krem renkli kâğıt hem estetik görünümü bozmuş hem de metne zarar vermiştir. Arka kapakta kitap kurdu tahribatı, sertabda ise siyah deri ile yapılan bir tamire rağmen yırtıklar oluşmuştur. Sayfalarda su lekeleri, sararmalar, mürekkep lekeleri ve yırtıklar mevcuttur. Miklepte de yırtıklar bulunmakta ve bazı varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiştir. Bu durum, eserin hem dış hem de iç yapısının ciddi şekilde zarar gördüğünü ve acil bir restorasyon işlemine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 644).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 137 varaktan oluşmakta ve her sayfada 11 satır yer almaktadır. Metin ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazım özellikleri, eserin istinsah amacıyla çoğaltıldığını göstermektedir. Eserin 1a sayfasında bir mühür bulunmaktadır. Ayrıca bazı sayfa

kenarlarında, ta’lîk hatla yazılmış derkenar ve hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara yer verilmiştir. Metin örneği Şekil 645’te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

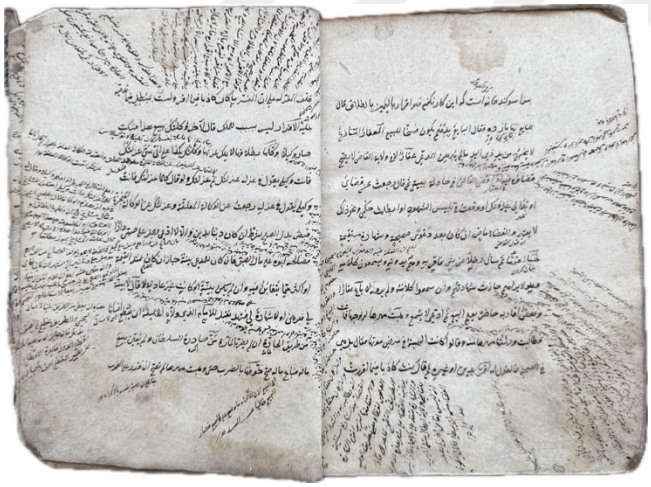
Şekil 644

EİMK 243 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 645

EİMK 243 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 245

EİMK 244 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 244
Eski Kayıt No	: 35
Eser Adı	: Şeyhzâde alâ Tefsirî Kâdî
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Ahmed Efendi el Erzurûmî
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih
Varak Sayısı	: 177
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 195x140 mm, Yazı: 140x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, cilt kısmında ciddi tahribatlara uğramış, leke, yırtık ve deri parçalarıyla tamir edilmiş durumdadır. Arka kapak eksik olup, ön kapakta da yıpranmalar mevcuttur. Bazı formalar gevşemiştir. Bazı varaklarda su lekeleri, sararma, kararma, mürekkep akması, nemden yapışmalar ve kurt tahribatı gibi sorunlar gözlemlenmektedir. Bu durum, eserin derhal profesyonel bir restorasyon işlemine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde sadece ön kapak bulunmaktadır. Ön kapak üzerine soğuk baskı tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Tezyînat büyük ölçüde tahrip olmuşsa da kalan izlerden bitkisel bezeme olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 646).

Hat özellikleri. Eser, 177 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır yer almaktadır. Metin ta'lîk hatla yazılmış olup, yazının niteliği eserin eğitimli bir hattat tarafından yazıldığını göstermektedir. Bazı sayfaların kenar boşluklarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye niteliğinde çeşitli açıklamalar yer almaktadır. Eser, Meryem Sûresi'nden başlayarak Nâs Sûresi'ne kadar olan kısmın tefsirini ihtiva eden eserin son cildidir. Müellifine dair herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Son kısmının eksik olması sebebiyle eserde ferağ kaydı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 647'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. “gavluhu” kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

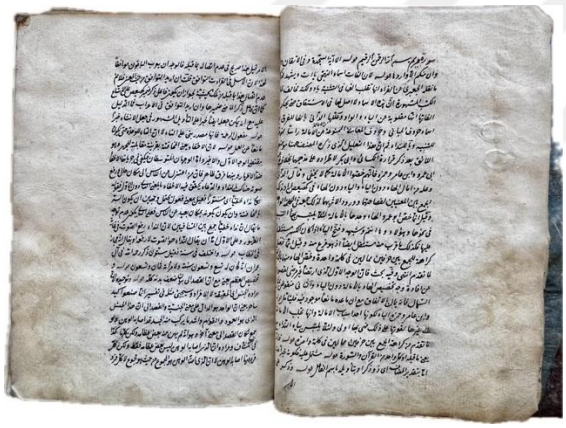
Şekil 646

EİMK 244 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı

Şekil 647

EİMK 244 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 246

EİMK 245 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 245
Eski Kayıt No	: 653
Eser Adı	: et-Ta'rîfât li's-Seyyid eş-Şerif
Eser Konusu	: Istılahlar Lügatı
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1132/m. 1719-1720
Müellifi	: Seyyid Şerîf el-Cürcânî
Müstensih	: Râmi el-Çarsî
Vâkıfı	: Muhammed ...
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 49
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x135 mm, Yazı: 150x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı tamamen kopmuş, mevcut kapaklar krem renkli kâğıt yapıştırılarak birleştirilmeye çalışılmış ancak bu yapıştırma da yırtılmıştır. Farklı renk ve tezyînatlarla bezenmiş ciltler bir araya getirilmiştir. Hem ön hem de arka kapakta lekeler, soyulmalar ve kitap kurdu tahribatı bulunmaktadır. Nemden kaynaklanan lekeler, mürekkep akmaları ve bazı varaklarda kitap kurdu izleri de mevcuttur. Eserin acil restorasyonla metnin korunması gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserde ön kapak kahve renkte, arka kapak vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmış olup ön kapak kopmuştur. Ön ve arka kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda farklı şemse tezyînatı bulunmaktadır. Ön kapakta, tepelik ve rûmî motiflerle ¼ oranında simetrik bir bezeme yer almaktadır. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş olup dört yönüne soğuk çizgiler çekilmiştir. Zencerek kısmında ise iki taraftan çekilen soğuk çizgilerle alan sınırlandırılmış ve içi boş bırakılmıştır.

Arka kapakta, şemse içine taramalı yay formunda çiviyle tezyînat yapılmış olup şemse, soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Zencerek, çok kollu yıldızların ardışık şekilde uygulanmasıyla oluşturulmuştur. Miklep tezyînatı tamamen silinmiş durumdadır, ancak miklep çevresi soğuk çizgilerle kuşatılmıştır. Eserin cildinin iki farklı cilt kapağının birleştirilmesiyle oluşturulduğu

değerlendirilmektedir (Şekil 648). Arka kapaktaki şemse formu, son dönem Selçuklu ve Beylikler dönemi cilt örneklerini hatırlatmakta; ön kapak ise istinsah dönemi bezeme özellikleriyle örtüşmektedir.

Hat özellikleri. Eser 49 varaktan oluşmakta ve her sayfada 49 satır yer almaktadır. Metin ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazım özellikleri, eserin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Ayrıca, bazı sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara yer verilmiştir. Metin örneği Şekil 649'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve bazı kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 648

EİMK 245 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 649

EİMK 245 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 247

EİMK 246 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 246
Eski Kayıt No	: 65
Eser Adı	: Şerhu Hadis Erbain
Eser Konusu	: Hadis Şerhi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1084/m. 1673-1674
Müellifi	: Abdürraûf b. el- Münâvî
Müstensih	: Abdülaziz es-Serhânî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 201
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x130 mm, Yazı: 132x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cildin korunması amacıyla yeşil renkte sade bir kaplama uygulanmıştır. Ancak yüzeyde belirgin lekelenmeler ve yıpranma izleri gözlemlenmektedir. Özellikle sırt bölümünde deri yüzeyinde soyulmalar dikkati çekmektedir. Eserin şirazesi gevşemiş durumdadır. Bazı yapraklar birbirinden ayrılmış, nemden kaynaklı lekeler ve küçük su izleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eser, yeşil renkte kılıf ile kaplanmıştır (Şekil 650). Cilt, vişneçürüğü renginde deri olup ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön ve arka kapak ile miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapak bezemesi birbiriyle aynıdır. Tezyînat sazyolu üslupta olup hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklarından oluşan serbest bir kompozisyon şeklindedir ve dendanlarla çevrelenmiştir. Zencerek, "S" biçimli çivilerin ardışık dizilmesiyle oluşturulmuş olup bu alan, çizgi demiriyle çekilen çizgiler ile sınırlandırılmış ve zemin soğuk bırakılmıştır. Ciltte köşebent ve salbek uygulamaları bulunmamaktadır.

Miklep kısmında ise yine soğuk baskı tekniğiyle beyzî form içinde, ½ oranında simetrik olarak hatâyî ve hançer yapraklarından oluşan bir tasarım yer almaktadır. Bu bölümdeki

zencerek de aynı teknikle hazırlanmış ve çevresi çizgi demiriyle sınırlandırılmıştır. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 651).

Hat özellikleri. 201 varaktan oluşan eserde her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Metin, is mürekkebi ile istinsah edilmiş olup, belirli ifadelerin üzeri vurgulama amacıyla kırmızı mürekkep ile çizilmiştir. Eserin ilk ve son sayfalarında yer alan mühürler tespit edilememiştir. Eser, ta'lîk hattı ile yazılmış olup estetik açıdan başarılı bir uygulamadır. Sayfa kenarlarına alınan notlar da ta'lîk hattı ile yazılmıştır. Harf aralıkları ve kelime bütünlükleri dengeli bir biçimde düzenlenmiştir.

Yazının genel formu ve satır istifi, hattatın eğitimi ve yetkinliği hakkında fikir vermektedir. Sayfa düzeni, harf oranları ve kompozisyon bütünlüğü, metne yalnızca işlevsel değil aynı zamanda sanatsal bir değer kazandırmaktadır. Bu yönleriyle eser, hat sanatı bakımından da kayda değer bir örnek teşkil etmektedir. Her ne kadar eserin müstensihi hakkında doğrudan bir bilgi bulunmasa da yazının genel niteliği, metni istinsah eden kişinin hat eğitimi almış, bu alanda yetkinlik kazanmış biri olduğunu düşündürmektedir. Bazı sayfaların kenar boşluklarında derkenar/hâşiye türünde çeşitli açıklamalara yer verilmiştir. Metin örneği Şekil 652'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında, metnin üst bölümünde yer alan dikdörtgen alanın ortasında, zemini boyanmamış bir bölüm içerisine Besmele yazılmıştır. Bu alanın çevresi ise sıvama altınla çevrelenmiştir. Üst kısım tezyînat için ayrılmış olmakla birlikte boş bırakılmıştır. Eserin 1b ve 2a sayfalarında metin, altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Diğer tüm sayfalarda ise metin, çift çizgili kırmızı kuzu ile çerçevelenmiştir. 201b varağında ise ferağ kaydı, kırmızı renkte çizilmiş üçgen form içerisine yazılmıştır.

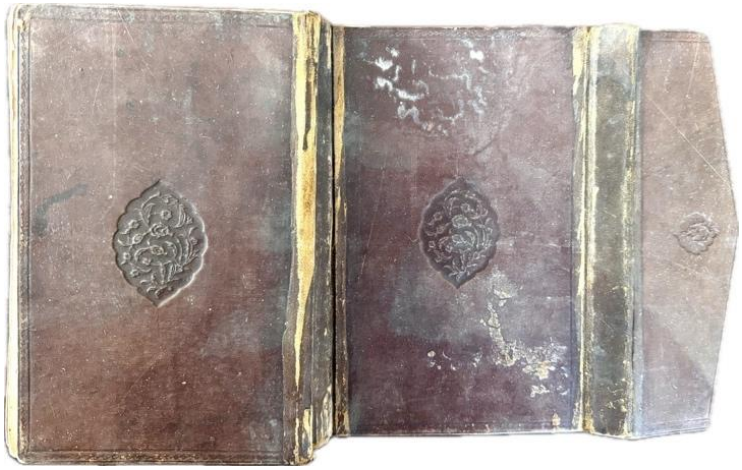
Şekil 650

EİMK 246 Envanter Numaralı Eserin Koruma Kılıfı

Şekil 651

EİMK 246 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 652

EİMK 246 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 248

EİMK 247 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 247
Eski Kayıt No	: 22
Eser Adı	: Kitâbu'l Tefsir
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 884/m. 1479-1480
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 380
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 135xx194 mm, Yazı: 151x83 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmış ve sırt kısmına yeşil renkte bez yapıştırılmıştır. Eser, suya maruz kalmış ve bu nedenle sayfalarda sararma, kararma ve mürekkep lekesi gibi sorunlar meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 653).

Hat özellikleri. Eserin başlangıcı eksik olup metin kısmı, 380 varaktan oluşmakta ve her sayfada 23 satır yer almaktadır. Ana metin nesih hatla yazılmış olup, harf anatomilerinde farklılıklar gözlemlenmektedir. Yazım özellikleri, eserin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Ayrıca bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara yer verilmiştir. Müellif ve müstensihe dair herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Metin örneği Şekil 654'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Metin kısmı 2 mm'lik altın ile çevrelenmiştir.

Şekil 653

EİMK 247 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 654

EİMK 247 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 249

EİMK 248 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 248
Eski Kayıt No	: 209
Eser Adı	: Sadrüşşerîa
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1055/m. 1645-1646
Müellifi	: Sadrüşşerîa es-Sânî Ubeydullāh b. Mes'ûd b. Tâcişşerîa Ömer b. Sadrişşerîa el-Evvel Ubeydillâh b. Mahmûd el-Mahbûbî el-Buhârî
Müstensih	: Ahmed b. Mahmud
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+270
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 211x125 mm, Yazı: 144x61 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi, kiremit ve açık yeşil renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmı vişneçürüğü renkte deri ile tamir edilmiştir. Ancak bu işlem sırasında köşebent tezyînatı zarar görmüş ve bazı kısımları kapatılmıştır. Sertab kısmı ve cilt kenarlarına kahve renkli deri parçaları yapıştırılarak onarım yapılmış olsa da sertab bölümü büyük ölçüde yırtılmıştır. Ayrıca, sudan kaynaklanan sararmalar, mürekkep lekeleri ve genel olarak nem hasarı gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahverengi deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön ve arka kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmış olup, her iki kapaktaki şemse tasarımı aynıdır. Miklep kısmı ise koyu yeşil renkte farklı bir deriyle kaplanmış, bu yüzey üzerine alttan ayırma mülevven tekniğiyle beyzî formda bir şemse yerleştirilmiştir. Ön ve arka kapaklarda bulunan sazyolu üslupta şemse, ¼ oranında simetrik biçimde düzenlenmiş olup bulut, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleriyle bezenmiştir. Şemse etrafı fırça ile uygulanmış altın dendanlarla çevrilmiştir.

Şemsenin iki ucunda yer alan salbeklerde ise soğuk baskı tekniğiyle ½ oranında simetrili hatâyî ve bulut motifleri kullanılmış, çevreleri fırça ile altın dendan ve tığ bezemeleriyle süslenmiştir. Köşebentler, şemse ile aynı teknikle hazırlanmış olup, çevresi altın cetvel, dendan ve tığlarla zenginleştirilmiştir. Altın süslemeler ön kapakta büyük oranda, arka kapakta ise kısmen silinmiştir. Cildin sırt kısmına yapılan onarımda kullanılan vişneçürüğü renkteki deri, köşelere denk gelen köşebent süslemelerinin bir kısmını örtmüştür.

Miklep kısmında bulunan şemse, alttan ayırma mülevven teknikle yapılmış olup, bezemede kullanılan bitkisel motifler vişneçürüğü rengindedir. Şemse çevresi fırça ile altın dendan ve tığlarla çevrelenmiş, miklebin kenarına altın cetvel çekilmiştir. Bu kısımda köşebent süslemesine yer verilmemiştir. Cilt görseli Şekil 655'te sunulmuştur.

Cilt içi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Orta kısımda yer alan şemse zeminine, yatay doğrultuda çizgi demiriyle çizgiler yapılmış ve soğuk bırakılmıştır. Ardından bu zeminin üzerine altınla şemse uygulanmıştır. Şemse, iç içe geçmiş kollarla tasarlanmış düğüm biçimli geometrik bir yapıya sahiptir. Şemsenin uç kısımlarına altınla kısa çizgiler çekilerek tığ formu verilip kompozisyon tamamlanmıştır. Eserdeki tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir (Şekil 656).

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümüyle başlamaktadır. Metin kısmı, 270 varak olup her sayfada 22 satır yer almaktadır. Metin, ta'lîk hattı ile istinsah edilmiştir. Yazıda is mürekkebi kullanılmış olup bab başlıkları, vurgulanmak istenen bazı ifadeler ve şekiller kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Harf aralıkları ve kelime bütünlükleri dikkatli biçimde düzenlenmiş satır istifi ve yazı formu, hattatın yahut müstensihin estetik kaygı taşıdığını göstermektedir.

Sayfa düzeni, harf oranları ve yazı akışı, metne işlevselliğin yanı sıra görsel bir bütünlük de kazandırmaktadır.

Her ne kadar eserin müstensihi hakkında doğrudan bir bilgi bulunmasa da yazının genel nitelikleri, metni istinsah eden kişinin hat eğitimi almış biri olduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda eser, dönemin yazı anlayışını yansıtan, teknik yeterliliği ve düzeniyle dikkat çeken nitelikli bir örnek olarak değerlendirilmektedir.

1a sayfasında, Faik Osman'a ait h.1194/m. 1780 tarihli bir vakıf kaydı ile birlikte h. 1201 tarihli vakıf ve şahsi mührü yer almaktadır. Son sayfada da bir vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı varaklarda şukka mevcuttur. Ayrıca aynı hat türüyle yazılmış çeşitli sayfa kenarlarında, derkenar/ hâşiye türünde açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 657'de sunulmuştur.

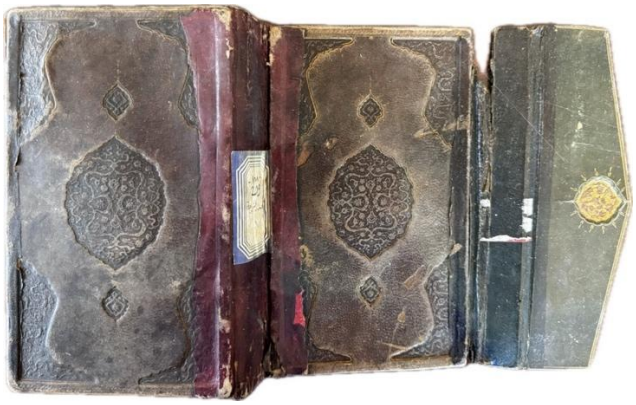
Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında, mihrabiye formunda bir tezyînat yer almaktadır. Dikdörtgen alan içerisinde ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiş bir kompozisyon bulunmaktadır. Merkezde bulunan yazı alanı, sıvama altın zeminli olup etrafı altın dendanlarla çevrelenmiştir. Bu alanda herhangi bir yazı yer almamaktadır. Yazı alanın iki ucuna, vişneçürüğü renkte zemin üzerine tasarlanmış tepelikler yapılmıştır. Tezyînatta ana zemin rengi lacivert olup, yazı alanının çevresine altın ayırma rûmîlerle oluşturulmuş sıvama altın zeminli paftalar yerleştirilmiştir. Tüm kompozisyonda yeşil, eflatun, mavi ve sülyen gibi renklerle penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılarak bezeme yapılmıştır. Alanın çevresi, 1-3-1 mantığına uygun olarak altın cetveller ve vişneçürüğü zemin üzerine beyaz renkte (+, :) biçimli kenarsuyu ile çerçevelenmiştir.

Sayfanın üst kısmında yer alan taç bölümü, ½ oranında simetrik düzendedir. Ana zemin yine lacivert renkte olup, altın ayırma rûmîlerle oluşturulan merkezî alanın zemini altınla kaplanmıştır. Vişneçürüğü, sarı, mavi, sülyen ve eflatun tonlarında boyanmış penç, gonca, yürek ve yaprak motiflerinden oluşan bir kompozisyon uygulanmıştır. Taç kısmı, vişneçürüğü ve lacivert renklerde dendanlarla çevrilmiş olup dendanların uçlarına lacivert renkte bitkisel motifler, aralarına ise altın tirfil motifleri yerleştirilmiştir. Ayrıca, taç bölümü üç taraftan altın cetvel ve siyah zemin üzerine beyaz renkte (+, :) biçimli kenarsuyu ile çevrelenerek tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 658).

Eserde metin kısmı, 1-2 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah renkte kuzu ile çerçevelenmiştir. Ferağ kaydı, altın cetvellerle oluşturulmuş üçgen formlar içine yazılmış olup her bir cümle sonuna altın noktalar yerleştirilmiştir. Tezyînatta kullanılan teknik, motifler ve renkler, tezhip anlayışında görülen klasikleşmiş kompozisyon anlayışını yansıtmaktadır.

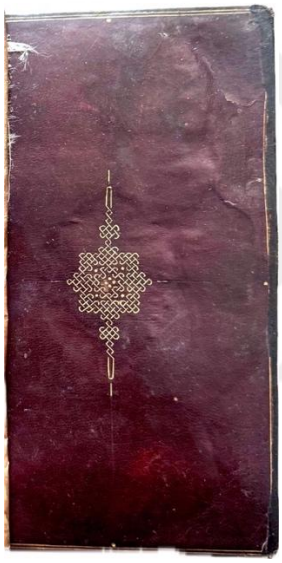
Şekil 655

EİMK 248 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 656

EİMK 248 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 657

EİMK 248 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 658

EİMK 248 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 250

EİMK 249 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 249
Eski Kayıt No	: 438
Eser Adı	: Tarîkatü'l-Muhammediyye
Eser Konusu	: Tasavvuf
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İmam Birgivi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h.1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+236
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 211x125 mm, Yazı: 142x59 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde tahribat olmuş sırt kısmına kahve renkte, sertab kısmına yeşil renkte suni deri yapıştırılmıştır. Bazı formalar gevşemiştir. Bazı varaklarda lekeler ve nemden ötürü mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklardaki

bezemeler birbiriyle aynıdır. Sazyolu üslupta yapılan tezyînat; bulut, hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklarından oluşan ¼ oranında simetrik kompozisyon anlayışıyla düzenlenmiş olup, dendanlarla çevrelenmiştir. Zencerek kısmı, çizgi demiriyle çekilen çizgilerle sınırlandırılmış, içi boş bırakılmıştır. Ciltte köşebent ve salbek uygulamalarına rastlanmamaktadır.

Miklep kısmında yer alan şemse, soğuk baskı tekniğiyle oluşturulmuş olup beyzî formda ve ½ oranında simetrik bir kompozisyona sahiptir. Ciltte tezyînat bölümleri yer yer hasar görmüş ve silinmeye başlamıştır. Miklep iç yüzeyi ebru kâğıdı ile kaplanmıştır. Ciltte uygulanan teknik ve bezeme anlayışı, serbest kompozisyon yapısı, klasik cilt sanatında görülen üslup özelliklerini yansıtmaktadır (Şekil 659).

Hat özellikleri. Metin kısmı 236 varaktan oluşan eser, her sayfada 17 satır hâlinde yazılmıştır. Metin, nesih hattı ile istinsah edilmiştir. İs mürekkebi ile yazılan metinde, bazı ifadeler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Harf oranlarının genel olarak düzenli olmaması ve yazının genel karakteri, metnin hızlı bir şekilde istinsah edildiği izlenimini vermektedir. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamaların aynı kişi tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık, bazı varaklarda görülen şukkaların yazım tarzı farklılık gösterdiğinden, bunların başka biri tarafından eklendiği değerlendirilmektedir.

Ayrıca bazı sayfalarda yer yer mürekkep lekeleri tespit edilmiş olup, bu lekeler zaman zaman metin bütünlüğünü olumsuz etkileyecek ölçüde zarara neden olmuştur. Yazı genel olarak değerlendirildiğinde, eserin bir hattat tarafından değil, istinsah amacıyla yazı eğitimi almış bir müstensih tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait bir vakıf kaydı ile birlikte h. 1201 tarihli vakıf mührü ve şahsî mührü bulunmaktadır. Son sayfasında Faik Osman'a ait bir vakıf mührü yer almaktadır. Bazı varaklarda şukka vardır. Eserde ferağ kaydı bulunmadığından müstensihe ve istinsah tarihine ilişkin doğrudan bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Metin örneği Şekil 660'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında, mihrabiye formunda bir başlık tezhibi yer almaktadır. Metin alanının üst kısmında bulunan dikdörtgen formda bir çerçevenin ortasında, zemini boyanmamış bir alana Besmele yazılmıştır. Bu alanın iki kenarına sıvama altın zeminli paftalar yerleştirilmiş, pembe renkte penç ve beyaz yaprak motifleri ile bezeme yapılmıştır. Pençlerin içine siyah noktalar eklenmiştir.

Sayfanın üst kısmında yer alan taç bölümü, ½ oranında simetrik bir kompozisyonda düzenlenmiştir. Sıvama altın zemin üzerine beyaz ve pembe renkte pençlerle, beyaz ve kırmızı yapraklardan oluşan bir süsleme düzeni uygulanmıştır. Pençlerin içi yine siyah noktalarla detaylandırılmıştır. Tüm alan, mavi renkte dendanlarla çevrelenmiş; dendanların üzerine aynı renkte noktalar uygulanmıştır. Ancak bu bezemenin büyük bölümü zamanla silinmiş, yalnızca

izleri kalmıştır. Dendanların üzerine, siyah renkte çizgi ve vişneçürüğü renkte tirfilden oluşan tığ motifleri yapılmıştır. Tezyînat alanı, altın cetveller ve vişneçürüğü zemin üzerine yerleştirilen beyaz renkte (., :) biçimli kenarsuyu ile üç yönden sınırlandırılmıştır (Şekil 661).

Eserde metin kısmı, 1b ve 2a sayfalarında yaklaşık 2 mm kalınlığında altın cetvellerle çerçevelenmiştir. Diğer sayfalarda ise metin alanı ile sayfa kenarlarında yer alan notlar, kırmızı renkte kuzu hattı ile çevrilmiştir. Söz konusu tezhip, kompozisyon ve uygulama özellikleri bakımından XVII-XIX. yüzyılları arasında görülen, işçiliği ince ve detaylı olmayan örneklerle benzerlik göstermektedir.

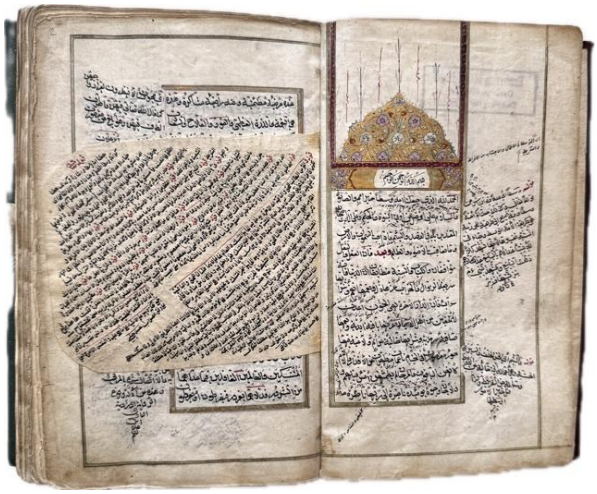
Şekil 659

EİMK 249 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 660

EİMK 249 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 661

EİMK 249 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 251

EİMK 250 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 250
Eski Kayıt No	: 240
Eser Adı	: Şir'atü'l İslâm
Eser Konusu	: İlmihal ve Ahlak
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l-Mehâsin Rüknülislâm Sedîdüddîn Muhammed b. Ebî Bekr İbrâhîm eş-Şargī el-Buhârî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 98+i
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x144 mm, Yazı: 152x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve yeşil
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Geometrik desenli açık yeşil renkte kâğıt yapıştırılan ciltte lekeler oluşmuştur. Nemden ötürü bazı varaklarda lekeler vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Sırt kısım yeşil renkte suni deri ile kaplanmıştır (Şekil 662).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 98 varaktan oluşmakta ve her sayfada 13 satır yer almaktadır. Metin nesih hatla yazılmış olup, harekeleme sınırlıdır. Eserin ferağ kaydında istinsah tarihine ve müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yazım özellikleri, eserin istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Metin örneği Şekil 663'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Başlıklar yeşil renkte yazılmıştır.

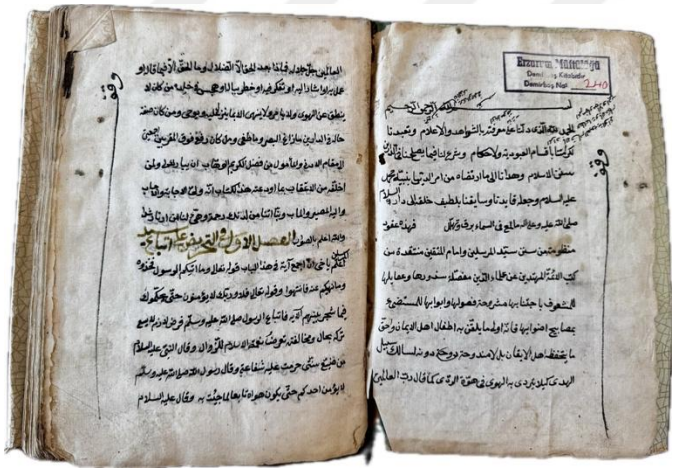
Şekil 662

EİMK 250 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 663

EİMK 250 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 252

EİMK 251 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 251
Eski Kayıt No	: 640
Eser Adı	: Muarreb Avamili Cürcânî
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1006/m. 1597-1598
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 56
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 203x140 mm, Yazı: 142x83 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Krem kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe cilt, zaman içerisinde aşınma ve yıpranmaya maruz kalarak çeşitli hasarlar almıştır. Miklep ve sertab kısmında yırtılmalar vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile krem-kahve tonlarda kâğıt çârkûşe tekniği ile yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 664).

Hat özellikleri. 56 varaktan oluşan bu eser, her sayfada 15 satır halinde düzenlenmiş, harekeli nesih hat ile yazılmıştır. Hat, döneminin estetik anlayışını yansıtmamakla birlikte, istinsaha elverişli ve okunaklıdır. Eserde müellif ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Bazı varaklarda Abduhu Muhammed mührü bulunmaktadır. Eserin sahibi olarak İbrahim Kağızmânî ve Kasım b. Müstecâb isimleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 665'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Belirli kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 664

EİMK 251 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 665

EİMK 251 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 253

EİMK 252 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 252
Eski Kayıt No	: 698
Eser Adı	: Hâşiyetü'l Mutavvel
Eser Konusu	: Belâgat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Abdurrahman b. Muhammed
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 241
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 203x120 mm, Yazı: 140x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zaman içerisinde yıpranmış, lekeler ve renk solmaları gözlemlenmektedir. Sırt kısmına uygulanan kahve renkli deri ile tamir edilmeye çalışılmıştır. Formalarda gevşeme vardır. Nem etkisiyle sayfaların yüzeylerinde su lekesi, sararma ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi deri ile kaplanmış olup ön ve arka kapak mevcuttur. Her iki kapakta aynı tezyînat uygulanmış, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda bir şemse yapılmıştır. Şemse kompozisyonunda hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklar kullanılarak sazyolu üslubunda serbest bir tasarım gerçekleştirilmiştir. Şemsenin çevresi dendanlarla kuşatılmıştır. Ayrıca, şemsenin alt ve üst kısımlarına eklenen salbeklerde yine soğuk baskı tekniğiyle hatâyî motiflerine yer verilmiştir. Cildin etrafı, çizgi demiri ile çekilen kalın bir hatla sınırlandırılmış ve bu alan soğuk bırakılmıştır. Köşebent kısmına ise, çizgi demiriyle 45 derece açı oluşturacak şekilde çapraz çizgi çekilmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır. Cilt görseli Şekil 666'da sunulmuştur.

Hat özellikleri. 241 varaktan oluşan eserde her sayfada 19 satır mevcuttur. Metin, ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazıda harfler arası geçişler akıcı olup satır içi ritim istikrarlıdır. Satır uzunluklarını dengelemek amacıyla bazı harfler üst üste bindirilmiştir. Harf oranları ve harflerin çanakları küçük tutulmuştur. İşlevselliğin öne çıktığı bir üslup sergilemekle birlikte, istif düzeni, harf oranları ve satır disiplini açısından yazının hat eğitimi almış bir hattat veya müstensih tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır.

Harflerin istiflenişi, satır uzunluklarının dengelemesi amacıyla üst üste yazılma yoluna gidilmesi ve noktalamada yapılan farklılıklar hattın görsel bütünlüğünden çok yerleştirme kaygısıyla oluşturulduğunu göstermektedir. Ayrıca, klasik ta'lîk hattında olan kalem açısı ve belirgin kalınlık-incelikten farklı bir uygulama söz konusudur. Yazı, teknik açıdan ta'lîk hattının olgunluk sonrası evresine muhtemelen XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren daha yaygın görülen geç dönem örneklerine benzerlik göstermektedir. Ayrıca eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait h. 1262 tarihli vakfiye kaydı ile mührü yer almaktadır. Müellif ismine ya da istinsah tarihine ilişkin herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 667'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi yer almaktadır. Metnin üst kısmında, dikdörtgen bir alan içerisinde zemini boyasız bırakılmış yazı alanı içerisine Besmele yazılmıştır. Yazılı kısmın her iki yanında ise sıvama altın zemin üzerine karşılıklı olarak yerleştirilmiş vişneçürüğü renkte penç motifleri yer almaktadır. Dikdörtgen alan, 2 mm kalınlığında altın cetvelle çevrelenmiştir.

Dikdörtgen alanın üst kısmında yer alan taç tezhibi, ½ oranında simetrik olarak tezyîn edilmiştir. Bu bölümde, sıvama altın zemin üzerine penç ve yaprak motifleri kullanılmış, bu motiflerde eflatun, mavi ve vişneçürüğü renkleri tercih edilmiştir. Tezyînat, siyah ve lacivert dendanlarla çevrelenmiş ve lacivert renkte bitkisel tığlarla sonlandırılmıştır. Ancak tığlar zamanla solmuş durumdadır. Tasarım, üç taraftan 2 mm'lik altın cetvel ile eflatun zeminli, anahtar biçimli kenarsuyu ile çevrelenmiştir (Şekil 668).

Eserde 1b ve 2a sayfaları, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Diğer alanlarda ise kırmızı renkte kuzu ile tamamlanmıştır. Son sayfada bulunan ferağ kaydı kırmızı renkte üçgen alan içerisine yazılmıştır. Tüm bezeme teknikleri, sade kompozisyon anlayışı ve renk tercihleri dikkate alındığında eserin tezhibi, XVII-XIX. yüzyıllar arasında bazı yazma eserlerle benzerlik göstermektedir.

Şekil 666

EİMK 252 Envanter Numaralı Eserin Cildi

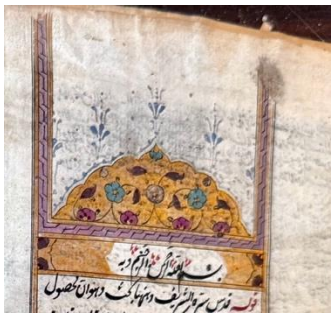
Şekil 667

EİMK 252 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 668

EİMK 252 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 254

EİMK 253 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 253
Eski Kayıt No	: 423
Eser Adı	: Şerhü'l Metâli
Eser Konusu	: Mantık, Kelam ve Felsefe
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 211
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 223x129 mm, Yazı: 142x74 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahrip olmuş arka kapağa yazılı kâğıt yapıştırılmıştır. Sırt kısmına yapıştırılan kâğıtta yırtılmalar vardır. Bazı varaklarda su lekeleri, sararmalar ve mürekkep izleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi tahrip olmuş mukavva kısım üzerine kâğıt yapıştırılmıştır (Şekil 669).

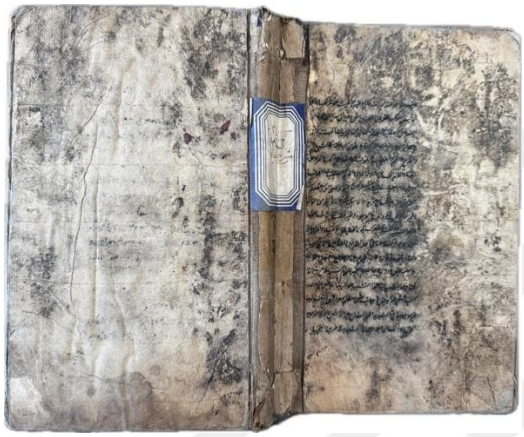
Hat özellikleri. Eser, 211 varaktan oluşmakta ve her sayfa 17 satır hâlinde ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. Son bölümde satır yoğunluğu artmış olup metin, 28 ila 30 satır arasında değişen bir düzende yazılmıştır. Metin boyunca sehven yazılan bazı kelimelerin üzeri çizilmiş,

doğruları eklenerek yazıya devam edilmiştir. Ayrıca bazı kısımlarda mürekkep yoğunluğu nedeniyle harfler normalden daha kalın yazılmıştır. Eser genel olarak istinsah amacıyla hazırlanmış olup, estetik kaygıdan ziyade okunabilirliğe öncelik verilmiştir. Eserin 1a sayfasında mühür vardır. Eser son kısımdan eksik olduğundan istinsah tarihi ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Müellif bilgisi de yoktur. Metin örneği Şekil 670'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 669

EİMK 253 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 670

EİMK 253 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 255

EİMK 254 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 254
Eski Kayıt No	: 305
Eser Adı	: Divânı Beydil
Eser Konusu	: Edebiyat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 219+i
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 242x148 mm, Yazı: 161x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte, nemden kaynaklanan lekeler ve kenarlarda yırtılmaların yanı sıra, sırt kısmında da bir yırtılma mevcuttur. Nem etkisiyle bazı varaklar birbirine yapışarak esere ciddi zarar vermiştir. Özellikle lacivert renkli mürekkep, su temasından dolayı yayılmış ve sayfalarda akmalar meydana gelmiştir. Ayrıca, birçok varakta kenarlarda yırtıklar oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deriden yapılmış olup ön kapak ve arka kapak mevcuttur. Her iki kapakta da aynı tezyînat uygulanmıştır. Cildin merkezinde yer alan şemse alanı vişneçürüğü renge boyanmış ve içerisine ¼ oranında simetrik bir tasarım yerleştirilmiştir. Şemsenin orta kısmı yıldız biçiminde düzenlenmiş, kenarları ise geometrik paftalara ayrılmıştır. Bu paftaların içi ve rûmî, penç ve yapraktan oluşan motiflerle bezenmiştir. Bezemeler, mülemma teknikle uygulanmış olup, rûmîler ve pafta etrafı yeşil renkte boyanmıştır ancak bu boyalar yer yer silinmiş durumdadır. Diğer motifler vişneçürüğü tonlarında renklendirilmiş, alanın etrafı ise sülyen renkli dendanlarla çevrelenmiştir. Cildin iki ucuna yerleştirilen salbekler de mülemma teknikte yapılmış olup, içlerinde ta'lîk hat ile yazılmış ifadeler bulunmaktadır. Salbek kenarları yeşil ve sülyen renklerle vurgulanmıştır.

Şemse tezyînatının yer aldığı alan, çift altın cetvelle çerçevelenmiştir. Ciltte, merkeze doğru çok katmanlı bir bordür sistemi uygulanmıştır. Şemse alanını çevreleyen ilk bordür, kalın altın cetvellerle sınırlandırılmış ve sarı renge boyanmıştır. Bunun hemen dışında yer alan ikinci bordür, sarı zemin üzerine kırmızı renkte "S" biçimli kenarsuyudur. Bunu, yeşil zeminli ve kenarları altın cetvellerle sınırlandırılmış bir bordür takip etmektedir. Ardından kırmızı zemin üzerine altınla üç iplikli rûmî bezemeli bir bordür gelmektedir. Son olarak siyah zemin üzerine altınla yapılmış "S" biçimli ince bir bordür yer almaktadır.

Tezyînatta şemse ve salbekler, murakkaa oyularak hazırlanmış ve tüm motifler yüzeye yazma tekniğiyle (yekşah) uygulanmıştır. Son aşamada ise lak vernik, motifli yüzeylere fırça ile sürülerek uygulanmış olup, bu sayede hem motiflerin korunması hem de parlaklık kazandırılması sağlanmıştır. Lake cilt tekniği, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda rağbet gören bir uygulama olmasına rağmen, söz konusu örnekteki işçilik teknik açıdan yüksek nitelik taşımamaktadır. Motiflerde yer yer silinmeler görülmekte, boyama yüzeyinde ise homojenlik sağlanamamıştır. Cilt görseli Şekil 671'de sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 219 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satırdan oluşmaktadır. Yazı, genel hatlarıyla ta'lîk hattının karakteristik özelliklerini yansıtsa da istif ve çizgi disiplini açısından klasik anlayıştan kısmen ayrılmaktadır. Mürekkebin bazı yerlerde yoğun uygulanması, bazı harflerde olağanın üzerinde kalınlık oluşturmuştur. Satır uzunluklarının eşitlenmesi amacıyla bazı harflerin üst üste getirildiği, satır hizalarında ise yer yer küçük kaymaların bulunduğu görülmektedir. Bu durum, metnin belirli bir hızla yazıldığına ve yazının işlevsel bir amaç doğrultusunda kaleme alındığına işaret etmektedir. Harf yapıları, nokta biçimi ve istif yoğunluğu gibi gözlemler doğrultusunda, yazının yaklaşık olarak XVIII. yüzyıl sonları ile XIX. yüzyıl başları arasında, ta'lîk hattının yaygınlaştığı bir döneme ait olduğu değerlendirilmektedir.

Yazı tam anlamıyla klasik bir ta'lîk olgunluğuna ulaşmamış olsa da hattatın hat eğitimi almış ve belli bir yazı formasyonuna sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca eserin 1b sayfasında Abdullah Edib'e ait bir mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında derkenar/hâşiye türü açıklamalara rastlanmakta, ancak ferağ kaydı ya da müellife ilişkin herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Metin örneği Şekil 672'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında yer alan Besmele, üç taraftan 2 mm kalınlığında altın cetvellerle çevrelenmiştir. Üst bölümde tezhip uygulaması için ayrılmış alan ise boş bırakılmıştır. Eser, sütun düzeninde istinsah edilmiştir. 1b sayfasında, metin satırları arasına 1 mm'lik altın cetveller çekilerek düzen sağlanmıştır. Yazı alanının tamamı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve lacivert kuzu ile sınırlandırılmıştır. 1b sayfasında, sayfa kenarında

notların yazılmasına ayrılan bölüm de aynı şekilde 2 mm kalınlığında altın cetvel ve lacivert kuzu ile çevrelenmiştir (Şekil 672). Diğer varaklarda belirli satırların aralarına kırmızı kuzu uygulanmış metin alanı ise hem altın cetvel hem de kuzu ile çevrelenmiştir.

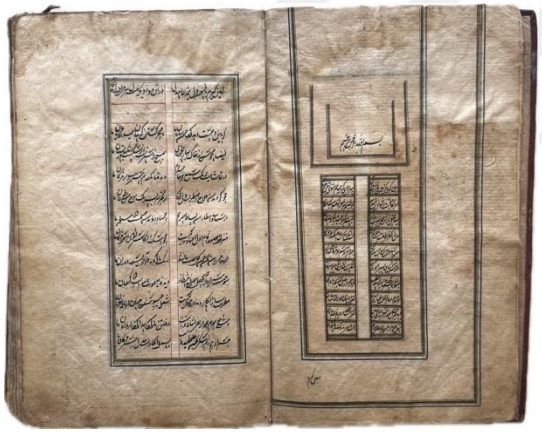
Şekil 671

EİMK 254 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 672

EİMK 254 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 256

EİMK 255 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 255
Eski Kayıt No	: 608
Eser Adı	: et-Tavdîh
Eser Konusu	: Fıkıh Usulü
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1218/m. 1803-1804
Müellifi	: Ubeydullah b. Mesud b. Tacüşşeria (Sadrüşşerîa)
Müstensih	: Muhammed b. Musa
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845/1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+121+ii
Satır Sayısı	: 33 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x151 mm, Yazı: 179x88 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi, pembe, mavi ve sarı renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki tezyînat silinmekte olup kenarları yıpranmıştır. Eserin sırt kısmındaki onarımda kullanılan deri parçası orijinal görünüme zarar vermiştir. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Nemden kaynaklanan lekeler, kırmızı ve siyah mürekkep lekeleri kitabın genel durumuna zarar vermiş, metnin okunabilirliğini azaltmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deriden yapılmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön ve arka kapaklarda bulunan şemse tezyînatı, aynı tasarıma sahip olup soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Şemse kompozisyonu serbest bir tasarımla düzenlenmiştir. Kompozisyonda sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerine yer verilmiştir. Şemse formu dıştan dendanlarla kuşatılmış ve her iki ucuna salbek yapılmıştır. Salbeklerin içerisinde de hatâyî motifler kullanılmıştır. Köşebentlerde, şemseyle aynı bezeme unsurları ve teknikler tercih edilmiştir. Ancak cildin sırt kısmına yapılan tamirat sırasında yapıştırılan deri parçası, bu bölgeye yakın olan köşebent tezyînatını örtmüştür.

Zencerek, soğuk baskı tekniğiyle, “S” biçiminde çivi motiflerinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuştur. Zencereğin her iki yanına çekilen çizgi demirleri ile sınırlar belirlenmiş ve bu çizgiler soğuk bırakılmıştır. Miklep bölümü, daire formunda ve serbest tasarımlı bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Etrafı dendanlarla çevrilmiş olup miklep köşebentleri de aynı motif anlayışı ve teknikle bezenmiştir. Miklep çevresi, “S” biçimli zencerek motifi ile çevrilmiş ve dışına çizgi demiriyle çerçeve yapılmıştır (Şekil 673). XIX. yüzyıl başına tarihlenen bu eserde kullanılan motifler ve teknik klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 121 varaktan oluşmakta ve her sayfada 33 satır bulunmaktadır. Metin is mürekkebiyle nesih hattı ile istinsah edilmiştir. Vurgulanmak istenen bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı bölümlerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Bazı satır aralarına, daha ince bir kalemle alınmış notlar eklenmiştir. Ferağ kaydını takiben iki sayfaya ta’lîk hatla metin yazılmıştır.

Yazı genel olarak okunaklı olmakla birlikte, harf oranlarında tam bir ölçü ve düzen sağlanamamıştır. Buna rağmen metnin bütününde okunabilirlik korunmuştur. Yazının genel karakteri, harf biçimleri ve satır yerleşimi dikkate alındığında, üslubun özellikle XIX. yüzyıl sonrası müstensih hattının tipik özelliklerini yansıttığı görülmektedir.

Bununla birlikte, XIX. yüzyılda nesih hattında ulaşılan yüksek sanatsal düzey göz önüne alındığında, bu örneğin söz konusu estetik ve teknik inceliği yansıtmadığı anlaşılmaktadır. Metnin esasen istinsah amacıyla yazıldığı, bu bağlamda müstensih hattının daha çok işlevsel bir karakter taşıdığı değerlendirilmektedir. Mürekkep uygulamasında yer yer harflerde kalınlaşmalar gözlemlenmekte, bazı varaklarda ise mürekkep lekelerine rastlanmaktadır. Metin örneği Şekil 674’te sunulmuştur.

Ayrıca eserin 1a sayfasında vakıf kaydı ile Abdullah Edib’e ait bir mühür yer almaktadır. Ayrıca bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında, unvan tezhibi bulunmaktadır. Metnin üst kısmında yer alan dikdörtgen alana ¼ oranında simetrik bir bezeme uygulanmıştır. Merkezde yer alan yazı alanının zemini sıvama altınla kaplanmış, ana zemin rengi ise lacivert olarak tercih edilmiştir. Yazı alanı, dendanlarla çerçevelenmiş, her iki ucuna da altın tepelikler yerleştirilmiştir. Bu tepeliklerin içi ile lacivert zemin üzerine beyaz renkte penç motifleri ve vişneçürüğü renginde yaprak motifleri yapılmıştır. Pençlerin ortasına mavi renkte tonlama uygulanmıştır. Dikdörtgen kompozisyon, altın cetveller ve açık kırmızı tonlu zemin üzerine (+, :) biçiminde düzenlenmiş kenarsuyu motifleriyle bezenmiştir.

Taç kısmı, ½ oranında simetrik olarak tezyîn edilmiştir. Orta kısımda, ayırma rûmî motiflerle pafta oluşturulmuş ve zemine sıvama altın yapılmıştır. Pafta içerisine kırmızı tonlarda ve altınla penç motifleri uygulanmıştır. Ana zemin lacivert renkte olup, bu alanda yer alan penç motifleri beyaz renkte ve mavi renk ile tonlama yapılmıştır. Yaprak motifleri ise vişneçürüğü renginde renklendirilmiştir. Taç bölümü, altın ve lacivert zeminli havalı dendanlarla çevrelenmiş, dendanların üzerine sıralı noktalar yerleştirilmiştir. Son olarak, lacivert renkte, sade formlu bitkisel tığ motifleriyle bezeme tamamlanmıştır (Şekil 675). Son sayfada bulunan ferağ kaydı, altın cetveller ile oluşturulan üçgen pafta içerisine yazılmıştır. Yazının iki tarafında oluşan üçgen paftalara ise altın ile dal ve yapraklardan oluşan basit süsleme yapılmıştır (Şekil 676).

Eserde metin kısmı 3 mm kalınlığında altın varak ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Son sayfada altınla basit tezyînat yapılmıştır. Belirli kelimeler kırmızı renkte yazılmış olup bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Genel kompozisyon, renk kullanımı ve motif uygulamaları dikkate alındığında, dönemin sade işçilik anlayışını yansıttığı görülmektedir.

Şekil 673

EİMK 255 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 674

EİMK 255 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 675

EİMK 255 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 676

EİMK 255 Envanter Numaralı Eserin Ferağ Kaydı

Tablo 257 *EİMK 256 Envanter Numaralı Eser*

EİMK 256 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 256
Eski Kayıt No	: 24
Eser Adı	: Tefsîru Cüz'ün Nebe
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1088/m. 1677-1678
Müellifi	: -
Müstensih	: Mustafa b. Osman b. Ali
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+199
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 223x149 mm, Yazı: 154x74 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi yıpranmış olup üzerinde çeşitli tahribatlar, lekeler ve soyulmalar vardır. Şiraze kısmı ön kapaktan ayrılmak üzere ve bazı formalar kopmuştur. Bazı yapraklar ise su veya nemden ötürü lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön kapak, arka kapak üzerine beyzî formda şemse tezyînatı soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Arka kapakta bulunan tezyînat büyük oranda silinmiş olmakla birlikte, ön ve arka kapaklarda aynı kompozisyonun tekrarlandığı anlaşılmaktadır. Sazyolu üslupta olan kompozisyon, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Kapakların etrafı dendanlarla çevrelenmiş olup her iki ucuna soğuk çizgi çekilmiştir. Zencerek kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiş olup, iç kısmı bezemesiz bırakılmıştır.

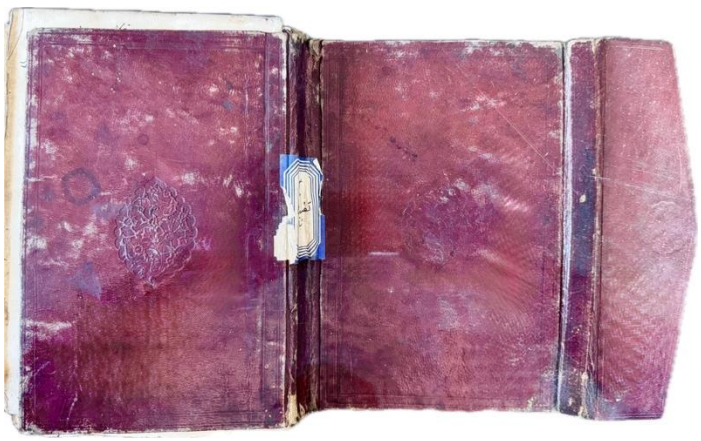
Sertabın çevresi soğuk çizgilerle kuşatılmış, üzerine siyah mürekkeple yazı yazılmıştır. Miklep kısmı daire formunda olup, üzerindeki tezyînat zamanla silinmiş olmakla birlikte bitkisel nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Miklebin çevresi de soğuk çizgilerle belirginleştirilmiştir. Cilt görseli Şekil 677'de sunulmuştur. Cildin yan kâğıdı ile miklep iç kısmı ebru kâğıdı ile kaplanmıştır (Şekil 678). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 199 varaktan oluşmakta ve her sayfa 19 satır hâlinde, nesih hat ile istinsah edilmiştir. Yazı, dönemin klasik hat anlayışının gerisinde kalmakla birlikte, metin müstensihe ait istinsah amacına yönelik işlevsel bir şekilde yazılmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hat ile yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Ayrıca eserin 1a sayfasında, Faik Osman'a ait h. 1194 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Eserde müellif bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 679'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı, altın cetvel ve siyah renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 677

EİMK 256 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 678

EİMK 256 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 679

EİMK 256 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 258

EİMK 257 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 257
Eski Kayıt No	: 437
Eser Adı	: Mükâşefetü Hâli'l Mevta ve'l Berzâh
Eser Konusu	: Kabir ve Ahiret Halleri
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1157/ m. 1744-1745
Müellifi	: Müfti Kadızâde Mehmed Rüştü Efendi
Müstensih	: Kadızâde Mehmed Rüştü Efendi
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih
Varak Sayısı	: ii+32
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 215x 170 mm, Yazı: 193x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, su hasarı nedeniyle önemli ölçüde zarar görmüştür. Cilt yüzeyinde kararma ve lekeler oluşmuş, ön kapakta yırtılmalar meydana gelmiştir. Sırt kısmında da yırtılmalar ve lekeler görülmektedir. İç kısımda ise bazı formalar gevşemiş, bazı yapraklar yırtılmış ve kopmak üzeredir. Nem etkisiyle oluşan lekelerin yanı sıra mürekkep lekeleri de mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak yer almaktadır. Ön kapak, arka kapak üzerine aynı bezemenin soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda uygulanmasıyla oluşturulmuş bitkisel şemse tezyînatına sahiptir. Şemsenin iki ucuna çekilen çizgilerin etrafı tığlarla süslenmiştir. Cildin çevresindeki zencerek ise, "S" biçimindeki motiflerin örgü formu oluşturacak şekilde ardışık olarak düzenlenmesiyle uygulanmıştır. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 680).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 32 varaktan oluşmakta olup her sayfa 15 satır hâlindedir. Farklı sayfalarda ta'lîk ve nesih hat kullanılmıştır. Ta'lîk hat, daha hızlı ve gelişigüzel yazılmış izlenimi verirken nesih hat, daha düzenli ve okunabilir bir biçimde uygulanmıştır. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Eserin genel hat üslubu, istinsah amacına yönelik işlevsel bir yaklaşıma dayanmaktadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 681'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 680

EİMK 257 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 681

EİMK 257 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 259

EİMK 258 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 258
Eski Kayıt No	: 436
Eser Adı	: Mürşidü'l Müteehhilîn
Eser Konusu	: Ahlak (Aile Hayatı)
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 82
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 212x156 mm, Yazı: 190x130 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, ciltsiz bir halde bulunmakta ve şirazesi gevşemiş durumdadır. Bazı formalar kopmak üzeredir. Su hasarı gören eser, varaklarında lekeler vardır. Bu lekeler, metnin okunabilirliğini azaltmış, bazı yerlerde mürekkebin dağılmasına ve yazının zarar görmesine neden olmuştur. Sayfaların kenarlarında yırtılmalar mevcut olup, eserin fiziksel bütünlüğü ciddi şekilde bozulmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi yoktur.

Hat özellikleri. Eser, 82 varaktan oluşmakta ve sayfalar çoğunlukla 19 satır hâlinde istinsah edilmiştir. Ancak bazı sayfalarda satır sayısı farklılık gösterebilmektedir. İki bölümden oluşan eserin ilk bölümünün sonunda h. 1221 tarihine rastlanmaktadır. Yazı karakteri sayfalar arasında farklılık göstermektedir; bazı sayfalarda ta'lîk hat kullanılmış, bazı sayfalarda ise tam anlamıyla nesih olmayan ta'lîk karakteri de taşıyan bir yazı tarzı tercih edilmiştir. Bu nedenle ikinci bölümdeki hat üslubu "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir.

Eser genel olarak istinsah amacıyla sade ve okunabilir bir biçimde hazırlanmıştır. Eserin son kısmının eksik olması nedeniyle istinsah tarihi ve müstensihe dair açık bir kayıt bulunmamaktadır. Ayrıca müellife ilişkin herhangi bir bilgiye de rastlanmamaktadır. Metin örneği Şekil 682'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 682

EİMK 258 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 260

EİMK 259 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 259
Eski Kayıt No	: 738
Eser Adı	: Ferâiz'ül Cemaleddin
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1141/m. 1728-1729
Müellifi	: Cemaleddin b. Cemaleddin
Müstensih	: Hacı İbrahim el Erzurumî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 27
Satır Sayısı	: 10 st.
Boyut	: Kâğıt: 227x166 mm, Yazı: 165x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi yoktur ve varaklarının kenarları yırtılmış haldedir. Bazı varaklarda su ve mürekkep lekeleri görülmekte, bazıları ise kopmak üzeredir. Bu durum, eserin fiziksel bütünlüğünü bozmuş ve okunabilirliğini önemli ölçüde azaltmıştır.

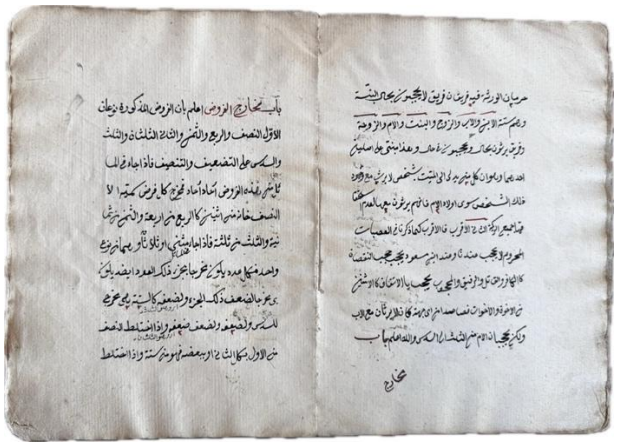
Cilt özellikleri. Eserin cildi bulunmamaktadır.

Hat özellikleri. Eser, 27 varaktan oluşmakta ve her sayfa 10 satır hâlinde ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. Sayfa kenarlarında ve satır aralarında yine ta'lîk hatla yazılmış notlar ve açıklamalar yer almaktadır. Mürekkep lekeleri metnin okunabilirliğini yer yer olumsuz etkilemektedir. Eser, estetik kaygıdan ziyade istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Metin örneği Şekil 683'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 683

EİMK 259 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 261

EİMK 260 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 260
Eski Kayıt No	: 208
Eser Adı	: Kitâbu Kadıhân (1. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l-Mehâsin Fahrüddîn Hasen b. Mansûr b. Mahmûd el-Özkendî el-Fergānî
Müstensih	: Ebu'n Nasır b. Hâmid
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 524
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x154 mm, Yazı: 160x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı eksik, arka kapağındaki ebru tamamıyla solmuş ve yıpranmış, sadece ortadaki şemse tezyînatı kalmıştır. Miklep ve sertab kısımları deri parçalarıyla tamir edilmiştir. Şirazesi gevşemiş, bazı formalar kopmak üzeredir. Eserin su alması nedeniyle bazı varaklarda lekeler, sararma ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin ön kapağı yoktur. Vişneçürüğü renkte deri olan cildin arka kapağında bulunan ebru, çârkûşe tekniğiyle yapıştırılmıştır. Zamanla solmuş olan bu ebrunun ortasında küçük boyutlu bir şemse tezyînatı yer almakta olup, penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bir kompozisyon görülmektedir. Sertab kısmında, ortasına geometrik şekilde kesilmiş bir kâğıt yapıştırılmış ve bu kâğıdın üzerine eserin adı yazılmıştır. Sertabın her iki kenarına da daire formunda şemse tezyînatı yapılmış olup kompozisyonda penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Sertabın çevresi, üçlü "S" biçiminde çivi motiflerinin ardışık şekilde uygulanmasıyla oluşturulan zencerek ile çevrelenmiş ve dış hatları soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır.

Miklep kısmında da daire formunda bir şemse tezyînatı yer almakta; motifler büyük ölçüde silinmiş olsa da bitkisel özellik taşıdığı anlaşılmaktadır. Miklep çevresindeki zencerek de üçlü "S" biçiminde tasarlanmış çivi motifleriyle oluşturulmuş ve yine soğuk çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 684).

Hat özellikleri. Eser, 524 varaktan oluşmakta ve her sayfa 23 satır hâlinde nesih hat ile istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlıdır. Bazı sayfa kenarlarında yine nesih hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Eserde istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yazı üslubu, müstensihe ait olup istinsah amacına yönelik okunabilir bir karakter taşımaktadır. Eserde istinsah tarihi bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 685'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 684

EİMK 260 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapak ve Miklebi

Şekil 685

EİMK 260 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 262

EİMK 261 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 261
Eski Kayıt No	: 187
Eser Adı	: el-Eşbâh ve'n-Nezâir
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1080/m. 1669-1670
Müellifi	: Zeynüddin İbn Nüceym
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 227+i
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 203x120 mm, Yazı: 160x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahrip olarak solmuş, sırt ve sertab kısımlarında yırtılmalar, sayfalarda gevşemeler ve nemden kaynaklı lekeler görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Geometrik formda oluşturulan şemse, ön ve arka kapakta aynı kompozisyona sahiptir. ¼ oranında simetrik olarak tasarlanan

kompozisyonda tepelik, rûmî ve bitkisel motifler kullanılmıştır. Zencerek kısmı, her iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiş ve iç kısmı tezyînat uygulanmadan boş bırakılmıştır. Köşebent bölümleri ise 45 derecelik açıyla çizilmiş soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Sertab kısmı da benzer şekilde soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir.

Miklepte, salbek formunda bir şemse yer almakta olup, iç kısmına hatâyî motifi yapılmış ve bu soğuk baskı olarak bırakılmıştır. Miklep çevresindeki zencerek kısmı boş bırakılmış, yalnızca iki taraftan soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Miklepte bulunan köşebent bölümleri de 45 derecelik açıyla soğuk çizgilerle belirlenmiştir. Ciltte yer alan tezyînat, klasik üslup anlayışına bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 686).

Hat özellikleri. Metin kısmı, 227 varaktan oluşan 25 satırlı nesih hattıyla yazılmış bir eserdir. Harf oranları ve hat anatomisine tam anlamıyla riayet edilmemiş olup eserdeki hat, kendi döneminde yaygın olan estetik ve teknik standartlara ulaşamamıştır. Eserin bazı varakları eksiktir. Ayrıca 1a sayfasında Abdullah Edip adına vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Eserde müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 687'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı kırmızı renkte mürekkep ile yazılmıştır. Duraklar kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 686

EİMK 261 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 687

EİMK 261 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 263

EİMK 262 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 262
Eski Kayıt No	: 235
Eser Adı	: Şerhu'l Muhtâr (1. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 890/m. 1485-1486
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+186+i
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 206x135 mm, Yazı: 140x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi kitap kurtları tarafından tahrip olmuş, lekeler ve desenli kâğıtta solma gözlemlenmektedir. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılarak güçlendirilmiş, bazı varakların kenarları yırtılmıştır. Nemden ötürü oluşan lekeler ve mürekkep izleri mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahve renkte deri ve desenli kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 688).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 186 varak hâlinde, 17 satır üzerine ta'lîk hattıyla yazılmıştır. Yazı, istinsah amacıyla yazılmış olup eserin 1b -2a sayfalarında Seyyid Muhammed Emin mührü ve son sayfada okunamayan bir mühür bulunmaktadır. Eserin sonuna ters iki sayfa eklenmiş, birinde yeni bir mukaddime, diğerinde Osmanlı Türkçesi ile yazılmış yazı yer almaktadır. Eserde müstensih ve müellif bilgisi yoktur. İlk sayfada eserin diğer adı "Koçhisârî Kitabı" olarak yazmakta olup, son sayfanın üstünde "sahip ve melik Veli b. Mustafa" yazısı vardır. Metin örneği Şekil 689'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimelerin üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir.

Şekil 688

EİMK 262 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 689

EİMK 262 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 264

EİMK 263 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 263
Eski Kayıt No	: 187
Eser Adı	: Kitâbu Eşbâh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 969/m. 1561-1562
Müellifi	: İbn Nüceym
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih
Varak Sayısı	: 219+i
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 150x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi kitap kurtları tarafından tahrip olmuş, ön ve arka kapaktaki şemse tezyînatları zarar görmüş, cilt kenarları yıpranmış ve sırt kısmı kahve deri ile onarılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön ve arka kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapakta aynı bezeme kompozisyonu kullanılmış olup, hatâyî, üç yapraklı yonca, penç, gonca ve yaprak motifleriyle bitkisel bir süsleme yapılmıştır. Dendan motifleriyle çevrelenen şemsenin dört yönüne soğuk çizgiler çekilerek sınırlandırılmıştır. Zencerek kısmı, her iki yandan soğuk çizgilerle çerçevelenmiş ve iç kısmı bezemesiz bırakılmıştır.

Miklep kısmında şemse tezyînatı bulunmamakta olup, ortasına dikey yönde yukarı doğru bir soğuk çizgi çekilmiştir. Bu bölümde de zencerek kısmı iki yandan soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Ciltte bulunan kompozisyon klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 690).

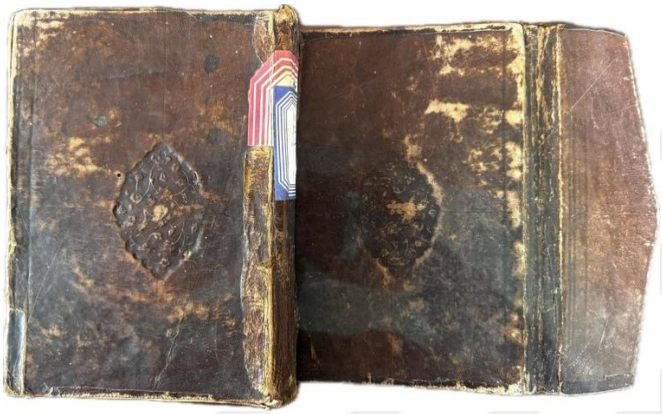
Hat özellikleri. Eserin girişinde, ta'lîk hatla yazılmış bir fihrist bölümü yer almaktadır. Metin kısmı, 219 varak hâlinde olup her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Farklı sayfalarda ta'lîk

ve nesih hat kullanılmıştır. İlk altı sayfa, farklı bir el tarafından yazılmış olup, hat üslubu açısından ana metinden ayrılmaktadır. Bazı varaklarda şukka bulunmakta, ayrıca çeşitli sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde açıklayıcı notlar yer almaktadır. Eserde müstensih bilgisine rastlanmamış; yazım üslubu ve düzeni itibarıyla istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Metin örneği Şekil 691'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Bazı varaklarda metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

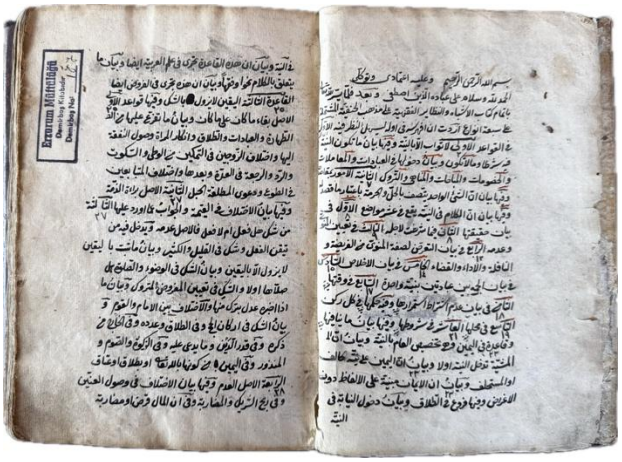
Şekil 690

EİMK 263 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 691

EİMK 263 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 265

EİMK 264 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 264
Eski Kayıt No	: 705
Eser Adı	: Muhtasarü'l Meânî
Eser Konusu	: Arap Dili ve Belâgatı
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî et-Teftâzânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: i+208+i
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 190x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahrip olmuş, ebrusu solmuş ve lekelenmiş, sertab kısmına yeşil suni deri yapıştırılarak tamir edilmeye çalışılmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar silinmiş ve bazı varaklar kâğıt yapıştırılarak güçlendirilmiştir. Nemden dolayı lekeler ve mürekkep izleri de mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 692).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 208 varaktan oluşmaktadır. Satır sayısı sabit olmayıp sayfalar arasında değişkenlik göstermektedir. Yazı, tam anlamıyla nesih hattı özellikleri taşımamakta olup bazı harf biçimlerinde farklı karakteristik unsurlar görülmektedir. Bu nedenle, "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir. Eserin ilk sayfasında h. 1111 ve h. 1115 tarihleri yer almakla birlikte, bu tarihler metnin istinsah tarihi olup olmadığı konusunda net bir bilgi vermemektedir.

Birinci ve beşinci sayfalarda mukaddime mahiyetinde giriş metinleri bulunmaktadır. Müstensihe dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Eserin bazı varaklarında ta'lîk hatla

yazılmış şukka, bazı sayfa kenarlarında da aynı hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli açıklayıcı notlar yer almaktadır. Metnin genel düzeni, istinsah amacıyla yazıldığını göstermektedir. Metin örneği Şekil 693'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmış bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

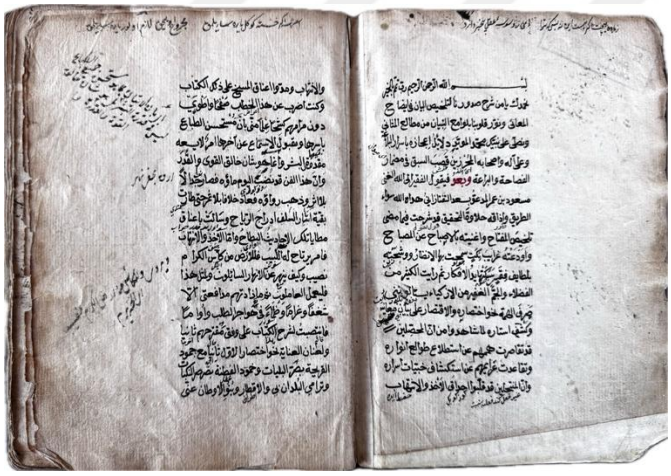
Şekil 692

EİMK 264 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 693

EİMK 264 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 266

EİMK 265 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 265
Eski Kayıt No	: 259
Eser Adı	: Edebu'l Evsiyâ
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1122/m. 1710-1711
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+139
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x150 mm, Yazı: 150x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tamir sırasında ters yapıştırılmış, desenli kâğıt solmuş ve lekelenmiştir. Sırt ve sertab kısımlarında yırtılmalar, bazı formalarda gevşemeler oluşmuştur. Nemden kaynaklı küçük lekeler olsa da genel durumu iyidir.

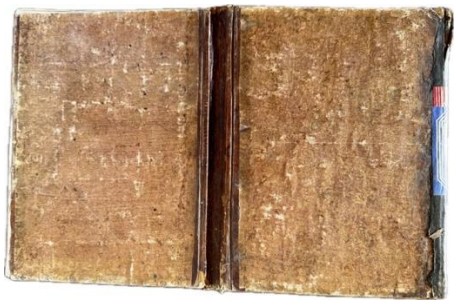
Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ve kahve renkte desenli kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 694).

Hat özellikleri. Eserde fihrist kısmı bulunmakta olup metin, 139 varaktan oluşmakta ve her sayfada 23 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hattıyla yazılmıştır. Ancak yazı karakteri, klasik nesih hattının oran ve form kurallarına tam olarak uymamaktadır. Belirli bölümlerde harekeleme uygulanmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, yine nesih hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde açıklayıcı notlar yer almaktadır. Eserde müellif ve müstensih bilgisine rastlanmıştır. Yazı, dönemin hat anlayışının gerisinde kalmakta olup daha çok okunabilir ve metin aktarımına yönelik yazılmış bir istinsah nüshasıdır. Metin örneği Şekil 695'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Fihrist kısmı kırmızı kare paftalara ayrılmıştır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 694

EİMK 265 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 695

EİMK 265 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 267

EİMK 266 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 266
Eski Kayıt No	: 60
Eser Adı	: Meşârikü'l Envâr
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1117/m. 1705-1706
Müellifi	: Abdulvehhab b. Ahmed eş-Şarâvî
Müstensih	: Hüseyin b. Mustafa
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman h. 1179/m. 1765-1766
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: vii+387
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 221x147 mm, Yazı: 164x81 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte lekeler ve kenarlarda tahribat vardır. Bazı varaklarda nemden kaynaklanan lekeler, ilk sayfalarda gevşeme olmasına rağmen genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapaklarda yer alan şemse tezyînatı aynı tasarıma sahiptir ve soğuk baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Şemse kompozisyonu, ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiş olup, sazyolu üsluptadır. Bezemede bulut, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse, dıştan dendanlarla çevrelenmiştir. Ayrıca şemse etrafında, fırça ile uygulanmış altın dendanlar yer almakta ve bu dendanların kesişim noktalarına küçük tığ motifleri eklenmiştir. Şemsenin alt ve üst bölümlerine penç çivisi ile vurulmuş ve bu alanlar altınla çevrelenmiş olup tığ bezemeleriyle tamamlanmıştır.

Köşebent bölümlerinde, şemseyle aynı motif ve teknik tercih edilmiştir. Köşebentler, fırçayla yapılmış altın dendanlarla sınırlandırılmıştır. Köşebentlerin tamamı da altın dendan ve tığlar ile çevrelenmiştir. İki köşebentin birleşim aralarına altın cetvel çekilip tığlar yapılmıştır. Ayrıca orta noktasına, penç çivisi ile üç kez vurulup bu kısım da altın dendanla çevrelenmiştir. Tüm cilt, çizgi demiri ile çekilmiş soğuk çizgilerle kuşatılmıştır.

Sertab kısmı, fırça ile uygulanmış altın cetvel ve dendanlarla üç paftaya ayrılmıştır. Paftaların uç kısımlarına üçer adet, orta kısmına ise yedi adet olmak üzere penç çivisi ile vurulup motif yapılmıştır. Orta kısımdaki çiviler, düzenleniş biçimiyle penç formunu andıran bir görünüm sunmaktadır. Ayrıca paftaların dış kenarlarına da ikişer ve üçer kez penç çivisiyle vurulmuştur. Daha sonraki bir dönemde yapıştırılan etiket, orta bölümü kapatmakta ve orijinal bezemenin bir kısmını gizlemektedir.

Miklep kısmı da soğuk baskı tekniğiyle bezenmiş olup, merkezde dairesel formda bir şemse yer almaktadır. Şemse bezemesinde serbest tasarımlı penç ve gonca motiflerinden oluşan bitkisel süsleme bulunmaktadır. Kompozisyonun çevresi, fırçayla uygulanmış altın dendan ve tığlar ile sınırlandırılmıştır. Köşebent bölümlerinde ise hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Bu alanlar da yine fırça ile uygulanmış altın dendan ve tığ motifleriyle çevrelenmiştir. Köşebentler, altın cetvelle birbirine bağlanmış olup birleşim yerinin merkezine üç kez penç çivisiyle vurulup süslenmiştir. Tezyînatta kullanılan motif, teknik ve genel kompozisyon klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır. Cilt görseli Şekil 696'da sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümü ile başlamaktadır. Metin kısmı, 387 varaktan oluşmakta ve her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Eser, is mürekkebiyle istinsah edilmiş, belirli kelime ve ifadeler ise vurgulama amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu bağlamda, " هذا

علينا العهد العام من رسول الله صلى الله عليه وسلم” (Bu, Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’den bize ulaşan genel bir ahittir) ifadesi de kırmızı mürekkeple dikkat çekici biçimde yazılmıştır. Yazıda “ط” harflerinde zülfe kullanılmazken, “ا” harflerinde zülfe uygulamaları görülmektedir. “ل” harfleri ise genellikle kendinden önceki harflerle birleştirilerek görsel bir akış sağlanmıştır.

Harf oranları değişkenlik göstermekte olup, müstensihin hattı dönem standartlarının gerisindedir. Metinde hareke kullanımı oldukça sınırlıdır. Yazının genel karakteri, müstensihin belli bir yazı disiplini içinde hareket ettiğini, ancak estetik yönünden daha sade ve işlevsel bir anlayış benimsediğini göstermektedir.

Ayrıca 1a sayfasında Faik Osman’a ait h. 1179 tarihli bir vakıf yazısı, h. 1201 (m.1786-1787) tarihli vakıf ve şahsi mührü yer almaktadır. 387b sayfasında da Faik Osman’ın vakıf mührü ve bazı sayfalarda şahsi mührü bulunmaktadır. Eserin ilk iki sayfasında “bu kitabın müellifinin menkıbesi” başlığı altında bilgiler ve sayfa numaraları verilmiştir. Metin örneği Şekil 697’de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi yapılmıştır. Metin bölümünün üzerinde yer alan dikdörtgen alan, altın zeminli paftalara ayrılmış olup, pafta dışındaki kısımlar kırmızı renkle boyanmıştır. Paftalar içine herhangi bir yazı ya da süsleme uygulanmamıştır. Bu dikdörtgen alan, altın cetvellerle çerçevelenmiş ve vişneçürüğü zemin üzerine beyaz renkte (+, :) biçimli kenarsuyu ile kuşatılmıştır. Sayfanın taç kısmında yer alan mihrabiye formundaki alana, sıvama altın uygulanmıştır. Çevresi ise vişneçürüğü renkte dendanlarla çevrelenmiştir. Ayrıca, aynı bölgede vişneçürüğü ve mavi renkte tığlar kullanılmış, bu tığlar arasına aynı renk tonlarında üç nokta yapılarak tezyînat sınırlandırılmıştır (Şekil 698). Eserin 1b ve 2a sayfaları 2 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah kuzu ile sonlanmıştır. Diğer kısımlar kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 696

EİMK 266 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 697

EİMK 266 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 698

EİMK 266 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 268

EİMK 267 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 267
Eski Kayıt No	: 99
Eser Adı	: Mefâliu'l Meserrât bi Celâi Delâilu'l Hayrât
Eser Konusu	: Tasavvuf
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1162/m. 1748-1749
Müellifi	: Muhammed el Mehdi b. Ahmed b. Ali
Müstensih	: Seyyid Muhammed b. Derviş Muhammed
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 344
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 213x140 mm, Yazı: 154x82 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı orijinalliğini yitirmiş, yeşil suni deri ile kaplanmıştır. Bazı formalar kopmuş, bazı varaklarda nemden dolayı lekeler ve mürekkep izleri oluşmuştur. Kitap kapalıyken sayfaların üzerine varakla yapılmış süslemeler dikkat çekmektedir. Eser, genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları mevcuttur. Eserin ön kapağı yeşil renkli suni deri ile kaplanmış olup orijinal değildir. Arka kapak ve miklep kısmı, vişneçürüğü deri ile kaplanmış olup mülemma tekniğinde bir şemse yer almaktadır. Arka kapakta yer alan şemse kompozisyonu, ¼ oranında simetrik bir düzenle tasarlanmıştır. Bu kompozisyonda rûmî ve bitkisel motiflere yer verilmiş, şemse etrafı fırça ile uygulanan dendan ve tığlarla çevrelenmiştir.

Şemsenin her iki ucunda, penç çivisiyle oluşturulan noktalar yer almakta ve bu alanlar altınla süslenmiştir. Salbekler, mülemma tekniğiyle yapılmış olup iç kısımlarında tepelik ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Bu bölümler de ½ oranında simetrik bir düzen göstermektedir. Köşebentlerde yine rûmî ve bitkisel motiflere yer verilmiş, aynı teknikler kullanılmıştır. Bu alanlarda da fırça ile altın cetvel ve tığ süslemeleri uygulanmıştır. Ayrıca köşebentlerin uç noktalarına penç çivisiyle birer nokta yapılmış ve bu noktalar altınla belirginleştirilmiştir. Zencerek kısmı, üç sıralı "S" formlu çivilerin ardışık uygulanmasıyla oluşturulmuş olup her iki yanına altın cetvel çekilmiştir. İç kısmında ise cetvellerin ortalarına, penç çivisiyle dört kez vurularak elde edilen noktalar altınlanarak zenginleştirilmiştir.

Sertab kısmı, dört kenarından üç sıra hâlinde "S" formunda zencerek motifiyle çevrelenmiştir. Bu zencerek uygulaması, mülemma teknikte gerçekleştirilmiştir. Zencereklerin ortasında kalan dar alan ise boş bırakılmıştır. Bu alanın merkezine, eserin adını içeren bir etiket yapıştırılmıştır.

Miklep kısmında yer alan tezyînat, mülemma tekniğiyle uygulanmıştır. Bu alandaki şemse, geometrik formda tasarlanmış olup, içerisine tepelik ve yapraklardan oluşan bezemeler yerleştirilmiştir. Şemsenin etrafı, fırça ile uygulanmış altın dendan ve tığlarla çevrelenmiştir. Üst ve alt uçlarına ise penç çivisi ile oluşturulmuş altın noktalar eklenmiştir.

Köşebentlerde rûmî ve bitkisel motifler kullanılmış olup bu alanlarda da fırça ile altın dendan ve tığlar yapılmıştır. Ayrıca köşebentlerin kenarlarına, arka kapakta olduğu gibi, penç çivisiyle yapılmış altın noktalar yerleştirilmiştir. Zencerek motifi, arka kapakta kullanılan örnekle aynı olup, üç sıralı "S" formlu çivilerin ardışık uygulanmasıyla oluşturulmuştur. Zencereğin her iki tarafı altın cetvellerle çevrelenmiştir. Tüm bu özellikler, eserin cilt tezyînatının XVIII. yüzyıl sonlarında da klasik dönem karakterini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Cilt görseli Şekil 699'da sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eser, 344 varak olup, her sayfa 17 satır halinde is mürekkebiyle nesih hatla yazılmıştır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Harf oranlarında yer yer düzensizlik gözlemlenmekte, bazı satırlarda ise yazı, satıra oturmamıştır. Bununla birlikte yazı genel olarak okunaklıdır. XVIII. yüzyıl Osmanlı yazı estetiği ile kıyaslandığında yüksek bir estetik düzeye ulaşamasa da istinsah için yeterli nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca eserin 1b sayfasında İbrahim Efendi, Mustafa Efendi ve Seyyid Muhammed Emin adına ait üç adet mühür yer almaktadır. Son sayfada ise İbrahim Efendi ve Mustafa Efendi'ye ait mühürler tekrarlanmakta olup ayrıca bir ferağ kaydı ile birlikte iki mühür daha bulunmaktadır. İlk sayfada yer alan Mustafa Efendi'ye ait mühürde h. 1162/m. 1751-1752 tarihi kayıtlıdır. Metin örneği Şekil 700'de sunulmuştur.

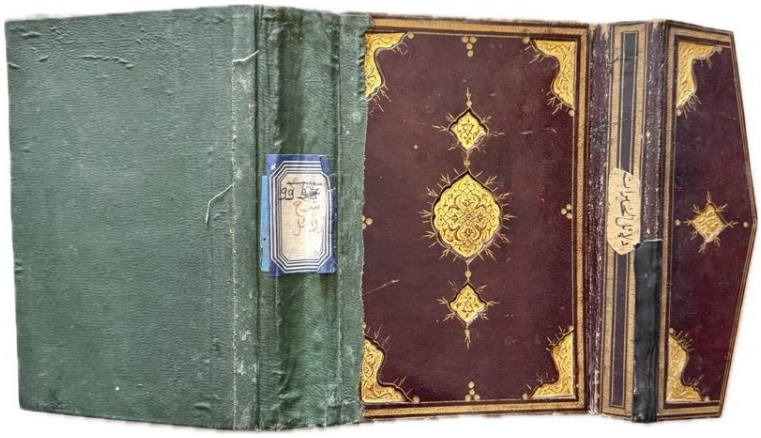
Tezhip özellikleri. Eserin 1b unvan sayfasında, mihrabiye formunda başlık tezhibi uygulanmıştır. Metin kısmının üst bölümünde yer alan dikdörtgen alanın merkezinde, yazı alanı yer almakta olup bu kısım boş bırakılmış ve herhangi bir renkle boyanmamıştır. Yazı alanının etrafı açık mavi renkte dendanlarla çevrelenmiş olup bu alanın iki yanına ise altın zemin üzerine açık mavi ve açık pembe renklerde penç ve yaprak motiflerinden oluşan tezyînat yapılmıştır. Boş kalan zeminlerde iğne perdah tekniğiyle nokta bezemeleri uygulanmıştır. Alan, yaklaşık 2-3 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah kuzu ile çerçevelenmiştir.

Taç kısmı ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiş olup, altın zemin üzerine açık mavi penç ve açık pembe yaprak motifleriyle bezenmiştir. Motiflerde derinlik etkisi oluşturmak amacıyla daha koyu tonlarla tonlama uygulanmıştır. Tezyînat, açık mavi dendanlarla kuşatılmış olup dendanların üzerine ise sıralı lacivert noktalar yerleştirilmiştir. Lacivert renkli bitkisel tığlar ile vişneçürüğü tonlarında tığlar ile bezeme tamamlanmıştır.

Taç kısmı üç kenarından altın cetvel, açık mavi zemin üzerine lacivert renkte aralıklı çizgilerle oluşturulmuş kenarsuyu ve 3-4 mm kalınlığında ikinci bir altın cetvelle çevrelenmiştir (Şekil 701). Ayrıca 1b ve 2a sayfalarında yer alan duraklar ve belirli kelimeler, vurgulama amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Tezyînat, dönemin bazı yazma eserlerinde, klasik dönemin zengin kompozisyon ve detaylı işçilik anlayışından uzaklaşarak daha sade düzenlemelere dayalı bezeme anlayışına bir örnek niteliğindedir.

Şekil 699

EİMK 267 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 700

EİMK 267 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 701

EİMK 267 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 269

EİMK 268 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 268
Eski Kayıt No	: 632
Eser Adı	: İsâmüddin ale'l Câmî
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İbrahim b. Muhammed Arapşah İsâmüddin
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 221
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x150 mm, Yazı: 150x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi yıpranmış, ön ve arka kapaklarındaki ebru tamamen yok olmuş, miklepte bulunan ebru daha iyi durumdadır. Eserin bir sayfasında pembe renkte büyük mürekkep lekesi bulunmaktadır. Şiraze ve bazı formalar gevşemiş, nemden dolayı bazı varaklarda lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuştur. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 702).

Hat özellikleri. Eser, 221 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Metin, ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazım sırasında yapılan hataların üzeri karalanmış ve metne devam edilmiştir. Bu durum, yazım sürecinde düzeltmelerin doğrudan metin üzerinde yapıldığını göstermektedir. Bazı kısımlarda mürekkep kullanımı yoğunlaşmış olup, satır ve harflerde kalınlaşmalar görülmektedir. Harf anatomisine yeterince dikkat edilmemiş, bu nedenle yazı estetik bütünlükten uzak, standart hat ölçütlerinin gerisinde kalmaktadır. Eserin çeşitli sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde açıklayıcı notlar yer almaktadır. Metnin son kısmı eksik olduğundan dolayı ferağ kaydı bulunmamaktadır. Genel

yazım düzeni ve teknik özellikleri dikkate alındığında, eser istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Metin örneği Şekil 703'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 702

EİMK 268 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 703

EİMK 268 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 270

EİMK 269 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 269
Eski Kayıt No	: 612
Eser Adı	: el-İnşâ
Eser Konusu	: Yazma Sanatı
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 19
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x140 mm, Yazı: 150x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt üzerindeki ebru tahribata uğramış ve lekeler oluşmuştur. Bazı varaklarda da nem izleri bulunmaktadır.

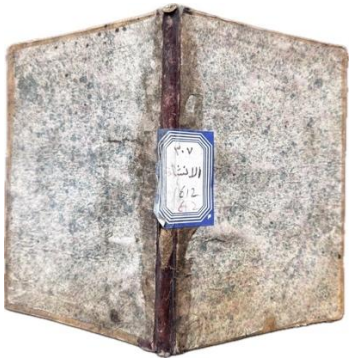
Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deri ile ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 704).

Hat özellikleri. Eser, 19 varaktan oluşmakta ve satır sayısı sayfalar arasında değişkenlik göstermektedir. Metin, nesih hattıyla istinsah amacıyla yazılmıştır. Bazı varaklar tamamen boştur. Eserde istinsah tarihine, müellif adına ya da müstensihe dair herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Yazım tarzı, okunabilirliği önceleyen ve işlevsel kullanıma yönelik bir anlayışı yansıtmaktadır. Metin örneği Şekil 705'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı çift lacivert kuzu ile çevrelenmiştir.

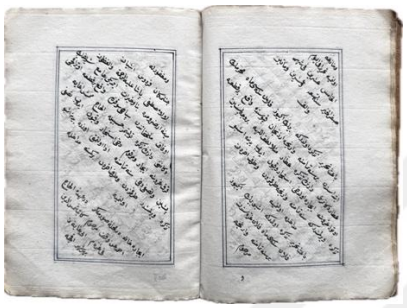
Şekil 704

EİMK 269 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 705

EİMK 269 Envanter Numaralı Eserin Örnek Sayfaları

Tablo 271

EİMK 270 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 270
Eski Kayıt No	: 689
Eser Adı	: Hâşiye ale'l Muhtesari'l Meânî
Eser Konusu	: Arap Dili ve Belâgatı
İstinsah Yeri/Tarihi	: Diyarbakır h. 1095/m. 1683-1684 (1. Kısım) h. 1096/m. 1684-1685 (2. Kısım)
Müellifi	: -
Müstensih	: Ahmed b.....
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+158
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 120x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde kurt tahribatı, ebru solması, lekeler, sırt kısmında deri solması gerçekleşmiştir. Miklepte bulunan ebru daha iyi durumdadır. Şiraze gevşemiş, bazı formalar kopmak üzeredir. Bazı varaklarda sudan kaynaklı sararmalar, lekeler belirgin hasarlara yol açmıştır. Su lekeleri metinde mürekkep akmasına neden olarak esere zarar vermiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır.Cilt görseli Şekil 706'da sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 158 varaktan oluşmaktadır. Sayfalardaki satır sayısı sabit olmayıp, farklılık göstermektedir. Metin ta'lîk hatla yazılmış olup, yazı üslubu dönemin hat ölçü ve oranlarına tam anlamıyla uymamaktadır. Yazım tarzı daha çok istinsah amaçlıdır. Eserin müellifi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin 97b sayfasında yer alan ilk kısmın ferağ kaydında, h. 1095 yılında Yusuf adlı bir kişi tarafından Diyarbakır'da yazıldığı belirtilmektedir. 100b sayfasından itibaren başlayan ikinci kısım, h. 1096 yılına tarihlenmektedir. Metin örneği Şekil 707'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 706

EİMK 270 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 707

EİMK 270 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 272

EİMK 271 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 271
Eski Kayıt No	: 744
Eser Adı	: Şerhu Âdâbi'l Bahs ve Turukû'l Münazâra
Eser Konusu	: Münazara
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhammed es-Semerkandî
Müstensih	: Muhammed el Vedd b. Ali
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+27
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 150x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarındaki ebru tahrip olmuş, miklepte bulunan ebru ise daha iyi durumda korunmuştur. Sırt ve sertab kısımlarında yırtılmalar başlamış, kurt tahribatı tespit edilmiştir. Bazı varakların eksik olduğu, şirazenin ön kapaktan ayrıldığı ve formaların gevşediği görülmektedir. Su hasarı nedeniyle sayfaların üst kısımları sararmış, lekeler oluşmuş ve özellikle kırmızı mürekkep lekeleri belirgindir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deri ile ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır (Şekil 708).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 27 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır yer almaktadır. Metin, ta'lîk hatla yazılmıştır. Harf anatomisi ve satır düzeninde çeşitli farklılıklar gözlemlenmektedir. Bu nedenle eser, istinsah amacıyla hazırlanmıştır. Eserin 1b, 2a ve son sayfasında Seyyid Muhammed Emin mührü vardır. İlk sayfada "Şerhu Âdâbı Mesudî" ifadesi yazmaktadır. Eserde istinsah tarihi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 709'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 708

EİMK 271 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 709

EİMK 271 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 273

EİMK 272 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 272
Eski Kayıt No	: 730
Eser Adı	: Güzîde
Eser Konusu	: Tecvid
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Seyyid Muhammed b. Seyyid Muhammed el Ermevî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+49
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x150 mm, Yazı: 160x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin formalarında gevşemeler oluşmuş, bazı varaklar kâğıt yapıştırılarak onarım görmüştür. Nemden kaynaklanan küçük lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi yoktur.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 49 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır yer almaktadır. Metin, nesih hatla yazılmıştır. Harekeleme sınırlı olup yalnızca bazı kısımlarda uygulanmıştır. Harf anatomisi ve oranlamaya yeterince dikkat edilmemiş, bu nedenle yazı nesih hattının estetik ve teknik ölçütlerinin gerisinde kalmaktadır. Eser, istinsah amacıyla hazırlanmış olup, okunabilirliği önceleyen bir anlayışla yazılmıştır. 1a sayfasında "Osman" adına mühür bulunmaktadır. Ayrıca son kısımdan eksik olduğundan istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 710'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 710

EİMK 272 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 274

EİMK 273 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 273
Eski Kayıt No	: 499
Eser Adı	: Hâşiyetu Hayâlî
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Seyyid Ahmed b. Mustafa b. Seyyid Ahmed
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 121
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 180x 130 mm, Yazı: 135x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı kopmuş olup yüzeyinde çeşitli lekeler oluşmuştur. Arka kapağında büyük ölçüde deri soyulması ve sarı kağıtla onarım gerçekleştirilmiştir. Sırt kısmına vişneçürüğü parça eklenerek tamir edilmeye çalışılmıştır. Bazı varaklar da kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiştir. Bazı formaların gevşemesi ve kopması, ciltte kurt tahribatı gibi ciddi hasarlar bulunmaktadır. Eserin acil olarak restore edilmesi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön kapak üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Şemse kompozisyonunda ¼ oranında simetrik olarak yerleştirilmiş tepelik ve rûmî motifler kullanılmıştır. Şemse, dendanlarla sınırlandırılmış olup iki ucundan cildin etrafını çevreleyen soğuk çizgilere kadar çizgiler uzatılmıştır. Cildin çevresi soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Arka kapak tahrip olduğundan üzerindeki tezyînata dair net bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte kapakta bulunan zencerek, aralıklı "S" biçiminde tasarlanmış çivi motifleriyle oluşturulmuş ve her iki yandan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklep kısmına sarı renkte bir kâğıt yapıştırılmış olup, ortasına basit bir bezeme eklenmiştir. Miklebin üç kenarında "S" biçiminde zencerek yer almakta, bu alanlar da iki taraftan soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Miklebin üçgen formundaki bölümüne de soğuk çizgiler çekilmiştir. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır. (Şekil 711).

Hat özellikleri. Eser, 121 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Metin, ta'lîk hatla yazılmıştır. Harf anatomisinde tutarsızlıklar ve satır düzeninde düzensizlikler gözlemlenmektedir. Eserin 1a, 1b, 2a ve son sayfasında Seyyid Muhammed Emin'e ait bir mühür bulunmaktadır. 1a sayfasına "Kitabu Kara Kemal" ifadesi ve eserin Ebu Bekir b. Muhammed Bey'e ait olduğu bilgisi yazılmıştır. h. 957 ve h. 1111 tarihleri, eserin istinsah tarihi olup olmadığı bilinememektedir. Mukaddime sayfasında "el Melik, el Kuddus, el Mümin, el Müheymin" yazılı iki mühür yer alırken, müellif bilgisi ve ferağ kaydında istinsah tarihi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 712'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 711

EİMK 273 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 712

EİMK 273 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 275

EİMK 274 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 274
Eski Kayıt No	: 502
Eser Adı	: Akaid
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1248/m. 1832-1833
Müellifi	: Osman Zeki
Müstensih	: Osman Zeki
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 39
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x130 mm, Yazı: 150x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde bulunan ebru tahrip olmuştur. Şiraze ve formalar gevşemiş, su hasarı nedeniyle büyük, küf ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Bazı varaklarda metin, mürekkep lekesinden okunamaz hale geldiğinden acil restorasyon gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin sırt kısmı kahve renkte deri ile ebru yapıştırılarak oluşturulan cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 713). Cilt iç kısmına ebru kâğıdı yapıştırılmıştır (Şekil 714).

Hat özellikleri. Eser, 39 varaktan oluşmakta ve her sayfada 9 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hattıyla yazılmıştır ve harekelenmiştir. Harf anatomisi, satır düzeni ve oranlama açısından dikkat edilerek yazılmıştır. Bu durum, metnin eğitimli bir müstensih tarafından istinsah edildiğini düşündürmektedir. Metin örneği Şekil 715'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmış olup metin kısmı kırmızı kuzu ile sınırlandırılmıştır. Duraklar kırmızı renkte nokta şeklinde yapılmıştır.

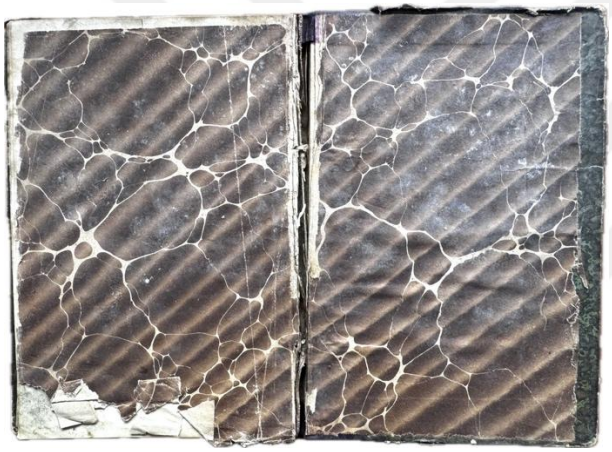
Şekil 713

EİMK 274 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 714

EİMK 274 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 715

EİMK 274 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 276

EİMK 275 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 275
Eski Kayıt No	: 495
Eser Adı	: Zahîretü'l Mülûk
Eser Konusu	: Ahlak
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 947/m. 1540-1541
Müellifi	: Seyyid Ali Hamedani
Müstensih	: Celaluddin Muhammed b. Kutbuddin Ahmed
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 319
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x110 mm, Yazı: 120x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru, zamanla tahrip olmuş ve üzerinde lekeler oluşmuştur. Miklep kısmındaki ebru ise daha iyi durumda korunmuştur. Sertab kısmında yırtılmalar meydana gelmiş ve bazı varaklar kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır. Su alması nedeniyle bazı yapraklar sararmış, kararmış ve nemden kaynaklanan lekelerle kaplanmıştır.

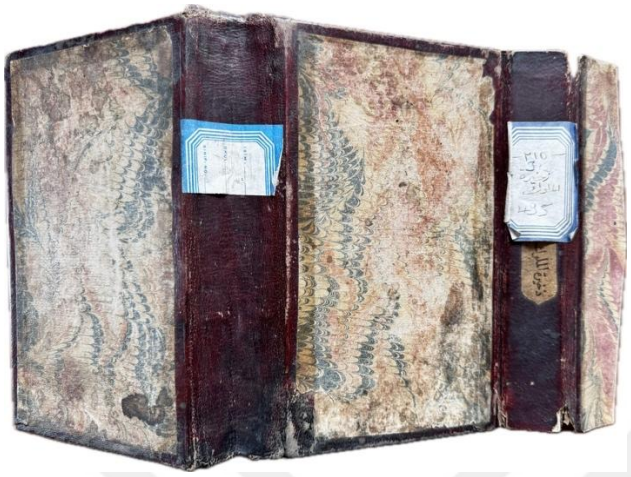
Cilt özellikleri. Eserin vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 716).

Hat özellikleri. Eser, 319 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hattıyla yazılmıştır. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı, genel olarak okunabilir niteliktedir ve müstensih tarafından dikkatli bir şekilde yazılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Harf anatomisi ve satır düzeni korunmaya çalışılmış olup, istinsah amacı doğrultusunda yeterli bir düzeydedir. Eserin 1a sayfasında h. 1162 tarihli bir kayıt ve Mustafa Efendi'ye ait iki adet mühür bulunmaktadır. Eserin son sayfasında ise Mustafa ve Seyyid Muhammed Emin adlarına ait mühürler yer almaktadır. Metin örneği Şekil 717'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 716

EİMK 275 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 717

EİMK 275 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 277

EİMK 276 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 276
Eski Kayıt No	: 636
Eser Adı	: Şerhu Enmûzec
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1110/m. 1698-1699
Müellifi	: Muhammed b. Sadru'l Hâc Şemsuddîn Abdu'l Ğânî el Erdebîlî
Müstensih	: Hatem b. Melle Selmân
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 134
Satır Sayısı	: 12 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x143 mm, Yazı: 175x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi büyük ölçüde hasar görmüş, sadece kenar kısımlarında deri kalmıştır. Sırt ve sertab bölümleri vişneçürüğü deri ile güçlendirme çalışması yapılmış olsa da sertabın iç kısmındaki hasarlar ebru ile kapatılmıştır. Bazı formalar gevşemiş, nemden dolayı bazı varaklarda lekeler ve mürekkep akmaları oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmış olup ön kapak, arka kapak ve miklep kısmında bulunan deri soyulmuştur. Üzerine yapıştırılan ebru solmuş tahrip olmuştur. Ön ve arka kapaklarda şemse tezyînatının bulunduğu anlaşılmakla birlikte, detaylar yüzey kaybı nedeniyle belirgin değildir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri mevcuttur (Şekil 718).

Hat özellikleri. Eser, 134 varaktan oluşmakta ve her sayfada 12 satır yer almaktadır. Metin, nesih hatla yazılmış olmakla birlikte, nesih kurallarına tam olarak uyulmamıştır. Harf anatomisi, oranlama ve satır düzeni açısından çeşitli tutarsızlıklar gözlemlenmektedir. Bu nedenle yazı, "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir. Hat üslubu, dönemin klasik nesih hattı örneklerinin gerisinde kalmakta, estetikten ziyade bir istinsah karakteri sergilemektedir. Eserin sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli açıklayıcı notlara yer

verilmiştir. Ayrıca eserin 1a ve 1b sayfalarında Faik Osman'ın şahsi mührü bulunmaktadır. Son sayfada Faik Osman'a ait vakıf mührü ve okunamayan 1 adet mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 719'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 718

EİMK 276 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 719

EİMK 276 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 278

EİMK 277 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 277
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kitâbu'l Ferâiz
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1012/m. 1603-1604
Müellifi	: -
Müstensih	: Şaban b. Ahmed
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 25+i
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x 135 mm, Yazı: 126x55 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, çeşitli nedenlerle oluşan lekeler ile kaplıdır. Şiraze dağılmış ve varaklar birbirinden ayrılmış durumdadır. Eserde su, mürekkep lekelerine ek olarak kurt tahribatı da tespit edilmiştir. Bu durum, eserin acil restorasyona ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eser, vişneçürüğü renkte deriyle kaplanmış, tezyînatsız ve basit bir cilde sahiptir. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 720).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 25 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır yer almaktadır. Metin nesih hatla yazılmış olmakla birlikte, bazı harflerde ve karakterlerde ta'lîk hattına özgü unsurlara da rastlanmaktadır. Bu nedenle yazı, teknik açıdan "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir. Hat karakteri, klasik nesih kurallarına tam anlamıyla uymamakta ve dönemin nitelikli hat örneklerinin gerisinde kalmaktadır. Eserin sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli açıklayıcı notlar yer almaktadır.

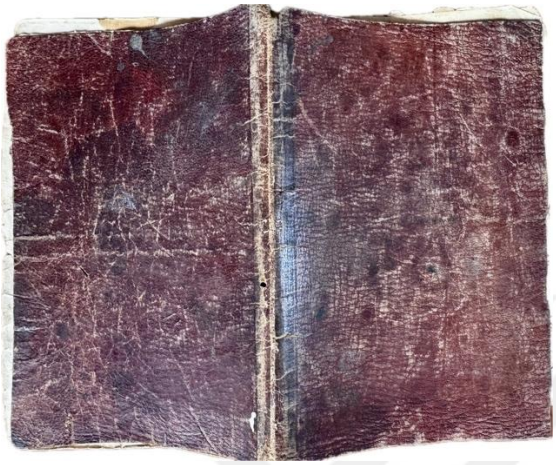
Metnin yalnızca ilk yarısı şerh edilerek açıklanmış, ikinci yarısı ise şerhsiz olarak bırakılmıştır. Bu durum, metnin istinsah sürecinde tamamlanmamış ya da açıklama ihtiyacı duyulan kısmın yalnızca belli bölümlerle sınırlı tutulmuş olabileceğini düşündürmektedir.

Eserin müellifi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 721'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Bazı varaklarda metin kısmı kırmızı cetvel ile çevrelenmiştir.

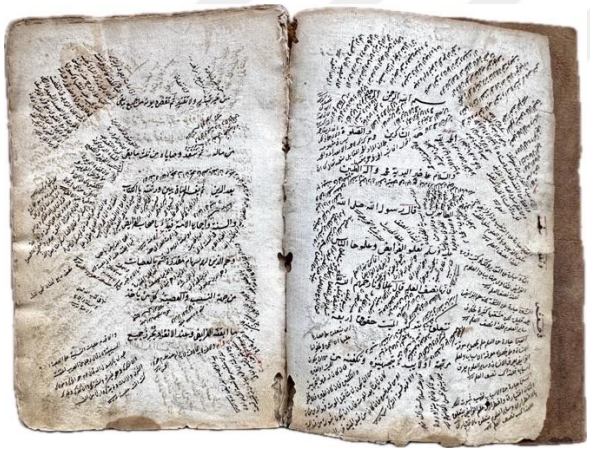
Şekil 720

EİMK 277 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 721

EİMK 277 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 279

EİMK 278 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 278
Eski Kayıt No	: 640
Eser Adı	: Tâliku'l Fevâdil ala İ'râbi'l Avâmil
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1180/m. 1766-1767
Müellifi	: Hüseyin b. Ahmed Zeynizâde
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 25+i
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 201x132 mm, Yazı: 141x79 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanla solmuş ebru ile kaplanmıştır. Varakların kenarlarında kurtların oluşturduğu tahribatlar ve bazı sayfalarda mürekkep lekeleri bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi deriden olup, kapak yüzeylerine serpme battal tekniğiyle hazırlanmış ebru yapıştırılarak tamamlanmıştır. Ciltte ön ve arka kapak bölümleri mevcuttur (Şekil 722).

Hat özellikleri. Eser, 25 varak her sayfada 21 satır halinde, is mürekkebiyle nesih hatla yazılmıştır. Belirli kelimeler vurgulama amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Harf oranlarında değişkenlik gözlemlenmekte, bazı satırlarda metni sığdırmak amacıyla satıra sığmayan kelimelerin son bölümleri üst kısma yazılmıştır. Yazının genel yapısı, müstensihin estetikten ziyade işlevselliğe öncelik verdiğini ve dönemin hat standartlarının gerisinde yazdığını göstermektedir. XVIII. yüzyıl yazı üslubuyla kıyaslandığında, bu örnek daha sade ve uygulamaya yönelik bir yazı karakteri sergilemektedir. Ayrıca eserin 1a sayfasında Erzurum Kadısı Cennetzâde Abdullah Edib adına h. 1262 tarihli vakfiye kaydı ile bir mühür yer

almaktadır. Eserde müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 723'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasına, sade bir unvan tezhibi uygulanmıştır. Metin kısmı Besmele ile başlamış olup, iki tarafında yer alan dikdörtgen alanların içi sıvama altınla doldurulmuştur. Bu dikdörtgen alanlar, altın cetvellerle çevrelenmiştir. Taç kısmında, mihrabiye formunda bir alan sıvama altın tekniğiyle hazırlanmış, ancak herhangi bir tezyînat uygulanmamıştır. Bu alana vişneçürüğü ve lacivert renklerde, oldukça kaba ve düşük işçilik düzeyine sahip tığlar yapılmaya çalışılmıştır. Taç kısmı, açık pembe zemin üzerine (+, :) biçiminde oluşturulmuş kenarsuyu ile üç kenardan çevrelenmiştir. Tezyînatta kullanılan altınlar zamanla okside olmuş ve yer yer yüzeyden soyulmuştur (Şekil 724). Eserin 1b ve 2a sayfaları, yaklaşık 2 mm kalınlığında altın cetvellerle çevrelenmiştir. Diğer sayfalar ise kırmızı kuzu ile çerçevelenmiştir. Eserin 1b sayfasında yer alan sade başlık tezhibi ve düşük işçilik kalitesi, bezemenin estetikten uzak olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 722

EİMK 278 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 723

EİMK 278 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 724

EİMK 278 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 280

EİMK 279 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 279
Eski Kayıt No	: 641
Eser Adı	: Kavaidu'l İrab Mea'l İzhar
Eser Konusu	: Gramer
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Cemaleddin b. Haşim
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Veliyyüddin Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 77
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x143 mm, Yazı: 144x47 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağındaki şemse, zamanla tahrip olmuş ve kitap kurtlarının etkisiyle zarar görmüştür. Arka kapakta kullanılan desenli kâğıt da yıpranmıştır. Miklep kısmındaki desenli kâğıt ise daha iyi durumda korunmuştur. Sertab bölümü yırtılmış ve arka kapaktan ayrılmak üzeredir. Şiraze gevşemiş, bazı formalar birbirinden ayrılmıştır. Bazı varaklarda çeşitli lekeler ve mürekkep izleri bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin ön kapağı kahve renkte deri ile kaplanmış olup üzerinde şemse tezyînatı bulunmaktadır. Mevcut izlerden, bu tezyînatın bitkisel nitelikli olduğu

anlaşılmaktadır. Arka kapak ve miklep kısmına çârkûşe tekniğiyle hazırlanmış desenli kâğıt yapıştırılmıştır, ancak arka kapak zamanla tahrip olmuştur. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır (Şekil 725).

Hat özellikleri. Eser, 77 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır bulunmaktadır. Metin nesih hattıyla yazılmıştır. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Okunabilirlik esas alınarak hazırlanmış olan metin, estetikten çok istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında Veliyyüddin Efendi'ye ait vakıf yazısı vardır. 1b-2a sayfalarında ve son sayfada Seyyid Muhammed Emin mührü bulunmaktadır. Eserin istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 726'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Metin kısmı kırmızı mürekkep ile çevrelenmiştir.

Şekil 725

EİMK 279 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 726

EİMK 279 Envanter Numaralı Eserin Örnek Sayfaları

Tablo 281

EİMK 280 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 280
Eski Kayıt No	: 504
Eser Adı	: Hâşiye Seyyid Şerif
Eser Konusu	: Usûlü'd-Dîn
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1095/m. 1683-1684
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 32
Satır Sayısı	: 29 st.
Boyut	: Kâğıt: 203x149 mm, Yazı: 185x110 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla oluşan lekelerle kaplanmış, sırt kısmı ise önemli ölçüde zarar görmüştür. Şiraze gevşemiş ve bazı formalar birbirinden ayrılmıştır. Özellikle ilk varakların kenarlarındaki kitap kurdu izi, eserin genel durumunu olumsuz etkilemektedir. Nemden kaynaklanan lekeler, sararmalar ve mürekkep akmaları da eksiklikleri arasında yer almaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deri ve krem tonlarda kâğıt yapıştırılarak çârkûşe bir cilt elde edilmiştir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 727).

Hat özellikleri. Eser, 32 varaktan oluşmakta ve her sayfa 29 satır şeklinde ta'lîk hatla yazılmıştır. Harf oranlarında farklılıklar gözlemlense de metin, genel olarak belirli bir yazı disiplini içerisinde istinsah edilmiştir. Sayfaların bazı kenarlarında, yine ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara yer verilmiştir. Eserin müellifine ve müstensihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 728'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

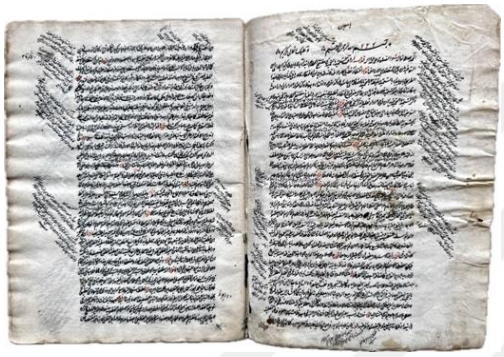
Şekil 727

EİMK 280 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 728

EİMK 280 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 282

EİMK 281 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 281
Eski Kayıt No	: 503
Eser Adı	: Şerhu Fıkhi'l Ekber
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebu'l Müntehâ
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 60
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x151 mm, Yazı: 139x54 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarındaki kağıtlar yırtılmış ve yıpranmıştır. Eserin miklep kısmında sarı renkte bir kağıtla onarım yapıldığı görülmektedir. Sırt kısmı ve arka kapakta da yırtılmalar mevcuttur. Şiraze gevşemiş, bazı sayfalar kopmak üzeredir. Bazı varaklarda su, mürekkep lekeleri ve sararmalar oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahve renkte deri ve krem-yeşil renkte kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 729).

Hat özellikleri. Eserin ilk varağı eksik olup mevcut metin 60 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır nesih hatla istinsah edilmiştir. 2a sayfasında Seyyid Muhammed Emin adına ait bir mühür yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, nesih ve ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara rastlanmaktadır. Eserin son kısmı eksik olduğundan dolayı herhangi bir ferağ kaydına ulaşılamamıştır. Metin örneği Şekil 730'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

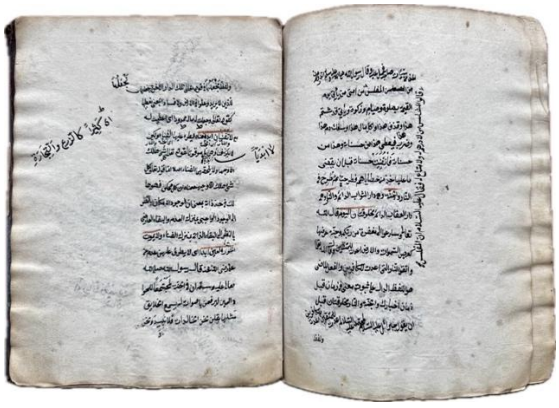
Şekil 729

EİMK 281 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 730

EİMK 281 Envanter Numaralı Eserin Örnek Sayfaları

Tablo 283

EİMK 282 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 282
Eski Kayıt No	: 500
Eser Adı	: Şerhu Fıkhi'l Ekber
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Aliyyü'l Kâri
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 161
Satır Sayısı	: 20 st.
Boyut	: Kâğıt: 199x124 mm, Yazı: 153x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, üzerindeki kâğıdın tahribatı ve oluşan lekeler nedeniyle zarar görmüştür. Miklep kısmı tamamen kopmuştur. Sırt kısmına yapılan tamiratta yeşil renkte suni deri yapıştırılmıştır. Eserin su alması nedeniyle sayfalarda yaygın sararma ve kararma, mürekkep lekeleri ise metnin okunabilirliğine zarar vermiştir.

Cilt özellikleri. Eserin sırt kısmı vişneçürüğü renkte deri olup kahve renkte kâğıt kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 731).

Hat özellikleri. Eser, 161 varaktan oluşmakta ve her sayfada 20 satır ta'lîk hatla yazılmıştır. Harf anatomisi ve oranlara tam olarak dikkat edilmeden yazıldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait bir vakfiye yazısı ile bir mühür bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihine ve müstensihe dair herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Metin örneği Şekil 732'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 731

EİMK 282 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 732

EİMK 282 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 284

EİMK 283 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 283
Eski Kayıt No	: 250
Eser Adı	: Kitâbu'l Ferâiz
Eser Konusu	: Fıkıh (Miras Hukuku)
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 728/m. 1327-1328
Müellifi	: -
Müstensih	: Muhammed Halil
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 111
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 175x126 mm, Yazı: 122x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapakları, köşebent tezyînatına zarar vererek yapıştırılmış suni yeşil bir parça ile birleştirilmiştir. Bu müdahale, eserin orijinal yapısına zarar vermiştir. Bazı formalar birbirinden ayrılmak üzeredir. Nemden dolayı sayfalarda lekeler oluşmuş, bazı varaklar ise kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Varak kenarlarındaki kitap kurdu tahribatı eserin genel durumunu olumsuz etkileyen faktörler arasındadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak mevcuttur. Miklep kısmı kopmuştur. Ön ve arka kapak farklı renkte olup, tezyînatları da birbirinden farklıdır. Ön kapak üzerine, alttan ayırma mülevven tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyon, sazyolu üslupta ¼ oranında simetrik tasarlanmış olup bulut, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Tezyînat, fırça ile altın kullanılarak dendanla çevrelenmiştir. Salbek kısmında da aynı teknik kullanılmış olup bulut tepelik ve hatâyî motiflere yer verilmiştir. Köşebent kısmı yine aynı teknikle bezeli olup zencerek, "S" biçimli çivinin ardışık vurulmasıyla oluşturulmuş ve altınla tezyîn edilmiştir. Kompozisyon, her iki taraftan altın cetvel ile çevrelenmiştir.

Arka kapak kahverengi olup, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmış, çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Köşebent kısmı 45 derecelik açıyla soğuk çizgilerle belirlenmiş ve boş bırakılmıştır. Zencerek kısmı da soğuk çizgilerle çerçevelenmiş ve içi boş bırakılmıştır. Ciltte bulunan tezyînat, üslup ve uygulama açısından istinsah dönemine ait değildir. Tezyînat klasik anlayışta yapılmış olup daha sonraki bir döneme ait cilt bezemesi özelliği taşımaktadır (Şekil 733).

Hat özellikleri. Eser, 111 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Yazı, hat kurallarına riayet edilmeksizin yazılmış, noktalama ise yer yer dağınık bir şekilde uygulanmıştır. Eser, istinsah amacıyla bir müstensih tarafından yazılmıştır. İlk varakları eksik olan eserde müellife dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Son sayfada Seyyid Muhammed Emin ve Mustafa Efendi'ye ait iki adet mühür yer almaktadır. Metin örneği Şekil 734'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 733

EİMK 283 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 734

EİMK 283 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 285

EİMK 284 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 284
Eski Kayıt No	: 249
Eser Adı	: Şerhü'l Hidâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Mollazâde
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 129
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 178x132 mm, Yazı: 115x73 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi büyük ölçüde tahrip olmuş, üzerindeki tezyînat neredeyse tamamen silinmiştir. Ön ve arka kapaklar kitap kurtları tarafından zarar görmüştür. Sırt kısmında yırtılmalar oluşmuş, sertab kısmı ise vişneçürüğü renginde bir parça ile tamir edilmiştir. Şiraze kopmuş ve yine kitap kurtlarının etkisi görülmektedir. Eserin su alması nedeniyle varaklar sararmış, kararmış ve büyük su lekeleriyle kaplanmıştır. Bazı sayfalarda mürekkep lekeleri metne zarar vermiş, sayfa kenarları ise tahrip olmuştur. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmış olup üzerinde basit tezyînat vardır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle geometrik tezyînat uygulanmış olup, bu bezemeler büyük oranda silinmiştir. Kalan izlerden anlaşıldığı kadarıyla, ön ve arka kapaklarda aynı tasarım kullanılmıştır. Orta kısımda, "X" biçimli çivi ile oluşturulmuş soğuk motifler bulunmaktadır. Köşebent kısımlarına sekiz kez kare formunda soğuk motif bulunmaktadır. Zencerek kısmında ise yay formunda çivi ile örgü biçiminde ardışık bir düzen oluşturulmuş ve bu alan her iki taraftan soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır (Şekil 735).

Hat özellikleri. Eser, 129 varaktan oluşmakta ve her sayfada 13 satır ta'lîk hatla yazılmıştır. Sayfalarda ta'lîk hattının uygulanışında farklılıklar gözlemlenmekte, bazı sayfalarda daha düzenli ve dikkatli bir yazım tarzı benimsenmiştir. Ayrıca 2a ve son sayfada Seyyid Muhammed Emin'e ait mühürler yer almaktadır. Eserin istinsah tarihi okunamayacak durumdadır ve müstensih bilgisine ulaşılamamıştır. Bazı sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış derkenar/ hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara rastlanmaktadır. Metin örneği Şekil 736'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

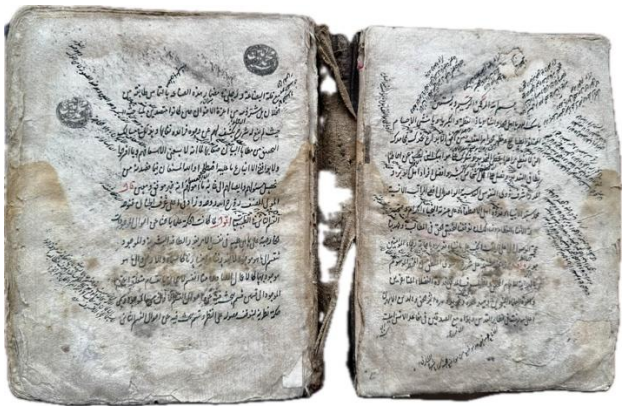
Şekil 735

EİMK 284 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 736

EİMK 284 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 286

EİMK 285 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 285
Eski Kayıt No	: 703
Eser Adı	: Hâşiyetü't Tecrîd
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 893/m. 1487-1488
Müellifi	: Seyyid Şerîf el-Cürcânî
Müstensih	: Muhammed el Hayf
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 261
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 180x126 mm, Yazı: 136x68 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi, pembe, kiremit ve yeşil renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla oluşan lekelerle yıpranmış ve ön kapağı ciltten ayrılmış bantla yapıştırılarak basit bir şekilde tamir edilmeye çalışılmıştır. Özellikle yeşil renkli varaklar yırtılmış ve eksiktir. Sayfaların bir kısmında da çeşitli lekeler bulunmaktadır.

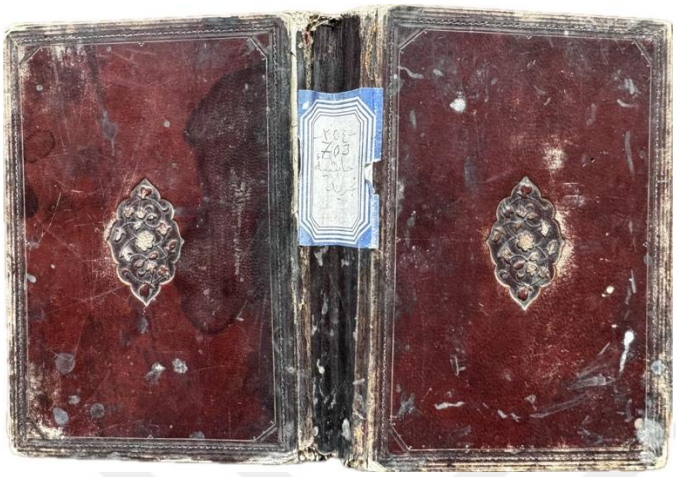
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön ve arka kapak üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyonda penç, gonca ve yaprak motiflerine yer verilmiştir. Köşebent kısmına, 45 derece açıyla soğuk baskı tekniğiyle çizgiler çekilmiştir. Zencerek kısmı, ince "S" formunda çivinin ardışık düzenlemesiyle oluşturulmuş ve her iki tarafından soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Eserdeki tezyînat ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir (Şekil 737).

Hat özellikleri. Eserin ilk varakları eksik olup mevcut eser, 261 varaktan oluşmaktadır. Her sayfa 21 satır içeren ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazı, istinsah amacıyla yazılmış olup harf oranları ve estetik unsurlara yeterince dikkat edilmeksizin yazılmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara rastlanmaktadır. Metin örneği Şekil 738'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. “gavluhu” kelimeleri zer mürekkep ile yazılmıştır. Metnin bazı varakları zer mürekkeple çevrelenmiştir.

Şekil 737

EİMK 285 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 738

EİMK 285 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 287

EİMK 286 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 286
Eski Kayıt No	: 151
Eser Adı	: Câmiu'l Fetâva
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1059/m. 1649-1650
Müellifi	: -
Müstensih	: Mustafa b. Şaban
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+236+i
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 211x150 mm, Yazı: 145x93 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla tahrip olmuş ve üzerine krem renkli bir kâğıt yapıştırılmıştır. Ciltte, çeşitli lekeler oluşmuştur. Eser, cilde yeşil renkte bez ile iç kısımdan yapıştırılmıştır. Bazı varakların yırtık kısımları kâğıt parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bazı varaklarda nem ve mürekkep lekeleri vardır.

Cilt özellikleri. Eserin vişneçürüğü renkte derisinin tahrip olması nedeniyle ön ve arka kapaklara, krem tonlarında kâğıt yapıştırılmıştır. Arka kapağa yapıştırılan kâğıt üzerinde yazı mevcuttur. Eserde, ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır (Şekil 739).

Hat özellikleri. Eser, paftalara ayrılan ve ta'lîk hatla yazılmış fihrist kısmıyla başlamaktadır. Metin kısmı, 236 varak olup her sayfada 17 satır ta'lîk hat ile istinsah amacıyla yazılmıştır. Eserde Seyyid Muhammed Emin mührü bulunmaktadır. Bazı varaklarda şukka yer almakta, ayrıca bazı sayfa kenarlarında yine ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara rastlanmaktadır. İki bölümden oluşan eserin ikinci kısmında tasavvufi konulara yer verilmiştir. Eserde müellif bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 740'ta sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış olup bazı kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

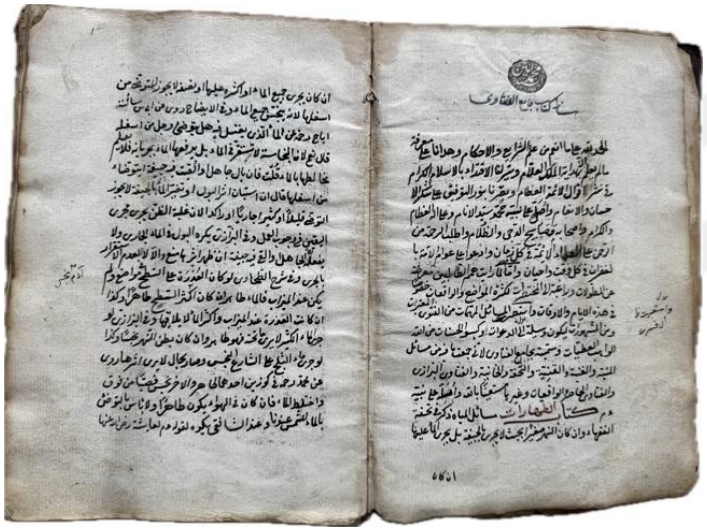
Şekil 739

EİMK 286 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 740

EİMK 286 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 288

EİMK 287 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 287
Eski Kayıt No	: 313
Eser Adı	: Kitâbu'l Bostan
Eser Konusu	: Şiir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1025/m. 1616-1617
Müellifi	: Sadi Şirazi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 128+i
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 202x144 mm, Yazı: 145x90 mm
Mürekkep	: Siyah, kırmızı ve yeşil
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde zamanla oluşan tahribatlar, sudan kaynaklanan lekeler bulunmaktadır. Bazı varaklarda nemden ötürü lekeler ve mürekkep lekeleri vardır. Eser cilde iç kısımdan bezle yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin sırt kısmı kahve renkte deri olup, cilde krem tonlarda bir kâğıt yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 741).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 128 varaktan oluşmakta olup her sayfada 17 satır ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. Ferağ kaydında müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bazı sayfalarda ise yazı kalitesinin daha özenli ve düzgün olduğu dikkat çekmektedir. Metin örneği Şekil 742'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

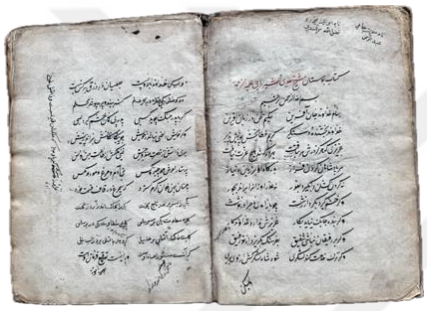
Şekil 741

EİMK 287 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 742

EİMK 287 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 289

EİMK 288 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 288
Eski Kayıt No	: 610
Eser Adı	: Hâşiyetü Şâfiye
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1035/m. 1625-1626
Müellifi	: Ahmed b. Hüseyin ...
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Dede Ağa h. 1294/m. 1877-1878
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 251
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 195x126 mm, Yazı: 142x67 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin deriden yapılmış ön kapağı eksik, arka kapak ise yeşil bezle kaplanmıştır. Su hasarı nedeniyle varaklarda sararmalar ve lekeler oluşmuş, bazı sayfalar ise kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır. Eksik kalan kısımların bu yapıştırılan kağıtlara yeniden yazılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserde ön kapak yoktur. Arka kapak kahve renkte deri olup üzerine yeşil renkte bez yapıştırılmıştır (Şekil 743).

Hat özellikleri. Eser, 251 varak olup her sayfada 19 satır ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. 1a sayfasında bir vakıf kaydı yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara rastlanmaktadır. Ayrıca bazı varaklarda "Hacı Dede" mührü bulunmaktadır. Ferağ kaydı mevcut olmakla birlikte, müstensihe dair herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Harf oranlarında zaman zaman küçük farklılıklar görülse de metnin genel yazı düzeni, eserin eğitimli bir kişi tarafından istinsah edildiğini göstermektedir. Metin örneği Şekil 744'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 743

EİMK 288 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapağı

Şekil 744

EİMK 288 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 290

EİMK 289 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 289
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Tarîkatu'l-Muhammediyye ve's-Sîretü'l- Ahmediyye
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1115/m. 1703-1704
Müellifi	: İmam Birgivi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+181+ii
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 196x127 mm, Yazı: 145x62 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi ciddi şekilde tahrip olmuş şemse tezyînatı tamamen silinmiştir. Ön ve arka kapaklarda yırtılmalar olmuş, köşelerde aşınmalar ve çeşitli lekeler oluşmuştur. Sırt kısmında yapılan onarım çalışması başarısız olmuş, kullanılan deri de yırtılmıştır. Miklep tamamen kopmuş ve yoktur. Şiraze gevşemiş, bazı formalar ciltten ayrılmak üzeredir. Su hasarı nedeniyle sayfalar sararmış, kararmış ve mürekkep lekeleriyle kaplanmıştır. Bazı sayfalarda mürekkep akması nedeniyle metnin okunabilirliği büyük ölçüde etkilenmiştir. Sayfa kenarlarında yırtıklar ve aşınmalar mevcuttur. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi koyu kahverengi deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön ve arka kapak mevcuttur. Her iki kapağa da soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse ve salbek tezyînatı uygulanmıştır, ancak bu bezemeler zamanla silinmiştir. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 745).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 181 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır ta'lîk ve nesih hatla yazılmıştır. Ta'lîk hat daha dikkatli bir şekilde yazılmışken, nesih hat ise hem dönem hattının gerisinde hem de oranlara dikkat edilmeksizin yazılmış bir nitelik taşımaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek

açıklamalar yer almaktadır. Eserde müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 746'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Bazı varaklarda metin kısmı ve sayfa kenarlarında bulunan çeşitli notlar, kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 745

EİMK 289 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 746

EİMK 289 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 291

EİMK 290 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 290
Eski Kayıt No	: 247
Eser Adı	: Dürerü'l Hükkâm fi Şerhi Gureru'l Ahkâm
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 883/m. 1478-1479
Müellifi	: Muhammed b. Ferâmurz b. Ali
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: İnce Nesih
Varak Sayısı	: iii+414
Satır Sayısı	: 27 st.
Boyut	: Kâğıt: 197x118 mm, Yazı: 143x118 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, sırt kısmında siyah deri, sertab kısmında ise vişne rengi deri ile onarım görmüştür. Şiraze, ön kapaktan büyük ölçüde ayrılmış ve dağılmış durumda olup, bazı formalar kopmak üzeredir. Nemden kaynaklı olarak sayfalarda çeşitli lekeler ve mürekkep akmaları oluşmuştur. Daha önce yapılan numaralandırmaya göre bazı sayfaların eksik olduğu tespit edilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deriyle kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri mevcuttur. Ön ve arka kapaklar aynı tezyînatla tasarlanmış olup, her iki kapağın ortasında soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış beyzî formda şemse yer almaktadır. Şemse kompozisyonu ¼ oranında simetrik düzenlenmiştir. Kompozisyonda sazyolu üslupta rûmî, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse çevresi altınla yapılmış dendanlarla kuşatılmıştır, ancak altın silinmiş ve şemse motifleri de zamanla yıpranarak belirginliğini kaybetmiştir.

Zencerek bordürünün olması gereken kısım kapakların tamiri sırasında yapıştırılan deri parçaları ile örtülmüş olup bu kısmın tamamı görünmez hâle gelmiştir. Sertab kısmının ortasına yapıştırılmış bir etiketin üzerine, daha sonra ikinci bir etiket daha eklenmiştir. Miklep bölümünde yer alan şemse, daire formunda olup ½ oranında simetriktir. İç kısmı ortabağ rûmî,

penç ve hançer yaprak motifleriyle süslenmiştir. Belirli bölümlerde sıvama altın uygulaması yapılmış olup miklep çevresi altınla yapılmış dendanlarla kuşatılmıştır. Miklep çevresi altın cetvelle çevrelenmiştir. Cilde ait görsel Şekil 747'de sunulmuştur. Cildin iç kapak yan kâğıdı ile miklep iç yüzeyi ebru ile kaplanmıştır (Şekil 748). Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışta uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser fihrist kısmı ile başlamaktadır. Bu kısım, kırmızı renkte kare paftalara ayrılmış olup, başlıklar nesih hatla is mürekkebiyle, sıra numaraları ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı ise 414 varaktan oluşmakta ve her sayfada 27 satır bulunmaktadır. Eser, nesih hat ve is mürekkebi ile yazılmıştır. Metinde satır hizalarının zaman zaman bozulduğu, bazı yerlerde yazının satır dışına taştığı görülmektedir. Harf oranları belirli bir ölçü standardı taşımamakta olup kimi harfler birbirine gereğinden fazla yakın, bazıları ise kopuk şekilde yazılmıştır. Bu durum, yazının yüksek estetik kaygılardan çok, işlevsel amaçlarla istinsah edildiğini göstermektedir. Bu yönleriyle eser, XV. yüzyıla ait kullanım amaçlı, sade ve işlevsel bir yazma örneği olarak değerlendirilebilir.

Eserin 1a sayfasında yalnızca Mustafa ve Seyyid Muhammed Emin'e ait mühürler yer almaktadır. 1b ve son sayfada ise Mustafa, Seyyid Muhammed Emin ve İbrahim Efendi'ye ait mühürler bulunmaktadır. Müstensihe dair herhangi bir kayıt veya bilgiye rastlanmamaktadır. Metin örneği Şekil 749'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Ancak 1b sayfasında, Besmele siyah mürekkeple sülüs hat ile yazılmış olup yazının üzerine altın noktalar eklenmiştir. 1b ve 2a sayfalarında metin alanı altın cetvellerle çerçevelenmiş, duraklar ise nokta formunda altınla işaretlenmiştir (Şekil 749). Diğer sayfalarda ise metin, kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 747

EİMK 290 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 748

EİMK 290 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 749

EİMK 290 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 292

EİMK 291 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 291
Eski Kayıt No	: 315
Eser Adı	: Şerhu Gülistân-ı Şem'î
Eser Konusu	: Edebiyat
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1021/m. 1612-1613
Müellifi	: Şem'î
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça ve Arapça
Yazı Türü	: Divanî
Varak Sayısı	: i+225+i
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 201x127 mm, Yazı: 155x67 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde zamanla oluşan lekeler ve solmalarla birlikte tezyînatta da tahribat oluşmuştur. Miklep kısmı, daha iyi durumdadır. Sertab kısmına yapılan bir onarımda yeşil bir parça yapıştırılmıştır. Bazı formalar kopmak üzere, bazıları ise ciltten ayrılmıştır. Sayfalarda su lekeleri, sararma, mürekkep akmaları ve kitap kurdu tahribatı gibi çeşitli hasarlar bulunmaktadır. Eserin acilen bir restorasyon işlemine tabi tutulması gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarıma sahiptir. Kompozisyon, sazyolu üslupta olup hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Şemsenin iki ucundan başlayarak cildin etrafını kuşatan sınıra kadar soğuk çizgiler çekilmiştir. Köşebent kısımlar 45 derece açıyla çekilen soğuk çizgilerle belirlenmiştir. Cildin tüm çevresi soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir.

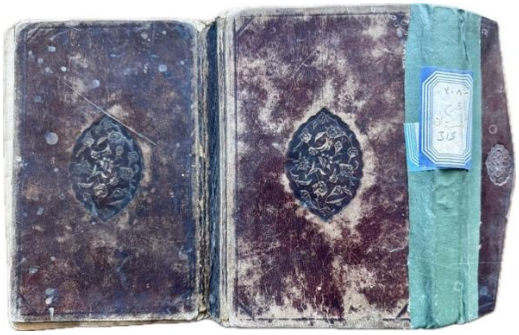
Miklep kısmında bulut ve bitkisel bezemelere yer verilmiştir. Köşebent bölgeleri, tamirat sırasında yapıştırılan parçalarla kapatıldığından durumu bilinmemektedir. Miklep çevresi de ciltteki diğer alanlarda olduğu gibi soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışta uygulanmıştır (Şekil 750).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 225 varak ve her sayfa 21 satırdan oluşmaktadır. Metin, ağırlıklı olarak divanî hatla kaleme alınmıştır. Yazı karakteri, özellikle “elif” harfi ve “kef sereni” bakımından divanî örnekleriyle benzerlik göstermektedir. Metinde yer yer ta’lîk hatla yazılmış harf formlarına da rastlanmaktadır. Eserin 1b sayfasında İbrahim, Mustafa ve Muhammed Emin adına ait üç farklı mühür yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, metinle aynı hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Ancak yazmada müstensih bilgisine yer verilmemiştir (Şekil 751).

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Bazı kelimelerin üzerine çizgi çekilmiş, noktalar kırmızı mürekkeple yapılmış ve metin kısmı kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 750

EİMK 291 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 751

EİMK 291 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 293

EİMK 292 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 292
Eski Kayıt No	: 634
Eser Adı	: Şerhu'l Ucduvânî ale'l Kâfiye
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 707/m. 1307-1308
Müellifi	: Ahmed b. Ali b. Mahmud (el Celal el Ucduvânî)
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 215
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 208x105 mm, Yazı: 157x77 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinin kenar kısımlarında hafif aşınmalar olmuştur. Sırt kısmında aynı renkte bir parça ile basit bir onarım yapılmıştır. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Bazı varaklarda kurt izleri, nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep akmaları gibi çeşitli hasarlar tespit edilmiştir. Daha önce yapılan numaralandırmaya göre bazı sayfaların eksik olduğu anlaşılmıştır. Sertabın ortasına, eserin adının yazılı olduğu bir etiket yapıştırılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Cildin orta kısmına, dikdörtgen formda soğuk çizgilerle çevrelenmiş bir alan yapılmıştır. Bu alanın içi boş bırakılmış olup sade bir zemin niteliğindedir. Zencerek, dörtlü "S" biçimindeki çivinin ardışık olarak vurulmasıyla oluşturulmuştur. Bu zencerek, her iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenerek belirginleştirilmiştir.

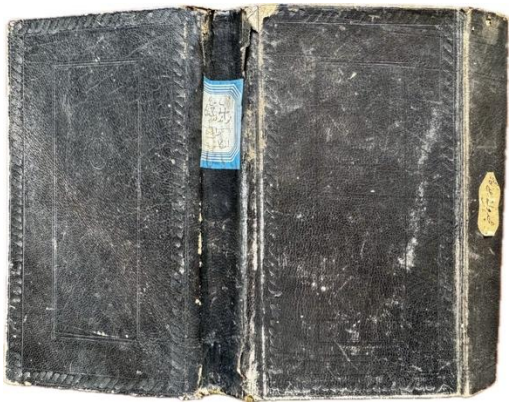
Miklep kısmının uzun kenarı boyunca soğuk çizgiler çekilmiştir. Ayrıca miklebin üç kenarına, yine dörtlü "S" biçimli çivilerin ardışık dizilimiyle oluşturulan zencerek yapılmıştır. Bu zencerek de iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenerek kompozisyona bütünlük kazandırılmıştır (Şekil 752).

Hat özellikleri. Eser, 215 varaktan oluşmakta ve her sayfada 23 satır bulunmaktadır. Metin, nesih hatla yazılmıştır. Harf oranlarına tam olarak riayet edilmemesi, yazının estetik bir kaygıyla değil, istinsah amacıyla hazırlandığını ortaya koymaktadır. Eserin 1b sayfasında üç, son sayfasında ise iki mühür yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında aynı hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar mevcuttur. Ancak eserde müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 753'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 752

EİMK 292 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 753

EİMK 292 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 294

EİMK 293 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 293
Eski Kayıt No	: 717
Eser Adı	: Şerhu'l Ebyât'il Îzâh
Eser Konusu	: Belâgat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Abdülmüteâl es-Saîdî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+149
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 197x120 mm, Yazı: 140x67 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla oluşan lekelerle yıpranmış olup, sertab kısmında yırtılma olmuştur. Bazı varaklarda nem etkisiyle lekelenme ve mürekkep akmaları, özellikle kırmızı mürekkebin yayılması gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu yeşil renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde; ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine,

beyzî formda uygulanmış soğuk baskı tekniğiyle hazırlanmış şemse tezyînatı yer almaktadır. Kompozisyon, ön ve arka kapaklarda aynı olup ¼ oranında simetrik olacak şekilde tasarlanmıştır. Tezyînatta sazyolu üslupta bulut, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerine yer verilmiştir. Şemsenin etrafı, dendanlarla çerçevelenmiştir. Zencerek alanı, soğuk çizgilerle çevrelenmiş olup iç kısmı boş bırakılmıştır

Miklep kısmındaki kompozisyon ise ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiştir. Bu bölümde bulut motiflerinin yanı sıra tepelik ve bitkisel süsleme öğeleri kullanılmıştır. Miklep üzerindeki zencerek alanı da ince ve kalın soğuk çizgilerle çevrelenmiş olup içi boş bırakılmıştır. Cilde ait görsel Şekil 754'te sunulmuştur. Eserin yan kâğıdı ve miklep içine, ebru kâğıdı yapıştırılmıştır (Şekil 755). Cilt üzerinde bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışta uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 149 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır bulunmaktadır. Metin nesih hatla yazılmıştır, harekeleme sınırlıdır. Elif harflerinde zülfe kullanımı gözlemlenmektedir. Harf anatomilerine tam anlamıyla riayet edilmemiştir. Bu özellikler, yazının estetik bir kaygıdan ziyade istinsah amacıyla hazırlandığını göstermektedir. Bazı sayfa kenarlarında nesih hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara yer verilmiştir. Eserde istinsah tarihi ile müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. 1b-2a sayfalarında metin kısmı, 2 mm'lik siyah renkte kuzu ile diğer sayfalarda kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 754

EİMK 293 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 755

EİMK 293 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 756

EİMK 293 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 295

EİMK 294 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 294
Eski Kayıt No	: 501
Eser Adı	: Şerhu Akaidi Nesefiyye
Eser Konusu	: Akaid
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.956/m. 1549-1550
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+113+i
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 190x128 mm, Yazı: 110x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem ve kiremit renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla oluşan lekelerle yıpranmış olup, sertab kısmında önemli ölçüde yırtılmalar bulunmaktadır. Eserin su ile temas etmesi sonucu sayfalarında genel bir sararma ve kararma gözlemlenmektedir. Bazı formalar ciltten ayrılmış bazıları tamamen kopmuş durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahiptir. Kompozisyonda sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Dendanlarla sınırlandırılan şemsenin dört tarafından cilt kenarına kadar soğuk çizgi çekilmiştir. Köşebent kısımları 45 derece açı ile oluşturulmuştur. Zencerek kısmı içi boş bırakılmış, iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Sertabın etrafı soğuk çizgilerle çerçevelenmiş, orta kısmına eserin adının yazılı olduğu bir etiket yapıştırılmıştır.

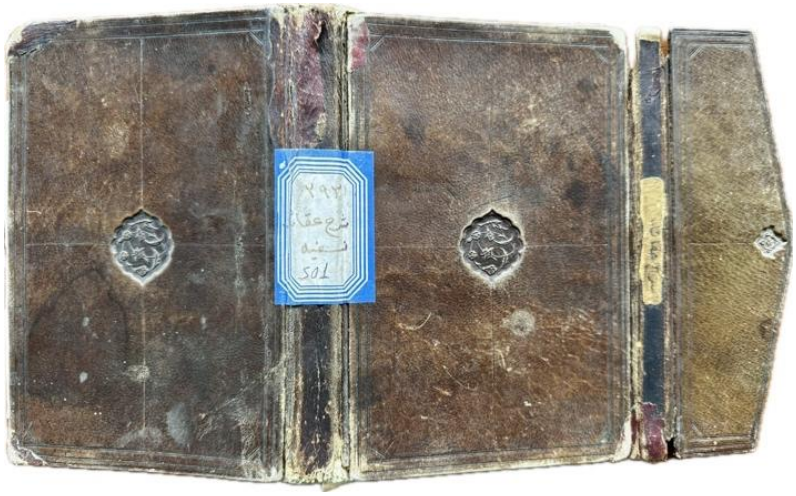
Miklep kısmındaki salbekler tepelik formunda olup ortabağ rûmî ve bitkisel motiflerlerden müteşekkil simetrik bezeme yapılmıştır. Üst kısmından soğuk çizgi çekilmiştir. Köşebent kısmı yine 45 derece açıyla belirlenmiştir. Zencerek alanı içi boş bırakılmış, iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışta yapılmıştır (Şekil 757).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 113 varak olup her sayfa 13 satır hâlinde, nesih hat ile ve sınırlı harekeleme ile yazılmıştır. Satır içine sığdırmak amacıyla bazı harfler kelimenin üzerine eklenmiş, ayrıca mürekkebin akışkanlığından dolayı bazı harfler silik veya kalın yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında Mustafa Efendi mührü, 1b sayfasında ise Mustafa ve İbrahim Efendi'ye ait olmak üzere iki mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında ta'lîk hat ile yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Müellif ve müstensih bilgisine eserde rastlanmamıştır. Metin örneği Şekil 758'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. 1b sayfasında besmele zer mürekkeple yazılıp etrafına siyah tahrir çekilmiştir.

Şekil 757

EİMK 294 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 758

EİMK 294 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 296

EİMK 295 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 295
Eski Kayıt No	: 317
Eser Adı	: Dîvân-ı Hâfız
Eser Konusu	: Edebiyat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Hâfız-ı Şirâzî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman
Dili	: Farsça ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 189
Satır Sayısı	: 12 st.
Boyut	: Kâğıt: 179x120 mm, Yazı: 120x60 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi yeşil ve pembe renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renklerinde geometrik desenlerle süslü suni deri ile kaplanmıştır. Varakların su alması nedeniyle kitap kurtları tarafından tahrip edildiği görülmektedir. Bu durum, eserin fiziksel bütünlüğünü tehdit etmekte ve acil restorasyon çalışmalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahverengi ve vişneçürüğü renginde geometrik desenli suni deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 759).

Hat özellikleri. Eserin ilk varakları eksiktir. Mevcut eser, 189 varaktan oluşmakta ve her sayfada 12 satır içeren manzum bir metindir. Yazı, genel hatlarıyla başarılı bir izlenim vermektedir. Bununla birlikte, satırlarda bütünlüklü bir düzen görülmemektedir. Bazı satırlar sıkışık, bazıları ise daha seyrek biçimde istinsah edilmiştir. Keşideler, kimi yerlerde uzatılarak yazıya estetik bir görünüm kazandırılmıştır. Harfler arası boşluklar genel olarak korunmuş ve yazının genelinde görsel bütünlük sağlanmıştır. Ayrıca 189a numaralı sayfada Faik Osman adına şahsi bir mühür yer almaktadır. Eserde istinsah tarihi ile müstensihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örnekleri Şekil 760, Şekil 762 ve Şekil 766'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde metin, beyitler ve tek satırlık dizeler halinde, altın cetveller arasına yerleştirilmiştir. Bazı varaklarda satır aralarında beynes-sütûr tekniği uygulanmıştır. Satırların ve beyitlerin her iki tarafı; altın, sülyen, yeşil ve mavi renklerde yapılan basit bitkisel motiflerle bezenmiş; iki tarafına da yine bu renklerle penç ve yaprak motifleri eklenmiştir. Tüm sayfalarda metin alanı, altın cetvellerin yanı sıra sülyen ve vişneçürüğü tonlarında kuzular ile çevrelenerek görsel bütünlük sağlanmıştır.

Eserin 11b sayfasında metin kısmı, altın cetvel ile iki sütuna ayrılmış olup yazı alanı, altın ile beyne's-sütûr tekniği kullanılarak hazırlanmıştır. Fasıl başı tezhibi, ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiş dikdörtgen bir alan üzerine uygulanmıştır. Orta zeminde sıvama altın kullanılmış, başlık üstübeç mürekkeple yazılmıştır. Yazı alanı, beyaz ve siyah dendanlarla çevrelenmiş olup iki yanına altın zemin üzerine sülyen renkte basit bitkisel motifler yapılmıştır. Alanın geri kalan kısmı lacivert zeminli olup, üzerine altın, yeşil ve sülyenle penç ve yaprak motifleri uygulanmıştır. Dış çerçeve altın cetvellerle ve altın zemin üzerine (+, :) formunda kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır.

Tezhibin üst kısmında yer alan taç bölümünde ½ oranında simetrik bir düzen tercih edilmiştir. Lacivert zemin ve altın paftalar üzerinde rûmî, penç ve yaprak motiflerinden oluşan bir tezyînat altın, beyaz, sülyen ve yeşil renklerle yapılmıştır. Alan, dendanlarla sınırlandırılmış olup uç kısımlara altın tepelikler ve aralarına lacivert tığlar yerleştirilmiştir. Ancak bazı tığlar zamanla silinmiştir (Şekil 761).

173a sayfasında yer alan unvan tezhibi, dikdörtgen bir alan içerisinde yer almaktadır. Ana zemin rengi lacivert olup merkezde zemini boyasız bir pafta içine siyah mürekkeple başlık yazılmıştır. Yazı alanının çevresi altın dendanlarla kuşatılmıştır. Bu alanın her iki ucunda, zemini boyasız bırakılmış altın zeminli paftalar yer almaktadır. Paftaların içerisine, altın ve sülyen renkte penç ve yaprak motifleri yapılmış olup kenarları altın dendanlarla çevrelenmiştir. Diğer paftalar sülyen renkte yarım rûmî motiflerin zemini boyasız bırakılması ile oluşturulmuştur (Şekil 763).

182b sayfasında yer alan unvan tezhibi, dikdörtgen bir alan içerisinde yer almakta olup, orta bölümde sıvama altın zeminli bir pafta içine siyah mürekkeple başlık yazılmıştır. Yazı alanının çevresi sülyen renkte dendanlarla kuşatılmıştır. Bu alanın her iki ucunda, altın zeminli paftalar yer almaktadır. Paftalar sülyen renk ile karelere ayrılmış ve karelerin içine yeşil renkte penç motifleri yapılmıştır. Diğer paftalar ise tepelik formunda düzenlenmiş, yeşil renkte çerçevelenmiş ve ortalarında altın penç motifleri yer almaktadır. Kompozisyonun geri kalan zemini lacivert olarak tasarlanmış olup bu alan üzerine eflatun renkli motifler uygulanmıştır.

Bazı bölümlerde renkler karışmış ve kısmen solmuş olup, zamanla meydana gelen yüzey kayıpları dikkat çekmektedir (Şekil 765).

Diğer sayfalarda olduğu gibi 188b sayfasında da yazı kenarlarında boş kalan kısımlara basit bezemeler yapılmıştır. Metin, 189a sayfası klasik biçimde temmet kaydıyla sonlandırılmış olup bu kısım üçgen biçiminde altın cetvel içerisine yazılmıştır. Bu alanda boşlukları bezemek amacıyla sülyen ve yeşil renklerde basit penç ve yapraklar yapılmıştır (Şekil 766). Tezyînatta kullanılan motif, renk ve teknik klasik anlayışta olmakla birlikte, bezemede görülen sadelik eserin geç klasik döneme ait olduğunu göstermektedir. Bu özellikler, eserin XVII-XIX. yüzyıllar arasında tezyîn edilen örneklerle benzerlik taşıdığını ortaya koymaktadır.

Şekil 759

EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 760

EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 11b Sayfası

Şekil 761

EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 11b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 762

EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 173a Sayfası

Şekil 763

EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 173a Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 764

EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 182b Sayfası

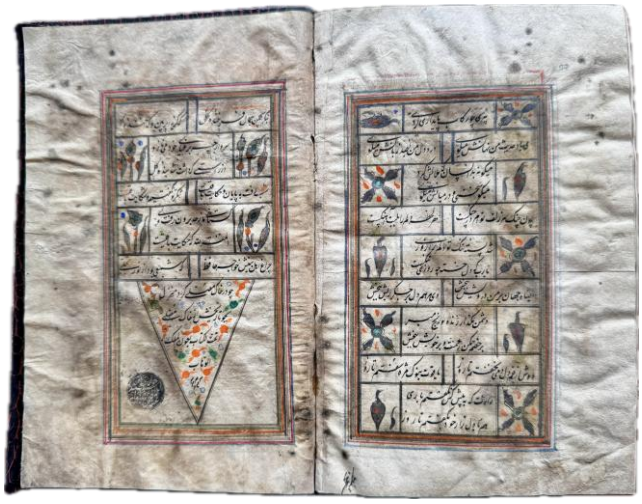
Şekil 765

EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 182b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 766

EİMK 295 Envanter Numaralı Eserin 188b 189a Sayfaları

Tablo 297

EİMK 296 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 296
Eski Kayıt No	: 248
Eser Adı	: Dürerü'l Hükkâm
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 877/m. 1472-1473
Müellifi	: Ali Haydar Efendi
Müstensih	: el-Hâc Halil Cafer el-Bosnevî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Rika' (Hatt-ı İcâze)
Varak Sayısı	: v+321+i
Satır Sayısı	: 35 st.
Boyut	: Kâğıt: 186x110 mm, Yazı: 134x62 mm
Mürekkep	: Siyah kırmızı ve zer
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, dış etkenlere karşı yeşil renkli bir bezle kaplanmıştır. Bazı formalar ciltten ayrılmaya başlamış, bazıları ise tamamen kopma eşiğindedir. Nemli ortamlarda kalması nedeniyle sayfalarda su ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Ayrıca, varakların birleşme kısımlarında kitap kurdu tahribatı tespit edilmiştir. Bu durum, eserin genel görünümünü olumsuz etkilemiş ve korunması için gerekli restorasyon çalışmalarının yapılması gerektiğini göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eser, yeşil renkli bir bezle kaplanarak dış etkenlerden korunmuştur. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Cilt üzerinde yer alan şemse tezyînatı, geometrik bir form içerisine yerleştirilmiş olup, kompozisyon ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiştir. Şemse içerisinde kullanılan rûmî motifler, altınla yazma tekniğiyle uygulanmıştır. Motifler, yekşah adı verilen aletle yönlerine uygun biçimde işlenerek yüzeye hacim kazandırılmıştır. Motifler arası boşluklar, altın noktalarla zenginleştirilmiştir. Şemse, etrafı altın dendan, tığ ve noktalar ile çevrelenerek bezenmiştir. Kompozisyonun her iki ucuna altınla tepelikler eklenmiştir. Cildin dört kenarı, altınla yapılmış "S" biçimli zencerek ile çevrelenmiştir. Sertab kısmı, sade bırakılmış olup yalnızca çift altın cetvelle kuşatılmıştır.

Miklep bölümünde ise, damla formunda şemse yer almakta ve bu bölüm de benzer biçimde ¼ simetrik rûmî motiflerle tezyîn edilmiştir. Şemse çevresi altın dendan, tığ ve noktalarla süslenmiştir. Miklep üç tarafından altınla çekilmiş zencerek motifiyle, üçgen kısmı ise çift altın cetvelle sınırlandırılmıştır. Cilde ait görsel Şekil 767'de sunulmuştur.

Eser, XV. yüzyılda yazılmış olsa da ciltte görülen teknik ve tezyînî özellikler bakımından, XVII. ve XVIII. yüzyıl Osmanlı cilt sanatına ait üsluplarla güçlü benzerlikler taşımaktadır. Bu durum, eserin daha sonraki bir dönemde ciltlendiğini düşündürmektedir.

Hat özellikleri. Eser fihrist bölümüyle başlamış olup bu bölümdeki ana başlıklar zer mürekkeple, alt başlıklar ise is mürekkebiyle yazılmıştır. Metin kısmı, 321 varaktan oluşmakta ve her sayfada 35 satır hâlinde is mürekkebiyle ve rika' hattıyla istinsah edilmiştir. 1b sayfasında İbrahim, Mustafa ve Seyyid Muhammed Emin isimlerine ait olmak üzere toplam beş mühür yer almaktadır. Satırlar arasındaki aralık oldukça dardır. Harf oranlarında belirgin bir düzen görülmemekte ve satır hizalarında da zaman zaman uyumsuzluklar gözlemlenmektedir.

Yazı karakteri ve uygulama biçimi, dönemin hat eserleriyle karşılaştırıldığında, bu eserin bir hattat tarafından değil, bir müstensih tarafından istinsah edildiği düşünülmektedir. Dolayısıyla metin, estetik amaçtan ziyade işlevsel ve istinsaha yönelik bir yazı anlayışını yansıtmaktadır. Metin örneği Şekil 770'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist ve 1b sayfasına unvan tezhibi yapılmıştır. Eserin fihrist kısmı, altın cetveller kullanılarak paftalara ayrılmıştır (Şekil 768). Başlıklar zer mürekkeple, bab ve fasıllar ise kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Bu kısımda ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiş bir başlık tezhibi yer almaktadır. Dikdörtgen alan içerisinde, merkezde sıvama altın zeminli bir pafta bulunmaktadır ve bu alan beyaz ve vişneçürüğü renkte uygulanmış dendanlarla çevrelenmiştir. Tezhibin iki ucuna altın zeminli tepelikler yerleştirilmiş; bu tepeliklerin zemin rengi vişneçürüğü renktedir. Ana zemin lacivert renkte olup, altın ayırma rûmîlerle paftalar oluşturulmuştur. Bu paftaların zemini altındır. Tezyînatta sarı, açık pembe, vişneçürüğü, yeşil ve beyaz renkler kullanılmış; bu renklere tonlama uygulanarak derinlik sağlanmıştır. Kompozisyonda hatâyî, penç ve gonca motiflerine yer verilmiştir. Dikdörtgen alan, altın cetvellerle çevrelenmiş olup dış kısmı yeşil zeminli (+, :) biçimli kenarsuyu ile kuşatılmıştır.

Tezhibin taç kısmı, ½ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Orta kısımda, altın ayırma rûmîlerle paftalar oluşturulmuş ve üst bölümüne altın zeminli bir tepelik yerleştirilmiştir. Kompozisyonun iki kenarında yer alan orta bağ rûmîlerin zemini vişneçürüğü rengindedir. Bu bölümde, dikdörtgen alanla benzer bitkisel motifler kullanılarak tezyînat yapılmıştır. Tezyînatın

etrafı altın ve vişneçürüğü renklerinde dendanlarla çevrilmiş olup dendanların üzerine sıralı halde lacivert noktalar yapılmıştır. Taç kısmının üzerine ise lacivert renkte bitkisel tığlar uygulanmıştır (Şekil 769).

Eserin 1b unvan sayfasında, metnin üzerinde yer alan dikdörtgen alan içerisinde yoğun süslemeye sahip bir tezyînat kompozisyonu bulunmaktadır. Tezyînat, siyah zemin üzerine uygulanmış sarılma rûmî ve hatâyî grubu motiflerinden oluşan "S" biçimli helezonik dallardan oluşmaktadır. Bu dikdörtgen alan, altın cetvel ve eflatun zeminli (+, :) biçimli kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Bu kompozisyonun dış çerçevesinde, açık mavi zemin üzerine zencerek ile bezeli ikinci bir bordür yer almaktadır. Bu alan da altın cetvellerle belirlenmiş ve yeniden eflatun zeminli (+, :) biçimli kenarsuyu ile çevrelenmiştir.

Tezhibin taç kısmı ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiş olup, orta bölüm kubbe formunda yukarı doğru yükseltilmiştir. Taç kısmı, altın ve lacivert zeminli paftalardan oluşmakta ve lacivert zeminli orta bağ rûmîlerin içerisine turkuaz renkte tepelikler yerleştirilmiştir. Kompozisyonda altın, turkuaz, vişneçürüğü, kırmızı, eflatun, sarı, pembe, beyaz ve mavi renkler kullanılarak rûmî ve hatâyî grubu motiflerle süsleme yapılmıştır. Taç kısmı sülyen ve lacivert renkte dendanlarla çevrelenmiş olup belirli aralıklarla yerleştirilmiş lacivert renkte bitkisel tığlarla tezhip tamamlanmıştır.

Eserin 1b sayfasında metin, altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir. 2a sayfasında ise yine altın cetvel ve lacivert kuzu ile çevrelenmiştir (Şekil 771). Diğer sayfalarda da benzer şekilde metinler altın cetvelle çevrelenmiştir. Sayfa üzerindeki başlıklar ve durak isimleri zer mürekkeple yazılmıştır. Bazı belirli kelimeler zer mürekkeple yazılmış olup belirli kısımların üzeri ise kırmızı mürekkeple çizilerek işaretlenmiştir. Eserde yer alan renk, motif ve kompozisyon klasik anlayıştadır.

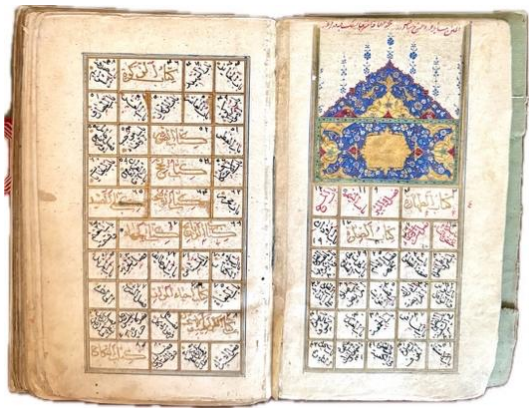
Şekil 767

EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 768

EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası

Şekil 769

EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin Fihrist Sayfası Başlık Tezhibi Detay

Şekil 770

EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 771

EİMK 296 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 298

EİMK 297 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 297
Eski Kayıt No	: 723
Eser Adı	: eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye
Eser Konusu	: Biyografi (Osmanlı Alimlerinin Hayatı)
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Taşköprizâde Ahmed Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/ m. 1786/1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+171+i
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 191x122 mm, Yazı: 147x65 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, kenar kısımlarında tahribata uğramıştır. Bazı varaklar su alması nedeniyle sararma, mürekkep ve küf lekeleri oluşmuştur. Bazı formalar gevşemiştir. Nemden dolayı mürekkeplerin yayılması ve sayfaların birbirine yapışması gibi sorunlar da gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak bulunmaktadır. Kapaklara herhangi bir tezyînat uygulanmamıştır. Cildin çevresi soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir (Şekil 772). Yan kâğıt olarak ebru kâğıdı kullanılmıştır (Şekil 773).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 171 varak olup her sayfa 23 satır hâlinde, nesih hatla ve sınırlı harekeleme ile yazılmıştır. Bazı sayfalar daha düzenli istinsah edilmiştir. 1a sayfasında Faik Osman'a ait şahsi mühür ile okunamayan iki mühür yer almaktadır. 1b ve son sayfada ise Faik Osman'a ait vakıf mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında nesih hat ile yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar mevcuttur. Eserde istinsah tarihi ve müstensih bilgisine rastlanmamıştır. Metin örneği Şekil 774'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

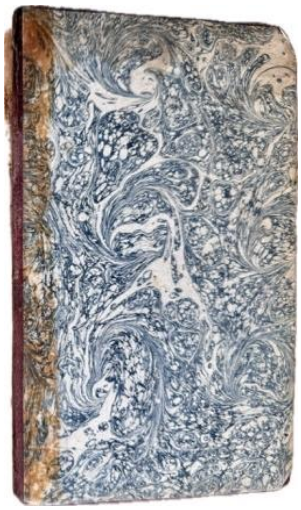
Şekil 772

EİMK 297 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 773

EİMK 297 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 774

EİMK 297 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 299

EİMK 298 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 298
Eski Kayıt No	: 316
Eser Adı	: Subhatü'l Ebrâr
Eser Konusu	: Divan Edebiyatı
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Molla Abdurrahman el-Câmî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Farsça ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 155
Satır Sayısı	: 10 st.
Boyut	: Kâğıt: 188x110 mm, Yazı: 117x56 mm
Mürekkep	: Siyah ve mavi
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve pembe renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle şemse tezyînatının bulunduğu kısımda kitap kurdu tahribatına uğramış ve çeşitli lekelerle kaplanmıştır. Eserin su alması sonucu varaklarda sararma, lekelenme ve mürekkep akmaları gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Eserin acil restorasyon çalışmaları gerektirmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapak tezyînatı aynı olup üzerine soğuk baskı tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Kompozisyon sazyolu üslupta olup hatâyî, penç, gonca ve hançer yapraklardan oluşan serbest bir anlayışta tasarım yapılmıştır. Şemse etrafı dendanlarla çevrilmiştir. Cildin etrafı soğuk baskı tekniğinde "S" biçimli zencerek ile çevrelenmiş olup zencereğin iki tarafına soğuk çizgiler çekilmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 775).

Hat özellikleri. Eser, 155 varaktan oluşmakta ve her sayfada 10 satır yer almaktadır. Metin, siyah mürekkeple ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Ancak bazı varaklarda belirli kısımlar, mavi mürekkeple ve nesih hatla yazılmıştır. Bu kısımlarda kullanılan nesih hattının, ta'lîk hatla kıyaslandığında aynı düzeyde bir yazı kalitesi sergilemediği gözlemlenmektedir.

Yazı genel hatlarıyla başarılı bir izlenim vermekte, belirgin bir estetik uyum sergilemektedir. Harf oranlarının korunmasına özen gösterildiği ve harfler arası bağlantıların akıcı bir şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durum, metnin hem okunabilirliğini hem de görsel bütünlüğünü olumlu yönde etkilemiştir. Yazının yapısal özellikleri, müstensihin hat sanatı eğitimi aldığına ve ta'lîk hattı meşkinde yetkinlik kazandığına işaret etmektedir. Ta'lîk hattının yetkin örneklerinin verildiği XIX. yüzyıl ve sonrasına ait olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca 1b sayfasında Abdullah Edib adına h. 1262 tarihli vakfiye yazısı ve mührü bulunmaktadır. Eserin 155a sayfasında bulunan ferağ kaydı ve üç mühür, silinmiş olduklarından okunamamıştır. Metin örneği Şekil 776'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi yer almaktadır. Metin kısmının üstünde bulunan dikdörtgen formdaki alanın ana zemin rengi laciverttir. Bu alanın ortasında, sıvama altın zemin üzerine hatt-ı icâze ile yazılmış bir yazı alanı bulunmaktadır. Yazı alanı, altın helezonik dal ve yaprak motifleriyle çevrelenmiş olup etrafı ise hurde rûmîlerle çevrelenmiştir. Yazı alanının her iki yanına, altın zeminli altın ayırma rûmîlerle bezenmiş paftalar yerleştirilmiştir.

Dikdörtgen alanın tamamı, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleriyle; altın, mavi, yeşil ve vişneçürüğü renkler kullanılarak tezyîn edilmiştir. Bu kompozisyon, 1-3-1 düzeninde uygulanmış altın cetveller ve lacivert renkte kenar suyu ile kuşatılmıştır. Kalın bordür kısmının zemini lacivert renkte olup, bu alanda hatâyî, penç ve yaprak motifleri altın, lacivert, beyaz ve yeşil renklerle uygulanmıştır. Bazı motiflere vişneçürüğü renkte tonlama yapılmıştır. Belirli aralıklarla ve karşılıklı yerleştirilmiş altın tepelik motifleriyle zenginleştirilen bu bordür, yine 1-3-1 düzeninde altın cetveller ve yeşil kenar suyu ile çevrelenmiştir. Dış çerçevede ise tekrar altın cetveller ve iki lacivert kenar suyu kullanılmıştır.

Taç kısmında yer alan tezyînat, ½ oranında simetri esasına göre düzenlenmiş bir kompozisyondan oluşmaktadır. Ana zemin lacivert renkte olup, kubbe bölümü altın ayırma rûmîlerle oluşturulmuş ve sıvama altın zemin üzerine uygulanmıştır. Kubbenin her iki yanında yer alan orta bağ rûmîleri de sıvama altın zeminlidir. Tüm yüzey, hatâyî grubu motiflerle; altın, lacivert, beyaz ve yeşil renkler kullanılarak bezenmiş olup bazı motiflere tonlama yapılmıştır. Kubbe bölümü altın ve lacivert dendanlarla, diğer alanlar ise altın cetveller ve lacivert kuzu ile çerçevelenmiştir. Kompozisyonun üst kısmına lacivert renkte tığlar eklenerek tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 777).

Eserde 1b ve 2a sayfalarında metin kısmı altın cetvel ve mavi renkte kuzu diğer kısımlarda 1 mm'lik altın cetvel ile çevrelenmiştir. Söz konusu tezhip, klasik klasik anlayışta yapılmıştır.

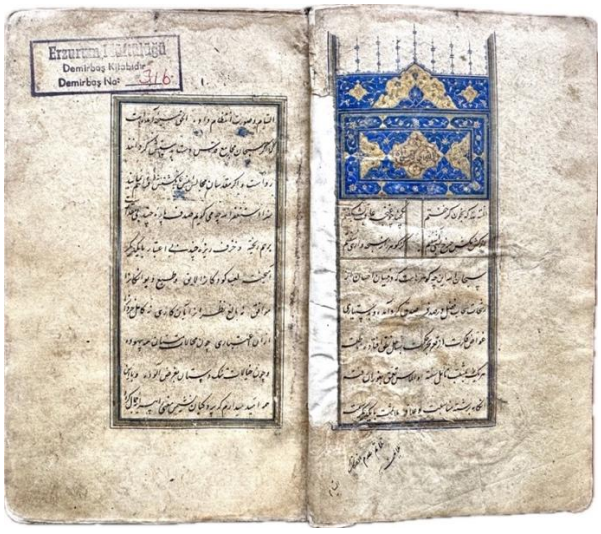
Şekil 775

EİMK 298 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 776

EİMK 298 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 777

EİMK 298 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 300

EİMK 299 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 299
Eski Kayıt No	: 719
Eser Adı	: Hâşiyetu Molla Abdullah
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 129
Satır Sayısı	: 10 st.
Boyut	: Kâğıt: 183x120 mm, Yazı: 127x63 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanla oluşan lekeler ve mülemma tekniğiyle yapılmış tezyînatın aşınmasıyla zarar görmüştür. Sertab kısmında yırtıklar oluşmuş ve bu kısımlara vişneçürüğü renkli parçalar yapıştırılarak basit bir onarım yapılmıştır. Bazı varaklar ise kâğıt yapıştırılarak güçlendirilmeye çalışılmıştır. Ciltte ve bazı varaklarda kitap kurdu tahribatı tespit edilmiştir. Ayrıca, varaklarda lekeler ve mürekkep akmaları görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine mülemma tekniğinde şemse tezyînatı uygulanmıştır. Kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiş, ayrıca tığlar yapılmıştır. Şemsenin iki ucuna çizgi çekilmiş olup uç kısımlarına üç küçük motif yerleştirilmiştir. Köşebent kısmına da küçük bir motif ve tığ uygulanmıştır. Zencerek, altın "S" çivileriyle örgü biçiminde düzenlenmiştir. Sertab kısmında üç dikdörtgen pafta yer almakta, kısa kenarlarına "S" formunda zencerek uygulanmıştır. Orta kısımda, altınla yapılmış altı altın noktadan oluşan bir penç motifi bulunmaktadır.

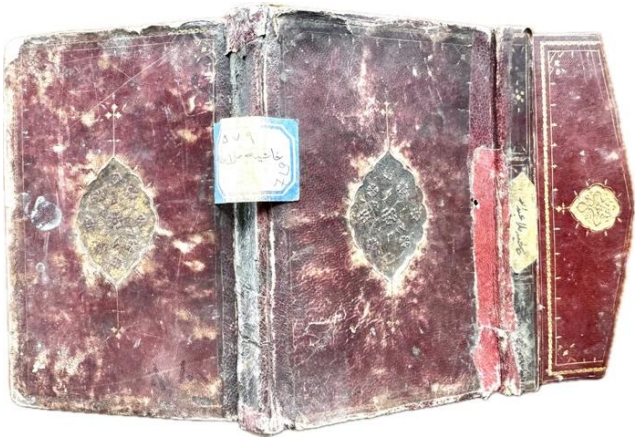
Miklep kısmındaki şemse, damla formunda olup mülemma teknikte ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiştir. Bu alanda bulut ve bitkisel motifler yer almaktadır. Etrafı, fırça ile uygulanmış altın dendan ve tığlarla süslenmiştir. Miklep zencereği altın "S" cetveliyle oluşturulmuş, iki yanına altın cetveller çekilmiştir. İç kısımdaki cetvellerin üzerine tığlar yapılmıştır. Cilde ait görsel Şekil 778'de sunulmuştur. Cildin iç yüzeyi kahverengi deridir.

Hat özellikleri. Eser, 129 varaktan oluşmakta ve her sayfada 10 satır yer almaktadır. Nesih hatla, sınırlı harekeleme ile ve istinsah amacıyla yazılan metin, is mürekkebi kullanılarak yazılmıştır. 1b ve 2a sayfalarında Seyyid Muhammed Emin mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih bilgisi yoktur. Müellif bilgisi de bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 779'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve "gavluhu" kelimesi kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

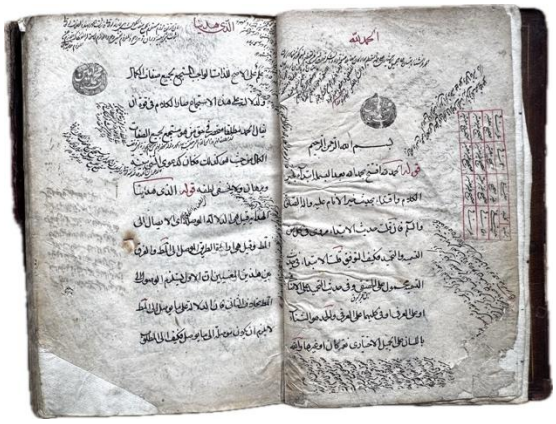
Şekil 778

EİMK 299 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 779

EİMK 299 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 301

EİMK 300 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 300
Eski Kayıt No	: 723
Eser Adı	: eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye
Eser Konusu	: Biyografi (Osmanlı Alimlerinin Hayatı)
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 982/m. 1574-1575
Müellifi	: Taşköprizâde Ahmed Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+237
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 191x134 mm, Yazı: 135x72 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi, krem ve kiremit renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanla oluşan lekeler ve kenarlardaki yırtılmalarla hasar görmüştür. Sırt ve sertab kısımlarında da yırtılmalar oluşmuş, şiraze ön kapaktan ayrılmış ve bazı formaların ciltten ayrılmasına neden olmuştur. Eserin su alması sonucu sayfalar sararmış, kararmış ve çeşitli lekelerle kaplanmıştır. Bazı sayfalarda mürekkep akmaları ve varak kenarlarında kitap kurdu tahribatı gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarıma sahip olup sazyolu üsluptadır. Kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin çevresi dendanlarla sınırlandırılmıştır. Köşebent kısımları 45 derece açıyla oluşturulmuştur.

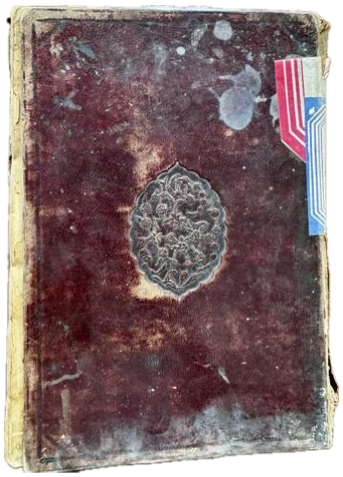
Miklep kısmında beyzî formda bir şemse yer almakta olup, içerisinde hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemsenin çevresi dendanlarla çevrelenmiştir. Köşebent kısmı 45 derece açıyla düzenlenmiş ve soğuk çizgilerle belirlenmiştir. Miklep etrafı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Eserdeki tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir. Cilde ait görsel Şekil 780'de sunulmaktadır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 237 varak olup her sayfa 19 satır hâlinde, nesih hatla yazılmıştır. Belirli kısımlar harekelidir. Aynı harflerin ölçülerinde farklılıklar görülmektedir. Eserin 1a sayfasında iki adet mühür yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında nesih hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müstensih bilgisine rastlanmamıştır. Metin örneği Şekil 781'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Son varaklarda metin kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 780

EİMK 300 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 781

EİMK 300 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 302

EİMK 301 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 301
Eski Kayıt No	: 718
Eser Adı	: Telhîsu'l Miftâh min Me'âni
Eser Konusu	: Belâgat
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 748/ m. 1347-1348
Müellifi	: Ebü'l-Meâlî Celâlüddîn el-Hatîb Muhammed b. Abdirrahmân b. Ömer b. Ahmed el-Kazvînî eş-Şâfiî
Müstensih	: İbrahim b. Şuayb
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+56+i
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 183x130 mm, Yazı: 123x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte lekelenme ve renk solmaları gözlenmektedir. Sertab kısmındaki yırtık, vişneçürüğü renkli bir deri parçasıyla onarılmaya çalışılmış olmakla birlikte tam olarak giderilememiştir. Bazı varaklarda ise mürekkep akmaları ve lekeler gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine, soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyonda yapılmış olup sazyolu üslupta hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerine yer verilmiştir.

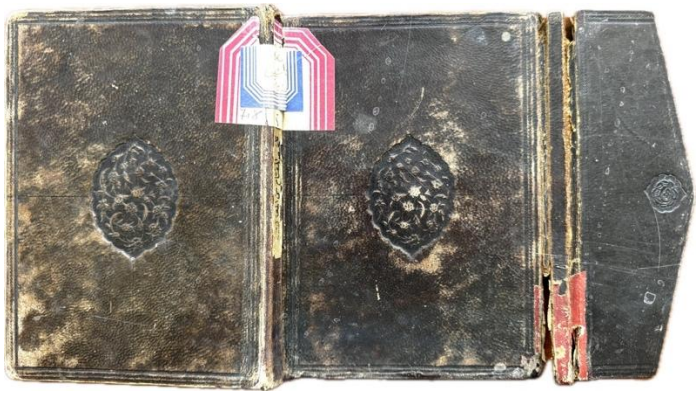
Şemse, dendanlarla çevrelenip dört taraftan çekilen soğuk çizgiler cildin dış sınırlarını oluşturan çerçeve çizgisine kadar uzatılmıştır. Zencerek, ardışık olarak ve ince "S" çivisi ile yapılmıştır. Sertabın çevresi de benzer şekilde soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Miklep kısmında, beyzî formda tasarlanmış şemse motifi içine hatâyî biçimli bir motif yerleştirilmiştir. Miklebin üç tarafı ince "S" biçimli zencerek motifleriyle çevrelenmiştir. Ciltte bulunan tezyînat, üslup bakımından istinsah dönemiyle örtüşmemekte olup, muhtemelen sonradan yapılmıştır. Cilde ait görsel Şekil 782'de sunulmuştur. Cildin yan kâğıdı ile miklep iç yüzeyine ebru kâğıdı yapıştırılmıştır (Şekil 783).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 56 varaktan oluşmaktadır. Her sayfa 15 satır hâlinde, nesih hatla ve sınırlı harekeleme ile yazılmıştır. Bazı sayfalar, hat ve kâğıt rengi bakımından farklılık göstermekte olup muhtemelen sonradan eklenmiştir. 1a sayfasında yer alan iki mühür silinmiş olduğundan okunamamaktadır. Sayfa kenarlarında, nesih ve ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 784'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 782

EİMK 301 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 783

EİMK 301 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 784

EİMK 301 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 303

EİMK 302 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 302
Eski Kayıt No	: 691
Eser Adı	: Hâşiyetü Muhyiddin alâ Şerhi İsagoci Hisamukâtî
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhyiddin et-Talişi
Müstensih	: Hacı Muhammed b. Molla Halil Karrafi
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 52+ii
Satır Sayısı	: 16 st.
Boyut	: Kâğıt: 205x146 mm, Yazı: 148x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte tahribat gözlenmekte olup, ebru kâğıdında yırtılma ve bozulmalar mevcuttur. Şiraze koparak bazı varakların ciltten ayrılmasına neden olmuştur. Su hasarı nedeniyle bazı sayfalarda sararmalar, lekeler ve mürekkep akmaları oluşmuştur. Ayrıca, bazı varakların kenarlarında yırtılmalar gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ile ebru yapıştırılan bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 785).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 52 varaktan ibaret olup her sayfa16 satır hâlinde yazılmıştır. Bazı sayfalar nesih hatla yazılmışken, bazı sayfalardaki yazı tam anlamıyla nesih olarak nitelendirilemez; bazı harflerin rik'a harf formuna yakın şekilde yazılması sebebiyle bu kısımlar "nesih kırması" olarak değerlendirilebilir. Eserin 1a sayfasında, Faik Osman'a ait h. 1194 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Ferağ kaydında bulunan tarih, kısmen silindiği için okunamamıştır. Metin örneği Şekil 786'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 785

EİMK 302 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 786

EİMK 302 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 304

EİMK 303 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 303
Eski Kayıt No	: 691
Eser Adı	: İsagoci
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1108/m. 1696-1697
Müellifi	: Muhyiddin et-Talişi
Müstensih	: Ahmed b. Mustafa
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Seyyid İbrahim Edhem (Sâhibü'l kitab)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 115
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 200x150 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin orijinal halinin ebru ile kaplı olduğu, miklep kısmındaki ebrudan anlaşılmaktadır. Ancak zamanla ebru hasar görmüş ve cilt, açık yeşil renkli geometrik desenli bir kağıtla tamir edilmiştir. Bazı varaklarda nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep akmaları mevcuttur. Ayrıca, bazı formaların gevşemesi, bazı varakların kopma eşiğinde olması ve sayfa kenarlarındaki yırtılmalar, eserin fiziksel yapısını zayıflatmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Sırt ve sertab kısmı kahverengi deri, miklep ise ebru kâğıdındandır (Şekil 787).

Hat özellikleri. Eser, 115 varaktan ibaret olup her sayfa değişken satır sayısında, nesih hatla ve sınırlı harekeleme ile yazılmıştır. Metin, istinsah amacıyla hazırlanmış olup düzenli ve okunaklıdır. Eserin1a sayfasında İbrahim Ethem'e ait (h. 1258/m. 1842-1843) mühür vardır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin ilk kısmı 1b-8b sayfaları arasında, ikinci kısmı 10b-31b sayfaları arasında, son kısmı ise 32b-115a sayfaları arasında yer almaktadır. Metin örneği Şekil 788'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 787

EİMK 303 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 788

EİMK 303 Envanter Numaralı Eserin b 2a Sayfaları

Tablo 305

EİMK 304 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 304
Eski Kayıt No	: 258
Eser Adı	: Ferâiz
Eser Konusu	: Fıkıh (Miras Hukuku)
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1221/m. 1806-1807
Müellifi	: Muhammed b. Ali b. Abdullah b. Mesud
Müstensih	: Muhammed b. Ali
Vâkıfı	: Muhammed b. Ali b. Abdullah b. Mesud
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+90
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 208x145 mm, Yazı: 162x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt üzerindeki kâğıdın tahrip olması, lekelenmelerin meydana gelmesi, sırt ve sertab kısımlarındaki yırtılmalar ile bazı varaklarda görülen nem izleri ve mürekkep lekeleri, eserin genel durumunu olumsuz etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahve renkte deri ve krem-yeşil renkte kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklepte kısmına ebru kâğıt yapıştırılmıştır. Cilde ait görsel Şekil 789'da sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 90 varak olup her sayfada 21 satır ta'lîk hatla yazılmıştır. Sayfaların bir bölümü daha düzenli bir biçimde istinsah edilmişken, bazıları daha hızlı yazılmıştır. Kullanılan mürekkep, yer yer harflerin daha kalın görünmesine sebep olmuştur. Metin cetvelle çevrelenmemiş olmakla birlikte, yazının genelinde düzenli bir tertip sağlanmaya çalışılmıştır. Bazı varaklarda şukka yer almakta; ayrıca sayfa kenarlarında yine ta'lîk hat ile derkenar/hâşiye mahiyetinde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin muhtevası belirli bölümlere ayrılarak tasnif edilmiştir. Metin örneği Şekil 790'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 789

EİMK 304 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 790

EİMK 304 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 306

EİMK 305 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 305
Eski Kayıt No	: 736
Eser Adı	: Şerhu Ferâiz-i Şehâbeddîn
Eser Konusu	: Fıkıh (Miras Hukuku)
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1010/m. 1601-1602
Müellifi	: Abdülhalim b. Abdullah el-Müskirî (Muskirî)
Müstensih	: Ali b. Emrullah
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 75
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 199x132 mm, Yazı: 145x75 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru büyük ölçüde tahrip olmuş olmakla birlikte, miklep kısmında daha iyi korunmuştur. Sırt, sertab kısmında tahribat vardır. Bazı varaklarda nem den ötürü lekeler olsa da eser genel olarak iyi durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi kahve renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Miklepte bulunan ebru daha iyi durumdadır (Şekil 791).

Hat özellikleri. Eser, 75 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Ancak harf oranlarına tam olarak riayet edilmediği, yazımda yer yer tutarsızlıkların bulunduğu görülmektedir. Eserin 1b–2a sayfalarında ve son sayfasında Seyyid Muhammed Emin'e ait mühür bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 792'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 791

EİMK 305 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 792

EİMK 305 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 307

EİMK 306 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 306
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Divan
Eser Konusu	: Edebiyat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Farsça ve Arapça
Yazı Türü	: Ta’lîk
Varak Sayısı	: 40
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 223x147 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru, zamanla tahribata uğramıştır. Bazı varaklarda nemin etkisiyle oluşan lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi açık kahve renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 793).

Hat özellikleri. Eser, 40 varaktan oluşmaktadır. Değişken satır sayılarıyla ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. İlk varakları eksik durumdadır. Ayrıca varakların büyük bir kısmı boştur ve üzerinde herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 794'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

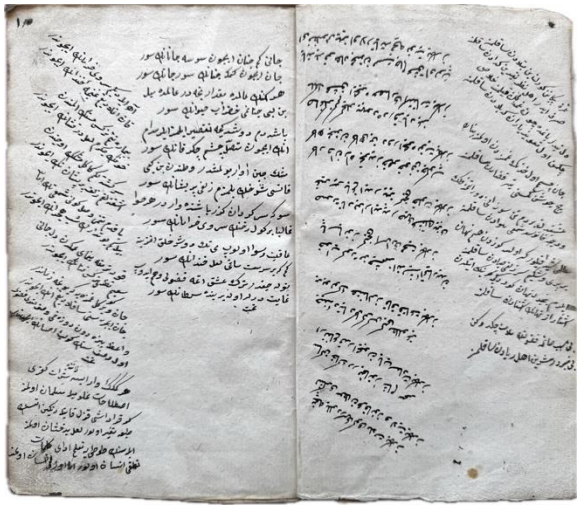
Şekil 793

EİMK 306 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 794

EİMK 306 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 308

EİMK 307 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 307
Eski Kayıt No	: 731
Eser Adı	: Kavâidi Kelâmullah
Eser Konusu	: Genel Konular
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 982/m. 1574-1575 (1. Kısım) h. 1060/m. 1650 (2. Kısım)
Müellifi	: İbrahim b. Muhammed
Müstensih	: Muhammed b. Mustafa b. Habib (1. Kısım) İbrahim b. Muhammed b. İbrahim Halil (2. Kısım)
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: 76+i
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 202x131mm, Yazı: 177x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru, zamanla tahrip olmuş ve miklep kısmında lekeler oluşmuştur. Sertab ve sırt kısımlarında yırtılmaların yanı sıra, sırt kısmında kurt tahribatı tespit edilmiştir. Eserin su alması nedeniyle ortaya çıkan sararma ve mürekkep lekeleri mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile ebru kâğıdı kullanılarak oluşturulmuş çârkûşe cilt örneğidir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 795). Cilt yan kâğıdı sarı renktedir.

Hat özellikleri. Eserin ilk varakları eksiktir. Metin kısmı, 76 varak olup her sayfada 21 satır bulunmaktadır. İlk bölüm nesih, ikinci bölüm ise ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Nesih hattında satıra tam olarak oturmayan kısımlar ile harf oranlarında düzensizlikler göze çarpmaktadır. Kullanılan mürekkep ise bazı bölümlerde harflerde kalınlaşmalara yol açmıştır.Ta'lîk hat da istinsah amaçlı yazılmıştır. 1a sayfasında "Muhammed Emin" adına kayıtlı bir mühür bulunmaktadır.

1b–32b varaklarındaki ferağ kaydından, bu kısmın müstensih Muhammed b. Mustafa b. Habib tarafından h. 982 yılında yazıldığı anlaşılmaktadır. 34b–76b varaklarında yer alan ikinci bölüm ise h. 1060 tarihinde İbrahim b. Muhammed b. İbrahim Halil adlı müstensih tarafından yazılmıştır. Birinci kısımda Şerhu'l Cezeriyye adlı eser, ikinci kısımda ise besmele tefsiri ve dilbilgisine dair çeşitli açıklamalar yer almaktadır. Metin örneği Şekil 796'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 795

EİMK 307 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 796

EİMK 307 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 309

EİMK 308 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 308
Eski Kayıt No	: 738
Eser Adı	: Ferâiz
Eser Konusu	: Fıkıh (Miras Hukuku)
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 83+iv
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 187x143 mm, Yazı: 120x102 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağında kurt tahribatı ve köşe kısımlarında yırtılmalar olduğu görülmektedir. Sırt kısmında yapılan tamirde vişneçürüğü deri kullanılmış olup miklepte de tahribatlar mevcuttur. Bazı varaklar kağıtla güçlendirilerek tamir edilmeye çalışılmıştır. Ancak eser genelinde su alımından kaynaklanan sararma ve lekelenmeler, özellikle varak kenarlarındaki kurt tahribatlarıyla acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Cilt üzerinde herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır (Şekil 797).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 83 varaktan oluşmakta ve her sayfa 13 satır nesih hatla yazılmıştır. Metin, istinsah amacıyla yazılmıştır ve belirli kısımlarında harekeleme yapılmıştır. Sayfa kenarlarında yine nesih hatla, belirli bir düzen içerisinde derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin 1b ve son sayfasında Seyyid Muhammed Emin adına kayıtlı mühürler yer almaktadır. Nüshada tarih, müstensih ve müellif bilgisine rastlanmamaktadır. Metin örneği Şekil 798'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 797

EİMK 308 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 798

EİMK 308 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 310

EİMK 309 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 309
Eski Kayıt No	: 738
Eser Adı	: Kitâbu Hadis
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta’lîk
Varak Sayısı	: 56+i
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 202x142 mm, Yazı: 140x83 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru, kurtların tahribatına uğramış ve büyük ölçüde zarar görmüştür. Cilt, eserle bütünlüğünü kaybetmiş ve bazı formalar kopmak üzeredir. Eserin su alması sonucu ortaya çıkan sararma, lekeler ve mürekkep akmaları, metnin okunabilirliğini önemli ölçüde azaltmıştır. Özellikle son sayfaların kenarlarındaki yırtılmalar ve mürekkep akması, eserin acil restorasyona ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile ebru kullanılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 799).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 56 varaktan oluşmakta olup her sayfada 15 satır ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Yazı genel olarak istinsah amacıyla kaleme alınmış olup, bazı kısımlarda düzensizlikler göze çarpmaktadır. Kullanılan mürekkebin yoğunluğu nedeniyle bazı kısımlar daha kalın yazılmıştır. Eserin ilk varakları eksiktir; ayrıca müellif, müstensih ve tarih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 800'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

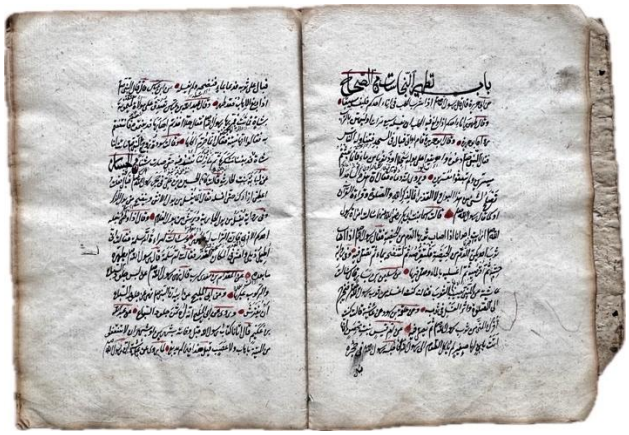
Şekil 799

EİMK 309 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 800

EİMK 309 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 311

EİMK 310 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 310
Eski Kayıt No	: 691
Eser Adı	: İsagoci ve Muhtelif Yazmalar
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi ve Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk ve Nesih
Varak Sayısı	: 109
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 202x150 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahribata uğramış, lekeler meydana gelmiştir. Sırt kısma kahve renkte deri yapıştırılarak tamir edilmiş olup eklenen parça ciltten ayrılmak üzeredir. Eser su aldığından varaklarda sararma, kararma ve lekeler oluşmuştur. Bazı varaklarda mürekkep lekeleri metnin okunmasını zorlaştırmıştır. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir görmüştür. Bazı varaklarda kurt tahribatı oluşmuş ve varak kenarlarında yırtılmalar olmuştur. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 801).

Hat özellikleri. Eser 109 sayfadan oluşmakta olup farklı bölümlerden meydana geldiği için satır sayıları değişkenlik göstermektedir. Yazıda nesih ve ta'lîk hat kullanılmıştır. Ta'lîk hat kurallarına tam olarak riayet edilmeden yazılmış, harfler oranlarına dikkat edilmeden kimi yerde kalın kimi yerde ise daha ince çizilmiştir. Nesih kısımlarda harekeleme bulunmamaktadır. Yazı özelliklerinde farklılıklar dikkati çekmekte; bazı sayfalar daha düzenli, bazıları ise hızlıca yazılmış izlenimi vermektedir. Metin örneği Şekil 802'de sunulmuştur.

Eser, ferâiz (miras hukuku) konusuyla başlayan bir çalışmadır. Mantık ve fıkıh konularını da içeren metnin 4b sayfasında biten ilk bölümü Bekir b. Mustafa tarafından h. 1167

yılında tamamlanmış olup mantık ilmine dair risalelerden oluşmaktadır. İkinci bölüm (5a–16b) yine mantıkla ilgili olup Mustafa bin Bekir tarafından bir yıl sonra, h. 1168'de yazılmıştır. Üçüncü bölümde (18b–98a) tahâret bahsi işlenmiş, ancak son sayfalarının eksik olduğu tespit edilmiştir. Dördüncü bölümde (98b–109b) ise zühd, yani dünya malına bağlanmama ve Allah'a yönelme konuları ele alınmış olup bu bölümün de son kısmı eksiktir.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar ve belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Belirli cümlelerin üzeri kırmız mürekkeple çizilmiştir.

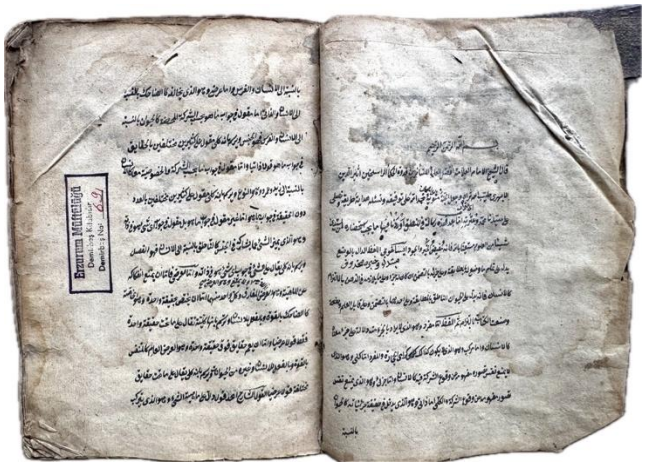
Şekil 801

EİMK 310 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 802

EİMK 310 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 312

EİMK 311 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 311
Eski Kayıt No	: 242
Eser Adı	: Tenvîru'l Ebsâr ve Câmiu'l Bihâr
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1094/m. 1682-1683
Müellifi	: Şemsuddin Muhammed
Müstensih	: Ali b. İsmail
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (Vakıf mührü tarihi: h. 1201/m. 1786-1787)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iv+162+i
Satır Sayısı	: 22 st.
Boyut	: Kâğıt: 202x125 mm, Yazı: 148x65 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cilt kısmında, sırt, sertab ve ön kapak bölgelerinde yırtılmalar tespit edilmiştir. Bazı varaklar su almış olup, bu durumun etkisiyle lekeler oluşmuştur. Nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep akmaları da gözlemlenmektedir. Genel olarak eser, iyi bir durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri yer almaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerinde mülemma tekniğiyle, beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklardaki tezyînatlar aynı olup sazyolu üslupta hatâyî, penç ve hançer yapraklar kullanılmıştır. Çevresine fırça ile altın dendanlar ve tığlar yapılmıştır. Şemsenin iki ucuna altın noktalarla penç formu verilmiştir. Zencerek motifi, üç sıralı "S" çivilerinin ardışık biçimde uygulanmasıyla oluşturulmuş ve altınlanmıştır. Zencerek iki tarafına altın cetvel çekilmiştir.

Sertab bölümünde altın ile çift cetvel çekilmiş olup herhangi bir tezyînata yer verilmemiştir. Miklep yüzeyinde mülemma tekniğiyle ½ oranında simetrik bitkisel bezeme uygulanmış, çevresine fırça ile altın dendan ve tığlar yapılmıştır. Miklebin zencerek motifi yine

üç sıralı “S” çivisi ile ve altın cetvellerle çerçevelenmiştir. Cilde ait görsel Şekil 803’te sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eser, fihrist bölümüyle başlamaktadır. Metin kısmı, 162 varaktan oluşmakta ve her sayfa 22 satır halinde is mürekkebiyle yazılmıştır. Metin içerisinde bab başlıkları ve vurgulanmak istenen bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılarak görsel ayrım sağlanmıştır. Satır sonlarında metni sığdırma amacıyla kelimelerin sıkıştırıldığı görülmektedir. Bu nedenle bazı harf formlarında belirgin deformasyonlar meydana gelmiştir.

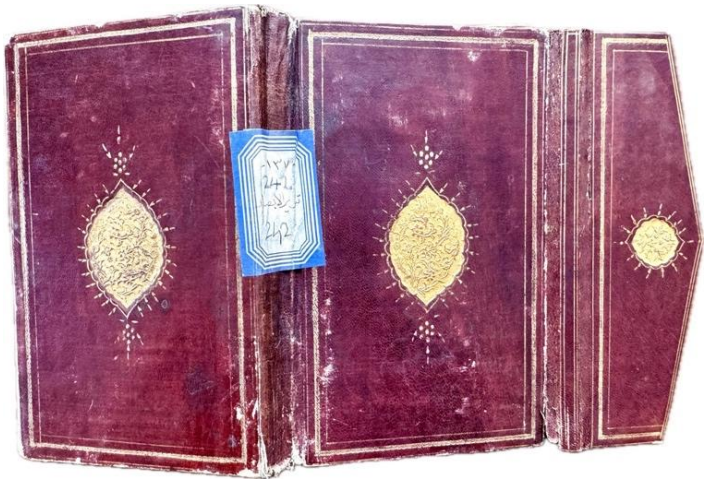
Mürekkebin yoğunluğu nedeniyle kimi harflerde kalınlaşmalar dikkat çekmektedir. Harflerin satıra oturuşunda düzensizlikler göze çarpmakta olup, bu durum yazımın genel düzenini etkilemektedir. Nûn harfinin bazı örneklerinde çanağın dar tutulduğu, elif harfinin ise bazı kısmlarda neredeyse 90 derece dik şekilde yazıldığı görülmektedir. Mîm harflerinin kuyrukları oldukça uzun biçimde yazılmıştır. Vav, ra dal harflerinin uç kısmında kütlük vardır. Bu özellikler, XVII. yüzyıl istinsah amaçlı yazılan nüshalar ve müstensihin yazım pratiği ile ilgili fikir vermektedir. Eser içerisinde, Faik Osman’a ait olduğu tespit edilen vakıf mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 804’te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin fihrist bölümünde başlıklar, kare altın paftalar içerisine yazılmıştır. 1b unvan sayfasında yer alan Besmele, altın cetvellerle sınırlandırılmış bir alana, zemini boyasız olacak şekilde ta’lîk hatla yazılmıştır. Yazı alanı altın cetvellerle sınırlandırılmış ve bu alanın üzerine sıvama altın zeminli ikinci bir dikdörtgen bir alan oluşturulmuştur. Bu alanda herhangi bir yazı ya da tezyînat bulunmamaktadır. Alan, altın cetvelle çevrelenmiş ve kenar suyu için boşluk bırakılarak üst kısmına bir taç kısmı yapılmıştır. Taç kısmının zemini sıvama altınla kaplanmış olup bu alanda da bezeme yer almamaktadır. Dendanların üzerine tığ olarak siyah çizgiler çekilmiştir (Şekil 804).

Eserin metin kısmı, 2 mm kalınlığında bir altın cetvelle ve siyah renkte çift kuzu ile çevrelenerek sınırlanmıştır. Manzum eser, sütunlar hâlinde istinsah edilmiş olup her bir sütun altın cetvellerle çevrelenmiştir. 154b ve 155a sayfalarında üçgen biçiminde altın cetveller yapılmıştır.

Şekil 803

EİMK 311 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 804

EİMK 311 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 313

EİMK 312 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 312
Eski Kayıt No	: 243
Eser Adı	: Muhtasar (1. Eser)
	Münyetü'l Musallî ve Gunyetü'l Mübtedî (2. Eser)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h.1096/m. 1684-1685 (1. Eser)
	h. 1100/m. 1688-1689 (2. Eser)
Müellifi	: Kudûrî (1. Eser)
	Sedîdüddin el-Kâşgarî (2. Eser)
Müstensih	: Muhammed b. Davud (1. Eser)
	Süleyman b. Veli (2. Eser)
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+123
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x140 mm, Yazı: 132x70 mm
Mürekkep	: Siyah, kırmızı ve yeşil
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru zaman içerisinde tahrip olarak solmuş ve ciltte yırtılmalar olmuştur. Cilt kenarlarında ve sırt kısımda bulunan deri de zarar görmüştür. Şiraze, ön kapaktan ayrılmak üzere olup, eserin bütünlüğü tehdit altındadır. İlk ve son varaklar önemli ölçüde tahrip olmuş, bazı varakların kenarlarında yırtıklar oluşmuştur. Varaklarda nem etkisiyle oluşan lekeler, mürekkep akmaları ve sararmalar gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilt olup ön ve arka kapaktaki ebru solmuş ve yırtılmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 805).

Hat özellikleri. Eser, 123 varaktan oluşmakta ve her sayfa 13 satır ihtiva etmektedir. Harf oranlarının dönemin nesih hattında görülen ölçü sistemine bütünüyle uymaması, yazının sanat kaygısından ziyade istinsah amacıyla yazıldığını ortaya koymaktadır. Birinci eser, 63b sayfasında son bulmuş olup h. 1096 yılında Muhammed b. Davud tarafından tamamlanmıştır.

İkinci eser 65b-123b sayfaları arasında yer almaktadır. Müstensih olarak Süleyman b. Veli adı yazılmıştır. Metin örneği Şekil 806'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında çok basit bir unvan tezhibi bulunmaktadır. Metin kısmının üzerinde, dikdörtgen bir alan içerisinde altın, yeşil ve vişneçürüğü renklerinde geometrik motifler bulunmaktadır. Taç kısmında ise aynı renklerde yarım daireler yer almakta olup orta kısma bu renklerle motif uygulanmış, iki yana ise lale motifleri yerleştirilmiştir. Başlıklar kırmızı, yeşil ve sarı mürekkeple yazılmıştır. 1b, 2a ve bazı varaklarda metin, yeşil renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 805

EİMK 312 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 806

EİMK 312 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 314

EİMK 313 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	:313
Eski Kayıt No	: 1198
Eser Adı	: Kitâbu'l Manzume
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Çırçırlı İbrahim Efendi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+82+i
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 216x135 mm, Yazı: 165x63 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki kâğıt, zaman içerisinde tahrip olarak solmuş ve özgün yapısını kaybetmiştir. Cildin sırt kısmında yapılan onarım çalışmaları sonucu deri bir parça yapıştırılmıştır. Bazı varaklarda kitap kurdunun tahribatına rastlanmıştır. Ayrıca, nemden kaynaklı olarak varaklarda lekeler, mürekkep akmaları ve sararmalar gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde ve krem-kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 807).

Hat özellikleri. Eserde ta'lîk hatla yazılmış fihrist kısmı bulunmaktadır. Metin kısmı, 82 varaktan oluşan eserde satır sayıları değişkenlik göstermektedir. Yazı türü ta'lîk olup bazı kısımlar harekelidir. Sayfalarda mıstar çizgileri belirgindir. Bazı kenarlarda yine ta'lîk hatla derkenar/hâşiye mahiyetinde ek açıklamalar yer almaktadır. 1a sayfasında Osmanlı Türkçesiyle müellif hakkında bilgi verilmiş olup burada "Ahmed Said" adına kayıtlı bir mühür bulunmaktadır. Eserde tarih ve müstensih bilgisine rastlanmamaktadır. Metin örneği Şekil 808'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

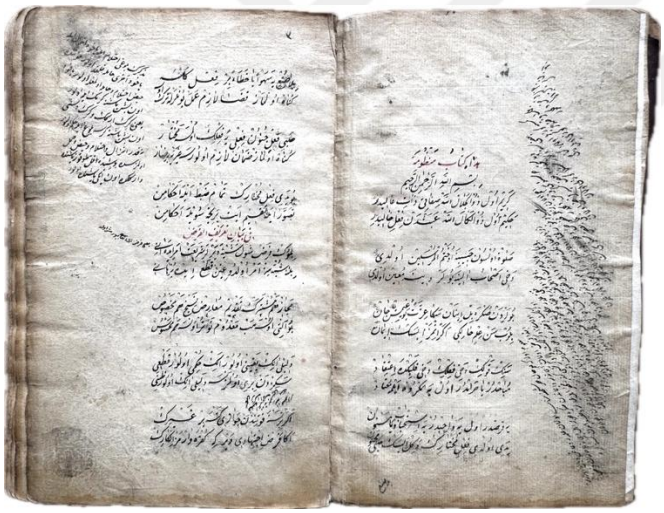
Şekil 807

EİMK 313 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 808

EİMK 313 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 315

EİMK 314 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 314
Eski Kayıt No	: 720
Eser Adı	: Şerhu Usturlap ve Resâili Cüziyyat
Eser Konusu	: Astronomi ve Matematik
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1107/m. 1695-1696
Müellifi	: -
Müstensih	: Mustafa b. Ahmed
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 102+i
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 218x155 mm, Yazı: 152xBB mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru, zaman içerisinde tahrip olarak solmuştur. Miklep kısmındaki ebru ise farklı ebru parçalarının yapıştırılmasıyla oluşmuştur. Sırt kısmına yapılan onarım çalışmaları sonucu kahve renkli deri parçası yapıştırılmıştır. Sertab kısmında yırtılmalar vardır. Ayrıca, nem etkisiyle bazı varaklarda lekeler oluşmuştur.

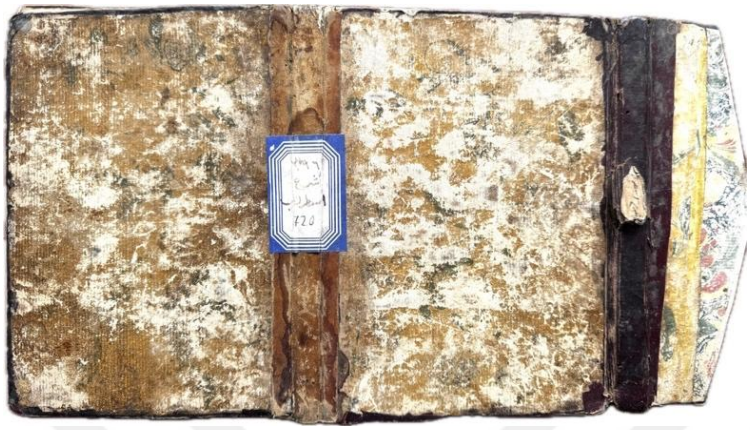
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak hazırlanmış çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 809).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 102 varaktan oluşmakta ve satır sayıları değişkenlik göstermektedir. Yazı ta'lîk hatla istinsah edilmiş olup, harf oranlarına riayet edilmemiştir. Eserin 1a sayfasında, Faik Osman'a ait h. 1194 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Eserin ilk kısmı 33b sayfasında son bulmuş olup Ömer b. Ahmed tarafından h. 1108 yılında yazılmıştır. İkinci kısım (35b-56b), Mustafa b. Ahmed tarafından h. 1106 tarihinde, üçüncü kısımda (58b-68a) istinsah yılı ve müstensih bilgisi yoktur. Dördüncü kısımda (69b-102b) istinsah yılı h. 1107 olup Mustafa b. Ahmed tarafından yazılmıştır. Metin örneği Şekil 810'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış olup belirli kelimelerin üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir.

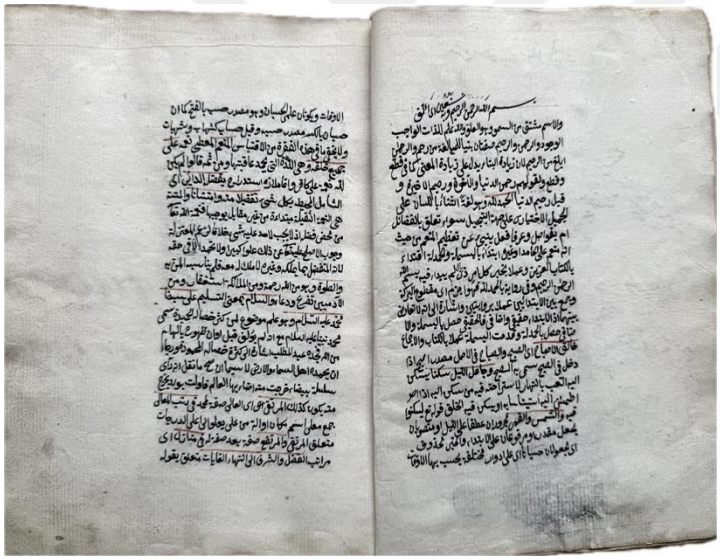
Şekil 809

EİMK 314 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 810

EİMK 314 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 316

EİMK 315 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 315
Eski Kayıt No	: 724
Eser Adı	: Tabakâtü'l Ulema
Eser Konusu	: Biyografi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 148
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 195x115 mm, Yazı: 141x74 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zaman içerisinde maruz kaldığı kitap kurt tahribatı nedeniyle hasarlar almıştır. Sırt kısmı ve sertaba tamiratta siyah deri parçası yapıştırılmıştır. Miklep kopmuştur. Su hasarı sonucu varaklarda gözle görülür sararmalar, lekeler ve mürekkep akmaları meydana gelmiştir. Özellikle 2a sayfası büyük ölçüde yırtılmış ve bazı varaklar kurt tahribatına maruz kalmıştır. Eserin restorasyona ihtiyacı bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak ve arka kapak bulunmakta olup miklep kısmı kopmuştur. Her iki kapak üzerine, vişneçürüğü renginde ve mülevven tekniğiyle hazırlanmış geometrik formlu şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapak tezyînatı birbirinden farklıdır.

Ön kapaktaki süsleme, ¼ oranında simetrik bir düzende tasarlanmış olup hatâyî, penç ve hançer yapraklarından oluşan bitkisel unsurlarla oluşturularak soğuk bırakılmıştır. Arka kapakta ise ¼ oranında simetrili bir geometrik formun merkezine daire, uç kısımlara tepelik biçiminde paftalar eklenmiş ve bu paftaların içine penç motifleri yapılmıştır. Ayrıca paftaların çevresine hançer yaprakları ve gonca motifleriyle bezeme yapılmıştır. Şemselerin etrafına çizgi demiri ile tığlar uygulanmıştır. Zencerek, "S" biçimli çivinin ardışık sıralanmasıyla oluşturulup

soğuk bırakılmıştır (Şekil 811). Cilt tezyînatı motif bakımından klasik anlayışta olup şemse formu geç dönem örneklere benzemektedir.

Hat özellikleri. Eser, 148 varaktan oluşmakta olup her sayfada 17 satır hâlinde yazılmıştır. Eserde ana metin siyah mürekkeple istinsah edilmiş, bazı kelimeler ise vurgu amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Müstensih, bazı satırlarda elif harflerine zülfe uygulamıştır. Elif harfleri bazen 90 derece dik, bazen oldukça eğik biçimde yazılmıştır. Harf formlarında titreme ve oran farklılıkları gözlemlenmektedir. Bu durum, müstensihin yazısının sanatsal bir hassasiyetten çok, metni işlevsel biçimde istinsah etmeye yönelik olduğunu göstermektedir. Ayrıca 1a sayfasında Cennetzâde Abdullah Edib'e ait vakıf yazısı ve mührü bulunmaktadır. Eser son kısımdan eksik olduğundan tarih ve müstensih bilgisi yoktur. Müellif bilgisi de bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 812'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi yer almaktadır. Metin kısmı Besmele ile başlamış olup ilk satır altın cetvellerle çevrelenmiştir. Bu satırın üzerinde yer alan dikdörtgen alan içerisine ¼ oranında simetrik olarak düzenlenmiş bir tezyînat uygulanmıştır. Ana zemin rengi lacivert olup, ortada yer alan yazı alanının zemini sıvama altınla kaplanmış, ancak bu alana herhangi bir yazı yazılmamıştır. Yazı alanı siyah renkte dendan motifleriyle çevrelenmiştir.

Yazı alanının her iki ucunda, vişneçürüğü renkte ayırma rûmîleriyle bezenmiş ve sıvama altın zeminli paftalar yer almaktadır. Dikdörtgen alan içerisinde ayrıca yarım altın zeminli ayırma rûmîli paftalar ve siyah zeminli ortabağ rûmî paftalar bulunmaktadır. Kompozisyon genelinde penç, gonca, yürek ve yaprak motifleriyle süsleme düzeni oluşturulmuştur. Renk olarak altın, yeşil ve vişneçürüğü tonları tercih edilmiştir. Ancak renklerin zamanla solması ve kısmen silinmiş olması nedeniyle tüm detaylar hakkında net bilgi vermek mümkün değildir. Süsleme alanı, altın cetveller ile vişneçürüğü ve lacivert renkte kenarsularıyla çevrelenmiştir.

Taç kısmı, ½ oranında simetrik düzende olup çürüğü renkte ve siyah (+, :) biçiminde kenarsuyu ile tasarlanmış paftalardan oluşmaktadır. Bu paftaların içi sıvama altın ve lacivert zeminle boyanmıştır. Üzerine altın, vişneçürüğü ve koyu tonlarda renklendirilmiş bitkisel motiflerle bezeme uygulanmıştır. Dendanlarla sınırlanan tezyînat alanının üzerine lacivert renkte tığlar uygulanmış olup tığlar büyük ölçüde solmuştur (Şekil 813).

Eserde metin kısmı, 1 mm'lik çift altın cetvel ve lacivert renkte kuzu ile diğer kısımlarda altın cetvel ve lacivert kuzu ile çevrelenmiştir. 1b ve 2a sayfalarında altın ile noktalama yapılmıştır. Bazı varaklarda metnin bir kısmı altın cetvellerle çevrelenmiştir. Eserde bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak yapılmıştır. Ancak işçilik ile motif detayları oldukça sade bir biçimde uygulanmıştır.

Şekil 811

EİMK 315 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 812

EİMK 315 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 813

EİMK 315 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 317

EİMK 316 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 316
Eski Kayıt No	: 260
Eser Adı	: Kitâbu'l Fıkıh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Muhammed b. Muhammed
Vâkıfı	: Osman el Hâlidî en Nakşibendi h. 1260/m. 1844-1845
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+43+iv
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 203x142 mm, Yazı: 142x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, yazılı bir kâğıt ile kaplanarak korunmaya çalışılmıştır. Cildi oluşturan desenli kâğıtta lekeler vardır. Bazı varaklarda nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

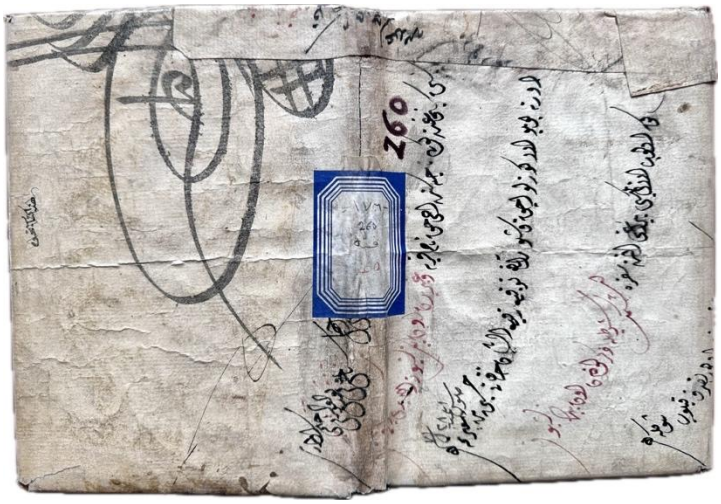
Cilt özellikleri. Eser, krem renkte yazılı bir kâğıt ile kaplanmıştır (Şekil 814). Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ve sarı-kırmızı renkte desenli kâğıt yapıştırılarak hazırlanan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 815).

Hat Özellikleri. Eser, fihrist kısmıyla başlamaktadır. Metin kısmı, 43 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlıdır ve yazı, müstensih hattı özelliği göstermektedir. Fihristten önceki boş sayfada Osman el Hâlidî en Nakşibendi'ye ait vakfiye kaydı ile şahsî mühür yer almaktadır. Nüshada müellif ve istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 816'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

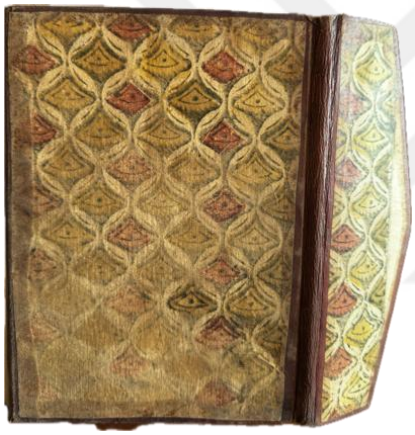
Şekil 814

EİMK 316 Envanter Numaralı Eserin Koruma Cildi

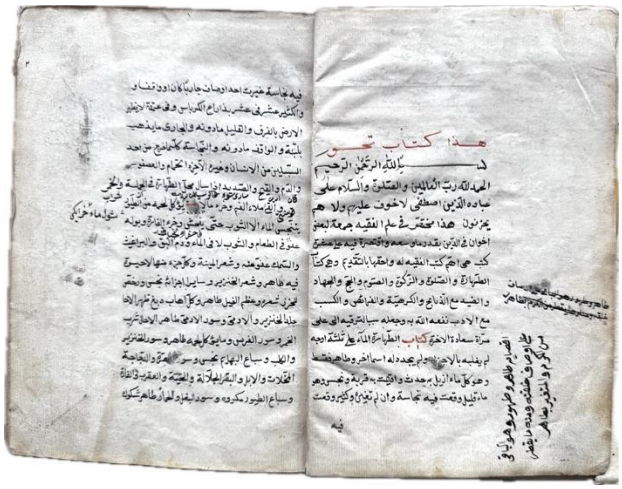
Şekil 815

EİMK 316 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 816

EİMK 316 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 318

EİMK 317 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 317
Eski Kayıt No	: 642
Eser Adı	: Hülâsatü'l İ'rab fil Misbâh
Eser Konusu	: Gramer
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 988/m. 1580-1581
Müellifi	: İbn Hacı İbrahim b. Hacı Abdülkerim b. Osman et Tûsi
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 66
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 206x146 mm, Yazı: 150x72 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt, zaman içinde tahrip olarak lekelenmiş ve cilt yüzeyinde hasarlar oluşmuştur. Sırt ve sertab kısımlarında yırtılmalar meydana gelmiştir. Eser, ciltten ayrılmış, şiraze gevşemiş ve bazı formalar kopmuştur. Eserin su ile teması sonucu varaklarda sararma, kararma ve çeşitli lekelenmeler meydana gelmiş olup bu durum metnin okunmasına zarar vermiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ve krem-kahve renkte kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 817).

Hat özellikleri. Eser, 66 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Harf anatomilerinde düzensizlik görülmektedir. Nüshada müstensih bilgisine rastlanmamış; ancak varaklar üzerinde Seyyid Muhammed Emin'e ait mühürler ile ayrıca okunamayan bir mühür tespit edilmiştir. Metin örneği Şekil 818'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

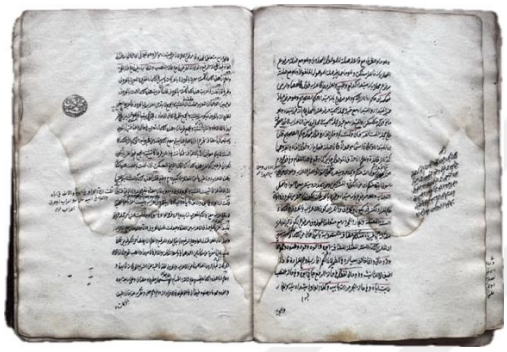
Şekil 817

EİMK 317 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 818

EİMK 317 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 319

EİMK 318 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 318
Eski Kayıt No	: 645
Eser Adı	: Mukaddime fi't Tasrîf
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Osman Faik h. 1199/m. 1784-1785
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 93
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x140 mm, Yazı: 140x48 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla deforme olmuş, lekeler ve kitap kurdu tahribatı oluşmuştur. Sırt kısmına vişneçürüğü renkli deri yapıştırılarak tamir edilmeye çalışılmıştır. Su ve nemden ötürü sayfalarda lekeler ve yırtıklar oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapak yer almakta olup, her iki kapak da aynı tasarıma sahiptir. Kapaklar üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Sazyolu üslubunda tasarlanmış şemse, hatâyî, penç, gonca ve hançer yaprak motiflerinden oluşmakta; etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Şemsenin çevresine tığlar yapılmış, iki ucuna ise kısa ve ardışık tığlar uygulanmıştır (Şekil 819). Cildin yan kâğıdı ise ebru kâğıdıdır (Şekil 820). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 93 varaktan oluşmakta ve her sayfada 9 satır ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Metinde hareke kullanılmış, satır araları geniş tutulmuş ve satır altlarına notlar eklenmiştir. Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait h. 1199/m. 1784-1785 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır. Son sayfada da Faik Osman'a ait vakıf mührü ve şahsi mührü vardır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müellif, istinsah tarihi ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 821'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Eserde belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup belirli cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 819

EİMK 318 Envanter Numaralı Eserin Cildi

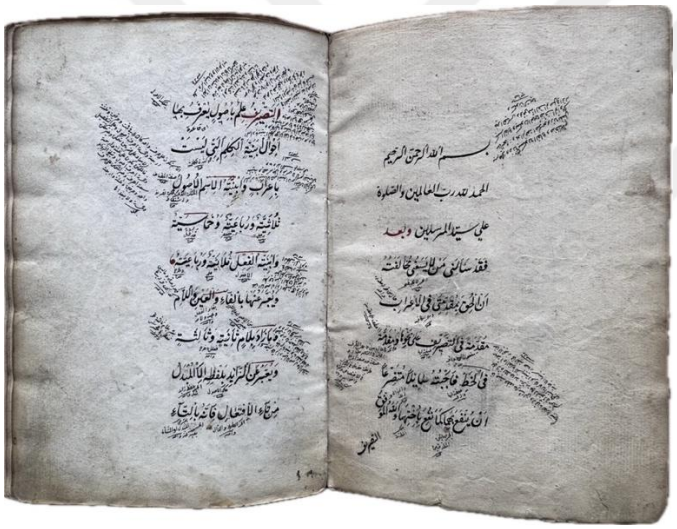
Şekil 820

EİMK 318 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 821

EİMK 318 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 320

EİMK 319 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 319
Eski Kayıt No	: 643
Eser Adı	: Şerhu Maksud
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1125-1126-1127/m. 1713-1714-1715
Müellifi	: -
Müstensih	: Ali b. İslâm
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 125
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 210x148 mm, Yazı: 140x62 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem ve sarı renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, önemli ölçüde hasar görmüştür. Miklep kısmı daha iyi durumda olsa da sırt ve sertab bölgelerinde belirgin yırtılmalar mevcuttur. Şiraze parçalanmış ve formalar koparak dağılmıştır. Bazı varaklarda lekeler ve mürekkep izleri görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ile desenli kâğıt yapıştırılan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 822).

Hat özellikleri. Eserin ilk varakları eksik olup mevcut nüsha 125 varaktan oluşmaktadır. Her sayfa, 15 satır nesih hatla istinsah edilmiştir. Son sayfasında "Abduhu İbrahim" mührü bulunmaktadır. Eserin birinci kısmı, Ali bin İslâm tarafından h. 1127 yılında Erzurum'da tamamlanmış ve 61a sayfasında son bulmuştur. Bu sayfada bulunan notta h. 952 tarihi de yer almaktadır. Eserin ikinci kısmında, "Ruhu'l Şuruh Şerhü'l Maksud" adıyla anıldığı belirtilmiş ve müstensih olarak yine Ali bin İslâm tarafından h. 1126 yılında yazıldığı kaydedilmiştir. Üçüncü kısım ise sadece h. 1125 tarihi yazılmış olup, müstensih hakkında bilgi bulunmamaktadır. Eserin tüm kısımlarında aynı konular işlenmiştir. Metin örneği Şekil 823'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Eserde belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmış olup belirli cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

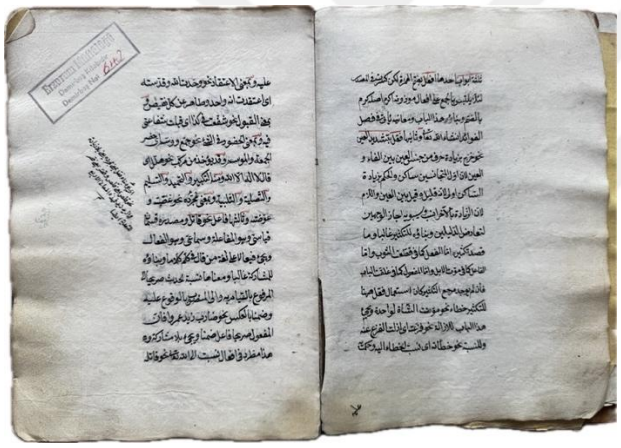
Şekil 822

EİMK 319 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 823

EİMK 319 Envanter Numaralı Eserin Örnek Sayfalar

Tablo 321

EİMK 320 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 320
Eski Kayıt No	: 36
Eser Adı	: Tefsîru Sûre-i Yusuf
Eser Konusu	: Tefsir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Mahmud .... Hums
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 83
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 216x130 mm, Yazı: 146x67 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler ve tahribat vardır. Ön kapak kopma eşiğinde olup, sayfalarda da nemden kaynaklı lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tasarıma sahip olup, üç yapraklı yonca ve yaprak motiflerinden oluşan serbest tasarımlı bir bezeme yapılmıştır. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiş olup iki ucuna önce penç çivisi ile motif uygulanmış, ardından salbek yerleştirilmiştir. Salbeğin içine üç yapraklı yonca motifi yapılmış ve uç kısımlarına penç çivisi ile beşer kez vurularak bezeme yapılmıştır. Zencerek alanı iki yandan soğuk çizgilerle sınırlandırılmış ve içi boş bırakılmıştır.

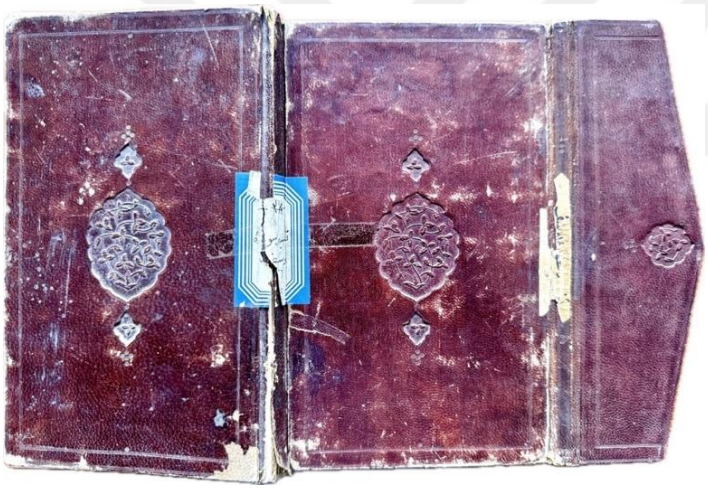
İç bölümde, cildin çevresini kuşatan çizginin orta noktalarına penç çivisi ile motifler uygulanmıştır. Miklep kısmında da aynı teknik ve şemse bezemesi yer almakta olup, şemsenin üst ucuna penç çivisiyle beş, alt ucuna ise bir kez vurularak motif yapılmıştır. Zencerek bölümü burada da iki yandan soğuk çizgilerle çevrelenmiş ve iç kısmı boş bırakılmıştır (Şekil 824). Cilt tezyînatında kullanılan motifler erken dönem örnekleriyle benzerlik göstermektedir.

Hat özellikleri. Eser, 83 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Satır sonlarında sıkışmalar görülmekte; bazı harfler oldukça ince, bazıları ise mürekkebin yoğunluğu sebebiyle daha kalın yazılmıştır. Eserin 1b sayfasında "Abduhu İbrahim", "Mustafa Efendi" ve "Seyyid Muhammed Emin" adına üç farklı mühür yer almaktadır. Son sayfadan bir önceki varakta ise yalnızca Mustafa Efendi ve Muhammed Emin'e ait mühürler bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında yine ta'lîk hatla derkenar/hâşiye türünde ek açıklamalar görülmektedir. Nüshada müellif ve istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 825'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Metin kısmı kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

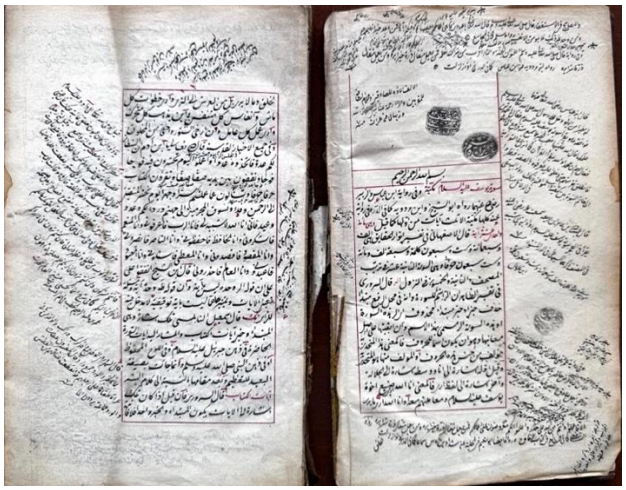
Şekil 824

EİMK 320 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 825

EİMK 320 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 322

EİMK 321 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 321
Eski Kayıt No	: 260
Eser Adı	: el-Fıkıh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Tahir b. Muhammed Mustafa b. Halil
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Rika' (Hatt-ı İcaze)
Varak Sayısı	: i+226+ii
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 147x80 mm, Yazı: 107x37 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve açık kahve renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanın etkisiyle zarar görmüş olup üzerine tamiratta siyah bez yapıştırılmıştır. Orijinal cildi süsleyen şemse tezyînatının izleri hâlâ görülebilmektedir. Ön kapağın tezyînatı tamamen silinmiş, ciltte çeşitli lekeler oluşmuştur. Şiraze parçalanmış, bazı formalar kopmak üzere ve bazı varaklar birbirine yapışmıştır. Ayrıca sayfalarda mürekkep lekeleri ve küçük su izleri görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi orijinal olmayıp, gerçekleştirilen bir tamirat esnasında üzerine siyah bez kaplama yapılmıştır. Ciltte ön ve arka kapak mevcuttur. Orijinal cilde ait bezeme izlerinden, kapakta beyzî formda şemse tezyînatının bulunduğu anlaşılmaktadır (Şekil 826).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 226 varaktan oluşmakta ve her sayfa 13 satır hâlinde siyah mürekkeple hatt-ı icâze kullanılarak yazılmıştır. Başlıklar ve bazı belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca başlıklar ta'lîk hat ile istinsah edilmiştir. Elif harflerinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilerek vurgulanmıştır. Mürekkebin yoğun olduğu bazı bölümlerde harfler gereğinden fazla kalın çıkmıştır. Satır sonlarında sığmayan kelime ya da harf grupları, satırın üst kısmına taşırılarak yazılmıştır.

Metnin genelinde harf oranlarına yeterince dikkat edilmediği, yazımın hızlıca gerçekleştirildiği izlenimi oluşmaktadır. Bu durum, müstensihin önceliğinin metni estetikten ziyade okunabilir şekilde çoğaltmak olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte eserin son iki sayfasında ta'lîk hatla yazılmış farklı bir metin yer almakta olup, bu bölümdeki yazı kalitesi daha özenli ve dengeli bir şekilde uygulanmıştır.

Eserin 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait h. 1262 tarihli bir vakıf kaydı ile yine ona ait dört adet mühür bulunmaktadır. Vakıf kaydının altında ise "dürerün metinleri, Mahdul el-Fadl Kadı Çelebi İbnü'l Mevla'nın hattı iledir" ifadesi yer almaktadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Ancak istinsah tarihi ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 827'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi yer almaktadır. Metnin üst kısmında, dikdörtgen formda bir alan içerisinde ¼ simetrili bir tezyînat düzeni oluşturulmuştur. Ana zemin lacivert renkte hazırlanmış olup ortada ise dendan motifleriyle sınırlandırılmış sıvama altın zeminli bir yazı alanı yer almaktadır. Ancak bu alana herhangi bir metin yazılmamıştır. Yazı alanının etrafına, altın ayırma rûmîleriyle bezenmiş ve sıvama altın zeminli paftalar yerleştirilmiştir. Tüm alanda kompozisyon, vişneçürüğü, yeşil ve sarı renklerle yapılmış bitkisel motiflerle bezenmiştir. Dikdörtgen alan, altın cetvel ve yeşil zemin üzerine (+, :) biçimli kenarsuyu ile çerçevelenmiştir.

Taç kısmı ½ oranında simetrik tezyîn edilmiştir. Altın ayırma rûmîleriyle oluşturulmuş paftaların zeminleri altın ve lacivert olarak düzenlenmiştir. Bu alanlar, yeşil, sarı ve vişneçürüğü tonlarında renklendirilmiş bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kompozisyonun çevresi, siyah ve lacivert havalı dendanlarla sınırlandırılmıştır. Dendanların üzerine lacivert noktalama ve bitkisel formlu tığlar eklenerek tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 828).

Eserde metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Ciltte yer alan tezyînat, renk ve motif bakımından klasik anlayışta uygulanmıştır.

Şekil 826

EİMK 321 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 827

EİMK 321 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 828

EİMK 321 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 323

EİMK 322 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 322
Eski Kayıt No	: 742
Eser Adı	: Tıp Lügatı
Eser Konusu	: Tıp
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Ta’lîk
Varak Sayısı	: 141
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 140x100 mm , Yazı: 97x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, hasar görmüştür. Sırt kısmına yapıştırılan siyah bez, yıpranmalara karşı bir müdahale olsa da eserin genel görünümünü etkilemiştir. Bazı varakların kenarları yırtılmış, sayfalarda su ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Birçok sayfa şirazeden ayrılmış ve bazı sayfalarda da yırtılmalar meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, tahrip olmuş sadece mukavva kısım kalmıştır. Sırta kısma siyah renkte bez yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 829).

Hat özellikleri. Eserin ilk ve son kısımları eksik olup mevcut nüsha 141 varaktan oluşmaktadır. Her sayfada 11 satır ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Bazı varaklar birbirine yapıştığından yazılar birbirine geçmiş ve karışık bir görünüm ortaya çıkmıştır. Yazı müstensih hattı özellikleri sergilemektedir. Eserde müellif, müstensih ve istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 830'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

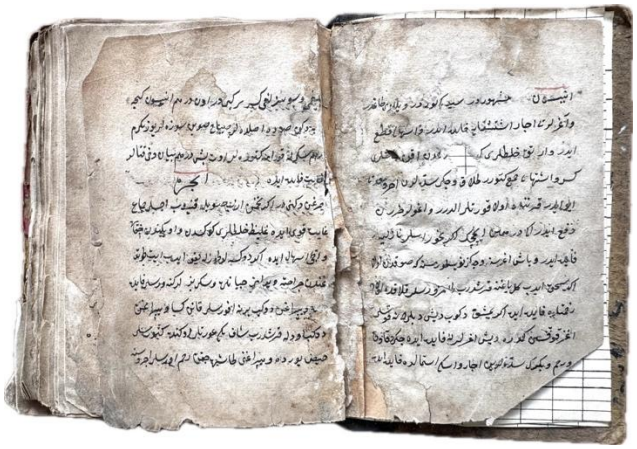
Şekil 829

EİMK 322 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 830

EİMK 322 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 324

EİMK 323 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 323
Eski Kayıt No	: 656
Eser Adı	: Şerhu'l Fevâidi'l Gıyâsiyye
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhammed b. eş-Şerif el-Hüseynî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 108
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 178x85 mm, Yazı: 110x47 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, özellikle ön kapak kısmında ciddi hasarlara uğramış, yırtılmalar oluşmuştur. Nemin etkisiyle sayfalarda lekeler ve mürekkep izleri görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi tahrip olmuştur. Gördüğü tamirat esnasında yapıştırılan pembe renkli kâğıt ön kapak kısmında büyük oranda yırtılmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 831).

Hat özellikleri. Eser, 108 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlıdır ve yazı müstensih hattı özellikleri taşımaktadır. Bazı sayfa kenarlarında ise yine nesih hatla derkenar/hâşiye mahiyetinde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 832'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimelerin üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir.

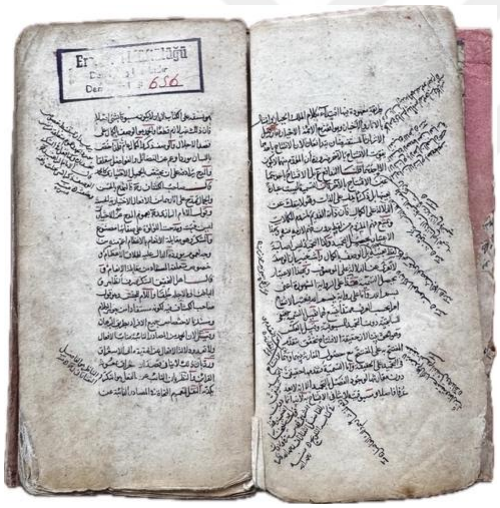
Şekil 831

EİMK 323 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 832

EİMK 323 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 325

EİMK 324 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 324
Eski Kayıt No	: 744
Eser Adı	: Şerhu Âdâbi'l Bahs li Mes'ud
Eser Konusu	: Mantık
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Kemaleddîn Mes'ud eş-Şirvânî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 32
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 195x110 mm, Yazı: 135x59 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi zamanla yıpranmış, üzerinde bulunan şemse tezyînatı da büyük oranda silinmiştir. Eser, ciltten ayrılmak üzere olup, formalar gevşemiş ve bazı sayfalar kopma eşiğindedir. Nemin etkisiyle sayfalarda lekelenmeler görülmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkli deri ile kaplanmış olup ön ve arka kapakları bulunmaktadır. Kapakların tasarımları birbirleriyle aynıdır. Geometrik bir form içerisinde ¼ oranında simetrik olarak düzenlenen kompozisyonda, ayırma rûmilerle paftalar oluşturulmuştur. Tasarımda ortabağ rûmîler, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse motifinin her iki ucuna da soğuk çizgiler çekilmiştir. Kapaklarda bulunan ve soğuk baskı tekniği ile uygulanmış şemse tezyînatı oldukça yıpranmıştır. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışta uygulanmıştır. Cilde ait görsel Şekil 833'te sunulmuştur.

Hat özellikleri. Eser, 32 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır hâlinde siyah mürekkeple ta'lîk hattı ile istinsah edilmiştir. Harf anatomisinde bazı tutarsızlıklar dikkat

çekmektedir. Elif harflerinin uzunlukları arasında farklılıklar görülmekte, vav ve râ harflerinin uç kısımları küt formludur. Ayrıca harflerin çanak dönüşleri yeterince başarılı değildir. Bu özellikler, yazının sanat kaygısından çok işlevselliğin ön planda tutulduğu bir istinsah anlayışıyla üretildiğini göstermektedir. Metin örnekleri Şekil 834 , Şekil 836, Şekil 838 ve Şekil 840'da sunulmuştur.

Eserin 1a sayfasında Faik Osman'a ait h. 1199/m. 1784-1785 tarihli vakıf yazısı, h. 1201/m. 1786-1787 tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır. Eserin baş ve son kısımlarında iki farklı mukaddime yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin son kısmı eksiktir. 1. ve 2. kısımlarda tarih ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Son sayfada Faik Osman vakıf mührü bulunmaktadır. Eserin 3. kısmında müstensih adı "... b. Muhammed Ali" olarak belirtilmiştir.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b, 6b, 30b ve 31b sayfalarında unvan tezhibi vardır.

Eserin 1b unvan sayfasında, Besmele ile başlayan metnin üzerinde dikdörtgen bir alan içerisinde ¼ oranında simetrik bir tezyînat yer almaktadır. Ana zemin rengi lacivert olarak uygulanmış ve merkezde sıvama altın zeminli bir yazı alanı oluşturulmuştur. Bu alana herhangi bir metin yazılmamış olup vişneçürüğü renkte dendanlarla çevrelenmiştir. Dikdörtgen alanın dört tarafına altın ayırma rûmîleriyle oluşturulmuş paftalar yerleştirilmiş olup bu paftaların zeminleri sıvama altındır. Tüm alan; penç, gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bezenmiştir. Motiflerde altın, vişneçürüğü ve sarı renkler kullanılmış olup motiflere vişneçürüğü ve mavi renkte tonlama yapılmıştır. Dikdörtgen alan, altın cetvelle ve yeşil renkte kenarsuyu ile çerçevelenmiştir.

Bu kompozisyonun üst kısmında, ½ oranında simetrik olarak düzenlenmiş taç bölümü yer almaktadır. Taç kısmının zemini lacivert renkte olup, ortasında vişneçürüğü ve altın renklerle oluşturulmuş ortabağ formunda bir alan bulunmaktadır. Bu alanın çevresi vişneçürüğü, sarı ve mavi renkte bitkisel motiflerle bezenmiştir. Taç bölümünün etrafı dendanlarla ve her iki yanı kalın altın bordür ile sınırlandırılmış olup üzerine lacivert renkte kısa ve uzun tığlar uygulanmıştır (Şekil 835).

6b sayfasında, Besmele ile başlayan metnin üzerinde dikdörtgen bir alan içerisinde ¼ oranında simetrik bir tezyînat yer almaktadır. Ana zemin rengi lacivert renkte olup orta kısımda sıvama altın zeminli bir yazı alanı oluşturulmuştur. Bu alanda yazı bulunmamakta olup vişneçürüğü renkte dendanlarla çevrelenmiştir. Dikdörtgen alanın dört tarafına vişneçürüğü renkte ayırma rûmîleriyle oluşturulan paftalar yerleştirilmiştir ve bu paftaların zeminleri sıvama altındır. Kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Motiflerde

altın, sarı, vişneçürüğü ve mavi ve eflatun renkleri kullanılmış olup motiflere vişneçürüğü ile tonlama yapılmıştır.

Dikdörtgen alan, altın cetvelle ve turkuaz renkte "S" formunda düzenlenmiş kenarsuyu motifiyle çevrelenmiştir. Bunu takip eden ikinci bordür, lacivert zemin üzerine altınla uygulanmış zikzak biçiminde motifle bezenmiştir. Bu bordürün dış sınırı ise vişneçürüğü renkte bir kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Tüm bu bezeme düzenlemesinin üzerine, taç bölümü yapılmıştır.

Taç kısmı, ½ oranında simetrik bir düzende tasarlanmıştır. Zemini lacivert renkte hazırlanmış olup, ortasında altın ayırma rûmîleriyle çevrelenmiş bir pafta yer almaktadır. Bu paftanın merkezinde vişneçürüğü ve lacivert tonlarında bir hatâyî motifi bulunmaktadır. Paftanın çevresi ise vişneçürüğü, mavi ve sarı renklerle bezenmiş bitkisel motiflerle süslenmiştir. Motifler üzerinde vişneçürüğü renginde tonlama derinlik ve hareket kazandırılmıştır. Taç kısmının üzeri, kalın altın bordür ve lacivert dendanlarla, her iki yanı kalın altın bordür ve lacivert kuzu ile sınırlandırılmıştır. Kompozisyonun üzerine lacivert renkte kısa ve uzun formlu tığlar uygulanarak bezeme tamamlanmıştır (Şekil 837).

30b sayfasında, Besmele ile başlayan metnin üzerinde dikdörtgen bir alan içerisinde ¼ oranında simetrik bir tezyînat yer almaktadır. Ana zemin rengi lacivert renkte hazırlanmış, orta kısımda sıvama altın zeminli bir yazı alanı oluşturulmuştur. Bu yazı alanı boş bırakılmış olup, vişneçürüğü renkte dendan motifleriyle çevrelenmiştir. Yazı alanının iki ucunda tepelik formunda sıvama altın zeminli paftalar yer almakta, bu paftaların ortasında ise lacivert ve vişneçürüğü tonlarında hatâyî motifler bulunmaktadır. Kompozisyon genelinde penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Bu motiflerde altın, sarı, vişneçürüğü, turkuaz renkleri tercih edilmiş ve vişneçürüğü renk ile tonlama yapılmıştır. Dikdörtgen alan, altın cetvelle ve turkuaz renkte uygulanmış kenarsuyu motifiyle çerçevelenmiştir. Bu alanı çevreleyen kalın bordür, altın zemin üzerine siyah renkte anahtar biçimli zencerek ile bezenmiştir. Kalın bordürün dışına ise turkuaz renkte bir kenarsuyu yapılmıştır. Tüm bu bezeme düzenlemesinin üst kısmında taç bölümü bulunmaktadır.

Taç kısmı, ½ oranında simetrik bir düzende tasarlanmış olup zemini lacivert renktedir. Merkezde, vişneçürüğü tonlarında ortabağ rûmîlerle oluşturulmuş bir alan yer almaktadır. Bu alanın ortasında ise mavi ve vişneçürüğü renklerinde hatâyî motifi bulunmaktadır. Kompozisyonun çevresi, vişneçürüğü, turkuaz, kırmızı ve sarı renklerdeki bitkisel motiflerle bezenmiştir. Taç bölümünün etrafı kalın altın bordürle çerçevelenmiş, dışına lacivert renkte dendanlar yapılmıştır. Bezeme, lacivert renkte kısa ve uzun formlu tığlarla tamamlanmıştır (Şekil 839).

31b sayfasında, Besmele ile başlayan metnin üzerinde yer alan dikdörtgen alan içerisine ¼ oranında simetrik bir kompozisyon yapılmıştır. Ana zemin lacivert renkte hazırlanmış olup orta kısımda sıvama altın zeminli bir yazı alanı oluşturulmuştur. Bu alan boş bırakılmış ve çevresi vişneçürüğü tonlarında dendanlarla sınırlandırılmıştır. Yazı alanının iki ucunda sıvama altın zeminli paftalar yer almakta, ayrıca siyah zeminli dört adet yarım ortabağ rûmîlerden oluşan pafta bulunmaktadır. Kompozisyonda hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmış olup bu motiflerde altın, turkuaz, vişneçürüğü, eflatun ve sarı renkler tercih edilmiştir. Motiflere vişneçürüğü tonlama yapılmıştır. Dikdörtgen alan, altın cetveller, turkuaz renkte "S" formlu zencerek ve vişneçürüğü renkte kenarsuyu ile çevrelenmiştir.

Taç bölümü, ½ oranında simetrik bir düzende tasarlanmış olup zemini lacivert renktedir. Merkezde, altın rûmî ile oluşturulmuş bir pafta yer almaktadır. Bu alanın ortasında vişneçürüğü renklerinde hatâyî motifi bulunmaktadır. Kompozisyonun çevresi, vişneçürüğü, eflatun, turkuaz, sarı ve renklerdeki bitkisel motiflerle tezyîn edilmiştir. Taç kısmının etrafı kalın altın bordür ve lacivert renkte dendanlarla çevrelenmiştir. Bezeme, lacivert renkte kısa ve uzun formlu tığlarla sonlandırılmıştır (Şekil 841). Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Şekil 833

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 834

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 835

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 836

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 6b 7a Sayfaları

Şekil 837

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 6b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 838

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 30b 31a Sayfaları

Şekil 839

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 30b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Şekil 840

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 31b 32a Sayfaları

Şekil 841

EİMK 324 Envanter Numaralı Eserin 31b Sayfası Başlık Tezhibi Detay

Tablo 326

EİMK 325 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 325
Eski Kayıt No	: 768
Eser Adı	: Şerhu Ebyâti'l Kâfiye ve'l Câmî
Eser Konusu	: Şiir
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ali b. Osman el-Akşehrî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Muhammed b. Mustafa
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 89
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 159x110 mm, Yazı: 108x55 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, tahrip olmuş ve üzerine yapıştırılan bez kaplama da kenarlardan yırtılmaya başlamıştır. Sayfalarda su ve mürekkep lekeleri, kâğıdın sararmasına ve neden olmuştur. Şiraze gevşemiş, bazı formalar birbirinden ayrılmak üzere olup, eserin bütünlüğü tehdit altındadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildine, yeşil bez yapıştırılmış olup zamanla aşınma ve deformasyonlara maruz kalmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 842).

Hat özellikleri. Eser, 89 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır nesih hatla istinsah edilmiştir. Yazı müstensih hattı özellikleri taşımaktadır. Ön kapağın iç kısmında yarısı silinmiş

h. 1162 tarihli bir mühür bulunmaktadır. 1a sayfasında Muhammed b. Mustafa'nın eseri vakfetmesine dair vakfiye kaydı yer almaktadır. Son sayfada görülen h. 1267/m. 1850-1851 tarihi, muhtemelen bir tamir veya yeniden ciltleme kaydıdır; bu sebeple kesin bir istinsah tarihi olarak değerlendirilmesi güçtür. Eserde müstensih bilgisine de rastlanmamaktadır. Metin örneği Şekil 843'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli cümleler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 842

EİMK 325 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 843

EİMK 325 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 327

EİMK 326 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 326
Eski Kayıt No	: 216
Eser Adı	: Münyetü'l Musallî ve Gunyetü'l Mübtedî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 59
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 171x135 mm, Yazı: 128x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki desenli kâğıt tahrip olmuştur. Miklep kısmında farklı bir desenle kaplı kâğıt kullanılmıştır. Bazı formaların gevşemesi ve varaklardaki lekeler, özellikle mürekkep lekeleri, metnin okunabilirliğini azaltmıştır. Bazı varaklar, tamir girişimleri nedeniyle yapıştırılmış kağıtlarla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Özellikle son varaklarda görülen kitap kurdu tahribatı ve varak kenarlarındaki yırtılmalar, eserin fiziksel bütünlüğünü tehdit etmektedir. Bu durum, esere restorasyon için gerekli müdahalelerin yapılması gerektiğini göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ile desenli kâğıt yapıştırılan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 844).

Hat özellikleri. Eser, 59 varaktan oluşmakta ve her sayfada 17 satır nesih hatla istinsah edilmiştir. Harekeleme sınırlıdır ve yazı müstensih hattı özellikleri taşımaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, nesih hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin ferağ kaydı tahrip olmuş, tarih ile müstensih bilgilerini içeren kısım okunamaz hâle gelmiştir. Bazı sayfalarda Seyyid Muhammed Emin'e ait mühürler yer almaktadır. Ferağ kaydında "Karkaş" şehri, eserin istinsah edildiği yer hakkında fikir verse de diğer ayrıntılar okunamamıştır. Metin örneği Şekil 845'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

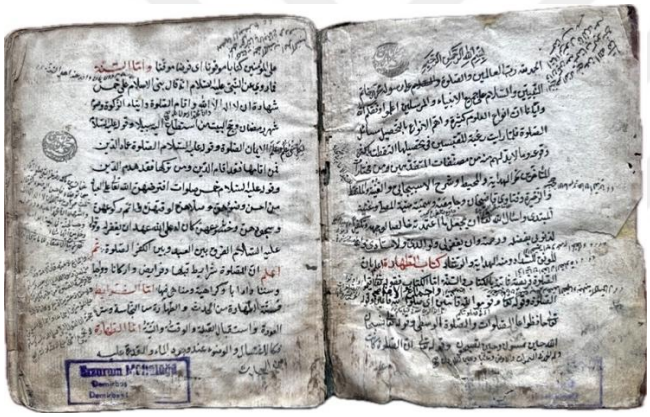
Şekil 844

EİMK 326 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 845

EİMK 326 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 328

EİMK 327 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 327
Eski Kayıt No	: 732
Eser Adı	: Hülasâtü'l Hesâb (1. Eser) İsarı'l Rub (2. Eser)
Eser Konusu	: Astronomi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1126/ 1714-1715 (1. Eser) h. 1146/m. 1733-1734 (2. Eser)
Müellifi	: Bahâuddîn Muhammed el-Âmilî (1. Eser) Ahmed b. Abdulhak ez-Zenbatî (2. Eser)
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: iii+62
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 157x105 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, sadece deriden yapılmış olup üzerine yapıştırılan yeşil bezde lekeler oluşmuştur. Cilt, ön ve arka kapak kısımlarından ayrılmak üzere ve bazı formalar da gevşemiş durumdadır. Varaklarda yer alan leke ve mürekkep izleri, esere zarar vermiştir. Bazı varaklar daha önce yapılan tamirde kâğıt parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, sade bir deri kaplamaya sahip olup üzerine yeşil renkte bez yapıştırılmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak bulunmaktadır (Şekil 846).

Hat özellikleri. Eserde fihrist kısmı bulunmakta ve metin kısmı, 62 varaktan oluşmaktadır. Nüshada satır sayıları değişkenlik göstermekte olup metin ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Aynı harf formlarında farklılıklar görülmektedir. Eserin birinci kısmı, h. 1126 tarihine atfedilmekle birlikte, müstensih bilgisi bulunmamaktadır. İkinci kısım ise "İsarü'l-Rub" adını taşımakta ve "rub'ül müceyyeb" konulu bir risale olarak nitelendirilmektedir. Bu kısmın

müellifi Ahmed b. Abdulhak ez-Zenbatî olup 27b-62b sayfaları arasında yer almaktadır. Metin örneği Şekil 847'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

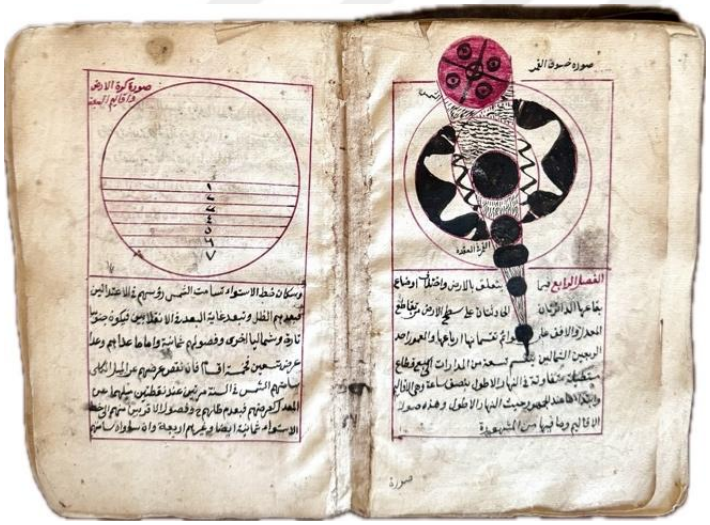
Şekil 846

EİMK 327 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 847

EİMK 327 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 329

EİMK 328 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 328
Eski Kayıt No	: 737
Eser Adı	: Risaletü Rub'il Muceyyib
Eser Konusu	: Astronomi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1114/m. 1702-1703
Müellifi	: Halil Şerif
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+15+i
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 182x137 mm, Yazı: 105x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön ve arka kapaklarında yer alan şemse motiflerinin içi boş bırakılmıştır. Cilt tahrip olmuştur. Sırt kısmı, deri parçası yapıştırılarak tamir edilmiştir. Yan kâğıtta bulunan ebruda lekeler ve solması meydana gelmiştir. Su hasarına bağlı olarak oluşan büyük lekeler, kâğıdın sararmasına, kararmasına sebep olmuş ve mürekkep lekeleri metnin okunabilirliğinin azalmasına yol açmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapaklar mevcuttur. Her iki kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış şemse formu yer almakta olup, içerisinde bulunması gereken tezyînat tamamen silinmiş ya da seçilemeyecek derecede tahrip olmuştur. Dendanlanan şemsenin etrafı tığlarla çevrelenmiştir. Şemsenin iki ucuna penç çivisi ile motif uygulanmış ve tığlar yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 848). Cildin iç yüzeyinde yer alan kâğıt, ebru kâğıdıdır (Şekil 849).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 15 varaktan oluşmakta ve her sayfada 11 satır nesih hatla istinsah edilmiştir. Yazı, istinsah amaçlı olup müstensih hattı özellikleri taşımaktadır. Eserde müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Eserde Abduhu İbrahim mührü vardır. Metin örneği Şekil 850'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. İlk varaklarda metin kısmı, siyah renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 848

EİMK 328 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 849

EİMK 328 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 850

EİMK 328 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 330

EİMK 329 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 329
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kitâbu Mutavassıt
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 104
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 180x130 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi, pembe ve krem renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, ciddi şekilde tahrip olmuştur. Ön ve arka kapaklar, kenarlarındaki yırtıklar ve kitap kurdu tahribatı nedeniyle büyük ölçüde yıpranmıştır. Bazı varaklar, daha önce yapılan tamir girişimleri nedeniyle yapıştırılmış kağıtlarla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Şirazeden ayrılan ve kenarları yırtılıp tahrip olan varaklar, özellikle son varaklarda metin kısmında da görülen yırtılmalarla birlikte, kitabın okunabilirliğine zarar vermiştir. Su hasarı nedeniyle oluşan sararma, kararma, lekeler ve kitap kurdu tahribatı esere restorasyon için müdahalelerin yapılması gerektiğini göstermektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ile krem-kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 851).

Hat özellikleri. Eser, 104 varaktan oluşmakta ve satır sayıları değişkenlik göstermektedir. Yazı ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. Sehven yazılan bazı kelimelerin üzeri çizilerek doğrusu satır üzerine eklenmiştir. Kullanılan mürekkebin yoğunluğu sebebiyle harfler yer yer daha kalın görünmektedir. Eserin 1a sayfasına "bunun sahibi Hakir İbrahim Fakir" ibaresi yazılmıştır. Ferağ kaydı tahrip olduğundan okunamamıştır. Bazı sayfa kenarlarında,

derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 852'de sunulmuştur.

Tezhip Özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 851

EİMK 329 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 852

EİMK 329 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 331

EİMK 330 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 330
Eski Kayıt No	: 402
Eser Adı	: Lügat'ül Fârisî
Eser Konusu	: Lügat
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1210/m. 1795-1796
Müellifi	: -
Müstensih	: Halil b. Abdullah
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Farsça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: vi+204
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 185x112 mm, Yazı: 135x65 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser, yıpranmış ve çeşitli hasarlar almıştır. Ciltte lekeler ve aşınmalar, arka kapakta yırtıklar görülmektedir. Sayfalarda su izleri, sararma, kararma ve mürekkep bulaşmaları mevcuttur. Özellikle son sayfalarda su hasarı, metnin okunabilirliğini önemli ölçüde etkilemiş ve bazı kısımların kaybolmasına neden olmuştur. Yapılan incelemelerde, eserde bazı sayfaların eksik olduğu tespit edilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön ve arka kapak mevcuttur. Cildin orta kısmında herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır. Cildin zencereği, üç sıralı "S" formundaki çivilerin ardışık olarak vurulmasıyla oluşturulmuştur. Bu bezeme soğuk baskı tekniğiyle yapılmıştır. Zencereğin köşelerine dört kez, orta bölümlerine ise üç kez penç çivisi uygulanmıştır. Bu uygulamalar da yine soğuk bırakılmıştır (Şekil 853).

Hat özellikleri. Eser, fihrist kısmı ile başlamaktadır. Metin kısmı, 204 varaktan oluşmaktadır. Her sayfa 17 satır halinde, siyah mürekkep ile ta'lîk hatla yazılmıştır. Bâb başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış, ayrıca bu kısımların üzeri yine kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Yazı karakteri henüz estetik ve teknik açıdan olgunluğa ulaşmamıştır. Harf formlarında özellikle "vav" ve "râ" harflerinin uçlarının küt biçimde yazılmış olması bu durumu

desteklemektedir. 1a sayfasında Abdullah Edib'e ait bir vakıf kaydı ile mührü yer almaktadır. Eserde müellif adına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 854'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Fihrist kısmı, altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Eserin 1b sayfasında yalnızca sıvama altınla oluşturulmuş bir başlık tezhibi yer almaktadır. Sayfanın metin kısmı üç satır yazıldıktan sonra, dikdörtgen bir alan içerisine başlık kırmızı mürekkeple yazılmış ve zemin boyasız bırakılmıştır. Yazı alanının her iki yanına sıvama altın uygulanmıştır. Besmele'nin üzerinde, sıvama altın zeminli dikdörtgen bir alan daha bulunmaktadır. Bu alanda herhangi bir yazı veya süsleme yer almamaktadır. Altın cetvellerle çerçevelenen bu alanın üzerine, sıvama altın zeminli bir taç kısmı yapılmıştır. Taç kısmının üzerine ise siyah bir çizgi çekilmiştir (Şekil 854). Eserde metin 2mm'lik altın cetvel ile çevrelenmiştir. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ferağ kaydı üçgen biçiminde altın cetvel ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 853

EİMK 330 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 854

EİMK 330 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 332

EİMK 331 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 331
Eski Kayıt No	: 716
Eser Adı	: Şerhu'l Ebyât Li'z-Zemahşerî
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 868/m. 1463-1464
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Ömer Fadıl Cemaleddin h. 1292/m. 1875-1876
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih ve Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+97
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 182x130 mm, Yazı: 130x88 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde bulunan kısmen ebru solmuş, miklep kısmı daha iyi durumdadır. Su alan varaklarda sararma ve lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır (Şekil 855).

Hat özellikleri. Eserin fihrist kısmı, kırmızı renkte kare paftalara ayrılarak hazırlanmış, ancak paftaların içi boş bırakılmıştır. Metin kısmı, 97 varak ve 19 satırdan oluşmaktadır. İki bölüm halinde tertip edilmiştir: ilk bölüm nesih, ikinci bölüm ise ta'lîk hatla yazılmıştır. İkinci bölümün daha sonraki bir dönemde istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Metinde hareke kullanımı sınırlı olup yalnızca belirli kısımlarda yer almaktadır. Boş sayfada yer alan vakıf mühründe, eseri vakfeden kişinin Erzurum Müftüsü Ömer Fadıl olduğu yazılmıştır.

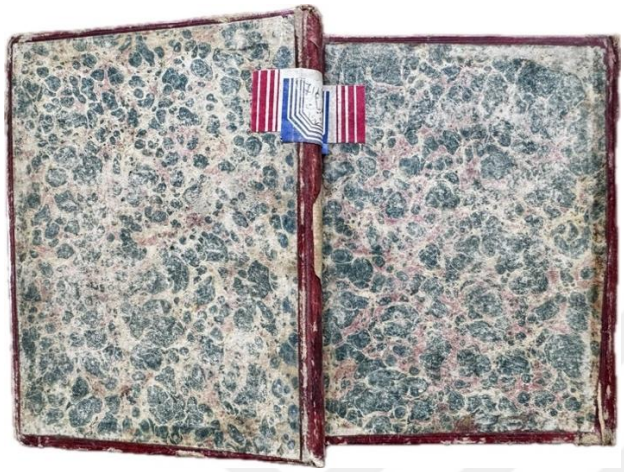
Birinci bölümün başında müellif bilgisi bulunmamaktadır. Ancak 86b sayfasında kayıtlı olan ferağ kaydında istinsah tarihi yazılmıştır; buna karşın müstensihe dair bir bilgiye yer verilmemiştir. Eserin ikinci kısmı ise (88b) yeni bir mukaddime ile başlamaktadır. Bu bölümde

de ne eserin adı ne de müellif bilgisi mevcuttur. Ayrıca ikinci kısımda istinsah tarihi ve müstensih bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 856'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler ve cümleler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 855

EİMK 331 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 856

EİMK 331 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 333

EİMK 332 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 332
Eski Kayıt No	: 260
Eser Adı	: Kitâbu'l Fıkıh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ali b. İbrahim
Müstensih	: Mustafa b. Halil
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 127+ii
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 174x133 mm, Yazı: 143x103 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte yıpranma, yapıştırılan kâğıtta yırtılma ve kitap kurdu tahribatı gözlemlenmektedir. Sertap ve miklep kısmı kaybolmuştur. Su hasarı nedeniyle varaklarda belirgin sararmalar ve lekeler oluşmuş, bazı varakların köşeleri yırtılmış ve ilk varaklar kopma eşiğine gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deriden olup, ön ve arka kapakların orta kısımları krem ve kahverengi tonlarında kâğıt yapıştırılarak onarılmıştır. Eserde ön ve arka kapaklar mevcuttur. Zencerek, "S" çivisinin ardışık uygulanmasıyla soğuk baskı tekniğinde oluşturulmuştur (Şekil 857).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 127 varak ve 11 satırdan oluşmakta olup ta'lîk hatla yazılmıştır. Harf anatomisine dikkat edilmeden, yalnızca istinsah amacıyla kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle müstensih hattı olarak değerlendirilmelidir. Eserin 1b sayfasında Abduhu İbrahim, Abduhu Muhammed, Mustafa ve Mustafa Efendi adına dört mühür bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 858'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 857

EİMK 332 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 858

EİMK 332 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 334

EİMK 333 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 333
Eski Kayıt No	: 216
Eser Adı	: Münyetü'l Musallî ve Gunyetû'l Mübtedî
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Sedîdüddin el-Kâşgarî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 82
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 182x124 mm, Yazı: 138x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru silinmiş ve sırt kısmına siyah deri ile bir tamir uygulanmıştır. Bazı varaklar, kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Su hasarı nedeniyle varaklarda sararmalar ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 859).

Hat özellikleri. Eser, 82 varaktan oluşmakta ve her sayfada 13 satır ta'lîk hatla istinsah edilmiştir. 1a sayfasının sonradan tekrar yazıldığı anlaşılmakta ve bu sayfadaki yazı nesih hattıyla kaleme alınmıştır. Sayfa kenarlarında ta'lîk ve nesih hatla yazılmış derkenar/haşiyeler ile çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserin, istinsah amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır. Eserin 1b, 2a ve son sayfalarında Seyyid Muhammed Emin mührü vardır. Eserin ferağ kaydında müstensih bilgisi bulunmamakla birlikte tarih ibaresinde yer alan 152"nin "1152" olabileceği ihtimali bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 860'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı renkte mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 859

EİMK 333 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 860

EİMK 333 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 335

EİMK 334 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 334
Eski Kayıt No	: 637
Eser Adı	: Şerhu'ş-Şâfiyye
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 991/m. 1583-1584
Müellifi	: Ahmed b. Hasan
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: ii+238+ii
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 187x117 mm, Yazı: 130x58 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt, kenar kısımlarında vişneçürüğü deri ile tamir edilmiştir. Sırt kısmı ve miklep bölümleri ise siyah deri parçalarıyla güçlendirilmeye çalışılsa da yapıştırılan deri zarar görmüştür. Sertabın kopma tehlikesi altında olduğu ve ilk varakların su hasarı nedeniyle kenar kısımlarının yırtıldığı gözlenmektedir. Ayrıca sayfalarda oluşan sararma, kararma ve mürekkep lekelerinin metnin okunabilirliğini olumsuz etkilediği ve bazı formaların gevşediği tespit edilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri mevcuttur. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar, aynı kompozisyon yapısına sahiptir. Sazyolu üslubunda tasarlanmış şemsede, hatâyî, penç ve hançer yapraklarından oluşan serbest kompozisyonlu motifler yer almaktadır ve etrafı dendanlarla çevrelenmiştir. Cildin dört tarafına soğuk çizgi çekilmiştir. Miklep bölümü, ön kapağın ½ oranında simetrik olarak tasarlanmış bulut ve hatâyî motifi bulunmaktadır. Genel olarak cilt oldukça yıpranmış durumdadır (Şekil 861).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 238 varaktan oluşmakta ve her sayfa 17 satır olarak yazılmıştır. Satır sonlarında metni sığdırma amacıyla kelimelerin sıkıştırıldığı görülmektedir.

Bu nedenle bazı harf formlarında belirgin deformasyonlar meydana gelmiştir. Mürekkebin yoğunluğu nedeniyle kimi harflerde kalınlaşmalar dikkat çekmektedir. Metin, sanat kaygıdan ziyade istinsah amacıyla yazılmıştır. 1b sayfasında 3adet mühür bulunmaktadır. Sondan bir önceki sayfada farklı bir mühür daha bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmakta olup müstensih ile ilgili bir bilgi yoktur. Metin örneği Şekil 862'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi yer almaktadır. Metin kısmının üzerinde bulunan dikdörtgen alan, ¼ oranında simetrik olup lacivert zeminlidir. Orta kısımda yer alan yazı alanı sıvama altın zeminlidir. Üzerine üstübeç mürekkeple yazılmış olan metin zamanla silinmiş ve okunamaz hâle gelmiştir ve etrafı siyah dendanlarla kuşatılmıştır. Bu alanın etrafına, negatif teknikle uygulanmış altın bitkisel bezemeler yapılmıştır. Dikdörtgen alan, 2 mm kalınlığında altın cetvelle çevrelenmiş olup, üzerine taç bölümü yapılmıştır.

Taç kısmı, lacivert zemin üzerine altınla negatif teknik uygulanmış bitkisel bezemelerden oluşmaktadır. Tasarım, yaklaşık ½ oranında simetrik bir düzende yerleştirilmiştir. Tezyînatın çevresi altın dendanlarla kuşatılmış, üzerine lacivert renkte tığlar yapılmıştır (Şekil 863). Eserin 1b sayfasında bulunan duraklar altın ile nokta şeklinde yapılmış olup metin kısmı 1 mm'lik altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Diğer kısımlarda metin, kırmızı kuzu ile sınırlandırılmıştır. Eserdeki tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmektedir.

Şekil 861

EİMK 334 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 862

EİMK 334 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 863

EİMK 334 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 336

EİMK 335 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 335
Eski Kayıt No	: 637
Eser Adı	: Şerhu'ş-Şâfiyye li Seyyid Abdullah
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 985/m. 1577-1578
Müellifi	: Abdullah el-Acemi Seyyid Cemâluddîn
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+165+ii
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 185x114 mm, Yazı: 134x57 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru silinmiş, cilt köşeleri aşınmış ve ön kapak kopma eşiğine gelmiştir. Eser, ciltten ayrılmış bir durumda olup, sırt kısmındaki tamirde kullanılan deri parçaları da yırtılmıştır. Bazı varaklarda mürekkep ve su lekeleri oluşmuş ve sayfaların kenarları nemden dolayı yıpranmıştır.

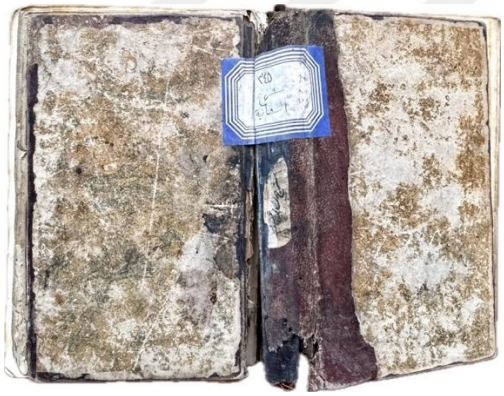
Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 864).

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 165 varaktan oluşmakta ve her sayfada 19 satır ta'lîk hatla yazılmıştır. Bazı satırların oldukça sıkışık olduğu görülmektedir. Yazım üslubu, eserin istinsah amacıyla hızlı bir şekilde yazıldığı izlenimini vermektedir. Eserin 1a sayfasında toplam beş mühür yer almakta, bunlardan üçü okunamamaktadır. Okunabilen mühürler Muhammed Emin ve Abduhu İbrahim adlarına aittir. Eserin son sayfasında ise beş adet mühür daha bulunmaktadır. Müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, 1a sayfasında şârihin tercemesi (biyografi) yer almaktadır. Metin örneği Şekil 865'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Bazı cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 864

EİMK 335 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 865

EİMK 335 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 337

EİMK 336 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 336
Eski Kayıt No	: 496
Eser Adı	: el-Yevâkît ve'l Cevâhir
Eser Konusu	: Dini İlimler
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 860/m. 1455-1456
Müellifi	: Abdulvehhab eş-Şârânî
Müstensih	: Mahmud b. İsmail
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+49
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 185x135 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserde bazı varaklar, kâğıt yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır. Su hasarı nedeniyle varaklarda belirgin sararmalar oluşmuş ve son varaklardaki yırtıklar, farklı bir yazılı kâğıt parçalarıyla kapatılarak tamir edilmeye çalışılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi açık yeşil renkte geometrik desenli kâğıt yapıştırılarak oluşturulmuştur. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 866).

Hat özellikleri. Eserde bir fihrist kısmı bulunmaktadır. Metin bölümü, 49 varaktan oluşmakta ve satır sayısı değişkenlik göstermektedir. Metin, nesih hatla yazılmış olup hareke kullanılmıştır. Eserin istinsah amacıyla yazıldığı ve müstensih hattı olduğu anlaşılmaktadır. Harf anatomilerinde düzensizlikler ve belirgin titremeler görülmektedir. Metin örneği Şekil 867'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

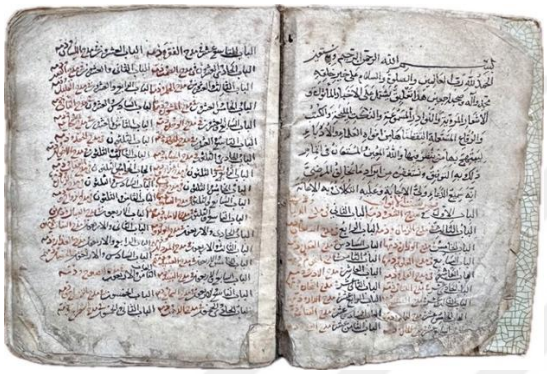
Şekil 866

EİMK 336 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 867

EİMK 336 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 338

EİMK 337 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 337
Eski Kayıt No	: 635
Eser Adı	: el-Lârî (Şerhu'l Hidâye)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Muhammed Muslihiddîn el-Lârî
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 56
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 208x130 mm, Yazı: 158x77 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmı, koyu kahve renkli bir deri parçası ile tamir edilmiştir. Suya maruz kalması nedeniyle bazı varaklarda sararma, kararma ve çeşitli lekeler oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Ön ve arka kapaklar mevcuttur. Kapaklarda şemse tezyînatı bulunmamakta, ancak zencerek "S" biçimli çivilerin ardışık uygulanmasıyla oluşturulmuştur (Şekil 868).

Hat özellikleri. Eser, 56 varaktan oluşmakta ve her sayfada19 satır ta'lîk hatla yazılmıştır. Duraklar için boşluklar bırakılmış, ancak herhangi bir işaretleme yapılmamıştır. Hat özellikleri bakımından XV-XVI. yüzyıl ta'lîk örneklerine benzemektedir. Mıstar çizgileri belirgin durumdadır. Eserin bazı sayfa kenarlarında yine ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Eserde istinsah tarihi ve müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 869'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

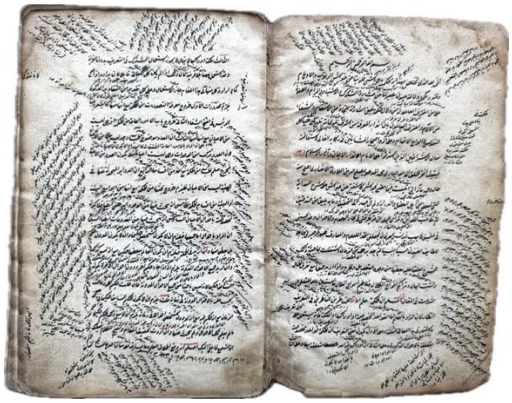
Şekil 868

EİMK 337 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 869

EİMK 337 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 339

EİMK 338 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 338
Eski Kayıt No	: 700
Eser Adı	: Şerhu'l Muhtasar Müntehi
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: i+130
Satır Sayısı	: 15-17 st.
Boyut	: Kâğıt: 202x142 mm, Yazı: 122x58 mm/127x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu.. Bazı varaklarda sararma ve lekelenmeler meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, dış etkenlerden koruma amacıyla krem renkli bir kâğıt ile kaplanmıştır (Şekil 870). Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış şemse tezyînatı yer almaktadır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahip olup, ¼ oranında simetrik bir bezeme düzeni görülmektedir. Kompozisyonda rûmî, tepelik ve penç motifleri kullanılmış olup şemse etrafına dendan ve tığlar yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çerçevelenmiş, köşelere ise basit dal ve yapraktan oluşan motif uygulanmıştır.

Miklepte yer alan şemse, damla formunda olup bitkisel bezeme içermektedir. Bu şemse de dendan ve tığlarla çevrelenmiştir. Miklebin çevresi soğuk çizgilerle çerçevelenmiş, köşe süslemeleri ise yine dal ve yaprak motifinden oluşmaktadır (Şekil 871). Cildin yan kâğıdı ebru kâğıdıdır (Şekil 872). Ciltte bulunan kompozisyon klasik anlayıştadır.

Hat özellikleri. Eserde metin kısmı, 130 varaktan oluşmakta ve iki bölüm halinde tertip edilmiştir. Satır sayısı 15-17 arasında değişmekte ve yazı nesih hatla kaleme alınmıştır. Eserin 1a sayfasında Abduhu İbrahim mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında nesih hatla

yazılmış, düzenli derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Eserin her iki kısımda da müellif, istinsah tarihi ve müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 873'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Belirli kelimelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

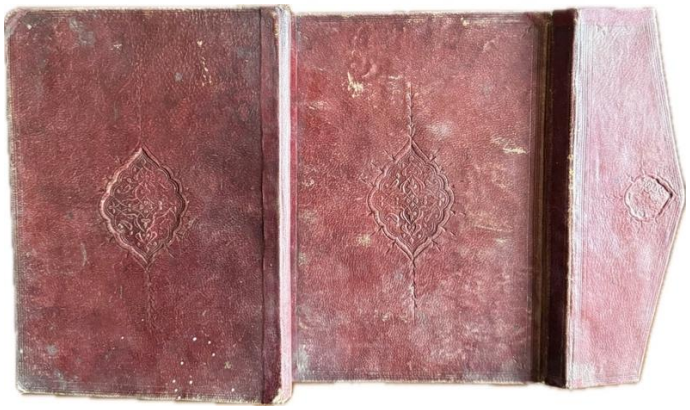
Şekil 870

EİMK 338 Envanter Numaralı Eserin Koruma Cildi

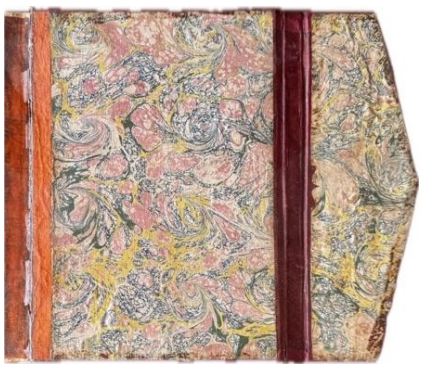
Şekil 871

EİMK 338 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 872

EİMK 338 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 873

EİMK 338 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 340

EİMK 339 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 339
Eski Kayıt No	: 705
Eser Adı	: Muhtasar'ül Meâni
Eser Konusu	: Dilbilgisi
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum
Müellifi	: Saadeddin Taftazani
Müstensih	: Muhammed b. Şeyh Habib
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 207+i
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 198x125 mm, Yazı: 125x60 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı kopma eşiğinde, ciltte çeşitli lekeler ve kitap kurdu tahribatı bulunmaktadır. Eserin arka kısmındaki tezyînat büyük oranda silinmiştir. Şiraze ve bazı formalar gevşemiş, varaklarda ise mürekkep ve su lekeleri oluşmuştur. Eserin restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklarda aynı

tasarım yer almakta olup, kompozisyon ¼ oranında simetrik bir düzen göstermektedir. Bezeme kompozisyonunda bulut, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse etrafı dendanlanmış ve tığlarla çevrelenmiştir. Şemsenin iki ucundan başlayarak cildin kenarlarını çevreleyen dış çizgiye kadar soğuk çizgi çekilmiştir. Zencerek kısmı, her iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiş olup içi boş bırakılmıştır.

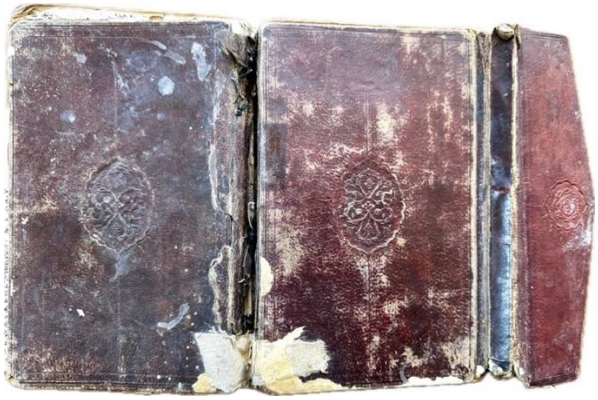
Miklep kısmında yer alan şemse içerisinde hatâyî motifi bulunmaktadır. Bu şemse etrafına da dendan ve tığlar yapılmıştır. Miklebin etrafı soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir. Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 874).

Hat özellikleri. Metin kısmı 207 varaktan oluşan eser, 17 satır halinde ta'lîk hatla yazılmıştır. Harf oranlarına tam olarak riayet edilmediği, bazı kısımlarda ise mürekkep yoğunluğu nedeniyle harflerin daha kalın göründüğü dikkat çekmektedir. Eserin son sayfasında Seyyid Muhammed Emin mührü yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında yine ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 875'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 874

EİMK 339 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 875

EİMK 339 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 341

EİMK 340 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 340
Eski Kayıt No	: 260
Eser Adı	: Kitâbu'l Fıkıh
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: ii+197
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 177x127 mm, Yazı: 135x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi tahrip olmuş, üzerindeki ebru silinmiştir. Arka kapakta kitap kurdu izi bulunmakta, ön kapak ise kopmak üzeredir. Sırt kısmına tamir esnasında siyah renkte deri yapıştırılmıştır. Eserin su alması nedeniyle bazı varaklarda sararma, lekelenme ve mürekkep akmaları gözlemlenmektedir. Şiraze parçalanmış olup son sayfanın yarısı kopmuş durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 876).

Hat özellikleri. Eser eksik olup metin kısmı, 197 varaktır. Her sayfa 19 satırdan oluşmakta ve nesih hatla yazılmıştır. Hareke kullanımı sınırlıdır. Yazım özellikleri, eserin istinsah amacıyla kaleme alınmış bir müstensih hattı olduğunu göstermektedir. Bazı sayfa kenarlarında nesih hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Eserde müellif, müstensih ve istinsah tarihine ilişkin herhangi bir kayıt mevcut değildir. Eserin ilk varakları olmadığından müellif bilgisi yoktur. Bazı sayfa kenarlarında, derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Eserde müellif, müstensih ve istinsah tarihi bilgisi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 877'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

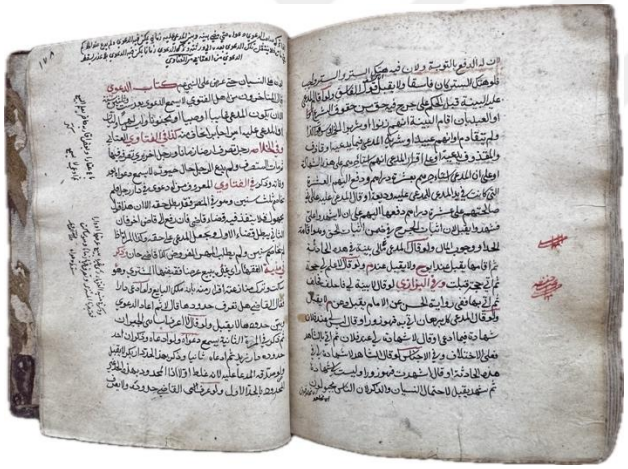
Şekil 876

EİMK 340 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 877

EİMK 340 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 342

EİMK 341 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 341
Eski Kayıt No	: 428
Eser Adı	: Şerhu Akâid Nesefi
Eser Konusu	: Kelam
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 175+i
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 240x137 mm, Yazı: 155x70 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerinde çeşitli lekeler bulunmaktadır. Bazı sayfalar, eksik kısımlarının tamamlanması amacıyla kâğıt parçalarıyla yapıştırılarak onarılmış ve eksik yazılar bu bölgelere yeniden yazılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deriden yapılmış olup lake cilt tekniğiyle hazırlanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak mevcuttur. Yeşil tonlarda zemin üzerine yerleştirilmiş şemse ¼ oranında simetrik olup, kompozisyonda rûmî, tepelik ve penç motifleri kullanılmıştır. Şemsenin her iki ucunda, salbekten önce küçük geometrik formlar içerisinde penç ve yaprak motifleriyle bezemeler yapılmıştır. Salbeklerin içinde yazı bulunmaktadır. Zencerek kısmı, her iki yandan soğuk çizgilerle çevrelenmiş ve iç kısmı boş bırakılmıştır. Cildin kenarında, vişneçürüğü renkli deriye "S" biçimli çivilerle uygulanmış zencerek yer almaktadır (Şekil 878).

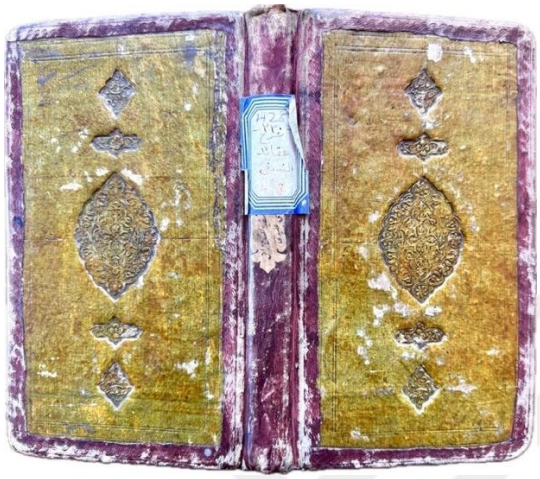
Hat özellikleri. Metin kısmı 175 varaktan oluşan eser, 13 satır halinde ta'lîk hatla yazılmıştır. Yazı özelliklerinden, eserin eğitimli bir kişi tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Bazı varaklarda şukka bulunmaktadır. Ayrıca sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Eserde müellif, müstensih ve

istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 879'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. "gavluhu" kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 878

EİMK 341 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 879

EİMK 341 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 343

EİMK 342 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 342
Eski Kayıt No	: 705
Eser Adı	: el-Fennü's Sabit fi İlmi'l Beyan
Eser Konusu	: Belâgat
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1098/m. 1686-1687
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 120+i
Satır Sayısı	: 19 st.
Boyut	: Kâğıt: 253x132 mm, Yazı: 170x65 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler vardır. Nem etkisiyle ortaya çıkan lekelenmeler, mürekkep lekeleri de eserin genel görünümünü etkilemiştir. Bazı sayfalarda küçük yırtıklar bulunsa da genel durumu iyidir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte sade bir deri kaplamaya sahiptir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 880).

Hat özellikleri. Metin kısmı 120 varak oluşan eser, her sayfada 19 satır halinde ta'lîk hatla yazılmıştır. Satır sonuna sığmayan kelimelerin, son kelimenin üzerine yazıldığı görülmektedir. Harf ölçülerine tam olarak riayet edilmeden istinsah edilmiştir. Eserin 1b, 2a ve son sayfasında Seyyid Muhammed Emin mührü yer almaktadır. Ayrıca bazı sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalar bulunmaktadır. Eserde müellif ve müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 881'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli cümlelerin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 880

EİMK 342 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 881

EİMK 342 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 344

EİMK 343 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 343
Eski Kayıt No	: 612
Eser Adı	: Kitâbu'l İnşâ
Eser Konusu	: Şiir
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1165/m. 1751-1752
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+115
Satır Sayısı	: 32 st.
Boyut	: Kâğıt: 322x155 mm, Yazı: 230x87 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler bulunmaktadır. Bazı formalar gevşemiştir. Nemden ötürü lekeler ve küçük hasarlara rağmen, eserin genel durumu iyidir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Ön ve arka kapak bölümleri mevcuttur. Her iki kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle uygulanmış geometrik formda bir şemse yer almakta olup, şemse içerisinde yazı bulunmaktadır (Şekil 882). Cildin yan kâğıdı ebru kâğıdıdır (Şekil 883).

Hat özellikleri. Eserde bir fihrist kısmı bulunmaktadır. Metin kısmı, 115 varak ve 32 satırdan oluşmakta olup ta'lîk hatla yazılmıştır. 1a sayfasında Faik Osman'a ait h. 1199/m. 1784-1785 tarihli vakıf kaydı ile şahsi mührü yer almaktadır. Son sayfada ise sayfa Faik Osman'ın şahsi mührü bulunmaktadır. Eserin çok ciltli bir eserin ikinci cildi olma ihtimali yüksektir. Müellif ve müstensihe dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 884'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler üzeri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 882

EİMK 343 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 883

EİMK 343 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 884

EİMK 343 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 345

EİMK 344 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 344
Eski Kayıt No	: 70
Eser Adı	: Metâli'un Nûr
Eser Konusu	: Neseb
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1036/m. 1626-1627
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Müftüsü Hacı Ömer Ağazâde Faik Osman (h.1194/m. 1780)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 53
Satır Sayısı	: 20 st.
Boyut	: Kâğıt: 278x174 mm, Yazı: 191x104 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve sarı renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler oluşmuştur. Bazı formalar kopmuştur. Sayfalarında mürekkep yayılması ve nemden kaynaklanan lekelenmeler görülmektedir. Sertab kısmına, eserin adının yazılı olduğu bir etiket yapıştırılmıştır. Daha sonraki dönemlerde, sırt kısmına da ilave bir etiket eklenmiştir. Son sayfalarda ise su hasarına bağlı belirgin lekeler bulunmaktadır. Eserde bulunan başlık tezhibinde, renklerde yer yer solmalar ve lekelenmeler gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renginde deri ile kaplanmıştır. Cilt; ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab bölümlerinden oluşmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine, alttan ayırma mülevven tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tezyînatta yapılmış olup serbest kompozisyonda tasarlanmıştır. Sazyolu üslupta bulut, penç, gonca, hançer yaprak motifleri kullanılmıştır. Bu tezyînat, fırçayla yapılmış altın dendan ve tığlarla çevrelenmiştir. Şemsenin iki ucuna yerleştirilen salbekler içine tepelik ve hatâyî yaprak motifleri yapılmıştır ve altın tığlar ile çevrelenmiştir.

Zencerek motifi, altın "S" biçimli çivilerin ardışık olarak vurulmasıyla oluşturulmuştur. Zencereğin her iki tarafı, soğuk çizgi demirleriyle çizgi ve altın cetvel çekilerek çevrelenmiştir. Köşebentlere 45 derecelik açıyla çizgi demirleri vurulmuş olup bu alanlar altınlanarak içerisine bir altın nokta, dışına ise iki altın nokta ve tığ motifi yapılmıştır. Altın cetvelin orta kısımlarına altın ile üç altın nokta ve tığ uygulanmıştır.

Miklep kısmında bulunan şemse, alttan ayırma mülevven teknikte hazırlanmış olup kapaklarla aynı tasarımı taşımaktadır. Etrafı, fırça ile uygulanmış altın dendan ve tığlarla bezenmiştir. Miklep üzerine de kapaklarda olduğu gibi "S" biçimli zencerek motifi uygulanmış ve altınlanmıştır. Köşebent kısımlarına yine aynı şekilde bir altın nokta, dışına ise iki altın nokta yerleştirilmiştir. Miklep çevresi altın cetvellerle kuşatılmıştır. Eserdeki tezyînat, üslup ve uygulama bakımından istinsah dönemiyle örtüşmekte olup klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır (Şekil 885).

Hat özellikleri. Eser, 53 varaktan oluşmakta ve her sayfada 20 satır yer almaktadır. Metin, is mürekkebiyle yazılmış olup belirli kısımların üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Bazı satırlarda metni satıra sığdırmak amacıyla kelimeler satırın üst kısmına yazılmıştır. Yazı karakteri, dönemin klasik yazı üslubuyla tam anlamıyla örtüşmemektedir. Bu durum, estetikten ziyade eserin istinsah amacıyla hazırlanmış bir nüsha olduğunu göstermektedir. 1a sayfasında Faik Osman'a ait h. 1194 tarihli vakfiye kaydı ile h. 1201tarihli vakıf mührü ve şahsi mührü bulunmaktadır. 31a sayfasında ve son sayfada da Faik Osman mührü bulunmaktadır. Eserde müellif ve müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 886'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında unvan tezhibi bulunmaktadır. Metin kısmının üzerinde yer alan dikdörtgen formdaki alan içerisinde, ¼ oranında simetrik bir tezyînat uygulanmıştır. Ana zemin lacivert renkte olup, orta kısımda yer alan yazı alanı sıvama altın zeminlidir. Bu alanda herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Yazı alanı, siyah renkte uygulanmış dendan motifleriyle çevrelenmiş ve alanın iki ucuna altın tepelikler yerleştirilmiştir. Altın ayırma rûmî ve altın orta bağ rûmî motifleri ile kompozisyon paftalara bölünmüştür. Genel yüzeyde vişneçürüğü, eflatun ve sarı renklerle hatâyî, penç, gonca, yürek ve yaprak

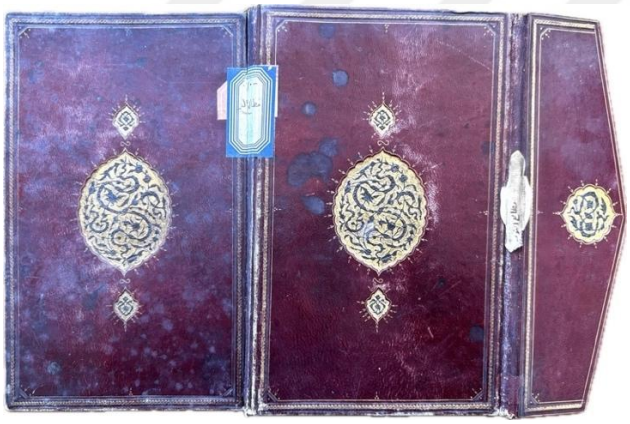
motiflerinden oluşan bir bezeme kompozisyonu yer almaktadır. Motiflere vişneçürüğü rengiyle tonlama yapılmıştır. Dikdörtgen alan, altın cetvellerle çevrelenmiş olup turkuaz zemin üzerine siyah renkte (+,.) biçimli kenarsuyu, lacivert zeminli kenarsuyu ve vişneçürüğü zeminli beyaz renkte (+, :) biçimli bir diğer kenarsuyu ile sınırlandırılmıştır.

Taç kısmı, ½ oranında simetrik olarak tasarlanmış olup, ana zemin lacivert renktedir. Altın ayırma rûmîler ve altın orta bağ rûmî motifleriyle paftalara bölünmüş kompozisyonun zeminleri altın ile kaplanmıştır. Ayırma rûmîlerin üzerine altın tepelikler yerleştirilmiştir. Tüm alan, hatâyî, üç yapraklı yonca, gonca ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Bu motifler eflatun ve sarı renklerle uygulanmıştır. Ayrıca motiflere vişneçürüğü renginde tonlama yapılmıştır. Taç tezyînatı, altın ve lacivert havalı dendanlarla çevrelenmiştir. Bu alan üzerine lacivert renkte, kısa ve uzun olmak üzere iki farklı formda tığlar yapılıp tezyînat sonlandırılmıştır (Şekil 887).

Metin kısmı, 1 mm'lik altın cetvel ve çift siyah renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Metin içerisinde duraklar, altın nokta ile yapılmıştır. Ferağ kaydı, üçgen biçiminde tasarlanmış olup altın cetvelle sınırlandırılmıştır. Genel olarak kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Şekil 885

EİMK 344 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 886

EİMK 344 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 887

EİMK 344 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 346

EİMK 345 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 345
Eski Kayıt No	: 246
Eser Adı	: Kitâbu'l Vikâye
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1033/m. 1623-1624
Müellifi	: Burhânüşşerîa Mahmûd b. Sadrüşşerîa el-Evvel Ubeydullah el-Mahbûbî el-Buhârî
Müstensih	: Ali b. Hafr
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: 147+i
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 193x140 mm, Yazı: 127x72 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerindeki ebru, büyük ölçüde aşınmış ve orijinal görünümünü kaybetmiştir. Sayfa kenarları, su ile temas sonucu nemlenmiş ve varaklarda kararmalara ve lekelenmelere yol açmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 888).

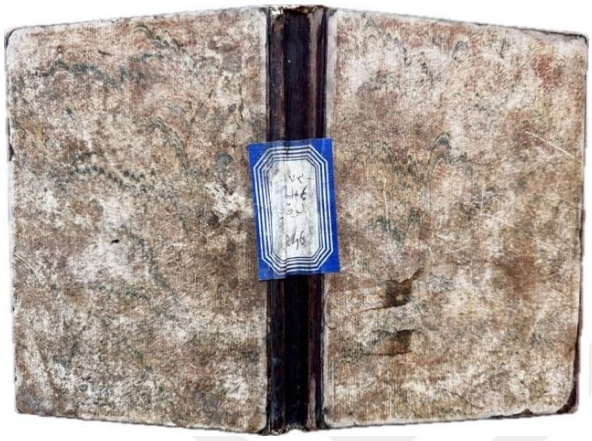
Hat özellikleri. Eserde metin kısmı 147 varak olup her sayfa 15 satırdır. Ta'lîk hat ile istinsah amacıyla yazılmış bir nüshadır. 1a sayfasında h. 1162 tarihli bir "Mustafa" isminde bir mühür, 1b sayfasında ise İbrahim, Mustafa ve Seyyid Muhammed Emin isimlerine ait mühürler

yer almaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, yine ta'lîk hat ile yazılmış derkenar/hâşiye mahiyetinde ek açıklamalar bulunmaktadır. Metin örneği Şekil 889'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

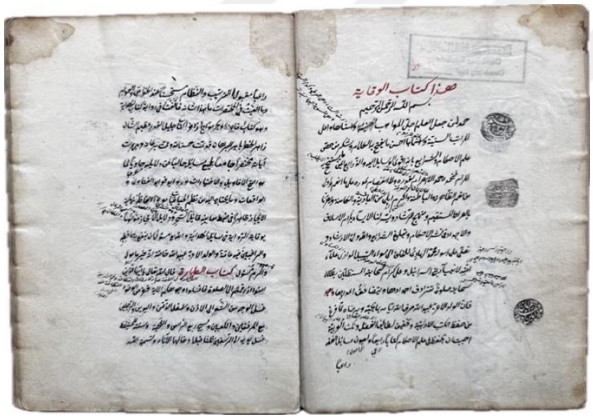
Şekil 888

EİMK 345 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 889

EİMK 345 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 347

EİMK 346 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 346
Eski Kayıt No	: 85
Eser Adı	: Câmiu Sahîhi'l Buhârî (2. Cilt)
Eser Konusu	: Hadis
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: İmam Buhari
Müstensih	: Muhammed el-Ağrazî
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 182
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 179x135 mm, Yazı: 100x80 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi, zamanla maruz kaldığı fiziksel etkilere bağlı olarak önemli ölçüde zarar görmüştür. Cilt köşelerinde aşınma, yırtılma gözlemlenirken, cilt yüzeyinde ve iç kısmında kitap kurdu tahribatı mevcuttur. Sayfaların kenarlarında nemden kaynaklanan lekeler oluşmuş ve bazı formalar kopmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapaklar bulunmaktadır. Her iki kapak da aynı tasarıma sahip olup, üzerlerine soğuk baskı tekniğiyle daire formunda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Şemse, merkezde yer alan altı kollu bir yıldızdan türeyen geometrik desenlerle bezenmiştir. Merkezde kısa çizgiler ve altın noktalarla süsleme yapılmıştır. Şemse, soğuk çizgilerle çerçevelenmiş olup çevresine gonca motifleri yerleştirilmiş ve uçlarına kısa çizgilerle tığlar yapılmıştır. Motif aralarına altın noktalar uygulanmıştır.

Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiş ve köşebent alanlarına da altın noktalar uygulanmıştır. Zencerek, ardışık şekilde tasarlanmış tezyînî birimin soğuk baskı ile vurulmasıyla oluşturulmuştur. Her iki yandan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil 890). Cilt içi, bitkisel motiflerden oluşan tam zemin tezyînatla bezenmiştir (Şekil 891). Şemse formu ve tezyînat özellikleri, cildin Selçuklu dönemi örnekleriyle benzerlik arz ettiğini göstermektedir.

Hat özellikleri. Eser, 182 varak olup her sayfada 9 satır yer almaktadır. Harekeli nesih hat ile harf anatomisine dikkat edilmeksizin istinsah amacıyla yazılmış bir nüshadır. 1b sayfasında Seyyid Muhammed Emin'e ait bir mühür bulunmaktadır. Eserde istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Metin örneği Şekil 892'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 890

EİMK 346 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 891

EİMK 346 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 892

EİMK 346 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 348

EİMK 347 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 347
Eski Kayıt No	: 241
Eser Adı	: Şerhu Şir'ati'l İslâm (2. Cilt)
Eser Konusu	: İlmihal, Ahlak ve Âdâb
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 991/m. 1583-1584
Müellifi	: Muhammed b. Seyyid b. Nebi
Müstensih	: Muhammed b. Ömer
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta'lîk
Varak Sayısı	: i+249
Satır Sayısı	: 21 st.
Boyut	: Kâğıt: 203x145 mm, Yazı: 160x85 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde lekeler oluşmuştur. Bazı formalarda gevşeme olmuştur. Varakların bir kısmında yırtılmalar ve mürekkep lekelenmeleri mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön ve arka kapaklar bulunmaktadır. Her iki kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı kompozisyona sahiptir. Bezemede bulut, hatâyî, penç, gonca ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Şemse çevresi dendanlarla

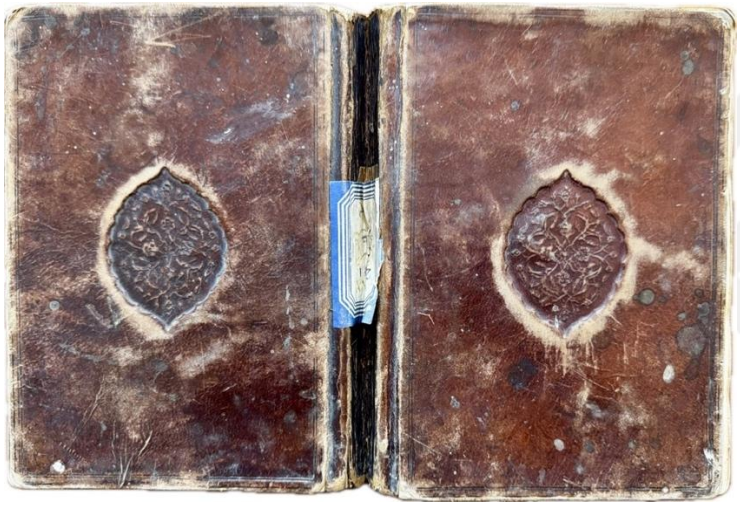
sınırlandırılmıştır. Cildin etrafı ise soğuk çizgilerle çerçevelenmiştir (Şekil 893). Eserdeki tezyînat, istinsah dönemiyle örtüşmekte olup klasik anlayışta uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eserin fihrist kısmı bulunmaktadır. Metin kısmı, 249 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Ta'lîk hat ile yazılmıştır. Bazı sayfa kenarlarında, yine ta'lîk hat ile yazılmış derkenar ve hâşiye mahiyetinde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Metin örneği Şekil 894'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 893

EİMK 347 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 894

EİMK 347 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 349

EİMK 348 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 348
Eski Kayıt No	: 218
Eser Adı	: el-Muhtâr
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullāh b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevsılî
Müstensih	: Ali b. Melle Ağacuk
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 183
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 202x147 mm, Yazı: 140x88 mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi ciddi hasarlar almıştır. Sırt kısmında oluşan hasarlar kahve renkli deri ile onarılmıştır. Cilt ve bazı varaklarda kitap kurdu tahribatı bulunmaktadır. Bazı varaklarda bulunan yırtıklar kâğıt yapıştırma yöntemiyle tamir edilmiştir. Bazı formaların ciltten ayrılmaya başladığı, sayfalarda su ve mürekkep lekelerinin olduğu ve bu lekelerin metnin okunabilirliğini olumsuz etkilediği görülmektedir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Ön ve arka kapaklar mevcut olup herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır (Şekil 895).

Hat özellikleri. Eser, 183 varak ve her sayfada 11 satırdan oluşmaktadır. Sınırlı harekeli nesih hat ile, harf anatomisine dikkat edilmeksizin istinsah amacıyla yazılmıştır. Sehven yazılan bazı kelimelerin üzeri çizilmiş, doğru biçimleri yazılarak devam edilmiştir. Eserde Seyyid Muhammed Emin'e ait bir mühür bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında nesih hat ile derkenar/hâşiye mahiyetinde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Eserin istinsah tarihi silinmiştir. Metin örneği Şekil 896'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 895

EİMK 348 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 896

EİMK 348 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 350

EİMK 349 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 349
Eski Kayıt No	: 704
Eser Adı	: Kitâbu Hocazade ve Mollazâde (1. Eser) Şerhu Hidâye (2. Eser)
Eser Konusu	: Dilbilgisi Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	:
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Ta’lîk
Varak Sayısı	: 142
Satır Sayısı	: 17 st.
Boyut	: Kâğıt: 181x132 mm, Yazı: 120x63 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi ve pembe renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde bulunan ebru solmuş, arka kapak kısmında yırtılmalar ve sırt kısmında deri tahribatı gibi hasarlar meydana gelmiştir. Miklep kısmında bulunan ebru daha iyi durumdadır. Bazı formalar gevşemiş, bazı varaklarda su ve mürekkep lekeleri vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi açık kahve renkte deri ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır (Şekil 897).

Hat özellikleri. Aynı konuyu içeren iki eser, 142 varaktan oluşmakta ve her sayfada 21 satır olarak ta'lîk hat ile yazılmıştır. 1a sayfasında Muhammed Emin mührü bulunmaktadır. Bazı sayfa kenarlarında, yine ta'lîk hat ile belirli bir düzende yazılmış derkenar/hâşiye mahiyetinde çeşitli ek açıklamalar yer almaktadır. Eserde müellif, müstensih ve istinsah tarihine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 898'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 897

EİMK 349 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 898

EİMK 349 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 351

EİMK 350 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 350
Eski Kayıt No	: 631
Eser Adı	: Hâşiyetü'l Câmi
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1022/m. 1613-1614
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 158
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 211x155 mm, Yazı: 140x100 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi üzerinde bulunan şemse tezyînatı zamanla aşınarak silinmiştir. Ön ve arka kapaklar ciltten ayrılmak üzere olup, cilt şirazesi tamamen dağılmış durumdadır. Bazı formalar kopmuş veya kopmak üzere olup, sayfalar arasındaki bağlar zayıflamıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, kahve renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Ön ve arka kapak üzerine soğuk baskı tekniğiyle beyzî formda şemse tezyînatı uygulanmıştır. Her iki kapakta aynı kompozisyon yer almakta olup şemse, penç motifi ile bezenmiştir (Şekil 899). Cildin yan kâğıdı ebru kâğıdıdır (Şekil 900). Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eser, 158 varak olup her sayfa 23 satır hâlinde, sınırlı harekeli nesih hat ile yazılmıştır. Dönemin istinsah amaçlı nüshalarına benzemektedir. 1a sayfasında Mustafa adına, 1b sayfasında ise Mustafa, Muhammed Emin ve Abduhu İbrahim adına düzenlenmiş üç mühür bulunmaktadır. Son sayfada ayrıca iki mühür yer almaktadır. Eserde müellif ve müstensih hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metin örneği Şekil 901'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 899

EİMK 350 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 900

EİMK 350 Envanter Numaralı Eserin Cilt İçi

Şekil 901

EİMK 350 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 352

EİMK 351 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 351
Eski Kayıt No	: 217
Eser Adı	: İhtiyar Şerhu'l Muhtâr
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1044/m. 1634-1635
Müellifi	: İmam Mevsili
Müstensih	: Muhammed İsa
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 302
Satır Sayısı	: 23 st.
Boyut	: Kâğıt: 230x143 mm, Yazı: 182x121 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı eksik, arka kapağı hasarlı, sırtı ve sertabı yırtılmış, miklebi kopmak üzeredir. Yapılan tamiratta sırt kısmına bez parçası, sertaba ise kahve renkli deri yapıştırılarak güçlendirilmiştir. Ancak bazı varakların kenarları ve son varaklar yırtılmış durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde ve ebru yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde arka kapak miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır (Şekil 902).

Hat özellikleri. Eser, 302 varak her sayfada 23 satır, sınırlı harekeli nesih hat ile istinsah amacıyla yazılmış bir nüshadır. Son sayfada yer alan mühür, aşınmış olduğundan okunamamaktadır. Metin örneği Şekil 903'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kelimelerin üzeri kırmızı renk mürekkeple çizilmiştir.

Şekil 902

EİMK 351 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapak ve Miklebi

Şekil 903

EİMK 351 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 353

EİMK 352 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 352
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: el Kitab .. fi İlmi'l Meâni
Eser Konusu	: Belâgat
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih Kırması
Varak Sayısı	: 83
Satır Sayısı	: 25 st.
Boyut	: Kâğıt: 257x180 mm, Yazı: 180x125 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı eksik, miklep ve arka kısım tahrip olmuştur. Sırt ve sertab kısmı yırtılmalar vardır. Bazı varaklarda büyük su lekeleri, sararmalar ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Bazı varaklar kopmuş ve bazı varak kenarları yırtılmış durumdadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi vişneçürüğü renginde olup krem-kahve tonlarda kâğıt yapıştırılarak oluşturulan çârkûşe bir cilttir. Eserde arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır (Şekil 904).

Hat özellikleri. Eser, 83 varaktan oluşmakta olup, ilk varakları eksiktir. Her sayfada 25 satır bulunmaktadır. Yazı üslubu tam olarak nesih olmayıp, rik'a ve ta'lîk hattına yakın harf formları içermektedir. Bu nedenle yazı karakteri "nesih kırması" olarak nitelendirilebilir. Bazı sayfa kenarlarında ta'lîk hatla yazılmış derkenar/hâşiye türünde çeşitli ek açıklamalara rastlanmaktadır. Eserde müellif, müstensih ve istinsah tarihi hakkında herhangi bir kayıt yer almamaktadır. Metin örneği Şekil 905'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Belirli kısımlar kırmızı renk mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 904

EİMK 352 Envanter Numaralı Eserin Arka Kapak ve Miklebi

Şekil 905

EİMK 352 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 354

EİMK 353 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 353
Eski Kayıt No	: 150
Eser Adı	: Fetâvâ-yı Tatarhâniyye (1. Cilt)
Eser Konusu	: Fıkıh
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: Âlim b. Alâ
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Erzurum Kadısı Seyyid Cennetzâde Abdullah Edib (h.1262/m. 1845-1846)
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: vi+432
Satır Sayısı	: 49 st.
Boyut	: Kâğıt: 420x278 mm, Yazı: 286x174 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı ve filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt ve sertab kısımları, deri malzeme kaplanarak onarılmıştır. Onarım amacıyla uygulanan deri kaplama, cildin özgün görsel estetiğini olumsuz yönde etkilemiştir. Ciltte ve bazı varaklarda kurt tahribatı gözlemlenmektedir. Ayrıca cilt üzerinde yırtılmalar mevcuttur. Şiraze ön kapaktan ayrılmak üzere olup bazı formalar gevşemiş, bazı varaklar kopmuştur. Bazı varaklarda su lekeleri, sararma ve mürekkep lekeleri meydana gelmiştir. Bazı varaklarda kurt tahribatı olan kısımlar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmeye çalışılmıştır. İlk varakların kenarları yırtılmış tahrip olmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde şemse tezyînatı yapılmıştır. Ön ve arka kapaklar aynı tezyînatla bezenmiştir. Kompozisyon, hatâyî grubu motifler kullanılarak serbest tasarım anlayışıyla oluşturulmuştur. Şemsenin etrafı dendanlarla çevrelenmiş olup iki ucuna soğuk çizgi çekilmiş ve bu çizgilerin kenarlarına tığ yapılmıştır. Cildin dış sınırları, çizgi demiri yardımıyla üç kez çizilerek soğuk bırakılmıştır. Bu çizgilerin orta kısımlarına bir, köşe noktalarına ise üçer kez penç çivisiyle bezeme uygulanmıştır.

Miklepte yer alan damla formundaki şemse içine penç, gonca ve yaprak motifleriyle süsleme yapılmıştır. Şemsenin çevresi, dendanlarla çevrelenmiş ve tığ uygulanmıştır. Zencerek kısmının çevresine üç-dört kez çizgi demiriyle çizgi çekilmiş; bu alanın içi boş bırakılarak sade bir görünüm elde edilmiştir. Çizgilerin köşe noktalarına üçer kez penç çivisi uygulanmış, orta kısımlara ise bir kez penç çivisi ile vurularak bezeme yapılmıştır. Cilde ait görsel Şekil 906'da sunulmuştur. Ciltte bulunan tezyînat, klasik anlayışta uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Eserde, metin kısmından önce yer alan 10 sayfalık bölümde ana ve alt başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış, her başlığın hemen altına ilgili sayfa numaraları eklenmiştir. Bu başlıkların ardından kısa açıklamalar yer almakta olup, bu bölümlerin düzenli bir içerik taslağı şeklinde oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca kullanılan kâğıt türü ve yazım tarzının eserin geri kalanından farklılık göstermesi, bu sayfaların sonradan eklendiğini düşündürmektedir. Eserde metin kısmı 432 varaktan oluşmakta ve her sayfada 49 satır yer almaktadır. Metin, siyah mürekkeple nesih hatla istinsah edilmiştir. Fasıl başlıkları ile bazı kelimeler, vurgu amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

1a sayfasında Erzurum Kadısı Cennetzâde Abdullah Edib tarafından h. 1262 tarihli vakfiye kaydı ve mührü bulunmaktadır. 1a sayfasında altın cetvelle yazı alanı oluşturulmuş ancak boş bırakılmıştır. Harekeleme sınırlı düzeydedir. Harf oranlarına dair belirgin bir oranlama gözetilmemiştir. Okunabilirliği yüksek olan metin, sanatsal nitelikten ziyade istinsah amacıyla hazırlanmıştır. 1b ve 2a varakları dışında cetvel mevcut olmamakla birlikte, yazı düzeni oldukça nizami olup cetvel varmış izlenimi uyandıracak ölçüde dikkatli bir biçimde yazılmıştır. Eser, 1. cilt olduğu için tarih ve müstensih bilgisi yoktur. Metin örneği Şekil 907'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b sayfasında mihrabiye formunda tezyînat bulunmaktadır.

Eserin 1b unvan sayfasında, metin kısmının üzerinde dikdörtgen bir alan içerisine başlık tezhibi uygulanmıştır. Bu dikdörtgen alanın merkezinde yer alan yazı alanının zemini sıvama altınla kaplanmış olup içinde herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Yazı alanı, vişneçürüğü renginde dendanlarla çevrelenmiştir. Ayrıca yazı alanının iki ucuna yine vişneçürüğü renginde tepelikler yerleştirilmiştir. Tezhipli alanın genel zemin rengi laciverttir. Bu zemin üzerinde vişneçürüğü renginde ayırma rûmîleri ve dendanlarla paftalar oluşturulmuştur. Bu paftaların içerisi sıvama altın zeminlidir. Tezhipte, penç, gonca ve yaprak motiflerinde lacivert, mavi ve yeşil renkler kullanılmıştır. Dikdörtgen alan, altın cetveller ve lacivert kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Bunun dışında, kalın altın zeminli bir bordür yer almakta olup bu bordür de yine altın cetveller ve lacivert kenarsuyu ile sınırlanmıştır.

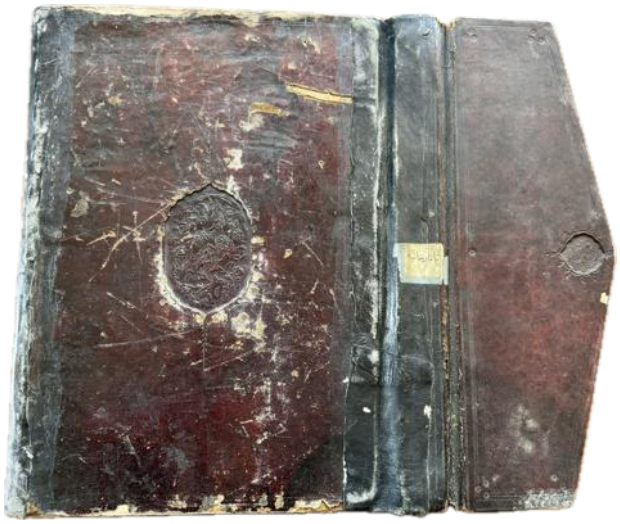
Diğer dikdörtgen alan içerisinde, siyah zeminli iki pafta oluşturulmuştur. Bu paftaların içi, helezonik kıvrımlar şeklinde altın, vişneçürüğü, mavi ve yeşil tonlarında penç, gonca ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Dendanlarla çevrelenen paftaların birleşim yerlerine sıvama altın uygulanmıştır. Bu dikdörtgen alan da altın cetveller ve vişneçürüğü renkte kenarsuyu ile çerçevelenmiştir.

Taç kısmının zemini lacivert renkte olup, dendanlar orta kısımda sıvama altın zeminli bir alan oluşturulmuştur. Bu altın zeminli alanın merkezinde vişneçürüğü renginde bir hatâyî motifi yer almaktadır. Bu altın zeminli alanın her iki yanında, siyah zemin üzerine mavi renkte ayırma rûmî motiflerle bezenmiş 2 pafta yapılmıştır. Tüm yüzey, penç, gonca ve yaprak motifleriyle zenginleştirilmiş; bezemede altın, vişneçürüğü, mavi ve yeşil renkler kullanılmıştır. Taç kısmının çevresi ise altın ve lacivert havalı dendan motifleriyle sınırlandırılmıştır. Bu dendanların üzerine lacivert noktalar ve aynı renkte tığlar yapılmıştır. Kompozisyonun tamamlamak amacıyla taç kısmı üç taraftan altın cetveller ve lacivert renkte kenarsuyu ile çevrelenmiştir (Şekil 908).

Eserin 1b ve 2a sayfalarında metin kısmı, altın cetvel ve siyah kuzu ile çevrelenmiş ve belirli kelimeler zer mürekkeple yazılmıştır. Diğer sayfalarda cetvel bulunmamakta olup belirli kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Şekil 906

EİMK 353 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 907

EİMK 353 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 908

EİMK 353 Envanter Numaralı Eserin 1b Sayfası Unvan Tezhibi Detay

Tablo 355

EİMK 354 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 354
Eski Kayıt No	: 804
Eser Adı	: Kur'an-ı Kerim
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: Muhammed b. Muhammed
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 466
Satır Sayısı	: 11 st.
Boyut	: Kâğıt: 342x215 mm, Yazı: 292x161 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Varakların kenarlarındaki yıpranmalar nedeniyle yapılan tamir sırasında, reddade kelimeleri de kesilmiştir. Nemden ötürü mürekkep lekeleri oluşmuş metne zarar vermiştir. Bazı varaklarda sure başının arasına üst satıra sığmayan ayetin devamı yazılmıştır. İlk varaklar tahrip olmuş sayfa kenarları yırtılmıştır. Son varakta da yırtılma vardır. Ayrıca serlevha tezyînatı zaman içinde çevresel etkenlere bağlı olarak tahrip olmuştur. Özellikle altın uygulamaları yer yer silinmiş, renklerde ise belirgin bir solma gözlemlenmektedir.

Cilt özellikleri. Kur'an-ı Kerim'in cildi, orijinal olmayıp siyah renkte suni deriden yapılmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Sırt ve sertab kısma kalın çift varakla çizgiler çekilerek paftalara ayrılmıştır (Şekil 909).

Hat özellikleri. Kur'an-ı Kerim, 466 varaktan oluşmakta ve her sayfada 11 satır yer almaktadır. Nesih hatla yazılmış eserde; sayfa kenarlarında bulunan aşer, hizb, secde ve cüz ibareleri sülüs hat iledir. Mıstar çizgileri belirgin olmakla birlikte bazı harfler satıra oturmamıştır. Secavend durakları kırmızı mürekkeple yazılmış, sure başları ise sülüs hatla yazılmıştır. Harekeler siyah mürekkeple çok ince kalemle yazılmış, bazı varaklarda siyah mürekkeple vakıf yazıları yer almaktadır. Eserin ferağ kaydında Muhammed b. Muhammed tarafından yazıldığı ifade edilmiştir. Metin örneği Şekil 910'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Kur'an-ı Kerim'in 1b ve 2a sayfalarında serlevha tezyînatı bulunmaktadır. Bu tezyînat, sûre başı anlayışıyla tasarlanmıştır. Metin, nesih hatla ve siyah mürekkep kullanılarak yazılmış olup Besmele'nin keşide kısmındaki boşluk içine, altın kullanılarak iki yaprak motifi yapılmıştır. Metin bölümünde yer alan duraklar, altınla yapılmış penç motifler şeklindedir. Bu durakların orta kısımlarına altın, çevrelerine ise altın, lacivert ve vişneçürüğü renklerinde noktalar ile hareket kazandırılmıştır. Metnin sağ ve sol yanlarında yer alan zencerek kısımlarında ise zemin boyasız bırakılmış, bu zeminin üzerine vişneçürüğü ve lacivert renklerde ardışık penç ve yaprak motifleri uygulanmıştır. Bu pençlerin orta kısımları altın ile yapılıp siyah renkte noktalar bulunmaktadır. Zencerek iki taraftan altın cetvelle çevrilmiştir.

Metin kısmının alt ve üst bölümlerinde, altın zeminli dikdörtgen yazı ve bezeme alanları yer almaktadır. Bu dikdörtgen alanların tamamı sıvama altın zeminlidir. Yazı alanları, boş bırakılmış; kenarları ise vişneçürüğü renkte dendanlarla çevrelenmiştir. Yazı alanlarının her iki kenarına lacivert renkli penç motifleri yapılmış, bu motiflerin orta kısımları altın ile tonlanmıştır. Dikdörtgen alanın çevresi, altın cetveller ve vişneçürüğü renkte (+, :) biçimli kenarsuyu ile kuşatılmıştır. Taç kısmı ½ oranında simetrik tasarlanmış olup zemine sıvama altın uygulanmıştır.

Kompozisyonda penç ve yaprak motifleri mavi, eflatun ve sülyen renktedir. Boş kalan kısımlara siyah renkte üç nokta uygulanmıştır. Tezyînatlı alan, lacivert renkte dendanlar çevrelenip dendanların üzerine yine aynı renkte noktalar ve sade tığ motifleri uygulanmıştır. Taç kısmı, üç yönden lacivert renkte (+, :) biçimli kenarsuyu ile çevrelenmiştir. Tezyînata ait görsel Şekil 911'de sunulmuştur. Eserin diğer sayfalarında metin kısımları çift kırmızı kuzu ile çevrelenmiş ve kırmızı renkte nokta biçiminde duraklar kullanılmıştır.

Şekil 909

EİMK 354 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 910

EİMK 354 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Şekil 911

EİMK 354 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları Serlevha Tezhibi Detay

Tablo 356

EİMK 355 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 355
Eski Kayıt No	: Yoktur (2)
Eser Adı	: Kur'an-ı Kerim
İstinsah Yeri/Tarihi	: h. 1070/ m. 1659-1660
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 275
Satır Sayısı	: 13 st.
Boyut	: Kâğıt: 402x325 mm, Yazı: 320x225 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Varaklarda su lekeleri, sararma, kararma ve mürekkep lekeleri bulunmaktadır. Nem ve su hasarı metni zarar vermiştir. Sayfa kenarları kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiş, bazı yerlerde yırtıklar mevcuttur. Tamir sırasında bazı varaklardaki "reddâde" kelimeleri de kesilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, orijinal olmayıp yeşil renkte suni deri ile kaplıdır. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır (Şekil 912).

Hat özellikleri. Mushaf, 275 varak ve her sayfada 13 satır olacak şekilde düzenlenmiş olup ayetler berkenar değildir. Mürekkep yoğunluğu sebebiyle bazı harfler kalın çıkmıştır. Satır sonlarında sıkışmalar görülmekle birlikte, genel olarak belirli bir düzene riayet edilmiştir.

Mushaf'ın başlangıç kısmında eksiklikler bulunmaktadır. Eksik kısımlar, kırmızı çizgiyle belirtilerek sonradan satırın üzerine eklenmiştir. Cüz ve secde ibareleri kırmızı, vakıf yazıları siyah; durak ve secâvend işaretleri ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Mıstar çizgileri belirgindir.

Mushaf'ta reddâde kelimeleri yazılmıştır. Sûre başları kırmızı mürekkeple yazılmış olup, ayet adı, sayısı ve nüzul yeri belirtilmiştir. Bazı sûre başlarındaki harekeler siyah mürekkep iledir. Boş sayfalarda filigran bulunmamaktadır. Satır sayısını bozmamak için satıra sığmayan kelimeler sûre başının arasına yazılmıştır. Yanlış yazılan kelime noktalarla daire içine alınmıştır. Son kısımda iki ayrı hatim duası bulunmaktadır. Ferağ kaydında sadece istinsah tarihi vardır.

Mushaf'ta Tevbe Sûresi'nin 86 ayetinin bir kısmına kadar yazılmış, Yunus Sûresi 4. ayete kadar olan ayetler yazılmayıp varaklar boş bırakılmıştır. Daha sonra Yunus Sûresi 36. ayetin bir kısmı yazılmış Hud Sûresi 12. ayete kadar varaklar boş bırakılmıştır. Nur Sûresi 31. ayetin bir kısmı yazılmış olup bazı varaklar boş bırakılarak Neml Sûresi 7. ayetin son kısmından tekrar yazılmaya başlanmıştır. Boş sayfalar filigransızdır. Metin örneği Şekil 913'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 912

EİMK 355 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'in *Cildi*

Şekil 913

EİMK 355 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'e Ait Örnek Sayfalar

Tablo 357

EİMK 356 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 356
Eski Kayıt No	: Yoktur (4)
Eser Adı	: Kur'an-ı Kerim
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 274
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 370x258 mm, Yazı: 273x168 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte kurt tahribatı sonucu tahribatlar oluşmuştur. Cilt kenarları, sırt ve sertab kısımlarına aynı renkte deri yapıştırılarak onarılmaya çalışılmıştır. Arka kapak kısmında kurt tahribatı daha yoğun olup, tezyînat silinmiştir. Bazı varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiş, yapıştırılan kısımların üzerine eksik kısım tekrar yazılmıştır. Su hasarı nedeniyle varaklar lekelenmiş, sararmış, kararlamış ve mürekkep lekeleri metni tahrip etmiştir. Acil restorasyon işlemi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, miklep ve sertab kısımları bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerine soğuk baskı tekniğinde beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Kompozisyonda bulut ve bitkisel motifler kullanılmıştır (Şekil 914). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır.

Hat özellikleri. Kur'an-ı Kerim'in ilk kısmı eksik olup Bakara Sûresi 16. ayetten başlamaktadır. Fatiha Sûresi farklı bir kâğıda sonradan ilave edilmiştir. Mevcut Mushaf 274 varaktan oluşmakta ve 15 satır nesih hatla yazılmıştır ve ayet berkenar değildir. Son kısmı da Karia Sûresi'ne kadar yazılmıştır. Secavend kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Aşer, hizb ve cüz ibareleri kırmızı mürekkeple sayfa kenarına yazılmıştır. Cüz ibaresinin yanına vakıf kaydı eklenmiş, vakıf yazısı siyah mürekkeple yazılmıştır. Aşer ibaresi her on ayet sonrası yazılmamıştır. Sayfalarda "Caferiye Camii'ne vakıftır" ibaresi bulunmaktadır.

Yazı üslubu ve istinsah özellikleri, katalogdaki eser no 355 olan Mushafla benzerlik göstermektedir. Bu nedenle eserin de XVII. yüzyılda istinsah edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Metin örneği Şekil 915'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, kırmızı renkte çift kuzu ile çevrelenmiştir. Nokta şeklinde basit duraklar vardır.

Şekil 914

EİMK 356 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'in *Cildi*

Şekil 915

EİMK 356 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'e Ait Örnek Sayfalar

Tablo 358

EİMK 357 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 357
Eski Kayıt No	: Yoktur (3)
Eser Adı	: Kur'an-ı Kerim
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Vezir Evham Süleyman Paşa h. 1056/m. 1646-1647
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 335
Satır Sayısı	: 12 st.
Boyut	: Kâğıt: 405x285 mm, Yazı: 243x160 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildinde leke ve tahribat oluşmuştur. Bazı formalar gevşemiş bazı varaklar kopmak üzeredir. Sayfa kenarlarının yırtılması ve tahrip olmuştur. Su almış varaklarda sararma ve kararma görülmektedir. Özellikle son varaklarda sayfalar tahrip olmuş, yırtılmış ve kurt tahribatının başlamıştır. Acil restorasyon işlemi gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapak üzerine soğuk baskı tekniğinde

beyzî formda şemse tezyînatı yapılmıştır. Kompozisyonda bulut ve bitkisel motifler kullanılmıştır (Şekil 916). Ciltte bulunan kompozisyon ve tezyînat, klasik anlayışa bağlı kalınarak uygulanmıştır. Cilt yan kağıdı ebrudur (Şekil 917).

Hat özellikleri. Mushaf, 335 varaktan oluşmakta olup her sayfa 12 satır nesih hatla yazılmıştır. Hat ve istinsah özellikleri bakımından, 355 envanter numaralı Mushafla benzerlikler göstermektedir. Söz konusu benzerliklerden hareketle, eserin XVII. yüzyıla tarihlendirilmesi mümkündür. Vezir Evham Süleyman Paşa tarafından h. 1056 yılında vakfedilen "Caferiye Camisi'ne vakıftır" yazısı ilk sayfada yer almaktadır. Aşer, hizb ve cüz ibareleri kırmızı mürekkeple sayfa kenarına yazılmış, duraklar ise basit kırmızı noktalarla belirtilmiştir.

Secavend durakları da kırmızı renktedir. 12 satır halinde yazılmış olan Mushaf'ta, reddâde kelimeleri bulunmakta ve Enfal Sûresi 8-13. ayetleri içeren sayfa metni 3 mm kalınlığında altın bir cetvel ile çevrelenmiştir. Altın duraklar kullanılmış ve mıstar izi belirgindir. Satıra sığmayan kelimeler sûre başları arasına yazılmış, eksik kelimeler ise satır üzerine eklenmiştir. Metin örneği Şekil 918'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Sûrebaşı Fatiha Sûresi'nde zer mürekkep ile diğer varaklarda kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 916

EİMK 357 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'in Cildi

Şekil 917

EİMK 357 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'in Cilt İçi

Şekil 918

EİMK 357 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim'e Ait Örnek Sayfalar

Tablo 359

EİMK 358 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 358
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Zabt-ı Tâsi Der Fetvahane-i Erzurum (2. Zabıt)
Eser Konusu	: Fetva Kaydı
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum-
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Rik'a
Varak Sayısı	: i+23
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 340x120 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin mukavvadan oluşan cildinde yırtılma ve tahribat oluşmuştur. Yazılı alanların olduğu kısımda da yırtılma olmuştur. Nemden ötürü mürekkep lekeleri meydana gelmiştir.

Cilt özellikleri. Eser cildi mukavvadan oluşmaktadır (Şekil 919).

Hat özellikleri. Ön kapağındaki kayıtlardan anlaşıldığına göre, bu defter, Erzurum Fetvahanesi'nde verilen fetvaların kayıt altına alındığı bir zabt kaydıdır. 23 varaktan oluşmakta olup satır sayısı değişkendir. Rik'a hatla istinsah edilmiştir. Metin örneği Şekil 920'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 919

EİMK 358 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 920

EİMK 358 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 360

EİMK 359 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 359
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Zabt-ı Tâsi Der Fetvahane-i Erzurum (1. Zabıt)
Eser Konusu	: Fetva Kaydı
İstinsah Yeri/Tarihi	: Erzurum h. 1310/m. 1892-1893
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Osmanlı Türkçesi
Yazı Türü	: Rik'a
Varak Sayısı	: 36
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: Kâğıt: 370x117 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin mukavvadan oluşan cildinde yırtılma ve tahribat oluşmuştur. Yazlı alanların olduğu kısımda da yırtılma olmuştur. Nemden ötürü mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, mukavvadan oluşmaktadır (Şekil 921).

Hat özellikleri. Der Fetvahane-i Erzurum müessesine ait fetva kayıtlarını ihtiva etmektedir. 36 varaktan oluşmakta ve satır sayısı değişkendir. 'Dokuzuncu kayıt' başlığı, benzer nitelikte başka kayıtların da mevcut olduğunu göstermektedir. Kapakta h. 1310 tarihi yazılmış iken son sayfada zabtın bitiş tarihi olarak belirtilen hicri 1212 tarihi, kronolojik bir tutarsızlık içermektedir. Büyük ihtimalle bu tarih, bir yazım hatası sonucu 1312 olarak yazılması gereken tarih yerine yanlışlıkla yazılmıştır. Metin örneği Şekil 922'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

Şekil 921

EİMK 359 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 922

EİMK 359 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 361

EİMK 360 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 360
Eski Kayıt No	: 769
Eser Adı	: Hesap Cetveli İrtifalar
Eser Konusu	: Astronomi
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 42
Satır Sayısı	: Değişken satır
Boyut	: 250x183 mm, Yazı: bbxbb mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmamaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser genel olarak iyi durumdadır.

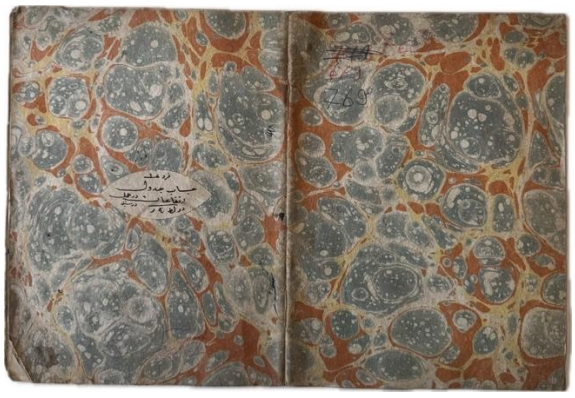
Cilt özellikleri. Eserin cildi, ebru yapıştırılarak oluşturulmuştur. Eserde ön kapak ve arka kapak kısımları bulunmaktadır (Şekil 923).

Hat özellikleri. Astronomiye dair içeriği nedeniyle metinde çeşitli matematiksel hesaplamalara yer verilmiştir. Metin örneği Şekil 924'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır.

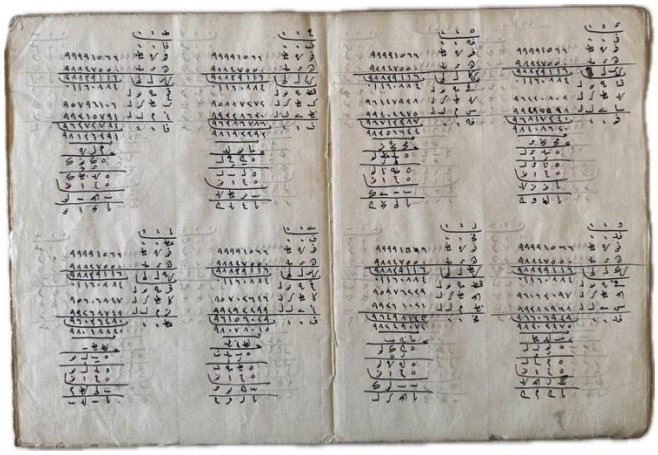
Şekil 923

EİMK 360 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 924

EİMK 360 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 362

EİMK 363-1 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-1
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 5
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt kenarları tahrip olmuş, varaklarda su lekeleri ve sararma meydana gelmiştir. Nemden ötürü varaklarda mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "s" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 925). Cilt yan kâğıdı olarak sarı renkte kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat Özellikleri. 5 varaktan oluşan cüz 15 satır nesih hatla yazılmıştır. Cüz üzerinde "nısf 2" ibaresi yer almaktadır. Metin içindeki secavend durakları kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Metin örneği Şekil 926'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b ve 2b sayfalarında sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasında kırmızı mürekkep ile vakıf yazısı yazılmıştır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm'lik altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 925

EİMK 363-1 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 926

EİMK 363-1 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 363

EİMK 363-2 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-2
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 12
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt tahrip olmuş, altın cetvellerde solmalar başlamıştır. Kırmızı mürekkep ile yazılmış olan "vakıf" ibaresi kısmen silinmiştir. Bazı varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep lekeleri ve su izleri bulunmaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 927). Cilt yan kâğıdı olarak sarı renkte kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 5-6" yazmakta olup 3. cüz yazılmıştır. 12 varaktan oluşmakta olup 15 satır nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkep hatt-ı icâze iledir. Satıra sığmayan kelimeler sûre başının arasına yazılmıştır. Bu cilt iki kısma ayrılmış ve her kısma 10 sayfa yazılmıştır. Metin örneği Şekil 928'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfasında ve 2. kısmın ilk sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasında kırmızı mürekkeple yazılmış vakıf ibaresi vardır. Sûrebaşı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 927

EİMK 363-2 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 928

EİMK 363-2 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 364

EİMK 363-3 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-3
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte kurtların oluşturduğu tahribatlar, sayfalarda sararmalar ve lekeler, varakların şirazeye bitişen kısımlarındaki yırtılmalar genel durumunu olumsuz etkilemiştir Altın cetvellerde tahribatlar gözlenirken, hizbler sayfanın kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı varaklarda mürekkep lekeleri vardır.

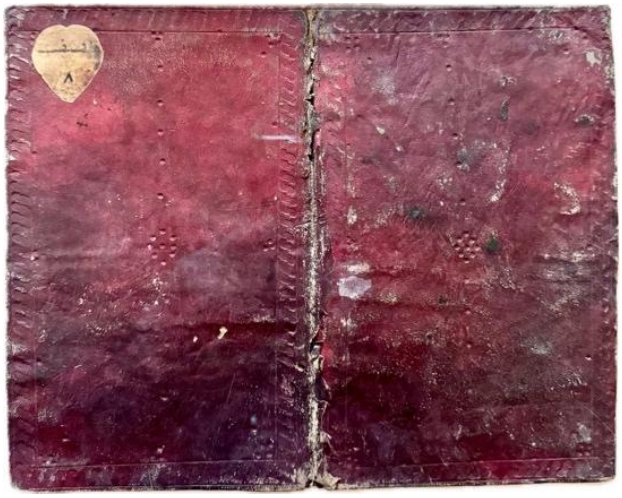
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 929). Cilt yan kâğıdı olarak sarı renkte kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cildin üzerine "nısf 8" yazılmıştır. 4. cüzün son yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta olup 15 satır nesih hatla yazılmıştır. Metin örneği Şekil 930'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasında kırmızı mürekkeple yazılmış "vakıf" ibaresi bulunmaktadır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 929

EİMK 363-3 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 930

EİMK 363-3 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 365

EİMK 363-4 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-4
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte kurtların oluşturduğu tahribatlar nedeniyle cilt kenarları zarar görmüştür. Altın varaklı cetvellerde de tahribatlar gözlenmektedir. Varaklar üzerindeki su lekeleri ve nemden kaynaklanan mürekkep lekeleri, genel durumunu olumsuz etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 931). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt ve sarı renkte kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 10" yazmaktadır. 5. cüzün ikinci kısmı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve 15 satır nesih hatla yazılmıştır. Hizb ve vakıf ibaresi sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin örneği Şekil 932'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasında kırmızı mürekkeple yazılmış "vakıf" ibaresi bulunmaktadır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

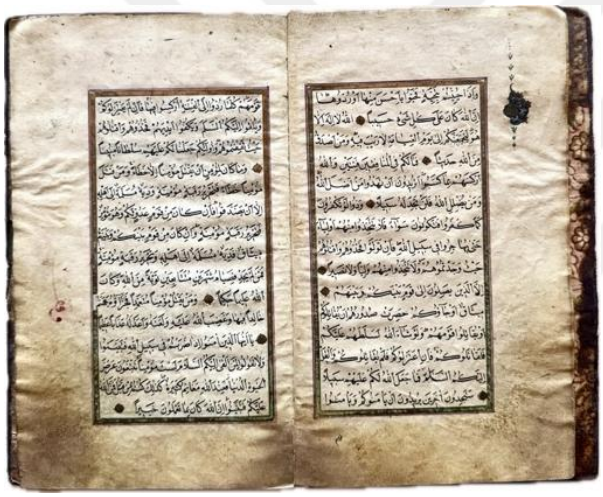
Şekil 931

EİMK 363-4 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 932

EİMK 363-4 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 366

EİMK 363-5 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-5
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte tahribat söz konusu olup, özellikle sırt kısmında deri yırtılmaları görülmektedir. Cilt üzerindeki lekeler ve nemden kaynaklanan mürekkep lekeleri görünümünü bozmuştur. Altın cetvelde de tahribatlar mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 933). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 11" yazmaktadır. 6 cüz yazılmaya başlanmış olup yarsı bulanan cüzün diğer yarısı yoktur. 6 varaktan oluşmakta ve 15 satır nesih hatla yazılmıştır. Sûre başı üstübeç mürekkeple altın zemin üzerine hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Varakların şiraze ile birleştiği kısımda yırtılma başlamıştır. Metin örneği Şekil 934'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasında kırmızı mürekkeple yazılmış "vakıf" ibaresi bulunmaktadır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 933

EİMK 363-5 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 934

EİMK 363-5 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 367

EİMK 363-6 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-6
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte kurtların oluşturduğu tahribatlar nedeniyle ciddi hasarlar oluşmuş ve acil müdahale gerektirmektedir. Cilt üzerindeki lekeler ve tahribatlar, genel görünümünü olumsuz etkilemiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 935). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 13" yazmaktadır. 7. cüz yazılmaya başlanmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve 15 satır nesih hatla yazılmıştır. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 936'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasında kırmızı mürekkeple yazılmış "vakıf" ibaresi bulunmaktadır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 935

EİMK 363-6 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 936

EİMK 363-6 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 368

EİMK 363-7 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-7
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz ciltten ayrılmıştır. Cildin sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü lekeler vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 937). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat Özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 14" yazmaktadır. 7. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 1b sayfa kenarında gül vardır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hatla yazılmıştır. Metin örneği Şekil 938'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm'lik altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

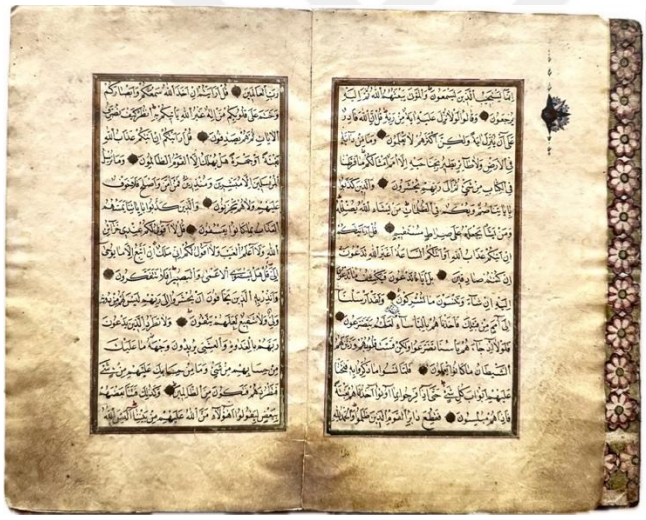
Şekil 937

EİMK 363-7 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 938

EİMK 363-7 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 369

EİMK 363-8 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-8
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte leke ve tahribat vardır. Varaklarda nemden ötürü mürekkep lekeleri vardır. Sûre başı sıvama altın üzeri üstübeç mürekkep iledir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 939). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 15" yazmaktadır. 8. cüz yazılmaya başlanmış olup cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hatla iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 940'ta sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 939

EİMK 363-8 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 940

EİMK 363-8 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 370

EİMK 363-9 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-9
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte lekeler ve tahribatlar oluşmuş ve eser ciltten kopmuş durumdadır. Nemden kaynaklı olarak sayfalarda sararmalar ve yapışmalar, mürekkep lekeleri ve bazı varaklarda yırtılmalar meydana gelmiştir.

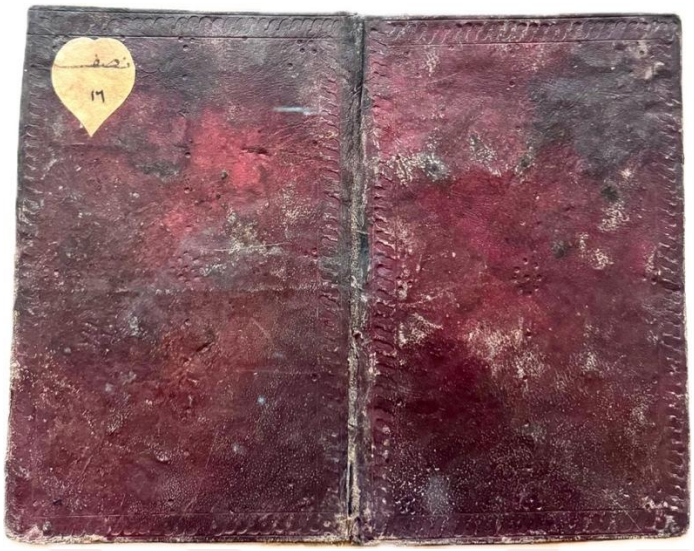
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 941). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzeri "nısf 16" yazmaktadır. 8. Cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Metin örneği Şekil 942'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 941

EİMK 363-9 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 942

EİMK 363-9 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 371

EİMK 363-10 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-10
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 12
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Varaklar ciltten ayrılmış, birleşme kısımları büyük ölçüde yırtılmış ve birbirinden ayrılmak üzeredir. Varaklarda lekeler, sararmalar ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Altın cetvellerde tahribatlar gözlenirken, sûre başı sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple ve hattı icaze iledir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 943). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 17- 18" yazmaktadır. 9. cüz yazılmaya başlanmış olup 9. cüzün ikinci yarısı da bu cilt içerisindedir. 12 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 944'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına ve ikinci kısma gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının

etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 943

EİMK 363-10 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 944

EİMK 363-10 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 372

EİMK 363-11 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-11
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Bazı varaklarda nemden ötürü mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 945). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 19" yazmaktadır. 10. cüzün ilk yarısını içermektedir. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 946'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

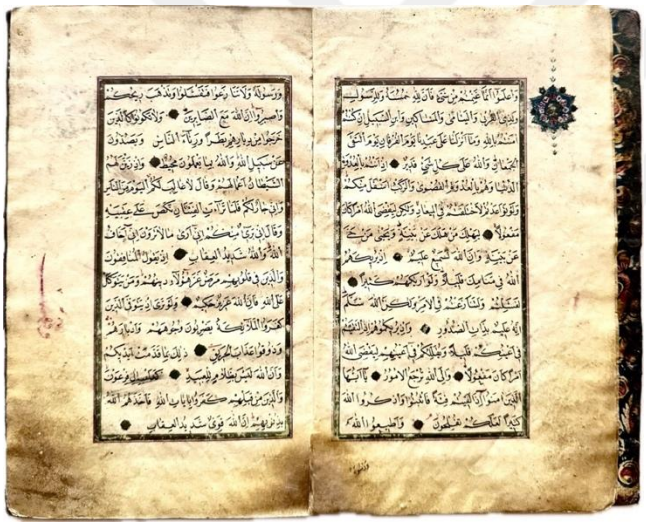
Şekil 945

EİMK 363-11 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 946

EİMK 363-11 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 373

EİMK 363-12 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-12
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Nemden ötürü leke, sararma ve mürekkep lekesi oluşmuştur.

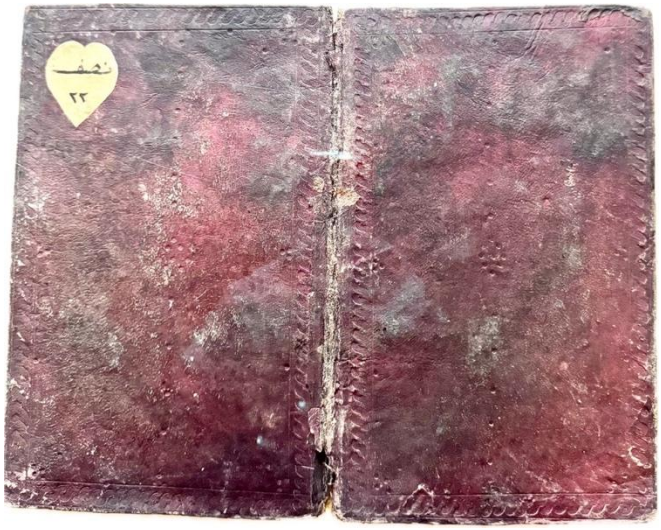
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 947). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüzün üzerinde "nısf 22" yazmaktadır. 11. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 948'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı, 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 947

EİMK 363-12 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 948

EİMK 363-12 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 374

EİMK 363-13 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-13
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Nemden ötürü leke, sararma ve mürekkep lekesi oluşmuştur. Sayfalar alt kısımdan yırtılmaya başlamıştır. Arka kapak mevcut olmayıp ön kapak eserden ayrılmıştır.

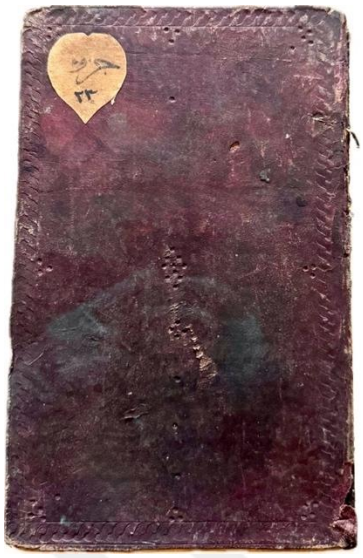
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde yalnızca ön kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 949). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 23" yazmakta olup sadece ön kapak vardır. 12. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Metin örneği Şekil 950'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 949

EİMK 363-13 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı

Şekil 950

EİMK 363-13 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 375

EİMK 363-14 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-14
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ön kapak kopmuştur. Cüz ciltten ayrılmış olup sırt kısımda yırtılma oluşmuştur. Nemden ötürü varaklarda leke, sararma mürekkep lekesi oluşmuştur. Sayfalar alt kısımdan yırtılmaya başlamıştır.

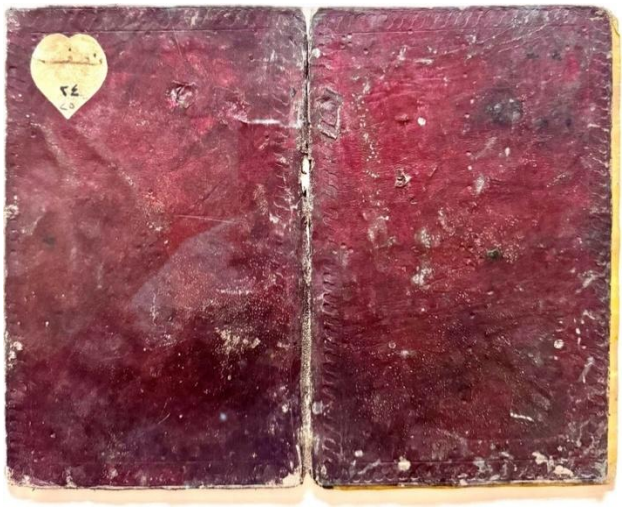
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 951). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 24" yazmaktadır. 12. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 952'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı, 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 951

EİMK 363-14 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 952

EİMK 363-14 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 376

EİMK 363-15 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-15
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Arka kapakta kurt tahribatı vardır. Sırt kısmı tahrip olmuştur. Varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

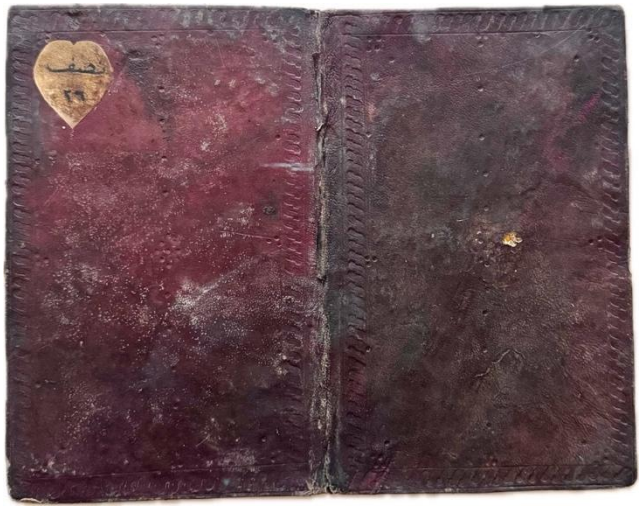
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 953). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 26" yazmaktadır. 13. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 954'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 953

EİMK 363-15 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 954

EİMK 363-15 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 377

EİMK 363-16 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-16
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Sırt kısmı tahrip olmuş yırtılma başlamıştır. Ciltte leke, varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 955). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cilt üzerinde "nısf 28" yazmaktadır. 14. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 956'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ve secde ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 955

EİMK 363-16 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 956

EİMK 363-16 Envanter Numaralı Eserden Örnek Sayfalar

Tablo 378

EİMK 363-17 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-17
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte lekeler oluşmuş sırt tahrip olmuş yırtılma başlamıştır. Varaklarda nemden leke ve mürekkep lekesi oluşmuştur.

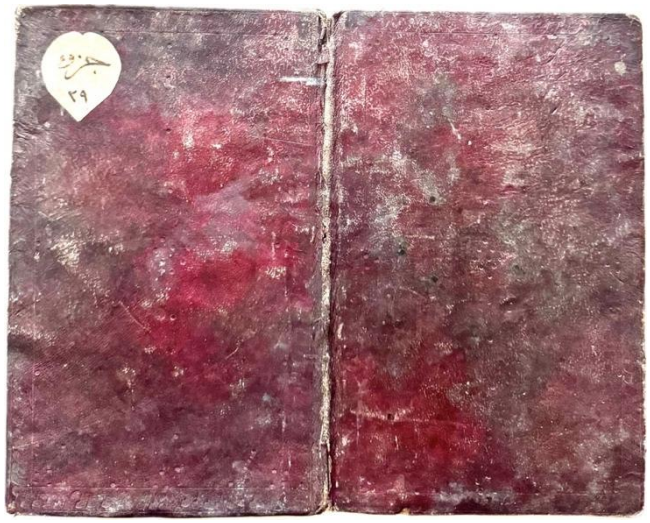
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 957). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 29" yazmaktadır. 15. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 958'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 957

EİMK 363-17 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 958

EİMK 363-17 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 379

EİMK 363-18 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-18
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz ciltten ayrılmıştır. Sırt kısmı tahrip olmuş yırtılma başlamıştır. Ciltte leke, nemden ötürü varaklarda leke ve mürekkep lekesi vardır. Ciltte ve varaklarda kurt tahribatı oluşmuştur.

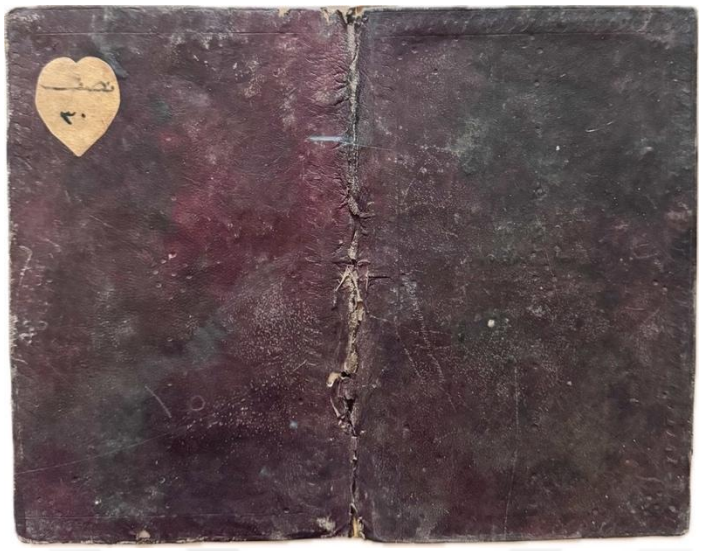
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 959). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 30" yazmaktadır. 15. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 960'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri.1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ve secde ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 959

EİMK 363-18 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 960

EİMK 363-18 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 380

EİMK 363-19 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-19
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Sırt tahrip olmuş, yırtılma başlamıştır. Ciltte leke, varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 961). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 33" yazmaktadır. 17. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 962'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 961

EİMK 363-19 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 962

EİMK 363-19 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 381

EİMK 363-20 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-20
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz ciltten ayrılmıştır. Sırt tahrip olmuş yırtılma başlamıştır. Ciltte kurt tahribatı oluşmuştur. Ciltte leke, varaklarda nemden leke ve mürekkep lekesi oluşmuştur.

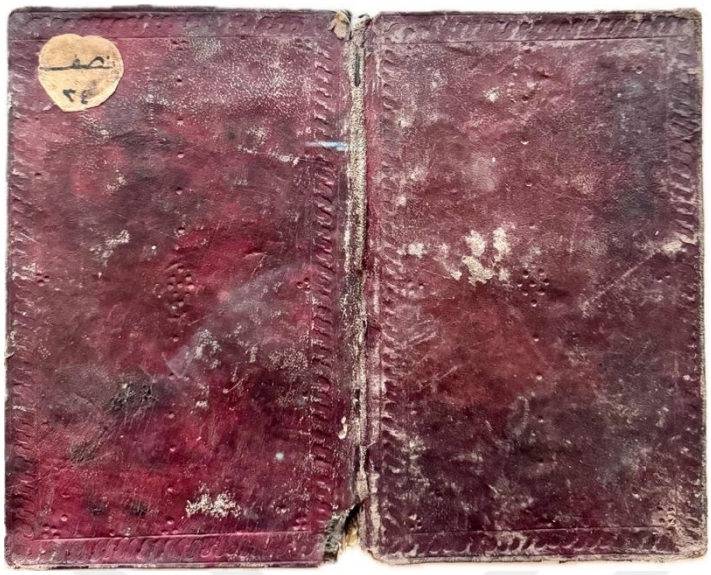
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 963). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 34" yazmaktadır. 17. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 964'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm'lik altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 963

EİMK 363-20 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 964

EİMK 363-20 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 382

EİMK 363-21 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-21
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Sırt tahrip olmuş yırtılma başlamıştır. Ciltte leke, varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi oluşmuştur.

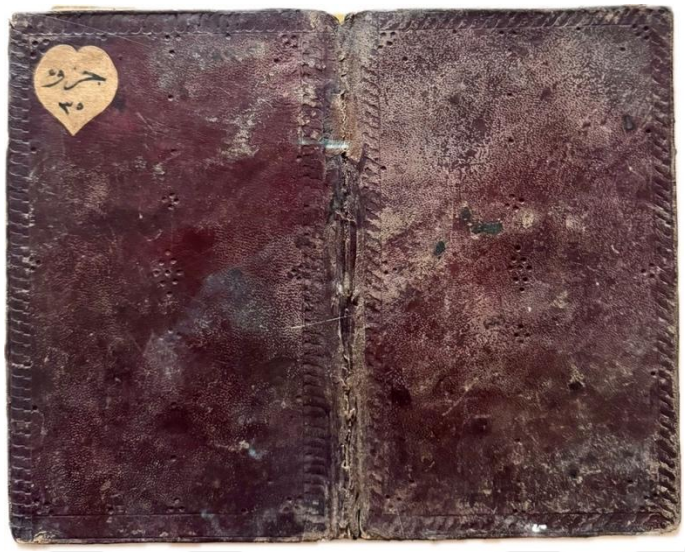
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 965). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 35" yazmaktadır. 18. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 966'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 965

EİMK 363-21 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 966

EİMK 363-21 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 383

EİMK 363-22 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-22
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz, ciltten ayrılmıştır. Sırt kısmı tahrip olmuş ve yırtılma başlamıştır. Ciltte leke, varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi oluşmuştur.

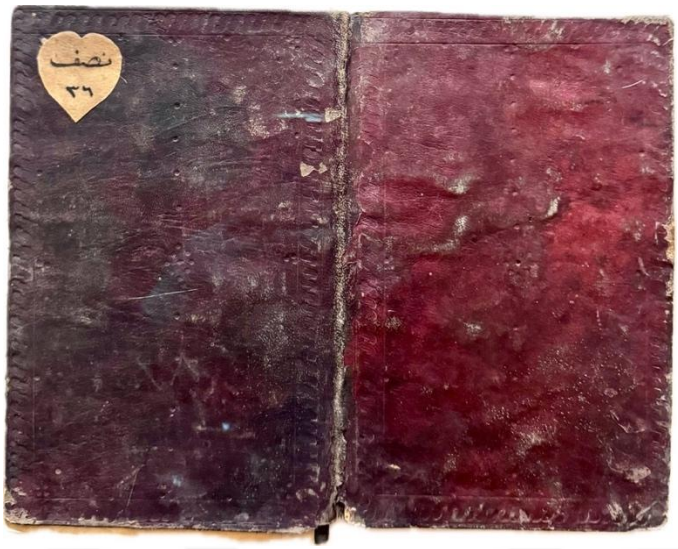
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 967). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 36" yazmaktadır. 18. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 968'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 967

EİMK 363-22 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 968

EİMK 363-22 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 384

EİMK 363-23 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-23
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Sırt tahrip olmuş ve yırtılma başlamıştır. Ciltte leke, varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 969). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 37" yazmaktadır. 19. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 970'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ve secde ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 969

EİMK 363-23 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 970

EİMK 363-23 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 385

EİMK 363-24 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-24
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz ciltten ayrılmıştır. Sırt kısmı tahrip olmuş yırtılma başlamıştır. Ciltte leke, varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi oluşmuştur.

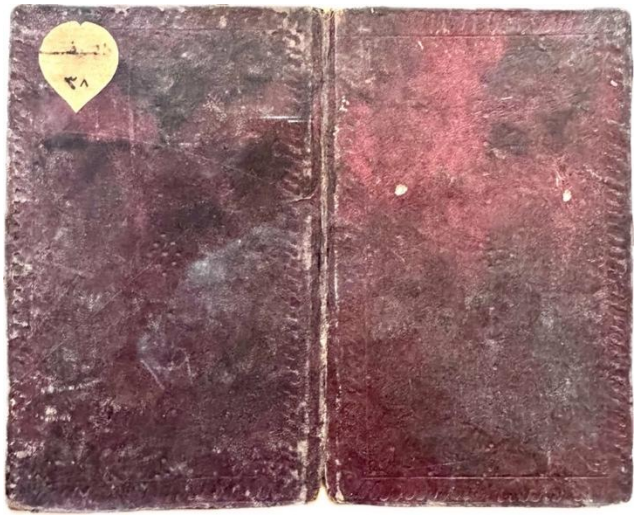
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "s" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 971). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 38" yazmaktadır. 19. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 972'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ve secde ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 971

EİMK 363-24 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 972

EİMK 363-24 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 386

EİMK 363-25 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-25
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 12
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Sırt tahrip olmuş yırtılma başlamıştır. 20. cüzün ikinci yarsının bulunduğu forma ciltten ayrılmıştır. Ciltte kurt tahribatı oluşmuş, varaklarda su lekesi ve mürekkep lekesi vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 973). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

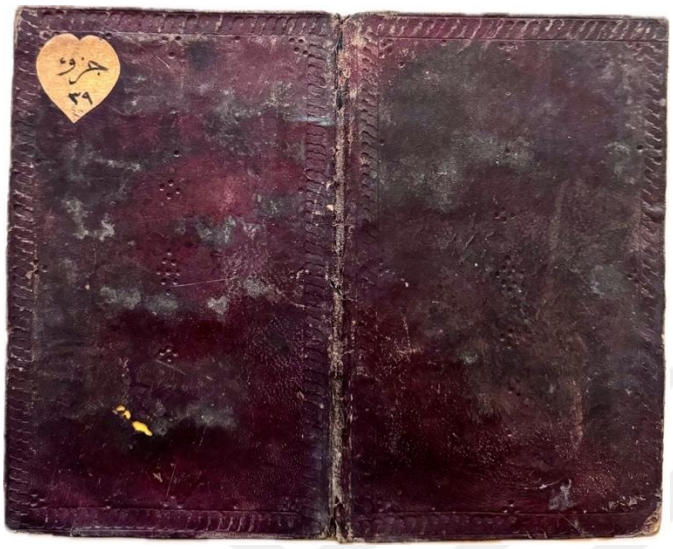
Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 39-40" yazmaktadır. 20. cüz iki kısım şeklinde yazılmıştır. 12 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 974'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserin 1b ve ikinci bölümün ilk sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı

mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 973

EİMK 363-25 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 974

EİMK 363-25 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 387

EİMK 363-26 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-26
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte leke oluşmuş ve sırt kısmı tahrip olmuştur. Varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

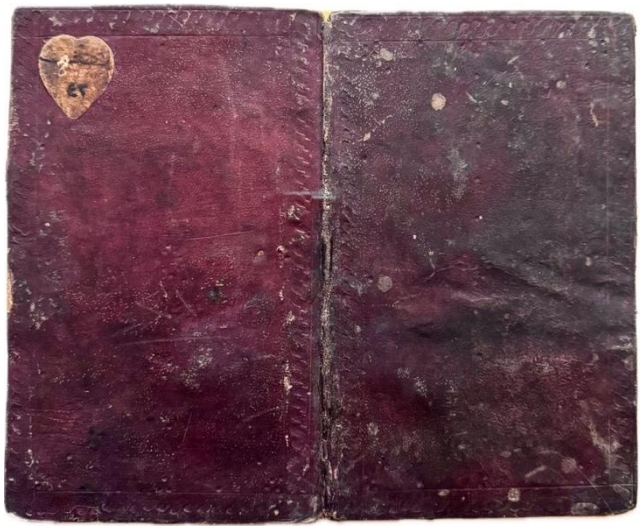
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 975). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 42" yazmaktadır. 21. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 976'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ve secde ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 975

EİMK 363-26 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 976

EİMK 363-26 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 388

EİMK 363-27 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-27
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte leke oluşmuş ve sırt kısmı tahrip olmuştur. Varaklarda nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 977). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 43" yazmaktadır. 22. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 978'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 977

EİMK 363-27 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 978

EİMK 363-27 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 389

EİMK 363-28 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-28
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz, ciltten ayrılmıştır. Ciltte ve varaklarda kurt tahribatı vardır. Ciltte leke, sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

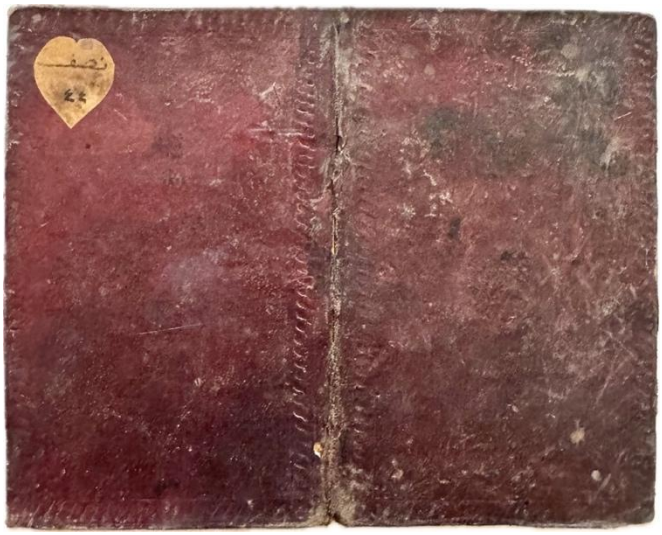
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 979). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 44" yazmaktadır. 22. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 980'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 979

EİMK 363-28 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 980

EİMK 363-28 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 390

EİMK 363-29 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-29
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte leke oluşmuş ve sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 981). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 45" yazmaktadır. 23. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 982'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış ve hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

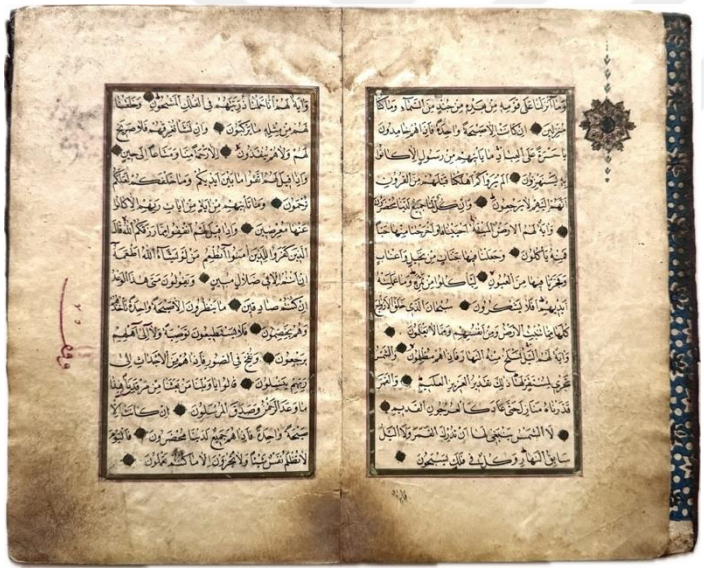
Şekil 981

EİMK 363-29 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 982

EİMK 363-29 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 391

EİMK 363-30 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-30
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz, ciltten ayrılmıştır. Ciltte kurt tahribat ve sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

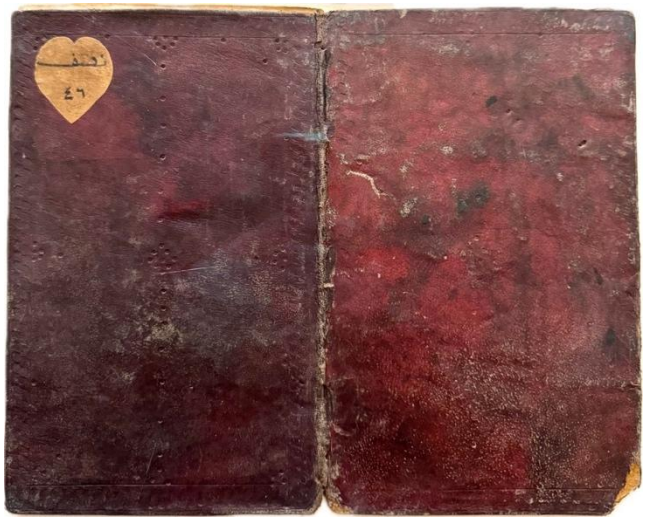
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 983). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 46" yazmaktadır. 23. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 984'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 983

EİMK 363-30 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 984

EİMK 363-30 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 392

EİMK 363-31 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-31
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 12
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. 24. cüzün ikinci yarısının bulunduğu forma ciltten ayrılmıştır. Ciltte leke oluşmuş, sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır. İlk varakta yırtılan kısım kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 985). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 47-48" yazmaktadır. 24. cüz iki kısım olarak yazılmıştır. 12 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 986'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. İki bölümün de 1b sayfalarında kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış ve hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 985

EİMK 363-31 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 986

EİMK 363-31 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 393

EİMK 363-32 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-32
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte leke oluşmuş, sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

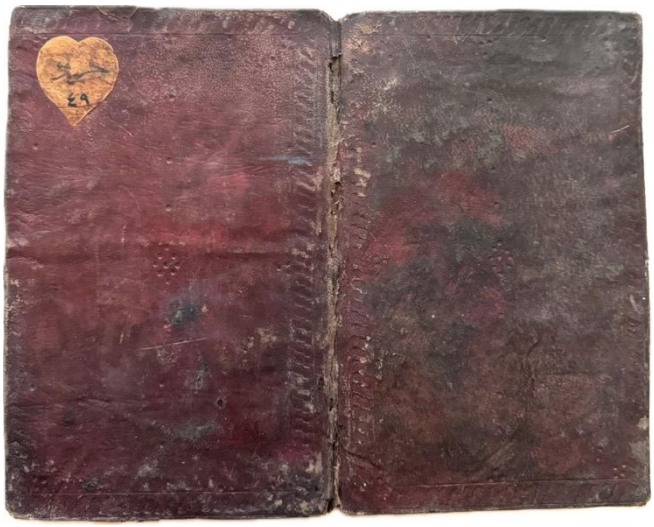
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 987). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 49" yazmaktadır. 25. cüzün ilk yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 988'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 987

EİMK 363-32 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 988

EİMK 363-32 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 394

EİMK 363-33 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-33
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz, ciltten ayrılmıştır. Ciltte leke oluşmuş, sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

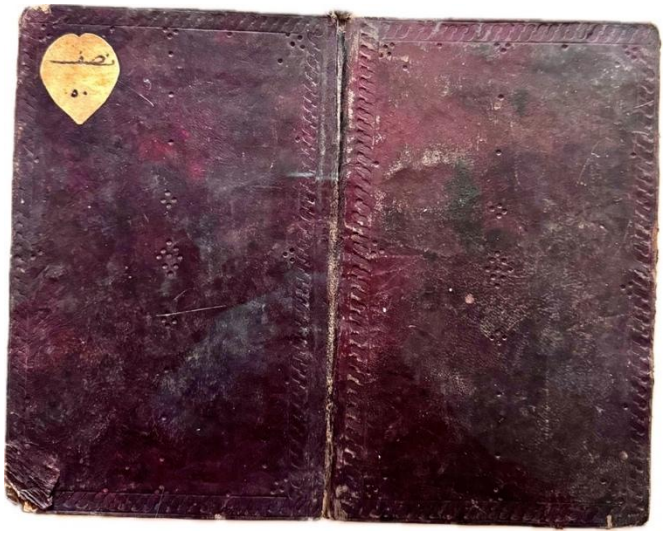
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 989). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 50" yazmaktadır. 25. cüzün ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 990'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 989

EİMK 363-33 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 990

EİMK 363-33 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 395

EİMK 363-34 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-34
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 12
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. 26. cüzün ikinci yarsının bulunduğu forma ciltten ayrılmıştır. Ciltte leke oluşmuş, sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

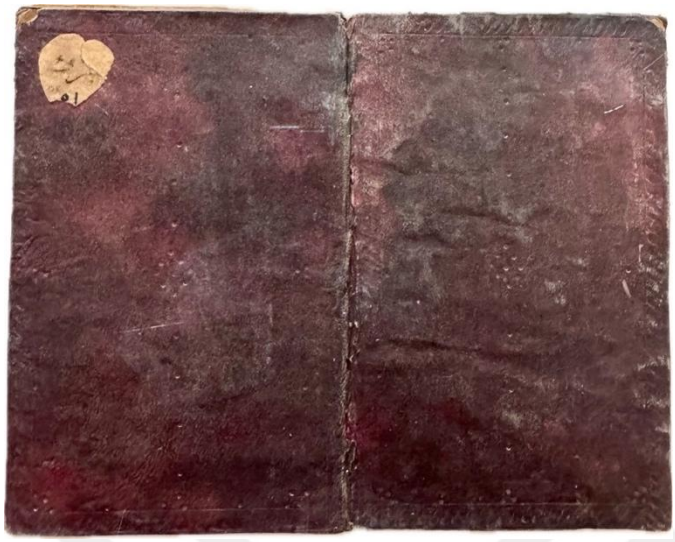
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 991). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 51" yazmaktadır. 26. cüz iki kısım olarak yazılmıştır. 12 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 992'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. İki bölümün de 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ve secde ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 991

EİMK 363-34 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 992

EİMK 363-34 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 396

EİMK 363-35 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-35
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 12
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. 27. cüzün ikinci yarısının bulunduğu forma ciltten ayrılmıştır. Ciltte leke oluşmuş, sırt kısmı tahrip olmuştur. Nemden ötürü leke ve mürekkep lekesi vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 993). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 53" yazmaktadır. 27. cüz iki kısım olarak yazılmıştır. 12 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başı, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 994'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. İki bölümün de 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibareleri de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

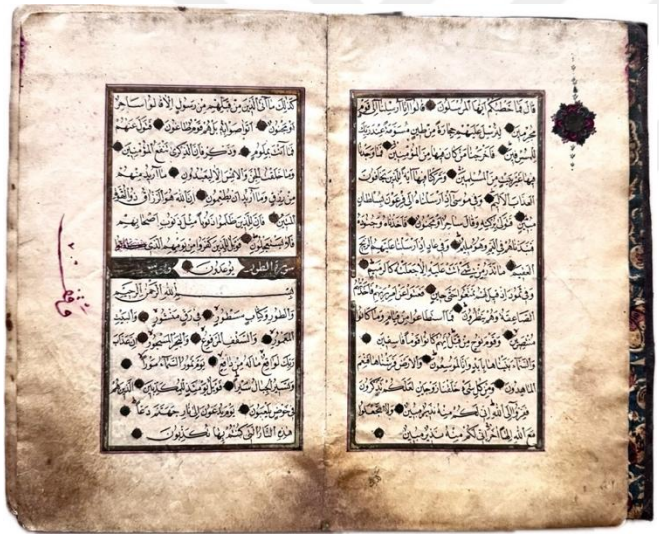
Şekil 993

EİMK 363-35 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 994

EİMK 363-35 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 397

EİMK 363-36 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-36
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cüz, ciltten ayrılmış, ciltte nemden kaynaklanan lekeler oluşmuştur. Cüz, mürekkep izleri ve kurtların tahribatı nedeniyle oluşan yırtıklar ile birlikte önemli ölçüde hasar görmüştür.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 995). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "nısf 54" yazmaktadır. 10. cüz ikinci yarısı yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Metin örneği Şekil 996'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi

renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 995

EİMK 363-36 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 996

EİMK 363-36 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 398

EİMK 363-37 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-37
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 12
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. 28. cüzün ikinci yarısı, ciltten ayrılmış durumda olup, ciltte lekelenmeler, sırt kısmında yırtılma gözlemlenmektedir. Nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep izleri de mevcuttur. Ayrıca hem cilt hem de varaklarda kurtların oluşturduğu hasar belirgindir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 997). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

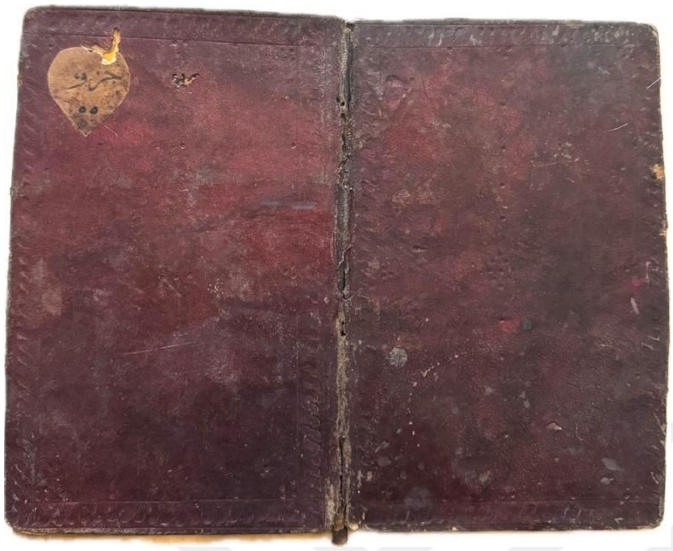
Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 55" ibaresi yer almakta olup 28. cüz, iki kısımda yazılmıştır. 12 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 998'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış olup hizb ibareleri de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı

ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 997

EİMK 363-37 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 998

EİMK 363-37 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 399

EİMK 363-38 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-38
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte lekelenmeler, sırt kısmında ise önemli ölçüde yırtılma ve kurt tahribatı gözlemlenmektedir. Nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep izleri de mevcuttur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 999). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 57" ibaresi yer almakta olup 29. cüzün ilk yarısının yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1000'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmış, hizb ibaresi de sayfa kenarına kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 999

EİMK 363-38 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1000

EİMK 363-38 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 400

EİMK 363-39 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-39
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte lekelenmeler, sırt kısmında yırtılma gözlemlenmektedir. Kitap kurdu tahribatı, nemden kaynaklanan lekeler, mürekkep izleri ve su hasarına bağlı sararmalar da mevcuttur. Sayfa kenarlarında ise yırtıklar, aşınmalar ve su lekeleri belirgindir.

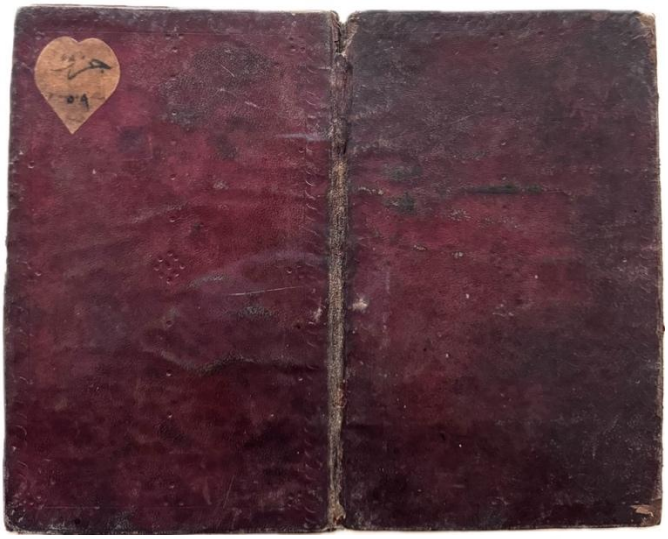
Cilt özellikleri. Eserin cildi, vişneçürüğü renktedir. Eserde ön kapak ve arka kapak vardır. Cilt etrafında altılı "S" biçimli zencerek iki taraftan soğuk çizgi ile çevrelenmiştir. Cildin orta kısmına, köşelerine ve belirli noktalarına penç çivisi ile motif yapılmıştır (Şekil 1001). Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüz üzerinde "cüz 59" ibaresi yer almakta olup 30. cüzün ilk yarısının yazılmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1002'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmıştır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

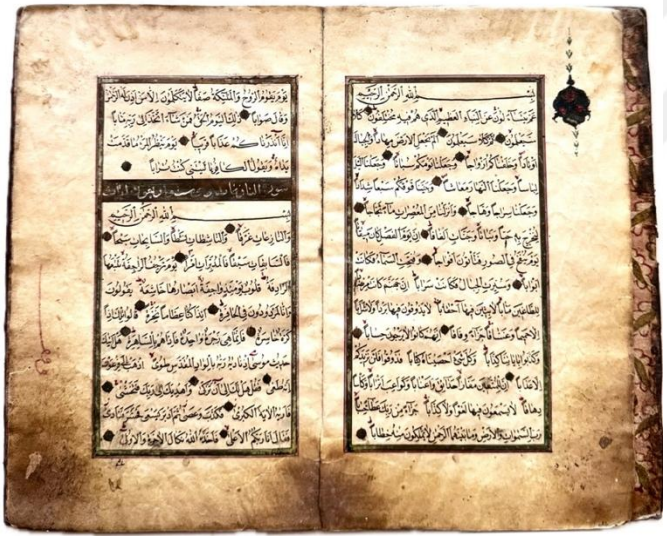
Şekil 1001

EİMK 363-39 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1002

EİMK 363-39 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 401

EİMK 363-40 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 363-40
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: Kur'an Cüzü
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 6
Satır Sayısı	: 15 st.
Boyut	: Kâğıt: 220x135 mm, Yazı: 150x78 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserde nemden kaynaklanan lekeler ve mürekkep izleri mevcuttur. Sayfa kenarlarında yırtıklar, aşınmalar ve çeşitli lekeler oluşmuştur.

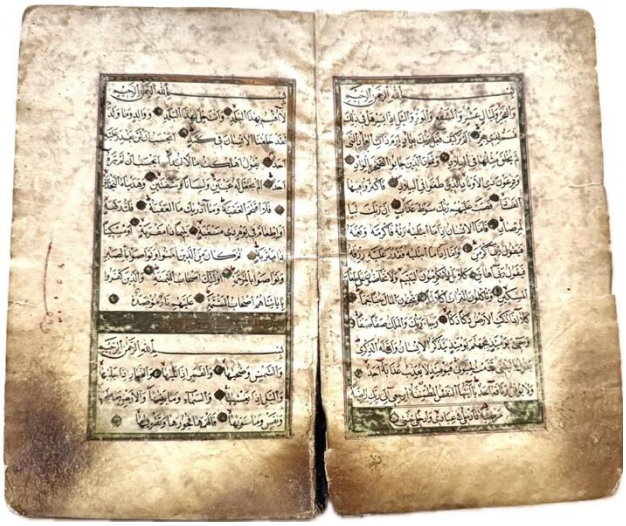
Cilt özellikleri. Eserin cildi yoktur. Cilt yan kâğıdı olarak desenli kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Cüzün cildi mevcut olmamakla birlikte, 30. cüzün ikinci yarısı tamamlanmıştır. 6 varaktan oluşmakta ve her sayfa 15 satır şeklinde nesih hat iledir. Sûre başları, sıvama altın üzerine üstübeç mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1003'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfa kenarına gül yapılmıştır. 2a sayfasına kırmızı mürekkeple vakıf ibaresi yazılmıştır. Duraklar altınla basit nokta formunda yapılmış olup bazı ayet duraklarının etrafında ise kırmızı ve mavi renkte noktalar bulunmaktadır. Metin kısmı 3 mm kalınlığında altın cetvel ve kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir.

Şekil 1003

EİMK 363-40 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 402

EİMK 364-1 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-1
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 2. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 20
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte kitap kurdu tahribatı vardır. Sırt kısmı aynı renkte deri yapıştırılarak tamir edilmiştir. Varaklardaki yırtıklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiştir. Duraklar altın daire şeklinde olup çevresine mavi ve siyah noktalar yapılmıştır. Varaklarda genel bir tahribat, lekeler ve kurt izleri gözlemlenmektedir. Formalar gevşemiş,

sertaba aynı renkte bir tamir uygulanmış ve miklep iç kısmında yırtılan kısımlara deri yapıştırılmıştır. Acil restorasyon gerekmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1004). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikette 2. cüz olduğu belirtilmiştir. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Ön kapağın iç kısmına ve miklebin iç kısmına kâğıt yapıştırılarak cildin başlangıcındaki ayetin ilk kelimesi yazılmıştır. Her cüzün başlangıcına zer mürekkeple kaçıncı cüz olduğu yazılmıştır. Sûre başında zer mürekkep ve hatt-ı icâze ile sûre adı, ayet sayısı ve nüzul yeri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1005'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend ve uzatma işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1004

EİMK 364-1 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1005

EİMK 364-1 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 403

EİMK 364-2 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-2
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 3. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 22
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu tahribatlar nedeniyle acil restorasyona ihtiyaç duyulmaktadır. Cildin sırt kısmına koyu kahve renkli deri yapıştırılarak onarım yapılmış olsa da varaklardaki yırtıklar kâğıt yapıştırılmak suretiyle tamir

edilmiş ancak bu bölgelerde de kurt izleri ile birlikte sararmalar ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1006). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 3. Cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 3. Cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1007'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1006

EİMK 364-2 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1007

EİMK 364-2 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 404 *EİMK 364-3 Envanter Numaralı Eser*

Envanter No	: 364-3
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 4. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 22
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt ve varaklarda kurtların oluşturduğu ciddi hasarlar nedeniyle acil restorasyon gerekmektedir. Cildin sırt kısmına koyu kahve renkli deri yapıştırılarak onarım yapılmıştır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir

edilmiş ancak bu bölgelerde de kurt izleri ile birlikte sararmalar ve mürekkep lekeleri oluşmuştur.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1008). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 4. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 4. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1009'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1008

EİMK 364-3 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1009

EİMK 364-3 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 405 *EİMK 364-4 Envanter Numaralı Eser*

Envanter No	: 364-4
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 5. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 21
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt ve varaklarda kurtların oluşturduğu ciddi hasarlar nedeniyle acil restorasyon gerekmektedir. Cildin sırt kısmına koyu kahve renkli deri yapıştırılarak onarım yapılmıştır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir

edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Varaklarda mürekkep lekeleri ve sararma lekeler vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1010). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 5. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 5. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1011'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1010

EİMK 364-4 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1011

EİMK 364-4 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 406

EİMK 364-5 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-5
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 6. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 22
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cilt ve varaklarda kurtların oluşturduğu ciddi hasarlar nedeniyle acil restorasyon gerekmektedir. Cildin sırt kısmına koyu kahve renkli deri yapıştırılarak onarım yapılmıştır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılarak tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Nemden ötürü mürekkep lekeleri vardır. Ayrıca formaların gevşemesi, eserin bütünlüğünü tehdit etmektedir.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

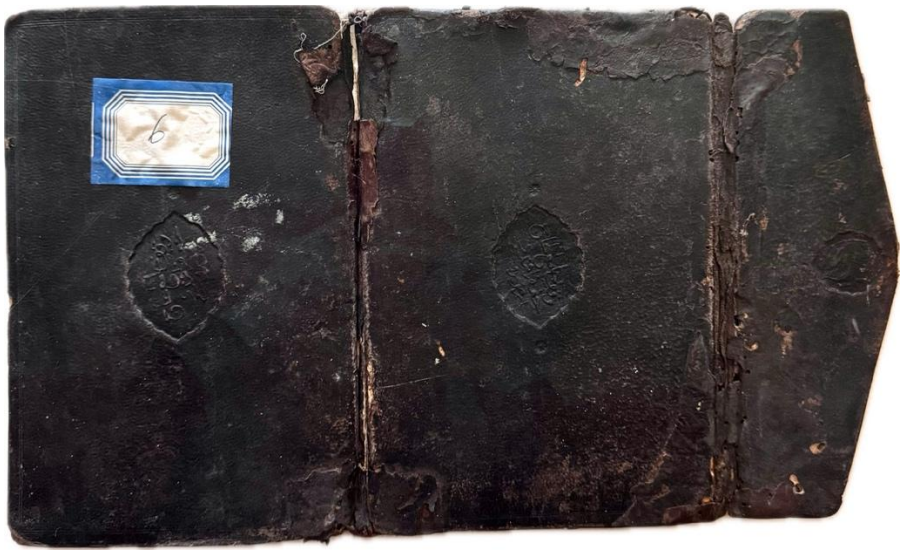
Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1012). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 6. Cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 6. cüz olduğu ve 6. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1013'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1012

EİMK 364-5 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1013

EİMK 364-5 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 407

EİMK 364-6 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-6
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 7. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 24
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Cildin sırt kısmına kahve deri ile tamirat yapılmış ancak ön kapak eserden ayrılmıştır. Cilt ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar vardır. Nemden kaynaklanan mürekkep lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Şirazenin eserden ayrılmak üzere olması ve formaların gevşemesi nedeniyle eser acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1014). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 7. cüz olduğu yazılmış ancak ön kapak kopmuştur. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 7. cüz olduğu ve 7. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1015'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve uzatma işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1014

EİMK 364-6 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1015

EİMK 364-6 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 408

EİMK 364-7 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-7
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 8. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 23
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar vardır. Cildin sırt kısmına tamiratta vişneçürüğü renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılarak tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt

yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Bazı formalar gevşemiştir. Nemden ötürü mürekkep lekeleri vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1016). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 8. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 8. cüz olduğu ve 8. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Metin örneği Şekil 1017'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1016

EİMK 364-7 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1017

EİMK 364-7 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 409

EİMK 364-8 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-8
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 9. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 23
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak

suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Formaların birbirinden ayrılmaya başlamıştır. Eser acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1018). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 9. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 9. cüz olduğu ve 9. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1019'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı renkte, secde yazısı zer mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1018

EİMK 364-8 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1019

EİMK 364-8 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 410

EİMK 364-9 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-9
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 10. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 24
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak

suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Eser acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1020). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 10. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 10. cüz olduğu ve 10. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Metin örneği Şekil 1021'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm'lik altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ibaresi sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1020

EİMK 364-9 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1021

EİMK 364-9 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 411

EİMK 364-10 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-10
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 11. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 26
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak

tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Formalar gevşemiş, şiraze ön kapaktan büyük ölçüde ayrılmış ve bazı varaklar kopmuştur. Eser acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1022). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerinde bulunan etikete 11. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 11. cüz olduğu ve 11. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1023'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1022

EİMK 364-10 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1023

EİMK 364-10 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 412

EİMK 364-11 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-11
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 12. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 26
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Formalar gevşemiş olup ilk varaklar kopmak üzeredir. Eser acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

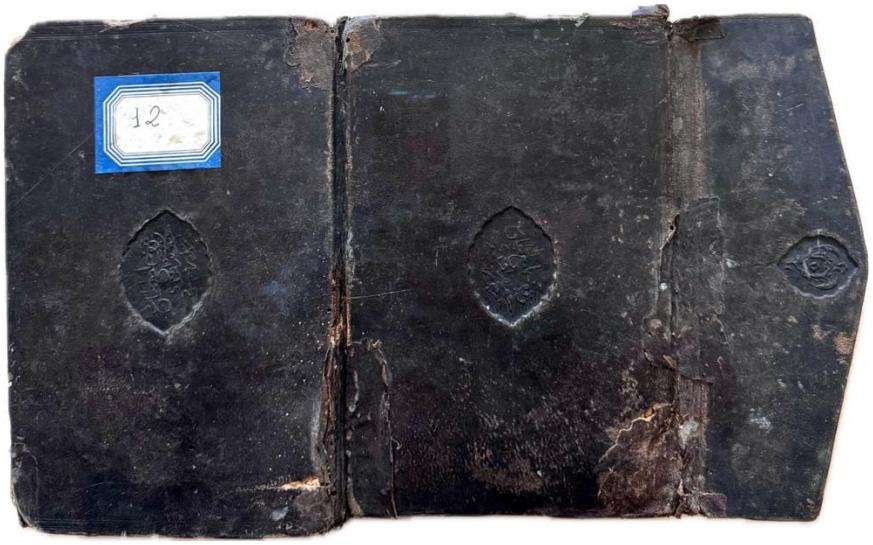
Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1024). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 12. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 12. cüz olduğu ve 12. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1025'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ibaresi sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve uzatma işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1024

EİMK 364-11 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1025

EİMK 364-11 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 413

EİMK 364-12 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-12
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 13. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 27
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak

tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Formalar gevşemiş olup arka kapak kopmak üzeredir. Eser acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1026). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 13. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 13. cüz olduğu ve 13. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Metin örneği Şekil 1027'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı renkte, secde yazısı zer mürekkep ile yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1026

EİMK 364-12 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1027

EİMK 364-12 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 414

EİMK 364-13 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-13
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 14. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 26
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak

tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Formalar gevşemiş olup eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1028). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 14. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 14. cüz olduğu ve 14. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1029'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı renkte, secde yazısı zer mürekkep ile yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Secavend ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1028

EİMK 364-13 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1029

EİMK 364-13 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 415

EİMK 364-14 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-14
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 15. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 28
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin kenarlarına kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda

da kurt tahribatı vardır. Şiraze arka kapaktan ayrılmış, formalar gevşemiş bazı varaklar kopmak üzeredir. Eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1030). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 15. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 15. cüz olduğu ve 15. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Metin örneği Şekil 1031'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı renkte, secde yazısı zer mürekkep ile yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1030

EİMK 364-14 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1031

EİMK 364-14 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 416

EİMK 364-15 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-15
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 16. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 28
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılarak tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen

kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Şiraze gevşemiş, bazı varaklar kopmak üzeredir. Bazı sayfa kenarları yırtılmıştır. Eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1032). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Cildin iç kısmı da soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 16. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 16. cüz olduğu ve 16. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Metin örneği Şekil 1033'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı renkte, secde yazısı zer mürekkep ile yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1032

EİMK 364-15 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1033

EİMK 364-15 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 417

EİMK 364-16 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-16
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 17. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 25
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta vişneçürüğü renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt

yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Varaklarda yırtılmalar olmuştur. Eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1034). Cildin iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 17. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 17. cüz olduğu ve 17. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Metin örneği Şekil 1035'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm'lik altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı renkte, secde yazısı zer mürekkep ile yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1034

EİMK 364-16 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1035

EİMK 364-16 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 418 *EİMK 364-17 Envanter Numaralı Eser*

Envanter No	: 364-17
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 18. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 28
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak

suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1036). Cildin iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 18. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 18. cüz olduğu ve 18. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Metin örneğiŞekil 1037'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend ve uzatma işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1036

EİMK 364-17 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1037

EİMK 364-17 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 419

EİMK 364-18 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-18
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 19. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 28
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılarak tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen

kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Şiraze ve formalar gevşemiş bazı varaklar kopmak üzeredir. Eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1038). Cildin iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp etrafına sekiz yönlü simetri esas alınarak yapılan tığlar da soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 19. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 19. cüz olduğu ve 19. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1039'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1038

EİMK 364-18 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1039

EİMK 364-18 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 420

EİMK 364-19 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-19
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 20. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 26
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılarak tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen

kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Şiraze kopmak üzere olup bazı formalar kopmuştur. Eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi ½ oranında simetrik olarak bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1040). Cildin iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp etrafına sekiz yönlü simetri esas alınarak yapılan tığlar da soğuk bırakılmıştır. Dendanlarla kuşatılan şemsenin kesişim noktalarına da tığ yapılmıştır. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 20. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 20. cüz olduğu ve 20. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa dua vardır. Metin kısmı Şekil 1041'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1040

EİMK 364-19 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1041

EİMK 364-19 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 421

EİMK 364-20 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-20
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 21. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 26
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Ciltte ve varaklarda kurtların oluşturduğu hasarlar mevcuttur. Cildin sırt kısmına yapılan tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Varaklarda nemden kaynaklanan mürekkep ve sararma lekeleri vardır. Varaklardaki yırtıklar kağıtla yapıştırılmak suretiyle tamir edilmiş bu kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak

tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı vardır. Bazı formalar kopmuş olup miklep kopmak üzeredir. Eser, acil restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1042). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri olup şemsenin ortasına penç çivisi ile motif yapılıp etrafına sekiz yönlü simetri esas alınarak yapılan tığlar da soğuk bırakılmıştır. Miklep içi de vişneçürüğü renkte olup yapılan şemsenin üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 21. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Cüz başlangıcı ve sûre başı zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 21. cüz olduğu ve 21. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa dua vardır. Metin örneği Şekil 1043'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1042

EİMK 364-20 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1043

EİMK 364-20 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 422 E[illegible]64-2[illegible]r Nu[illegible]ı Es[illegible]

EİMK 364-21 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-21
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 22. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 25
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 209x 153 mm, Yazı: 162x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Varaklarda su lekeleri, sararma ve mürekkep lekeleri vardır. Caferiye vakıf cüzlerinden eksik cüz sonradan yazılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deriden yapılmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep kısmında

şemse tezyînatı mevcuttur. Ön ve arka kapakta yer alan beyzî formdaki şemselerin içi tahrip olmakla birlikte, hatâyî, penç, gonca ve yapraklardan oluşan bitkisel bezeme ile süslendiği anlaşılmaktadır. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş olup etrafına penç çivisiyle sıralı motifler yapılmıştır. Şemsenin iki ucundan soğuk çizgi çekilerek salbekler oluşturulmuş; bu bölümlere de penç çivisiyle vurularak motif yapılmıştır. Zencerek kısmı ikili "S" çivisiyle uygulanmış ve soğuk bırakılmıştır. Zencerek, her iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Köşebent bölümlerine penç çivisiyle üçer kez vurularak motifler yapılmıştır.

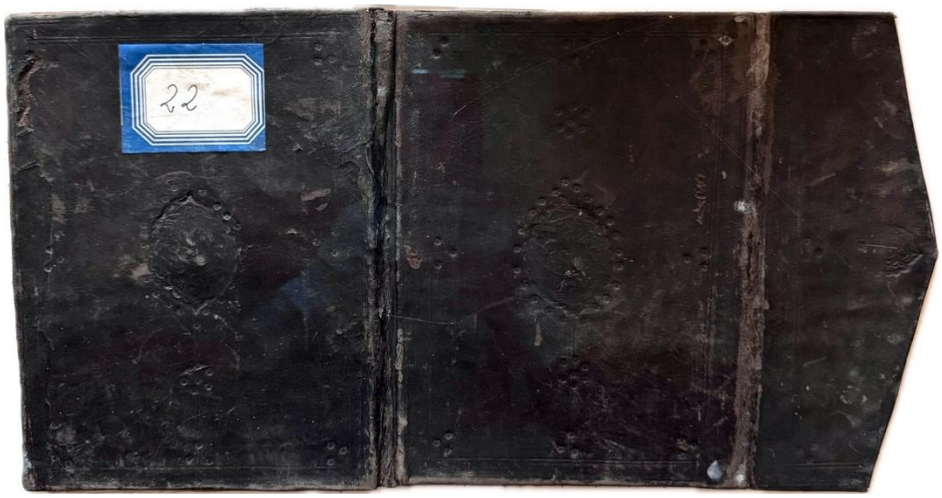
Miklep kısmında damla formlu bir şemse yer almakta olup içi bitkisel bezemelidir. Zencerek kısmı yine ikili "s" çivisiyle uygulanmış ve soğuk bırakılmıştır. Çevresi iki taraftan soğuk çizgilerle sınırlandırılmış, köşebentlere ise üçer kez penç çivisiyle vurularak motifler uygulanmıştır (Şekil 1044). Cildin iç kısımları pembe renkte kâğıt ile kaplanmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 22. cüz olduğu yazılmıştır. Cüz başlangıcı sûre başları zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın iç kısmına 22. cüz olduğu ve 22. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa dua vardır. Metin örneği Şekil 1045'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu vişneçürüğü renkte mürekkeple yazılıp 1 mm'lik altın cetvelle çevrelenmiştir. Ayrıca etrafına basit vişneçürüğü renkte (:) biçiminde kenar suyu yapılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend ve uzatma işareti kırmızı mürekkep iledir. Bitirme duası, altın cetvelle çevrelenmiş; boş kalan kısım basit penç ve yaprak motifiyle süslenerek içleri altınlanmıştır.

Şekil 1044

EİMK 364-21 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1045

EİMK 364-21 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 423

EİMK 364-22 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-22
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 24. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 25
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmına gördüğü tamiratta koyu kahverengi deri yapıştırılmıştır. Ciltte ve varaklarda kurt tahribatı bulunmaktadır. Varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiş, kâğıt yapıştırılan kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Bazı varaklarda nemden ötürü sararma ve mürekkep lekeleri mevcuttur. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen

kısımlarda da kurt tahribatı bulunmaktadır. Bazı formalar kopmuş, miklep kopmak üzeredir. Ön kapak ve arka kapak da kopmak üzeredir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, siyah renkte deri ile kaplanmıştır. Eserde ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep kısımları bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1046). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri ile kaplanmıştır. Kapaklarda yer alan şemsenin orta kısmına penç çivisi ile bir motif yapılmış, çevresi sekiz yönlü simetri esas alınarak tığlarla tezyîn edilmiştir. Şemse dendanlarla kuşatılmış ve herhangi bir tezhip veya renk ilavesi yapılmaksızın soğuk bırakılmıştır. Miklep iç kısmı da vişneçürüğü renkte deri olup dendanlarla sınırlandırılan şemse formun üzerine kâğıt yapıştırılmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 24. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Cüz başlangıcı sûre başları zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 24. cüz olduğu ve 24. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa dua vardır. Metin örneği Şekil 1047'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1046

EİMK 364-22 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1047

EİMK 364-22 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 424 *EİMK 364-23 Envanter Numaralı Eser*

Envanter No	: 364-23
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 25. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 26
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 209x 153 mm, Yazı: 162x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Varaklarda su lekeleri, sararma ve mürekkep lekeleri vardır. Şiraze kopmuştur. Caferiye vakıf cüzlerinden eksik bu cüz sonradan yazılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deriden yapılmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep kısmında şemse tezyînatı mevcuttur. Ön ve arka kapakta yer alan beyzî formdaki şemselerin içi büyük ölçüde tahrip olmuş olmakla birlikte, mevcut izlerden bitkisel bezeme ile süslendiği anlaşılmaktadır. Şemse, dendanlarla çevrelenmiş olup etrafına penç çivisiyle sıralı motifler yapılmıştır. Şemsenin iki ucundan soğuk çizgi çekilerek salbekler oluşturulmuş; bu bölümlere de penç çivisiyle vurularak motif yapılmıştır. Zencerek kısmı ikili "s" çivisiyle uygulanmış ve soğuk bırakılmıştır. Zencerek, her iki taraftan soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Köşebent bölümlerine penç çivisiyle üçer kez vurularak motifler yapılmıştır.

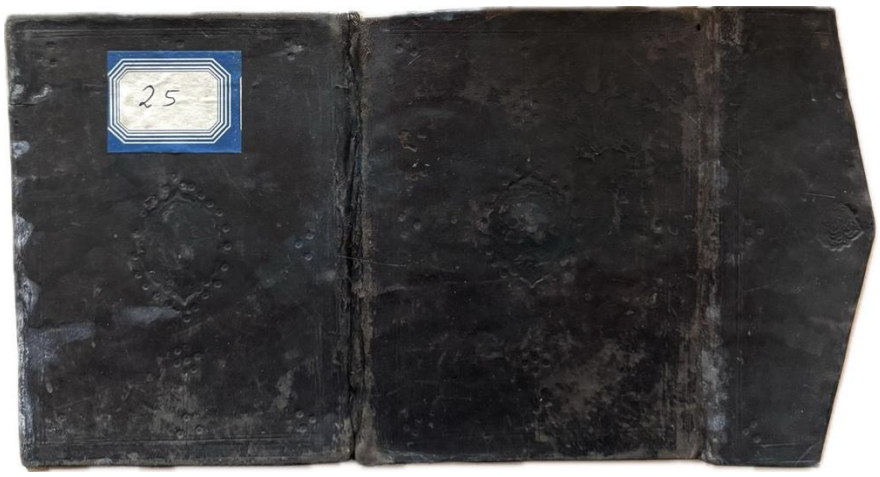
Miklep kısmında damla formlu bir şemse yer almakta olup içi bitkisel bezemelidir. Miklep çevresi soğuk çizgilerle sınırlandırılmış, köşebentlere ise üçer kez penç çivisiyle vurularak motifler uygulanmıştır (Şekil 1048). Cildin iç kısımları pembe renkte kâğıt ile kaplanmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 25. cüz olduğu yazılmıştır. Cüz başlangıcı ve sûre başları zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın iç kısmına 25.cüz olduğu ve 25. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı renkte yazılmıştır. Son sayfada kısa dua vardır. Metin örneği Şekil 1049'da sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu vişneçürüğü renkte mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizip ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Son sayfada dua kısmı altın cetvelle çevrelenmiş; boş kalan iki kısım basit penç ve yaprak motifiyle süslenerek içleri altınlanmıştır.

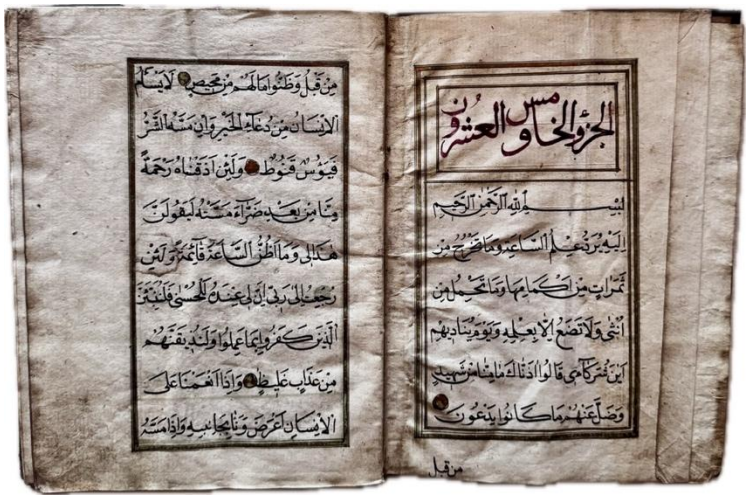
Şekil 1048

EİMK 364-23 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1049

EİMK 364-23 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 425

EİMK 364-24 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-24
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 26. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 28
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 209x 153 mm, Yazı: 162x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Krem renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Varaklarda su lekeleri, sararma ve mürekkep lekeleri vardır. Caferiye vakıf cüzlerinden eksik cüz sonradan yazılmıştır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deriden yapılmıştır. Cilt; ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep bölümlerinden oluşmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerinde şemse tezyînatı yer almaktadır. Ön ve arka kapakta bulunan beyzî formdaki şemse, hatâyî, penç, gonca

ve yaprak motiflerinden meydana gelen bitkisel bezeme ile süslenmiştir. Arka kapaktaki tezyînatın ise daha fazla zarar gördüğü görülmektedir. Şemse, dendanlarla kuşatılmış olup etrafına penç çivisiyle sıralı motifler yapılmıştır. Şemsenin iki ucundan çekilen soğuk çizgilerle salbekler oluşturulmuş, bu alanlar da penç çivisiyle tezyîn edilmiştir.

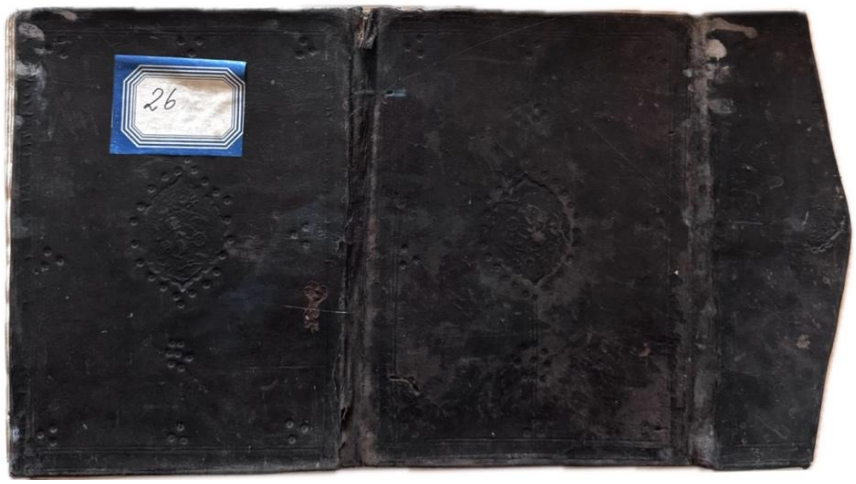
Zencerek bölümü ikili ‘s’ çivisiyle uygulanmış ve soğuk bırakılmıştır. Zencerek, her iki taraftan soğuk çizgilerle sınırlandırılmıştır. Köşebent kısımlarına penç çivisiyle üçer kez vurularak motifler yapılmıştır. Miklep kısmında damla formlu bir şemse yer almakta olup, içi bitkisel motiflerle bezenmiştir. Miklep zencereği de ikili ‘S’ çivisiyle yapılmış, çevresi soğuk çizgilerle sınırlandırılmış; köşebentlere ise üçer kez penç çivisiyle motif uygulanmıştır (Şekil 1050). Cildin iç yüzeyleri ve miklep içi pembe renkte kâğıt ile kaplanmıştır.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 26. cüz olduğu yazılmıştır. Cüz başlangıcı sûre başları zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın iç kısmına 26. cüz olduğu ve 26. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa dua vardır. Metin örneği Şekil 1051’de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. 1b sayfasına sûre adı ve ayet sayısı vişneçürüğü renkte mürekkeple yazılmış olup etrafı 1 mm’lik altın cetvelle çevrelenmiştir. Kenar suyu kısmına siyah renkte zikzaklar çizilmiştir. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizip ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin kısmı 2 mm’lik altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Son sayfada dua kısmı altın cetvelle çevrelenmiş; boş kalan kısımlardan birine negatif teknikte penç ve yapraklardan bezeme, diğerine basit bitkisel bezeme yapılıp içleri altınlanmıştır.

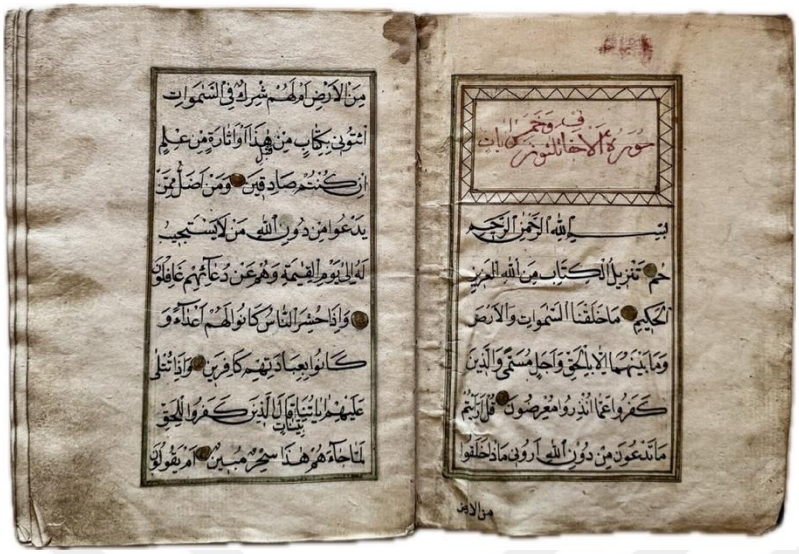
Şekil 1050

EİMK 364-24 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1051

EİMK 364-24 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 426 [illegible] 364-25 Envanter Numaralı Eser

EİMK 364-25 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-25
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 27. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 28
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı kopmak üzeredir. Sırt kısmına tamirat esnasında açık kahverengi deri yapıştırılmıştır. Ciltte ve varaklarda kurt tahribatı bulunmaktadır. Varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiş, kâğıt yapıştırılan kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı

bulunmaktadır. Bazı varaklarda nemden ötürü sararma ve mürekkep lekeleri mevcuttur. Şiraze gevşemiş ve bazı varaklar kopmak üzeredir. Bazı formalar kopmuş, miklebe kahve deri parçası yapıştırılarak tamir edilmiştir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deriden yapılmıştır. Ciltte ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep bölümleri bulunmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Dendanlarla çevrelenen şemsenin alt ve üst kısmına penç çivisi ile motif yapılmıştır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir.

Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1052). Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri ile kaplanmıştır. Kapaklarda yer alan şemsenin orta kısmına penç çivisi ile bir motif yapılmış, çevresi sekiz yönlü simetri esas alınarak tığlarla tezyîn edilmiştir. Şemse dendanlarla kuşatılmış ve herhangi bir tezhip veya renk ilavesi yapılmaksızın soğuk bırakılmıştır. Miklep kısmına uygulanan şemsenin de aynı düzenlemeye sahip olduğu düşünülmekte, ancak üzerine kâğıt yapıştırılmış olması sebebiyle tam olarak görülememektedir.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 27. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Cüz başlangıcı ve sûre başları zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 27. cüz olduğu ve 27. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Son sayfada kısa bir dua vardır. Metin örneği Şekil 1053'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1052

EİMK 364-25 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1053

EİMK 364-25 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 427

EİMK 364-26 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-26
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 28. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 28
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin ön kapağı kopmak üzeredir. Sırt kısmına gördüğü tamiratta açık kahverengi deri yapıştırılmıştır. Ciltte ve varaklarda kurt tahribatı bulunmaktadır. Varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiş, kâğıt yapıştırılan kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen kısımlarda da kurt tahribatı bulunmaktadır. Bazı

varaklarda nemden ötürü sararma ve mürekkep lekeleri mevcuttur. Bazı formalar kopmuş, miklebe kahve deri parçası yapıştırılarak tamir edilmiştir. Şiraze eserden ayrılmış ve bazı varaklar kopmak üzeredir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deriden yapılmıştır. Cilt; ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep bölümlerinden oluşmaktadır. Ön kapak, arka kapak ve miklep üzerinde şemse tezyînatı yer almakla birlikte, tahribattan dolayı motiflerin detayları seçilememekte, yalnızca bitkisel bezeme ile süslendiği anlaşılmaktadır. Miklepte bulunan şemse de bitkisel motiflerle tezyîn edilmiştir (Şekil 1054).

Cildin iç yüzeyi pembe renkte kâğıt ile kaplanmıştır. Miklep iç kısmı ise vişneçürüğü renkte deri ile kaplanmış olup, ortasında bir şemse bulunduğu anlaşılmaktadır; ancak üzerine kâğıt kaplandığından merkezde motif bulunup bulunmadığı tespit edilememektedir.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikete 28. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Secavend duraklar kırmızı mürekkep iledir. Cüz başlangıcı ve sûre başları zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 28. cüz olduğu ve 28. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1055'te sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alanların içerisine sûre adı, ayet sayısı ve hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir. Hizb ve nısf ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secavend durakları ve med işareti kırmızı mürekkep iledir.

Şekil 1054

EİMK 364-26 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1055

EİMK 364-26 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 428

EİMK 364-27 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 364-27
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 29. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Câfer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 28
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 235x 155 mm, Yazı: 163x 90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin sırt kısmına tamiratta kahve renkli deri yapıştırılmıştır. Ciltte ve varaklarda kurt tahribatı bulunmaktadır. Varaklar kâğıt yapıştırılarak tamir edilmiş, kâğıt yapıştırılan kısımlara eksik kelimeler yeniden yazılmıştır. Kâğıt yapıştırılarak tamir edilen

kısımlarda da kurt tahribatı bulunmaktadır. Varaklarda nemden ötürü sararma ve mürekkep lekeleri mevcuttur. Bazı formalar kopmuş, miklebe kahve deri parçası yapıştırılarak tamir edilmiştir. Ön kapak kopmak üzeredir ve bazı formalar gevşemiştir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi siyah renkte deriden yapılmıştır. Cilt; ön kapak, arka kapak, sertab ve miklep bölümlerinden oluşmaktadır. Ön kapak ve arka kapakta bulunan şemse içerisine "Hacı Cafer Erzurumî Camii vakıfı" yazmaktadır. Cildin etrafı soğuk çizgilerle çevrelenmiştir. Miklepte bulunan şemse, bitkisel motiflerle tezyîn edilmiştir. Miklepte bulunan şemse içi bitkisel tezyîn edilmiştir (Şekil 1056).

Cilt iç kısmı vişneçürüğü deri ile kaplanmıştır. Kapaklarda yer alan şemsenin orta kısmına penç çivisi ile bir motif yapılmış, çevresi sekiz yönlü simetri esas alınarak tığlarla tezyîn edilmiştir. Şemse dendanlarla kuşatılmış ve herhangi bir tezhip veya renk ilavesi yapılmaksızın soğuk bırakılmıştır. Miklep kısmına uygulanan şemsenin de aynı düzenlemeye sahip olduğu düşünülmekte, ancak üzerine kâğıt yapıştırılmış olması sebebiyle tam olarak görülememektedir.

Hat özellikleri. Eserin üzerindeki etikette 29. cüz olduğu yazılmıştır. 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. Secavend duraklar kırmızı mürekkep iledir. Cüz başlangıcı ve sûre başları zer mürekkeple yazılmıştır. Ön kapağın ve miklebin iç kısmına 29. cüz olduğu ve 29. cüzün ilk kelimeleri yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1057'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, 2 mm kalınlığında altın cetvel ve çift siyah kuzu ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen alan içerisine sûre adı, ayet sayısı ve hangi cüz olduğu zer mürekkeple yazılmıştır. Duraklar, basit ve altından yapılmış daire biçimindedir.

Şekil 1056

EİMK 364-27 Envanter Numaralı Eserin Cildi

Şekil 1057

EİMK 364-27 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 429

EİMK 365-1 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 365-1
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 5. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 20
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 207x150 mm, Yazı: 152x97 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. 5. cüzden oluşan eserde mukavva cilt tahrip olmuş sırt kısma yapıştırılan kâğıt da kurt tahribatına maruz kalmıştır. Formalar gevşemiş varak kenarlarında yırtılmalar meydana gelmiştir. Varaklarda su lekeleri ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Ön kapak ciltten ayrılmak üzeredir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, renkli mukavva üzerine renkli kâğıt yapıştırılarak yapılmıştır (Şekil 1058).

Hat özellikleri. Cüz, harekeli nesih hatla yazılmış olup 20 varak, 9 satır üzeredir ve tamamlanmamıştır. Müstensih hattıyla istinsah amaçlı yazılmıştır (Şekil 1059).

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Secavend duraklar kırmızıdır. Ayet durakları kırmızı renkte nokta şeklinde yapılmıştır.

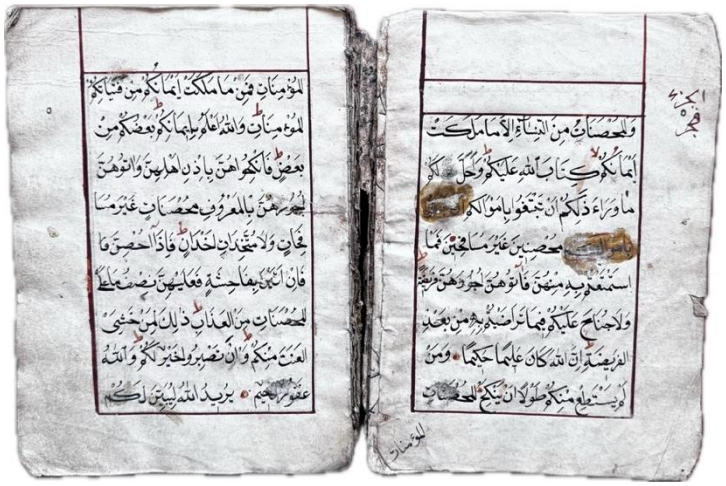
Şekil 1058

EİMK 365-1 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı

Şekil 1059

EİMK 365-1 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 430

EİMK 365-2 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 365-2
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 7. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 25
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 203x145 mm, Yazı: 152x97 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserde mukavva cilt tahrip olmuş, kurt tahribatına maruz kalmıştır. Formalar gevşemiş, varak kenarlarında yırtılmalar meydana gelmiştir. Varaklarda su lekeleri ve mürekkep lekeleri oluşmuştur. Ön kapak ciltten ayrılmak üzeredir. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, renkli mukavva üzerine renkli kâğıt yapıştırılarak yapılmıştır (Şekil 1060).

Hat özellikleri. Cüz, nesih hatla yazılmış olup 20 varak, 9 satır üzeredir. 7. cüzün tamamı yazılmıştır. Müstensih hattıyla istinsah amaçlı yazılmıştır. Metin örneği Şekil 1061'de sunulmuştur.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, kırmızı renkte kuzu ile çevrelenmiştir. Secavend durakları kırmızı mürekkep iledir. Ayet durakları kırmızı renkte nokta biçiminde yapılmıştır.

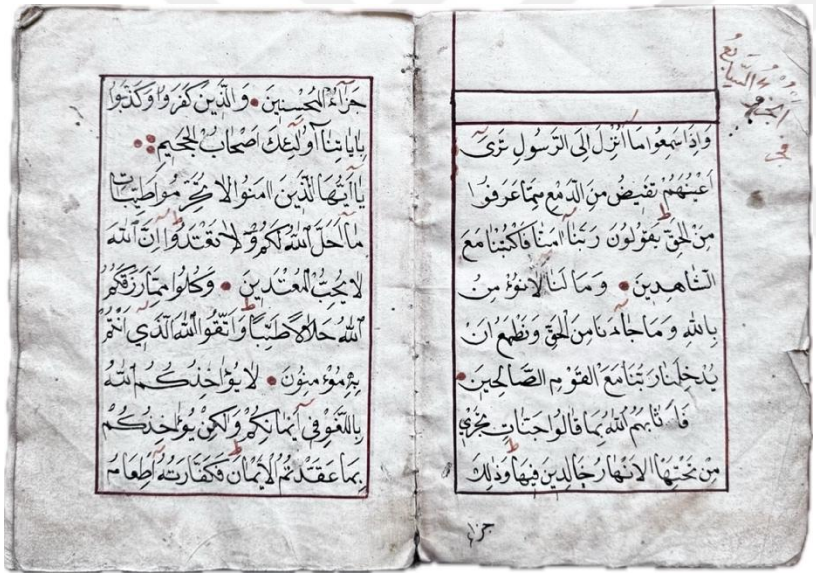
Şekil 1060

EİMK 365-2 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı

Şekil 1061

EİMK 365-2 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

Tablo 431

EİMK 366 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 366
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 17. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: -
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 20
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 200x140 mm, Yazı: 150x95 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigransız kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eser ciltten ayrılmak üzeredir. Ön kapak ve arka kapak tahrip olmuş, birbirinden ayrılmak üzeredir. Ciltte ve eserde kurt tahribatı bulunmaktadır. Varaklarda lekeler mürekkep lekeleri oluşmuştur. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi, koyu kahve renkte deridendir. Ön ve arka kapaktan oluşmakta ve üzerinde herhangi bir tezyînat bulunmamaktadır (Şekil 1062).

Hat özellikleri. Eser, 20 varaktan oluşmaktadır. Her sayfa 9 satırdan oluşmakta ve nesih hat ile yazılmıştır. 17. cüz tamamlanmıştır.

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Sûre başı tezyînatı bulunmayıp cüz numarası ve sûre adı kırmızı mürekkeple hatt-ı icâze ile yazılmıştır. Secavend durakları kırmızıdır. Ayet durakları, kırmızı renkte basit küçük daireden oluşmaktadır. Hizb, aşer ve secde ibareleri sayfa kenarına kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Şekil 1062

EİMK 366 Envanter Numaralı Eserin Ön Kapağı

Tablo 432

EİMK 367 Envanter Numaralı Eser

Envanter No	: 367
Eski Kayıt No	: Yoktur
Eser Adı	: 2. Cüz
Eser Konusu	: -
İstinsah Yeri/Tarihi	: -
Müellifi	: -
Müstensih	: -
Vâkıfı	: Hacı Ömer Efendi
Dili	: Arapça
Yazı Türü	: Nesih
Varak Sayısı	: 23
Satır Sayısı	: 9 st.
Boyut	: Kâğıt: 185x147 mm, Yazı: 141x90 mm
Mürekkep	: Siyah ve kırmızı
Kâğıt Özelliği	: Nohudi renkte, filigranlı kâğıt
Rakabe Kaydı	: Bulunmaktadır

Eserin mevcut durumu. Eserin cildi bulunmamaktadır. Formalar gevşemiş, son varaklarda önemli ölçüde kurt tahribatı gerçekleşmiştir. Nemden ötürü mürekkep lekeleri oluşmuş. Eserin acil restorasyona ihtiyacı vardır.

Cilt özellikleri. Eserin cildi yoktur.

Hat özellikleri. Eser, 23 varaktan oluşmakta ve her sayfada 9 satır bulunmaktadır. Nesih hat ile yazılmıştır. Eserin 1a sayfasında vakıf yazısı bulunmaktadır. 2. cüz başlangıcı yapılmış, üçte ikisi yazılmıştır (Şekil 1063).

Tezhip özellikleri. Eserde tezhipli sayfa bulunmamaktadır. Metin kısmı, kırmızı kuzu ile çevrelenmiştir. Duraklar basit kırmızı renkte daire şeklinde yapılmıştır. Uzatma işaretleri kırmızı renktedir.

Şekil 1063

EİMK 367 Envanter Numaralı Eserin 1b 2a Sayfaları

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Değerlendirme ve Karşılaştırma

"Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesinde Bulunan Yazma Eserlerin Hat, Tezhip ve Cilt Özellikleri Bakımından İncelenmesi" başlıklı doktora tez çalışması kapsamında "Erzurum İl Müftülüğü Arşivinde Bulunan El Yazması Eserlerin Kataloglanması" (Proje No: SDK-2024-13954) adlı proje çerçevesinde kütüphane bünyesindeki tüm el yazması eserler sistematik bir yaklaşımla kataloglanmıştır. Projenin ilk aşamasını oluşturan kataloglama sürecinde toplam 431 yazma eser ve bir adet el yazması levha tespit edilerek kataloglanmıştır. Bu eserlerden elde edilen tüm veriler, tez kapsamında hazırlanan kapsamlı kataloğun temelini oluşturmuştur. Eserlerin fiziksel ve içerik özellikleri ayrıntılı biçimde kaydedilmiş; böylece koleksiyonun bütününe yönelik kapsamlı bir envanter ortaya konmuştur.

Kataloglama sürecinin tamamlanmasının ardından, bu eserlerin hat, tezhip ve cilt özellikleri ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda her bir eserin hat üslubu, tezhip bezemeleri ve cilt özellikleri teknik, estetik ve dönemsel açıdan değerlendirilmiş; elde edilen veriler mevcut çalışmalarla karşılaştırılarak aralarındaki benzerlikler ortaya konmuştur.

Kütüphane bünyesinde bulunan 431 yazma eserden 187'si tarihli, 244'ü ise tarih kaydı bulunmayan eserlerdir. Tarih kaydı bulunmayan eserlerin bir kısmında son sayfaların eksik olması, bu eserlerin tarihlendirilememesinin başlıca nedenlerinden biridir. Bunun yanı sıra, bazı eserlerin ferağ kayıtlarında da tarih bilgisine yer verilmemiştir. Tarihlendirmesi yapılmış olan ciltlerin en erken örneği XIV. yüzyıla (h. 707/m. 1307-1308) ait olup 292 envanter numaralı eser olup, en geç örneği ise XIX. yüzyıla (h. 1310/m. 1892-1893) ait ve Erzurum'da yazılmış 359 envanter numaralı eserdir. Eserlerin yüzyıllarına göre sınıflandırılması şu şekildedir:

XIV. yüzyıla tarihlenen 14 eser tespit edilmiş olup envanter numaraları 6, 20, 35, 47, 60, 69, 99, 110, 192, 202, 243, 283, 292, 301'dir.

XV. yüzyıla tarihlenen 18 eser bulunmakta olup envanter numaraları 17, 22, 23, 63, 130, 137, 142, 149, 178, 189, 239, 247, 262, 285, 290, 296, 331, 336'dır.

XVI. yüzyıla tarihlenen toplam 36 eserin envanter numaraları 1, 4, 25, 27, 34, 36, 61, 66, 67, 71, 74, 83, 86, 104, 109, 123, 128, 129, 171, 180, 185, 194, 196, 212, 229, 240, 251, 263, 275, 294, 300, 307 (1. Kısım), 317, 334, 335, 347'dir.

XVII. yüzyıla ait olduğu belirlenen 59 eserin envanter numaraları 3, 11, 12, 13, 16, 39, 40, 41, 45, 48, 58, 65, 80, 82, 88, 94, 96, 100, 102, 105, 120, 124, 135, 136, 153, 163, 181, 191, 193, 201, 224, 226, 227, 231, 237, 246, 248, 256, 261, 270, 276, 277, 280, 286, 287, 288, 291, 303, 305, 307 (2. Kısım), 311, 312, 314, 342, 344, 345, 350, 351, 355'tir.

XVIII. yüzyıla tarihlenen 43 eser tespit edilmiş olup envanter numaraları 10, 14, 19, 26, 46, 56, 68, 78, 79, 84, 106, 113, 119, 122, 125, 132, 134, 172, 175 (2. eser), 177, 182, 183, 186, 190, 203, 205, 219, 221, 232, 238, 245, 257, 259, 265, 266, 267, 278, 289, 319, 327, 328, 330, 343'tür.

XIX. yüzyıla tarihlenen 19 eser bulunmakta olup envanter numaraları 2, 8, 15, 76, 112, 131, 133, 155, 157, 161, 168, 169, 174, 175 (1. Eser), 207, 255, 274, 304, 359'dur.

Tarihi belirlenemeyen eser sayısı 244 olup envanter numaraları 5 (vakıf tarihi: XIX. yy), 7, 9, 18, 21, 24, 28 (vakıf tarihi: XIX. yy), 29, 30, 31 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 32, 33 (vakıf tarihi: XVII. yy), 37, 38, 42, 43, 44 (vakıf tarihi: XIX. yy), 49 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 50, 51 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 52, 53, 54 (vakıf tarihi: XIX. yy), 55, 57, 59, 62, 64, 70 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 72, 73, 75, 77, 81 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 85, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 97, 98, 101, 103 (vakıf tarihi: XIX. yy), 107 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 108, 111, 114, 115 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 116 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 117, 118, 121, 126, 127, 138, 139, 140 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 150 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 151, 152, 154, 156 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 159 (vakıf tarihi: XIX. yy), 160, 162, 164, 165, 166, 167, 170, 173 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 176 (vakıf tarihi: XIX. yy), 179, 184, 187, 188, 195, 197 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 198, 199, 200 (vakıf tarihi: XIX. yy), 204, 206, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 222, 223, 225, 228, 230, 233, 234, 235, 236, 241 (vakıf tarihi: XIX. yy), 242, 244, 249 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 250, 252 (vakıf tarihi: XIX. yy), 253, 254 (vakıf tarihi: XIX. yy), 258, 260, 264, 268, 269, 271, 272, 273, 279, 281, 282 (vakıf tarihi: XIX. yy), 284, 293, 295 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 297 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 298 (vakıf tarihi: XIX. yy), 299, 302 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 306, 308, 309, 310, 313, 315 (vakıf tarihi: XIX. yy), 316 (vakıf tarihi: XIX. yy), 318 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 320, 321 (vakıf tarihi: XIX. yy), 322, 323, 324 (vakıf tarihi: XVIII. yy), 325, 326, 327, 329, 332, 333, 337, 338, 339, 340, 341, 346, 348, 349, 352, 353 (vakıf tarihi: XIX. yy), 354, 356, 357 (vakıf tarihi: XVII. yy), 358, 360, 363 (40 Cilt), 364 (27 Cilt), 365 (2 Cilt), 366, 367'dir.

Eserlerden 15 tanesinin istinsah yeri belirlenebilmiştir. Bunlardan 10'u Erzurum'da, 2'si Diyarbakır'da, 1'i İstanbul'da, 1'i Buhara'da ve 1'i Van'da istinsah edildiği tespit edilmiştir. İstinsah yeri belirlenebilen eserlerin envanter numaraları ve istinsah yerleri 26 (Erzurum), 27 (Erzurum), 41 (Erzurum), 86 (İstanbul), 129 (Buhara), 153 (Diyarbakır), 177

(Erzurum), 182 (Erzurum), 188 (Erzurum), 207 (Erzurum), 232 (Van), 270 (Diyarbakır), 339 (Erzurum), 358 (Erzurum), 359 (Erzurum)'dur.

Koleksiyonda yer alan bazı yazmaların yapısal özellikleri, farklı dönemlere ve farklı müellif veya müstensihlere ait metinlerin aynı cilt altında bir araya getirildiğini göstermektedir. Envanter numarası175 numaralı yazmada iki ayrı eserin bulunduğu ve bunların farklı tarihlerde istinsah edildiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde envanter numarası 307 numaralı eser, iki bölümden oluşmakta olup bölümlerin XVIII. ve XIX. yüzyıllara tarihlenmesi, eserin uzun bir zaman diliminde tamamlandığını düşündürmektedir. Envanter numarası 312'de yer alan iki metnin ise yakın dönemlerde, ancak farklı müstensihler tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır; bu durum, eserin muhtemelen aynı amaçla hazırlanmış metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğunu göstermektedir. Envanter numarası 327 numaralı yazma da iki bölümden oluşmakta olup bölümlerin yakın tarihlerde farklı müelliflerce kaleme alınmış olması, eserin muhteva bütünlüğünün sonradan sağlandığını veya belirli bir konuyu destekleyen farklı metinlerin bir araya getirilerek yeni bir kullanım formu kazandığını ortaya koymaktadır.

Konularına göre sınıflandırıldığında başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere akâid, fıkıh, hadis, tefsir, siyer ve diğer disiplinlere ait olmak üzere toplam 431 adet yazma eser bulunmaktadır. Bu eserlerin 75'i Kur'an-ı Kerim (354, 355, 356, 357) ve cüz bölümlerinden oluşmaktadır. Akâid ilmine dair 16 eser bulunmakta olup envanter numaraları 54, 90, 113, 160, 182, 198, 203, 208, 273, 274, 281, 282, 285, 294, 299 ve 341'dir.

Fıkıh türüne ait olan 132 eserin envanter numaraları 1, 4, 5, 7, 8, 12, 15, 20, 21, 22, 23, 29, 31, 33, 35, 39, 40, 41, 42, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 55, 57, 58, 59, 61, 65, 66, 67, 68, 71, 72, 75, 77, 79, 81, 82, 83, 86, 88, 92, 95, 96, 109, 111, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 133, 134, 138, 139, 147, 148, 151, 154, 157, 159, 161, 163, 165, 166, 167, 168, 171, 179, 183, 184, 185, 191, 201, 205, 206, 207, 211, 220, 224, 228, 229, 231, 232, 233, 236, 237, 238, 241, 243, 248, 255, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 277, 283, 284, 286, 290, 296, 304, 305, 308, 311, 312, 313, 316, 321, 326, 332, 333, 337, 338, 340, 345, 348, 350, 351, 353, 358 ve 359'dur.

Hadis konulu toplam 36 eser bulunmaktadır; bunların envanter numaraları 2, 6, 16, 19, 24, 25, 30, 37, 60, 62, 64, 69, 73, 78, 93, 99, 100, 102, 104, 117, 127, 142, 144, 149, 152, 164, 174, 186, 190, 192, 199, 246, 266, 289, 309, 346'dır. Tefsir ilmine ait 33 eser bulunmakta olup envanter numaraları, 3, 9, 17, 18, 26, 27, 28, 32, 36, 46, 63, 84, 85, 89, 91, 94, 97, 98, 107, 114, 115, 116, 135, 136, 158, 169, 187, 216, 230, 244, 247, 256 ve 320'dir. Siyer konulu 3 bulunmakta olup envanter numaraları 43, 80 ve 200'dür.

Tefsir konulu 33 eser bulunmakta olup envanter numaraları; 3, 9, 17, 18, 26, 27, 28, 32, 36, 46, 63, 84, 85, 89, 91, 94, 97, 98, 107, 114, 115, 116, 135, 136, 158, 169, 187, 216, 230,

244, 247, 256, 320’dir. Envanter numarası 187 olan eserde, Tefsîru Baʿdı Âyât adlı tefsir konulu eser ile Tercemetu Baʿdı Ehâdîs adlı hadis konulu iki eser bulunmaktadır.

Siyer konulu eser sayısı 3 eserbulunmaktadır. Bunların envanter numaraları 43, 80 ve 200’dür.

Koleksiyonda tespit edilen 136 eser farklı disiplinlere aittir. Bu eserler; dinî, ahlaki, edebi, tıbbî, dilbilimsel ve kozmografik eserler, farklı disiplinleri bir araya getiren geniş kapsamlı bir konu çeşitliliğine sahiptir. Çalışmalar arasında ahlak ve tasavvuf alanına dair eserlerin yanı sıra dil bilgisi, sözlük, öğüt ve nasihat türündeki metinler de bulunmaktadır. Bu eserlerin farklı disiplinlere dağılması, dönemin ilim anlayışının çok yönlü yapısını ve ilimler arası etkileşimin yoğunluğunu ortaya koymaktadır. İlgili eserlerin envanter numaraları 10, 11, 13, 14, 34, 38, 44, 45, 52, 56, 70, 74, 76, 87, 101, 103, 105, 106, 108, 110, 112, 119, 129, 130, 131, 132, 137, 140, 141, 143, 145, 146, 150, 153, 155, 156, 162, 170, 172, 173, 175, 176, 177, 178, 180, 181, 188, 189, 193, 194, 195, 196, 197, 202, 204, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 234, 235, 239, 240, 242, 245, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 257, 258, 264, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 275, 276, 278, 279, 280, 287, 288, 291, 292, 293, 295, 297, 298, 300, 301, 302, 303, 306, 307, 310, 314, 315, 317, 318, 319, 322, 323, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 334, 335, 336, 339, 342, 343, 344, 347, 349, 352, 360’tır. 361 numaralı envanter, hattat Muhammed Âsım el Erzurumî’ye ait bir celî sülüs levhayı; 362 numaralı envanter ise yazmaların içinden çıkarılmış çeşitli varaklar ile matbu haritaları ihtiva etmektedir. Envanter numarası 73, 124, 175, 187, 327 ve 349 numaralı eserler ise tek ciltte ikişer eser içermektedir.

İncelenen eserlerde dil unsurları bakımından bir çeşitlilik gözlenmektedir. Bu eserlerde Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça yer almakla birlikte, bu dillerin birlikte kullanıldığı örnekler de bulunmaktadır. En yoğun biçimde Arapça unsurların kullanıldığı tespit edilmiş olup, bu gruba ait eser sayısı 366’dır. Söz konusu eserlerin envanter numaraları 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 06, 107, 108, 109, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 130, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 154, 156, 158, 159, 163, 164, 165, 166, 169, 170, 171, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 236, 237, 239, 240, 241, 243,

244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 273, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 288, 289, 290, 292, 293, 294, 296, 297, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 311, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 329, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 360, 363 (40 cilt), 364 (27 cilt), 365 (2 cilt), 366 ve 367'dir.

Osmanlı Türkçesi dilinde yazılmış toplam 25 yazma bulunduğu tespit edilmiştir; bu eserlerin envanter numaraları 10, 14, 30, 34, 40, 42, 43, 44, 46, 79, 157, 167, 168, 184, 194, 197, 235, 269, 272, 274, 315, 322, 328, 358 ve 359'dur.

Farsça yazılmış eser sayısı 10 olup envanter numaraları; 11, 13, 87, 140, 155, 172, 254, 275, 287 ve 330'dur.

Farsça ve Arapça'nın bir arada bulunduğu eser sayısı 6 olup envanter numaraları; 32, 129, 291, 295, 298, 306'dır.

Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça'nın bir arada bulunduğu eser sayısı bir olup envanter numarası 150'dir.

Osmanlı Türkçesi ve Arapça'nın birlikte kullanıldığı eser sayısı 22 olup envanter numaraları 45, 47, 53, 63, 65, 91, 112, 128, 131, 134, 160, 161, 162, 199, 200, 207, 213, 226, 234, 238, 242 ve 310'dur.

Osmanlı Türkçesi ve Farsça'nın birlikte kullanıldığı eserin envanter numarası 110'dur.

Eserlerde farklı dönem ve üslupların özelliklerini yansıtan çeşitli cilt türleri tespit edilmiştir. Eserlerde farklı dönem ve üslupların özelliklerini yansıtan çeşitli cilt türleri tespit edilmiştir. Ancak cildin zaman içerisinde kitaptan ayrılarak başka bir esere takılmış olma ya da daha sonraki bir dönemde yeniden yapılmış olma ihtimali bulunduğundan, ciltlerin her zaman ait oldukları kitapla aynı dönemi yansıtmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle, ciltlerin tarihlendirilmesi sürecinde yapılan değerlendirmelerin dikkatle ele alınması önem arz etmektedir.

İncelenen örnekler arasında soğuk baskı cilt, alttan ayırma, üstten ayırma, alttan ayırma mülevven, mülemma cilt, tezyînatsız deri cilt, ebru cilt, çârkûşe teknikte yapılmış cilt, sonradan tamir amacıyla cilt üzerine kâğıt ve suni deri yapıştırılarak oluşturulmuş cilt, yalnızca mukavva kısmı kalan veya tamamen mukavvadan oluşan ciltler, lake cilt ve yekşah cilt örnekleri bulunmaktadır.

Eserlerde kullanılan cilt bezeme anlayışı kompozisyon ve uygulama teknikleri açısından çeşitlilik göstermektedir. Süsleme düzenlemeleri arasında serbest tasarımlı bitkisel bezemeler, oran ve alan dengesi gözetilerek kurgulanmış kompozisyonlar, bulut ve bitkisel motiflerin birlikte kullanıldığı örnekler, geometrik düzenlemeler, yalnızca rûmî motifli ya da rûmî-bitkisel unsurların birlikte yer aldığı bezemeler, tuğra motifi ve yazı yer almaktadır. Bazı eserlerin ciltlerinde, ön kapak, arka kapak veya miklep üzerinde teknik farklılıklar bulunabilmektedir. Cilt numaraları belirtilirken, bu unsurlardan yalnızca birinde görülen uygulamalar parantez içinde gösterilmiştir.

Soğuk baskı tekniğinin kullanıldığı eserler sayısı 134 olup envanter numaraları; 1, 2, 6, 7, 8, 13 (ön kapak), 14, 15, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36 (miklep alttan ayırma), 37, 39, 40, 45, 54, 63, 66, 68, 69, 71, 73, 75, 77, 78, 82, 86, 88, 89, 92, 93, 94, 96, 99, 101, 102, 103, 105, 106, 109 (arka kapak ve miklep), 110, 114, 117, 118, 120, 125, 126, 127, 134, 137, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 157, 159, 166, 170, 171, 178, 180, 182, 191, 194, 197, 198 (ön ve arka kapak), 202, 214, 218, 221, 224, 227, 235, 240, 244, 245, 246, 248 (ön ve arka kapak), 249, 252, 255, 256, 257, 261, 263, 266, 273, 279 (ön kapak), 283 (arka kapak), 284, 285, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 298, 300, 301, 318, 320, 324, 328, 334, 338, 339, 343, 346, 347, 350, 353, 356, 357, 363 ve 364'tür.

İncelenen eserler arasında 14 örnekte alttan ayırma tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Envanter numaraları 3, 4, 58 (sadece miklep), 67, 81, 119, 133, 148, 158, 196, 201, 205, 223 ve 237'dir.

Üstten ayırma tekniği geometrik örgü biçimli tezyînata sahip olan 3 ciltte kullanılmış olup envanter numaraları 47, 48 ve 49'dur.

Mülemma teknik 20 eserin cildinde kullanılmış olup envanter numaraları 10, 44, 66 (sadece miklep), 68 (sadece miklep), 79, 97, 98, 104, 112, 132, 135, 136, 169, 173, 186 (sadece miklep), 198 (sadece miklep), 200, 267 (arka kapak ve miklep), 299 ve 311'dir.

Alttan ayırma mülevven teknik 14 eserin cildinde kullanılmıştır. Envanter numaraları 13 (arka kapak ve miklep), 70, 80, 83, 95, 107, 115, 116, 129, 206, 248, 283 (sadece ön kapak), 315 ve 344'tür.

İncelenen 30 eserin cildi genel olarak tezyînatsız deridir; ancak bazı örneklerde yalnızca belirli alanlarda sınırlı tezyînat uygulamalarının bulunduğu görülmektedir. Envanter numaraları 11 (sadece zencerek), 16, 23 (sadece zencerek), 27 (sadece köşelerde), 56 (sadece zencerek), 87 (sadece zencerek), 108, 122, 124 (sadece zencerek), 153, 163 (arka kapak), 172 (sadece

zencerek), 181, 199, 203, 230, 234, 236, 238, 277, 289 (tezyînat silinmiş), 297, 308, 310, 328 (tezyînat silinmiş), 330, 337 (sadece zencerek), 342, 348 ve 366'dır.

Ebrunun, cilt üzerinde bulunduğu eser 59 olup envanter numaraları, 18, 21, 38, 41, 46, 57, 138, 151, 154, 155, 162 (arka kapak), 165, 174, 179, 189, 190 (ön kapak), 192, 193, 195, 204, 207, 209, 210, 215, 217, 219, 222, 228, 231, 232, 233, 239, 241, 243, 260 (arka kapak), 264, 268, 269, 270, 271, 274, 275, 276, 278, 302, 305, 306, 307, 309, 312, 314, 331, 333, 335, 340, 345, 349, 351 ve 360'tır.

Ebrunun kullanıldığı diğer kısımlar; 10 (kitap mahfazası, yan kağıdı ve miklep içi), 37 (yan kağıt), 40 (yan kağıt ve miklep içi), 54 (yan kağıt), 70 (kitap mahfazası, yan kağıt ve miklep içi), 81 (yan kağıt ve miklep içi), 88 (yan kağıt), 92 (yan kağıt ve miklep içi), 96 (yan kağıt ve miklep içi), 100 (miklep ebru), 101 (miklep içi), 102 (yan kağıt), 104 (yan kağıt ve miklep içi), 110 (yan kağıt ve miklep içi), no: 135 (yan kağıt ve miklep içi), 136 (yan kağıt ve miklep içi), 140 (kitap mahfazası), 166 (yan kağıt), 171 (miklep içi), 176 (miklep), 184 (miklep), 198 (yan kağıt ve miklep içi), 221 (yan kağıt ve miklep içi), 223 (yan kağıt ve miklep içi), 235 (yan kağıt), 237 (yan kağıt), 249 (miklep içi), 256 (miklep içi), 290 (yan kağıt ve miklep içi), 293 (yan kağıt ve miklep içi), 297 (yan kağıt), 301 (yan kağıt ve miklep içi), 303 (miklep), 304 (miklep), 318 (yan kağıt), 328 (yan kağıt), 338 (yan kağıt ve miklep içi), 343 (yan kağıt), 350 (yan kağıt), 357 (yan kağıt)'dir.

Renkli veya desenli kâğıdın çârkûşe teknikte yapıldığı cilt sayısı 49 olup envanter numaraları 9, 12, 20, 26, 35, 42, 43 (miklep ebru), 50, 62, 64, 72, 90, 100, 111, 113, 121, 128, 156, 160, 161, 164, 165, 168, 176, 177, 184, 187, 188, 190 (arka kapak), 208, 212, 213, 216, 226, 242, 251, 262, 265, 279 (arka kapak ve miklep), 280, 281, 282, 304, 316, 317, 319, 326, 329 ve 352'dir. Ayrıca envanter numaraları 286 ve 287 olan eserlerin cildi mukavva üzerine kâğıt yapıştırılarak oluşturulmuştur.

İncelenen 34 eserde, ciltlerin muhtemelen daha sonraki bir dönemde kâğıt veya suni deri ile kaplandığı anlaşılmaktadır. Bu eserlerin envanter numaraları 5 (miklep kısmı ebru), 51, 52, 53, 55, 58 (ön ve arka kapak), 59, 60, 61, 65, 74, 76, 84, 85, 91, 143, 152, 167, 183, 185, 186, 229, 247, 250, 288 (arka kapak), 295, 303 (ön ve arka kapak), 321, 323, 325, 327, 336, 354 ve 355'tir.

12 eserin cildinin sonradan müdahaleye uğradığı tespit edilmiştir. Bu eserlerden bazılarına ait ön ya da arka kapakların bulunmadığı, bazılarında ise ciltlerin muhtemelen revizyon sürecinde kâğıt ile kaplandığı anlaşılmaktadır. Bu eserlerin envanter numaraları 109 (ön kapak yok), 123 (ön kapak yok), 211 (ön kapak yok, arka kapak kâğıt), 225, 244 (arka kapak yok), 258, 259, 260 (ön kapak yok), 272, 288 (ön kapak yok), 363-40, 367'dir.

12 eserde ciltlerin yalnızca mukavva kısımlarının korunduğu tespit edilmiş olup envanter numaraları 130, 131, 162 (ön kapak), 163 (ön kapak), 220, 253, 322, 332, 358, 359, 365-1 ve 365-2'dir.

İncelenen iki eserde lake cilt kullanıldığı belirlenmiştir. Envanter numaraları 254 ve 341 'dir. Envanter numarası 296 olan eserde yekşah cilt örneği görülmektedir.

Bitkisel bezeme anlayışıyla hazırlanmış serbest tasarımlı ve oranlı kompozisyonlara sahip toplam 96 eserde bu üslubun uygulandığı tespit edilmiştir. Envanter numaraları 4, 8, 14, 19, 25, 33, 34, 36, 39, 44, 45, 54, 63, 66, 67, 68, 70, 71, 73, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 86, 88, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 104, 110, 115, 116, 118, 119, 127, 135, 136, 144, 145, 146, 148, 158, 159, 169, 170, 171, 178, 182, 194, 197, 198 (sadece miklep), 202, 205, 206, 214, 221 (sadece arka kapak), 223, 224, 235, 237, 240, 244, 245 (sadece ön kapak), 246, 252, 255, 256, 257, 263, 283, 285, 291, 294, 298, 299 (ön-arka kapak), 300, 301, 311, 315, 318, 320, 334, 350, 353, 364-21, 364-23, 364-24 ve 364-26'dır.

Bulut ve bitkisel motiflerin birlikte kullanıldığı toplam 34 eserde bu üslubun uygulandığı tespit edilmiştir. Söz konusu örneklerde, kompozisyonlarda bulut formlarının bitkisel motiflerle dengeli biçimde bir araya getirildiği, kimi eserlerde ise süslemenin yalnızca miklep veya köşebent bölümleriyle sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu eserlerin envanter numaraları 3, 7, 10, 13, 30, 40, 58 (sadece miklep), 63 (sadece köşebentler), 95, 96 (sadece köşebentler), 103, 105, 107, 114, 120, 129, 133, 134, 166, 196, 200, 201, 221 (sadece miklep), 248, 249, 283 (ön kapak), 291 (miklep), 293, 299 (miklep), 339, 344, 347, 356 ve 357'dir.

Geometrik bezeme anlayışının uygulandığı toplam 23 eserde bu üslubun farklı varyasyonlarına rastlanmıştır. Bu örneklerde hatâyi ve rûmî gibi bitkisel unsurlarla birlikte kullanılan geometrik unsurlar kompozisyonlarda uyumlu bir bütünlük oluşturmuştur. Bazı örneklerde geometrik düzen tek başına tercih edilirken, kimi ciltlerde bitkisel bezemelerle birlikte kullanılmıştır. Ayrıca, bezemenin kimi eserlerde yalnızca arka kapakla sınırlı kaldığı da tespit edilmiştir. Bu eserlerin envanter numaraları 1, 2, 15 (bitkisel bezeme ile), 17, 22, 31, 47, 48, 49, 77, 117, 126, 137, 141, 142, 145 (sadece arka kapak), 149, 157 (bitkisel bezeme ile), 191, 284, 292, 346 ve 363'tür.

Rûmî ve bitkisel bezemelerin birlikte kullanıldığı toplam 35 eserde çeşitli örneklere rastlanmıştır. Bazı örneklerde rûmî motifler tek başına uygulanmış, bazılarında ise bitkisel ögelerle birlikte değerlendirilerek farklı oranlarda bir araya getirilmiştir. Ayrıca kimi eserlerde süslemenin yalnızca miklep, köşebent veya kapak bölümleriyle sınırlı kaldığı da tespit edilmiştir. Bu eserlerin envanter numaraları 6 (bitkisel motifler ile), 24 (bitkisel motifler ile), 28 (bitkisel motifler ile), 29, 32, 37, 69 (rûmî ve yıldız motifleri ile), 75, 99 (sadece köşebent

kısmında), 106, 112 (sadece rûmî motif), 113 (sadece miklep kısmında), 125, 126, 132, 139, 140, 147, 150, 173, 180 (sadece rûmî), 190 (sadece miklep kısmında), 198 (ön ve arka kapak), 218 (sadece rûmî motifler), 227, 254, 261, 266, 267 (arka kapak ve miklep kısımlarında), 273 (sadece rûmî ve ön kapakta), 290, 296 (sadece rûmî motifler), 324, 338 (sadece rûmî motifler) ve 341'dir.

Cilt üzerinde tuğra, yalnızca 89 numaralı eserde tespit edilmiştir. Yazı ise 343 envanter numaralı eser ile 364 numaralı eserin 23 cildinde de uygulanmıştır.

Katı' tekniği, 140 numaralı eserin cilt içlerinde uygulanmıştır. Ayrıca 137 ve 190 numaralı eserlerin miklep iç kısmında da aynı tekniğin örneği görülmektedir.

Eserde toplam 271 adet nesih hattıyla yazılmış eser bulunmaktadır. Bazı eserlerde yer alan hat örneklerinin, nesih yazı türünün temel kurallarına tam olarak bağlı kalmadığı, ancak bu kuralları belirli ölçüde yansıttığı görülmektedir. Bu nedenle söz konusu örnekler, *nesih kırması* olarak tanımlanmış olup envanter numaralarının yanında parantez içinde belirtilmiştir. Eserlerin envanter numaraları 1, 4, 5, 6, 8 (n.k.), 10, 12, 16, 17, 18, 21 (n.k.), 22, 24, 25, 26 (n.k.), 27, 30, 32, 35, 36 (n.k.), 38, 39, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51 (n.k.), 52, 54, 55 (n.k.), 58 (i.n.), 59, 60, 62, 64, 65, 66, 67, 69 (n.k.), 70 (i.n.), 71, 72, 73, 76 (i.n.), 77 (n.k.), 78, 81 (n.k.), 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96 (i.n.), 99 (i.n.), 100, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 114 (n.k.), 115 (i.n.), 116 (i.n.), 117, 119 (n.k.), 121, 122, 123, 125, 127, 128, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 140, 141 (i.n.), 143, 145, 146, 147, 149, 152 (i.n.), 153, 154, 156, 158, 162, 163, 164, 165, 167, 170, 172, 173, 180, 182, 183 (n.k.), 184, 186, 187, 189 (i.n.), 190, 191, 192, 193, 199, 200, 201, 202 (n.k.), 208, 213, 214, 217, 218, 221, 223, 224, 226, 228, 229, 230, 232, 233, 235, 238, 240, 242, 247, 249, 250, 251, 255, 256, 260, 261, 264 (n.k.), 265, 266, 267, 269, 272, 274, 275, 276 (n.k.), 277 (n.k.), 278, 279, 281, 283, 290 (i.n.), 292, 293, 294, 297, 299, 300, 301, 302 (n. ve n.k.), 303, 308, 312, 315, 316, 319, 323, 325, 326, 328, 336, 338, 340, 344, 346, 348, 350, 351, 352 (n.k.), 353, 354, 355, 356, 357, 360, 363 (40 cilt), 364 (27 cilt), 365 (2 cilt), 366 ve 367'dir. Bu durum, nesih hattının koleksiyon içerisinde en yoğun kullanılan yazı türü olduğunu ve dönemin yazı geleneğinde nesih hattın okunabilirlik açısından tercih edildiğini göstermektedir.

Ta'lîk hatla yazılmış eser sayısı 128 olup bazı eserlerdeki hat örnekleri, ta'lîk yazı türünün esaslarına bütünüyle bağlı olmamakla birlikte bu kuralları kısmen yansıtmaktadır. Bu nedenle söz konusu örnekler, *talik kırması* olarak değerlendirilmiş ve ince ta'lîk hat gibi envanter numaralarının yanında parantez içinde gösterilmiştir. Eserlerin envanter numaraları 2, 3, 7, 9 (t.k.), 11, 13, 14, 15, 19 (t.k.), 23 (t.k.), 29, 31, 33, 37, 40, 41, 42, 45 (t.k.), 53, 56, 57, 61, 68, 74, 79, 80, 97, 98, 101, 109, 112, 113, 118 (t.k.), 120 (i.t.), 126, 129, 138, 139, 142, 148,

150, 155, 157, 159, 160 (t.k.), 161, 168, 169 (i.t.), 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 185, 188, 194, 195, 196, 197, 198, 203, 204, 205, 206, 207, 211, 212, 215, 216, 219, 220 (t.k.), 222, 227 (t.k.), 236 (t.k.), 237 (t.k.), 239, 241, 243, 245, 246, 248, 252, 253, 254, 259, 262, 268, 270, 271, 273, 280, 282, 284, 285, 286, 287, 288, 295, 298, 304, 305, 306, 309, 311, 313, 314, 317, 318, 320, 322, 324, 327, 329, 330, 332, 333, 334, 335, 337, 339, 341, 342, 343, 345, 347 ve 349'dur.

İki ayrı yazı türünün aynı eserde kullanıldığı örnekler bulunmakta olup, bu yazı çeşitlerinin farklı sayfalarda uygulandığı görülmektedir. Bunlardan nesih ve ta'lîk hattın birlikte kullanıldığı eser sayısı 23 olup envanter numaraları 20, 28 (t. ve n.k.), 46, 63, 75, 86, 106 (t. ve n.k.), 124, 144, 151, 166, 171, 225, 231, 234, 244, 257, 258 (t. ve n.k.), 263, 289, 307, 310 ve 331'dir.

Rik'a hattıyla yazılan eser sayısı 4 olup envanter numaraları 131, 209, 358 ve 359'dur.

Hatt-ı icâze (rika') hattıyla yazılan eser sayısı 3 olup envanter numaraları 34, 296 ve 321'dir.

Divanî hatla yazılan eser sayısı ise 2 olup bunlar 210 ve 291 envanter numaralı eserlerdir.

Envanter numaraları 25, 26 ve 73 (30a sayfası)'te zahriye tezhibi bulunmaktadır. 66 numaralı eserin zahriye sayfasında tezyînat için oluşturulan paftalara herhangi bir bezeme yapılmamış olup boş bırakılmıştır. Bu alanda bulunan dikdörtgen paftalar içerisine eserin adı ve dua, kırmızı mürekkep ve sülüs hat ile yazılmıştır.

79 eserde fihrist bölümü bulunmakta olup bazı eserlerde başlıklar oluşturulan paftalar içerisine yazılmıştır. Envanter numaraları; 7, 48, 66, 67, 82, 105, 120, 133, 134, 183, 190, 201, 265, 311, 330 ve 331 olan eserlerde başlıklar, altın veya çeşitli renklerle oluşturulan paftalar içerisine yazılmıştır. Envanter numarası 178 olan eserde fihrist kısmı düzenlenmiş, ancak bu kısma yazı eklenmemiştir. Fihrist sayfasında başlık tezhibi bulunan eserlerin envanter numaraları ise 71, 79, 96, 133 ve 296'dır.

Envanter numarası 15 olan eserde, mukaddime sayfası başlık tezhibiyle bezenmiştir. 354 numaralı eserlerde serlevha tezhibi bulunmaktadır.

61 eserin 1b unvan sayfalarında başlık tezhibi bulunmaktadır. Envanter numaraları; 3, 4, 6, 7, 13, 15, 38, 44, 48, 58, 67, 71, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 89, 95, 96, 99, 102, 107, 119, 120, 129, 133, 134, 140, 150, 157, 169, 172, 173, 178, 180, 183, 190, 196, 200, 201, 248, 249, 252, 255, 266, 267, 278, 295, 296, 298, 311, 315, 321, 324, 334, 344, 353 ve 354'tür.

Envanter numarası 133 olan eserin 1b unvan sayfasına ek olarak 2a sayfasında ve ferağ kaydında tezyînat yer almaktadır. 169 olan eserin 2a sayfasında da tezyînat görülmektedir. Envanter numarası 13 olan eserin de 1b unvan sayfasının yanısıra 49b ve 108b sayfalarında da unvan tezhibi bulunmaktadır. Envanter numarası140 numaralı eserde 39b, 86b, 173b ve 266b sayfalarında da unvan tezhibi mevcuttur.

196 envanter numaralı eserde 49b ve 69b sayfalarında da unvan tezhibi bulunmakta olup eserin 91b sayfasında ise tezyînat için ayrılmış olan başlık alanı boş bırakılmış ve herhangi bir bezeme yapılmamıştır. 255 numaralı eserin ferağ kaydında da bezeme yer almaktadır. Envanter numarası 295 olan eserde 173a ve 182b sayfalarında da unvan bezemesi görülmektedir. Son olarak, 324 numaralı eserde 6b, 30b ve 31b sayfalarında unvan tezhibi bulunmaktadır.

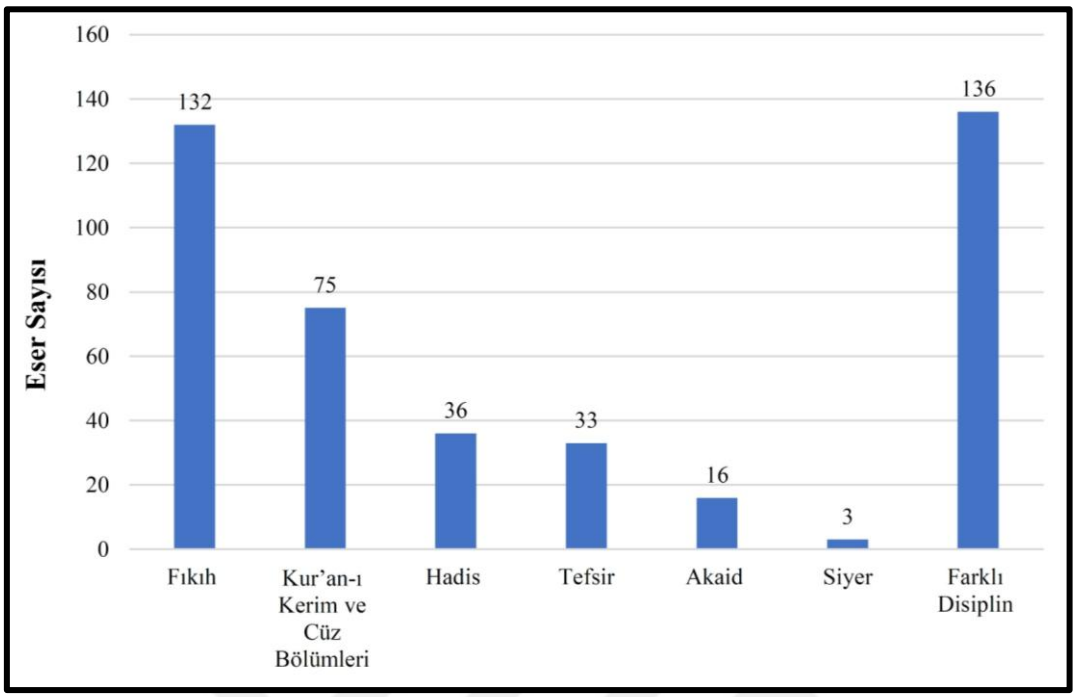
Envanter numaraları 49, 246 olan eserde başlık kısmındaki taç bölümü tezyînat yapılmadan boş bırakılmış olup yazı alanı dendanlarla çevrelenmiş ve iki tarafa sıvama altın uygulanmıştır. 254 numaralı eserin 1b sayfasında ise Besmele, üç taraftan altın cetvellerle çevrelenmiş olup taç kısmı boş bırakılmıştır. 290 numaralı eserde 1b sayfasında bulunan Besmele siyah mürekkeple sülüs hat ile yazılmış olup yazının üzerine altın noktalar eklenmiştir.

312 envanter numaralı eserin 1b sayfasında ise altın kullanılmadan oldukça basit bir unvan tezhibi bulunmaktadır. 190, 311 ve 330 envanter numaralı eserlerin 1b sayfalarının unvan tezhibinde zemin, sıvama altınla kaplanmış ancak herhangi bir bezeme unsuru uygulanmamıştır.

Çalışmada elde edilen bulgulardan türetilen sayısal veriler, yorumlanabilirliği artırmak amacıyla grafiklere dönüştürülmüş ve Şekil 1064-1069'da sunulmuştur.

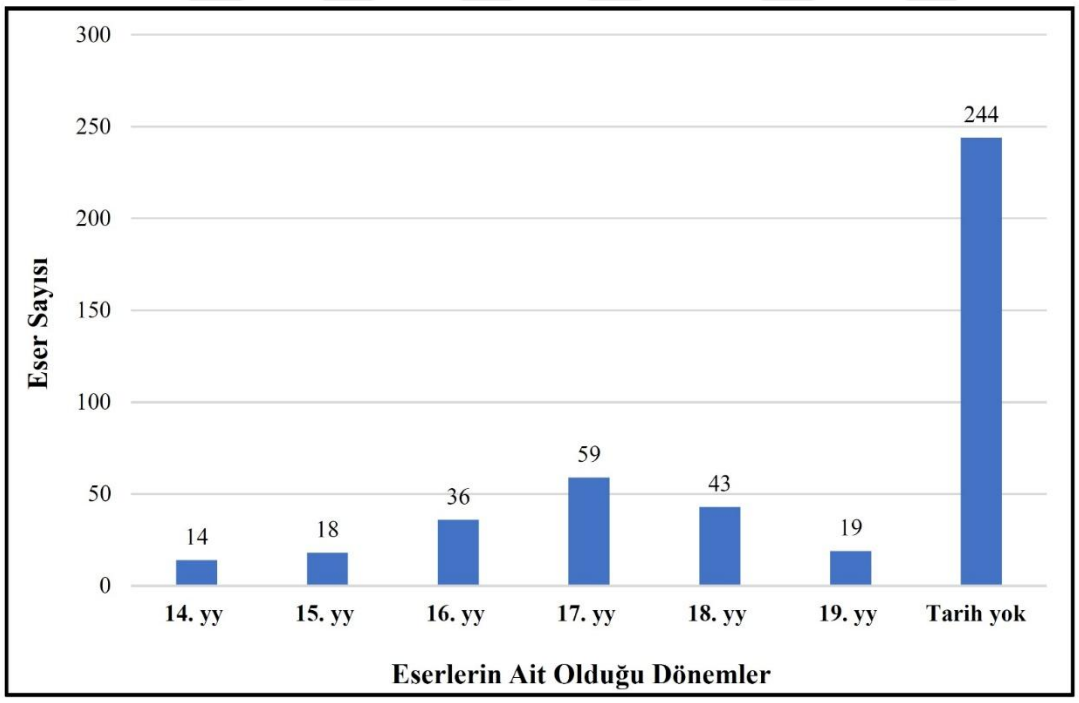
Şekil 1064

EİMK Yazma Eserlerin Konularına Göre Dağılımı

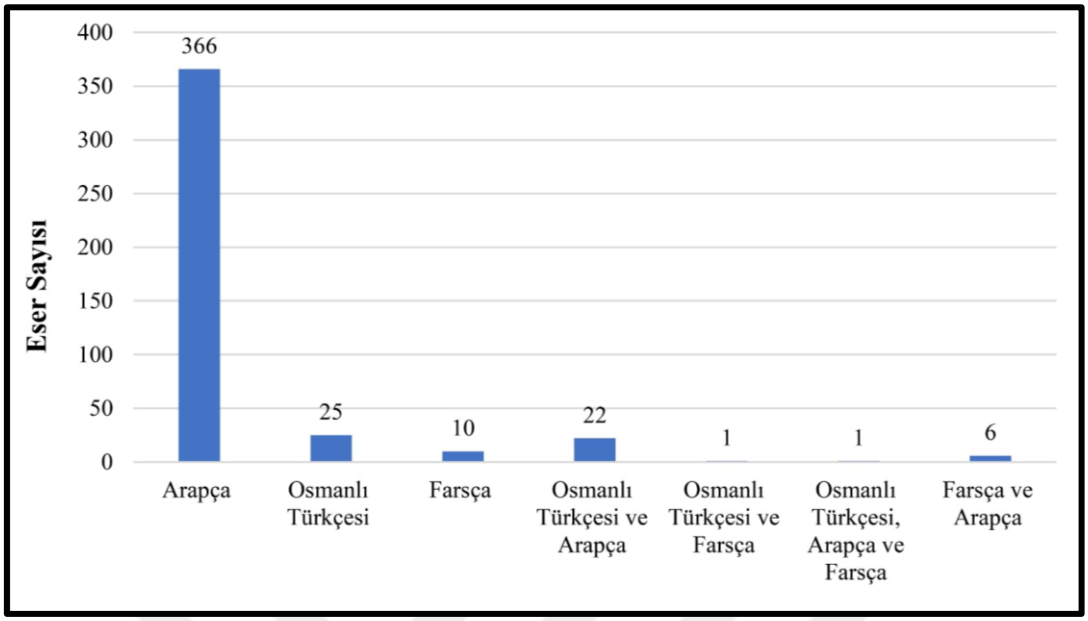
Şekil 1065

EİMK Yazma Eserlerin Yazıldıkları Döneme Göre Dağılımı

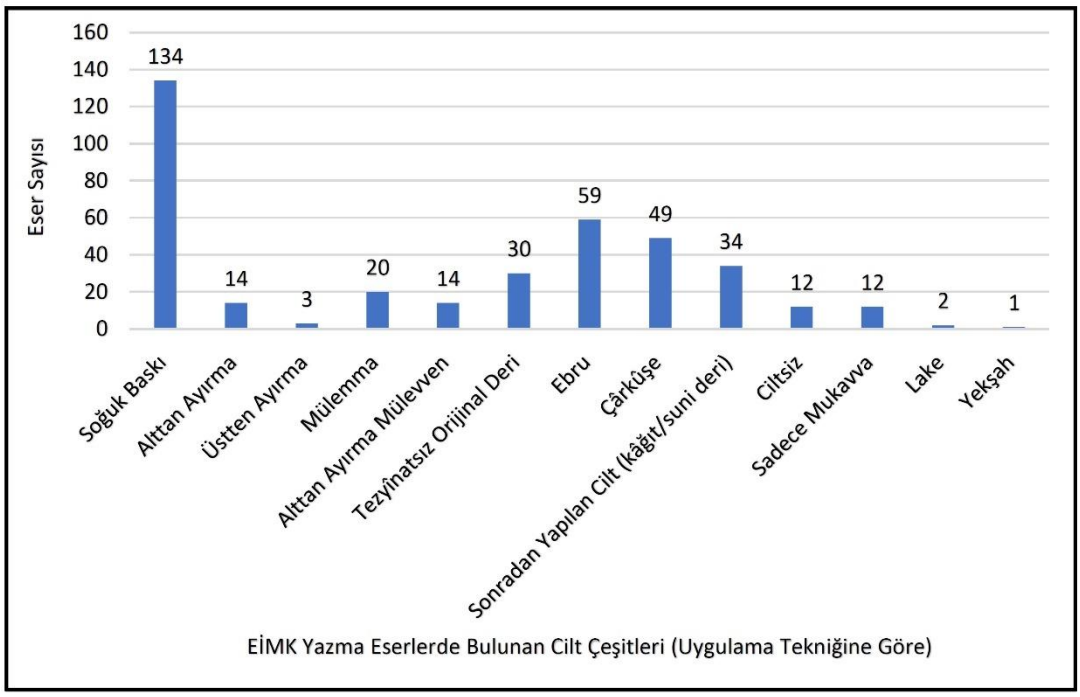
Şekil 1066

EİMK Yazma Eserlerin Dil Çeşitleri

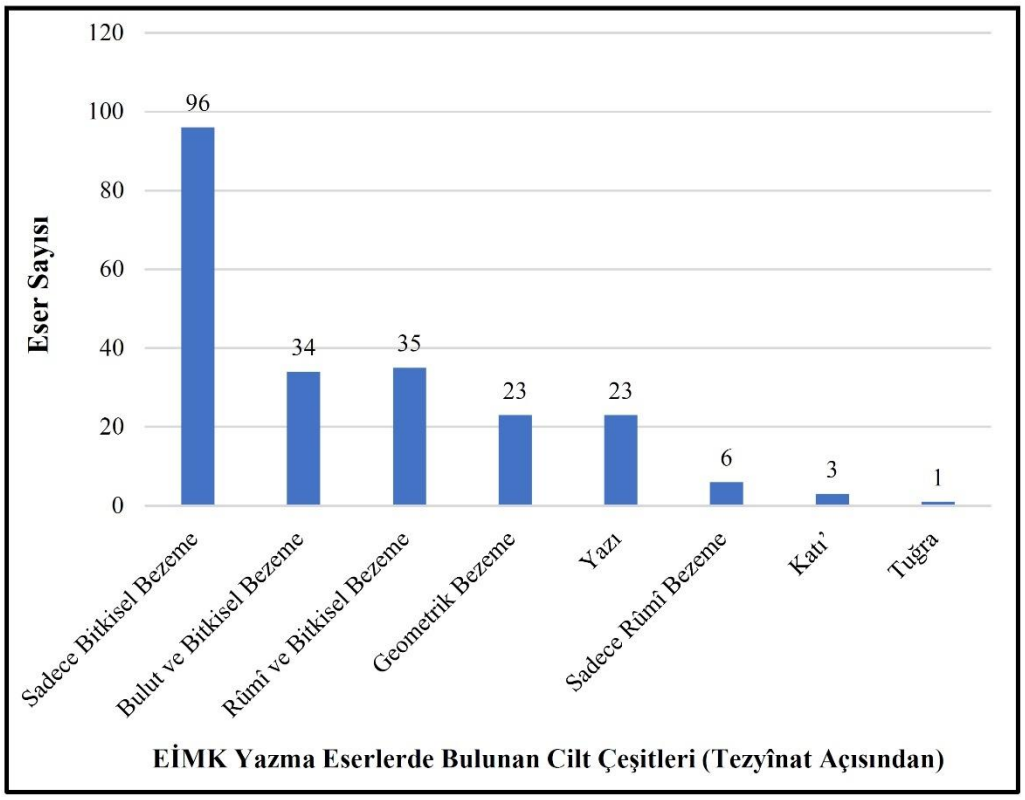
Şekil 1067

EİMK Yazma Eserlerin Cilt Çeşitleri (Uygulama Tekniğine Göre)

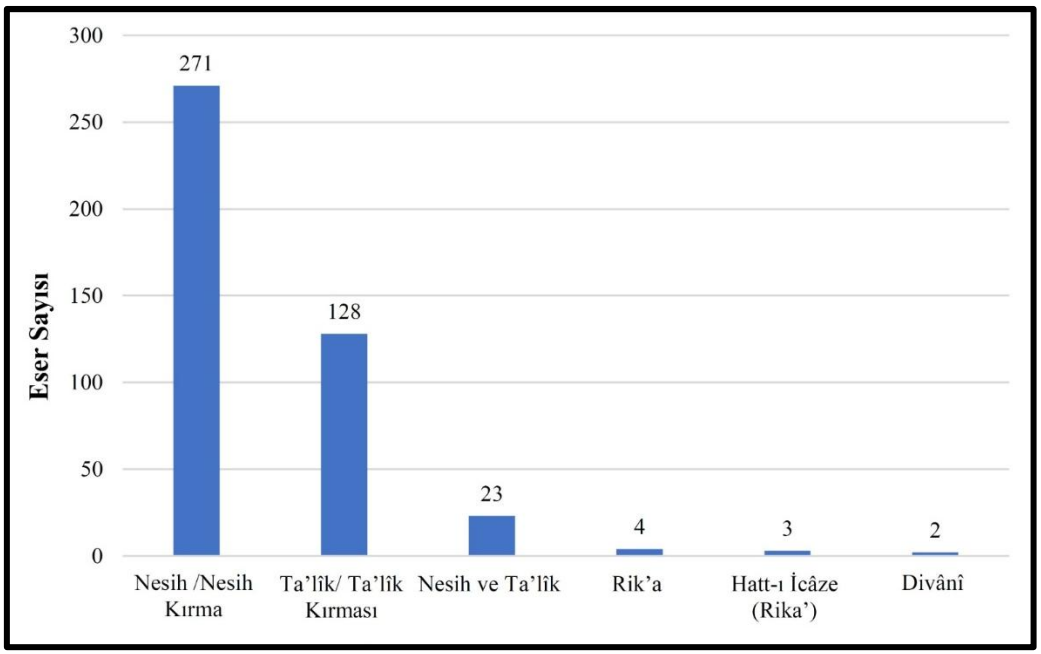
Şekil 1068

EİMK Yazma Eserlerin Cilt Çeşitleri (Tezyînat Açısından)

Şekil 1069

EİMK Yazma Eserlerin Yazı Çeşitleri

Ayrıca Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesinde bulunan bazı eserler cilt ve tezhip özellikleri bakımından ulusal basılı yayın, tez ve makalelerle karşılaştırılmış olup benzerlikler belirlenmiştir.

EİMK 2,126 ve 245 envanter numaralı eserlerin cilt şemse tezyînatı son dönem Selçuklu ve Beylikler dönemi özelliklerini göstermektedir. Mezkûr cilt şemseleri, Burdur İl Halk Kütüphanesinde bulunan 479 numaralı eserin cilt şemsesi (Yıldırım ve Odabaşı, 2018, s. 298) ve Erzurum Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan 149 envanter numaralı eserin cilt şemsesi ile (Çakmak, 2021, s. 62) benzerlik göstermektedir.

Şekil 1070 *EİMK 2 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1071** *BİHK 479 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1072** *Erzurum YEK 149 cilt şemsesi*
		

EİMK 47 envanter numaralı eserin cilt şemse tezyînatı, MHK 1978 numaralı eserin cilt şemsesi (Çakmak, 2020, s. 921) ve Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi 3741 numaralı eserin (Boydak, 2022, s. 331) ile benzer karakterdedir.

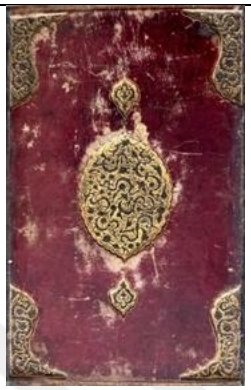
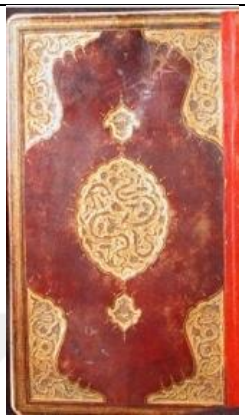
Şekil 1073 *EİMK 47 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1074** *MHK 1978 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1075** *Kastamonu YEK 3741 Cilt Şemsesi*
		

EİMK 48 ve 49 envanter numaralı eserlerin cildi üzerinde bulunan geometrik örgü biçimli şemse, Tire Necip Paşa Kütüphanesinde bulunan 448 envanter numaralı eserin cilt şemsesi (Edis, 2006, s. 171) ve Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 4566 numaralı eserin arka iç kapak şemsesi (Şahin, 2013, s. 132) ile benzer karakterdedir.

Şekil 1076 EİMK 49 *Cilt Şemsesi*	**Şekil 1077** *Tire NPK 448 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1078** *Konya Bölge YEK 4566 Arka İç Kapak Şemsesi*
		

EİMK 95 envanter numaralı eserin cilt tezyînatında kullanılan kompozisyon, Ankara Etnografya Müzesi /vıı. Salon: 573 numaralı eserin cildi (Doğan, 2008, s. 101) ile Konya

Mevlâna Müzesi müzelik eserler bölümünde bulunan 129 envanter numaralı eserin cildinde de kullanılmıştır (Kara, 2015, s. 596).

Şekil 1079 *EİMK 95 Cilt Tezyînatı*	**Şekil 1080** *Ankara Etnografya Müzesi /vıu. Salon:573 Cilt Tezyînatı*	**Şekil 1081** Konya Mevlâna Müzesi 129 *Cilt Tezyînatı*
		

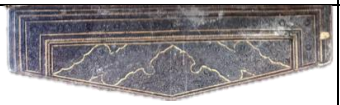
EİMK 140 envanter numaralı eserin cilt içi bezemesi, katı' tekniğinde uygulanmış olup Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Yazmalarında yer alan 3858 numaralı eserin cilt içi bezemesiyle (Oral, 2008, s. 86) aynı tasarım ve teknik özellikleri göstermektedir. Ayrıca Sultan Bâyezid b. Mehmed'in kütüphanesi için 1482 (h. 887) yılında hazırlanmış olan eserin cilt içi bezemesiyle de (Adaş, 2021, s. 89) benzer bir düzenleme ve uygulama anlayışının benimsendiği görülmektedir.

Şekil 1082 *EİMK 140 Cilt İçi*	**Şekil 1083** *Süleymaniye/Fatih 3858 Cilt İçi*	**Şekil 1084** *TSMK A 3563 Cilt İçi*
		

EİMK 142 ve 149 envanter numaralı eserlerin cilt şemsesi; MHK 328 envanter numaralı eserin cilt şemsesi (Çakmak, 2020, s. 963) ve İnebey Kütüphanesi Haraççıoğlu koleksiyonu 83 numaralı eserin cilt şemsesi (Bilmiş, 2013, s. 119) ile aynı karakterdedir.

Şekil 1085 *EİMK 142 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1086** *MHK 328 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1087** *İKHK 83 Cilt Şemsesi*
		

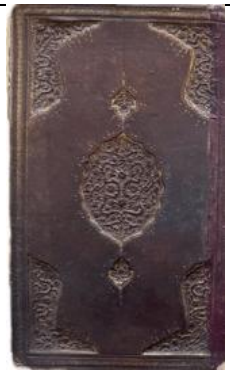
EİMK 190 miklep tezyînatı ile Konya Mevlâna Müzesi müzelik eserler bölümünde bulunan 137 envanter numaralı eserin miklep tezyînatı arasında benzerlikler bulunmaktadır (Kara, 2015, s. 531). Ayrıca Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Koleksiyonu'nda yer alan 687 numaralı eserin miklebi de benzer özellikler göstermektedir (Genç, 2024, s. 153).

Şekil 1088 *EİMK 190 Miklep Tezyînatı*	**Şekil 1089** *Konya Mevlâna Müzesi 137 Miklep Tezyînatı*	**Şekil 1090** *TSMK Revan 687 Miklep Tezyînatı*
		

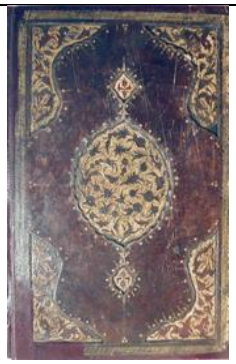
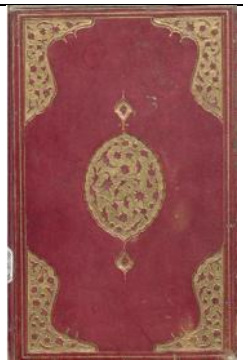
EİMK 200 envanter numaralı eserin cildi, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdâyî Efendi Koleksiyonu 108 numaralı eserin cildi (Çelik, 2020, s. 120) ve Rodos Hafız Ahmet Ağa Kütüphanesinde bulunan 157 envanter numaralı eser cildi ile aynı kompozisyondadır (Akbaba, 2016, s. 100).

Şekil 1091 *EİMK 200 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1092** *Hüdâyî Efendi Koleksiyonu 108 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1093** Rodos Hafız Ahmet Ağa 157 *Cilt Şemsesi*
		

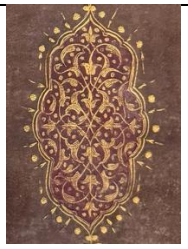
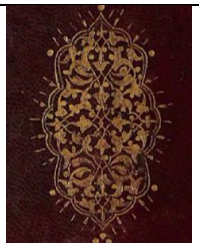
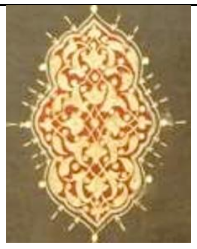
EİMK 201 envanter numaralı eserin cilt tezyînatında kullanılan klasik anlayıştaki kompozisyon, Bursa İnebey Kütüphanesinde bulunan Ulu Cami koleksiyonuna ait 1306 numaralı eserin cildinde (Çakmak, 2013, s. 92) ve Ankara Etnografya Müzesi/vııı. Salon:10112 numaralı eserin cilt tezyînatında da görülmektedir (Doğan, 2008, s. 99).

Şekil 1094 *EİMK 201 Cilt Tezyînatı*	**Şekil 1095** *Ulu Cami 1306 Cilt Tezyînatı*	**Şekil 1096** *Ankara Etnografya Müzesi/vıı. Salon:10112 Cilt Tezyînatı*
		

EİMK 206 envanter numaralı eserin cilt tezyînatında kullanılan kompozisyon, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 4015 numaralı eserin cildi (Şahin, 2013, s. 163) ile TSMK Revan Koleksiyonu 917 envanter numaralı eserin cildinde de benzer biçimde uygulanmış olup aynı tasarım anlayışını yansıtmaktadır (Genç, 2024 s. 202).

Şekil 1097 *EİMK 206 Cilt Tezyînatı*	**Şekil 1098** *Konya Bölge YEK 4015 Cilt Tezyînatı*	**Şekil 1099** *TSMK Revan 917 Cilt Tezyînatı*
		

EİMK 296 envanter numaralı eserin cilt tezyînatı, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi'nde bulunan 234 numaralı eser (Mucuk, 2019, s. 36) ile Tire Necip Paşa Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'ndeki 137 numaralı eserin cildiyle (Küçük, 2008, s. 124) aynı tezyînî özellikleri taşımaktadır.

Şekil 1100 *EİMK 296 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1101** *Hacı Selimağa Kütüphanesi 234 Cilt Şemsesi*	**Şekil 1102** *Tire Necip Paşa Kütüphanesi 137 Cilt Şemsesi*
		

EİMK 102 envanter numaralı eserin unvan tezhibi ile Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi 200 numaralı eserin unvan sayfası tezhibi (Atasoy, 2019 s. 140) ve İÜ Nadir Eserler Kütüphanesinde nekty01339 numaralı h.1143 / m.1730 tarihli eserin unvan tezhibi ile benzer özellikler taşımaktadır.

Şekil 1103 *EİMK 102 Unvan Tezhibi*	**Şekil 1104** *Tek-Esin Vakfı Kütüphânesi 200 Unvan Tezhibi*	**Şekil 1105** *İÜ NEK nekty01339 Unvan Tezhibi*
		

EİMK 249 envanter numaralı eserin unvan sayfası tezhibi ile İÜ Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan nekty00042 numaralı eserin unvan sayfası tezhibi ve Manisa YEK 9835 envanter numaralı eserin unvan sayfası tezhibi benzer tezyînattadır (Erdoğan, 2025, s. 92).

Şekil 1106 *EİMK 249 Unvan Tezhibi*	**Şekil 1107** *İÜ NEK nekty00042 Unvan Tezhibi*	**Şekil 1108** *Manisa YEK 9835 Unvan Tezhibi*
		

EİMK 196 Envanter Numaralı Eserin 69b sayfası unvan tezhibi, Manisa Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan 8239 envanter numaralı eserin unvan tezhibi ile (Demirağ, 2016, s. 84) ve Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi GE145 numaralı (Önal, 2021, s. 23) eserin unvan tezhibi ile benzer tezyînattadır.

Şekil 1109 *EİMK 196 Eserin 69b Unvan Tezhibi*	**Şekil 1110** *Manisa YEK 8239 Unvan Tezhibi*	**Şekil 1111** *Bursa İnebey YEK* GE145 *Unvan Tezhibi*
		

EİMK 327 envanter numaralı eserin unvan tezhibi ile İÜ YEK Nekty01301 ve Nekty01598 numaralı h.1015 / m.1606 tarihli eserin unvan tezhipleri aynı mantıkta uygulanmıştır.

Şekil 1112 *EİMK 327 Unvan Tezhibi*	**Şekil 1113** *İÜ NEK nekty01301 Unvan Tezhibi*	**Şekil 1114** *İÜ NEK nekty01598 Unvan Tezhibi*
		

EİMK 201envanter numaralı eserin unvan tezhibi ile Erzurum V.G.M. 148 numaralı eser ve İÜ Nadir Eserler Kütüphanesi nekty01343 numaralı h.1156 / m.1743 tarihli eserin unvan tezhibi ile benzer tezyînattadır.

Şekil 1115 *EİMK 201Unvan Tezhibi*	**Şekil 1116** *Erzurum V.G.M. 148 Unvan Tezhibi*	**Şekil 1117** *İÜ NEK nekty01343 Unvan Tezhibi*
		

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kütüphanelerde muhafaza edilen yazma eserler, yalnızca dinî ve ilmî birikimin değil, aynı zamanda dönemin kültürel, estetik ve teknik anlayışının da somut birer göstergesidir. Bu nitelikleriyle yazmalar; ilim tarihinin ve kitap sanatlarının geleneğinin ve kültürel sürekliliğin anlaşılmasında vazgeçilmez kaynaklar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda incelenen Erzurum İl Müftülüğü Kütüphanesi yazma eser koleksiyonu da barındırdığı eser sayısı, çeşitliliği ve dönemsel genişliği bakımından bölgenin kültürel mirası açısından büyük bir kıymet taşımaktadır. Söz konusu yazmaların tespiti, kataloglanması ve bilimsel yöntemlerle değerlendirilmesi hem diğer akademik araştırmalara hem de ileride yapılacak koruma, restorasyon ve dijitalleştirme çalışmalarına katkı sağlayacak nitelikte bilimsel bir başvuru kaynağı oluşturulmuştur.

Kütüphane bünyesinde toplam 431 adet yazma eser tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında hazırlanan ayrıntılı katalog, koleksiyondaki hat, tezhip, cilt özelliklerini bütüncül bir yaklaşımla ortaya koymuş; bu sayede yazmaların bilimsel olarak değerlendirilebilirliği önemli ölçüde artmıştır. Katalog yapısının detaylı veri sunması, eserlerin hem akademik araştırmalarda hem de kültürel miras çalışmalarında daha etkin biçimde kullanılmasına imkân sağlamıştır. Bununla birlikte seçilmiş eserlerin sergilenmesi, yazma eser kültürünün toplum nezdindeki farkındalığını artırmış ve bulunduğu şehirde kültürel miras bilincinin güçlenmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Sergi kapsamında eserlerin tanıtılması, hem koleksiyonun görünürlüğünü artırmış hem de bölgenin tarihî ve kültürel mirasına yönelik akademik ve toplumsal ilgiyi desteklemiştir.

Eserler konu alanlarına göre sınıflandırıldığında, başta Kur’ân-ı Kerîm olmak üzere akâid, fıkıh, hadis, tefsir, siyer ve diğer ilimlere ait geniş bir yelpazenin bulunduğu görülmektedir. Eserlerin 187’sinin tarihi tespit edilmiş, 244’ünde ise tarih kaydı belirlenememiştir. Tarihi bulunmayan örneklerde özellikle son sayfa eksiklikleri tarihlendirmeyi güçleştiren başlıca etkenlerden biridir. Tarihi belirlenebilen yazmaların en erkeni XIV. yüzyıla (h. 707/m. 1307–1308), en geç örneği ise XIX. yüzyıla (h. 1310/m. 1892–1893) tarihlenmektedir. Bazı eserlerin istinsah yeri tespit edilebilmiş olup, 10’u Erzurum’da, 2’si Diyarbakır’da, 1’i İstanbul’da, 1’i Buhara’da ve 1’i Van’da istinsah edildiği tespit edilmiştir.

Dil özellikleri bakımından koleksiyonda Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça yazmaların bulunduğu; ayrıca bu dillerin bir arada kullanıldığı çok dilli eserlerin de mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Arapça metinlerin yoğunluğu, özellikle dinî ve ilmî kaynakların klasik telif geleneğini sürdürdüğünü göstermektedir.

Hat çeşitliliği bakımından nesih, ta'lik, hatt-ı icâze, rik'a ve dîvânî hat türlerine rastlanmış; kimi örneklerde iki farklı yazı çeşidinin bir arada kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca bazı metinlerde hat, tam nesih veya tam talik olmayıp ara biçimlerde "kırma" özellikler taşıdığı görülmüştür.

Tezhip unsurlarında doğrudan müzehhip adı veya yapım dönemine dair kayıt bulunmamakla birlikte, yapılan teknik ve üslup analizleri sonucunda koleksiyonun oldukça geniş bir zaman aralığını temsil ettiği anlaşılmıştır. Selçuklu etkileri taşıyan örneklerden klasik Osmanlı tezhip anlayışına, ayrıca XVII.–XIX. yüzyıllarda üretilmiş daha sade veya yer yer kaba işçilik gösteren kompozisyonlara kadar uzanan bir çeşitlilik gözlenmiştir. Koleksiyonda zahriye tezhibi, serlevha ve unvan tezhibi gibi klasik süsleme türlerinin örnekleri mevcuttur.

Cilt özellikleri bakımından, farklı dönem ve teknikleri temsil eden oldukça zengin bir çeşitlilik tespit edilmiştir. Soğuk baskı, alttan ayırma, üstten ayırma, mülemma/mülevven cilt, tezyînatsız deri, ebru cilt, çârkûşe teknik, lake ve yekşah cilt gibi türlerin yanı sıra, tamir amacıyla üzerine kâğıt veya suni deri kaplanmış, hatta yalnızca mukavva kısmı kalan örnekler de bulunmaktadır. Ancak bazı ciltlerin sonradan başka eserlerle değiştirilmiş olabileceği, dolayısıyla cilt ile metin arasındaki dönemsel ilişkinin dikkatle değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Bazı yazmalarda istinsah tarihlerinin geç olmasına rağmen, cilt bezemeleri ile genel form ve süsleme anlayışının Anadolu Selçuklu cilt geleneğini yansıttığı görülmektedir. Bu durum, özellikle XV. yüzyılın erken dönemlerinde cilt sanatının, Selçuklu üslubundan Osmanlı cilt estetiğine geçiş sürecini barındıran bir ara dönem niteliği taşıdığını göstermektedir.

Koleksiyonun gelecek kuşaklara sağlıklı biçimde aktarılabilmesi için öncelikle eserlerin bulunduğu şehirde uzmanlar tarafından yürütülebilecek sistematik bir koruma ve restorasyon programının oluşturulması önem taşımaktadır. Fiziksel tahribat, eksik sayfalar, cilt deformasyonları ve nem–ısı kaynaklı bozulmaların bilimsel yöntemlerle giderilmesi, hem yazmaların özgünlüğünü koruyacak hem de araştırmacılara daha güvenilir materyaller sunacaktır.

Son olarak, yazma eserlerin yüksek çözünürlüklü dijital kopyalarının oluşturulması ve araştırmacıların erişimine açılması, hem fiziksel kullanımın getirdiği riskleri azaltacak hem de

koleksiyonun ulusal ve uluslararası akademik çalışmalarda daha görünür olmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Acar, Ş. (1998). Sanat değeri taşıyan el yazması kitaplar. *Antik ve Dekor,* (48), 74-83.

Adaş, M. (2021). *II. Bâyezid Dönemi cild sanatı örneklerinde tasarım,* (Tez No 690814) [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Akbaba, z. (2016). *Rodos Hafiz Ahmet Ağa Kütüphanesi'nde bulunan 22 adet yazma eserin tezyinatı*, (Tez No 459789) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Akdağ, H. (2008). İcâzetnâmeler ve Erzurum'da Ahmet Şevki Efendi'ye verilen bir hat icâzetnâmesi, *Ekev Akademi Dergisi*, (12), sy: 35 ss. 99-112.

Akgönül Yıldız, B., & Berkli, Y. (2025). Erzurum Caferiye Mosque and Its Calligraphies. *Art Time* (*8*), 1-11.

Algaç, Ş. (2010). Anadolu Selçukluları ve beylikleri döneminde kütüphaneler, kitap koleksiyonları ve telif edilen eserlere kısa bir bakış. *Sanat Dergisi* (*4*), 115-123.

Alikılıç, D. (2002). Geçmişten Günümüze Erzurum Kütüphaneleri, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* (19), 341-348.

Alikılıç, D., & Yılmaz, M. (2018). Erzurum kütüphanelerinin tarihi ve bugünü. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* (63), 705-720.

Alparslan, A. (1989). İslam yazı sanatı, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi Ansiklopedisi*, (Cilt XIV, ss. 441-522).

Alparslan, A. (1992). *Ünlü Türk hattatları*. Kültür Bakanlığı.

Alparslan, A. (1993). Celî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt VII, ss. 265-267), Türkiye Diyanet Vakfı.

Alparslan, A. (1994). Divanî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt IX, ss. 445-446), Türkiye Diyanet Vakfı.

Alparslan, A. (1997). Ebru. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, (Cilt I, ss. 497-498), Yapı Endüstri Merkezi.

Alparslan, A. (2002). Kitâbe. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXVI, ss. 76-81), Türkiye Diyanet Vakfı.

Alparslan, A. (2007). Nesta'lik. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXXIII, ss. 11-15), Türkiye Diyanet Vakfı.

Alparslan, A. (2015), İslâm yazısı. *Hat ve Tezhip Sanatı*, (Ed. Ali Rıza Özcan), (3. Baskı), TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Alparslan, A. (2016). *Osmanlı hat sanatı tarihi*, Yapı Kredi.

Anameriç, H. (2006). Osmanlılarda kütüphane kültürü ve bilimsel yaşama etkisi. OTAM *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi,* 19(19), 53-78.

Arıtan, A. S. (1992). *Konya dışındaki müze ve kütüphanelerde bulunan Selçuklu ve Selçuklu üslubunu taşıyan cild kapakları (2 cilt)*, (Tez No. 19688) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Arıtan, A. S. (1993). Cildçilik, *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt, VII, ss. 551-557), Türkiye Diyanet Vakfı.

Arıtan, A. S. (2002a). *Anadolu Selçuklu Cild Sanatı*, Türkler Ansiklopedisi (Cilt, VII ss. 933-943), Yeni Türkiye.

Arıtan, A. S. (2002b). Türk Ebrû Sanatı, *Türkler Ansiklopedisi*, (Cilt, XII ss. 328-340). Ankara: Yeni Türkiye.

Arıtan, A. S. (2008). Türk deri işlemeciliği bağlamında Türk cild sanatı. *38. Uluslararası Asya ve Afrika Çalışmaları Kongresi*, (s. 129).

Arıtan, A. S. (2010). Batı dünyasının Türk cild tarihine bakışı ve Türk cild sanatının tarih içindeki gelişimi. *İSTEM*, (15), 169-192.

Arpaguş, H. K. (2000). İlmihal *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt, XXII, ss. 139-141), Türkiye Diyanet Vakfı.

Aslanapa, O. (1977). *Yüzyıllar boyunca Türk sanatı (14. Yüzyıl),* Millî Eğitim Bakanlığı.

Atasoy, Y. (2019). *Dr. Emel Esin koleksiyonunda bulunan yazma kitapların tezhip, cilt ve minyatür açısından incelenmesi*, (Tez No. 587529) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Ayverdi E. H. (1953). *Fâtih devri hattatları ve hat sanatı*, İstanbul Fetih Derneği.

Ayverdi, İ. (2020). *Misallî Büyük Sözlük*, Kubbealtı.

Balkanal, Z. (2002). Bilgi ve sanatı kaplayan sanat: cildçilik. *Türkler Ansiklopedisi*, (Cilt XII, ss. 341-349), Yeni Türkiye.

Baltacıoğlu, İ. H. (1993). *Türklerde yazı sanatı*, Kültür Bakanlığı.

Başar, Z. (1977). *Tarih boyunca çeşitli hizmetleriyle camilerimiz,* Güneş.

Başar F. & Tiryaki Y. (2000). Türk ebrû sanatı, Gözen Yayınları, İstanbul.

Barutcugil, H. (1999). Ebrû sanatımız. *Osmanlı Ansiklopedisi*, (Cilt XI, ss. 193-198), Yeni Türkiye.

Bayram, S. (1998). XIV-XIX. yüzyıl vakfiyelerinde Türk tezhip sanatının gelişimi ve günümüzde yorumlayanlar. *Vakıf ve Kültür Dergisi*, (1), 56.

Berkli, Y. (2011). *Türk sanatında Avrasya üslubunun evreleri Avrupa ve İslâm sanatına etkileri.* Atatürk Üniversitesi.

Berkli, Y. (2016). Tahtacızâde Mustafa Fehim Efendi. *Erzurum'un yüzleri,* Atatürk Üniversitesi.

Bilen, Y. (2014). Türk İslâm medeniyeti ve hat san'atı. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (33), 37-57.

Bilmiş, H. G. (2013). *Bursa İnebey Kütüphanesindeki Ortaçağ İslâm ciltlerinin (13-14. yüzyıl) cilt sanatı açısından değerlendirilmesi*, (Tez No. 357517) [Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Binark, İ. (1975). *Eski kitapçılık sanatlarımız*, Kazan Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği.

Birol, İ. A. (2012). Tezhip. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXXXI, ss. 61-62), Türkiye Diyanet Vakfı.

Birol, İ. A. (2017). *Klasik devir Türk tezyînî sanatlarında desen tasarımı çizim tekniği ve çeşitleri*, Kubbealtı.

Boydak, F. Ş. (2020). *Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesindeki Selçuklu ve Beylikler dönemi ciltleri*, (Tez No. 617665) [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Büngül, N. R. (1979). *Eski eserler ansiklopedisi II*, Tercüman.

Can, M. (1986). *Selçuklular devri Konya kütüphanelerinin* tarihçesi. Selçuk Üniversitesi *Selçuklu Araştırmaları Dergisi,* (1), 45-58.

Cayoğlu, S. O. (2020). 1826-1829'da Erdebil, Ahıska, Bayezid ve Erzurum'da bulunan bazı yazma eserlerin St. Petersburg'a nakli. *Tarih Dergisi- Turkish Journal of History,* 72 167-185.

Cunbur, M. (1982). Tezhip ve tezhipcilik. *Türk Ansiklopedisi,* (Cilt, XXXI, s.160).

Cunbur, M. (1986). Selçuklu devri Konya kütüphanesi. Selçuk Üniversitesi, Selçuklu Araştırmaları Dergisi, 1 37-44.

Cunbur, M. (1992). Türklerde cild sanatı. *Türk Dünyası El Kitabı II*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

Çakmak, Y. (2013). *Bursa İnebey Kütüphanesi'nde bulunan Ulu Cami Koleksiyonuna Ait yazma eserlerin şemse cilt kapakları*, (Tez No. 331047) [Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çakmak, Y. (2020). *Manisa Yazma Eser Kütüphanesindeki geometrik tezyinatlı ciltler,* (Tez No. 621158) [Sanatta yeterlik tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çakmak, Y. (2021). Erzurum Yazma Eser Kütüphanesindeki Beylikler Devri Cilt Örnekleri. *Sanat Dergisi* (*38*), 52-80.

Çelebi, H. (2003). *Hattın Çelebisi*, Tarih ve Tabiat Vakfı.

Çelik, Y. H. Ş. (2020). *Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hacı Selim Ağa ve Hüdai Efendi koleksiyonlarındaki bulut motifli ciltler,* (Tez No. 636844) [Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi

Çetin, N. M. (1986). İslâm'da paleografyanın doğuşu ve gelişmesi. *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri*, 1-10.

Çetin, N. M. (1989). Aklam-ı sitte. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt II, ss. 276-280), Türkiye Diyanet Vakfı.

Çetin, N. M. (1992). İslâm hat sanatının doğuşu ve gelişmesi. *İslâm Kültür Mirasında Hat Sanatı*, IRCICA.

Çetin, N. M. (1995). İslâm Hat Sanatının Doğuşu ve Gelişmesi. İslâm Tetkikleri Dergisi, (9), 1-50.

Çetin, N. M. (1989). Aklam-ı sitte. *TDV İslam Ansiklopedisi,* (Cilt II, ss. 278-279), Türkiye Diyanet Vakfı.

Çetin, N. M. (1992). İslâm hat sanatının doğuşu ve gelişmesi. *İslâm Kültür Mirasında Hat Sanatı*, İslâm Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi.

Çetin, N. M. (1995). İslâm hat sanatının doğuşu ve gelişmesi. *İslâm Tetkikleri Dergisi*, (9), 1-50.

Çetindağ, Y. (2002). Türk kültüründe hayvan ve bitki motifinin seyri. *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye.

Çığ, K. (1953), *Türk kitap kapları*, Feyz ve Demokrat.

Çığ, K. (1971). *Türk kitap kapları*, Yapı ve Kredi.

Çığ, K. (2011). *Topkapı Sarayı ve Türk İslâm sanatları*, Kaynak.

Çoktan, A. (1992). "Ebru Sanatı", Bilginer Yayınları, İstanbul.

Çöğenli, S. (2006). Erzurum'daki vakıf faaliyetleri içerisinde kitap ve kütüphanelerin yeri *Atatürk Üniversitesi ilahiyat Fakültesi Türk-İslâm düşünce Tarihinde Erzurum Sempozyumu*, (1), 387-404.

Demirağ, Z. (2016). *Manisa Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan XVI. XVII. yüzyıllara ait 19 adet yazma eserin tezyinatı*, (Tez No. 459790) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Denknalbant, A. (2003). Mimari. *TDV İslam Ansiklopedisi,* (Cilt, XXVII, ss. 32-35), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Derman, F. Ç. (1999). Osmanlı asırlarında üslup ve sanatkârlarıyla tezhip sanatı. *Osmanlı Ansiklopedisi*, (Cilt XI, ss. 108-112), Yeni Türkiye.

Derman, F. Ç. (2002). Türk tezhip sanatının asırlar içinde değişimi", *Türkler Ansiklopedisi*, (Cilt XII, s. 294), Yeni Türkiye.

Derman, F. Ç. (2010). Tezhip sanatı, İslâm *Sanatları Tarihi*, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

Derman, F. Ç. (2012). Tezhip sanatında üslûplar ve sanatkârları. *TDV İslam Ansiklopedisi,* (Cilt XXXXI, ss. 65-68), Türkiye Diyanet Vakfı.

Derman M. U. (1977). *Türk sanatında ebrû,* Ak.

Derman, M. U. (1990). Türk Hat Sanatının Şâheserleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Derman, M. U. ve Uzun, M. İ. (1992). Besmele. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt V, ss. 532-537), Türkiye Diyanet Vakfı.

Derman M. U. (1994). Ebru. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt X, ss. 80-82), Türkiye Diyanet Vakfı.

Derman M. U. (1997). Hat. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XVI, ss. 427-437), Türkiye Diyanet Vakfı.

Derman, M. U. (1998). Hilye. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XVIII, ss. 47-50), Türkiye Diyanet Vakfı.

Derman M. U. (1999). Osmanlıların renk cünbüşü: ebrûculuk. *Osmanlı Ansiklopedisi*, (Cilt XI, ss. 189-202), Yeni Türkiye.

Derman, M. U. (2001). Karahisârî, Ahmed Şemseddin. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXIV, ss. 421-424), Türkiye Diyanet Vakfı.

Derman, M. U. (2003). Mahmud Celâleddin Efendi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXVII, s. 359), Türkiye Diyanet Vakfı.

Derman M. U. (2007). Nesih. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXXIII, ss. 1-3), Türkiye Diyanet Vakfı.

Derman, M. U. (2016). *Medresetü'l-Hattâttîn yüz yaşında*, Kubbealtı.

Derman, M. U. (2020). Yesârîzâde Mustafa İzzet, *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXXI, ss. 307-309.), Türkiye Diyanet Vakfı.

Devellioğlu, F. (2017), *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat*, Aydın.

Doğan, K. (2008). *Ankara Etnografya Müzesi'nde bulunan bazı cild örnekleri*, (Tez No. 234594) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Duran, G. (2008). *Ali Üskûdarî, tezhip ve ruganî üstadı, çiçek ressamı*, Kubbealtı.

Duran, G. (2012). Tezhip sanatının kullanım alanları. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXXXI, ss. 63-64), Türkiye Diyanet Vakfı.

Duran, G. (2015). XVIII. yüzyıl tezhip sanatı. *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Edis, A. (2006). *Tire Necip Paşa Kütüphanesi'ndeki cild örnekleri*, (Tez No. 217432) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi- Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Elitok H. (2010). *Cumhuriyet dönemi hat sanatı*, (Tez No. 263872) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Erdoğan, S. (2025). *Manisa Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan birçok yazma eserin tezyinat açısından değerlendirilmesi*, (Tez No. 926028) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Erünsal, İ. (2003). Kütüphane. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXVII, ss. 11-32), Türkiye Diyanet Vakfı.

Erünsal, İ. (2015). Osmanlılarda kütüphaneler ve kütüphanecilik. Timaş.

Fayda, M. (1992). Bedir Gazvesi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt V, ss. 325-327), Türkiye Diyanet Vakfı.

Fayda, M. (2007). Ömer. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXXIV, s. 47), Türkiye Diyanet Vakfı.

Furat, A. S. (1996). *Arap edebiyatı tarihi-başlangıçtan XVI. asra kadar*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Genç, A. (2024). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan koleksiyonundaki saz üslubu tezyinatlı ciltler*, (Tez No. 852779) [Sanatta yeterlik tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Günüç F. (2002). Klasik Dönem Osmanlı mimârisinde celî yazılar. *Türkler Ansiklopedisi*, (Cilt, XII, ss. 274-282).

Günüç F. (2015). Anadolu Selçuklu dönemi celî sülüs yazısının beylik dönemine etkileri. *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

İnal, İ. M.K. (1970). *Son hattatlar*, Millî Eğitim Bakanlığı.

Kara, H. (2015). *Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler bölümünde bulunan Osmanlı dönemi ciltleri*, Tez No. 422497) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kazan, H. (2010). *Dünden bugüne hanım hattatlar,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.).

Keskiner, C. (1996). Hatları bezeyen ışıltı motifleriyle Türk tezhip sanatı. *Art Dekor*, (39), 210-212.

Kılıç, Ü., & Çiçek, F. (2022). Yazıcızâde İbrahim Paşa Vakfı. *Anasay,* (*22*), 3-22.

Koçak, Z. (2023). Diyanet Akademisi Erzurum Ömer Nasuhi Bilmen Dini Yüksek İhtisas Merkezi'nin 25 Yılı (1998-2023), Diyanet Akademisi Erzurum Ömer Nasuhi Bilmen Dini Yüksek İhtisas Merkezi.

*Küçük, M. (2008). Tire Necip Paşa Kütüphanesi`ndeki, Necip Paşa Vakfına ait el yazma eserlerin çarkuşe, yekşah ve zilbahar cilt kapağı özelliklerine göre kataloglanması, (*Tez No. 228757) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Küpeli, G. (2015). Tezhip sanatında yenilik arayışları: II. Bâyezid dönemi (1481- 1512). *Hat ve Tezhip Sanatı,* Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Mahir, B. (2015). Osmanlı bezeme sanatında saz üslûbu. *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Merçil, E. (1991). Anadolu beylikleri, sanat. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt III, ss. 138-141), Türkiye Diyanet Vakfı.

Mesara, G. (2015). Kanunî Sultan Süleyman'ın sernakkaşı Karamemi. *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Moritz, B. (1965). Arap yazısı. *TDV İslam Ansiklopedisi,* (Cilt I, ss. 498-503), Türkiye Diyanet Vakfı.

Mucuk, N. (2019). *Hacı Selim Ağa kütüphanesindeki yekşah ciltler,* (Tez No. 559684) [Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Mülayim, S. (2018*). İslâm sanatı,* Türkiye Diyanet Vakfı.

Müstakîmzâde, S. S. (2011). *Tuhfe-i hattâtîn,* (haz. M. Koç), Klasik.

Oral, F. Z. (2008). Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Yazmaları'ndaki bazı kat'lı cildler, (Tez No. 234592) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Önal, R. (2021). *Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan XV. ve XVI. yüzyıla ait 11 yazma eserin tezhip sanatı açısından incelenmesi*, (Tez No. 661535) [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi-Bursa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özcan, Y. (1990). *Türk kitap sanatında şemse motifi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Özçimi, S. (2010). Gelenekli ebru sanatımız. *Geleneksel Türk Kitap Sanatları Bugünün Ustaları,* Kültür Sanat.

Özdem, N. (2015). Hattat Hâlid Efendi, *Erzurum'un yüzleri. Atatürk Üniversitesi.*

Özen, M. E. (1998a). *Türk cild sanatı*, Türkiye İş Bankası Kültür.

Özen, M. E. (1998b). Yazıda gönül çiçekleri. *Art Dekor*, (58), 44.

Özkan, H. (2018). Kitabeli Erzurum çeşmeleri. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* (*45*), 345-370.

Özkeçeci, İ. (1992). *Türk tezhip sanatı ve tezyini motifler*, Erciyes Üniversitesi.

Özkeçeci, İ. ve Özkeçeci, Ş. B. (2007). *Türk sanatında tezhip*, Seçil.

Özkeçeci, İ. (2017). *Hat sanatını tanımak*, Acar.

Özönder, H. (2003). *Ansiklopedik hat ve tezhip sanatları terimleri deyimleri sözlüğü*, Yeni Zamanlar.

Özsayıner, Z. (2016). Osmanlı İmparatorluğu döneminde kadın hattatlarımız. *Geçmişten Günümüze Şehir ve Kadın*, ss. 367-376.

Öztürk, H. (2005). Hazreti Peygamber (a.s.) döneminde Kur'an ayetlerinin ve surelerinin tespit ve tertibi hakkında bir değerlendirme. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (20), 221.

Rado, Ş. (1984). *Türk hattatları*, Yayın.

Serin, M. (1992). *Şeyh Hamdullah hayatı, talebeleri, eserleri*, Kubbealtı.

Serin, M. (1999). İbnü'l Bevvâb. *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt XX, s. 535), Türkiye Diyanet Vakfı.

Serin M. & Zennun Y. (2002). Kûfî. *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt, XXVI. ss.343-344).

Serin, M. (2003). *Hat sanatı ve meşhur hattatlar*, Kubbealtı.

Serin, M. (2004). Meşk. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXIX, ss. 372-374), Türkiye Diyanet Vakfı.

Serin, M. (2007). *Türk hat üstadları 2, Hattat Şeyh Hamdullah*, Kubbealtı.

Serin, M. (2008a). Rik'a. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXXV, ss. 108-109), Türkiye Diyanet Vakfı.

Serin, M. (2008b). Rikâ. *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt XXXV, ss. 109-110), Diyanet Vakfı.

Serin, M. (2009). Siyâkât. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt, (XXXVII, ss. 291-292), Türkiye Diyanet Vakfı.

Serin, M. (2010). Sülüs. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt XXXVIII, s. 128), Türkiye Diyanet Vakfı.

Serin, M. (2011). Hat sanatı. *İslâm Sanatları Tarihi,* Anadolu Üniversitesi İlâhiyat Ön lisans Programı Açıköğretim.

Serin, M. (2012). Tevkî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt, XXXXI, ss. 36-37), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Serin, M. (2013). Yâkût el-Müstası'mi. *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt XXXXIII, ss. 291-293), Türkiye Diyanet Vakfı.

Serin, M. (2019). *Hat sanatı tarihi, ekoller ve takipçileri*, Kubbealtı.

Sezer, B. (2005). Erzurum Lalapaşa Camii'nin çini yazıları. EKEV Akademi Dergisi- Sosyal Bilimler, 9 (22), 283–290.

Sezer, B., & Karadeniz, P. G. (2014). Erzurum'da hat geleneği ve Hattat Tahtacızade Mustafa Fehim Efendi *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* (*31*), 174-193.

Som M. N. (2005). *Tarihçe-i Erzurum,* (Yay. Haz. Ahmet Fidan), Erzurum Kitaplığı.

Sözen, M. (1998). *Tezhip-kalemişi*, Golden Horn.

Şahin, B. (2013). *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki Halil Hamid Paşa koleksiyonu'na ait Osmanlı cildleri'nden bazı örnekler, (Tez No: 350794)* [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi -Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Tanındı, Z. (1999). Osmanlı sanatında cilt. *Osmanlı Ansiklopedisi*, (Cilt XI, ss. 103-107), Yeni Türkiye.

Tanındı, Z. (2015), Başlangıcından Osmanlıya tezhip sanatı, *Hat ve Tezhip Sanatı,* Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Taşkale, F. (1989). Türk süsleme sanatı. *Antika, Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, (4), 88.

Taşkale, F. (1997). Tezhip sanatı. *Skylife Dergisi*, (173), 108-118.

Taşkale, F. (2010). Gelenekten geleceğe tezhip sanatında bir yolculuk. *İsmek El Sanatları Dergisi*, (9), 6-19.

Taşkale, F. (2015). 20.yüzyıl tezhip sanatı. *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Toktaş, P. (2012). Türk ebru sanatçılarının kronolojik olarak incelenmesi. *Akdeniz Sanat Dergisi*, *5*, (9), 123-132.

Turan, O. (2001). Doğu Anadolu Türk devletleri tarihi, Ötüken.

Tüfekçioğlu, A. (1999). Osmanlı döneminde hat sanatı. *Osmanlı Ansiklopedisi*, (Cilt XI, ss. 43-51), Yeni Türkiye.

Tüfekçioğlu, A. (2015). Osmanlı sanatının oluşumunda yazı. *Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Ünver, A. S. (1953). *Hattat Mahmud Celaleddin Efendi ve İstanbul fethini müjdeleyen hadis,* Kemal.

Ünver, A. S. (1967). Hattat Hâfız Osman ve yazdığı Kur'an-ı Kerîmler. *Türk Yurdu*, (339), 5-9.

Yazan, I. (1986). Ebru sanatı, *Antika, Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, (14), 42.

Yazır, M. B. (1972). *Medeniyet aleminde yazı ve İslâm medeniyetinde kalem güzeli-I. kısım*, Diyanet İşleri Bakanlığı.

Yazır, M. B. (1989). *Medeniyet aleminde yazı ve İslâm medeniyetinde kalem güzeli-III. kısım*, Diyanet İşleri Bakanlığı.

Yenişehirlioğlu, F. (2002). Klasik dönemde Osmanlı sanatı. *Türkler Ansiklopedisi*, (Cilt XI, ss. 825-839), Yeni Türkiye.

Yıldırım, M. ve A. S. O. (2018). Burdur İl Halk Kütüphanesinde bulunan Türkiye Selçukluları ve Beylikler Dönemi cilt örnekleri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (*16*), 283-303.

Yılmaz, A. (1996). *Hat sanatında satır sistemi (Sülüs, Nesih, Ta'lik, Rik'a),* (Tez No. 51910) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Yılmaz, A. (1999). İbn Bevvâb'ın Kaside-i Raiyye tercümesi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (14), 221.

Yılmaz, A. (2004). *Türk tezhip sanatları tabir ve ıstılahları*, Damla.

Yurttaş, H., Özkan, H., Köşklü, Z., Tali, Ş., Okuyucu, D., Geyik, G., Kındığılı, M. (2008). Yolların Suların ve Sanatın Buluştuğu Şehir Erzurum. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Yurttaş, H. (2016). Yazıcızâde Hacı Îbrahim Paşa, *Erzurum'un yüzleri. Atatürk Üniversitesi.*

Yurttaş, H., & Köşklü, Z. (2017). Erzurum ili vakfiyelerinde taş özetler. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* (44), 355-379.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Betül AKGÖNÜL YILDIZ
Doğum Tarihi ve Yeri	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı
Doktora Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sanat Kuramı ve Eleştiri Ana Bilim Dalı
Bilimsel Çalışmalar	
Yabancı Dil	
İletişim	
Tarih	